

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Preisermässigung.

Nachdem die neue kritische Ausgabe des **SALLUST** von **R. Dietsch** vollständig erschienen ist, liefere ich den geringen Vorrath der früheren Ausgabe desselben Herausgebers:

Sallusti, C., Crispi Catilina et Iugurtha. Aliorum
suisque notis illustravit **Rudolfus Dietsch.** 8.
Vol. I. CATILINA. 1 Thlr. Vol. II. IUGUR-
THA. 1 Thlr. 15 Ngr.

beide Bände zusammen genommen, statt für 2 Thlr. 15 Ngr. von jetzt an für 1 Thlr. 10 Ngr. **Einzel**n genommen behält **jeder Band** seinen früheren Preis. Diese Ausgabe enthält einen vollständigen kritischen und exegetischen Commentar unter dem Text und lässt keinen zum Verständnis und zur vollen Auffassung des Sinnes nur einigermaßen nöthigen Punkt unerörtert. Es wird daher diese Ausgabe auch ferner in den Händen des Lehrers und zum Behuf des Privatstudiums auch den Schülern gute Dienste leisten.

Leipzig, im October 1859.

B. G. Teubner.

GAI SALLVSTI CRISPI

QVAE SVPERSVNT.

RECENSUIT

RVDOLFVS DIETSCH

VOL. II

HISTORIARVM RELIQVIAE. INDEX.

LIPSIAE

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

MDCCCLVIII.

LIPSIÆ TYPIS B. G. TEUBNERI.

G. SALLUSTI CRISPI

HISTORIARVM FRAGMENTA.

Lib. I.

1 [Kr. et Gerl. I 1]. Res populi Romani M. Lepido Q. Catulo consulibus ac deinde militiae et domi gestas composui.

Rufin. de comp. et metr. orat. p. 320 ed. Pith. p. 355 ed. Caper. p. 192 Orell. *Idem [Pompeius Messatinus] de Sallustiana compositione sive numero et structura sic dicit: Nunc si videatur Sallustianae periodi numeros inspiciamus; Res popu dactylus, li romani Marco tres spondae, Lepido anapaestus, Quinto Catulo spondaeus et anapaestus, consulibus paeon primus, ac deinde dichoraeus sive ditrochaeus, militi dactylus, ae domi creticus, gestas spondaeus, composui choriambus ex longa et brevi et brevi et longa.* Prisc. XV p. 1006 P p. 64 H. *per genetivum* — Sallust. in I histor. ac deinde militiae et domi gestas composui. p. 1012 P. 73 H. *In ae diphthongum nomina sunt genetivi casus loco adverbii posita, ut Romae, Cosae, Capuae.* Sallustius — in I hist. Res populi Romani M. Lepido Q. Catuloque coss. ac deinde domi et militiae gestas. *Prooemium ab his verbis orsum esse ex Ti. Donat. ad Verg. Aen. I 1 adparet.*

2 [Kr. I 2. G. I 3]. Romani generis disertissimus paucis absolvit.

Victorin. ad Cic. Rhet. I p. 56 ed. Orell. *Namque historia et brevis esse debet in expositione et aperta et probabilis: ut Sallustius sibi omnia in Catilina tribuit: quam brevissime [em. verissime] potero paucis absolvam, cum aliis historiographis singula tradidisset in libro primo historiarum, Catoni brevitatem: Romani generis disertissimus paucis absolvit, Fannio vero veritatem.* — Serv. ad Verg. Aen. I 96 *fortissime gentis* — *Item Sallustius: Romani generis disertissimus.* Cfr. Hier. Ep. LXI (al. 75) ed. Vall. Solus es Cato Romani generis disertissimus. — Aeron ad Horat. Sat. I 10, 9: *Sic et Cato laudatur a Sallustio, quod multa paucis absolverit.*

Mähly N. Ann. LXXVII p. 78 con. disertissimus summa paucis absolvit. Obiectum aegre desideratur, nec veri dissimile est id ante paucis excidisse, quamquam quid obstat, quo minus id in principio enuntiati scriptum fuisse statuamus?

3. Fanni (G. Fanni, cfr. Fr. hist. ed. Roth. p. 311) *veritatem in hist. lib. I ab Sallustio laudatam esse tradidit Victorinus l. modo conf.*

4 [Kr. I 4. G. I 5]. Recens scrip.

Charis. p. 192 P. 129 L. 216 Keil. Recens. *Asper comm. Sallustii historiarum primo nunc adverbium nunc nomen id esse dicit; recens scrip. potest enim esse temporis [adverbium].*

Recens eo loco adiectivum fuisse certum videtur. Coniecturam Putschii et aliorum *scripsi* recte reiecit Kritzius, quoniam Sallustius se recentem res scripsisse ne potuit quidem dicere. Probandum igitur est, quod ipse coniecit *scripsit*, set utrum de scriptore dictum fuerit, qui res gestas paulo post conscripserit (Sisennam dici haut inprobabiliter Kritzius suspicatus est), an qui paulo ante Sallustium easdem res scripserit, an de viro quodam, qui post aliquod eventum confestim litteras dederit, utique in incerto relinquendum est. Keilins: recens scriptum.

5 [Kr. et G. I 6]. Neque me divorsa pars in civilibus armis movit a vero.

Arusian. p. 248 L. *Motus ab illo loco.* Sal. Hist. I neque me divorsa pars in civilibus armis movit a vero.

Apertissime Sallustius se eo, quod bello civili divorsam partem secutus sit, tamen non adductum esse dicit, ut de optumatis scribens veri modum excederet et quae laudanda essent, inprobaret aut taceret.

6 [Kr. I 7. Gerl. I 8]. Nam a primordio urbis ad bellum Persi Macedonicum.

Priscian. XVII p. 1101 P. vol. II p. 188 H. *Idem historiarum I nam a primordio urbis ad bellum Persi Macedonicum pro Persis.* XIV p. 980 P. p. 30 H. *(ad) tempori (adiungitur), ut Sallustius in I hist. ad bellum Persi Macedonicum. — Serv. ad Verg. Aen. I 30 Achilli — ut Sallustius a principio urbis ad bellum Persi Macedonicum. Detrahatur autem s. tertiae declinationis genitivus. Id. ad VIII 383 Hinc est filia Neri, inmitis Achilli. Item in Sallustio ad bellum Persi Macedonicum. Sic Asper. — Charis. p. 37 L. p. 68 K. Inventiuntur autem apud veteres quae sine ratione genitivum faciunt per i, ut apud Sallustium in prima historia bellum Persi Macedonicum. — Prob. inst. p. 126 L. et antiqua est ratio declinationis dativo uti pro genitivo: Infelicis Ulixi pro Ulixis, Achilli pro Achillis, Ad bellum Persi Macedonicum pro Persis. — M. Claud. Sacerd. de art. gr. p. 56 ed. Endl.*

Pertinuisse haec verba ad statum civitatis Romanae recte Kr. perspexit. Quanti momenti bellum cum Perse gestum ad res Romanas fuerit, ostendit Th. Momms. H. R.

7 [Kr. et G. I 8]. Nobis primae dissensiones vitio humani ingeni evenere, quod iniques atque indomitum semper in certamine libertatis aut gloriae aut dominationis agit.

Prisc. V p. 158 ed. Hertz. *neutris quoque coniuncta haec (i. e. in 'es' communia) inventiuntur, ut — Sallustius in I historiarum: nobis [nuper (sup. vel nobis) Dd. nuper A] primae dissensionis [Sic Hertz. dissensiones RH. dissensionis r. dissensionis L. desensiones K.] vitio humani ingenii evenere [r. evenire RK. retinere A], quod iniques atque indomitum semper in certamine libertatis aut gloriae aut dominationis agit. — Serv. ad Verg. Aen. IV 245: An agit in actu est? Sallustius: inter certamina donationis aut libertatis agit.*

8 [Kr. I 9. G. I 10]. Res Romana plurimum imperio valuit Ser. Sulpicio [et] M. Marcello consulibus omni Gallia cis Rhenum atque inter mare nostrum et Oceanum, nisi qua [a] paludibus invia fuit, perdomita. Optimis autem moribus et maxuma concordia egit populus Romanus inter secundum ac postremum bellum Carthaginiense.

Victor. ad Cic. Rhet. p. 5 ed. Orell. *Hoc et Sallustius tenuit, cum de rebus Romanis loqueretur. Dixit enim prius bella gesta, post pacem esse fundatam. Res inquit Romana plurimum imperio valuit Servio Sulpicio et M. Marcello consulibus omni Gallia cis Rhenum atque inter mare nostrum et Oceanum, nisi quae a paludibus invia fuit [Sic cod. Bas. al. fuit invia], perdomita. Hic bellum geritur: deinde pacem memorat consecutam. Optimis autem moribus et maxima concordia egit res publica inter secundum ac postremum bellum Carthaginiense.* — Non. p. 64 Roth. *Cis positum pro ultra. Sallustius: cis Rhenum atque inter mare nostrum et Oceanum, nisi qua paludibus invia fuit, perdomita [nisi quia codd. Düb. ad; invia fuit A, fuerit ad].* — Ammian. Marc. XV 12 extr. Nam omnes Galliae nisi qua paludibus inviae fuere, ut Sallustio docetur auctore, post decennalis belli mutuas clades subegit Caesar societatiq[ue] nostrae foederibus iunxit aeternis. — Serv. ad Verg. Aen. VI 539: *Fin- dit in ambas, compendiosius quam si duas diceret. Poteramus enim etiam tertiam sperare. Sic Sallustius: inter secundum atque [Guelf. et] ultimum bellum Carthaginiense, non ait tertium.* — Augustin. de civ. D. III 21: Porro inter secundum et postremum bellum Carthaginiense, quando Sallustius optimis moribus et maxima concordia dixit egisse Romanos *cel. II 18 commemorato loco Cat. 6 — 10 sic pergit: Idem tamen in primo historiae suae libro atque eius exordio fatetur etiam tunc cum ad consules a regibus esset translata res publica, post parvum intervallum iniurias validiorum et ob eas discessionem plebis [et] a patribus aliasque in urbe discessionem fuisse. Nam cum optimis moribus et maxima concordia populum Romanum inter secundum et postremum bellum Carthaginiense commemorasset egisse causamque huius boni non amorem iustitiae, set stante Carthagine metum pacis infundae fuisse dixisset — continuo subiecit idem Sallustius et ait: At (Fr. 9).*

1. et cur delendum censeam vid. Comm. vol. I p. 50. — 3. et] atque Kr. et Gerl. a cum Gerl. delend. — 5. populus Romanus ex Aug. scripti pro res publica. ac; et rel.

9 [I 10 Kr. 11 G.] At discordia et avaritia atque ambitio et cetera secundis rebus oriri sueta mala post Carthaginis ex-

Verba exstant ap. Aug. de civ. D. II 18 (vid. ad 8), *inter aucta sunt et Nam iniuriarum interpositis hisce: ut intelligeremus etiam antea et oriri solere et augeri. Unde subnectens cur haec dixerit [videtis] Nam iniuriarum — agitatum. Vides, quemadmodum etiam illo brevi tempore ut regibus exactis i. e. electis aliquantulum aequo et modesto iure ageretur. Metum dixit fuisse causam, quoniam metuebatur bellum, quod rex Tarquinius regno atque urbe pulsus Etruscis sociatus contra Romanos gerebat. Attende quid deinde contexat: Dein inquit servili — bellum Punicum. Cernis ex quo tempore i. e. parvo intervallo post reges exactos quales Romani fuerint. [In ed. Erasmi. 8 agitata om. deinde maxime fenore oppressa script.]. Id. III 16: Huc tempori adiciamus etiam tempus illud quousque dicit Sallustius aequo et modesto iure agitatum dum metus a Tarquinio et grave bellum cum Etruria positum est. Quamdiu enim Etrusci Tarquinio redire in regnum*

cidium maxume aucta sunt. Nam iniuriae validiorum et ob eas discessio plebei a patribus aliaeque dissensiones domi fuere iam inde a principio neque amplius quam regibus exactis, dum metus a Tarquinio et bellum grave cum Etruria positum est, aequo et modesto iure agitatum. Dein servili imperio patres plebem exercere, de vita atque tergo regio more consulere, agro pellere et ceteris expertibus soli in imperio agere. Quibus agitata saevitiis et maxime fenoris onere obpressa plebes cum assiduis bellis tributum simul et militiam toleraret, armata montem sacrum atque Aventinum insedit, tumque tribunos plebei et alia sibi iura paravit. Discordiarum et certaminis utrimque finis fuit secundum bellum Punicum.

conanti opitulati sunt, gravi bello Roma concussa est. Ideo dicit aequo et modesto iure, gestam remp. metu premente, non persuadente iustitia. Tum extr. cap. Finito scilicet tempore quo aequo et modesto iure agitatum est, secuta sunt quae idem Sallustius breviter explicat: deinde servili — soli imperio — Quibus agitata saevitiis — maxime fenore oppr. — tributum et militiam simul — tumque [Erasm. al. tuncque] — certaminis utriusque — Punicum. Id. V 12: Qui audit haec Catonis verba sive Sallustii [Cat. 52, 19—22], putat quales laudantur Romani veteres omnes tales tunc fuisse vel plures. Non ita est; alioquin vera non essent, quae ipse idem scribit, ea quae commemoravi in secundo libro huius operis, ubi dicit iniurias validiorum et ob eas discessionem plebis a patribus aliasque dissensiones domi fuisse iam inde a principio neque amplius aequo et modesto iure actum, quam expulsis regibus quamdiu metus a Tarquinio fuit, donec bellum grave, quod propter ipsum cum Etruria susceptum fuerat, finiretur. Postea vero servili imperio patres exercuisse plebem, regio more verberasse, agro pepulisse, et ceteris expertibus solos egisse in imperio. Quarum discordiarum, dum illi dominari vellent, isti servire nollent, finem fuisse bellum Punicum secundum, quia rursus gravis metus coepit urgere atque ab illis perturbationibus alia maiore cura cohibere animos inquietos et ad concordiam revocare civilem. — 1. Serv. ad Verg. Ge. IV 238: Sallustius: iniuria validiorum, scilicet quam inferebant validiores. — 5. Donat. ad Ter. Andr. I 1, 9: Mire servitutem pro dominatu posuit. Sic Sallustius dein servili imperio. — 9. Arus. p. 236 L. insido illos. — Sall. Hist. I armata montem sacrum atque Aventinum insedit. Serv. ad Verg. Aen. VIII 479: insedit autem secundum Sallustium: montem sacrum atque Aventinum insedit. Diomed. p. 443 sq. K. et aliter de prolepsi disputatur, cum id quod posterius accidit ante tempus ascribitur, velut Laviniaque venit litora. Lavinium enim nondum erat, cum ad Italiam venit Aeneas. Et apud Sallustium montem sacrum atque Aventinum insedit; qui mons ab hoc, quia illum plebs insederat, postea sacer dictus est.

Quid inter hoc et sequens fragmentum intercesserit, ex Augustini locis adparet.

10 [Kr. 11. G. 12]. Postquam remoto metu Punico similitates exercere vacuum fuit, plurimae turbae, seditiones et ad postre-

Gell. N. A. IX 14: metus hostium recte dicitur et cum timent hostes et cum timentur. Itaque Sallustius — item alio in loco: postquam remoto metu Punico similitates exercere vacuum fuit. — Quibus verbis non du-

num bella civilia orta sunt, dum pauci potentes, quorum in gratiam plerique concesserant, sub honesto patrum aut plebei nomine dominationes adfectabant: bonique et mali cives adpellati non ob merita in rem publicam omnibus pariter corruptis, set uti quisque locupletissimus et iniuria validior, quia praesentia defendebat, pro bono ducebatur.

bium est quin continuata fuerint, quae Aug. de civ. Dei III 17 retulit. — I. Arus. p. 220: *Concedo in gratiam. Sal. Hist. I:* quorum in gratiam plerique concesserant. — 5. Quoniam non qua ratione optumates bonos adpellaverint dicitur, sed quo modo et factio nobilium et partes populares boni et mali vocabula usurpaverint, adparet quia praesentia defendebat sententiae repugnare. Malim placentia, ut qui ea, quae plerisque placerent, defenderit, bonus adpellatus esse dicatur.

11 [Kr. 14. G. 13]. A Ti. Graccho seditiones graves coepere.

Aug. de civ. D. II 21: *Inducit enim [Cicero] Scipionem, eum ipsum qui Carthaginem extinxerat, de re publica disputantem quando praesciebatur corruptione ea, quam describit Sallustius, eam [illam?] iam iamque perituram. Eo quippe tempore disputatur, quo iam unus Gracchorum occisus fuit, a quo scribit seditiones graves coepisse Sallustius.*

12 [Kr. et G. 12]. Ex quo tempore maiorum mores non paulatim, ut antea, set torrentis modo praecipitati: adeo iuventus luxu atque avaritia corrupta est, uti merito dicatur genitos esse qui neque ipsi habere possent res familiaris neque alios pati.

Aug. de civ. D. II 18: ex pulcherrima atque optima pessima ac flagitiosissima facta est, post Carthaginis videlicet, ut ipse commemoravit, excidium. Quae tempora ipse Sallustius quem ad modum breviter recolat et describat, in eius historia legi potest, quantis malis morum, quae secundis rebus exorta sunt, usque ad bella civilia demonstret esse perversum. Ex quo tempore, ut ait, maiorum mores non paulatim, ut antea, set torrentis modo praecipitati: adeo iuventus luxu atque avaritia corrupta est, ut merito dicatur genitos esse, qui neque ipsi habere possent res familiares neque alios pati. Dicit deinde plura Sallustius de Sullae vitiis ceteraque foeditate rei publicae [ex. eis verbis nonne perspicitur haec verba non cum fr. 10 continuata fuisse, set ei loco proxima, ubi ad Sullae res commemorandas scriptor transgressus est?]. Id. ibid. II 19: *Ecce ante Christi adventum post deletam Carthaginem maiorum mores non paulatim, ut antea, sed torrentis modo praecipitati: adeo iuventus luxu atque avaritia corrupta est. II 22: Nunc ago de lae morum, quibus primum paulatim decoloratis, deinde torrentis modo praecipitatis.*

13 [Kr. 13. G. 32]. Omnium partium decus in mercedem corruptum erat.

Arus. p. 240: *In illam rem pro causa illius rei.* — Sal. Hist. I: omnium partium decus in mercedem corruptum erat.

* 14 [Kr. 15. G. 16]. Tantum antiquitatis curaeque pro Italica gente maioribus fuit.

Front. de oratt. ed. Mai II p. 271 ed. Med. p. 250 ed. Rom. *Verbum aliquod, adquiras non fictum a te, nam id quidem absurdum est, sed*

usurpatum concinnius aut congruentius. Tantum antiquitatis cura e . pro Italica gente maioribus Sallustius ait. Antiquitatis verbum usitatum, sed nusquam [eo] sensu usurpatum [neque? Malim at] probe adscitum. Nam volgo dicitur quod potius sit antiquius esse. Inde ipsa Sallustio derivato [Sequentibus verbis Fronto hoc dixisse videtur, ipsum Sall. quod inusitatum vocabulum esset, sequenti verbo explicasse]. — Serv. ad Verg. Ge. II 209: Antiquasque domos, aut revera antiquas aut caras. Sallustius: Tantum antiquitatis curaeque maioribus pro Italica gente fuit. Id. ad Aen. II 635: antiquasque domos, caras (Sallustius antiquitatis curaeque pro Italica gente).

De loco, quem haec verba tenuerint, adsentior Linkero de Sall. hist. proem. p. 57.

* 15 [Kr. III 81, I 17 ed. noviss. G. inc. 67]. Citra Padum omnibus lex Licinia taetra fuit.

Haec verba ab Cledonio p. 1934 P. ob praepositionem *citra* commemorata corrupte ibi leguntur: — *lex Lucania fratra fuit*. Primus eis lucem adtulit Cassehus (ap. Kritz. p. 273), cum acutissime perspexisset in *Lucania* latere *Licinia* et dici de lege Licinia Mucia, a. 659 (85) ab coss. L. Licinio Crasso Q. Mucio Scaevola perlata (cfr. Götting. Gesch. d. r. Staatsverf. p. 449). Iam ex verbis *Omnibus citra Padum* apertissimum est scripsisse Sallustium de vi, quam illa lex ad Italicos habuisset. Igitur Casselius scribendum existumavit *fraudi fuit*, hoc dici arbitrat: legem illam omnibus Italicis pergravem fuisse magnamque eis adtulisse molestiam atque incommodum. Set cum *fraus* vere ac proprie dicatur de calamitate per iniuriam inlata, illam autem legem ut imprudentem, ita iustissimam fuisse constat (Momms. H.R. II p. 214), minus id probabile videtur. Quod sentiens Mähly Nov. Ann. LXXVII p. 80 coniecit *frustra fuit*, in quod iam ante eum inciderat Wagner Act. gymn. IX p. 193. Set quid id est? Num illi legem eam non observasse dicuntur? An in illorum animos non eam vim habuit, quam consules expectaverant? Neutrum dici potuit; nam qui contra legem ius civitatis sibi adrogassent, eis poenae constitutae erant, et num consules tam stolidi fuere, ut sperarent legem suam Italicis gratam fore? Quare existumavi scribendum esse *taetra*; terrorem quippe et summam indignationem socii iniecit, ergo taetram visam esse constat (Asc. in Cornel. p. 67 ed. Or. *ea lege ita alienati animi sunt principum Italicorum populum, ut ea vel maxima causa belli Italici fuerit*).

16 [Kr. 18. G. 49]. Tum vero Etrusci cum ceteris eiusdem causae ducem se nactus rati maximo gaudio bellum inritare.

Non. p. 21 R. *Inritare dictum est proprie provocare, tractum a canibus, qui cum provocantur inruunt.* — Sallustius Hist. lib. I: Tunc vero et posci cum ceteris eiusdem causae ducem se nactus rati maximo gaudio bellum inritare [em. Merc.]. — Arus. p. 241: *Inritat bellum*. Sal. Hist. I: maximo gaudio bellum inritare.

De re cfr. Appian. b. c. I 49 sq.

* 17 [Kr. 17. G. 69]. Post defectionem sociorum et Latii.

Donat. ad Ter. Ad. III 4, 12: *socius deficit, parens prodit, patronus deserit. Sic Sallustius post defectionem sociorum et Latii.*

Latii intellegas sociorum nominis latini.

18 [Kr. 20. G. 19]. Quis rebus Sulla suspectis maximeque ferocia regis Mithridatis in tempore bellaturi.

Arus. p. 241: *In tempore i. e. oportune*. Sal. Hist. I: Quis rebus

Sylla suspectis maximeque ferocia regis Mithridatis in tempore bellaturi. — Donat. ad Ter. Phorm. II 4, 24: *In tempore huc se recipere, ἐνναίῳς*. Sallust. maximeque ferocia regis in tempore bellaturi.

Pertinere haec verba ad res a. 88 actas in propatulo est.

19 [Kr. 21. G. 55]. Postremo ipsos colonos per miserias et incerta humani generis orare.

Serv. ad Verg. Aen. X 45 postquam dixit de *rogo te per miserias*, adiungit haec: *Sallustius in primo*: postremo ipsos colonos per miserias et incerta humani generis orare.

Non sine magna veri specie Kritzius haec verba ad G. Mari fugam spectasse coniecit; fortasse de filio illius fuere dicta quem ab vilico servatum esse narravit Plut. Mar. c. 35 extr.

20 [Kr. 22. G. 30]. Nihil esse de re publica neque [de] libertate populi pactum.

Arus. p. 251: *Paciscor de illa re. Sallust. Hist. I*: nihil esse de Rep. neque libertati populi Rom. pactum.

Acute Kr. docuit, verba esse L. Cinnae, quod iusiurandum Sullae datum (Plut. Sull. c. 10. Cass. Dio fr. 117) violasset, ita excusantis, ut illud ad rem publicam et libertatem populi Romani pertinuisse negaret. *Libertate* em. Lindem. de repetendum ego conieci.

21 [Kr. 23. G. 101]. Nexuit catenae modo.

Prisc. X p. 536 H. *similiter 'necto nexui' et 'nexi.'* — *Sallustius in historiarum I*: nexuit catenae modo.

Cum App. b. c. I 67 p. 498 Bekk. Sertorium et Marium narret Tiberim pontibus iunxisse, quo urbem conneatu intercluderent, probabilius haec verba cum Kr. ad eam rem referri puto quam cum G. ad ignotam quandam rem bello Sertoriano institutam.

22 [Kr. 26. G. 15]. Cum arae et alia deis sacrata supplicum sanguine foedarentur.

Serv. ad Verg. Aen. II 503 sec. cod. Cass. [Bergk part. V p. 24]: *Foedantem; cruentantem. Sallustius in I*: Cum arae et alia diis sacrata supplicum sanguine foedarentur. *Sacra volg.*

Haut improbabiler Kritzius ad crudelitatem rettulit, qua Marius et Cinna in urbem ingressi saevierunt, quamquam nihil obstat, quo minus de foedis facinoribus, quae Sullani in urbe commiserunt, dicta statuamus (cfr. Drum. II p. 471).

* 23 [Kr. 27. G. V 9]. Inde ortus sermo percunctantibus utrimque: satin' salve? quam grati ducibus suis? quantis familiaribus copiis agerent?

Donat. ad Terent. Eun. V 6, 8: *Satine salve* Nunc adverbium est: *producta est e littera. Sallustius*: Inde natus sermo percontantibus utrimque, satin' salve, quam grati ducibus suis? quantis familiaribus copiis agerentur. — *agerent Douza; auferentur* cum aliis Gerl. — Spectasse haec ad conloquia inter L. Sullae et L. Scipionis exercitus apud Teanum agitata (cfr. Drum. II p. 459 extr.), recte perspexerunt Kr. et Link. em. Sall. p. 24 sq. Vid. infra ad fr. 54.

24 [Kr. 29. G. om.]. Schol. ad Luc. Phars. II 134: Marius in-

vita matre Iulia adeptus est consulatum, *de quo Sallustius meminit.*
Cfr. Aur. Vict. d. vir. ill. 68, 1. Link. de prooem. p. 63.

* 25 [Kr. 30. G. 22]. Apud Praeneste locatus.

Ex Sall. hist. adfert Prisc. XV p. 1008 P. p. 67 H. Spectasse ad Sullae exercitum, Marium in oppido Praeneste obsidentem (cfr. Drum. II p. 462 sqq.), in aperto est.

* 26 [Kr. 31. G. 23]. Et Marius victus duplicaverat bellum.

Serv. ad Verg. Ecl. II 67: *Duplicat autem auget. Sallustius (Lib. VI Hist.): et Marius victus duplicaverat bellum.* — Imitatum esse Tacitum Hist. IV 54 iam alii monuere.

27 [Kr. 33. G. 121]. Ut Sullani fugam [innocentem] in noctem conponerent.

Arus. p. 230: *In noctem siletur. Verg. Ge. III: siletur in noctem. Sallust. Hist. I: ut si illam fugam innocentem in noctem conponerent.* — Sullani em. van der Hoeven spec. litter. de nonn. loc. vet. scr. p. 45; *innocentem* del. Linker. de prooem. p. 66 sq. Probabilis autem cum hoc viro docto verba illa ad pugnam ante urbis portas adversum Samnites commissam referuntur, quam cum Gerl. ad Q. Metelli milites in Hispania contra Sertorium bellantes.

* 28 [Kr. 32. G. 26]. Carbo turpi formidine Italiam atque exercitus deseruit.

Serv. ad Verg. Aen. II 400: *formidine turpi, epitheton timoris est. Sic Sallustius: Carbo turpi formidine Italiam atque exercitus deseruit.* — *exercitus* cod. Cass. Bergk. part. V p. 7; *exercitum volg.*

* 29 [Kr. 34. G. 41]. Mox tanta flagitia in tali viro pudet dicere.

Schol. Gronov. in Cic. pr. S. Rosc. §. 434 ed. Or. *Scimus Sullam in pueritia turpissimum fuisse, unde Sallustius dixit: Mox tanta flagitia in tali viro pudet dicere.*

* 30 [Kr. 35. G. 25]. M. Marius, cui fracta prius crura brachia et oculi effossi, scilicet ut per singulos artus expiraret

Schol. ad Lucan. Phars. II 173: *postea Catuli filius, regressus victor ex Asia, petiit a Sulla ut sibi Marius daretur ad poenam, quem datum per singula membra cruciavit, ut ait Sallustius in Iugurthino: Marius cui fracta prius crura, brachia, et oculi effossi, scilicet ut per singula membra expiraret.* — Rufinian. de schem. dianoeas II p. 52 Cap. p. 273 Frotsch. *Sarcasmos chleuasmo proxima est et similis figura, qua adversariorum facta cum exacerbatione admissi eorum lacessimus, ut apud Sallustium de Syllae crudelitate: ut in M. Mario, cui fracta prius crura artus expiraret. Latine dicitur exacerbatio. [Malim equidem ut deleri et in M. Mario coniungi cum crudelitate].*

31 [Kr. 36. G. 34]. Igitur venditis proscriptorum bonis aut dilargitis.

Prisc. VIII p. 392 H. *'horto' quoque pro 'hortor' et 'largio' pro 'largior' dicebant, quae sunt communia. unde Sallustius in I historiis: igitur*

venditis proscriptorum bonis aut dilargitis. — A. Gell. XV 13, 8: *Sallustius quoque eodem modo: dilargitis proscriptorum bonis dicit, tamquam verbum 'largior' sit ex verbis communibus.*

32 [Kr. 37. G. 73]. Nihil ob tantam mercedem sibi abnuituros.

Arus. p. 210. *Abnuo tibi hoc. Idem Hist. I: nihil ob tantam mercedem sibi abnuituros.*

Kritzius hoc fragmentum ita interpretatus est: Sullam servos civitate donatos et veteranos praediis auctos sibi semper ad obsequium paratos et promptos futuros speravisse; rectius mihi referri videtur ad mercedem, qua promissa aut ostenta milites in Asia fidos sibi facere studuit (cfr. Cat. 11, 5).

*33 [Kr. 38. G. 33]. Et relatus inconditae olim vitae mos, ut omne ius in viribus esset.

Vacca ad Lucan. Phars. I 175. — Front. de oratt. III p. 266 ed. Med. p. 248 ed. Rom. *usque datum sceleri* — Q. Annaeus ait. *Contra Sallustius omne ius in validioribus esse.* — De rapinis ab Sullanis perpetratis diti in aperto est.

*34 [G. inc. 78]. Qui plus poterat, plus iuris habere videbatur.

Verba haec Sallusti esse dicit Schol. ad Lucan. Phars. I 175, om. tamen priore *plus*, quod inseruit Rothius; commemoravit Kr. in adn. ad fr. 32. Quo iure veri simile iudicem, haec verba pertinuisse ad explicanda quae fr. 33 dicta sunt, alii existiment.

35 [Kr. 39. G. 31]. Quo patefactum est rem publicam praedae, non libertati repetitam.

Arus. p. 259: *Repetitum praedae pro ad praedam. Sal. Hist. I (cod. Pirim. i. e. Primo): quo patefactum est, Remp. praedae non libertati repetitam.*

*36 [Kr. 19. G. 75]. Quippe vasta Italia rapinis fuga caedibus.

Serv. ad Verg. Aen. VIII 8: *Vastant cultoribus; abducendo cultores vastos et desertos efficiunt. Sallustius — — [Iug. 48] — alibi: Quippe vasta Italia rapinis, fuga, caedibus.* — Quae verba rectius mihi videor ad vastitatem Italiae bello civili effectam (cfr. Iug. 5, 2) referre, quam Kritzius ad vastationes belli socialis, quamquam de his dixere, qui alias multa ex Sall. hausere, Aug. de civ. Dei III 26. Flor. II 6, 10.

37 [Kr. 40. G. 54]. Insanum aliter sua sententia atque adulterarum mulierum —.

Charis. p. 194 K. *Aliter pro alias Sallustius historia I: sanctus alias et ingenio validus, item in eadem: insanum aliter sua sententia atque aliarum mulierum.* — Probari non potest, quod Mähly coniecit (N. A. LXXXVII p. 78) *atque aliorum multorum*, nec magis artificiosa Kritzii interpretatio *aliarum mulierum* exprimere notionem moechi; recte Keilius excidisse, unde genitivus *mulierum* penderet, statuit. Si haec verba iudicium de Sulla continuere — de qua re dubitari vix potest — non pudet audacius suspicari *atque adulterarum mulierum*, post quae exciderit *amore* vel simile aliud, ut sententia sit: quem cum aliis in rebus, tum in adulteras insanivisse censeat. De Sullae autem adulteriis Sallustium dixisse testatur Plut. comp. Lys. c. Sylla c. 3: *ἀλλὰ τοὺς περὶ γάμων*

καὶ σωφροσύνης εἰσηγεῖτο νόμους τοῖς πολίταις ἀντὶς ἐρῶν καὶ μοιχεύων, ὥς φησι Σαλουστιος, quae verba novom fragmentum. (I 135) continere censuit Gerl.

*38 [Kr. 42. G. 27]. Simulans sibi alvum purgari.

Serv. ad Verg. Aen. II 19: *alvus est quo defluunt sordes, ut Sallustius: simulans sibi alvum purgari.* Quocum concinnant Glossar. Verg. p. 374 ed. Lion. Isidor. Or. p. 352 Ott. Lex. ap. Mai class. auct. VIII p. 34. De exitu Gn. Carbonis haec dicta fuisse, ex Plut. Pomp. 10. Valer. Max. IX 13, 2 apertissimum est.

39 [Kr. 44. G. 29]. Id bellum excitabat metus Pompei victoris Hiempsalem in regnum restituentis.

Gell. IX 12, 14: *Itaque Sallustius in historia prima 'metum Pompei dixit, non quo Pompeius metueret, quod est usitatus, sed quod metueretur. Verba haec Sallusti sunt: id bellum excitabat metus Pompei victoris, Hiempsalem in regnum restituentis.* — Non. p. 96 ed. Roth. *Metus nove et eleganter positum Sallustius Historiarum lib. I: id bellum excitabat metus Pompei victoris; hoc est quod de Pompeio metueretur.* — De re cfr. Appian. de b. c. I 30 p. 502 Bekk. Plut. Pomp. 12.

40 [Kr. per errorem 90. G. 37]. De praefecto urbis quasi possessione rei publicae magna utrimque vi contendebatur.

Arus. p. 202: *Praefectus illius rei. Sallust. Hist. I: de praefecto urbis quasi possessio rei publicae magna utrimque vi contendebatur.* — Acute Kr. perspexit haec dicta fuisse de coss. a. 78, M. Aemilio Lepido Q. Luctatio Catulo, de dicendo ob ferias latinas praefecto urbis inter se contententibus. — *possessore* conl. Lind. probavit Kr. *possessione* ego, ut sententia sit: ita de pr. u. contendebant, quasi de possessione rei p. contenderetur.

41 [Kr. 45. G. p. 141].

M. Aemili Lepidi consulis ad populum Romanum oratio contra Sullam.

Clementia et probitas vostra, Quirites, quibus per ceteras 1 gentis maximi et clari estis, plurimum timoris mihi faciunt adversum tyrannidem L. Sullae, ne, quae ipsi nefanda existumatis, ea parum credendo de aliis circumveniamini, — praesertim cum 5 illi spes omnis in scelere atque perfidia sit neque se aliter tutum putet, quam si peior atque intestabilior metu vostro fuerit, quo captis libertatis curam miseria eximat — aut, si provideritis, in vitandis periculis magis quam ulciscendo teneamini. Satellites qui- 2 dem eius, homines maximi nominis, optimis maiorum exemplis,

VAR. SCR. 2. gentes B. maximi — plurimum B. adversum B. adversus Cort. — 3. ne quae ipsi nefanda B. ne ipsi nefanda quae Cort. aestimatis B. rel. existumatis ego. — 4. cum B. quom. al. — 7. captis B. captivis Cort. — 8. in vitandis B. Ald. in tutandis Cort. — 9. nominis optimis (sic) B. nominis non minus optimis Cort.

- nequeo satis mirari, qui dominationis in vos servitium suum mercedem dant et utrumque per iniuriam malunt quam optumo iure
- 3 liberi agere: praeclara Brutorum atque Aemiliorum et Lutatiorum proles, geniti ad ea, quae maiores virtute peperere, subvortunda.
- 4 Nam quid a Pyrrho Hannibale, Philippoque et Antiocho defensum est aliud, quam libertas et suae cuique sedes, neu cui nisi legibus
- 5 pareremus? quae cuncta scaevus iste Romulus quasi ab externis rapta tenet, non tot exercituum clade neque consulum et aliorum principum, quos fortuna belli consumpserat, satius, set tum crudelior, cum plerosque secundae res in miserationem ex ira vor-
- 6 tunt. Quin solus omnium post memoriam humani generis supplicia in post futuros composuit, quis prius iniuria quam vita certa esset; pravissimeque per sceleris inmanitatem adhuc tutus fuit, dum vos metu gravioris serviti a repetunda libertate terremini.
- 7 Agendum atque obviam eundum est, Quirites, ne spolia vestra 15 penes illos siat; non prolatandum neque votis paranda auxilia: nisi forte speratis taedium iam aut pudorem tyrannidis Sullae esse
- 8 et eum per scelus occupata periculosius dimissurum. At ille eo processit, ut nihil gloriosum nisi tutum et omnia retinendae dominationis honesta existimet. Itaque illa quies et otium cum li-
- 9 bertate, quae multi probi potius quam laborem cum honoribus

TEST. SCRIPT. 5. Donat. ad Ter. Phorm. II 1, 13: *Superiora ἀσύνδετα sunt, inferiora intermistis coniunctionibus.* Sallustius: nam quidem [conr. quid] a Pyrrho Hannibale et aequore et terra. Ubi aperte prioris exempli extrema, alterius prima verba exciderunt, et ne illud quidem certum num alterum Sallusti fuerit (vid. var. lect.).

7. Serv. ad Verg. Ecl. III 13: *Perverse Menalca; aut converse ad turpitudinem, aut intelligamus fuisse quendam Menalcam nobilem, ut istum perversum Menalcam dixerit illius comparatione.* Sic Sallustius: scaevus [conr. scaevus] iste Romulus.

15. Donat. ad Ter. Andr. I 5, 19: *Mire ducenda; semper hoc genus declinationis necessitatem ostendit, ut* — Sallustius: agendum atque obviam eundum est.

2. utcumque Bothius praef. p. IX ci. — 3. liberi B. libere Cort. — 4. subvertenda B. — 5. *Quamvis audacius id conici videatur; tamen non omni specie veri caret, apud Donatum Philippoque et Antiocho, set in Sallusti libris post ea verba et aequore et terra excidisse.* — 7. scaevus B. saevus Cort. — 8. consulum B. consulis Cort. — 11. post memoriam humani supplicia B. p. memoriam hominum suppl. Cort. generis inserendum esse vidit Orell. — 13. parvissimeque B. inmanitatem B. tutus fuit B. furit Cort. — 14. servitii B. repetenda B. — 15. agendum B. eundum B. — 16. illos B. illum Cort. — 17. speratis per taedium — — tyrannidis esse eum per scelus Cort. — 19. ut B. uti Cort. — 20. aestimet B. extimet Vat. 2. existimet Cort.

capessabant, nulla sunt: hac tempestate serviundum aut inperi- 10
tandum, habendus metus est aut faciendus, Quirites. Nam quid 11
ultra? quaeve humana superant aut divina inpolluta sunt? Popu-
lus Romanus, paulo ante gentium moderator, exutus inperio gloria
iure, agitandi inops despectusque ne servilia quidem alimenta re- 12
licua habet. Sociorum et Lati magna vis civitate pro multis et 12
egregiis factis a vobis data per unum prohibentur, et plebei in-
noxiae patrias sedes occupavere pauci satellites, mercedem scele-
rum. Leges iudicia, aerarium, provinciae reges penes unum, de- 13
nique necis civium et vitae licentia. Simul humanas hostias vidistis 11
et sepulcra infecta sanguine civili. Estne viris relicui aliud quam 15
solvere iniuriam, aut mori per virtutem? quoniam quidem unum
omnibus finem natura vel ferro saeptis statuit, neque quisquam ex-
tremam necessitatem nihil ausus nisi muliebri ingenio expectat.
Verum ego seditiosus, uti Sulla ait, qui praemia turbarum queror, 16
et bellum cupiens, qui iura pacis repeto. Scilicet quia non aliter 17
salvi satisque tuti in inperio eritis, nisi Vettius Picens et scriba Cor-
nelius aliena bene parta prodegerint; nisi adprobaritis omnes pro-
scriptionem innoxiorum ob divitias, cruciatus virorum inlustrium,
vastam urbem fuga et caedibus, bona civium miserorum quasi 18
Cimbricam praedam vaenum aut dono datam. At obiectat mihi 18
possessiones ex bonis proscriptionum: quod quidem scelerum illius
vel maximum est, non me neque quemquam omnium satis tutum
fuisse, si recte faceremus. Atque illa, quae tum formidine merca-
tus sum precio soluto iure dominis tamen restituo, neque pati con- 19
siliu est ullam ex civibus praedam esse. Satis illa fuerint, quae 19
rabie contracta toleravimus, manus conserentis inter se Romanos
exercitus et arma ab externis in nosmet vorsa. Scelerum et con-
tumeliarum omnium finis sit. Quorum adeo Sullam non paenitet,
ut et facta in gloria numeret, et, si liceat, avidius fecerit.

5. Arus. p. 236: *Inops illius rei.* — *Salust. Histor. I:* agitandi inops.
12.olvere iniuriam Hegesipp. IV 2.

1. serviendum B. — 2. est om. Cort. faciendus B. — 3. inpolluta B.
— 5. reliqua B. — 11. sepulchra B. — 13. saeptis B. — 14. expectat
B. — 15. uti B. ut al. — 16. qui iura B. quia iura Cort. — 18. pa-
rata B. parta Vatic. Bongarsianus. adprobaritis B. approbaveritis
Cort. proscriptionem B. proscriptiones Cort. — 19. inlustrium B. —
25. pretio soluto iure dominis tamen libri (praetio B). sum, pretio, so-
luto iure, dominis Kr. Gerl. precio soluto, iure tamen, dominis restituo
Link. Conicio scribundum precio soluto iure dominus, tamen rest. i. e.
quamvis cum pretium solverim, iure dominus sim, tamen rest. — 26. quaera-
biae B. — 27. conserentis B. — 29. paenitet B.

- 20 Neque iam quid existumetis de illo, set quantum audeatis ve-
reor: ne alius alium principem expectantes ante capiamini — non
opibus eius, quae futes et corruptae sunt, set vostra socordia,
per quam captum ire licet et quam audeas tam videri felicem.
- 21 Nam praeter satellites conmaculatos quis eadem volt, aut quis non
omnia mutata praeter victorem? Scilicet milites, quorum sanguine
Tarulae Scirroque, pessumis servorum, divitiae partae sunt. An
quibus praelatus in magistratibus capiundis Fufidius, ancilla turpis,
22 honorum omnium debonestamentum? Itaque maxumam mihi fidu-
ciam parit victor exercitus, cui per tot volnera et labores nihil
23 praeter tyrannum quaesitum est. Nisi forte tribuniciam potesta-
tem evorsum profecti sunt, per arma conditam a maioribus suis,
utique iura et iudicia sibiinet extorquerent: egregia scilicet mer-
cede, cum relegati in paludes et silvas contumeliam atque invidiam
24 suam, praemia penes paucos intellexerint. Qua re igitur tanto
agmine atque animis incedit? Quia secundae res mire sunt vitiis
optentui: quibus patefactis quam formidatus est tam contemnetur:
nisi forte specie concordiae et pacis, quae sceleri et paricidio suo

14. Arus. p. 258: *Relegat in illum locum.* *Sal. Histor. I:* relegat in
paludes.

16. Senec. contrav. VIII 13 p. 249 ed. Burs. *Tunc retulit aliquam
Thucydidis* [debebat *Demosthenis* scribere] *sententiam* δεινὰ γὰρ αἱ ἐν πο-
ξίαι συγχρῆναι καὶ συνοῦσαι τὰ ἑκάστων ἀμαρτήματα, *deinde Salustia-
nam:* res secundae mire sunt vitiis optentui. — Porphyr. ad Hor. Ep.
I 18, 29:

1. quantum audeatis *B.* quantum vos audeatis *Cort.* — 4. quam
raptum iri licet et quam audeas tum videri felicem *B.* audeat *Val. al.*
audias *Val.* 2. captum ire licet et quam audeat tam videri felicem
Cort. quam raptum ire licet ei quem haud pudeat tam videri felicem
Or. 1831. licet ei, quem pudeat vos tam videri felicem *vel* ei quem pu-
deat tam videri felicem *id.* 1835. sed vostra socordia conrepti. Scilicet
quam audeas tam videri felicem *Link.* quam captum ire licet et quam
audeatis tam videri felices *Mähly N. A.* LXXVII p. 78 sq. *Quoniam Le-
pidi haec est sententia:* iam nunc *Sullam* capi posse, non licet coniungi
ante capiamini, quam captum ire licet: unde adparet ultima verba ad so-
cordiam pertinere. *Qua re una vocula interposita* — praesertim cum *B* non-
nullas tales lacunas habeat — paucisque leviter mutatis ita locus restitui posse
videbatur, ut sententia communi, qua tamen *Sullae* mores tangerentur, quanta
populi socordia esset, exprimeretur. Sequens nam pertinet ad explicandum,
cur *L.* non vereatur, quid populus de *Sulla* existumet. — 5. vult *B.* — 6.
victoriam *B.* victorem *Kritz.* Scilicet milites *libri.* An [scilicet] mi-
lites *Link.* — 7. Tarulae Scirroque *B.* Tarrulae Scyroque *vel* Scyro-
que *al.* — 8. capiendis *B.* Fufidius *B.* Fusidius *Cort.* — 9. suis ita-
que iura *B.* utique tamdudum *em.* — 15. intellexerent *B* *secund.* *Heysum.*
Utique emendand. intellexerint. — 17. optentui *B.* labefactis *B.* labe-
factatis *Cort.* patefactis *Mähly l. c.* p. 79.

nomina indidit: neque aliter rem publicam et belli finem ait, nisi maneat expulsa agris plebes, praeda civilis acerbissima, ius iudiciumque omnium rerum penes se, quod populi Romani fuit. Quae si vobis pax et composita intelleguntur, maxuma turbamenta rei publicae atque exitia probate, adnuite legibus inpositis, accipite otium cum servitio, et tradite exemplum posteris ad rem publicam suinet sanguinis mercede circumvestiendam. Mihi, quamquam per hoc summum imperium satis quaesitum erat nomini maiorum, dignitati atque etiam praesidio, tamen non fuit consilium privatas opes facere, potiorque visa est periculosa libertas quieto servitio. Quae si probatis, adeste, Quirites, et bene iuvantibus divis M. Aemilium consulem ducem et auctorem sequimini ad recipiendam libertatem.

1. aliter populo Romano esse belli finem *Cort.* finem esse *vel* emi ait *coni. Mähly* l. c. p. 79; *equidem malim rem publicam firmam et belli finem ait, quamvis ne tum quidem vehementer repugnem, si quis post finem excidisse futurum statuerit.* — 2. Constructio verborum ita impedita est, ut post acerbissimam excidisse credam, apud quos praeda civilis de Sullae sententia manere debeat. — 4. pax et composita *℔.* pax et concordia *Ald. Cort. Kr.* quod esse in *Vat.* 1 et 3 dicitur. An pax composita et concordia? — 9. praedio *℔.* — 11. Aemillium *℔.*

42 [Kr. per err. inc. 52. G. I 17]. Tyrannumque et Cinnam maxuma voce adpellans.

Serv. ad Verg. Aen. IV 215: *Probris enim, non lenibus [verbis] veteres convicta dicebant, ut Sallustius: tyrannumque excivitem maxuma voce appellans.* Id. ad I 5: *duas coniunctiones separatas naturaliter nemo coniungit — Sallustius: tyrannumque et Cinnam.* — Victor. ad Cic. de inv. p. 70: *interdum — ex libidine et quadam obtreactione nomen imponitur, ut illud in Sallustio: tyrannumque et Cinnam appellantes.* — Convicium in M. Aemilium Lepidum iactum esse acute ostendit Link. de praef. urb. p. 7; set cum Serv. adpellans, Vict. appellantes tradat, in incerto relinquendum, utrum ab Q. Catulo donlega an ab optimatibus dictum fuerit, quamquam illud secundum App. de b. c. I 107 p. 524 Bekk. veri similis videtur.

43 [Kr. 46. G. 59]. Quin lenones et vinarii laniique, quorum praeterea vulgus in dies usum habere solet, precio compositi.

Non. p. 180 ed. R. *Componere pro redimere. Sallustius lib. I: Quin lenones et vinarii laniique, quorum praeterea vulgus in dies usum habet, pretio compositi.* — Charis. p. 75 K. *Lanius dicitur, ut Terentius 'lani coct' et Sallustius: quin vinarii laniique [laniique recte add. Putsch.], ubi illud quoque notandum vinarium dici [recte ita convexit Putsch.].* — Perlinere verba ad motum Lepidanum manifestissimum est.

44 Kr. 47. G. 52]. Uti Lepidus et Catulus decretis exercitibus maturrume proficiscerentur.

Charis. p. 205: *Maturrime.* — *Sallustius historiarum I: uti Lepidus et Catulus decretis exercitibus maturrime proficiscerentur.*

45 [Kr. et G. 48]. Etruria omnis cum Lepido suspecta in tumultum erat.

Arus. p. 240: post locum fr. 13, praemisso *idem*, ubi fortasse excidit *in eodem*.

* 46 [Kr. 49. G. 57]. Magna vis hominum convenerat agris pulsa aut civitate eiecta.

Serv. ad Verg. Aen. I 270: *Vis pro magna copia*. — *Sallustius*: magna *cet*. — Vix aliud quidquam reperies, quo aptius haec verba referantur, quam ad turbam hominum ab M. Aemilio Lepido conlectam.

* 47 [Kr. 50. G. 60]. Qui aetate et consilio ceteros anteibat.

Serv. ad Verg. Aen. IX 246: *Annis gravis cet*. *Sallustius de Philippo*: qui aetate *cet*.

48 [Kr. 51. G. p. 144].

Oratio Philippi in sententia.

- 1 Maxume vellem, patres conscripti, rem publicam quietam esse aut in periculis a promptissimo quoque defendi, denique prava incepta consultoribus noxae esse. Set contra seditionibus omnia turbata sunt, et ab eis quos prohibere magis decebat, postremo quae pessumi et stultissimi decrevere, ea bonis et sapientibus
- 2 faciunda sunt. Nam bellum atque arma, quamquam vobis invisa, tamen quia Lepido placent, sumunda sunt: nisi forte cui pacem
- 3 praestare et bellum pati consilium est. Pro dei boni, qui hanc urbem amissa curia adhuc tegitis, M. Aemilius, omnium flagitiosorum postremus, qui peior an ignavior sit deliberari non potest,
- 10 exercitum obprimundae libertatis habet et se e contempto metuendum effecit: vos mussantes et retractantes verbis et vatum carminibus pacem optatis magis quam defenditis neque intellegitis mol-
- 4 litia decretorum vobis dignitatem, illi metum detrahi. Atque id iure, quoniam ex rapinis consulatum, ob seditionem provinciam
- 15 cum exercitu adeptus est. Quid ille ob bene facti ***** cepisset, cuius sceleribus tanta praemia tribuistis? At scilicet eos, qui ad postremum usque legatos, pacem concordiam et alia huiusce modi decreverunt, gratiam ab eo peperisse. Immo despecti et

VAR. SCR. *Tit. oratio Philippi insia B. in senatu volg.* — 2. parva incepta B. — 4. ab iis B. *Cortius delenda censuit.* — 8. di B. — 9. omis sacura B. omisa cura *volg.* omisa a senatu cura *Orell. susp.* amissa curia *em. Haupt. Mus. Rhen. 1842.* tegitis B. regitis *antea volg.* — 11. et secontempto B. et ex contempto *Link.* — 12. carminis B. — 13. intellegitis B. mollitia B. — 16. obbenefacti cepisset B. *Manifestum igitur est, id quod acute perspexit Orellius, accusativum velut gratiam vel honorem excidisse.* ob bene facta *volg.* — 17. eos B. ii *Cort.* — 19. habeo peperisse B. peperere *nonnulli.*

indigni re publica habiti praedae loco aestumantur, quippe metu pacem repetentes, quo habitam amiserant. Equidem a principio, 6 cum Etruriam coniurare, proscriptos accersi, largitionibus rem publicam lacerari videbam, maturandum putabam et Catuli consilia 5 cum paucis secutus sum. Ceterum illi, qui gentis Aemiliae bene facta extollebant et ignoscendo populi Romani magnitudinem auxisse, nusquam etiamtum Lepidum progressum aiebant, cum privata arma obprimundae libertatis cepisset: sibi quisque opes aut patrocinia quaerendo consilium publicum contruperunt. At tum erat Lepidus 7 10 latro cum calonibus et paucis sicariis, quorum nemo non diurna mercede vitam mutaverit: nunc est pro consule cum imperio non empto set dato a vobis, cum legatis adhuc iure parentibus: et ad eum concurrere homines omnium ordinum corruptissimi, flagran- 15 tes inopia et cupidinibus, scelerum conscientia exagitati, quibus quies in seditionibus, in pace turbae sunt: ei tumultum ex tumultu, bellum ex bello serunt, Saturnini olim, post Sulpici, dein Mari Damasippique, nunc Lepidi satellites. Praeterea Etruria atque 8 omnes reliquiae belli adrectae, Hispaniae armis sollicitae, Mithridates in latere vectigalium nostrorum, quibus adhuc sustentamur, 20 diem bello circumspicit: quin praeter idoneum ducem nihil abest ad subvertendum imperium.

Quod ego vos oro atque obsecro, patres conscripti, ut animad- 9 vortatis, neu patiamini licentiam scelerum quasi rabiem ad integros contactu procedere. Nam ubi malos praemia secuntur, haut fa- 25 cile quisquam gratuito bonus est. An expectatis, dum exercitu 10 rursus admoto ferro atque flamma urbem invadat? quod multo propius est ab eo quo agitat statu, quam ex pace et concordia ad arma civilia, quae ille adversum divina et humana omnia cepit, non pro sua aut quorum simulat iniuria, set legum ac libertatis

TEST. SCR. 1. Arus. *Indignus hac re. Salustius Hist. I:* et indigni re publica.

3. accersi B. accersiri vel arcessiri edd. — 9. At tum B. attamen Cort. at tunc Kr. — 10. Cum haec verba eo spectare adpareat, ut quam contemnendus antea fuerit Lepidi exercitus ostendatur, nihil aliud dici potuit nisi hoc: facillume omnes milites commoveri potuisse ut ex eius castris dila- berentur. Hanc ergo sententiam ab Sallustio scriptam fuisse manifestum est: omnes diurna mercede vitam mutatueros, nedum Lepidum deserturos fuisse. Ergo cum Cortio adversus B auctoritatem non inserendum. — 10. pro Cos. B. proconsul volg. — 15. hi libri. — 16. Sulpicii B. Mari B. — 23. ne patiamini B. rabiem B. tabem Carrio Kr. *Illud satis defenditur locis Liv. IV 9 extr. XXI 48, 3. XXVIII 34 in.* — 24. secuntur B.

- 11 subvortundae. Agitur enim ac laceratur animi cupidine et noxarum metu, expers consili, inquires, haec atque illa temptans, metuit otium odit bellum, luxu atque licentia carendum videt — atque
12 que interim abutitur vostra socordia. Neque mihi satis consili est, metum an ignaviam an dementiam eam adpellem: qui videmini⁵ intuentes mala quasi fulmen optare se quisque ne adlingat, set
13 prohibere ne conari quidem. Et quaeso considerate, quam convorsa rerum natura sit. Antea malum publicum occulte, auxilia palam instruebantur et eo boni malos facile anteibant: nunc pax et concordia disturbantur palam, defenduntur occulte: quibus illa¹⁰
14 placent in armis sunt, vos in metu. Quid expectatis? nisi forte pudet aut piget recte facere. An Lepidi mandata animos movere? qui placere ait sua cuique reddi et aliena tenet, belli iura rescindi cum ipse armis cogat, civitatem confirmari quibus ademptam negat, concordiae gratia plebei tribuniciam potestatem restitui ex qua¹⁵
15 omnes discordiae ad censae. Pessume omnium atque inpudentissime, tibine egestas civium et luctus curae sunt, cui nihil est domi nisi armis partum aut per iniuriam? Alterum consulatum petis quasi primum reddideris, bello concordiam quaeris quo parta disturbatur, nostri proditor, istis infidus, hostis omnium bonorum. Ut²⁰
te neque hominum neque deorum pudet, quos per fidem aut per
16 iurio violasti! Qui quando talis es, mancas in sententia et retineas arma te hortor, neu prolatandis seditionibus, inquires ipse, nos in sollicitudine adtineas. Neque te provinciae, neque leges, neque dei penates civem patiuntur. Perge qua coeptas, ut quam²⁵
maturrume merita invenias.
- 17 Vos autem, patres conscripti, quo usque cunctando rem publicam intutam patiimini et verbis arma temptabitis? Dilectus adversorum vos habiti, pecuniae publice et privatim extortae, praesidia

15. Prisc. VI p. 243 H. *invenitur etiam 'plebēs plebēi'. Sallustius in I historiarum: plebei tribuniciam potestatem (nam 'plebs' 'plebis' facit genetivum).*

1. agitur B. angitur in Vat. 2 esse traditur. — 5. videmini itanta mala B. videmini intenta mala al. videmini tanta mala Or. *Conrexi* intuentes mala mazume ob locum Demosth. Phil. III 33 p. 119: ἀλλ' ὅμως ταῦθ' ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες ἀνέχονται καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ τὴν χάλαζαν ξμοιοῦν δοκοῦσι θεωρεῖν, εὐχόμενοι μὴ καθ' ἑαυτοὺς γενέσθαι, κωλύειν δ' οὐδεὶς ἐπιχειρῶν. — 6. set B. — 15. plebei om. B. — 24. adtineas B. — 25. dii B. *Scribundumne est: neque te provinciae magistratum neque leges neque dei penates civem? coeptas B. coepisti Cort.* — 26. maturrime B. maturissime edd. — 28. dilectus B.

deducta atque inposita: ex lubricine leges inperantur, cum interim vos legatos et decreta paratis. Quanto mehercules avidius pacem petieritis, tanto bellum acrius erit, cum intellet se metu magis quam aequo et bono sustentatum. Nam qui turbas et caedem civium odisse ait et ob id armato Lepido vos inermes retinet, quae victis toleranda sunt, ea cum facere possitis patiamini potius censet. Ita illi a vobis pacem, vobis ab illo bellum suadet. Haec si placet, si tanta torpedo animos obrepsit, ut obliti scelerum Cinnae, cuius in urbem reditu decus ordinis huius interiit, nihilo minus vos atque coniuges et liberos Lepido permissuri sitis, quid opus decretis? quid auxilio Catuli? Quin is et alii boni rem publicam frustra curant. Agite, ut lubet! parate vobis Cethegi atque alia proditorum patrocinia, qui rapinas et incendia instaurare cupiunt et rursus advorsum deos penatis manus armare. Sin libertas et vera magis placent, decernite digna nomine et augete ingenium viris fortibus. Adest novus exercitus, ad hoc coloniae veterum militum, nobilitas omnis, duces optimi: fortuna meliores sequitur: iam illa, quae socordia vostra collecta sunt, dilabentur.

Qua re ita censeo: quoniam M. Lepidus exercitum privato consilio paratum cum pessumis et hostibus rei publicae contra huius ordinis auctoritatem ad urbem ducit, uti Appius Claudius interrex cum Q. Catulo pro consule et ceteris quibus imperium est urbi praesidio sint, operamque dent ne quid res publica detrimenti capiat.

8. Charis. p. 86: *Torpor et animi et corporis dicitur debilitatio, scilicet a torpedine pisce, cuius contactu corpus hebetatur: unde Sallustius hoc idem vitium torpedinem dixit.* Non. p. 155 ed. R. *Torpor generis masculini — Torpedo feminini.* Sallustius *Hist. lib. I*: haec si placent, si tanta torpedo animos oppressit [obressit, supr. p. L. obrepsit AJ].

2. Quanto B. Et quanto Cort. me hercule B. me Hercules Link. — 3. intellet B. — 5. *Requiro* odisse se ait, ne vos obposito careat. inermes B. inermes Cort. — 8. oppressit B. obrepsit Non. codd. quod probandum propter Ep. ad Caes. II 8, 7. Tac. Hist. III 63: tanta torpedo invaserat animum. — 11. aliboni B. — 12. ut B. uti Cort. — 14. nomini B. — 15. novos B. — 17. socordia nostra collecta sunt B. collecta sunt socordia nostra Cort. vostra ego corr. — 18. quoniam Lepidus B. quoniam M. Lepidus Or. — 20. uti B. ut Cort. — 21. procos. B.

49 [Kr. et G. 53]. Lepidum paenitentem consili.

Charis. p. 253: *oportet me, poenitet me, pudet me, piget me, quamvis Sallustius dixerit in prima historia: Lepidum poenitentem consilii.* — Quamquam

Lepidum aegre ferentem frustra suscepta consilia et uxoris adulteria mortuum esse constat (Drum. IV p. 346), tamen Sallusti verba vix apte ad mortem eius referentur.

50 [Kr. 52. G. 77]. Apud Mutinam.

Commemorat haec verba Prisc. XV p. 1008 P. p. 67 H. ac quamquam dubitari potest num grammaticus ea ex primo libro petita significarit, tamen nullus eis idoneus locus nisi in hoc libro adsignari potest. Ad Mutinam enim M. Brutus, M. Lepidi socius, victus est (Drum. IV p. 344 sq.); alio loco copiam eius oppidi commemorandi fuisse nescimus.

*51 [Kr. 54. G. 57]. Serv. ad Verg. Aen. X 168: *Cosas; civitas Tusciae, quae numero dicitur singulari secundum Sallustium*. Ab Cosa Lepidum in Sardiniam aufugisse constat (Drum. IV p. 346). Alibi locus eius oppidi commemorandi vix fuerit.

52 [Kr. 55. G. 62]. Curionem quaesit, uti adolescentior et a populi suffragiis integer aetati concederet Mamerci.

Prisc. X p. 535: *similiter 'quaeso quaesi'; Probus tamen 'quaesivi' dicit, et melius, quamvis primitivum quoque eius, i. e. 'quaero', 'quaesivi' facit praeteritum, sed Sallustius in I historiis: Curionem cet. quaesit Hertz ex G. quaesivit al.* — Cum. Mam. Aemilius Lepidus Livianus, quem antea propter praetermissionem aedilitatis consulatus repulsam tulisse Cic. d. off. II 17, 58 testatur, a. 77 cum D. Iunio Bruto consul fuerit, recte De Brossius perspexit, illius competitorum, Curionem, a viro quodam auctoritate magna (Appium Claudium interregem fuisse, Fr. I 47, 22, non sine veri specie suspicatus) permotum esse, ut a petitione desisteret.

53 [Kr. 89. G. 67]. Idem fecere Gn. Octavius et Q. Caepio sine gravi cuiusquam expectatione neque sane ambitu publice.

Serv. ad Verg. Aen. IV 283: *[ambire] significat et rogare — Dicebatur et 'ambio illum' pro 'rogo illum'*. Sallustius in primo: Idem — publice, h. e. neque valde rogati. — Acute Kr. in ed. novissima suspicatus est, haec verba ad eandem rem atque praecedens fr. spectasse. Quae suspicio eo maxime confirmatur, quod Gn. Octavius a. 76 (678) cum G. Scribonio Curione consul fuit, ergo hos iam superiore anno competitorum fuisse veri simillum est. Praenomen cum nullo modo omitti possit, ego Gn. interposui.

*54 [Kr. 56. G. II 1]. M. Lepido cum omnibus copiis Italia pulso signior neque minus gravis et multiplex cura patres exercebat.

Victor. ad Cic. p. 59 Or. *item copulatio rationabilis verborum plurimorum unam rem continet, maxime si in narratione sit, cum praemissa verba tertia persona concludit, ut M. Lepido — exercebat. Haec tertia persona unam rem fecit omnium superiorum*. Serv. ad Verg. Aen. I 630: *Nontignara mali miseris succurrere disco. Quare 'non disco'? Quia non sum ignara. Bis enim intelligimus 'non', ut supra diximus. Sic Sallustius: signior neque minus gravis et multiplex cura.* — Acute Kritzius ex eo ordine, quo Appianus, Sallustium apertissime secutus, res enarravit, conclusit, scriptorem nostrum ab tumultu Lepidano ad Sertoriani belli principia transgressum esse. Cui transitui verba illa inservivisse quis non perspicit?

*55 [Kr. 57. G. 80]. Magna gloria tribunus militum in Hispania T. Didio inperante, magno usu bello Marsico paratu militum et armorum fuit, multaque tum ductu eius *manuque* patrata primo per ignobilitatem deinde per invidiam scriptorum celata sunt. Quae vivos facie sua ostentabat aliquot advorsis cicatricibus et effosso oculo; quin illo dehonestamento corporis maxime laetabatur, neque elisis anxius, quia relicua gloriosius retinebat.

Gell. N. A. II 27 hunc locum comparat cum Dem. de cor. 67 p. 247. Sententiam Sallusti tetigit Donat. ad Ter. Eun. III 2, 29: *neque cicatrices Insigne foeditatis. Nam apud meretricem quid aliud cicatrices valent? Nam cicatrices etsi semper gloriosae sint, non tamen etiam apud meretrices, quibus post pretium forma placet. Ut Sallustius quoque fatetur: Haec sunt virtutis insignia: dehonestamento tamen esse corpori maxime laetabatur.* — Libri primi hunc locum fuisse ac narrationis quidem de priore Q. Sertori vita interpositae in aperto est non minus, quam Plut. Sert. c. 4 sua ex eo hausisse. — 1. tribus milibus libri, quod iamdudum emendatum (Plut. l. c. 3 *ὕπὸ Δειδίου στρατηγῶ χιλιάρχος*). — 2. usi libri nonnulli. usui Gron. — 3. ductu eius que rapta V (*Val. 3452*) P (*Paris. 5756*). q̄ rapta R (*Rottendorf. Leid.*). ductu eius curata Carrio. ductu eius coerata Link. em. Sall. p. 25 n. 1. ductu eius peracta Mähly N. A. LXXVII p. 79. Vere Hertzius vocabulum excidisse indicavit, set cum ipse iussu subplevisset, rectius Link. manu expectari monuit, cfr. Plut. c. 4: *οὐ μὴν νοπήκατο τῆς στρατιωτικῆς τόλμης εἰς ἀξίωμα προεληλυθὸς ἡγεμόνος, ἀλλὰ καὶ χειρὸς ἐπιδεικνυμένου ἔργα θανάσιμα καὶ τὸ σῶμα τοῖς ἀγῶσιν ἀφειδῶς ἐπιδιδούς τῶν ὀφείων ἀπέβαλε τὴν ἑτέραν ἔκκοπτέσαν.* patrata ego proprio Marte novavi. — 4. celebrata VPR. incelebrata Iac. Gron., celata Hertz. que vivus faciem suam VPR. quanquam vivus faciem suam ost. Link. quae communis edd. Sall. — 6. quid ille VPR. quae verba ab Gellio interposita, non Sallusti esse suspicatus est Link. quin ille Hertz. ille, quod Sallustianum esse Link. negavit, ego in illo mutavi. — 7. illis ferri non posse vere monuit Link., ac recepit Lachmanni coniecturam: neque illi anxius, quo relicuo gloriosius renidebat. Ex ultimis verbis quia relicua gloriosius retinebat, quae omnes libri tument, adparet hoc dixisse Sallustium: Sertorium non aegre tulisse laesa ac violata membra, quod relicua per illa maiore honore et gloria afficerentur. Qua re pro illis scriptis elisis. Laetabatur dehonestamento corporis neque membra violata esse anxie ferebat, quia cet.

*56 [Kr. et G. 58]. Et ei voce magna gratulabantur.

Donat. ad Ter. Andr. V 4, 36: *gaudemus nostris, gratulamur alienis. Ut Sallustius: et — gratulabantur.* Quae eadem verba iterum ad vs. 42 commemorat. — Acute perspexit Kritzius, haec verba eius loci fuisse, quem expressit Plut. Sert. c. 4 *ἀπέδωκε δὲ καὶ ὁ δῆμος αὐτῷ τιμὴν πρόπονσαν. εἰσελθόντα γὰρ εἰς θέατρον ἐξεδέξαντό τε κρότῳ καὶ κατευφήμησαν, ὧν οὐδὲ τοῖς πάνιν προήκουσιν ἡλικία τε καὶ δόξη τυχεῖν ἦν ῥάδιον.* Cum vero Plutarchus eam rem statim post illa, quae fr. 53 dicta sunt, commemoret, quo loco haec verba ponenda sint dubium non est.

*57 [Kr. 28. G. 20]. Cuius advorsa voluntate conloquio militibus permissio corruptio facta paucorum et exercitus Sullae traditus est.

Commemoravit haec verba Donat. ad Ter. Eun. III 2, 13, ubi corrupte legitur: *cuius ad verba voluntate et promisso.* Rectissime Kritzius

haec verba pertinuisse ad eandem rem, ad quam fr. 22. et cuius intelligendum esse Sertori (cfr. Plut. Sert. 6. Iul. Exsup. 7 p. 219 ed. Gerl. IV). Cum autem Link. em. p. 23 sq. sobrie ne nimius ambitus proemio tribueretur dehortatus, verba haec potius in narratione de superiore Sertori vita videri fuisse monuisset, hoc loco ponere malui, nec vero obsecutus sum illi etiam fr. 22 hic reponi iubenti, primum quia S. non magis apte quam in belli civilis adumbratione Sertori mentionem fecisse, in *ἐπιστολῇ* de Sertorio fusius illam rem narrasse videbatur, dehinc quod non intellegebam, quem locum voces illae conloquentium militum post aut ante ea verba habere potuissent, quae omnem rem breviter set plene dictam continerent.

*58 [Kr. inc. 61. G. inc. 23]. Cui nisi pariter obviam iretur.

Donat. ad Ter. Eun. I 2, 12: *Pariter, similiter. Sallustius: cui nisi pariter obviam iretur.* — Non dubium est, quin vere Link. em. p. 30 sq. indicaverit, haec ipsa verba Iul. Exsup. c. 8 ex Sall. hausisse: *tunc Sertorius de Marii potestate securus Romam venit et omnium coepit accusare segnitium et ex multis promptissimis factis Syllae industriam laudare, cui nisi obviam iretur, actum iam et debellatum foret.* Ac recte apud Exs. ex Don. inseretur *pariter*, i. e. similiter, ut ipse Sulla ageret, et videndum annon Sall. verbis addenda sint *actum iam et debellatum foret* vel *fore*.

*59 [Kr. 59. G. inc. 14]. Hispaniam sibi antiquam patriam esse.

Serv. ad Verg. Aen. I 380: *Patria enim i. e. civitas in provincia esse potest, non tamen ut ipsa provincia patria sit. Licet in Sallustio lectum sit Hispaniam sibi antiquam patriam esse, sed illic ad laudem pertinet, non ad veritatem.* Id. ad III 298: *Sed aut provinciam pro patria posuit, ut 'Italam quaero patriam'.* Item Sallustius Hispaniam sibi patriam esse. — Haec ab Sertorio dicta fuisse, quo Hispanorum animos sibi conciliaret, qui certum esse negaverit, eorum videtur esse, qui nisi quae manibus tangi possint, non credant; illud dubitari poterit, quo loco ea dixerit Sertorius, nec tamen veri dissimile ea lecta fuisse, ubi eum in Hispaniam provinciam ab Marianis missum provincialium animos in favorem partium suarum modeste tuendo ac blandiendo perduxisse (verba sunt Exs. c. 9) narratum erat.

60 [Kr. 60. G. 87]. Earum aliae paululum progressae nimio simul et incerto onere, cum corpora pavor agitaverat, deprimebantur.

Gell. N. A. X 26, 10: *Propterea Sallustius in eodem libro [vid. infra 65] non eos solum, qui navibus veherentur, sed et scaphas quoque 'nantes' progressas dicit. Verba ipsa posui: earum—deprimebantur.* Non. p. 307 corrupte: *Atibi de scaphis: earum aliae paulum nimio progressae inter eum sicco onere, cum pavor corpora agitaverat, deprimebantur.* — Lecta fuisse haec verba, ubi res ab Plut. Sert. c. 7 extr. exposita narrata erat, in propatulo est.

*61 [Kr. 61. G. 81 et 82]. Traditur fugam in Oceani longinqua agitavisse, cuius duas insulas, propinquas inter se et decem millia stadium procul a Gadibus sitas, constabat suoapte ingenio alimenta mortalibus gignere.

Serv. ad Verg. Aen. II 640: *agitate, disponite, cogitate. Sallustius: traditur fugam in Oceani longinqua agitavisse.* Eadem verba memoriae prodidit Acron ad Hor. Epod. 16, 42. — His verbis, ne dicam certissu-

num, at paene certum est continuanda esse quae Non. p. 338 ex libro XI, IX, IV (ut libri variant) servavit: cuius [sic libri; quas cj. Roth.] duas — a Gadibus satis [sitas em. Carrio] — gignere.

* 62 [Kr. 62. G. 83]. Serv. ad Verg. Aen. V 735: *Secundum philosophos Elysium est insulae fortunatae, quas ait Sallustius inclutas esse Homeri carminibus.*

Fortasse non dissensit Sall. ab eis quae Plut. scripsit Sert. 8 extr. ὥστε μέχρι τῶν βαρβάρων διύχθαι πίστιν ἰσχυρὰν αὐτόθι τὸ Ἠλύσιον εἶναι πεδίον καὶ τὴν τῶν εὐδαιμόνων ἐνοίκησιν, ἣν Ὅμηρος ὑμνησεν.

* 63 [Kr. 63. G. 84]. Maurique, vanum genus ut alia Africae, contendebant antipodas ultra Aethiopiam cultu Persarum iustos et egregios agere.

Prisc. XIV p. 994 P. p. 46 H. *Ultra praepositio apud Sallustium in Iugurthino: Maurique — agere.* Non. p. 282: *Vanum est mendax.* — *Sallustius in Iugurthae bello: Mauri vanum genus.* — Tetigit eadem Tertull. de anima p. 313 (vid. inc. 73). Grammaticos in titulo libri memoria lapsos esse nemo instiabitur. Neque alius locus fuit de situ Africae dicendi nisi in primo libro.

* 64 [Kr. 121. G. inc. 87]. Steph. Byz. p. 15 ed. Westerm.: *Ἀξιλις, πόλις Λιβύης. οἱ δὲ περὶ Σαλούστιον οὐ πόλιν, ἀλλὰ τόπον φασὶ καὶ ποταμὸν εἶναι.*

Si quae venia coniectandi datur, cum Kr., eum locum Sall. in rebus ab Sertorio in Mauritania gestis fuisse, veri simile esse non negabis.

65 [Kr. 64. G. 85]. Itaque Sertorius levi praesidio relicto in Mauritania nactus obscuram noctem aestu secundo furtim atque celeritate vitare proelium in transgressu conatus est.

Gell. N. A. X 26, 1: *Axiño Pollioni in quadam epistula, quam ad Plancum scripsit, et quibusdam aliis, G. Sallustio iniquis, dignum nota visum est, quod in primo historiarum maris transitum transmissumque navibus factum 'transgressum' appellavit eosque qui fretum transmiserant, quos 'transfretasse' dici solitum est, 'transgressos' dixit. Verba ipsa Sallusti posuit: itaque — conatus est. Non. p. 307: Transgressus a pedum gradu proprie dicitur, sed auctoritas vetustatis liberiores loquendi usum dedit, ut Sallustius Hist. lib. I et de his qui navigassent et de ipsis navibus eo verbo uti voluit, in quibus gradus non sit: de Sertio [Sertorio]: nactus obscuram noctem aestu secundo *****. — Quo haec referenda sint, eo minus dubium est, quod classem Romanorum in illa regione fuisse Kr. demonstravit ex Plut. Sertor. c. 12.*

66 [Kr. 65. G. 86]. Transgressos omnis recipit mons ***** praeceptus a Lusitanis.

Gellius post verba ad 63 relata sic pergit: *deinde infra ita scripsit: Transgressos omnis recipit mons praeceptus a Lusitanis; Non. autem: Ac inde qui: transgressos omnes recipit mons praeceptus a Lusitanis. Nomen montis ab Sallustio interpositum fuisse ex Serv. ad Verg. Aen. I 518 cognovimus, set volgo Belleia scribitur, L. et Guelf. II Paleia, alii Balleia, Taleia, Belona. Guelf. I monst^{er}era. Kritzius a Casselio confirmatus, quod Bal lingua Celtica cacumen significaret, Balleia verum in-*

dicavit. Fuit oppidum *Belon*, de quo Strab. p. 140 Casaub. 188 Mein.: *Εἶτα Μελλαρία ταριχείας ἔχονσα καὶ μετὰ ταῦτα Βελὼν πόλις καὶ ποταμός. ἔντεῦθεν οἱ διάπλοι μάλιστα εἰσιν εἰς Τίγγιν τῆς Μαυρονείας καὶ ἐμπόρια καὶ ταριχείαι* et Steph. Byz. p. 72 ed. West.: *Βελὼν, πόλις καὶ ποταμός ἐν τῇ Βαιτικῇ τῆς Ἰσπανίας. ὁ πολίτης Βελώνιος*. Plin. H. N. V 1, 2: (Tingis) abest a Belone oppido Baeticae proximo traiectu XXX M. pass. Id oppidum (nunc Belonia) situm fuisse docuit Mannert geogr. I p. 293 inter duo promontoria, quorum alterum nunc de Plata, alterum Paloma nominatur. Huius nomen antiquum in scripturis librorum Servi latere puto.

67 [Kr. 66. G. 120]. At per omnem provinciam magnae atrocesque famae ibant, cum ex suo quisque terrore quinquaginta aut amplius hostium millia, novas inmanis formas a fluctibus Oceani accitas corporibus hominum vesci contenderent.

Exstat hoc fragm. ap. Verg. interpr. ad Aen. IV 178 p. 42 ed. Mai. Cod.: *magnae atro*, quod H. Keilius subplevit (Val. Prob. in Verg. comm. acc. schol. Veronens. in Verg. fr.) *cesque famae ibant*: quem utpote libri naturae gnarum, sequi malui, quam Kritizium et Gerlachium, qui *ibant* non receperunt. Infra lacunam Kr. explevit: *inmanis formas, Oceani accolas*. Gerl. *immanes feras Oceani accitas*. Keil: *novas immanes formas fluctibus Oceani adpulsos*; ego: *novas inmanis formas a fluctibus Oceani accitas*. — Cum Plut. Sert. c. 12 Libyes ab Sertorio in Hispaniam adductos esse memoriae prodiderit, de eis fabulosos rumores per provinciam sparsos ab Sall. commemoratos fuisse veri simillimum est.

68 [Kr. 68. G. 111]. Et mox Fufidius adveniens postquam tantas copias, haut facilem pugnantis vadum, cuncta hosti quam suis oportuniora videt.

Non. p. 157: *Vadum generis neutri* —. *Masculini Sallustius Historiarum* I: et mox — videt. — *Stipidius* L. AJ. *Aufidius* Lipsius epp. quaest. p. 295. — *spiras libri. asperitates* Carrio. *copias* ego. — *oportunio paridet* L. — Cfr. Plut. Sert. 12: *Φουφίδιον* (sic recte pro *πov Φίδιον* em.) *δὲ τὸν ἄρχοντα τῆς Βαιτικῆς περὶ τὸν Βαῖτιν ἐκρέψατο διαχιλίους ἀποκτείνας Ῥωμαίων*.

69 [Kr. 71. G. 88]. Domitium proconsulem ex citeriore Hispania cum omnibus copiis, quas paraverat, arcessivit.

Prisc. X p. 534: *'arcesso, arcessivi'* — *Sallustius in I historiarum*. Domitium — arcessivit. — Magni de hoc loco errores diffusi fuere. Cum enim apud Plut. Sert. c. 12 haec legerentur: *Δομέτιον δὲ καὶ Λούσιον ἀνθύπατον ὄντα τῆς ἐτέρας Ἰβηρίας διὰ τοῦ ταμίον καταγωνισάμενος καὶ Θωράκιον ἄλλον ἡγεμόνα τῶν ὑπὸ Μετέλλου πεμφθέντων μετὰ δυνάμεως ἀνέειλε*, concludere viri docti Domitium quoque a Metello missum vel arcessitum esse eumque arbitrati sunt fuisse L. Domitium Ahenobarbum (Drum. III p. 31. IV p. 355), qui secund. Liv. ep. 90 et Flor. II 10, 6 fuit legatus Metelli, eoque confidentius, quod Eutrop. VI 1 L. Domitium praetorem nominat; scilicet apud Plutarchum scribendum rati *Δομέτιον δὲ Λεύκιον*, praenomine ut ap. Cass. Dion. XXXIX 14 postposito. Cui sententiae vel illud obstat, quod in Plut. libris καὶ ante *Λούσιον* legitur. Unde emendandum esse intellexere Plutarchi editores *Καλονίσσιον*. Pro consule igitur in Hispaniam missus erat M. Domitius Calvinus et Plut. eo nomine erravit, quod eum cum L. Domitio Ahenobarbo confundens, ab Hirtuleio, Sertori quaestore, victum esse narravit. M. Domitium

ab Fufidio, cum ad Baetim victus esset, arcessitum esse, quo eximio acumine ingeni est, perspexit Th. Mommsen H. R. III p. 17.

70 [Kr. 70. G. 122]. Et numeri eorum Metellus per litteras gnarus.

Arus. p. 233: *Gnarus illius. Sal. Hist. I.* — Hoc fragmentum propterea ante ea quae secuntur conlocavi, quia mihi veri simile videbatur, de Metello bellum adparante dictum fuisse.

71 [Kr. 69. G. 99]. Iussu Metelli cornicines occanuerunt.

Prisc. X p. 529: *quidam autem et 'occano, occanui' protulerunt, ut Sallustius in I historiarum: iussu Metelli cornicines occanuerunt. Diom. p. 373 sq. occino occini. est enim cano cecini: in compositione quia [non] iteratur, amittit unam syllabam. sed Sallustius dicit in primo historiarum: iussu Metelli cornicines occanuerunt.* — Serv. ad Verg. Ge. II 384: *Sic etiam ab eo quod est cano, non 'cecini', sed 'canui' dicebant, unde Sallustius cornua occanuerunt. Ita Lion edidit, Keilius tamen ad Diom. l. c. 'cornua occanuerunt' inquit 'ex primo historiarum libro Servius in Verg. Georg. II 384'; quod si verum est, eo minus dubium videtur, quin Servius in eodem loco adferendo erraverit. Kritzius tamen [Inc. 82] et Gerlachius [I 100] integrum fragmentum esse maluerunt.*

72 [Kr. 72. G. 105]. Occupatusque collis editissimus apud Ilerdam. Eum multo opere circumdat.

Arus. p. 219: *Circumdo hac re illam rem. Sal. Hist. I: occupatusque collis editissimus. eum multa opera circumdat. Prisc. XV p. 1008 P. p. 66 H. Sallustius in Hist. — et apud Ilerdam, eum multa opera circumdata. — Multo opere conrigendum putavi, quoniam ita demum locus recte et ob rem ab Arusiano commemoratus est. — Ceterum haec verba lecta fuisse in proelii inter Hirtuleium et L. Mallium commissi (Drum. IV p. 357 sq. Momms. III p. 18) narratione satis apertum est.*

*73 [Kr. II¹ 20. G. II 72]. Qui (*Celtiberi*) se regibus devovent ut post eos *occisos* vitam refutent.

Serv. ad Verg. G. IV 218: *pulchram mortem, gloriosam quippe quae pro rege suscipitur. Traxit autem hoc de Celtiberorum more, qui ut in Sallustio legimus, se regibus cet. — Volgo editur et — refutant, set rectius scribi ut refutent, cum necessario dicendum fuerit qua conditione se regibus devoverint, facile adparet; cfr. de eodem Gallorum more Caes. B. G. III 22 cum DC devotis — quorum haec est conditio uti — si quid his per vim accidat, aut eundem casum una ferant aut sibi mortem consciscant. Post eos autem excidisse occisos vel simile vocabulum ut statuamus et perspicuitas postulat, et Val. Max. II 6, 11: Celtiberi etiam nefas esse ducabant proelio superesse, cum is occidisset, pro cutus salute spiritum devoverant, quem ex Sallustio hausisse credibile est, docet. Quo nexu illa dicta fuerint, ostendit locus Plut. Sertor. c. 14: ἔθους δ' ὄντος Ἰβηριοῦ, τοὺς περὶ τὸν ἄρχοντα τεταγμένους συναποδυνήσκειν αὐτῷ πεσόντι καὶ τοῦτο τῶν ἐκεῖ βαρβάρων κατάσπεισιν ὀνομαζόντων τοῖς μὲν ἄλλοις ἡγεμόσιν ὀλίγοι τῶν ὑπασπιστῶν καὶ τῶν ἑταίρων, Σερτωρίῳ δὲ πολλοὶ μυριάδες ἀνδρώπων κατεσπεικῶτων ἑαυτοὺς ἡκολούθουν. Ceterum hoc fragmentum libro primo potius, quam cum Gerl. et Kritzius secundo adscribendum putavi, quoniam apud Plutarchum statim ea secuntur, quae ex primo libro commemoravit Non. fr. 74. Quamquam de moribus fero-cibus Hispanorum in libro II dictum fuisse certum est.*

74 [Kr. 73. G. 115]. Sertorius portis turbam morantibus et nullo, ut in terrore solet, generis aut inperi discrimine per calonum corpora ad medium evasit, dein superadstantium manibus in murum adtollitur.

Non. p. 363: *Deinsuper. Sallustius Hist. I*: Sertorius partis turbam orantibus et nullo, ut in terrore semet, goneris aut imperii discrimine, per calonum corpora ad mediam quasi: dein super stantium manibus in murum adtollitur. Id. p. 193: *discrimen rursum separatio, a discernendo, unde et discerniculum dicitur acus. quae capillos a media fronte dissepreat. Sallustius Historiarum lib. I*: Sertorius fortis turbam morantibus et nullo ut in terrore solet, generis aut imperii discrimine, per calonum corpora ad medium quasi: dein super adstantium manibus in murum attollitur. — Quas exhibui emendationes, Mercero debentur. — De re cfr. Plut. Sert. 14 extr. λέγεται δὲ πρὸς τινι πόλει τροπῆς γενομένης καὶ τῶν πολεμίων ἐπικειμένων τοὺς Ἰβήρας ἀμελήσαντας αὐτῶν τὸν Σερτώριον σώζειν καὶ τοῖς ὅμοις ἐπαρμένους ἄλλους πρὸ ἄλλων ἀνακονφίσαι πρὸς τὰ τεῖχη, γενομένου δ' ἐν ἀσφαλεῖ τοῦ ἀρχοντος, οὕτω τρέπεσθαι πρὸς φυγὴν ἑκαστον αὐτῶν.

75 [Kr. 74. G. 109]. Et Diponen validam urbem multos dies restantem pugnando vicit.

Non. p. 360 haec verba ex Hist. lib. I adfert, quo accusativi temporis rationem ostendat. *Diponem* libri eius *Ααδ. digonem* ms. Jun. et *ponere* edd. ante 1526. *Hipponem* vel *Vizonem* cj. Putsch, *Olyssiponem* Jun. *Tigennam* Coler. De Dipone vid. Ukert. geogr. Graec. et Rom. II p. 418.

*76 [Kr 75. G. 114]. Cui nomen oblivionis condiderant.

Serv. ad Verg. Aen. I 267: *Dicimus autem 'et nomen mihi est Cicero' — et 'Ciceronis', ut Sallustius*: cui nomen oblivionis condiderant. — Cum fluvio Limnaeae vel Belioni certam ob causam nomen *λήθης* i. e. oblivionis inditum esse constet (Strab. III p. 153 C. 207 et 208 Mein. Liv. ep. 55. Flor. I 34, 12. Mel. III 1, 8. Mannert. geogr. I p. 341), rectius Kritizium adparet haec verba ad eum fluvium rettulisse, quam Gerlachium, de oppido Lete dicta arbitratum, cum fr. 82 coniunxisse. Ceterum vide an *indiderant* legendum sit.

77 [Kr. 76. G. III 9]. Illum raptis forum et castra nautica Sertorius comodaverat.

Verba leguntur ap. Pomp. comm. art. Don. p. 152 ed. Lindem., set ibi *mutaverat* scriptum, quod in *comodaverat* conrexi. Non. p. 140, quo *forum* masculino genere dictum esse demonstraret, ex primo histor. adtulit: *illum nautis forum*, ubi aperte *nautis* ex *raptis* corruptum est. Ab Sertorio ad Dianium piratis stationem praebitam esse constat ex Strab. III p. 159 C. 215 Mein. Cic. in Verr. V 56, 146; cfr. Momms. H. R. III p. 20. Mannert. geogr. ant. I p. 411.

78 [Kr. 77. G. 66]. Itaque Servilius aegrotum Tarenti conlegam prior transgressus.

Ex lib. I commemorat Prisc. XV p. 1006 P. p. 64 H., apud quem scriptum fuit *atque Serv.* Quin de P. Servilio Vatia (Isaurico), qui a. 675 (79) cum App. Claudio Pulcro consul fuit, dicta sint, dubium non est, neque ab veri specie abhorret, illam transgressionem factam esse, cum ilterque pro consule in provinciam profectus esset.

79 [Kr. 79. G. 124]. Ad Olypium atque Phaselida.

Cum Prisc. XV p. 1008 P. p. 66 H. haec verba ex primo libro adferat, quin ad P. Servilium, qui Olypium et Phaselidem magna gloria expugnavit (Cic. in Verr. I 21, 56. IV 10, 21. Flor. I 41, 5. Eutrop. VI 3. Oros. V 23. Drum. IV p. 396 sq.), spectaverint dubitari nequit.

80 [Kr. 80. G. II 83]. Iter vortit ad Corycum urbem inclutam specu atque nemore, in quo crocum gignitur.

Non. p. 137 hunc locum protulit, quo *crocum* neutro genere dictum esse ostenderet, set ex libro II; at cum Prisc. XV l. ad 79 conl. ex primo libro adferat, ac Corycum ab P. Servilio expugnatam esse constet ex Pseudo-Asc. ad Cic. Verr. I 21, 56 p. 173 Or., apud illum in numero erratum esse nemo infitiabitur. — Quod in Noni libris est *pactusque*, Havercampius emend. *specu atque*, conl. Strab. XIV p. 670 C. 935 Mein. Curt. III 4, 10. Mel. I 13. Minus probabilis visa est Wagneri suspicio Act. gymn. IX p. 195: *incluta portu, specu, nemore*.

81 [Kr. 81. G. 113]. Apud Lete oppidum.

Prisc. l. ad 79 conl. ex primo libro haec verba adtulit. Lethe oppidum num in Hispania extiterit, nescio; in Macedonia fuisse Plinius memoriae prodidit H. N. IV 10, 17, et ap. Prisc. libri *Lete*. Unde adferat, male haec verba Douza auctore cum 76 coniuncta esse. Cum autem Appium Claudium Pulcrum pro cos. in Macedonia bellum gessisse constet (Drum. II p. 184. Momms. III p. 35), eiusque in hoc libro mentionem factam fuisse fr. 78 doceat, probabiliter Kritzius res ab eo gestas narratas ibique Lete oppidum commemoratum fuisse coniecit.

82 [Kr. 82. G. 114]. Repulsus a Lete oppido.

Prisc. l. c.

Subiungam iam ea fragmenta, quae ex libro I commemorata, quo referenda aut quo modo emendanda vel explicanda sint, dubium esse videatur.

83 [Kr. 83. G. 95]. Et stationes sub vineas removebat.

Arus. p. 261 ex libro I adfert, lemmate praemisso *sub illam rem removit*. Ad eam rem spectare, quam App. b. c. I 91 p. 510 Bekk. narravit: *καὶ περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας ἐν Φαονεντία Κάρβων καὶ Νωρβανὸς ἐξ ὁδοῦ βραχὺ πρὸ ἐσπέρας ἐπὶ τὸ Μετέλλον στρατόπεδον ἐλθόντες λοιπῆς οὐσῆς ὥρας μίας καὶ ἀμπέλων πνυνῶν περιειμμένον ἀνοήτως εἰς μάχην ἐξέταττον*, nemo facile Kritzio adsentietur. Cum enim de re bello gesta Sallustium locutum fuisse luce clarius sit, de vineis militariibus illis obsidionum instrumentis cogitandum esse adparet. Qua re de excursionem quadam obsessorum, qua milites ex stationibus sub vineas sese recipere coacti essent, dictum videtur fuisse.

84 [Kr. 84. G. 61]. Magnis operibus perfectis obsidium coepit per L. Catilinam legatum.

Fest. p. 191 ed. Lind.: *Obsidium tamquam praesidium, subsidium recte dicitur. cuius etiam auctor G. Laelius pro se apud populum: 'uti nobis terra marique simul obsidium facerent'. Et Sallustius historiarum I: Magnis opique profectus oppidum coepit per L. Catilinam legatum*. Quae menda iamdudum ab viris doctis emendata sunt. Kritzius, cum Festus hunc locum adtulisset, ut obsidium de auxilio dictum esse alio praeter Laeli exemplo confirmaret, *cepit* scripsit atque hanc sententiam esse statuit:

auxilium accepit per L. Catilinam legatum. At *capere* pro accipere ita dici nequit ac diversa sunt, quae Kr. ad Iug. 85, 18 contulit. Mihi hoc Sallusti exemplum Laeli obpositum videtur fuisse nec dubito ap. Festum reponere At Sall. Cum autem L. Catilinam legatum sive Sullae, sive alius praecleari ducis fuisse ignoretur, — mirum autem esset, si omnes scriptores de ea re tacuissent — cumque Festi librum corruptissimum esse adpareat, audeo coniectari, non L. Catilinam commemoratum fuisse, set Q. Lucretium Ofellam, quem Sulla magnis operibus perfectis ad obsidendum Praeneste reliquit (cfr. Drum. II p. 462).

85 [Kr. 85. G. III 65]. Maturaverunt exercitum Durrachium cogere.

Arus. p. 218 sub lemmate *cogo domum te*. Utrum de legatis Sullae quem Durrachio in Italiam transvectum esse constat (Drum. II p. 457), an de P. Servili vel Appi Claudi in suas provincias proficiscentium, dicta fuerint, in incerto relinquendum est. Qui de ipsis P. Servilio et Appio Claudio intellegant, *exercitus* scribere debebunt.

86 [Kr. 86. G. 97]. Illo profectus yicos castellaque incendere, et fuga cultorum deserta igni vastare neque late * ire set cautissimus metu gentis ad furta belli peridoneae.

Non. p. 212: *Furtum insidiae. Sallustius lib. I. — ille B. illo W. in mg. elate libri. elata AJ. elatae 483. elate aut vetustissimus libri. setustissimus B. foetustissimus L. aut fecutis metu B. vetustissimus mgJ. aut securissimus 483. peridonea libri, peridoneae 483. Coniecerunt: elato aut securo esse animo Douza, elate aut securus a metu Gerl., neque late aut securus ire metu Kritz., neque elate aut fretus, simul metu Roth., vastare, ne quae intus lateant cautissimus Mähly N. A. LXXVII p. 79; cuius vestigia equidem ego mihi premunda putavi.*

87 [Kr. 87. G. 91]. Gens raro egressa finis suos.

Arus. p. 227 cum lemmate *egressus illam rem*. Schol. ad Lucan. Phars. V 510, ubi pro *gens* scriptum est *ut*.

88 [Kr. 98. G. 63]. Sic vero quasi formidine adtonitus neque animo neque auribus aut lingua competere.

Non. p. 189: *Competere rei cuiusque meminisse aut constanter valere. Sallustius Historiarum lib. I: sic — competere. Non recte cum his verbis confusa sunt, quae Donat. ad Ter. Ad. III 2, 12 protulit (vid. inc. 33). Videntur haec verba dicta fuisse de homine aliquo, nomen suum in proscriptionis tabula legente (Drum. II p. 471 sq.).*

89 [Kr. 91. G. 123]. Obviam ire et conmori hostibus.

Arus. p. 220: *commoritur illis*.

90 [Kr. 92. G. 96]: Ut in ore gentibus agens.

Arus. p. 243: *in ore illius [conr. illi] agens pro in conspectu illorum. Sallust. Hist. I: ut in ore gentibus agens. — Donat. ad Ter. Ad. I 2, 13: in ore est omni populo] Sallustius: in ore gentibus agens. — Cum de quocumque haec verba dicta fuere, non recte coniungi adpareat populo, civitati, quae ap. Don. secuntur, populo, civitati, pro explicatione vocabuli ab Terentio scripti habenda sunt.*

91 [Kr. 93. G. 71]. Prudens omnium quae senatus censuerat.

Commemoravit Arus. p. 256 sub lemmate *prudens illarum rerum*. Ad Lepidum in Etruria agentem, set per amicos de omnibus senati consultis certiorum factum, spectasse non sine omni veri specie coni. De Brosius (cfr. Link. de praef. urb. p. 10); neque prorsus divorsa sunt App. b. c. I 107 p. 524 Bekk. οὐδὲ αὐτὸς ἀγνοῶν ἐφ' οἷς ἐκαλεῖτο; scilicet Sall. verba de eo dicta videntur fuisse, qui quae senatus censuerat, ipse iam providisset decretum iri.

92 [Kr. 94. G. 39]. Sanctus alias et ingenio validus.

Edebatur *aliter* secundum Charis. II p. 194, set, cum eius libri *alias teneant*, H. Keilius perspexit titulorum et exemplorum ordinem turbatum esse. Ceterum vid. inc. 112.

93 [Kr. 95. G. 64]. Nisi cum ira belli desenuisset.

Prisc. X p. 512: a 'seneo' igitur, non a 'suesco' fit praeteritum 'senui'. Sallustius in I *historiarum*: nisi — desenuisset.

94 [Kr. 96. G. 72]. Liberis eius avunculus erat.

Donat. ad Ter. Phorm. V 6, 32 haec Sallusti verba [in primo] comparavit cum Terenti *Patruus tuus est pater inventus Phanio uxori tuae*.

95 [Kr. 97. G. 103]. Neque se recipere aut instruere proelio quivere.

Prisc. X p. 539 pro exemplo perfecti *quvi*. Nimisne audax habebor, quod haec verba ad eandem pugnam atque fr. 68 pertinuisse suspicor?

96 [Kr. 98. G. 104]. Equi sine rectoribus exterriti aut saucii consternantur.

Prisc. VIII p. 436: 'sterno sternis' *actvum*, 'consternor consternaris' *deponens*. Sallustius in I *historiarum*: equi — consternantur.

97 [Kr. 99. G. 106]. At inde nulla munitionis aut requie mora processit ad oppidum.

Prisc. VII p. 367: *idem in I*: at inde — ad oppidum, 'requie' pro 'requiei'.

98 [Kr. 100. G. 110]. Locum editiorem quam victoribus decebat capit.

Arus. p. 223 *deceat tibi*. Eadem, set om. *capit*, propter dativum cum *decebat* coniunctum commemoravit Serv. ad Verg. Aen. VIII 127.

99 [Kr. 101. G. 116]. Neque detrusus aliquotiens terretur.

Prisc. XV p. 1015 P. p. 78 H. *aliquotiens ab aliquot*. Sallust. in I *historiarum*: neque — terretur. — Kritz. et Gerl. ex nonn. libris *deterretur*. Videtur mihi de oratore in contionem prodeunte ac saepius de rostris detruso potius dictum fuisse, quam de milite vel exercitu munita hostium escendente.

100 [Kr. 103. G. 94]. Numeroque praestans, privos ipse militiae.

Arus. p. 256 praemisso *privus illius*. — Singulari modo dictum *privus* Kr. illustravit exemplo Apul. de deo Socr. 43: *turba imperitorum, priva*

verae sapientiae. Set priora duo verba de exercitu, numero hominum ampliore set agri ac pecoris magis quam belli cultore, cogitare potius cogunt, quam de duce belli inperito.

101 [Kr. 104. G. 59]. Vacuam istam urbem viris militari aetate.

Arus. p. 265: *vacuus hac re. Salust. Hist. I: vacuam istam urbibus militari aetate.* — *urbem hominibus* em. Lindem., *urbem viris* van der Hoeven specim. p. 47; mihi etiam *istam* suspectum est, nec veri similis Kritzii coniectura: verba fuisse in oratione alicuius ducis, urbem quamdam capi posse ostendentis. Linkerus em. p. 27 ad Castulonis expugnationem (Plut. Sertor. c. 4) referri posse censuit, set de rebus prius in Hispania ab Sertorio gestis fusius narrasse Sallustium cum alias ob causas tum ob fr. 55 vix recte contendi videtur.

102 [Kr. 105. G. inc. 39]. Cum murum hostium successisset, poenas dederat.

Arus. p. 260: *successit illam rem. Sallustius Hist. I: cum murum hostium successisset.* — Serv. ad Verg. Buc. V 5: *Sallustius tamen 'succedere' accusativo iunxit, set ubi 'prope' significat: cum murum hostium successisset, h. e. cum prope murum successisset.*

103 [Kr. 107. G. 117]. Dubitavit acie pars.

Prisc. VII p. 366: *veteres tamen frequentissime inveniuntur similem ablativo protulisse in hac declinatione tam genetivum quam dativum, ut Sallustius in historiis libro I: dubitavit acie pars pro 'acie'.* Eadem adferunt Prob. inst. II p. 101 L. et Serv. ad Verg. Ge. I 208.

104 [Kr. 110. G. 98]. Militiae periti.

Arus. p. 252: *peritus huius. Salust. Hist. I.*

105 [Kr. 111. G. 102]. Doctus militiam.

Arus. p. 223: *doctus illam rem. Sal. — et Hist. I: doctus militiam.*

106 [Kr. 112. G. 90]. Egregius militiae.

Arus. p. 227: *egregius illius rei. Virg. Aen. XI: egregiusque animi. Salust. Hist. I: egregius militiae.*

107 [Kr. 115. G. 126]. Fugam maturabat.

Arus. p. 247 sub *mature illam rem.*

108 [Kr. 116. G. 93]. Paucos saltum insidentis.

Commemoravit Arus. p. 236 post locum fr. 9 l. 11.

109 [Kr. 117. G. 125]. Protectionem festinantes.

Arus. p. 231 sub *festino illud.*

110 [Kr. 118]. Solis viis.

Donat. ad Ter. Phorm. V 7, 86: *in solas terras?* Virgilius: *pastorum et solis exegit montibus aevum.* Et Sallustius in primo: *solis viis.*

111 [Kr. 102. G. 79]. Ea paucis, quibus peritia et verum ingenium est, abnuentibus.

Serv. ad Verg. Aen. XII 694: *Alii veteri more dictum accipiunt: 'verum' enim quod rectum et bonum esset adpellabant. Sallustius in primo: ea — abnuentibus.* — Est ita demum ferri potest, si haec verba ex oratione deprompta fuisse statuamus, quamquam plures orationes quam eas

ut etiam Sallustius docet, post laniatum a canibus Actaeonem filium matris instinctu Thebas reliquit et Ceam insulam tenuit primo adhuc hominibus vacuam, post ea relicta cum Daedalo ad Sardiniam transitum fecit. Quae verba Sallusti non esse satis adparet. Kritzius Cretam pro Ceam vel Caecam.

*6 [Kr. et G. 10 et 11]. — alii Sardiniam tenuerunt.

Serv. ad Verg. Aen. I 242: *Non sine causa Antenor's posuit exemplum, cum multi evaserint Troianorum periculum: ut Capys, qui Campaniam tenuit, Helenus qui Macedoniam: ut alii qui Sardiniam secundum Sallustium.* Id. ad I 601: *Multis enim post excidium Troiae orbis diversa tenuerunt: Helenus Epirum, Antenor Venetiam, alii Sardiniam secundum Sallustium, ultra vicina Syrtibus loca secundum Lucanum.* Quibus locis diligenter consideratis et comparatis, nihil aliud Sallustio tribui potuisse adparet, nisi de coloniis ab Troianis in Sardinia conditis eum narravisse, nec vero Capys, Antenor's, Heleni mentionem ab eo factam fuisse. Set illud quin in libro secundo factum fuerit non dubium est.

Cum illo fragmento Kritzius et Gerlachius coniunxerit hoc: *Troiano tempore invadendarum terrarum causa fuerat navigatio, non ipsa scriptoris verba esse contentendes, set certe sententiam.* Set consideremus locum, unde sumpsere, Serv. ad Verg. Aen. I 299: *aut certe fatis Troianorum, qui non sponte sed necessitate ad Africam venerant, quod utique ignorabat Dido.* Illo enim tempore invadendarum terrarum causa fuerat navigatio, ut Sallustius meminit, *facili tum mutatione sedium: quod etiam excusant Troiani 'non nos aut ferro Libyco's populare Penates venimus'.* Nonne adparet hoc commentatorem dicere voluisse: illo tempore multos per procellas coactos invitos in aliorum terras venisse? Quam sententiam num credis Sallustium eis verbis expressisse, quae Servius posuit? Set cum ea non conveniunt quae secuntur. Facilis enim mutatio sedium homines impellebat, ut patria sua demigrarent aliasque sedes quaerent. Perspicuum igitur est commentatorem Vergilii festinantem duo commiscuisse: cum navigatione inventa et exulta facilis esset mutatio sedium, Troianos, qui excidium patriae evaserant, ut alias terras navibus peterent, commotos, set multos per tempestates in alia loca, quam quae peterent, delatos esse. Iam si quis Sallustium contenderit narravisse eos Troianos qui in Sardiniam pervenissent, non sua sponte, set necessitate ad eam insulam adpulisse, nihil habebimus, quo eam suspicionem falsam esse ostendamus. Set verba *ut Sallustius meminit* non minus recte ad praegressa, quam ad sequentia *facili tum mutatione sedium* referuntur (cfr. ad fr. 16); et haec verba multo magis Sallustianae orationis speciem prae se ferunt. At cum praecedentibus non conveniunt. Nonne igitur veri simile est grammaticum doctrinae ostentandae studio verba ex Sallustio minus apte illi sententiae adiunxisse? Utut est, illud certum videtur omnem locum ab Sallustio ita scriptum non fuisse, ut Servius rettulit, et verba *facili tum mutatione sedium* adeo maiore cum veri specie pro Sallustiano fragmento haberi, quam illa, quae Kritzius et Gerlachius in eius reliquiis posuere.

*7 [Kr. 12. G. inc. 20]. Prob. p. 123: *'hos' non inveni nisi unum barbarum numero semper plurali Tarrhos, nomen civitatis lectum in Sallustio.* Idem p. 129: *'Tarrhos' nomen est numeri semper pluralis.* Idem nomen oppidi Antonini itinerar. p. 85 (Mannert. geogr. IX 2 p. 504) in Sardinia commemorat; set dubium est, num idem sit ac Tarras, cuius Ptolemaeus mentionem fecit (Mannert. l. c. p. 485). Illud non dubitandum videtur, quin *Tarrhos* accusativus sit. Cum autem in Sardinia ille locus fuerit, cum con-

memoratum fuisse, ubi de Lepidi interitu dictum erat, paene certum videtur.

8 [Kr. 13. G. 15]. Set ipsi ferunt taurum ex grege, quem prope litora regebat Corsa nomine Ligus mulier.

Prisc. VI p. 264: *nam 'vetus veteris' commune est trium generum. et 'Ligus' quoque 'Liguris' commune. Sallustius in II historicarum: Sed — mulier. — Quam rem Sallustius narraverit, intellegitur ex Isidor. Origgen. p. 453 ed. Otto: Corsicae insulae exordium incolae Ligures dederunt, appellantes eam ex nomine ducis. Nam quaedam Corsa nomine Ligur [sic Ar. Ligurum va. Ligus volg.] mulier, cum taurum ex grege, quem prope litora regebat, transnatare solitum atque per intervalla corpore aucto remeare videret, cupiens scire incognita sibi pabula, taurum a ceteris digredientem usque ad insulam navigio prosecuta est. Cuius regressu insulae fertilitatem cognoscentes Ligures ratibus ibi profecti sunt [prosecuti sunt Gu. 2] eamque nomine mulieris auctoris et ducis appellaverunt: in quibus nonnulla, velut a ceteris digredientem et cuius regressu Sallustiani styli videntur esse. Ceterum Sallustium de Corsica insula eodem loco, quo de Sardinia dixisse veri simillimum est.*

9 [Kr. 14. G. 6]. Ne illa tauro paria sint.

Donat. ad Ter. Andr. IV 2, 23: *'Ne' pro 'nedum', aut adverbium est prohibentis, ut sit 'ne non'. Sallustius secundo libro: ne illa tauro paria sint, pro 'nedum'. — Hoc fragmentum Kritzius et Gerl. nullam aliam ob causam cum 8 coniungere, nisi quod in utroque tauri vocabulum est. Nam quae sententia esset quique nexus, explicare se posse desperaverat. Cum ne pro nedum dictum esse Donatus tradat, nihil conici licet, nisi quae aliis bestiis viribus inferiora essent, multo minus tauro posse paria censer, ergo de animalibus dictum fuisse, quorum robur per scriptores sive rumoribus vulgi in immodicum auctum esset, quod quo secundi libri loco factum fuerit, difficile est ad dicendum. Set non possum subprimere suspicionem, ap. Don. et numerum libri falsum et verba corrupta esse, atque commemorata fuisse verba Cat. 11, 8 ne illi temperarint, ut ab eo aliquid munimenti accipiat emendatio, quam ibi proposui.*

* 10 [Kr. 15. G. 16]. Perrexere in Hispaniam an Sardiniam.

Serv. ad Verg. Aen. I 329: *alii autem [an] coniunctionem disiunctivam volunt, ut Sallustius: perrexere — Sardiniam. Quin haec verba de reliquiis Lepidani exercitus dicta fuerint vix dubitari videtur posse. Set non temere mihi conicere videor, aliquid post illa verba excidisse veluti in Hispaniam an Sardiniam parum exploratum est, itaque in errorem inductum esse grammaticum. Nam an sic pro disiunctiva particula dictum volgaris potius est et posteriorum sermonis (multa in Cic. epistulis exempla). et semper tamen interrogativam vim retinet. Ferri certe non potest, nisi tale aliquid secutum esse statuamus: id enim parum certum est. In Atti fr. 463 ed. Ribb. p. 166 vel versus ratio postulat ut cum Bothio adiciatur cluam.*

11 [Kr. 17. G. 57]. [Pompeius] cum alacribus saltu, cum vellocibus cursu, cum validis vecte certabat.

Refert haec Veget. d. r. mil. I 9 extr. praemissis: *De exercitio Gn. Pompei Magni Sallustius hoc memorat. Quae in eo loco posita fuisse, ubi de Pompeio ad bellum Sertorianum misso dictum erat, satis probabiliter ex verbis a Vegetio adiectis conicitur: neque enim ille aliter potuisset par esse Sertorio, nisi sese et suos milites frequentibus exercitiis praeparas-*

quas habemus ab Sallustio huic libro intersertas fuisse credibile non est. Contrigendum igitur mihi videtur *erat*. Cum autem *ea* scriptum sit, de certo consilio antea expositum fuisse manifestum est; nec magis dubitandum, quin id ab plerisque inperitis, nullum eius rei usum habentibus comprobatum fuerit. Qua re veri simile est, dicta fuisse haec verba de militibus temerarium consilium ceterorum reicientibus.

112 [Kr. 106. G. 51]. Quietam a bellis civitatem.

Arus. p. 257 s. v. *quietus ab illis rebus*. — Credo dictum fuisse de M. Aemilio Lepido, civitatem romanam iam a bellis quietem agentem rursus ad bellum civile instigante.

113 [Kr. 108. G. 118]. Quos inter maxume.

Charis. II p. 236: *praepositiones, quia praeponuntur, merito censentur. nam et illud Sallustii historiarum libro I quos inter maxime praepositio est, quia per anastropham dicimus posse converti.*

114 [Kr. 113. G. 92]. Animi inmodicus.

Arus. p. 239: *infelix huius rei. Virg. Aen. III: infelix animi Phoenissa. Sic Sallust. Hist. I: animi inmodicus.*

115 [Kr. 114. G. 89]. Libertatis insueti.

Arus. p. 241, ubi titulus contrigendus *insuetus illius rei*.

116 [Kr. 119. G. 107]. Agreste.

Charis. I p. 120: 'Agreste' Sallustius *historiarum I; quod idem Plinius eodem libro 'in animal' inquit 'significatione'.*

117 [Kr. 120. G. inc. 16]. Quaesere.

Eutyech. p. 192 Lind.: *Et defectivum 'quaeso, sis', cuius infinitivum quaesere Sallustius in primo posuit historiarum libro. Phoc. p. 349: Defectiva in modis sunt haec. 'Quaeso, quaesumus', quod primam personam habet in singulari et plurali indicativi modi dum taxat, licet quaesere lectum sit apud Sallustium et Tullium.*

Lib. II.

*1 [Kr. 1. G. 8]. Cum praedixero positum insulae.

Donat. ad Ter. Phorm. I 2, 47: '*sita*' pro '*posita*'. Sallustius cum *adiectone in II. cum praedixero positum insulae. Et hoc ei reciprocum est.* — Cum Sall. de situ, natura, historia Sardiniae insulae libro II dixisse ex scriptorum testimoniis constet, Gerlachius non male coniecit, haec in principio eius insulae descriptionis posita fuisse. Quamquam cum de Creta insula in libro III fusius disputatum fuisse non minus certum sit (cfr. fr. III 60, 61), quid obstat, quo minus de ea insula verba illa intellegamus?

2 [Kr. 2—4. G. 2—4]. Sardinia in Africo mari facie vestigi humani in orientem quam in occidentem latior prominet. — Ichmusa — Sardus — ex suo vocabulo insulae nomen dedit. — herba [Sar-

donia], apiastri similis, quae comesa ora hominum rictus dolore contrahit et quasi ridentis interimit.

Gell. N. A. XIII 30 (29), 5: *Non solum autem in hominum corporibus, sed etiam in rerum cuiusque modi aliarum 'facies' dicitur. Nam montis et caeli et maris 'facies', si tempestive dicatur, probe dicitur. Sallustii verba sunt ex historia secunda: Sardinia in Africo — prominet. Eadem verba eandem ob causam commemoravit Non. p. 37. — Ceterum Isidori, Solini, Servi locos ex Sall. maximam partem haustos esse adparet, ex quibus quae mihi Sallustianae orationis colorem prae se ferre videbantur, supra posui. Sunt autem hi loci: Isid. Orig. XIV 39 et 40 p. 453 ed. Otto: *Sardus Hercule procreatus cum magna multitudine a Libya profectus Sardiniam occupavit et ex suo vocabulo insulae nomen dedit. Haec in Africo mari facie vestigii humani in oriente [conr. em] quam in occidente [conr. em; alterum in ex hoc loco recepi] latior prominet, ferme paribus lateribus, quae in meridiem et septentrionem vertunt, ex quo ante commercium a navigantibus Graecorum Ἰρως appellata. Terra patet in longitudinem (sic recte conr. Kritzius) milia CXL, in latitudinem XL [LX Kritzius; numerus certe falsus]. In ea neque serpens gignitur, neque lupus, sed solifuga tantum, animal exiguum, hominibus perniciosum. Venenum quoque ibi non nascitur, nisi herba per scriptores plurimos et poetas memorata, apiastro simili, quae hominibus rictus contrahit et quasi ridentes interimit. Fontes habet calidos Sardinia, infirmis medelam praebentes, furibus caecitatem, si sacramento dato oculis aquis eius tetigerint. Solin. Polyhist. 10: *Sardiniam apud Timaeum Sandaliotin legimus, Ichnusam apud Crispum [Chrysippum] Gerl. sine causa. Multi scriptores de eo nomine dixere; velut Myrs. fr. 14 Vol. IV ed. Müller p. 459; cfr. Stiehle Philol. IV p. 501. Quod si Sallustius id nomen antiquom commemoraverat, eum etiam de nominis Sardiniae origine dixisse veri simillimum est]. — Sardinia est quidem absque serpentibus; sed quod aliis locis serpens est, hoc solifuga Sardois agris, animal perexiguum simileque araneis forma. Huic incommodo accedit et herba Sardonica, quae in defluis fontaneis provenit largius iusto. Ea si edulto fuerit, vescentibus nervos contrahit, rictu ora diducit, ut qui mortem oppetunt, velut ridentium facie intereant. — Fontes sane calidi et salubres aliquot locis effervescunt. — Sed qui oculis medentur, et coarguendis valent furibus. Nam quisquis sacramento raptum negat, lumina aquis attrahat; ubi periurium non est, cernit clarius; si perfidia abnuat, detegitur facinus caecitate et captus oculis admissum tenebris fatetur. Serv. ad Verg. Ecl. VII 41: *in Sardinia enim nascitur quaedam herba, ut Sallustius dicit, apiastri similis, haec [comesa] ora hominum rictus dolore contrahit et quasi ridentes interimit. — Comesa necessario addendum. Ceterum facile adparet Servium verba Sallusti pleniora rettulisse quam Isidorum.****

3 [Kr. 5. G. 14]. Daedalum ex Sicilia profectum, quo Minonis iram atque opes fugerat.

Prisc. VI p. 255: 'Minos Minois'. Sallustius tamen 'Minonis' protulit genetivum in II historiarum: Daedalum — fugerat.

*4 [Kr. 6. G. 13]. Serv. ad Verg. Aen. VI 14 p. 352 ed. Lion: *Daedalus vero primum Sardiniam, ut dicit Sallustius, post delatus est Cumas.*

*5 [Kr. 7 et 8. G. 13 et 7]. Apollinis filio et Cyrenes. •

Haec verba ex Sall. adfert Prob. p. 107, quae, cum Apollinis et nymphae Cyrenes filius fuerit Aristaeus eumque Sardiniam incoluisse constet, non dubitavi in reliquiis libri II ponere. De eo ab Sallustio haec narrata fuisse testatur Serv. ad Verg. Ge. I 12 p. 173 ed. Lion: *Hic,*

ut etiam Sallustius docet, post laniatum a canibus Actaeonem filium matris instinctu Thebas reliquit et Ceam insulam tenuit primo adhuc hominibus vacuam, post ea relicta cum Daedato ad Sardiniam transitum fecit. Quae verba Sallusti non esse satis adparet. Kritzius Cretam pro Ceam vel Caecam.

*6 [Kr. et G. 10 et 11]. — alii Sardiniam tenuerunt.

Serv. ad Verg. Aen. I 242: *Non sine causa Antenor's posuit exemplum, cum multi evaserint Troianorum periculum: ut Capys, qui Campaniam tenuit, Helenus qui Macedoniam: ut alii qui Sardiniam secundum Sallustium.* Id. ad I 601: *Multum enim post excidium Troiae orbis diversa tenuerunt: Helenus Epirum, Antenor Venetiam, alii Sardiniam secundum Sallustium, alii vicina Syrtibus loca secundum Lucanum.* Quibus locis diligenter consideratis et comparatis, nihil aliud Sallustio tribui potuisse adparet, nisi de coloniis ab Troianis in Sardinia conditis eum narravisse, nec vero Capys, Antenor's, Heleni mentionem ab eo factam fuisse. Set illud quin in libro secundo factum fuerit non dubium est.

Cum illo fragmento Kritzius et Gerlachius coniungere hoc: *Troiano tempore invadendarum terrarum causa fuerat navigatio, non ipsa scriptoris verba esse contententes, set certe sententiam.* Set consideremus locum, unde sumpsere, Serv. ad Verg. Aen. I 299: *aut certe sati Troianorum, qui non sponte sed necessitate ad Africam venerant, quod utique ignorabat Dido. Illo enim tempore invadendarum terrarum causa fuerat navigatio, ut Sallustius meminit, facili tum mutatione sedium: quod etiam excusant Troiani 'non nos aut ferro Libyco's populare Penates venimus'.* Nonne adparet hoc commentatorem dicere voluisse: illo tempore multos per procellas coactos invitos in aliorum terras venisse? Quam sententiam num credis Sallustium eis verbis expressisse, quae Servius posuit? Set cum ea non conveniunt quae secuntur. Facilis enim mutatio sedium homines impellebat, ut patria sua demigrarent aliasque sedes quaerent. Perspicuum igitur est commentatorem Vergilii festinantem duo commiscuisse: cum navigatione inventa et exulta facilis esset mutatio sedium, Troianos, qui excidium patriae evaserant, ut alias terras navibus peterent, commotos, set multos per tempestates in alia loca, quam quae peterent, delatos esse. Iam si quis Sallustium contenderit narravisse eos Troianos qui in Sardiniam pervenissent, non sua sponte, set necessitate ad eam insulam adpulisse, nihil habebimus, quo eam suspicionem falsam esse ostendamus. Set verba *ut Sallustius meminit* non minus recte ad praegressa, quam ad sequentia *facili tum mutatione sedium* referuntur (cfr. ad fr. 16); et haec verba multo magis Sallustianae orationis speciem prae se ferunt. At cum praecedentibus non conveniunt. Nonne igitur veri simile est grammaticum doctrinae ostentandae studio verba ex Sallustio minus apte illi sententiae adiunxisse? Ut ut est, illud certum videtur omnem locum ab Sallustio ita scriptum non fuisse, ut Servius rettulit, et verba *facili tum mutatione sedium* adeo maiore cum veri specie pro Sallustiano fragmento haberi, quam illa, quae Kritzius et Gerlachius in eius reliquiis posuere.

*7 [Kr. 12. G. inc. 20]. Prob. p. 123: *'hos' non inveni nisi unum barbarum numero semper plurali Tarrhos, nomen civitatis lectum in Sallustio.* Idem p. 129: *'Tarrhos' nomen est numeri semper pluralis.* Idem nomen oppidi Antonini itinerar. p. 85 (Mannert. geogr. IX 2 p. 504) in Sardinia commemorat; set dubium est, num idem sit ac Tarras, cuius Ptolemaeus mentionem fecit (Mannert. l. c. p. 485). Illud non dubitandum videtur, quin *Tarrhos* accusativus sit. Cum autem in Sardinia ille locus fuerit, cum con-

memoratum fuisse, ubi de Lepidi interitu dictum erat, paene certum videtur.

8 [Kr. 13. G. 15]. Set ipsi ferunt taurum ex grege, quem prope litora regebat Corsa nomine Ligus mulier.

Prisc. VI p. 264: nam 'vetus veteris' commune est trium generum. et 'Ligus' quoque 'Liguris' commune. Sallustius in II historiaron: Sed — mulier. — Quam rem Sallustius narraverit, intellegitur ex Isidor. Origgen. p. 453 ed. Otto: Corsicae insulae exordium incolae Ligures dederunt, appellantes eam ex nomine ducis. Nam quaedam Corsa nomine Ligur [sic Ar. Ligurum va. Ligus volg.] mulier, cum taurum ex grege, quem prope litora regebat, transnatare solitum atque per intervalla corpore aucto remeare videret, cupiens scire incognita sibi pabula, taurum a ceteris digredientem usque ad insulam navigio prosecuta est. Cuius regressu insulae fertilitatem cognoscentes Ligures ratibus ibi profecti sunt [prosecuti sunt Gn. 2] eamque nomine mulieris auctoris et ducis appellaverunt: in quibus nonnulla, velut a ceteris digredientem et cuius regressu Sallustiani styli videntur esse. Ceterum Sallustium de Corsica insula eodem loco, quo de Sardinia dixisse veri simillimum est.

9 [Kr. 14. G. 6]. Ne illa tauro paria sint.

Donat. ad Ter. Andr. IV 2, 23: 'Ne' pro 'nedum', aut adverbium est prohibentis, ut sit 'ne non'. Sallustius secundo libro: ne illa tauro paria sint, pro 'nedum'. — Hoc fragmentum Kritzius et Gerl. nullam aliam ob causam cum 8 coniungere, nisi quod in utroque *tauri* vocabulum est. Nam quae sententia esset quique nexus, explicare se posse desperavere. Cum ne pro *nedum* dictum esse Donatus tradat, nihil conici licet, nisi quae aliis bestiis viribus inferiora essent, multo minus tauro posse paria censer, ergo de animalibus dictum fuisse, quorum robur per scriptores sive rumoribus volgi in immodicum auctum esset, quod quo secundi libri loco factum fuerit, difficile est ad dicendum. Set non possum subprimere suspicionem, ap. Don. et numerum libri falsum et verba corrupta esse, atque commemorata fuisse verba Cat. 11, 8 *ne illi temperarint*, ut ab eo aliquid munimenti accipiat emendatio, quam ibi proposui.

* 10 [Kr. 15. G. 16]. Perrexere in Hispaniam an Sardiniam.

Serv. ad Verg. Aen. I 329: alii autem [an] coniunctionem disiunctivam volunt, ut Sallustius: perrexere — Sardiniam. Quin haec verba de reliquiis Lepidani exercitus dicta fuerint vix dubitari videtur posse. Set non temere mihi conicere videor, aliquid post illa verba excidisse veluti in Hispaniam an Sardiniam parum exploratum est, itaque in errorem inductum esse grammaticum. Nam an sic pro disiunctiva particula dictum vulgaris potius est et posteriorum sermonis (multa in Cic. epistulis exempla) et semper tamen interrogativam vim retinet. Ferri certe non potest, nisi tale aliquid secutum esse statuamus: *id enim parum certum est*. In Atti fr. 463 ed. Ribb. p. 166 vel versus ratio postulat ut cum Bothio adiciatur *cluam*.

11 [Kr. 17. G. 57]. [Pompeius] cum alacribus saltu, cum velocibus cursu, cum validis vecte certabat.

Refert haec Veget. d. r. mil. I 9 extr. praemissis: *De exercitio Gn. Pompei Magni Sallustius hoc memorat*. Quae in eo loco posita fuisse, ubi de Pompeio ad bellum Sertorianum misso dictum erat, satis probabiliter ex verbis a Vegetio adiectis conicitur: *neque enim ille aliter potuisset par esse Sertorio, nisi sese et suos milites frequentibus exercitiis praeparas-*

set ad proelia. Cum de exercitiis dicatur, quibus milites ad pugnas prae-
parabantur, vecte ferri non potest. Etenim si cum Kritzio instrumentum
pro onere magno promovendo dictum statuas, id non est exercitii genus,
sed labor in ipso bello exantlandus (ut ταρξεία et χαράκας ap. Plut.
Mar. c. 7 extr.). Qua re scriptum fuisse credo fasce. Cfr. Veget. I 19:
*Pondus quoque baiulare usque ad sexaginta libras et iter facere gradu mili-
tari frequentissime cogendi sunt iuniores, quibus in arduis expeditionibus ne-
cessitas imminet annonam pariter et arma portandi. Nec hoc credatur esse
difficile, si usus accesserit: nihil enim est quod non assidua meditatio facilli-
mum reddat. Quam rem antiquos milites facitavisse Vergilio ipso teste co-
gnoscitur, qui ait (G. III 346):*

Non secus ac patriis acer Romanus in armis
Iniusto sub fasce viam cum carpit et hosti
Ante expectatum positus stat in agmine castris.

12 [Kr. 62. G. 22]. Nam Sullam consulem de reditu eius le-
gem ferentem ex composito tribunus plebei G. Herennius prohibuerat.

Gellius N. A. X 20 postquam de discrimine inter *legem* et *privile-
gium* intercedente exposuit ac tamen apud veteres scriptores non magnam
differentiam illorum vocabulorum esse animadvortit, § 10 adicit: *Sallu-
stius quoque, proprietatum in verbis retinentissimus, consuetudini concessit et
privilegium quod de Gn. Pompei reditu ferebatur, legem appellavit. Verba
ex secunda eius historia haec sunt: Nam — prohibuerat. Ibi cum libri
nam illam Sullam exhibeant, illam ex dittographia natum esse iamdudum
viri docti perspexere. Quin de Gn. Pompei ex Africa reditu dicatur
dubium non est, set de re ipsa, quoniam ab nullo alio veterum scripto-
rum commemorata, multum et in contrarias partes est disputatum. Con-
pertum igitur est ex Plut. Pomp. 13 Pompeio cum Gn. Domitium et Hiar-
bam devicisset, litteras Roma missas esse, ut exercitu dimisso cum una
legione Uticae successoris adventum expectaret. Tum milites ira in
Sullam exarsisse, maxumoque negotio inperatorem eorum animos molli-
visse; quod cum Romae exanditum esset, triumphum ei concessum (Momms.
II p. 319) ipsumque ab Sulla Magni adpellatione salutatum esse. Iam
plerique legem illam, quam commemoravit Sallustius, latam esse censent,
postquam milites Pompei in iram exarserant, set in contraria abeunt,
cum alii (Pighius fast. III 270 adsentiente Gerlachio) Sullam ut senatus
consultum, quo Pompeius revocatus erat, tolleretur, alii (Drum. IV
p. 334 sq. N. 43) ut confirmaretur tulisse arbitrentur. Quod si Sallusti
verba consideraverimus, certum est *legem de reditu eius* alio modo intellegi
non posse, quam legem de reditu M. Ciceronis, quam paulo antea § 3
Gellius commemoraverat, ergo Sullam tulisse, ut Pompeio cum exercitu
redire liceret. Ei legi composito intercessit G. Herennius tr. pl. Quid
ergo? intercessitne, cum Sulla ferret, ut consultum, quo revocatus erat
sine exercitu, aboleretur? Quo tandem iure vel iuris specie illi trium-
phus decretus est? Tribunum autem aut ut intercessionem desisteret,
comnotum — nisi forte quis huc trahere velit fr. 34 — aut legem contra
intercessionem perlatam esse neque memoriae traditum nec per se veri-
simile est. Qua re ita rem factam esse cogitemus necesse est. Secun-
dum legem Corneliam — si in Pompeium valuit — dimittere exercitum
et successori provinciam tradere debebat, certe triumphii honorem se-
cundum leges mores instituta petere ei non licebat. Set Sulla eum id
cupere sciebat. At negando honore iuvenem de se optime meritum pa-
lam offendere ac laedere noluit. Quid igitur? ut ei negaretur neve
ipse tamen negasse videretur, ipse legem tulit ut illi contra leges cum
exercitu redire liceret, set G. Herennium comparavit, qui rogationi in-
tercederet. Cui minime obstat, quod milites Pompei nuntio accepto ira
in Sullam exarsisse memoriae proditum est. Certe enim exploratum eis*

erat, nisi Sullae voluntate tribunum non intercessurum fuisse. At Sulla speciem prae se ferebat se consilio non destituisse: scilicet quod antea per tribunum facere prohibitus fuisset id lubentem postea pertulisse. — Cum vero illum locum libri secundi fuisse Gelli testimonio constet, nonne veri simillimum est, Sallustium ibi eam rem commemorasse, ubi de Gn. Pompeio ad bellum Sertorianum misso enarravit?

13 [Kr. 18. G. 27]. Neque virgines nuptum a parentibus mittebantur, set ipsae belli promptissimos delegebant.

Arus. p. 256 cum lemmate: *promptus illius rei. Sal. Hist. II: Codd. diligebant.* — Cum Sallustius locutione de matrimonio iungendo apud Romanos consueta uti debnerit, haut immerito Ursinus in *mittebantur* offendisse putandus est. Neque tamen conprobo quae ipse coniecit *promittebantur* vel *tradebantur*, set audaciori medela restituendum censeo *conlocabantur*, quod cum explicatum esset in domos alienas mittebantur, verum verbum loco suo eiectionem videtur esse.

* 14 [Kr. 19. G. 28]. Serv. ad Verg. Aen. X 271: *'referito' autem pro 'referat'; alii hic distinguunt ut sit: referat modo unus quisque facta patrum et laudes. Et secutus Sallustium hoc dixit, qui ait Hispanorum fuisse [morem], ut in bella euntibus iuvenibus parentum facta memorarentur a matribus.* — Cum ex hoc fragmento haut improbabili coniciatur, 13 de Hispanis dictum fuisse, sic ex illo hoc ex secundo libro depromptum esse. Utrum haec verba ante an post illud posita fuerint, diiudicari nequit.

* 15 [Kr. 22. G. 74]. Quis a Sertorio triplices insidiae per idoneos saltus positae erant, prima qui forte in manus venientes exciperent.

Serv. ad Verg. Ge. II 98: *Et Sallustius qui ait quis a Sertorio triplices insidiae per idoneos saltus positae erant, prima, et subaudiendum reliquit 'insidia', quod penitus dicere non possumus.* Idem de eodem loco ad Aen. XI 896: *Item Sallustius: Primaque forte (al. prima qui fronte; Dan. primoque sonte forte; al. prima qui forte; primo qui f.) venientes exciperet, cum de insidiis loqueretur, quas numeri tantum pluralis esse plus quam manifestum est.* De eodem loco Charis. p. 96: *Inimicitiae et insidiae pluraliter dici debent; sed Sallustius de insidiis prima inquit et Accius inimicitiam dicit.* — Non dubium quin haec de proelio ad Lauronem facto dicta, nec magis quin in libro secundo lecta fuerint. De quo proelio cum ex Livio rettulerit Front. strat. II 5, 31 (cfr. Drum. IV p. 363 n. 44), quo modo ultima verba scribenda sint, incerti haeremus. — Atque illud quidem facile concedetur, quam veri simile non sit, Sallustium etiam relativum quae ad illum singularem subaudiendum rettulisse, cum grammaticos id notaturos fuisse in aperto sit. Recte ergo correctum est *qui* — *exciperent*. Set quos illi, qui in prima parte positi erant, leves et ad furta bellorum aptissimi Hispani (Front.), excipere debebant? In palantes effusi sunt et convulnerunt confuderuntque nihil tale expectantes. Tum qui in medio (*interius* Front.) conlocati erant scutati, prius quam resisti illis levis armaturae militibus incurrentibus inciperetur, e silva eruperunt et redeuntes in ordinem constraverunt vorteruntque. Denique fugientibus equites inmissi sunt, qui in remotissimo steterant. Nisi igitur in re Livi et Sallusti narrationes discrepavere,

primae insidiae non a fronte venientes excipere, set in dissipatis irrumpere debebant. Scripsi a fronte quoniam fronte venire ita dictum ut adiectivum *recta* vel simile adiectum sit legi, sine tali adiectivo neque inveni, neque ratione excusari posse puto. Quid iam? num fortasse *forte venientes*, quod ap. Servium extat, verum est? Quod si quis ita explicandum putet, ut dicantur qui forte inciderent, obviam venirent, videat ne obscuritatis crimen Sallustio adingat. Set prorsusne incredibile videtur, in Servi codicibus, qui multis modis corrupti sunt, aliquid excidisse? Hoc si concesseris, *forte in manus venientis restitutum* ut scriptura librorum diligentius observetur efficiet simul et ut inter Sallustium et Livium conveniat.

*16 [Kr. 23. G. I 132]. Receptis plerisque signis militariibus cum Laeli corpore.

Schol. Bob. ad Cic. pr. Flacc. 6, 2 p. 235 Or. *Sed enim quod patrum amicum Cn. Pompeii Laelium dicit, opinor ad tempus belli Sertoriani esse referendum, quod ibidem (Cod. quo ibidem) Laelius pater huius ab Hirtuleianis interfectus est, ut ait Sallustius receptis — corpore.* D. Laelium in proelio ad Lauronem commissio, cum legione in praesidium laborantium pabulatorum submissum, interfectum esse, conpertum habemus ex Front. strat. l. c.: *sic legio quoque inter duas acies hostium cum legato suo elisa est*, cfr. App. b. c. I 100 p. 526 Bekk. *τέλος ὅλον — συνέχουσε*. Drum. l. c. Rectissime igitur ab Kritzio hoc fragm. cum praegresso libro II adsignatum est. Set in Schol. verbis unum illud offendit, quod ab Hirtuleianis Laelium interfectum esse dixit, quoniam ap. Front. Octavius Graecinus et Tarquinius Priscus Sertoriani duces nominantur, non Hirtuleius; set cum fieri potuerit, ut Hirtuleius ipse adesset omnibusque insidiis praefectus esset, ei dubitationi non tantum tribuendum videtur. Nec tamen illa quaestio reiciunda est, num verba *receptis — corpore* sola pro Sallustianis habenda sint, an etiam quae praecesserint, ab eo petita censenda. Cum igitur in extremis verbis Laeli nomen positum sit, pro quo utique expectatur pronomen, si illa cum praecedentibus continuata fuerint, verum simillimum videtur Scholiastem ultima tantum ex Sallustio adtulisse, quo Pompeium in servando occisi Laeli corpore multum operae posuisse ostenderet. Ceterum vid. ad fr. 6.

17 [Kr 21. G. 68]. Occurrere duces et proelium adcondere, adeo uti Metello in sagum, Hirtuleio in brachium tela venient.

Non. p. 368 s. v. *sagum*, numero libri indicato. Apud eum libri *duci*. At cum membrum consecutivum luce clarius ostendat, duces utriusque exercitus suae vitae in proelio non pepercisse, set ipsos ubique pugnantes adcondisse et confirmasse, certum videtur quae praecedunt de utroque dicta fuisse, non de uno aut pluribus, qui duci alieni occurrissent. Qua re immerito Gerlachius, quod coniecerat *duces*, postea reiecit. Cum vero quo nexu haec cum praecedentibus contenta fuerint nesciatur, illud minus incertum, utrum *occurrere* relinquendum sit an in *accurrere*, quod sequentia verba suadent — etenim qui proelium adcondit, is accurrit ad titubantes et haerentes — conmutandum. Ad pugnam apud Italiam commissam haec verba spectavisse, recte iam alii observaverunt (cfr. Oros. V 23. Liv. ep. XCI); in qua pugna summam fuisse certe Metelli operam testatur Frontin. strat. II 1, 2 et 3, 5. Set cum ea pugna post proelium ad Lauronem commissum facta sit (Drum. IV p. 366), quo iure hoc fr. post 14 et 15 conlocaverim facile intellegatur.

*18 [Kr. 21. G. 44]. Inter laeva moenia et dextrum flumen Turiam, quod Valentiam parvo intervallo praeterfluit.

Priscian. V p. 143: *quod autem 'Turia' et similia fluminum nomina masculina sunt, ostendit etiam Sallustius in 'am' terminans eius accusativum in II historiis: inter laeva moenium et dextrum flumen Turiam. nam si esset neutrum, similis esset accusativus nominativo. Id. VI p. 201: ergo 'Capsa' quoque et 'Thala' oppidum et 'Tirimida' similiter figurate feminina neutris sunt coniuncta. unde Sall. in II hist. inter laeva — praeterfluit, 'Turiam' dixit, qui accusativus masculini est, non neutri. Decepti relativo quod sequitur, Prob. p. 105 et Phoc. p. 324 Turiam ab Sall. pro neutro habitum esse rettulerunt. — Non dubium est, quin haec pertineant ad pugnam apud Valentiam et Turiam (Guadalaviar) commissam, qua Pompeius G. Herennium interfecit, G. Perpennam fugavit (vid. ad II 96, 6. Drum. IV p. 366) quod proelium quo minus cum Th. Mommsenio III p. 25 ante pugnam ad Lauronem commissam factum putemus, obstat Appiani testimonium b. c. I 109 p. 526: ἀπικομένον δ' ἐς Ἰβηρίαν ἀντίκτα cet. — Quamquam Prisciani libri moenium tuentur, tamen moenia rescribere ausus sum. Nam genetivum cum neutro adiectivo plur. ita tantum coniunctum esse, ut partes totius alicuius rei dicerentur, satis ostendunt exempla a Kritzio ad Cat. 59, 2 p. 314 ed. pr. congesta, hoc autem loco necessario exprimendum fuit, non laevam moenium partem ab altero latere fuisse, set moenia ad laevam i. e. laeva, ut flumen dextrum.*

19 [Kr. 25. G. 69]. — avidis atque ita promptis ducibus, ut Metellus ictu tragulae sauciaretur.

Non. p. 270 s. v. *saucius* ex lib. II et p. 381 s. v. *tragula* set ex libro III. Priore loco in libris est *avidisque ita promptis*, altero *avidissimis atque promptis*, unde Kr. *avidis ita promptisque*, Gerl. *avidis ita atque promptis*; mihi atque ita veri simillimum visum, set duo in incerto relinquam, primum annon *avidissimis* scribendum sit, alterum, utrum genetivus gerundii praecesserit, an *avidus* Sallustius absolute dixerit de pugnandi et configendi cupiditate. — Quin haec de pugna ad Saguntum facta dicta fuerint, dubium non est Plutarchi testimonio Sertor. c. 21; cfr. Drum. l. c. p. 368.

*20 [Kr. 26. G. 70]. Set Metellus in vulnere.

Donat. ad Ter. Andr. II 1, 10: '*Set*' inceptivum pro '*atque eorum Pamphilum*' ut Sallustius: sed — in vulnere. Rectissime hoc fr. editores praecedenti adiunxisse, non est quod exponam.

*21 [Kr. 27. G. 60]. Saguntini, fide atque aerumnis incluti prae mortalibus, studio maiore quam opibus, quippe apud quos etiam tum semiruta moenia, domus intactae parietesque templorum ambusti manus Punicas ostentabant.

Adfert Hieronymus comm. ad Habac. 2, 9 vol. VI p. 617 ed. Vallars. ex Historiis, libri numero non indicato. Set quin de Saguntinis haec Sall. dixerit, ubi de proelio in urbis eorum vicinia facto narravit, dubium non est. Ceterum *incluti prae mortalibus studio maiore* ex ms. Reginae emendatum est, cum reliqui libri exhibeant: *per mortalium studium maiores*; nec minus recte pro *quippe quis scriptum videtur quippe apud quos*. Per se autem intellegitur verba *studio maiore quam opibus* cum praecedentibus coniungi non posse, set relata fuisse ad ea, quae sequebantur, quae dolemus periisse: atque in propatulo suspicio est, hanc fuisse sententiam, Saguntinos etiam bello Sertoriano Romanis deditissimos fuisse, nec vero opibus eos adjuvare potuisse. Quae cum ita sint, haec

verba fortasse ante 18 et 19 ponenda. Set offendo in *intectae*, quod vocabulum sic dictum nusquam legi; semper enim est aut tegumento carens, aut patens et apertus. An igitur *sine tectis* scribundum?

*22 [Kr. 28. G. 56]. Cum Charis. p. 143 haec scribat: '*Saguntinorum*' Coelius, Saguntium Sallustius, ut Paulus in *Coelii historia lib. I notat*, nullo loco aptius videbatur hoc fragmentum poni posse, quam proxime a praecedente.

*23 [Kr. 29. G. 54]. At Metellus in ulteriorem Hispaniam post 1 annum regressus magna gloria concurrentibus undique virile et muliebre secus per vias ac tecta omnibus visebatur. Eum quaestor 2 G. Urbinus alique cognita voluntate cum ad coenam invitaverant, 5 ultra Romanorum ac mortalium etiam morem curabant exornatis aedibus per aulaea et signa scenisque ad ostentationem histrionum

Totum hoc fragmentum extat ap. Macrob. Sat. II 9, ubi haec praemissa sunt: *Ergo hoc praetermisso ad viros venio triumphales, quos victores gentium luxuria vicit, et ut taceam Gurgitem, a devorato patrimonio cognominatum, quia insignibus virtutis secutae vitia primoris compensavit aetatis, Metellus Pius in quam foveam luxuriae et superbiae successum continuatione pervenit? Et ne multis morer, ipsa de eo Sallustii verba subieci.* Eadem expressit Plutarchus Sert. c. 22: *Ἐτι δὲ νικήσας ποτὲ μάχη τὸν Σεργάκιον οὕτως ἐπὶρθεῖ καὶ τὴν εὐτυχίαν ἡγάπησεν ὥστε αὐτοκρατορῶς ἀναγορευθῆναι, θυσίαις δ' αὐτὸν αἱ πόλεις ἐπιφοιτῶντα καὶ βομοῖς ἐδέχοντο. Λέγεται δὲ καὶ στεφάνων ἀναδέσεις προσέσθαι καὶ δέιπνων σοβαρωτέρων υποδοχάς, ἐν οἷς ἐσθῆτα θριαμβικὴν ἔχων ἔπινε καὶ Νί- και πεποιημένα δι' ὀργάνων ἐπιδρόμων χρύσεια τρόπαια καὶ στεφάνους διαφέρουσαι κατήγοντο καὶ χοροὶ παίδων καὶ γυναικῶν ἐπινυκίους ὕμνους ᾄδον εἰς αὐτόν.* Cum vero ex App. b. c. I 111, Liv. Epit. XCIII conpertum habeamus Metellum hiemem a. 74 (680) in ulteriore Hispania transexisse, quaeritur, annon complura fragmenta ex eis, quae postea recensebo, hoc praecesserint.

TEST. SCR. 1—3. Non. p. 151: *Secus masculini generis esse manifestum est. Neutro Sallustius dixit Historiarum lib. II: at Metellus in ulteriorem Hispaniam post annum regressus magna gloria concurrentium undique virile et muliebre secus per vias et tecta omnium visebatur.* — Charis. p. 80: *Secus neutri generis est nomen, unde et Sallustius virile secus dixit, hoc est virilis sexus, quod per omnes casus integra forma declinatur.* — Probus p. 121: '*Secus*' duas res significat, adverbium separandi: '*Haud secus ac iussi faciunt*' et sexum, Sallustius: virile ac muliebre secus.

VAR. SCR. 2. Kritz. et Gerl. ediderunt: magna gloria concurrentium — omnium, in quo et gloria insolenter dictum de officiosa honoris significatione offendit et omnium ita nimis remotum. Quā re cum Macrobii codd. concurrentibus exhibeant hoc recipiendum et omnibus emendandum putavi. et Macr. libri. ac Prob. — 3. Eum Macr. libri. Quom Gerl. al. — 4. cum ad Macr. libri. cum ad Gerl. al. invitavissent vel invitassent Macr. libri. Set recte tam ab editoribus emendatum est invitaverant. Cum enim de re non semel set multis temporibus facta dicatur utique requiritur indicativus et ita demum recte dictus est singularis ad coenam, aliter pluralis requiritur. — 5. ac Macr. libri, volg. et. — 6. insignia libri. signa Ciace.

fabricatis: simul croco sparsa humus et alia in modum templi cele-
 3 berrumi. Praeterea tum sedenti transenna demissum Victoriae si-
 mulacrum cum machinato strepitu tonitruum coronam capiti in-
 4 ponebat, tum venienti ture quasi deo subplicabatur. Toga picta
 plerumque amiculo erat ei adcumbenti: epulae quaesitissimae, ne-
 5 que per omnem modo provinciam set trans maria ex Mauritania
 5 volucrum et ferarum incognita antea plurima genera. Quis rebus
 aliquantam partem gloriae dempserat, maxime apud veteres et
 sanctos viros, superba illa gravia indigna Romano imperio existu-
 mantes.

10

7 sq. Serv. ad Verg. Aen. IV 488: *Traiecto extento, unde 'transenna' dicitur extensus funis.* Sallustius: [Transenna demissum victoriae (al. victoris) simulacrum cum] machinato strepitu transenna corona in caput (Lips. capiti) imponebatur (Guelf. I in capite imponebat. Al. strepitu tonitruum coronam capiti imponebat). — Non. p. 122: *Transenna non ut quidam putant transitus, sed est fenestra.* — Sallustius Hist. lib. II: transenna dimissum victoriae simulacrum cum machinato strepitu coronam capiti imponebat. — Id. p. 196: *Dimittere desuper mittere.* — Sallustius Historiarum lib. III (sic!): cum machinis (machinae mgJ) strepitu dimissum Victoriae simulacrum coronam capiti imponebant.

2. *Volg.* cum sedenti. *Set quoniam per eum* — tum semper ita duo dis-
 iunguntur ut prius latius pateat, alterum magis efferatur, hoc vero loco de
 rebus promiscue factis sermonem esse inde adparet, quod sedenti praemis-
 sum est, nemo autem prius sedet quam venit, facillime mihi restitui posse
 visum est tum — tum. in transenna Macr. libri. dimissum antiquom
 mendum esse Nonius ostendit. — 3. coronam ei imponebat Macr. ed. Bip.
 -- 5. ei om. Macr. ed. Bip. epulae vero exquisitissimae Macr. ed. Bip.
 — 6. Nonne transmarina? — 7. plura libri. Quis Bip. quibus Kr. et
 Gerl. — 8. demiserat libri. demserat recte Bip.

*24 [Kr. 30. G. 23]. Set Metellus in ulteriore provincia.

Donat. ad Ter. Phorm. I 4, 15: '*Sed*' pro '*ergo*', ut sit: *ergo ubi Antiphonem reperiam? An 'sed' finis superioris sententiae est? ut Sallustius sed — provincia.* Ex quibus cum certum sit, haec Sall. verba cum praegressis aliis copulata fuisse, nec veri dissimile ea clausulam fuisse membri, in propatulo suspicio est, ea dicta fuisse de hibernis a Pom-
 peio in Gallia, ab Metello in Hispania ulteriore agundis.

25 [Kr. 31. G. 30]. Quem ex Mauritania rex Leptasta pro-
 ditionis insimulatum cum custodibus miserat.

Prisc. V p. 143: *vel contra apud Graecos in 'as' desinentia vel in 'es' apud nos in a terminant, ut — 'Leptasta'.* Sallustius in II historiarum: quem — miserat. — Mauritania r. mauretania RA. — Quamvis res obscura sit, tamen cum Sertorium constet regi Mauritaniae advorsus Ascalim, Ipthae filium, regnum adfectantem auxilium tulisse (Plut. Sert. c. 9), non prorsus reiciunda est suspicio, regem Mauritaniae legatum, quem proditionis insimulabat, vinctum ad Sertorium misisse.

26 [Kr. 32. G. 29]. Ut alii tradiderunt Tartessum, Hispaniae civitatem, quam nunc Tyrii mutato nomine Gaddir habent.

Prisc. V p. 154: *unum proprium civitatis invenitur 'Gaddir' — quod quidam femininum esse putaverunt, sed Sallustius neutrum esse ostendit in II historiarum accusativum nominativo similem ponens: ut — habent: nam si esset femininum 'Gaddirem' dixisset —*; quae eisdem fere verbis idem repetit VI p. 234. Singula verba si diligenter perpenderit, eius potius loci fuisse videbuntur, ubi de veteribus Hispaniae (fortasse Baeticae) incolis expositum erat, quam de re bello Sertoriano gesta.

27 [Kr. 33. G. 37]. Ante quam egressus Sertorius instruere pugnae suos.

Arus. p. 237: *instruitur huic rei. Sallust. Hist. II. Aut instrueret conrigundum, aut sic statuendum: grammaticum constructionis exemplum protulisse satis habentem, relicua omisisse. De qua pugna haec dicta fuerint, frustra quaesivi.*

28 [Kr. 34. G. 52]. Titurium legatum cum cohortibus quindecim in Celtiberia hiemem agere iussit praesidentem socios.

Arus. p. 252: *Praesidet illam rem. Sallust. Hist. II. Titurium utrum Pompei an Metelli legatus fuerit nescitur, Sertorii legatum non fuisse satis certum videtur.*

29 [Kr. 35. G. 98]. Hi saltibus occupatis Termostinorum agros invasere frumentique ex inopia gravi satias facta.

Non. p. 117: *Satias pro satietas. — Sallustius Historiarum lib. II — In saltibus libri, unde iamdudum hi emend. — occupatus duo libri. occupatis rel. — Tmextrinorum liber unus; termextrinorum alius; tamen externorum cod. W. Gerl. tum externorum Merc. Termostinorum Lips. ad Tac. ann. IV 45, 1, quae ingeniosa emendatio nonnihil munimenti eo accipit, quod Termostam (vid. Mannert. I p. 386) Sertorio amicissimum fuisse ex Flor. II 10, 9 constat; nec minus hieme a. 74 summam frumenti inopiam in Romanorum exercitu fuisse conpertum habemus (Drum. IV p. 370).*

30 [Kr. 36. G. 66]. Ad hoc rumoribus adversa in pravitatem, secunda in casum, fortunam in temeritatem declinando conrumpebant.

Non. p. 261: *rumor, ut plerumque, opinio est. Sallustius Historiarum lib. II. Verba pertinuisse ad mendacia ab nobilibus Romanis duci Sertorio invidentibus sparsa (Plut. Sertor. c. 25) recte iam Debossius iudicavit. Cum libri Non. ad hoc exhibeant, miror quod Kritzius ad haec retinuit; set idem recte observavit, deesse obiectum verbi conrumpebant, quod fortasse ante ad hoc positum fuit.*

31 [Kr. 38. G. 85]. Nisi qua flumen Clurda Tauro monte defluens.

Prisc. VI p. 202: *plurima tamen non solum in Africa sed in aliis etiam regionibus nomina fluviorum in a inveniuntur desinentia. — Sallustius in II historiarum: nisi — defluens. — Quamquam quia Prisciani libri tenent, praeter Vat. qui quā exhibet, et difficile est id verum esse negare, cum quo nexu verba dicta fuerint ignoretur, tamen qua restituendum putavi, quod cum sententiam ad negativam aliam relatum fuisse adpareat, veri similis videbatur de regionis natura dictum fuisse, quae ubi fluvius*

deflueret, alia fuerit, atque aliis locis. Set de nomine fluvii parum constat. Volgo edebatur *Durda*, ut Prisc. A et aliquot Krehlii exhibent et fortasse ante conr. H habuit. Set *Clurda* d Vat. m. alt. *clurda* D. *clu.a* Vat. *lurda* Bh. Hertzius igitur, qua eximia est doctrina, eundem fluvium esse videri monuit, atque qui apud Plin. H. N. V 21, 108 nominetur: *Fuit in eo tractu et Maeandropolis. Est Eumenia Cludro flumini adposita.* Ex tribus oppidis, quae eo nomine fuerunt (Steph. Byz. s. v. p. 126 West.), Plinius aperte Eumeniam Phrygiae regionis intellexit (Strab. XII p. 576 C. 810 Mein.). Ea sita fuit, ubi nunc Ischakli, ibique fluvius Sendyklutschai in Maeandrum influit. Planities alteram partem paludibus obsitam esse Hamiltonus narravit (vid. Koch der Zug der Zehntausend p. 18). Num igitur fortasse Sallustius narraverat eam planitiem fertilem esse, nisi qua fluvius Clurda (cuius nomen in Sendyklutschai tertia syllaba servatum videtur) Tauro monte defluens paludem efficeret? Set illa incerta; hoc certius, cum Priscianus verba illa libro II depraempta esse testatus sit, eo libro bellum a P. Servilio in Pisidia confectum narratum fuisse ex eoque loco illa petita esse.

*32 [Kr. 40. G. 93]. Lyciae Pisidiaequé agros despectantem.

Serv. ad Verg. Aen. I 420: *Aspectat; rei insensibili dat sensum. Unde est illud in quarto de Atlante. Item Sallustius: Lyciae — despectantem.* Cum ex Servii verbis appareat haec dicta fuisse de loco, super Lyciam et Pisidiam sito (qui ubi esse potuit, nisi in monte Tauro?), cumque ex praegresso fragmento haut sine aliqua specie veri coniciatur, in libro II de natura illarum Asiae minoris regionum plura exposita fuisse, non dubitavi obsequi viris doctis, qui ea libro II adsignari et cum fr. 31 coniungi iusserunt.

33 [Kr. 41. G. 76]. Eodem anno in Macedonia G. Curio principio veris cum omni exercitu profectus in Dardaniam quibus potuit modis pecunias Appio dictas coëgit.

Non. p. 192 ex lib. II adfert, quo *dicere* pro promittere dictum esse ostendat. G. Scribonius Curio in provinciam Macedoniam a. 75 Appio Claudio mortuo profectus est (Oros. V 23. Eutrop. VI 2. Momms. III p. 35). — Nimisne subtilis videor, cum Sallustium *ex Macedonia* scribere debuisse contendere? Quod in plerisque libris Nonii deest, *modis* Carrio ex vet. cod. recte subplevit.

34 [Kr. 44. G. 79]. Ut actione desisteret.

Pauca haec verba ex lib. II Arus. p. 224 conmemoravit exemplum locutionis *desisto hac re*. Dicta fuisse vel de tribuno quo minus plebem contionibus agitare deterrito, vel de accusatore ut causam abiceret commoto in propatulo est.

35 [Kr. 45. G. 80]. Quem corpore et lingua percitum et inquietem nomine histrionis vix sani Burbuleium adpellabat.

Adtulit Priscianus VI p. 243, quo *inques* pro *inquietus* dictum esse ostenderet. Scimus autem ex Valerio Max. IX 14, 5 et Cic. Brut. 60, 216 sq. G. Scribonium Curionem, cos. a. 76, a Gn. Sicinio propter vacillationem corporis consuetam exagitatum esse. Cum igitur ad eam rem haec verba pertinuisse adpareret, *quem* quod coniecit Coler. ad Val. Max. l. c. probavi (*Qui* L. *quia* rell.), itemque *adpellabat* pro eo, quod R exhibet, *appellabant* retinui.

*36 [Kr. III 83. G. III 1]. Conlegamque eius Octavium mitem et captum pedibus.

Arus. p. 243: *Kaptus hac re.* — *Sal. Hist. III*: collegamque — pedibus. Nullum illis temporibus, de quibus Sall. his libris scripsit, novimus, nisi Gn. Octavium, G. Scriboni Curionis in consulatu conlegam, quem sciamus Sicinio ansam dedisse perstringendi Curionis (Cic. Brut. 60, 217. Quint. XI 3, 129). Cum igitur quin ad hanc rem illa verba pertinnerint dubitari vix posse videatur, utrum veri similis, ap. Arusianum in libri numero erratum esse, an, id quod Kritzius statuit, Sallustium dicacitatis Sicini exemplum ex superiore anno in libro III repetivisse? Ceterum quamquam diu multumque in vocabulo *mitem* haesitavi, — quippe cum animi habitum exprimeret, minus apte cum *pedibus captum* coniungi videbatur et expectabam *hominem mitem* — tamen vocabulum, quod morbo affectum significaret quodque pro *mitem* cum aliqua veri specie restitueretur, non inveni.

*37 [Kr. 46. G. III 3]. Canina, ut ait Appius, facundia exercebatur.

Non. p. 43: postquam rabulam dictum esse a rabie, qui tum advocatus vel caussarum patronus diceretur, Ciceronis exemplo Or. 15, 47 ostendit, pergens: *inde et Sallustius*, quae supra posui verba, adtulit. Lact. inst. VI 18, 26: *set quia ipse caninam illam facundiam, sic ut Sallustius ab Appio dictum refert*, exercuit. Eadem saepius commemoravit Hieronymus Ep. CXIX (152) l. CXXV 16. CXXXIV l. adv. Lucif. T. II ed. Vallars. p. 171. Nec neglegendus locus Quintil. inst. or. XII 9, 9: *ea est enim prorsus canina, ut ait Appius, eloquentia, cognituram male dicendi subire.* Cfr. praeterea Isid. de summo bono III 60: *antiqui forenses eloquentiam caninam facundiam nuncupabant eo quod caussidici in certaminibus caussarum, omissis quae agunt, veluti canes adversum se latrant iurgique caussarum ad iniurias commutant.* Sallustium ergo Appi cuiusdam dictum, *canina facundia*, — nam uti membrum *ut ait Appius* apud Non. et Quintil., quodque pro eo Lactantius scripsit, conlocatum est, *exercere* verbum ab eodem repetitum fuisse credibile non est — transulisse adparet ad hominem in dicendo rabiosum. Cum igitur praegressum fragm. ostendat, eum in lib. II de Sicini inprudencia dixisse (de qua cfr. etiam Plut. Crass. c. 7), non video, quo argumento refellantur ei, qui ad eundem haec quoque verba referenda esse suspicati sunt. Nam ut in ipsum Sicinium dictum illud ab Appio iactum fuisse statuamus, satis idonea caussa non est. Set obscurum est qui Appius eius locutionis inventor fuerit. Ac duo quidem Appii Claudii, quos Drum. II p. 181 nr. 26 n. 76 videtur confudisse, ob dicta commemorantur, alter maior natu cum summa laude de or. II 70, 284 a. u. a. C. 107, alter cum scurrilitatis reprehensione ibid. 60, 246, quem tum, cum libri de oratore scripti, adhuc superstitem fuisse ostendunt verba *ut iste, qui se vult dicacem et mehercule est, Appius, set nonnumquam in hoc vitium scurrile delabitur.*

His iam subiungam fragmenta ex folio palimpsesto Toletano, quod ab Heinio repertum, Livi putans fragmenta, edidit Pertzius Berol. 1848, tractaveruntque Kreyssigius Comm. de T. Liv. Hist. reliquiis ex Palimpsesto Toletano erutis 1849 et Curis secundis 1852, Mommsen Berichte der Gesellsch. d. Wissensch. zu Leipzig II 3 p. 196, Huschkus Ztschr. f. geschichtl. Rechtswissenschaft XV 3 p. 273, Weissenborn praef. ad Liv. vol. VI p. 15 sqq. Bergk Zeitschr. f. d. Alterthsw. X p. 880. Sallusti ea fragmenta esse demonstrarunt Roth. Mus. Rhen. VIII 433 et Heerwagen in Kreyssigii epistola ad Frid. Kritzius de C. Sall. Crispi Histor. lib. II reliquiis ex Pal. Tol. erutis. Misena 1852. Effigiem Kritzius editioni Fr. adiungendam curavit. Quoniam autem folium illud

ita scriptum est, ut in aversa p. ab sinistra reliquias linearum habeat, a dextra plenas, itemque in aversa a sinistra pleniores, a dextra initia linearum, codicem ita scriptum fuisse adparet, ut binas pagina columnas haberet. Cum enim col. IV contineat initium orationis Cottae, si col. I ei aversa fuisset, deberet eius continuationem continere, quod non ita esse quivis videt.

38. Palimps. Tolet. col. I.

JERAT
SPECTA
LLIIN
RATDEI
5 TASQ
QUOR
DAEET
TAERO
ETUM
10 TOULY
RUIII

..... uerat specta illi in
..... rat dein tasque quorum
..... dae et tae ro e tum.

Relicua legere me posse desperavi, nec magis ex tam exiguis particulis integram sententiam efficere.

39 [Kr. 47. G. 101]. Palimps. Tol. col. II.

PQLENTULUSMARCEL
FODEMACTOREQUAEST
IN NOUAMPROVINCI
CURENASMISSUSESTC
5 EA NO NTUIREGISALIC
TESTAMENTONOBISD
PRUDENTIOREQUAM
PERGENTISETMINUSG
RIAEAUDIIMPERIOCC
10 NENDAFUITPRAETERI
UERSORUMORDIN

Publiusque Lentulus Marcellinus eodem auctore quaestor in novam provinciam Curenas missus est quod ea mortui regis Apionis testamento nobis data prudentiore quam illas per gentis et minus gloriae avidi imperio continenda fuit. Praeterea divorsorum ordinum

Lineae 11 litterarum inferiores partes exesae sunt. Illud non neglegendum, ex reliquis particulis folii cognosci, lineas non prorsus pares fuisse. — I. P. Pertz pro paragraphi signo habuit et legit *Q. Lentulus Marcelli f. Publiusque Lentulus Marcellinus* Momms. p. 197. Kreyssig

cur. sec. p. 7. — 2. *auctore* Kreyssig conm. p. 19. Omnia quae his fragmentis contineantur, ad res Romae a. 75 gestas pertinuisse recte Rothius et Heerwagenius demonstravere. — 4. *quod* Pertzius subplevit. — 5. *Apionis* id. — 6. *data* id. — 7 et 8. *quam inde pergentis* Pertzius. *quam illas per gentis* Kreyss. Curenas tum obtinuisse Nicocraten et Leandrum tyrannos ex Plut. de mul. virt. c. 19 ab Kr. monitum est. — 9. *imperio componenda* Pertz. *imperio continenda* Kreyss. conm. p. 22. — 11. *praeter ea diversorum ordinum* Pertz. Kreyss. conm. p. 22 *praeterea diversorum ordinum certamina exarserunt*. Kritzius vero negavit ita transitum ad civilis Romanorum discordias fieri potuisse, set nonne haec verba ad eodem auctore referuntur?

40 [Kr. 49. G. 102]. Palimps. Tol. col. III.

SSAEVITIA QUAREFATI

TAPLEBES FORTE CONSU

AMBOQ' METELLUM CUI

TEACRETICOCOGNOME

5 HUEI CANDIDATU I

RETORIUMSACRA VIA DE

CTIS CUM MAGNO TU

IL TUMINUADITEUGIEN

SECUTAADOCTAUIDO

10 MQ' PROPRIOREERNI

IMPETUE

..... is saevitia, qua re fatigata plebes forte consules ambo Q. Metellum cui postea Cretico cognomentum fuit, candidatum praetorium, sacra via deducens cum magno tumultu invadit, fugientisque secuta ad Octavi domum quae propior erat..... um pervenit.

1. *intolerabilis saevitia* Pertzius, de nobilium in plebem saevitia dictum ratus; *famis saevitia* Kr., qui tamen nimis acute haec cum fr. 51 consocianda putavit. — *fatigata* explendum esse in propatulo est, nec minus 2 consules ambo, 4. *postea*. — 3. *atque Q. Metellum* Kreyss. *Quintumque Metellum* Weissenborn. — 5. *cognomen inditum et* Kreyss. Kritz. *cognomentum fuit candidatum* Heerw. probante Kreyss. Ep. p. 11 et 17. Cum in palimpsesto T ubique I scriptum sit, I autem proxime adducat ad E (F) similitudinem, utraque emendatio ab litteris habet, quo commendetur. — 6. *candidatum praetorium* legendum esse certum est; set postea Pertzius de tectis, quod ferri nequit. *deductos* Kritz. Hic vero vir doctissimus quattuor viros nobiles ab plebe infestatos esse statuit, quippe cum negaret Q. Metellum, postea Creticum cognominatum, illo anno, quo L. Octavius, G. Aurelius Cotta consules fuere, candidatum praetorium fuisse. Set cum Metellus ille, cuius ne parentes quidem novimus (Drum. II p. 50), a. 69 cum Q. Hortensio consul fuerit, certe igitur a. 72 praeturae ab eo gestae esse (Drum. p. 51) veri simile sit, plusne valet opinio talem virum repulsam ferre non potuisse aut quo minus a petitione desisteret motum non esse, quam antiquum certum testimonium? Nam lin. 5^a nihil profecto est quod et legere cogat, eoque minus, quod si quattuor fuissent, quartus certe sine copulativa particula adiungi debebat. Praeterea quam ob causam hos quattuor viros, inter quos ali-

quam intercessisse necessitudinem scriptor certe non significavit, quippe qui ne nomen quidem candidati illius praetorii commemorare aut voluisset aut quivisset, et a quibus per sacram viam deductos statuamus? Scilicet hic mos apud Romanos fuit, ut qui petitioni alicuius faverent, eum de foro deducerent. Cum igitur Pal. *de ctis* exhibeat, quod autem *c* lectum est, facile possit pro litterae *n* extrema linea haberi, si oscitationi librari nihil prorsustribuendum videatur, quid veri similis, quam *deducendis* scribendum esse, quo recepto omnia rectissime dicta sunt. — 8. *tumultu minis invadit* Huschk. ap. Kreyss. ep. p. 18. *M* ex librari errore natum esse iamdudum omnes intellexerunt. — 9. *fugientemque* Pertz. *fugientisque* Kreyss. Octavi domum eandem fuisse, quae postea Scauri (Ascon. ad Cic. pr. Scauro p. 27 Orell.), docte monuit Kreyss. — 10. *qui pro praetore erat* Pertz. *quae propior erat* Kreyss. conm. p. 29. — 11. *in propugnaculum pervenit* Pertz. *ingenti pugna civium pervenit* Huschk. l. c. p. 277. *in eius coenaculum pervenit* Kreyss. cur. sec. p. 21. *in Palatium* Wagner. Act. gymn. IX p. 193 sq. Malim *in ipsum vestibulum pervenit*.

41 [Kr. 50. G. 103]. Palimps. Tol. col. IV.

PAUC

UETER

CUPIT

UALIN

5

INCO

IERU

MIKI

TIAEC

AEQ

10

BIPA

v

In prioribus lineis quamquam nonnulla vocabula dignoscuntur, velut adiectivum *paucus*, *vetus*, *cupit*, tamen inde sententiam effici posse omnes desperavere. Set animi causa lubet mihi quae in mentem venire, dicere. Relata videntur fuisse quae tribunus pl., qui G. Cottae diem dixerat, in contione protulit. Ostendisse eum autumo *paucitatem* frumenti, portus *vetere*s a piratis *occupatos*, [omnia] flumina *vacua* *lintribus*. Quae secuntur, recte iam ab Kreyssigio subpleta sunt hoc modo: *dein Cotta in hunc modum disseruit*, quippe cum Priscianus XVIII p. 305 Sallustium *in hunc modum disseruit* dixisse pro 'hoc modo' testetur, Heerwagen: *hoc modo disseruit*, Roth. l. c. p. 439 *in contione hoc modo disseruit*. Reliqua sunt

orationis G. Cottae consulis ad populum Romanum.

- 1 Quirites, multa mihi pericula domi militiaeque, multa advorsa fuere, quorum alia toleravi, partim reppuli deorum auxiliis et virtute mea: in quis omnibus numquam animus negotio defuit, neque decretis labos: malae secundaeque res opes, non ingenium mihi
2 mutabant. At contra in his miseriis cuncta me cum fortuna dese-

VAR. SCR. 1. militiaeque *B* idemque Pal. testari videtur. militiae Cort. — 2. tolerabi Pal. — 3. nunquam *B*. Vat. Bong. neque volg. post Ald. prior. — 4. labos *B*.

ruere. Praeterea senectus, per se gravis, curam duplicat, cui misero acta iam aetate ne mortem quidem honestam sperare licet. Nam si paricida vestri sum et his genitus hic deos penatis meos 3 patriamque et summum imperium vilia habeo, quis mihi vivo cruciatus satis est aut quae poena mortuo? quin omnia memorata apud inferos supplicia scelere meo vici. A prima adulescentia in 4 ore vestro privatus et in magistratibus egi: qui lingua, qui consilio meo, qui pecunia voluere, usi sunt: neque ego callidam facundiam neque ingenium ad male faciendum exercui: avidissimus 10 privatae gratiae maximas inimicitias pro re publica suscepi: quis victus cum illa simul cum egens alienae opis plura mala expectarem, vos, Quirites, rursus mihi patriam deosque penatis cum ingenti dignitate dedistis. Pro quibus beneficiis vix satis gratus videar, si singulis animam, quam nequeo, concesserim. Nam vita et 15 mors iura naturae sunt: ut sine dedecore cum civibus fama et fortunis integer agas, id dono datur atque accipitur.

Consules nos fecistis, Quirites, domi bellicae ineditissima 6 re publica. Namque imperatores Hispaniae stipendium milites, arma frumentum poscunt: et id res cogit, quoniam defectione sociorum 20 et Sertori per montis fuga neque manu certare possunt neque utilia parare. Exercitus in Asia Ciliciaque ob nimias opes Mithridatis 7 aluntur, Macedonia plena hostium est, nec minus Italiae maritima et provinciarum, cum interim vectigalia parva et bellis incerta vix partem sumptuum sustinent: ita classe, quae comaeatus tuebatur, 25 minore quam antea navigamus. Haec si dolo aut socordia nostra 8 contracta sunt, agite ut monet ira, supplicium sumite; si fortuna communis asperior est, qua re indigna vobis nobisque et re publica incipitis?

TEST. SCR. 11. Charis. Exc. p. 549 ed. Keil.: *et huius opis Terentius* (Phorm. III 3, 20) *et ab hac ope Sallustius* II: cum egens alienae opis plura mala expectarem.

2. acta iam aetate B. senecta iam aetate Carrio, adductus eo, quod Serv. ad Verg. Aen. XI 165 senecta iam aetate ex Sall. laudavit. cui misero, seni, acta iam aetate Döderl. Syn. IV p. 94. — 5. quin omnia B. cum omnia Cort. — 6. supplicia B. adulescentia B. — 8. callidam facundiam omnes libri. caninam facundiam (cfr. fr. II 36) Carrio. — 10. quis victus B. qui victus Cort. — 11. expectarem B. — 12. deosque penatis B. deos penates Cort. — 15. iura B. iure Vat. 2 et Ven. ed. ut libri. ubi Cort. uti Gerl. — 20. montis B. — 24. sumptum B. quae comaeatus tuebatur B. qua comaeatus vehebatur edd. — 25. antea B. ante ed. Kr. — 26. sunt agite ut monet ira B. sunt uti monet Cort. agite uti libet et ita Carrio. agite et uti libet ita Weis. fortuna com-

9 Atque ego, cuius aetati mors propior est, non deprecor, si
 quid ea vobis incommodi demitur: neque mox in senio corporis
 10 honestius quam pro vostra salute finem vitae fecerim. Adsum en
 Gaius Cotta consul: facio quod saepe maiores asperis bellis fecere:
 voveo dedoque me pro re publica. Quam deinde cui mandetis
 11 circumspicite: nam talem honorem bonus nemo vult, cum fortu-
 nae et maris et belli ab aliis acti ratio reddunda aut turpiter mo-
 12 riundum sit. Tantum modo in animis habetote non me ob scelus
 aut avaritiam caesum, set volentem pro maxumis beneficiis animam
 13 dono dedisse. Per vos, Quirites, et gloriam maiorum, tolerate
 14 advorsa, et consulite rei publicae. Multa cura summo imperio
 inest, multi ingentes labores. Quos nequiquam abnuitis, et pacis
 opulentiam quaeritis, cum omnes provinciae regna, maria terraeque
 aspera aut fessa bellis sint.

munis B. communis fortuna Cort. — 2. mox ingenio corporis B. in-
 genuo corpori Urs. ingenui corporis Cort. in senio corporis Orell. *quam*
coniecturam nollem postea ipse abiicisset. Ingenium corporis natura
 corpori ingenta quin recte dicatur non dubito. set utique de sorte corpori desti-
 nata, ut intereat et emoriatur, id quod hoc loco requiritur, dictum non modo
 mirum, verum etiam inauditum esset. Fateor autem mihi magis placere im-
 perio corporis; quippe qui naturalem mortem obit, quasi iussu corporis vitae
 finem facit. — 3. adsum B. assum volg. — 7. maris B. pacis edd. ante
 Carr. — 9. volente B. — 10. Per vos Quirites B. per vos igitur Quir.
 Ald. — 11. advorsa B. — 12. nequiquam B. et pacis B. sed pacis Link.

* 42 [Kr. 51. G. 82]. Legis per G. Cottam latae mentionem
 fecisse Sallustium, testari videtur Ascon. ad Cic. Cornel. p. 66 ed.
 Or.: *Nam neque apud Sallustium neque apud Livium neque apud*
Fenestellam ullius alterius latae ab eo legis mentio praeter eam,
quam in consulatu (Sic Madv. lib. in concione) *[tulit repu-*
gnante] nobilitate, magno populi studio, ut iis (lib. his) *[qui tri-*
buni plebis] fuissent, alios quoque magistratus [capere] liceret (lib.
 et aliter et), *quod lex a dictatore L. Sulla paucis [annis ante] lata*
prohibebat (lib. perhibebant). Quod ubi factum esse censebis nisi
 in eo libro, in quo de Cottae consulatu narratum fuit?

* 43 [Kr. 52. G. 77]. Venti per cava terrae citati, rupti ali-
 quot montes tumultique sedere.

Isid. Or. XIV 1, 2 p. 433 ed. Otto: *Cuius motum alii dicunt ventum*
esse in concavis eius qui motus eam movet: Sallustius: Venti — sedere.
 Ibi *venti per cava terrae praecipitati rupti* Arev. *ventis per cava terrae ci-*
tatis al. *cava* Gu. 3. 4. *venti per concava terrae praerupti* Gu. 1. *citati*
rupti Gu. 4. *venti per concava terrae praecipitatis* volg. Inde Otto coni.
ventis per concava terrae praecipitatis, idque Kritzius, partim etiam Ger-

ladius conprobavere. Et sane quae apud Isidorum praemissa sunt eis doceri videtur, caussam terrae motus Sallustium ventis per cava eius ruentibus tribuisse. Set Servius ad Verg. Ge. II 479: *'Alit dicunt ventum esse in concavis terrae, qui motus etiam terram movet. Sallustius: venti per cava terrae citati' nominativum tuetur neque si Sall. in eis, quae in motu terrae fiunt, primo loco ventos illos posuerit, quidquam obstat quominus grammaticos inde conclusisse statuamus, eum quoque scriptorem ventos motus terrae caussas putasse. Iam vero Iul. Obsequens de prod. c. 120, de motu terrae quo anno 76 Reate oppidum concussum est, haec tradit: Reate terrae motu aedes sacrae in oppido agrisque commotae, saxa quibus forum stratum erat discussa, pontes interrupti, ripae labentis fluminis in aquam provolutae, fremitus inferni exauditi, et post paucos dies quae concussa erant corruerunt; saxum vivum cum provolveretur, in praecipiti rupe immobile stetit. Nonne igitur qui inferni exauditi sunt fremitus venti fuere per cava terrae citati? Nonne quod statim adiungitur: quae concussa erant, corruerunt, id cum Sallustianis rupti aliquot montes tumulique sedere concinit? Quod si recte statuimus Iul. Obsequentem Sallusti descriptionem novisse, neque ad quam rem huius verba pertinuerint, neque quo loco ponenda sint, in obscuro est.*

Cum fragmenta quaedam ex libro II commemorantur, quae nisi ad initia belli Mithridatici referantur, prorsus intellegi non possint, Kritzio obsecutus his adiungenda puto, quae ad regni Pontici origines et Mithridatis ante actam vitam pertinuisse apertum sit.

* 44 [Kr. 53. G. III 32]. Ampel. lib. memor. c. 30, p. 23 sq. ed. Wölflin: *Ita Darius regnum optinuit, a quo Artabazes originem ducit, quem conditorem regni Mithridatis fuisse confirmat Sallustius Crispus. Artabazes Halm. ex Floro. I 40, 1. Artabanes CE.*

* 45 [Kr. 54. G. III 33]. Set Mithridates extrema pueritia regnum ingressus matre sua veneno interfecta.

Adtulit haec Serv. ad Verg. Aen. V 295, quo aetates vitae humanae trifariam dividi ostenderet, libri numero non adiecto.

* 46 [Kr. 55. G. III 33]. Schol. Gronov. ad Cic. de inp. Gn. Pomp. 9, 22 p. 439 ed. Orell.: *Incongruum videtur exemplum, quod imperatori feminam comparavit, sed ex omni parte quadrare monstratur: primum ex loco, quod Mithridates Ponticus fuit, quae patria Medae est; ex fato, quod ut illa paricidium fecit, sic et iste auctore Sallustio et fratrem et sororem occidit ad postremum comparans exitium. Pro postremis verbis, quae insana sunt, scribendum conicio: ad postremum matri comparans (vel comparavit) exitium. Quod si non omni veri specie caret, maiore iure hoc cum praegresso testimonio in unum fragmentum coniungetur.*

* 47 [Kr. 56. G. III 34]. Mithridates ingenti corpore, perinde armatus.

Quintil. i. or. VIII 3, 82: *ac merito laudatur brevis integra, sed ea minus praestat, quotiens nihil dicit nisi quod necesse est (βραχυλογία vocant,*

quae reddetur inter schemata). est vero pulcherrima, cum plura paucis complectitur: quale Sallustii est: Mithr. — armatus. Hoc male imitantes sequitur obscuritas. Apud eum false legitur proinde. Cfr. App. b. Mithr. 112 p. 415, 27 Bekk. τὸ σῶμα δ' ἦν μέγας μὲν, ὡς ὑποδεικνύουσαν ὅσα ὅπλα αὐτὸς ἔπεμψεν ἐς Νεμέαν τε καὶ Δελφούς. Imitatum videri Florum I 7, 4: Galli Senones, gens — ipsa corporum mole, perhinc armis ingentibus, adeo omni genere terribilis fuit, iam alii observarunt.

48 [Kr. 57. G. 94]. Quod adversum multi ex Bithynia volentes adcurrere, falsum filium arguituri.

Prisc. X p. 505: invenitur tamen in usu etiam 'arguiturus' pro 'arguturus'. Sallustius in II historiarum: Quod — arguituri. Pro quod quos exhibent BDHGLK. Tum adcurrere (sup. c et re) Rr. accurrere HLK. accurre G. occurrere BD. De qua re illa verba dicta fuerint, dubitari nequit. Scimus enim Nicomedem III, Bithyniae regem, a. a. C. 75 (a. u. 679) mortuum, Romanos testamento heredes regni sui scripsisse illosque terram in provinciae formam redegissee (Liv. epit. XCIII. Arr. ap. Phot. p. 73. Bekk. App. b. Mithr. 71 p. 379 Bekk.). Fuisse tamen qui Nicomedis filium se esse sibi heredium debere contenderet, conperit habemus ex Sall. Ep. Mithrid. 9: postremo totam Bithyniam diripere, cum filius Nysa, quam reginam adpellaverat, genitus haut dubie esset. Cum iam ap. Prisc. adcurrere ab libris munitissimum sit, certum videtur dictum fuisse de missis ab Romanis, qui Bithyniam acciperent, quos qui Nysae filium sequebantur, intrare vetuere: contra multi sua sponte ex Bithynia venire, parati ut testimoniis suis verum et legitimum illum Nicomedis filium non esse convincerent. Quae qui concesserit, quos tueri non potuerit. Quod adversum eodem modo dictum est, atque ap. Liv. XXXII 2, 5 adversus id quod, neque offensioni est praepositio postposita, cum quod contra in usu fuerit (Cic. Cat. mai. 23, 84. Lael. 24, 90).

49 [Kr. 58. G. 95]. — — ibi Fimbriana seditione, qui regi per obsequelam orationis et maxime odium Sullae suaves carique erant.

Non. p. 146 s. v. obsequela ex libro secundo. Minus grave est, quod libri praeter AJ Fimbriane pro Fimbriana exhibent; parum perspicua fit oratio per Merc. coniecturam Fimbriana et seditione; set multo gravius quod libri exhibent Sullae Scarique, graves carique AJ. Sullae Scarrique M. Sullae cari erant mgJ. Quin haec dicta fuerint de Marianis, qui ad regem Mithridatem confugerant, dubitari vix potest; num de L. Fannio et L. Magio, quos ille ad Sertorium misit (App. b. Mithr. 68 p. 377 ed. Bekk. Cic. in Verr. I 34, 87), dubium quidem, set veri simillimum est, quamquam ex Plut. Sert. c. 23 minime conici licet, eosdem quos legatos misit, ei adlatos esse. Iam de primis verbis vel illustrandis vel restituendis desperandum est, quam diu non nova reperta quae ap. Non. exciderint, aut ex aliis scriptoris verbis quo pertinuerint explicatum fuerit. Ibi si verum est, praecessisse verbum conmorandi docet, et ablativo Fimbriana seditione caussam, cur ibi conmorati sint, expressam fuisse in proptulo est. Videntur igitur illi Mariani, cum L. Valerius Flaccus ab Fimbria interfectus esset, ab exercitu discessisse et cum Romam reverti non possent, Sullam adire nollent, ad Mithridatem venire. Fortasse ergo praecesserunt: perfugium invenerant ibi cet. Tum cum carique scriptum fuisse certum videatur eamque ob caussam antea adiectivum excidisse necesse sit, nihiltribuendum est librorum invento graves, quoniam gravem dici eum, qui auctoritate apud aliquem polleat, nisi alia accedant, sine exemplo est, eoque minus probandum, quia gravis per se significat eum, qui molestus odiosus sit. Quod si ex

App. b. Mithr. c. 70 p. 379, 27 Bekk.: 'οὐχ ὁρᾷτε δ' αὐτῶν' ἔφη 'καὶ τοὺς ἀρίστους' ἐπιδεικνύς Οὐάριόν τε καὶ τοὺς Λουκίους 'πολεμίους μὲν ὄντας τῇ πατρίδι, συμμάχους δ' ἡμῖν;' aliquid coniciendum, illos quod Sullam odissent, regi fidelissimos et deditissimos visos esse expectamus. Set neminem carum habemus, nisi quem fidum nobis fore confidamus. Qua re minime necessarium est, ut hoc ab Sallustio adiectum fuisse statuamus; satis est, quod amore et caritatem significet. Id mihi repperisse videor in *suaves*, quod ut facile legi potuit *graves*, sic non minus facile omitti, quippe eadem littera terminatum, a qua incipiat.

50 [Kr. 61. G. 99]. Turmam equitum castra regis succedere et proeli rationem explorare iubet.

Arus. p. 260 s. v. *successit illam rem*. Cum de regis vocabulo dubitari nequeat, de Mithridatici belli principiis haec dicta fuisse paene certum videtur. *Properationem* nullo modo ferri potest, nec satis placet, quod proposuit Mähly Nov. Ann. LXXVII p. 79: *prope nationem*. Cum autem equites ad castra hostium mitti soleant, quo aut loca ac munimenta explorent, aut hostes ad pugnam laceessant, saepe autem talia proelia fiant, ut quo more hostes pugnent cognoscatur, restitui *proeli rationem*; cfr. Caes. B. G. V 16: *equestris autem proelii ratio et cedentibus et insequentibus par atque idem periculum inferebat*.

Subiungam iam ea fragmenta quibus aut certus locus in libro secundo adsignari nequeat, aut quorum sententia obscura sit.

51 [Kr. 48]. Multique conneatus interierant insidiis latronum.

Non. p. 305 ex lib. II, ubi *interfici* et *occidi* etiam de inanimalibus dicta esse docet. — Kritzius hoc fragmentum inter 39 et 40 posuit, et censuit caussam dici, cur urbem tanta famis calamitas pressisset. Quod si esset, latrones piratae intellegundi essent, set vocabulum illud de terrestribus praedatoribus ita frequentatum esse constat, ut nisi alia adsint, quae de piratis dici arguant, de illis non cogitari non possit. Quid igitur? nonne haec dici potuere de conneatibus in Hispaniam exercitus subportandis, per latrones interceptis?

52 [Kr. 59. G. 53]. Ruuntque magna pars suismet aut proxi-
morum telis, ceteri vicem pecorum obtruncabantur.

Non. p. 339 ex lib. II hunc locum commemoravit, ut accusativum vel nominativum pro ablativo dici doceret, unde certissima est Merceri coniectura, *vicem* pro *vice*, quod libri exhibent, scribendum esse. Prima verba quae vitiose in libris scripta sunt, *ruina quae pars recte emendavit Coler*. Quamquam fateor me aegre desiderare participium velut *vulnerati* vel *caesi*. Ingeniose Kritzius haec de fuga Romanorum ad Chalcedonem facta dicta fuisse suspicatus est, ductus his App. verbis b. M. 71 p. 380 Bekk.: Νούδος δὲ ὁ ναύαρχος αὐτοῦ (Cottae) σὺν μέρει τινὶ στρατοῦ τὰ ὀχυρώτατα τοῦ πεδίου καταλαβὼν καὶ ἐξελαθεῖς ἐφυγεν ἐπὶ τὰς πύλας τῆς Χαλκηδόνος διὰ θριγκίων πολλῶν πάνυ δυσχερῶς. ἀμφὶ τε τὰς πύλας ὠδισμός ἦν ἐσπηδάντων ὁμοῦ· ὅθεν οὐδὲν τοῖς διώκουσιν αὐτοὺς βέλος ἤνυχε. Set si similitudinem quamdam ultimorum verborum cum Sallustianis statuit, vir doctissimus falsus est. Appianus enim de multitudine tam densa dixit, ut nullum telum insequentium hostium frustra iaceretur, Sallustius de ita compressis ut singuli aut suis ipsorum aut proximorum — qui hostes esse non possunt — telis vulnerarentur. Rectius cum ultimis verbis Sall. contulisset haec, quae apud Appianum secuntur: οἱ δὲ λοιποὶ μεταξὺ τῶν τε φίλων καὶ τῶν

πολεμίων ἀπώλλυντο, τὰς χεῖρας ἐς ἑκατέρους ὀρέγοντες. Ut nunc res est, ad quid illa verba pertinuerint, in incerto videtur relinquendum.

53 [Kr. 60. G. 91]. E muris canes sportis dimittebant.

Exhibui verba uti ap. Non. p. 120 s. v. *sportas* scripta sunt, quae ita vera non esse quis intellegit. Iamdudum igitur videre vv. dd. *demittebant* conrigundum esse. Quod praeterea Lips. Ep. qu. IV 14 coniecit *cives* pro *canes* nemo facile comprobabit. Set Kritzius *canem* *machinam* quamdam esse arbitratus, id quod comparatis *aries*, *equus*, *ericius* al. et Isidori loco XX 15, 5: *lupus, qui et canicula, ferreus harpax, quod si quid in puteum decidit, rapit* (ser. caput), et extrahit, unde et nomen accepit. *Harpax autem dictus quia arripit; ἀρπάζειν est enim graece rapere*, defendere studuit, certam rem sibi inuenisse visus est, ad quam illa verba pertinuisent. Quoniam enim App. l. ad 52 conl. haec narravit: ὡς δὲ καὶ περὶ τῶν πυλῶν δεισάντες οἱ φύλακες τὰ κλεῖθρα καθήσαν ἐς αὐτὰς ἀπὸ μηχανῆς, Νοῦδον μὲν καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων τινὰς καλωδίους ἀνιμῆσαντο, *spartis* conrigundum censuit et Nudum aliosque duces demissis e muris Chalcædonis canibus adreptos et in altum sublatos servatos esse. Cui doctae et ingeniosae suspitioni, ut omittam quaerere num illos canes in muris paratos fuisse veri simile sit, vel illud unum obstat, quod ipsum vocabulum, cuius exemplum locus ab Nonio adfertur, conrigundum est. Nescio qualem rem sibi finxerit Mähly N. A. LXXVII p. 79 *panes* scribi iubens, neque probabilis mihi visa Wagneri coniectura (A. g. IX p. 196) *clam se sportis demittebant*. Mihi, cum aperte de obsesso oppido dicta illa fuerint, in mentem venit scribundum esse *arenas* vel *caena*. Utriusque enim rei in defensione moenium usum fuisse ostendit Curtius IV 3, 25: *clupeos vero aeneos multo igne torrebant, quos repletos fervida arena caenoque decocto e muris subito devolvebant*. Ceterum arenam tenuem, etiamsi non fervida esset, tamen escendentes obpugnatores morari et perturbare potuisse, apertum est. Ab Sertorio autem pulverem in alia re ad usum adhibitum esse cognovimus ex Plut. Sert. c. 17.

54 [Kr. 63. G. 45]. Noctu diuque stationes et vigiliis temptare.

Charisius p. 207: *Noctu diuque Sallustius historiarum II*. De quo duce haec dicta fuerint nemo facile explicabit. Set magnam veri speciem prae se fert Godofredi Hermanni Opusc. V p. 262 suspicio, quoniam ap. Charis. paulo post legitur: *Naevius in Acontizomeno 'Sulpicii noctu interfecit'*, nomen Sulpici ad Sallusti verba adiungenda esse, quamquam *subpicio* scribundum censuit Ribb. com. rel. p. 5. Nam quid obstat, quo minus Sulpicium quemdam, — fortasse Serv. Sulpicium Rufum, qui a. 65 praetor fuit, a. 63 in petitione consulatus repulsam tulit, a. 52 interrex, a. 51 cum M. Claudio Marcello cos. — in exercitu vel Gn. Pompei vel Q. Metelli legati locum obtinuisse credamus.

55 [Kr. 61. G. 48]. Neque subsidiis uti soluerat compositis.

Prisc. VIII p. 489: *'soleo'; quod 'solitus sum' vel 'solui' secundum Sallustium facit perfectum, qui in II historiarum ponit: neque — compositis.*

56 [Kr. 65. G. 87]. Ad hoc pauca piratica et actuaria navigia.

Non. p. 366: *Actuariae naviculae celeres dictae, quod agi possent. Sallustius Hist. lib. II: ad hoc — navigia*. Homoeoteleuta ferri non posse et cum libri Noni exhibeant *piraticae*, scribendum esse *piratica et actuaria* perspexit Mähly l. c. p. 79. Ceterum minime necesse est, haec verba in enarratione belli adversum piratas gesta fuisse statuamus, cum piratarum naves tum per omnia maria sparsas fuisse constet.

57 [Kr. 66. G. 48]. ***** legio flumen transducta castra dilatavit.

Arus. p. 265 s. v. *transductus illam rem. Sal. Hist. II.* In libro Gud., in quo haec inventa sunt, ante *legio* scriptum est *Parco*, quod corruptum esse nemo infitias cat. Kritzius igitur, cum *dilatari castra* dicantur quae amplificantur, extenduntur (Liv. XXVII 46, 2), recte perspexit hoc dictum fuisse: ampliora quam pro numero militum ab illa legione castra posita esse, quo hostes deciperentur ac fallerentur. Set quod inde coniecit, quo apta oppositio efficeretur, scribendum esse *parva legio*, vellem id exemplis confirmasset. *Parva manus* frequentissimum est, *parva legio* an recte dicatur valde dubito. Set plures viae, quibus ad aliquam veri speciem perveniat, inveniri possunt. Primum enim in corrupto illo *Parco* nomen loci, unde legio flumen transducta sit, latere potest. Quo ductus Gerlachius (vid. ed. IV praef. p. XXXIV a) *Pario* scripsit, cogitans haut dubie de Pario, oppido Mysiae inter Lampsacum et Adrasteam sito (cfr. Strabo VII fr. 57 et 58 p. 471 et 72 Mein. X p. 684 sq. XIII p. 817 et 824 sqq.). Quae coniectura uti non contemnenda ita tamen incerta est, quoniam de bello in illis regionibus adversus Mithridatem gesto praeter pugnam apud Chalcedonem factam multa enarrata fuisse veri dissimilimum est. Tum non longe abest suspicio latere in illo vocabulo instrumentum, per quod legio transducta sit. Possumus de *ponte* cogitare, vel de *pontone* (Caes. b. c. III 29, 3, *pontonium* ap. Isidor. or. XIX 1, 24 p. 584 ed. Otto), vel de *parone* (Isid. l. c. 20 p. 583) quid quod de *barca* (Isid. l. c.). Set ego iudicium retinendum puto, dum quis meliora invenerit.

58 [Kr. 57. G. 90]. At illi, quibus vires aderant, ruere cuncti ad portas, inconditi tendere.

Locus difficillimus quemque nisi nova subsidia reperiuntur, prorsus expediti posse desperem. Legitur apud Servium ad Verg. Ecl. II 4: *incondita incompressa, subito dicta, agrestia [an agrestis?] vel insanientis dicta verba [alterutrum delendum censeo]. Vel incondita, i. e. incompressa, ut Sallustius.* Iam libri ne in titulo quidem et numero libri consentiunt; alii enim *lib. II*, Guelf. I in *libro V*, Guelf. II in *L. VI*, alii in *Iugurthino*. Cum iam, quod ultimo loco posui, falsum sit nec dubium quin ex Historiis Vergili commentator exemplum depromperit, recte Putschius ex eo munimenti aliquid accipere scripturam *lib. II* censuit, cum grammaticos librum de b. Jug. secundum adpellare solitos esse constaret. Deinde cum ap. Sall. *inconditus* scriptum fuisse certum sit, tamen qua significatione fuerit, ex Servi verbis dubitari potest. Nam si exemplum ad alteram tantum significationem vocabuli *inconditus* adhibitum esse statuamus — scilicet incondita esse, quae litteris non consignata —, verba Sallusti multo obscuriora sunt. Set illud ipsum *incompressa* tam putidum est, ut vix dubium videatur, quin ea explicatio ex margine falso loco inlata sit. Nec si ab eodem grammatico ea adiecta putaveris, tamen quidquam obstat, quo minus Sallusti exemplum omnino ad demonstrandum similem usum vocabuli *inconditus* adscriptum censeamus. Transeamus igitur ad ipsa scriptoris nostri verba. In quibus vires aderant omnes libri consentiunt, set alii *inconditi tendere*, alii *inconditi vel incondita tenere*, Guelf. II *inconditi temere*, id quod Heinsius coniecerat. Ab his longe recedit codex Ursini: *illi quibus res incognita erat, ivere cuncti ad portas incognita tendere*, cui nolle Kritzius tantum tribuisset. Primum enim turpiter corruptum esse locum vel inde adparet, quod id ipsum vocabulum, ob quod adlatus est, in *incognita* mutatum; deinde facile est ad intellegendum, librarium cum legere non posset quae describenda essent, vel suo arbitrio vel ex notis marginalibus et

interlinearibus illa incondita concoxisse. Tum non recte negasse virum doctissimum: *vires aderant* latine dici, ostendit locus Vell. II 61, 1: *vis ad resistendum nulli aderat*, ut alias similes locutiones, quas lexica subpeditant, omittam. Quod si verba illi quibus *vires aderant*, *ruere cuncti ad portas* dubitatione exempta sunt, paene admiror, quod Kritzius ad ea non adhibuit locum Appiani, quem ex fr. 52 expressum esse suspicatus erat. Quid enim veri similis, quam illa dicta fuisse de militibus pulsais ac fugatis, quorum quos vires non defecissent, ad urbis propinquae portas adcelerassent? Quae si non prorsus ab veri specie abhorrēt, de extremis facilius indicare poterimus. *Incondita tenere* absurdum est, nec minus *inconditi tenere*; *inconditi tenere* non ab sententia pervorsum est, set quod vocabula nimis multa cumulata sunt, displicet; *inconditi tendere*, quod Gerlachius retinuit, recte defendi potest: qui ad portas ruebant, eidem inconditi tendebant, praesertim si cogitemus plura secuta esse *ruere* et *tendere* infinitivos historicos. Quod Mähly l. c. p. 79 proposuit, *incondito itinere*, ingeniose inventum est, set dubito, an *iter* recte dicatur de non ingredientibus set ruentibus.

59 [Kr. 68. G. 190]. -Ille festinat subsidiis augere principes et densere frontem.

Eutyech. p. 192: '*denso*', quod et '*denseo*' secundae coniugationis, ut in '*eo*' terminatum, licet raro lectum, invenitur, ut extulit — Virgilius (G. I 419. Aen. XII 264) —. Cuius infinitivum Salustius *historiarum lib. II* refert: Ille — frontem.

60 [Kr. 69. G. 41]. Terror hostibus ex fiducia sui incessit.

Arus. p. 242 s. v. *incessit illis illud* ex Hist. II.

61 [Kr. 70. G. 73]. Circumventi a dextera nuda ferro saxo aliis telis capita adfligebantur.

Arus. p. 215: *adfectus illam rem*. Sal. Hist. III (23) — Idem Hist. II: circumventi a dextera unde ferrum erat, saxa aut quid tale, capita adfligebant. Maii cod. *circumventi dextera*, Gu. *circumventis dextera*. — Gu. *nuda ferrum erat*, cod. Maii *unde ferrum erat*. — Cod. Maii *capiti*, Gu. *capita*. — Kritzius igitur retinens scripturam ab Lindemannio receptam, de militibus inermibus locum intellegit, qui cum fraude ita essent in angustias adducti, ut ab una parte iniquitate loci, ab altera ab armatis hostibus premerentur, saxis se defenderent et quovis modo sibi consulerent. Verba ergo *unde ferrum erat* interpretatur '*unde armati ingruant*', quam locutionem insolentem esse ipse concedit. Cassellius ap. Kr. conrigundum censuit: *circumventi dextera (nuda ferro erat) saxa aut quid tale capita affligebant*. Uterque igitur *affligere aliquem aliquam rem* ab Sallustio dictum fuisse statuere. Quod mihi secus videtur. Nam cum Arusianus constructionem passivi *adfligi* cum accusativo eius generis, quem graecum nonnulli grammatici adpellant, exemplis iulustret eoque pertineat locus ex lib. III prolatus, nisi novum lemma excidit — id quod veri simile non est — sequitur enim *adfectus ea re* —, nihil certius videtur, quam *adfligebantur* scribendum, cum eoque acc. *capita*, partem eam in qua adfecti sint significantem, coniungendum esse. Quod si ita est, praecedentia verba nihil aliud continere possunt, nisi instrumenta, quibus adfecti sint. Iam ut *circumventi a dextera* recte Lindemannum emendasse breviter moneam, *nuda* maiorem speciem veri prae se ferre quam *unde*, quivis facile concedet. Probanda igitur videretur Cassellii coniectura si *ferrum* clupeum significaret. Etenim dextra militis nuda est, quoniam clupeus sinistra geritur. Set cum *nuda* in *unde* corruptum

esset, facile fieri potuit, ut *erat* ab librariis adiceretur, idque adeo in eum codicem transiret, qui veram scripturam servavit. His argumentis ductus audacius locum restituendum censi. Cogitandum de militibus in angustiis ita compressis, ut capita scutis tegere non possent et ab editiore loco capitibus adfligerentur.

62 [Kr. 71. G. 49]. Suos equites hortatus vado transmisit.

Arus. p. 265 s. v. *transmitto illa re.*

63 [Kr. 72. G. 71]. Ictu eorum, qui in flumen ruebant, necabantur.

Donat. ad Ter. Ad. III 2, 21: '*Ruere*' activam vim habet. Sallustius in secundo: ictu eorum, qui in flumine ruebant, necabantur. '*Ruere*' enim est toto corpore uti ad impellendum, quod faciunt qui ipsi praecipites alios prosternunt. Kritzii sententia errasse grammaticum et ruere neutrali vi esse, propterea mihi non probatur, quia non percipio, quo modo qui in flumine non stent, set cum vi procedant vel magno impetu grassentur, ictu suo alios necare dici possint. Utat est, in flumine ferri non potest, set requiritur in flumen. Illud dubium est, utrum ictu eorum qui in flumen ruere conabantur — ea enim est imperfecti vis, — alii necati esse dicantur, an eorum; i. e. in praecedentibus dictorum, ictu illi, qui in flumen ruere conabantur. Quid ruere studuerint, omni nexu sublato, nemo divinabit.

64 [Kr. 73. G. 47]. Neque inermos ex proelio viros quemquam agnoturum.

Prisc. X p. 511 ubi de agnitione dixit: Sallustius tamen secundum analogiam in II historiis: neque — agnoturum. ex proelio inermes G. inermos (in inermis conr.) R (in inermes) H. inermos B. inermes L. — Serv. ad Verg. Aen. IV 23: participium '*agnitus*', non '*agnitus*'. Sallustius: nec inermos ex proelio quemquam agnoturum. Recte Kritzius ex cohortatione ducis verba sumpta censuit et hanc esse sententiam: qui inermes ex proelio redirent, eos ab nemine pro viris habitum iri.

65 [Kr. 74. G. 88]. Omnia sauciata corpora in ratis inposuisse.

Arus. p. 239 s. v. *imposuit in illam rem.* Minoris momenti est, quod cod. Maii *ratem*, Gu. *rates* exhibet, quamquam de ea discrepantia tum demum certius iudicari posset, si quo modo locus intellegendus esset constaret. Set uterque cod. *sacrata corpora* praebet. Quae Kritzius sacerdotum, hominum deis sacratorum corpora esse censuit, at vellem id exemplo ex vetustiore et elegantiore scriptore confirmasset. Ego cum *sacrata corpora* omnino explicari non posse censerem, quod mihi aliquam veri speciem praebere videbatur, *sauciata* restituendum duxi.

66 [Kr. 75. G. 86]. Primo in diem cibum fortuitum per noctem in lenunculo piscando.

Non. p. 366: *Lenunculus navtium piscatorium.* Sallustius Hist. lib. II: primo indicit [*inducit* 1480. in diem princ.] forte per [*forte super* A.J.] noctem in lenunculo piscandis [*piscantis* edd. praet. princ.]. Cupidius mihi hoc loco viri docti adripuisse videntur Mercerii coniecturam: *Primo incidit forte per noctem in lenunculo piscantis*, quam ipse Kritzius speciosam quidem, set ad locum expediendum parum fructuosam esse concessit. Set consideremus singula. Ut ab ultimo ordiar, *piscantis* quo modo in *piscandis* conrumpi potuerit, difficile est dictu, certe *piscando* emen-

dare facilius. Etiam multo minus perspicitur, quo tandem modo ex *indicit* fieri potnerit non modo *indicit*, set *inducit* atque *in diem*. Set *in diem* si sequebatur syllaba ab *ci* incipiens, *in inducit* et *inducit* mutari proclive fuit. Quid autem piscandi est consilium? Scilicet cibos quaerere. Nonne igitur veri simile est, in illo *indicit* latere *in diem cibum*? Denique *super noctem* ferri non posse omnes intellexere. Set num id ab librariis lubricine quadam scriptum dicamus, nonne potius *su* ex ultima praecedentis vocabuli syllaba natum? Ac facile quis ad eam opinionem adducatur ut in illis syllabis verbum quaerat, unde pendeat accusativus *cibum*. Cum vero difficile sit verbum invenire, quod et quaerendi notionem contineat et similitudinem quandam illarum litterarum, contra nihil impediatur, quo minus verbum aut praecessisse aut secutum esse statuamus, quidni potius adiectivum cum *cibum* coniunctum in illis inconditis litteris inesse putamus? Id mihi fuisse videtur *fortuitum*. Quae iam omnis loci sententia? Credo dictum fuisse de obsessis in loco ad fluvium sito, qui ingruentem famem primo ita sustentare studuerint, ut per noctem, tenebris tecti, in lenunculo piscando in diem cibum quaererent, qui ipse non certus esset, set forte offerretur. Haec num praestent illis, quae alii viri docti probavere, indicent aequi.

67 [Kr. 77. G. 33]. Genus militum suetum a pueritia latrociniiis.

Arus. p. 262 s. v. *suetus his rebus*. *Multum pro militum* Gn. Quin de Hispanis in Q. Sertori exercitu dictum fuerit, vix dubium videtur.

68 [Kr. 82. G. 67]. Murum ab angulo dextri lateris ad paludem haut procul remotam duxit.

Serv. ad Verg. Aen. I 423: '*ducere muros*' *exaedificare h. e. construere, in longitudinem producere; proprie enim cum aedificantur muri, duci dicuntur*. *Salustius historiarum* II: murum — duxit.

69 [Kr. 84. G. 75]. Eam deditionem senatus per nuntios Orestis cognitam adprobat.

Adtulit Prisc. VI p. 246 ob genetivi formam. Gn. Aufidius Orestes a. 71 (683) cum P. Cornelio Lentulo Sura cos. fuit. Vid. Fischeri tabb. p. 203. Quem cur non a. 74 post praeturam gestam provinciam aliquam obtinuisse ibique gentem quandam in deditionem accepisse statuamus? Quae gens illa fuerit, neque dicere possum neque divinare audeo.

70 [Kr. 88. G. 42]. Haec postquam Varro in maius more rumorum audivit.

Arus. p. 243 cum lemmate *in maius audivit pro plus quam*. Cod. Gud. *in ore rumorum*, quod recte emendavit Lindemannus. — Haec illustrari posse, tam diu desperandum, quam diu qui ille Varro fuerit, incognitum erit. Hoc autem loco fragmentum posui, quod mihi videbatur de re in bello gesta dictum fuisse. Ceterum cum M. Terentium Varronem, scriptorem illum doctissimum, in bello maritimo Gn. Pompei legatum et pro quaestore fuisse constet (vid. Drum. IV p. 408 n. 48), eundem iam in Hispania in illius exercitu stipendia fecisse non prorsus incredibile est.

71 [Kr. 91. G. 35 et 36]. Belli sane sciens.

In codice Gu. Arusiani (p. 262 ed. Lind.) haec inventa sunt: *Sciens huius rei. Salust.*: sciens horum. *Idem Histor.* II bellica nesciens. Cum alterum exemplum ab lemmate divorsum sit, et Conn. Cruq. ad Hor. Epod.

I 15 libri numero omisso ex Sallustio commemoret *belli sane sciens*, hoc rectius apud Arusianum restitutum esse adparet quam quod Ruhnck. ad Vell. II 88 p. 365 coniecit *bellicae rei sciens*. Gerlachius autem etiam quod praecedat *sciens horum* novum fragmentum esse voluit et libro II adsignare non dubitavit, quod si ita fuisset, grammaticus aut dormitasset, aut priori libri II notam adiecisset, tum *idem in eodem* vel *ibidem* perrexisset. At num per se credibile est Sallustium usquam *sciens horum* scripsisse? Si adiunctum esset substantivum, crederem. Set cur id omisit grammaticus? Scilicet librariorum oscitantiae id deberi et adlatum fuisse locum Iug. 85, 45 *sciens locorum* acute perspexit Ruhnck. l. c.

72 [Kr. 94. G. 58]. Argentum mutuum accersivit.

Prisc. X p. 534 eodem loco ubi fr. I 69 commemoravit. Cum Pompeius ep. infr. 96, 2 omnis suas privatas opes et spes se consumpsisse ipse testetur, haut inprobabiliter haec verba ad eum aere alieno sumpto inopiam pecuniae lenientem referentur. Quod si non prorsus inprobabile est, non vituperandus videbor, quod huic fr. subiunxi aliud, quod ad eandem rem spectavisse certe non omni specie veri caret.

*73 [Kr. 37. G. I 46]. Quae pecunia ad Hispaniense bellum Metello facta erat.

Donat. ad Ter. Phorm. I 1, 14: *'feri pecunia' dicebatur. Sallustius: quae — erat. Cum dictum sit, ad quid Metello pecunia decreta fuerit, inde facile conicitur, eam pecuniam in aliam rem consumptam fuisse. Quidni igitur haec res in caussis, quae Pompeium in tantas angustias deduxissent, commemorata fuisse potest?*

74 [Kr. 95. G. 32]. Obviam fuere.

Charis. II p. 209: *Obviam pro obvius Sallustius historiarum II: ubi Asper ait 'vetuste obviam fuere, adverbio maluit uti quam nomine'. De incolis oppidi advenienti duci obviam venientibus dictum videtur fuisse.*

75 [Kr. 100. G. 65]. Moenibus deturbat.

Non. p. 70 s. v. *deturbare, deicere, demovere.*

76 [Kr. 98. G. 61]. Vespera.

Testatur ita dixisse Sallustium Charis. II p. 223, set ipsa illius verba periere. Quamvis multas res hoc libro enarratas vespertino tempore gestas esse consentaneum sit, tamen cum aliunde constet pugnam ad fluvium Sucronem sub vesperam demum inceptam esse (vid. Drum. IV p. 367), certe aliquid habemus, quo illud vocabulum referre possimus.

77 [Kr. 102. G. 51]. Diei medio.

Arus. p. 247 cum lemmate *medio illius pro illo medio*. Libri numerus in cod. Gu. inventus est, omissus in cod. Maii. Ad pugnae alicuius vel exordium vel finem spectavisse verba certe non prorsus dissimile veri.

78 [Kr. 101. G. 64]. Audaciter.

Prisc. XV p. 1014 P. p. 76 H. Ap. Putschium *Historiarum* I legitur, Hertz. II edidit. Id et de re bellica et de civili actione dictum fuisse posse patet.

79 [Kr. 76. G. 89]. Inmane quantum animi exarsere.

Non. p. 87 s. v. *insanum pro insane, ut inmane pro immaniter* — subiectis hisce: *nomen positum pro adverbio*. Duas res hoc libro narratas fuisse cognovimus, in quibus animi vehementer adcesi sunt, fr. 40 et fr. 12.

80 [Kr. 78. G. 34]. Genus hominum vagum et rapinis suetum magis quam agrorum cultibus.

Arus. eodem loco eodemque sub lemmate atque fr. 67. Verba fuisse in descriptione terrae cuiusdam, veri simile indicabis conlato loco Iug. 17, 6. Secundum ea, quae de Pisidarum gente memoriae prodita sunt, verba illa ei convenire non negaveris.

81 [Kr. 79. G. 40]. Genus armis ferox et serviti insolitum.

Arus. p. 241: *insolitus huius rei. Salust. Hist. II cod. Gu. Idem Hist. I 4 A. M. De Hispanorum gente dicta fuisse haut inprobabile.*

82 [Kr. 80. G. 31]. Nam procul et divorsis ex regionibus.

Charis. II p. 215: *Procul Sallustius historiarum II: nam — regionibus, ubi Asper 'ergo procul e loco [e longinquo coni. Kritz.] est'.*

83 [Kr. 81. G. 97]. Dubium an in insula sit, quod Euri atque Africi superiactis fluctibus circumlavitur.

Non. p. 344, quo *lavit pro lavat* dictum esse demonstretur. Libri exhibent *in ansula sit*, unde mihi rectius videbatur effici posse *an in insula sit*, quam quod plerique recepere *an insula sit*. Pro *Africi* libri *astrici*, *AJ austri*; pro *circumlavitur: circumlabitur, circumlabit L., circumlavit* edd., quae iamdudum recte sunt emendata. Quém locum Sallustius descripserit, quamquam in tanta obscuritate errare atque labi pronum est, tamen num qui inveniri possit, in quem verba illa quadrent, pro virili parte periculum faciundum est. Cum igitur omnes regiones et loca, quae hoc libro commemorata esse veri simile est, circumspicerem, inveni fortasse de Carthagine Nova dictum fuisse. Ea enim urbs sita erat in paeninsula, ab ortu et meridie cincta mari; continenti iugum ducentos fere et quinquaginta passus patens coniungebat (Liv. XXVI 42. ὥστε τὸν λοιπὸν τόπον μέχρι τῆς ἐπὶ δ'άτερα θαλάσσης, ὅς καὶ συνάπτει τὴν πόλιν πρὸς τὴν ἡπειρόν, μὴ πλέον ὑπάρχειν ἢ δυοῖν σταδίων Polyb. X 10 p. 652 ed. Bekk.): quippe ab occidente stagnum erat, paululum et ad septentrionem fusum, incertae altitudinis utcumque exaestu aut deficit mare. Iam de ea palude Polyb. l. c. scripsit: *συμβαίνει δὲ τὴν λίμνην τῇ παρακειμένῃ θαλάττῃ σύρρονν γεγενῆναί χειροποιήτως χάριν τῶν θαλαττοργῶν. κατὰ δὲ τὴν τοῦ διερχομένου αὐτὰς χεῖλους διακοπήν γέφυρα κατεσκευάσται πρὸς τὸ καὶ τὰ ὑποζύγια καὶ τὰς ἀμάξας ταύτῃ ποιεῖσθαι τὴν παρακομιδὴν τῶν ἐκ τῆς χώρας ἀναγκαίων*. Cum autem stagnum ab meridie cum mari (vel potius sinu maris) coniunctum fuisse ex Livi verbis *incertae* — *mare* adpareat, quod arte perfossum fuisse Polyb. narravit, illud iugum fuisse consentaneum est. Iam Sallusti aetate fossa illa videtur conlapsa fuisse, set ventis ab meridie flantibus — et Eurus et Africus ab meridie flant, set ille ab Oriente, hic ab Occidente, et soli meridionali vento expositum fuisse sinum, in quo Carthago Nova sita erat, Polybius et Livius contestantur —, fluctus super iugum iacti ut in insula urbs condita videretur effecisse.

84 [Kr. 90. G. 63]. Et Poeni ferunt advorsus * ancem.

Adtulit haec ex secundo libro Sallusti Donat. ad Ter. Phorm. I 3, 19, quo *et non modo connexivam*, set inceptivam coniunctionem esse

probaret. Quae verba umquam expeditum iri, nisi nova subsidia repellantur, prorsus desperandum est. Set tamen quae occasio scriptori fuit de Poenis libro secundo dicundi? Quem ad modum inde, quod Poenos conditores Novae Carthaginiis libro II commemoratos fuisse testatum est, quam de fr. 83 sententiam dixi, aliquid munimenti accipit, sic rursus, si illa veri similis iudicabitur, locus, ubi Poenorum mentio facta fuerit, non desiderabitur.

85 [Kr. 83. G. 50]. Omnis, qui circum sunt, praeminent altitudine milium passuum duorum.

Arus. p. 256 ad locutionem ostendendam: *praeminet illam rem illa re.* — *Altitudinem* quod cod. Maii exhibet, recte auctoritate cod. Gu. mutatum est. Set quia mirum esset, si in exemplo ab grammatico adlato accusativus desideraretur, *omnes* pro eo habendum esse adparet. Qui montes dicerentur, multa perquirens non inveni. Set veri similis videtur in Tauri montibus tales esse quam in Hispania (cfr. regionem descriptam ab Kochio Zug der Zehntausend p. 26 sq.).

86 [Kr. 85. G. 20]. Modestus ad omnia alia nisi ad dominationem.

Hunc locum commemoravit ex libro II Don. ad Ter. Phorm. I 3, 18, quo *modestus* idem esse ac *moderatus* ostenderet; ubi cum scriptum sit *nisi dominationem*, recte ad iam ab alijs vv. dd. repetitum est. Negavit autem Kritzius, haec de Pompeio dici potuisse, quippe quem Sallustius adrogantem, oris improbi, animi inverecundi adpellavisset. Set de cuius alius viri, secundo libro commemorati, dominandi studio loqui potuit, nisi de Gn. Pompei? Et recte potuit ea dicere, si quidem illum ab luxuria atque avaritia abhorruisse aliorum testimoniis satis constat (Drum. IV p. 541), *modestus* autem hoc loco de lubricum moderatione dictum fuisse Donatus testatur, et omnia quae Sall. in eo reprehendit vitia ab dominandi cupiditate profecta videntur esse.

87 [Kr. 86. G. 25]. Vir gravis et nulla arte cuiquam inferior.

Arus. p. 242 cum lemmate *inferior tibi*. De Sertorio ea verba fuisse dicta veri dissimile est, quoniam de eius ingenio primo libro expositum fuisse constat.

88 [Kr. inc. 83. G. II 24]. Et continetur gravior.

Cum Nonius p. 215 s. v. *grave molestum* ex lib. II haec verba adferat, Kritzius iniuria se ad incerta fragmenta relegavisse ipse intellexit: nam in editione novissima lib. II assignavit. Set ut apud Nonium scripta sunt, prorsus inepta esse nemo negavit. Recte Merc. coniecit *gravius*. Videntur dicta fuisse de genere militum, latrociniis sueto, quod se contineri molestius tulisset.

89 [Kr. 87. G. 62]. Ita fiducia quam argumentis purgatiores dimittuntur.

Non. p. 212: *Fiducia est audacia. Sallustius lib. II: ita — dimittuntur [dimittunt A].* Serv. ad Verg. Aen. II 61: *Sane veteres 'fiduciam' interdum pro crimine et audacia ponebant ut Sallustius: ita — dimittuntur [Sic e cod. F. emendata sunt corrupta: ut psallita fiducia quam argenteis purgatores dicuntur].* Donat. ad Ter. Phorm. I 4, 28: *Nam si senserit te timidum pater esse, arbitrabitur conmeruisse culpam]* Sic Sallustius in *Historia*: ita — dimittuntur. Id. ad Hec. IV. 1, 13: *Solutio criminis per fiduciam*

respondentis. Sallustius: ita fiducia quam argumentis purgatior es. Qui cuiusque rei insimulati fuerint, nemo dixerit.

90 [Kr. 89. G. 81]. Cum multa disserteret ludis Apollini circensibus.

Arus. p. 245 cum lemmate *ludi Deo sunt*. Rectene dubitem, annon grammaticus deceptus falsa scriptura, *Apollini* pro *Apollinis*, illa scripserit, iudicent me doctiores. Quamquam obscuritatis, tenebras in tam paucis reliquiis diffundere velle arduum est, tamen illud certum videtur, rem insolitam fuisse ut in ludis aliquis ad populum diceret, neque id factum esse, nisi cum populum graviore aliqua re iritatus et ad censum esset, ut ab M. Tullio Cicerone cos. ludis Megalensibus (Drum. V p. 435). Qua re haut absurda suspicio videtur, ad eandem rem pertinuisse hoc fragmentum, atque 40 et 41. De ludis Apollinaribus vid. Preller R. Mythol. p. 269 sq.

91 [Kr. 92. G. 84]. Frugum pabulique laetus ager.

Arus. p. 244 cum lemmate *laetus huius rei*. Serv. ad Verg. A. I 441: *laetissimus umbra, aut septimus [casus] est, aut secundum Probum genetivus, ut sit laetissimus umbrae, sicut Sallustius: frugum — ager*. Apud eundem ad XI 338 scribitur *fructuum*. Utrum haec verba in descriptione singularis cuiusdam regionis, an amplioris terrae fuerint, discerni non potest.

92 [Kr. 93. G. 38]. Ipse animi atrox.

Arus. p. 215 s. v. *atrox huius rei*.

93 [Kr. 96. G. 43]. Post ubi fiducia nimius.

Arus. p. 249 s. v. *nimius hac re*. Verba certe ducibus illis, qui ad Chalcedonem ab Mithridate victi sunt, conveniunt. *In*, quod ante *fiducia* positum erat, recte codicum auctoritate Lindemannus delevit.

94 [Kr. 97. G. 26]. Orbe terrarum extorres.

Arus. p. 229: *extorris his*. Lib. Gu. numerum libri omisit, set et is et Ambrosianus scripturam tuentur, pro qua olim edebatur *urbe patriaeque extorres*. Inter piratas multos fuisse quibus in Romanorum imperio (is enim est *orbis terrarum*) amplius habitare non licebat, satis constat.

95 [Kr. 98. G. 61]. Copiis integra.

Arus. p. 236: *integer illa re*. De regione cuius opes nondum exhaustae essent, fortasse de Gallia Narbonensi, dictum fuisse (Momms. III p. 27. Drum. IV p. 370) veri simile.

96 [Kr. III 1. G. p. 150].

Epistula Gn. Pompei ad senatum.

De hac epistula a. 74 L. Licinio Lucullo M. Aurelio Cotta coss. in senatu actum esse constat (Plut. Pomp. 20. Lucull. 5. Appian. b. c. I 111 p. 527 Bekk.). Iam a. 75 L. Octavio G. Aurelio Cotta coss. Romanam adlatam esse ex or. G. Cottae fr. II 41, 6 parum certe concluditur, cum aperte illud dicere potuerit etiamsi nondum litterae ab imperatoribus missae adessent. Qua re adducti multi eam epistolam libro III, quo res a. 74 gestas enarratas fuisse certum est, adsignaverunt, quae sententia nonnihil munimenti eo accipit, quod veri simile est, scriptorem, ut ars ac ratio videntur postulare, quae ad praeparationem belli

a. 74 gerundi pertinuisent, eodem loco, quo id ipsum narraret, scripturum fuisse. At nimium contendere videntur, qui epistolam ante a. 74 missam negavere (Nieb. Cic. pr. Font. — fr. p. 44), quoniam Pompeium, qua erat prudentia, quam maturume quae ad continuandum bellum opus essent, paravisse credibile est. Cum iam negari nequeat, hanc epistolam a. 75 scriptam fuisse, certum testimonium habemus Diomedis art. gramm. lib. I p. 366 locum eius ex libro secundo referentis. Codices scilicet *secundo* [A. B. *Sallustius secundae aut M*] tuentur, interpolatae tantum editiones (G apud Keilium) *libro tertio* exhibent. Quod testimonium ita dilui posse ut grammaticus memoria lapsus in numero libri errasse dicatur, eo minus probari potest, quod fr. ex libro II relata 29, 51, 72 ad inopiam, qua imperatores Romani a. 75 exeunte obpressi fuere, spectent. Ergo cum nullum testimonium extet, quo eam epistolam libro III inditam fuisse confirmetur, — nam quod in cod. B post Macri orationem perscripta est, id factum quia librarius orationes ab epistulis separare voluit — adeo ut scriptorem minus artificiose et perite in rebus scribundis versatum esse concedere debeamus, libro II adiungenda est.

Si advorsus vos patriamque et deos penatis tot labores et 1
pericula suscepissem, quotiens a prima adolescentia ductu meo
scelestissimi hostes fusi et vobis salus quaesita est, nihil amplius
in absentem me statuissetis quam adhuc agitis, patres conscripti:
5 quem contra aetatem proiectum ad bellum saevissimum cum ex-
ercitu optume merito, quantum est in vobis, fame, miserruma
omnium morte, confecistis. Hac in spe populus Romanus liberos 2
suos ad bellum misit? haec sunt praemia pro vulneribus et totiens
ob rem publicam fuso sanguine? Fessus scribundo mittundoque
10 legatos omnis opes et spes privatas meas consumpsi, cum interim
a vobis per triennium vix annuus sumptus datus est. Per deos 3
immortalis, utrum censetis me vicem aerari praestare, an exerci-
tum sine frumento et stipendio habere posse? Equidem fateor me 4
ad hoc bellum maiore studio quam consilio profectum: quippe qui
15 nomine modo inperi a vobis accepto diebus quadraginta exercitum
paravi, hostisque in cervicibus iam Italiae agentis ab Alpibus in
Hispaniam submovi. Per eas iter aliud atque Hannibal nobis
oportunius, patefeci. Recepi Galliam Pyrenaeum, Lacetaniam Indi- 5

TEST. SCR. Diomed. I p. 366: *praesto, praestiti. apud antiquos hoc verbum pro 'melius est' ponebatur aut pro 'anteceedit' aut 'superat'. nam in dandi significatione 'praebeo' potius dicebant, nisi quod Sallustius secundo ait: utrum vicem me aerarii praestare creditis.*

VAR. SCR. 1. penatis B. — 2. quotiens B. adolescentia B. — 3. Hac inspe B. haccine spe vel hac sine spe Urs. — 4. vulneribus B. totiens B. — 5. omnis B. — 6. immortalis B. aerari B. — 7. hostisque B. — 8. aliut B. Annibal B. — 9. Lacetaniam B. Lucetaniam Vat. 2. Laletaniam Carrio et Cort. Indigetis B. Illergetum vel Hergetes edd. De Lacetanis (Plin. H. N. III 3) haec Strabo III p. 219 Mein.: συνοικείται δὲ ὑπὸ πλείονων ἐθνῶν ἢ χώρα, γνωριμωτάτων δὲ τοῦ τῶν Ἰακκητανῶν λεγόμενον· τοῦτο δ' ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς παρῳρείας.

getis, et primum inpetum Sertori victoris novis militibus et multo paucioribus substinui hiememque castris inter saevissimos hostis, non per oppida neque ex ambitione mea egi. Quid deinde proelia aut expeditiones hibernas, oppida excisa aut recepta enumerem? quando res plus valet quam verba. Castra hostium apud Sucro- nem capta et proelium apud flumen Turiam et dux hostium G. Herennius cum urbe Valentia et exercitu deleti satis clara vobis sunt: pro quis, o grati patres, egestatem et famem redditis. Itaque meo et hostium exercitui par conditio est: namque stipendium neutri datur: victor uterque in Italiam venire potest. Quod ego vos mo- neo quaesoque ut animadvortatis, neu cogatis necessitatibus priva- tim mihi consulere. Hispaniam citeriorem, qua non ab hostibus tenetur, nos aut Sertorius ad internecionem vastavimus praeter maritimas civitates, ultro nobis sumptui onerique. Gallia superiore anno Metelli exercitum stipendio frumentoque aluit et nunc malis fructibus ipsa vix agitat. Ego non rem familiarem modo, verum etiam fidem consumpsi. Relicui vos estis: qui nisi subvenitis, invito et praedicente me exercitus hinc et cum eo omne bellum Hispaniae in Italiam transgredientur.

τῆς κατὰ τὴν Πυρρήνην εἰς τὰ πεδία πλατύνεται καὶ συνάπτει τοῖς περὶ Ἰλέρδαν καὶ Ὀσκῶν χωρίοις, τοῖς τῶν Ἰλεργετῶν οὐ πολὺ ἀπώθεν τοῦ Ἰβήρος. Cfr. Mannert. I p. 403. Laetani ad littus maritimum circa Barcinonem habitabant (Mannert. l. c. p. 421). Eos Strabo III p. 212 Mein.: ἐντὸς δὲ τοῦ Ἰβήρος μέχρι Πυρρήνης καὶ τῶν Πομπηίων ἀναθημάτων χιλιούς καὶ ἑξακοσίους· οἰκεῖν δὲ Ἐδθητῶν τε ὀλίγους καὶ λοιπὸν τοὺς προσαγορευομένους Ἰνδικήτας μεμερισμένους τέτραχα, gentem nationis Indigetium fuisse testatur. Iam utrum credibilis est ab Pompeio rebus gestis gloriantē Lacetanos, populum nobilissimum, an Laetanos, Indigetium gentem, nominatos esse? — 1. novis militibus B. novis quidem militibus edd. — 2. substinui B. hiememque castris B. hiememque in castr. Cort. hostis B. — 3. deinde B. dein Kr. — 4. Durium B, quod iam dudum emendatum. — 12. quae libri; qua cj. mea. — 14. maritimas B. civitates ultro B. civitates quae ultro Ald. onerique B. — 15. et nunc B. at nunc Ciacc. — 18. Nonne at praedicente me?

Lib. III.

1 [Kr. 90. G. 5]. Namque his praeter solita vitiosis agri tractibus, cum per omnem provinciam infecunditate bienni proximi grave precium fructibus esset.

Non. p. 215: *Grave multum, valde significare veteres probant.* Cum in Gallia Narbonensi frumenti inopiam ac malas messis fuisse constet ex II 96, 9. Plut. Pomp. 20. Sert. 21, ergo quin ea provincia intellegunda

sit, dubitari vix possit, quod audacius videtur numerum libri ap. Non. vitiosum iudicare, certe ibi hoc fragm. dictum fuisse adparet, ubi de novo Gn. Pompei ad bellum Sertorianum adparatu actum est. At libri apud Nonium *vitiosis magistratibus* exhibent, quod Kritzius sic defendere studuit, ut per magistratum Galliae praesidentium vitia caritatem annonae auctam esse diceret. Set quamquam h. l. de vitio creatis magistratibus nemo cogitare poterat, tamen Sallustio merito obprobrium fieret, quod sollemni formula abusus esset. Et cur noluit ipsa vitia magistratum dicere, sive avaritiam, sive luxuriam, sive negligentiam? Veri similis igitur videtur verbis illis de locorum aut anni natura dictum esse. Iam quod Havercampius coniecit *vitiosis magis aestatibus*, illi non minus, quam ei, quod Mähly N. A. LXXVII p. 80 scribendum suspicatus est *vitiosis magis tractibus*, obponendum est haut facile perspicere cur Sallustius *vitiosis magis*, quam *vitiosioribus* dicere maluerit. Quod Gerl. olim coniecerat: *vitiosis mala tractibus*, praeter insolentem verborum ordinem ab librorum scriptura longius discedit. Quod ipse conieci *agri tractibus* tantum abest ut verum iudicem, ut ne periculum ignavia fugisse viderer proposuerim.

2 [Kr. 2. G. 13]. Caveret inperator a perfuga Celtibero.

Arus. p. 243 s. v. *kave ab illis*. In cod. scriptum est: *kavete inperatore per Kaga Celtibero*. In *per kaga* latere *perfuga* recte perspexit Lindem., set omnem eius emendationem *cavete ab imperatore perfuga Celtibero* cupidius mihi quidem Kritzius videtur adripuisse. Interpretatus est de rumoribus calumniatoriis in Sertorium sparsis, de quibus iam libro secundo dixisse Sallustium ostendit fr. 30. Neque ego quidem percipio quo modo Sertorius, Romanus scilicet, Celtiberus, et quod corporis custodiam Celtiberis permisisset, ideo ipse *perfuga Celtiberus* dici poterit. Nam *Celtiberum perfugam* dici non qui cum Celtiberus natione sit, ad aliam transfugerit, set qui ad Celtiberos confugerit nego. At neminem imperatorem invenias, qui recte *perfuga Celtiberus* appellari potuerit. Prae-positionem *a* excidisse certissimum est, at quid impedit, quo minus ante *perfuga* eam fuisse statuamus? Quod si ita locum conrigimus, ut inperatori a *perfuga* Celtibero cavendum esse exprimat, facile locum nobis fingere possumus, ubi illa verba scripta fuerint, videlicet in litteris, quae ab hoste aut ab amico ad Pompeium missae erant.

*3 [Kr. 4. G. 20]. Hunc igitur redarguit Tarquitiu.

Donat. ad Ter. Ad. III 2, 14: *Iram hanc* [*Hanc* interdu pro qualitate, interdu pro quantitate accipimus, interdu pro utroque ut *'tuque animam hanc effundere dextra?'* et *'hunc ego te, Euryale, aspicio?'* Set nunc pro utroque *'hanc'* dixit, ut Sallustius de scriptione Celtiberi ait: hunc igitur redarguit Tarquinius. Cum Celtiberi nomen ostendat illo Sall. loco sermonem de rebus in Hispania gestis fuisse, non minus acute quam vere Carrio *Tarquitiu* restituendum censuit (vid. fr. 4). Quamquam illud incertum est, utrum locus II an III libri fuerit. Set cum ex Donati verbis adpareat, hoc dictum fuisse: ab Tarquitio quae Celtiberus quidem scripsisset, quippe ab tali homine scripta, reiecta esse, aliquam veri speciem prae se fert haec suspicio, rem factam esse ante caedem Sertorio paratam. Diffusum esse Sertorium Romanis nec nisi diu cunctatum tandem ad coenam in Perpennae domum venisse constat (Drum. IV p. 374). Num igitur veri dissimile est, Sertorium ab Celtibero litteras accepisse, quibus ne ad coenam iret deterreretur, Tarquitiu autem, quippe qui in coniuratis esset, quamvis ceteros non novisset, eas suspensiones redarguisse?

4 [Kr. 3. G. 17]. Igitur discubuer, Sertorius inferior in medio, super eum L. Fabius Hispaniensis senator ex proscriptis: in

summo Antonius et infra scriba Sertori Versius: et alter scriba Maecenas in imo medius inter Tarquitium et dominum Perpennam.

Haec de coena dicta fuisse, inter quam Sertorius a. 72 Oscae a Perpenna eiusque sociis occisus est, certissimum est. Cfr. Drum. IV p. 374. Momms. III p. 31. Adtulit autem ea Serv. ad Aen. I 608 ut doceret in triclinio medium locum, quia domini apud maiores fuisset, honestissimum habitum. Pro igitur Guelf. II ideo, tum praenomen Fabii Titius L, Tuccius R Guelf. II, postremo inter arquinum et domum Perpennae L R. Vos. Guelf. II. Guelf. I omnem locum omisit. Ultima verba commemoravit etiam Non. p. 193, quo dominum esse cui serviretur ostenderet. Ibi libri: *alteri scribam et cenas*. Omnis locus iamdudum secundum aliorum scriptorum testimonia emendatus est.

* 5 [Kr. 5. G. 19]. Et Perpennam forte cognoscit mulio redemptoris.

Propter *redemptoris* vocabulum adlata sunt haec verba ab Schol. ad Hor. Epist. II 2, 72. Secundum ea quae App. b. c. I 115 p. 530 Bekk. de Perpennae adprehensione memoriae prodidit, dubitari nequit, quin ad eam rem spectaverint eamque ab caussam libro III adsignanda sint.

6 [Kr. 7. G. 83]. Parte consumpta relicua cadaverum ad diuturnitatis usum sallerent.

Prisc. X p. 546: (*Sisenna*) a 'sallio' 'sallendorum' dixit, non 'sallendorum'. Sallustius vero in III *historiarum*: parte — sallerent 'sallarent' dixit a 'sallo', non a 'sallio'. Diomed. p. 375: *sed veteres ambiguitatem appellationis vitantes et analogiam sequentes 'sallitus sum' dixerunt a positione 'sallo' non 'sallio', ut Sallustius historiarum quarto ait relicua cadavera ad diuturnitatem usus sallere*. — Rem inlustrat excerptor Val. Max. VII 6, 3: *Horum trucem pertinaciam in consimili facinore Calagurritanorum execrabilis impietas supergressa est. Qui quo perseverantius interempti Sertorii cineribus obsidionem frustrantes fidem praestarent, quia nullum iam aliud in urbe eorum spererat animal, uxores suas natosque ad usum nefariae dapis verterunt, quoque diutius armata tuventus viscera sua visceribus suis alerent, infelices cadaverum reliquias sallire non dubitavit*, unde simul verba in Prisciani libris rectius quam in Diomedis tradita esse adparet.

7 [Kr. 6. G. 11]. Set Pompeius a prima adolescentia sermone fautorum similem fore se credens Alexandro regi facta consultae eius quidem aemulator erat.

Non. p. 163 hunc locum s. lemmate *aemulus est sectator vel imitator* adtulit, libri vero *aemulatus erat* exhibent. Tum apud eundem p. 342 sub lemmate *accusativus pro genetivo* prima verba usque ad *Alexandro regi* posita sunt. Cum igitur Nonius priore loco ob substantivum *aemulus* haec verba commemoraverit, altero loco nullus genetivus pro accusativo inveniat, ergo relicua verba excidisse luce clarius sit, plerique priores editores *aemulus erat* scripsere. Contra Kritzius, grammatici lemmatis nihil tribuendum esse dictitans, *aemulatus erat* recepit eique Gerlachius obsecutus est, Quam audaciam etiam superavit Wagner. A. g. IX p. 196 *dicta consultaque eum aemulatus erat* rescribi iubens. At audacius videtur tantam confusionem ac perturbationem bono grammatico inponere, cum praesertim altero loco verba illa nullo modo adferre poterit, si *aemulor* in eis fuit; set si *aemulus erat* scriptum fuit, mirum id

in *aemulatus erat* ab librariis conmutatum esse. Qua re mihi scribendum visum est *aemulator*, quo recepto et grammatico iniungendum crimen, minuitur et minus inaudita locutio est. Nam veteres scriptores non fugisse substantiva a verbis facta cum eodem casu atque verba ipsa construere Plauti exempla docent, *Amphitr.* 519: *quid tibi hanc curatior rem, verbero, aut muttitio?* vid. Krüg. gr. lat. 473 adn. 1 p. 626.

8 [Kr. 54. G. 23]. Atque eum Curio, laudatum ad censumque praemiorum spe, quibuscum optavisset ire iubet.

Non. p. 244, quo *optare* idem esse atque *eligere* ostenderet. Quòd in eius libris scriptum est *Cupio*, recte emendavit Carrio. De G. Scribonio Curione vid. ad II 33. Cum ab eo Dardanos et Moesos victos esse eumque ad Danubium usque progressum esse ex Sexto Rufo 7 et Eutrop. VI 2 constet, quae secuntur fragmenta rectius hoc loco ponuntur, quam cum Ponti Euxini descriptione iunguntur.

9 [Kr. 55. G. 99]. Nomenque Danubium habet.

Arus. p. 248. *Sal. Hist.* III *de flumine genere neutro*: nomenque Danubium habet. Eadem eandem ob causam adtulit Acron. ad Hor. Ep. II 3, 18.

*10 [Kr. 56. G. 100]. Gell. N. A. X 7: *Omnia fluminum, quae in maria, qua imperium Romanum est, fluunt, quam Graeci τὴν εἰσὼ θάλασσαν appellant, maximum esse Nilum consentitur. Proxima magnitudine esse Histrum scripsit Sallustius.* Quae verba scriptoris fuerint, quamvis divinare frustra cupias, tamen ab Sallustio *proxima magnitudine* scriptum fuisse veri simillimum est.

*11 [Kr. 8. G. 10]. Eum atque Metrophanem Sertorius magna industria perquirebat, cum per tot scaphas, quas ad ostia cum paucis fidis perennctatum miserant *****.

Non. p. 366: *scaphae sunt naviculae, quae maiores naves consequuntur.* Sallustius *Hist. lib. III*: eum atque Metrophanem senatus magna industria perquirebat cum per tot scaphas, quas ad ostia cum paucis fidis perennctatur miserant. Facilis ultimum verborum emendatio est, set obscurissima relicua verba. Quibus aliquid lucis eo adfunditur, quod Metrophanem apud Mithridatem potentem et gratiosum fuisse multasque res eius iussu administrasse memoriae proditum est (App. b. Mithr. 29 p. 346 Bekk. Oros. VI 12. Isid. Orig. II 11, 1 p. 75 ed. Otto). Tum cum ex ultimis verbis de itinere eius maritimo sermonem fuisse adpareat, magna cum veri specie viri docti suspicati sunt, eum Fannio et Magio, legatis ab rege ad Sertorium missis (vid. ad fr. II 49), socium et comitem additum fuisse. At iusto audacius senatum esse quem Sertorius sibi delegerat (App. b. c. I 108 p. 525. Plut. Sert. c. 23) autumarunt. Nam qui de ea re narraverunt scriptores, ab Sertorio legatos illos ad senatum adductos esse tradiderunt; quae senatorum in perquirendis illis fuerit industria quoque modo eam operam adhibere potuerint, nulla ratione invenitur. Nec credibile est eum, qui perquisivit legatos, scaphas ad ostia circum misisse, cum nisi antea adventus cognitus fuisset, eos perquirere non potuisset. Qua re corrigendum putavi *Sertorius* et extrema verba manca esse. Miserant legati scaphas myoparonem, quo iter faciebant, secutas, ad ostia cum fidis, qui ubi tuto in terram descendere possent

percunctarentur. Per eas Sertorius de adventu illorum certior factus summam operam posuit in eis perquirendis, inventosque in Dianium (Cic. in Verr. I 34, 87) deduxit. Ceterum cum duos Romanos missos fuisse constet, vide annon pro *eum* scribendum sit *eos*. Lib. III ex errore scriptum esse apud Nonium in propatulo est, quamquam qui libro II eam rem narratam fuisse contendat, haut facile refutari poterit.

* 12 [Kr. Q. G. 79]. Illi tertio mense pervenere in Pontum multo celerius spe Mithridatis.

Arus. p. 221 sub lemmate *citius sive celerius spe*, non addito libri numero. Mendum librorum *illo* recte vv. dd. conrexere. Ad nullam rem aptius haec referri, quam ad legatorum ab Mithridate ad Sertorium missorum ex Hispania reditum (vid. fr. 11) acute perspexit Kritzius.

13 [Kr. 10. G. 85]. Ingens ipse virium atque animi.

Arus. p. 236: *ingens illius rei. Virium* de copiis ad bellum adparatis intellegi non posse, inde adparet, quod *vires* eodem prorsus modo atque *animus* cum *ingens* coniunctae sunt, ergo eiusdem esse debent, cuius *animus* est. Cum Mithridatem corpore magno ac valido fuisse constet (vid. fr. II 47), de eo haec verba dicta fuisse veri simillimum videtur.

14 [Kr. 11. G. 80]. Equis et armis decoribus cultus.

Prisc. VI p. 236: *invenitur tamen etiam simplex 'decor decoris' paenultima correpta apud vetustissimos, quando pro 'decorus decora decorum' accipitur — Sallustius in III: equis — cultus. De Mithridatis exercitu haec dicta fuisse facile Kritzio concedo, nec vero de mutato armorum genere, de quo vid. Plut. Luc. 7. Nam arma decora per se non sunt splendida, magnifice ornata, set qualia bellatorem decent.*

15 [Kr. 14. G. 84]. Nam tertia luna erat et sublima nebula caelum obscurabat.

Non. p. 333: *Sublima pro sublimis. Libri tertia tunc; ante A tetra tunc, terna tunc AJ. thracia tunc msJ.* Acutissime Kritzius perspexit haec dicta fuisse de nocte obscura qua Mithridates ad Cyzicum castra promovit (Plut. Luc. 9), ostendens tertiam lunae noctem tenui luce illustrari. Inlustrationem autem huius fragmenti absolvit Mähly N. Ann. LXXVII p. 80 *luna pro tunc scribendum vel ei addendum esse censens.*

* 16 [Kr. 16. G. I 133]. Servius ad Verg. A. XI 421: *non est iudicanda victoria, quae per immensa detrimenta contingit; et hoc est unde laudat Sallustius duces, quia [conr. qui] victoriam incruentato [al. incruento. Guelf. I incruentam de] exercitu reportaverunt, ex eoque Isid. Or. XVIII 2, 1 p. 561 O.: non est iucunda [conr. iudicanda] victoria, quae per immensa detrimenta contingit. Et hoc est, quod laudat Sallustius duces victoriam incruento exercitu deportasse. Horum testimoniorum inlustratorum laus Kritzio debetur. Scilicet ea ad Lucullum spectasse ostendit locus Oros. VI 2: Apud Cyzicum Lucullus incruento milite spectator cladis alienae novum genus victoriae adeptus est. Cum vero uno consensu Plut. Luc. 9: διὸ καὶ περιλαβὼν τῇ διανοίᾳ τὸ μέλλον οὐκ ἀπεκρύ-*

ψατο τοὺς στρατιώτας, ἀλλ' ἅμα τῷ θέσθαι τὸ στρατόπεδον καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων γενέσθαι συναγαγὼν αὐτοὺς ἐμεγαληγόρησεν ὡς ὀλίγων ἡμερῶν ἀναιμωτὶ τὸ νίκημα παραδώσων αὐτοῖς, et App. b. Mithr. 72 p. 380 Bekk. καὶ δι' αὐτομόλων ἐπιγνούς εἶναι τῷ βασιλεῖ στρατιὰν μὲν ἀνδρῶν ἀμφὶ μυριάδας τριάκοντα, ἀγορὰν δὲ εἰ τι σιτολογοῦντες ἢ ἐκ' θαλάσσης λάβοιεν, ἔφη πρὸς τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἀμαχὶ λήψεσθαι τοὺς πολεμίους αὐτίκα καὶ τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῖς ἐνεκελεύετο μνημονεύειν, Lucullum militibus incruentam victoriam promississe contestentur, veri simile videtur sententiam illam in oratione Luculli ad milites habita fuisse, praesertim cum eam non de uno Lucullo, set in univorsum de ducibus omnibus, atque adeo oratione obliqua dictam fuisse ex Servi verbis concludi possit ('summis laudibus semper elatos esse duces, qui —'). Ceterum *incruento exercitu* verba ipsius Sallusti fuisse certum est, cfr. Iug. 92, 4.

17 [Kr. 15. G. 52]. Ad Cyzicum perrexit firmatus animi.

Arus. p. 232: *firmatus illius rei*. Quin Lucullus intellegendus sit, dubium non est.

18 [Kr. 17. G. 87]. Castrisque conlatis pugna tamen ingenio loci prohibebatur.

Non. p. 220: *Ingenium veteres dixerunt et sua sponte vel natura*. Rem inlustravit Kritzius conlato loco App. b. Mithr. 72 p. 381 Bekk. οἷς ὁ Μιθριδάτης συνθέμενος ἀνοήτως μάλα καὶ ἀνυπόπτως περιεῖδε Ῥωμαίους διὰ στενοῦ παροδεύοντας ἀδεῶς καὶ ἐπιτειχίζοντας αὐτῷ μέγα ὄρος, οὐ κρατοῦντες αὐτοὶ μὲν ὀπισθεν ἐμελλον ἀγορὰν ἀδεῶς ἐπ' αἵματι, Μιθριδάτην δὲ λίμνη καὶ ὄρεσι καὶ ποταμοῖς ἀποκλείσειν τῶν κατὰ γῆν ἀπάντων, ὃ τι μὴ γλισχρῶς ποτὲ λάβοι, οὔτε ἐξόδους εὐρείας ἔτι ἔχοντα οὔτε βιάζεσθαι δυνάμενον ἔτι Λουκουλλον ὑπὸ τῆς δυσχωρίας ἧς κρατῶν κατεφρόνησεν.

19 [Kr. 20. G. 55]. Duos quam maximos utris levi tabulae subiecit, quam super omni corpore quietus *insidens* in vicem tracto pede quasi gubernator regeret iter. Ea inter molem, quae insulam ***** mari vitabundus classem hostium ad oppidum pervenit.

Non. p. 126: *Vitabundus pro vitans*. Sallustius *Historiae lib. III*: duos [om. *L.*] quam maximos utris levi tabulae subiecit, quam [qua ante *A.*] super omni corpore quietus invicem tracto pedes [tractu pedis ante *A.* tr. pede. *AJ.*] quasi [quas *L. A.*] gubernator extiteret [existere *edd.*], ea inter molem quae [atque *JM*] insulam mari vitabundus classem hostium ad oppidum pervenit. Comparemus primum locos veterum scriptorum, qui de eadem re memoriae prodidere, Sallustium partim haut dubie secuti. Frontinus igitur *strateg. III 13, 40*: *L. Lucullus Cyzicenos obsessos a Mithridate ut certiores adventus sui faceret, cum praesidiis hostium tenebatur introitus urbis, qui unus et angustus ponte modico insulam continenti iungit, militem e suis nandi et nauticae artis peritum iussit*

insidentem duobus inflatis utribus litteras insutas habentibus, quos ab inferiore parte duabus regulis inter se distantibus commiserat, ire septem milia passuum traiecit. Quod ita perite gregalis fecit, ut cruribus velut gubernaculis demissis cursum dirigeret et procul visentes, qui in statione erant, marinae specie beluae deciperet. Flor. I 40, 16: sed fiduciam oppidanis resistendi nuntius fecit, docens adventare Lucullum, qui — horribile dictu — per medius hostium naves utre suspensus et pedibus iter gubernans, videntibus procul quasi marina pristis evaserat. Oros. VI 2: Lucullus ad Cyzicenos, ut bono animo essent, nuntium misit unum ex militibus nandi peritum, qui duobus utribus suspensus, mediam ipse regulam tenens plantisque subremigans septem milia passuum transievit. Ex quibus adparet talem machinam fuisse, ut nautae corpus in utribus positum esset, pedes vero in aquam libere porrecti remigarent. Set quid verba Sallusti, uti apud Nonium scripta sunt, significant? Exstitisse illum super tabula, quae utribus inposita erat. Atque *existeret* quidem multo minus ferri potest, quod in eo verbo non standi set proveniendi notio inest. Quod si *extaret* scribendum putes, quo modo ita pedibus in vicem tractis — ita enim, *tracto pede*, scribundum esse recte Kritzius docuit — gubernare navigium potuit, quo modo homo ita extans marinae beluae speciem praebere? Unde mihi satis certum videtur *extiteret* corruptum esse, nec minus in eo latere, quod cursus directionem et gubernationem exprimat. Verum esse, quod scripsi, *regeret iter*, nolo contendere, set nihil melius in mentem venit. Illud confidentiore animo suspicor, ante in vicem excidisse *insidens*, quo recepto carere possumus Carrionis mutatione *qua super*, cfr. Cic. d. Fin. II 18, 59: *super eam adsidere*, d. Leg. II 26, 66: *super terrae tumultum noluit quicquam statui*. Set etiam difficiliora sunt verba, quae secuntur, quae plerique Carrione auctore conrigenda putavere *inter molem atque insulam mari*. Quae si vera essent, *moles* non posset cogitari nisi in continenti extructa et ab hostibus occupata. Nonne ita obscurissime Sallustius scripsisset? nisi forte censes in praegressis tam multa de ea mole dicta fuisse, ut scriptor quidquam adicere supersedere sibi posse videretur. Qua autem via credibile est audacem nuntium in urbem pervenisse? Longum fuisse iter cum per se, si quae loca Lucullus obtinuerit consideraveris, apertum est, tum Frontinus et Orosius testantur. Et omnia propinqua loca hostes tenebant, atque adeo in ipsa insula Dindymenum collem (Momms. III p. 51). Unde non credibile est illum per angustius fretum, in quo pons positus oppidum continenti iungebat, adventasse, set ad alium locum remotiorem adpulisse, quo ducit etiam quod in Sallusti verbis scriptum est *mari*, quod de angusto freto dici non potuit. Postremo quo consilio *moles* extruebantur? Ut littora adversus fluctus munirent. Quid igitur impedit, quo minus hoc quoque loco de tali mole cogitemus? Et nonne ut verba apud Nonium scripta sunt, aliquid excidisse ostendunt? Quod si ita scriptum fuisse statuerimus: *inter molem quae insulam a mari munit et montem Arcton* (Strab. XII p. 808 Mein.) *mari ad oppidum pervenit*, et probabilem caussam, ob quam illa excidisse arbitremur, habebimus et relicua omnia plana et aperta erunt. Ceterum vix est quod moneam, *Arcton montem* me nullam aliam ob causam posuisse nisi ut aliquem locum insulae nominarem, qui locus ab ipso Sallustio dictus fuerit me divinare non posse.

20 [Kr. 21. G. 57]. Unde pons in oppidum pertinens explicatur.

Arus. p. 256 sub titulo *pertinens in illam rem*. Libri numerus ex cod. Gu. additus est. Non possum adsentiri Gerlachio, haec de ponte accipiunda esse censenti, qui ex turri a Mithridate moenibus Cyzici admota demissus est (App. b. Mithr. 73 p. 382, 9 Bekk. 74 p. 382, 19 sq.). Nam is pons non in oppidum pertinet, set in muros, neque recte dicitur

explicari, id quod Kritzius cum illam sententiam conprobaret, ipse persensit. Rectius igitur is in ed. novissima intellexit de ponte, qui oppidum continenti iungebat. Cum Strabo XII p. 808 duos tales pontes fuisse dixerit, aut alterum postea additum esse statuendum est, aut alterum non oppido adiunctum fuisse. *Explicari* dici potuisse id quod libere extenderetur, porrigeretur, intellegitur ex Cic. loco ad Att. IV 16, 14: *ut forum laxaremus et usque ad atrium Libertatis explicaremus*. Videtur igitur dictum fuisse de loco, ab Mithridate occupato, a quo pons ille angustiore aditu tum latior et expeditior in urbem porrigebatur.

21 [Kr. 22. G. 92]. Manus ferreas et alia adnexu idonea inicere.

Arus. p. 242: *Idoneum factu. Salust. Hist. III.* Quod in cod. Gu. qui solus hunc locum exhibet, scriptum est *factus et adnexa*, recte Lindem. emendavit. Ad quam rem haec pertinnerint, dubium non est, cum Appianus b. Mithr. 74 p. 382 Bekk. de machinis a terra in Cyzici moenia admotis haec tradiderit: *τοὺς μὲν οὖν κριοὺς λέθους ἀπεκαύλιζον ἢ βρόχοις ἀνέκλων ἢ φορμοῖς ἐρώων τῆς βίας ἐξέλκον*.

22 [Kr. 23. G. 56]. Saxaque ingentia et orbes axe iuncti per prorum incitabantur, axibusque eminebant in modum erici militaris veruta binum pedum.

Non. p. 381: *verutum est telum breve et angustum. Sallustius Hist. lib. III.* Quod libri corrupte exhibent *turbæ saxæ iuncti*, Turnebus Advers. VIII.7 emendavit; nec minus recte librorum mendum *axibusque minebant* iamdudum conrectum est. Ultima verba commemoravit Serv. ad Verg. Aen. IX 505: *Namque in armorum generibus milites sumunt ab animalibus nomina, ut 'aries'*. *Sallustius*: in modum hirci [ericii; R irici, L hyrci] militaris, ex eoque Isid. Or. XVIII 12, 6 p. 569. Quamvis autem talium machinarum Cyzici ad defendenda moenia usum fuisse non præstrictè negaverim, tamen fateor aptiores eas fuisse in oppido, quod in loco adlivi situm esset. Qua re in incerto relinquam annon de obsidione Calaguris oppidi haec dicta fuisse rectius censenda sint (vid. fr. 6).

*23 [Kr. 24. G. 58]. Et onere turrium incertis navibus.

Serv. ad Verg. A. I 576: *Contrario 'incertos' pro tardis Sallustius: et — navibus*. Cum in omnibus historiis nullus locus reperiatur, ubi turres navibus inpositae fuerint, nisi in Cyzici obsidione, quin illa verba in lib. III fuerint non dubitandum.

24 [Kr. 25. G. 62]. Nam qui enare conati fuerant, icti saepe fragmentis navium aut adflicti alvos undarum vi mulcato foede corpore postremo interiire tamen.

Non. p. 275: *Tamen significat tandem. — Sallustius Histor. lib. III:* nam qui enare conati fuerant icti saepe frumentis navium aut afflicti asuis undarum vi mulcato fede corpore, postremum interent tamen [*iteres* ms. Vict. *intereni* vel *interent* L, *iterert* W]. Arus. p. 215: *Adflicti illam rem. Sal. Histor. III:* adflicti alveos [*alveo* Gu.] undarum [vbi uterq. cod. om.] mulcato [*maleato* cod. M. *malcato* Gu.] interibant. — De qua re haec dicta fuerint, nempe de eis qui in navibus Mithridatis ad moenia Cyzici disiecti fuerant [App. b. M. 74. Plut. Luc. 10], dubium non est. Mendum ap. Non. *frumentis* rectius Merc. emendavit *fragmentis*, quam alii *ferramentis* scribentes. Cum autem *ab suis* ad sententiam paene ineptum sit, neque locus ab Arusiano adferri potuerit, nisi in eo scriptus fuisset accusativus partem corporis significans, *alvos* utique probandum

est, quod praetuli *ab eos* propter consuetudinem Latinorum dicendi. *Vi* recte ex Non. additum esse, nec minus recte scribi *mulcato* (apud Hieron. adv. Iovin. I 48 T. II p. 316 restituendum *novissime verterunt, in eum impetum et male mulcatum* [libri *mulctatum*] *fugientemque diu persecutae sunt*) in propatulo est. Dubitari poterit de ultimis verbis, set cum Arusiani nihil interfuerit, ut omnia plene perscriberet, Nonius ob *tamen* locum commemoraverit, quod ad eius libros proxume adcedit, rescribendum esse facile adparet.

*25 [Kr. 29. G. 61]. Ne simplici quidem morte moriebantur.

Serv. ad Verg. Ge. III 482: '*Nec via mortis erat simplex*', nec moriebantur ex usu i. e. secundum naturalem ordinem, non tantum fuga animae, sed etiam corporis resolutione. Est autem Sallustii, qui ait ne simplici quidem morte moriebantur. — Num recte grammaticis locutionem illam Vergilium ab Sallustio sumpsisse dixerit, in incerto potius relinquendum, quam cum Kritzio adfirmandum videtur; multoque minus pro certo habendum Sallustium ea in eadem vel simili re describenda usum esse. Scilicet ne Vergili quidem locum recte Servius intellexit, ubi mortem non simplicem dici, quod pecudes et interiore aestu et tabo interirent, iamdudum perspexere interpretes. Quod si conpertum haberemus, morbi vel pestilentiae quoddam genus ab Sallustio copiosius et adcuratius descriptum esse (vid. infra f. 28), de eo haec verba dicta fuisse iure statuere possemus. Cum vero non simplici morte aperte ei emortui sint, qui et vulneribus per fragmenta navium inlatis et fluctibus obruti et exhausti perire, rectius Gerlachius hoc fragmentum ad eandem rem atque fr. 24 rettulit. Utrum autem illud praecesserit, an subsecutum sit, cautius videtur in incerto relinqui.

*26 [Kr. 26. G. 53]. Quasi par in oppido festinatio, et ingens terror erat, ne ex latere nova munimenta madore infirmarentur: nam omnia oppidi stagnabant redundantibus cloacis advorso aestu maris.

Non. p. 94 s. v. *madore*. Prisc. VI p. 235: '*mador madōris*'. Sallustius in IIII *historiarum*: munimenta madore infirmarentur. — Cum haec ad Cyzici obsidionem pertinuisse cum omnis res (vid. ad fr. 24), tum Appiani l. c. p. 383 haec verba: *τοῦ τεύχους ἐκὰνθ' ἡ τι καὶ συνέπεσεν ἐς ἑσπέραν — ἀλλ' αὐτὸ νυκτὸς ἀντίνα περιωροδόμησαν οἱ Κυζικηνοί*, ostendant, dubitari vix potest, quin recte nonnulli Noni libri pro IIII exhibeant III. Pro omnia ed. Aldina inepte *moenia*.

*27 [Kr. 28. G. IV 38]. Morbi graves ob inedia insolita vescentibus.

Donat. ad Ter. Hec. III 2, 2: *magis morbus adgravescat] gravior fiat. Proprie quia morbi graves sunt dicti.* — Sallust. morbi — vescentibus. In exercitu Mithridatis Cyzicum obsidente et ipso per Lucullum obsessio summam famem et inde gravissimam pestilentiam ortam esse constat (App. b. c. 76 p. 384. Strab. XII p. 809 Mein. Plut. Luc. 11. Flor. I 40, 17. Oros. VI 2. Schol. Gronov. ad Cic. pr. l. Man. 8, 20 p. 439), set cum Sallustium de eius pestilentiae causis fusius dixisse testatum sit (vid. 28), ita autem haec verba minus apta esse videantur — quis enim cum de pestilentia dicit, morbos commemorabit? — malim ea ad obsessionem Calaguritanorum referre (vid. fr. 6 et 22).

*28 [Kr. 27. G. inc. 62]. Serv. ad Verg. Ge. III 481: *conrupitque lacus, infecit pabula tabo; ordinem secutus est, quem*

et Lucretius tenuit et Sallustius: primo aërem, inde aquam, post pabula esse corrupta. Cum de alia pestilentia Sallustium in Historiis dixisse nullo testimonio constet, non dubitamus haec verba Servi ad pestem, quae in Mithridatis exercitu ad Cyzicum saevit, referre. Set erunt fortasse qui mirentur, quod supra ad fr. 25 negaverim pestilentiae quoddam genus ab Sallustio copiosius descriptum esse nos conpertum habere. Scilicet aliud est causas morbi commemorare, aliud morbi genus describere.

*29 [Kr. 30. G. inc. 88]. Cum Plutarchus Luc. c. 11, postquam equites cum impedimentis et invalidis peditibus ab Mithridate in Bithyniam missos per Lucillum ad Rhyndacum fluvium fusos et profligatos esse narravit, sic pergat: *Σαλονστίου δὲ θαυμαῶν τότε πρώτων ὄφθαι Πρωμαίοις καμήλους λέγοντος*, non dubium est, quin illud eodem loco, quo Cyzici obsidio narrata, scriptum fuerit.

*30 [Kr. 34. G. 37]. Tota autem insula modica et cultoribus inanis est.

Servata haec verba ab Mart. Cap. V p. 111 ed. Bas. 1580 non dubium est quin ad insulam pertinuerint haut longe ab Lemno sitam, ad quam ab Lucullo cum aliis Mithridatis duces, tum Marius ab Sertorio missum captos esse memoriae prodidere App. b. M. 77 p. 385. Plut. Luc. 12.

31 [Kr. 35. G. 97]. Neque iam sustineri poterat inmensum aucto mari et vento gliscente.

Non. p. 14 s. v. *gliscere*. Veri simile est haec dicta fuisse de Mithridatis classe ad Parium per procellam deleta (Plut. Luc. 13. App. b. M. 78 p. 385 sq. Oros. VI 2), set minus probabilis videtur Kritzii sententia *sustineri* absolute vel potius impersonaliter dictum esse, cum ex neque adpareat, praecessisse ad quod is infinitivus pertineret.

32 [Kr. 37. G. IV 48]. Non tu scis, si quas aedis ignis cepit acriter, non faciles sunt defensu quin comburantur proximae.

Charis. p. 195: *Acriter Crispus* III non — proximae. Pro *facile* quod N exhibet, scribendum esse *faciles* perspexit G. Wagner. Act. g. IX p. 192. Tum qui ne N, quin et editiones. Plerique omnes ita censent, haec verba fuisse vel in epistula regis Mithridatis, qua post cladem ad Cyzicum acceptam reges finitimos ut auxilium sibi ferrent rogaverit (App. b. M. 78 p. 386. Memnon. ap. Phot. p. 234 Bekk.), vel in oratione ab legato quodam eius habita. Si quid video, aptius pro responso habebuntur, quod recusanti cum summa animi permotione redditum sit. Set ne levius olim ad Cat. 35, 3 p. 133 suspicatus esse videar male haec verba Sallustio tribui — quod obprobrium mihi fecit Wagner. l. c. —, quibus causis adductus ita iudicaverim eo magis exponendum puto, quod etiamnum illam sententiam non prorsus abiiciendam puto. Primum igitur nonne mirum, quod Charisius, qui

quadraginta tribus locis scriptorem nostrum *Salustium* nominaverit, hoc solo loco *Crispum* dixit? nonne mirum quod h. l. solus numerus libri ne titulo quidem operis adiecto, quem alibi semper additum videmus, scriptus est? Et nonne Keilii admirabilis diligentia et sagacitas ostendit, haut paucis locis, quae Charisius scripsisset, ab librariis perturbata et commixta esse? Set gravius argumentum in ipsorum verborum colore positum est. Ac largiar quidem Wagnero, *acriter*, cum in eo summa vis insit, aptissime in protasi extrema positum esse, at insolentius quae ab *scis* pendere deberent recta oratione posita esse non negabit. Quamquam id factum esse, quo generalis sententia gravius efferretur, sunt qui dicant: quasi id alio modo consequi *Salustius* non potuisset. Deinde quis unquam prosaicus *non tu scis* scripsit? An minueretur orationis vis, si consueto *tu nescis* scriptor uti maluisset? Gravior causa cur non *scire* diceret, Plauto fuit Psend. 226 *quae pacisci modo scis, set quod pacta's non scis solvere*. Quae argumenta si quis diluerit, lubentissime me sine causa dubitavisse concedam.

33 [Kr. 36. G. 32]. Postquam egressus angustias.

Arus. p. 227 s. v. *egressus illam rem*. Kritizius de angustiiis freti Bosporani, per quas Mithridates myoparone piratico ecfugit, intellexit. At quid impedit quo minus de angustiiis locorum cogitemus, quae Lucullo in Pontum intranti permeandae fuere? Cfr. Appian. b. Mithr. 80 p. 388: *Λουκιλλὸς δὲ τὴν καθόδον τὴν ἐς τὸ πεδῖον ἱπποκρατούντων τῶν πολεμίων ἐκτρέπομενος καὶ περίοδον ἑτέραν οὐχ ὁρῶν, εὗρεν ἐν σπηλαίῳ κνηγὸν ὀρείων ἀτραπῶν ἐπιστήμονα, ὃ χρώμενος ἡγεμόνι κατὰ ὁδοῦς ἀτρίβεις περιῆλθεν ὑπὲρ κεφαλῆς τοῦ Μιθριδάτου καὶ κατήει μὲν ἐκκλίνας καὶ τότε τὸ πεδῖον διὰ τοὺς ἵππους, χαράδραν δὲ ὑδάτος ἐν προβολῇ θέμενος ἐστρατοπέδενσεν.*

*34 [Kr. 38. G. II 96]. At Lucullum regis cura machinata fames brevi fatigabat.

Prisc. VIII p. 382: *Salustius in III historiarum*: at — fatigabat, 'machinata' passive dixit. Cum Lucullum fame pressum esse usquam nesciamus, nisi cum regis finis ingressus esset (Plut. Luc. 14), eamque inopiam Mithridatem arte auxisse constat (App. b. M. 81 p. 388: *καὶ τὸ μὲν ἐνθύμημα μέγα ἦν ἀποκλεῖσαι τροφῶν Λουκιλλόν, ἐκ μόνης ἔχοντα Καππαδοκίας*), recte Kritizium pro II conrexisse III atque hoc fragmentum ab II 51, quocum coniungere Carrio et Gerlachius, separasse Hertzius arbitratus est.

35 [Kr. 42. G. IV 43]. Castella custodias thesaurorum in deditionem acciperent.

Charis. p. 107: *Pater familias et mater familias antiqui magis usurpaverunt, propterea quod nominativo singularis litteram adiciebant, ut facerent genetivum, haec familia, huius familias, haec Maia, huius Maiae. quam declinationem et Salustius in III secutus ait castella — acciperentur. sed emendatius 'custodiae' 'Maiae' et 'familiae' dicimus. quod ne celebraretur Sisenna effectit.* Serv. ad Verg. A. XI 801: *Nam nec huius auras' dicimus, nec 'huius custodias' secundum Salustium lib. IIII historiarum, qui ait castella custodias thesaurorum pro 'custodiae': ita enim etiam Asper intellegit, licet alii 'custodias' accusativum velint.* Recte h. l. editores cavent, ne cum Aspero insolentiam audacissimam *Salustio* adfingerent, praeeunte Schneidero gr. lat. II 1 p. 21. *Custodias* genetivus non modo obsoletus esset, set ne latinum quidem loquendi genus, quippe qui custodiis castellorum teneri thesauros dixissent potius. Recte autem Kritizium

*acciperent conrexisse, ex eis quae Servius monuit luce clarius est. Ceterum Keilius thesaurorum in libris Charisii videtur invenisse. Denique cum Lucullum, postquam regnum Ponticum ingressus est, dimisisse qui sparsi regiones popularentur et castella obpugnarent, constet (Drum. IV p. 134), cur Charisii cod. fidem negantes haec quarto libro adsignemus, causam idoneam non video, praesertim cum lib. IIII *historiarum* in ed. Lioniana Servi desint.*

36 [Kr. 41. G. 60]. Quarum unam epistulam forte cum servo nanci praedatores Valeriani scorpione in castra misere.

Non. p. 380: *scorpio est genus teli*, ubi libri exhibent *una epistula et scorpionem*, quae iamdudum Iunius emendavit. *Valeriani* quin fuerint milites L. Valeri Flacci, qui duce ab Fimbria interfecto postea Sullae se dedidere et in Luculli exercitu stipendia meruere, vix dubitari videtur posse (vid. fr. II 49. Drum. IV p. 127). Qui cum epistulam, quam apud servum captum invenerant, scorpione in castra misisse dicuntur, non possunt nisi hostium, ergo Mithridatis castra cogitari. Cum autem epistula intercepta in hostium castra mittitur, duplici consilio id fieri potest, aut ut hostes de proditione edoceantur, aut ut consilia sua cognita et frustrata esse conperiant. Quod si Valeriani illi epistulam a proditore ad imperatorem suum missam scorpione in hostium castra remisissent, ipsi perfidi fuissent. Si ad imperatorem detulissent, certa praemia acceperissent, quae ab hostibus si capere voluissent, alia ratio mittendi ineunda fuit. Qua re mihi ~~veri~~ dissimile videtur, quod auctore Debossio Gerlachius censuit, hanc rem factam esse, cum L. Magius perfida in Mithridatem consilia iniisset (App. b. M. 72 p. 381). Credo potius epistulam ab Mithridate datam, qua vel auxilia vel conneatum ad se adduci iussisset, interceptam in eius castra missam esse, quo omnis eius spes falsas esse moneretur. Quod Valerianos quidem iubente vel concedente Lucullo fecisse quo minus statuamus, verba per se non obstant.

37 [Kr. 39. G. 48]. At Oppius postquam orans nihil proficiebat, timide veste tectum pugionem expedire conatus a Cotta Vulscioque inpeditur.

Non. p. 381 *pugio est gladius brevis*, ubi una varietas ab Rothio adnotata est: *Vulscioque* Lm 1. De re satis est lectores ad Drum. V p. 343 et Cic. fr. apud Quintil. V 10, 69 (cfr. Op. ed. Orell. IV 2 p. 444) remittere (set vide ad 38).

*38 [Kr. 40. G. 49]. Se eius opera non usurum eumque ab armis dimittit.

Serv. ad Verg. A. XII 844: '*Dimittere ab armis*': *per transitum [an translationem?]* *historiae usus est verbis. Nam qui ab exercitu relaxantur, ab armis dicuntur dimitti. Sallustius de Appio [R. opio, Vos. opido. Quin Oppio] conrigendum sit, dubium non est*, *ubi eum Cotta in contione ab exercitu cogit abscedere, dicit se eius opera non usurum eumque ab armis dimittit. Aut Servius verba scriptoris parum diligenter rettulit, aut, id quod mihi quidem veri similis videtur, M. Aurelius Cotta in contione, quoniam diffideret P. Oppio, se eius opera non usurum eumque ab armis dimittere declaraverat, tum demum quae fr. 37 narrata, facta sunt.*

Cum Sallustium de Ponti Euxini terrarumque eum adiacentium situ et natura libro III exposuisse certis testimoniis constet, omnia quae ad eam rem pertinent aut videntur pertinere, coniuncta exhibenda putavi,

non quo ea rerum gestarum enarrationi subiecta fuisse crederem, set quia mihi veri simile videbatur, primum Sallustium eodem modo in his rebus vorsatum esse, atque Iug. c. 17 — ergo ἐπεισόδιον illa fuisse — tum eum res non in singula quasi frustula discerpisse, set continuata in conspectum dedisse.

* 39 [Kr. 33. G. 26]. Serv. ad Verg. A. II 325: *Dardaniae, Troiae, aut a Dardano, Iovis et Electrae filio, — aut (certe) secundum Sallustium a rege Dardanorum Mida, qui Phrygiam tenuit*, non ipsa scriptoris verba referre in propatulo est, set ne illud quidem satis apertum, utrum Sallustius ab Mida Dardaniam conditam, an tantum gentis suae nomen ei inditum fuisse narraverit. Ceterum cum Kritzius contenderit haec dicta fuisse, ubi Luculli in Troadem profectio Plut. Luc. 12 narrata esset, non praefracite illud negabo. Quamquam quid obstat, quo minus regionum ad Hellespontum et in vicinia sitarum descriptionem cum Ponti coniunctam fuisse statuamus (vid. infr. 43)?

* 40 [Kr. 32. G. 36]. Primum Graecorum Achillem.

Serv. ad Verg. A. II-96: *Sane quaeritur, cur Diomedem fortissimum dixerit: cum post Achillem et Aiacem ipse sit tertius; unde etiam Sallustius ait primum Graecorum Achillem*. Aptiorem, quo haec dicta fuerint, locum non venio, quam in quo conlocanda censuit Kritzius, ubi de Dardania vel Troade expositum erat.

Quem ordinem Sallustius in describendis Ponticis regionibus secutus fuerit, divinare velle quamquam arduum ac difficile est, tamen duo potissimum mihi videntur tenenda esse. primum si quis regiones describat ad eundem locum sitas eoque situ quasi communi quodam vinculo contentas, rationem postulare, ut prius eius, ad quod omnia cetera adiacent, ambitus ac forma definiatur, quo reliquorum situs et amplitudo facilius cognoscantur ac perspiciantur, idque eo magis observare debuisse Sallustium, cum adeo eas gentis, quae in orientali ac septentrionali littore Ponti habitarent, commemoraturus esset; tum nulum aptiorem locum fuisse, ubi ἐπεισόδιον hoc inderet, quam cum Mithridatem post eladem ad Parium acceptam (fr. 31) exigua navicula in Pontum aufugisse narrasset (vid. ad fr. 33), ea autem occasione Sallustium usum inde veri simile esse, quod angustias Bospori ab eo diligentius descriptas esse fragmenta ostendunt, et ab eo loco in omni descriptione orsum esse adparet ex fr. 46.

* 41 [Kr. 53. G. 40]. Qua tempestate ex Ponto vis piscium erumpit.

Serv. ad Verg. A. IV 132: *Plus est (vis), quam si diceret multitudo: unde Sallustius: qua — erumpit*. Eadem minus recte refert Schol. ad Iuv. Sat. 4, 42: *itaque tempestate piscium vis ponto erupit*, ubi quae Schurz-fleischius coniecit, *fnitaque tempestate* et *magna vis*, probabilia non esse perspicuum est.

* 42 [Kr. 52. G. 64]. Crebritate fluctuum, ut aquilone ***** solet.

Serv. ad Verg. A. I 116: *crebros enim fluctus facit aquilo, ut Sallustius: crebritate fluctuum ut aquilone solet* [LR Vos. *aquilone sonet*. Dan.

aquilo solet]. Quoniam ubicumque *solet* impersonaliter dictum, aut nihil adiectum (Cic. pr. Cluent. 59, 161) est, aut quod conditionem significet, *aquilone* autem pro ablativo quo efficiatur crebritas fluctuum non haberi non potest, participium excidisse mihi certum videtur.

Fragm. 41 quin ad capturam piscium ad Byzantium factitatum (Strab. VII p. 440 Mein. Tacit. Ann. XII 63. Ad Lyciae oram similis res fiebat; cfr. Polycharm. fr. 1 vol. IV p. 479 ed. Müller, ubi Mein. Exc. in Ath. II p. 16 conrexit ἀόρτιον; vid. Stiehle Philol. IX p. 505) spectaverit, non magis dubium est, quam ita in descriptione Bospori fuisse certum. Minus certum num etiam fr. 42 ad eandem rem referendum sit. Nam quamquam Plin. H. N. IX 20, 51 et Ambr. Hexaem. V 10 tum thunnos ex Ponto exire testati sunt, cum aquilo flaret, tamen quid obstat, quo minus his verbis difficultatem ex Propontide in Pontum navigandi significatam fuisse arbitremur?

*43 [Kr. 50. G. 46]. Serv. ad Verg. Aen. II 312 [*Sigea igni freta lata relucent*] '*Lata*' autem ideo, quia se angustiae Pontici [codd. Pont. Guelf. I pontifici] oris illic dilatant, ut Sallustius dixit. De quibus verbis Kritzius: 'in quantum Sallustii sint, incertum est. Hoc tantum modo liquet, auctorem iis usum esse, quum de forma maris Pontici loqueretur. Ea Servius, locorum nulla ratione habita, dictionem modo respiciens imperite ad mare Sigeum retulit'. Facile largior grammaticum Sallusti loco ad interpretanda Vergili verba abusum esse, set quo iure eum de loco, de quo Sallustius dixisset, erravisse statuimus? *Pontici oris* vocabulo omnia illa angustiora maria, quae inter Asiam et Thraciam sunt, Bosporum, Propontidem, Hellespontum, comprehendi cur negandum est, quamquam *Ponti os* Cicero Bosporum dixit (in Verr. IV 58, 129 ibiq. Halm)? Nonne autem ei qui ex Ponto in mare Aegaeum navigat, ab Sigeo angustiae se dilatare videntur? An incredibile est Sallustium de Sigeo dixisse, cum de Dardania eum commemoravisse constet (fr. 39).

*44 [Kr. 49. G. 41]. [Nam] speciem efficit Scythici arcus.

Serv. ad Verg. A. III 533: *curvatus in arcum*. — Sic de Ponto Sallustius [Guelf. I sumpsit], unde hic tulit colorem: [nam] speciem efficit [Guelf. I efficiet] Scythici arcus. Sallustio de Ponti figura et aquae indole cum aliis geographis convenire certatim viri docti ostendere.

*45 [Kr. 51. G. 38]. Ipsum mare Ponticum dulcius quam cetera.

Serv. ad Verg. Aen. II 228: *Tristior: comparativum posuit pro positivo*. Quando enim tristis est Venus, ut nunc tristior diceretur? (Sic Sallustius: ipsum — cetera). Id. ad XII 143: *tale est illud Sallustianum mare* — cetera, cum nullum dulce sit. Prisc. III p. 92: *est quando ad contraria comparatur et minus positivo significat, ut: mare — cetera. hic enim non ad dulcia, sed ad amara facta comparatione ostendit parvum aliquid dulcedinis quam cetera habere Ponticum mare*. Idem ob quam addito Sallusti nomine laudat XV p. 1013 P. Donat. ed. II p. 1745 P. p. 11 L. *saepe minus a positivo significat, quanvis recipiat comparationem, ut: mare — ce-*

tera. Serg. in Donat. p. 1841 P. *Ac cum Sallustius dicit mare — caetera — comparativus non solum comparativus non est, sed nec positivus. Nam mare non modo dulcius non est, sed nec dulce quidem.* Macrob. Sat. VII 12 p. 257 ed. Bip. *et totam superficiem eius (Ponti) infectam esse dulci liquore, praeter quod ait Sallustius mare — cetera, est hoc quoque testimonio cet.*

*46 [Kr. 43. G. 42]. Igitur introrsus prima Asiae Bithynia est, multis antea nominibus appellata.

Serv. ad Verg. A. V 373: *Bebrycia autem ipsa est Bithynia. Sallustius: igitur — appellata. Ipsa enim est et maior Phrygia.* Id. ad V 203: *interior, sinisterior. — Sallustius: igitur introrsus prima [V primae] Asiae Bithynia est.* Cfr. Isid. Or. XIV 3, 39 p. 439: *Prima Asiae minoris Bithynia in Ponti exordio ad partem solis orientis, adversa Thraciae iacet, multis antea nominibus appellata. Nam prius Bebrycia dicta, deinde Mygdonia, mox a Bithyno rege Bithynia nuncupata. Ipsa est et maior Phrygia.* Verba ipsa enim — Phrygia omnes editores pro Sallustianis habuere, unus Gerl. et sustulit. Set quid? Sallustium sic ipsa dixisse credibile est? Credine potest, eum cum dixisset antea Bithyniam multis nominibus appellatam fuisse, sic peracturum fuisse, non potius ut Isidorus perrexit? Profecto grammaticum illa olent, non scriptorem praeclearum. Cum vero Kritzius Sallustium contenderit huius fragmenti verbis ipsam Ponti descriptionem exorsum esse idque et prima Asiae et igitur docere, si terrarum Pontum adiacentium dixisset, concederem. Nam antea de Pontico mari dictum fuisse ex introrsus perspicuum mihi videtur.

*47 [Kr. 44. G. 47]. Porph. ad Hor. Od. I 17, 18 p. 84 ed. Pauly: *Anacreon lyricus poeta teius fuit, i. e. ab urbe Teio, quam in Paphlagonia esse Sallustius indicat cum de situ pontico loquitur.*

*48 [Kr. 45. G. 45]. Proximum.

Non. p. 358: *Proximum dicebant veteres non solum adhaerens et adiunctum, verum etiam longe remotum, si tamen inter duo discreta nihil medium extitisset. — Ita et Sallustius in situ Ponti de promunturiis, Paphlagonum et quod triu metopon appellavit, posuit.* Adparet ab Sallustio *Ἐριὸν μέτωπον*, quod est in Chersonneso Taurica, et Carambis, promontorium Paphlagoniae solum eminens (Strabo II p. 168 Mein.), proxima inter se dicta esse. Nam cur de parvo et minus noto promontorio, quod Syrias appellatum est, cogitemus, Noni verba non satis causae praebent, modo post promunturiis comma ponamus. Scilicet is pluralis duo complectitur, alterum Carambis vel Paphlagonum, alterum quod criu metopon S. appellavit. Quamquam autem negari non potest, Sallustium illud dicere potuisse in Paphlagoniae descriptione, tamen mihi quidem multo veri similis videtur, eum de hac re eadem ratione scripsisse ac Strabonem l. c., ubi de forma ac figura Pontici maris agebat, ergo hoc fr. post 44 ponundum esse.

*49 [Kr. 46. G. 39]. Dein campi Themiscyrii, quos habuere Amazones, a Tanai flumine, incertum quam ob causam, digressae.

Serv. ad Verg. Aen. XI 659: *Tanais fluvius est, qui separat Asiam ab Europa, circa quem antea Amazones habitaverunt. Unde se postea ad Thermodonta, fluvium Thraciae, transtulerunt. Quod etiam Sallustius testatur dicens: Dein campi Threissi [V. Themiscyrei. R. Thrae Trevicyre. Vos. Threnicyrrei. Guelf. I th'nis scyrei. Guelf. II themes scyrei], quos habuere Amazones — digressae.* Cum adiectivum graecum *Θεμισκυρίων*

πεῖρος ap. Apoll. Rhod. II 371 et 995 legatur, vide annon apud Sall. secundum Servi libros scribendum sit *Themiscyrei*.

50 [Kr. IV 21. G. IV 57]. Namque primum Iasonem novo itinere Aeetae hospitis domum violasse.

Cum ap. Prisc. VI p. 246 libri meliores omnes libri numerum III tueantur, cumque illud dictum fuisse in descriptione Ponti apertum sit, inmerito Gerlachium adparet cessisse Kritzii argumentis, ut ex tertio, ubi antea posuerat, hoc fragmentum in quartum librum reiceret.

51 [Kr. 47. G. 44]. Scythae nomades tenent, quibus plaustra sedes sunt.

Acr. ad Hor. Od. III 24, 9. p. 336 ed. Pauly: *Scythae campestres dicti, quod in campis sine tectis sub tentoriis vivant, quae carpentis moventur, ut Sallustius in quibus plaustra sedes sunt. Cum in nullo modo ferri possit, acute Pauly perspexit latere in eo III i. e. libro tertio. Porph. ad ennd. I. Campestres quod in campis sine tectis vivant dicti sunt, de quibus et Salustius sic ait: Scythae nomades tenent quibus plaustra sedes sunt.*

*52 [Kr. 48. G. 43]. Namque omnium ferocissimi ad hoc tempus Achaei atque Tauri sunt, quod, quantum conicio, locorum egestate raptò vivere coacti.

Schol. ad Iuv. XV 115. Vere Kritzius monuit, cum nulla res bello gesta Taurorum et Achaeorum commemorandorum ansam praebere possuisset, hunc locum in descriptione Ponti fuisse statuendum esse.

Fragmenta ad bellum Macedonicum pertinentia ante ea, quibus de bello Mithridatico agitur, posui quod Macedonia Italiam et Hispaniam propior est, quam Asia minor. Quae ad bellum maritimum referenda, hic pono, quoniam veri simile videtur, illud data occasione cum bello Mithridatico coniunctum fuisse, cum propter hoc rursus plus operae illi ab Romanis tributum esse constet (de Creta cfr. App. Sic. 6 p. 46 sq. Bekk.).

53 [Kr. 31. G. 91]. Inter recens domitos Isauros Pisidasque.

Arus. p. 237: *inter illud pro cum illud agitur.* Kritzius ea verba ad bellum Mithridaticum rettulit, ductus his verbis Appiani b. M. 75 p. 383 extr.: τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ Φρυγίαν Εὐμαχος Μιθριδάτου στρατηγὸς ἐπιτρέχων ἔκτεινε Ῥωμαίων πολλοὺς μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν Πισίδας τε καὶ Ἰσαύρους ὑπήγετο καὶ Κιλικίαν. Cum secundum Arus. sententia fuerit: cum recens domiti essent Isauri Pisidaeque, mihi veri similis videtur haec dicta fuisse, cum S. in principio piratas rursus viribus atque opibus auctòs impudentius quam antea Romanos vexare coepisse exponeret.

54 [Kr. 65. G. 65]. [M. Antonius] perdundae pecuniae genitus et vacuos a curis nisi instantibus.

Pseudo-Asc. in Cic. in Verr. I 60 p. 176 ed. Or.: *Hic est M. Antonius dissolutissimus curator totius orae maritimae, Cretae mortuus, de quo ipse (Cic. in Verr. II 23, 97) dicit: 'et post M. Antonii infinitum illud imperium senserant', et quem Salustius ait perdundae pecuniae genitum et vacuum a curis nisi instantibus.* Arus. p. 232: *Genitus illi rei faciendae. Salust. Hist. III: perdendae pecuniae genitus.*

55 [Kr. 59. Q. 54 adiunxit]. Apud Schol. ad Iuv. 8, 105 haec leguntur: *Antonius trium Antoniorum corruptos illae Sallustius: qui orae maritimae qua Romanum esset imperium contrarius piratis*. Quae corrupta esse cum omnes viri docti intellexissent, variae rationes initaе sunt. Igitur Rühnk. ad Vell. II 31, 3 corrigenda censuit: *Antonius triumviri Antonii pater, curator, ut ait Sallustius, orae maritimae* (vid. ad 54), *qua Romanum esset imperium, contra piratas*. Gerlachius antea: *Trium Antoniorum consulum pater ille, qui orae maritimae, qua R. e. i. praefuit [contrarius piratis]*, in ed. noviss. *trium Antoniorum corruptor ille, qui o. m., qua esset imperium Romanum, praefuit, contrarius piratis*. Kritzius: *Antonius, trium Antoniorum corruptor ille. Sallustius: qui o. m. q. r. e. i. contra piratas [praefuit vel infinitum imperium tenuit]*. O. Iahnus denique haec verba Sallusti fuisse suspicatus est: *Antonius Antoniorum triumviri et coss. pater, ille, qui orae maritimae qua Romanum esset imperium praefuit, contrarius piratis*. Gerl. remittit nos praeterea ad Rutgers. var. lect. III 17. In caussa paene desperata, tamen ne periculum ignave ecfugisse videar, quid sentiam, libere exponam. Si igitur primum Iuvenalis verba, ad quae illud adnotatum est, consideraverimus, nihil aliud concludi potest, nisi scholiasten demonstrare voluisse quis ille Antonius fuisset et qua data occasione spolia occulta conripuisset. Qua re minime necesse est etiam priora verba eum ab Sallustio sumpsisse, eoque nomine Kritzii sententia aliquid probabilitatis habet. Quamquam per se veri simile est, Sallustium, qui M. Antonius ille fuisset, adcuratius demonstrasse. Set cum ex filiis eius unus nobilissimus fuerit, per eius nomen patrem insigniri consentaneum est. Cum igitur *trium* praecedat, non prorsus conprobo Iahnii emendationem, set credo scriptum fuisse *triumviri Antonii pater*; nam cum *viri* omissum esset, *Antonii* singularem in pluralem commutatum esse non magis mirum quam *pater* (p.) excidissee. Sequitur admirabile illud *corruptos*, quod ex *coss. pater* natum esse aliquam speciem veri haberet, nisi ut id restitueretur, praecedentium verborum ordo inmutandus esset. Minime omnium probare possum *trium Antoniorum corruptor*, cum eis verbis 'qui tres corruptos filios reliquit' expressum esse, ne scholiastae quidem inputandum putem. Quo modo ex *curator* conrumpi potuerit, parum perspicitur. Set cum lacunosum hunc locum esse omnes concedant, quidni statuamus *conruptorem* vere adpellatum fuisse, set geneti-

vum postea omissum. Nonne enim M. Antonius tantum abfuit ut classem romanam augeret et confirmaret, ut conrumperet? nonne cum maria tutari deberet, animos potius piratis addidit atque avaritia sua omnis provincias ad desperationem adegit? nonne ergo recte *conruptor ille rei maritimae* adpellari potuit? Quae propter sequentium verborum similitudinem facile omitti potuisse in propatulo est. Atque haec scholiasten ab Sallustio petivisse veri simile est ex adiecto *ille*. Qua re *ut vel ut ait* adiciunda suspicor. Quae iam secuntur verba, ea ex Sallustio fuisse deprompta, paene certum est, modo ne ex eodem loco unde praegressa statuas. Set etiam ea lacunosa esse omnes concedunt. In promptu igitur est *praefuit* subplere; set cum in membro relativo coniunctivus sit, mihi quidem rectius *praefectus est* adici videtur. Ultima denique verba *contrarius piratis* quo minus Salusti credam esse, consuetudo atque usus latinorum scriptorum obstat. Ac cum audacius videatur *contra piratas* conrigere, ab scholiasta potius adiecta puto, nisi aptior aliqua eorum expediendorum via ostendatur.

56 [Kr. 88. G. 63]. Et forte in navigando cohors una grandi phaselo vecta, a ceteris deerravit marique placido a duobus praedonum myoparonibus circumventa.

Non. p. 365 s. v. *myoparo*. Idem: et forte — deerravit p. 366 s. v. *faselus*. Cum rem his verbis narratam in bello ab M. Antonio adversus piratas gesto factam esse veri simillimum sit, hoc fragmentum praegressis adiungere non dubitavi.

Cum de Cretae insulae situ natura antiquitatibus exponendi Sallustio, quantum nos quidem sciamus, nullus locus aptior fuerit, quam ubi de M. Antonio in ea insula bellum gerente narravit, fragmenta eo pertinentia libro III adsignanda puto.

*57 [Kr. 60. Gerl. om.]. Longe a continenti.

Haec quin de Creta insula dicta fuerint, secundum Serv. ad Verg. A. III 104 p. 194 Li. '*medio ponto*' potest quidem intelligi secundum Sallustium longe a continenti, dubitari non potest, in primis si quae secuntur apud commentatorem diligenter consideraveris.

*58 [Kr. 61. G. 68]. Creta altior est, qua spectat orientem.

Serv. ad Verg. A. VI 23: '*elata mari*'; perite situm expressit: ut enim Sallustius dicit, Creta — orientem.

*59 [Kr. 62. G. II 15]. Serv. ad Verg. A. III 578: *Nam cum in Phlegra Thessaliae loco pugnasse dicantur, quemadmodum est in Sicilia Enceladus? Othus in Creta secundum Sallustium, unde Othii campi?*

De ea re aliunde non constat.

*60 [Kr. 63 et 64. G. 66 et 67]. Quia principes intellegendi divina fuerunt, vetustatem, ut cetera, in maius componentem altores Iovis celebravisse.

Lactantius inst. div. I 21, 41: *Hanc totam opintonem quasi a poetis fictam Sallustius respuit voluitque ingeniose interpretari, cur altores Iovis dicantur Curetes fuisse et sic ait: quia principes intelligendi divini fuerunt, vetustatem, ut cetera in maius componentem altores Iovis celebravisse.* — In quibus verbis divina restituendum esse iamdudum perspectum est. Quid autem obstat quo minus haec verba etiam apud Sallustium ab verbo dicendi vel sentiendi suspensa fuisse statuamus? Set cum Serv. ad Verg. Aen. III 104 p. 193 Li. haec scripserit: (*Iupiter*) *illic dicitur esse nutritus, quod ut Sallustius dicit, ideo fingitur, quia primos Creteneses constat invenisse religionem*, omnes haec extrema verba pro Sallustianis venditavere. Mihi certe non longius a veri specie abesse videtur, commentatorem Vergili eundem locum atque Lactantium, set suis verbis rettulisse.

Quoniam orationem G. Licini Macri a. 73 habitam esse constat, set quae sequente anno promulgatae sunt leges, eas Sallustius libro IIII commemoravit (vid. IV 35), contra res ab coss. a. 72 L. Gellio et Gn. Cornelio Lentulo adversus Spartacum gestas lib. III narratas fuisse adparet ex fr. 70, veri simile non videtur post belli servilis principia et incrementa demum de rebus domesticis Romanorum dictum fuisse, set post res domi a. 73 gestas enarratum esse bellum Spartacicum a. 73 et 72, et libro IV scriptorem res urbanas a. 72 repetisse. Qui ordo vel eo commendatur, quod inter bellum Spartacicum civiles discordias obticuisse consentaneum est.

61 [Kr. 82. G. p. 152].

Oratio Macri trib. pleb. ad pleb.

- 1 Si, Quirites, parum existumaretis, quid inter ius a maioribus relictum vobis et hoc a Sulla paratum servitium interesset, multis mihi disserundum fuit, docendique quas ob iniurias et quotiens a patribus armata plebes secessisset utique vindices paravisset omnis
- 2 iuris sui tribunos plebei: nunc hortari modo relicum est et ire
- 3 primum via, qua capessundam arbitror libertatem. Neque me praeterit, quantas opes nobilitatis solus inpotens, inani specie magistratus, pellere dominatione incipiam, quantoque tutius factio noxiorum agat quam soli innocentes.
- 4 Set praeter spem bonam ex vobis, quae metum vicit, statui

TEST. SCR. 1. Donat. ad Ter. Phorm. I 1, 11: *Haud existmans; pro aestmans. Sallustius: Si, Quirites parum existimaretis.*

VAR. SCR. 1. quid libri. quod Cort. — 3. docendique B. docendumque rel. Non dubito, quin docendique verum sit, at mitigari credo duritiam, si post illud adiciatur vos, ut sententia haec sit: 'ego multa verba facere deberem, vos discere deberetis'. — 5. TR. PL. B. relicum B. — 8. facti onoxiorum B. — 10. set B. — 11. potiore B.

non certavisse. Quamquam omnes alii creati pro iure vostro vim 5
 cunctam et inperia sua gratia aut spe aut praemiis ***** in vos
 convortere meliusque habent mercede delinquere quam gratis recte
 facere. Itaque omnes concessere iam in paucorum dominationem, 6
 5 qui per militare nomen aerarium exercitus, regna provincias oc-
 cupavere et arcem habent ex spoliis vestris: cum interim more
 pecorum vos multitudo singulis habendos fruendosque praebeatis,
 exuti omnibus quae maiores reliquere: nisi quia vobismet ipsi per
 suffragia, ut praesides olim, nunc dominos destinatis. Itaque con- 7
 10 cessere illuc omnes: at mox, si vestra receperitis, ad vos plerique.
 Raris enim animus est ad ea, quae iacent, defendunda: ceteri validio-
 rum sunt. An dubium habetis, num obficere quid vobis uno animo 8
 pergentibus possit, quos languidos socordisque pertimuer? Nisi
 forte G. Cotta, ex factione media consul, aliter quam metu iura
 15 quaedam tribunis plebei restituit. Scilicet quamquam L. Sicinius
 primus de potestate tribunicia loqui ausus mussantibus vobis cir-
 cumventus erat, tamen prius illi invidiam metuere quam vos in-
 iuriae pertaesum est. Quod ego nequeo satis mirari, Quirites: nam
 spem frustra fuisse intellexistis. Sulla mortuo, qui scelestum in- 9
 20 posuerat servitium, finem mali credebatis: ortus est longe saevior
 Catulus. Tumultus intercessit Bruto et Mamerco consulibus: dein 10
 G. Curio ad exitium usque insontis tribuni dominatus est. Lucullus 11

18. Arus. p. 253: *pertaesum est huius*. — *Et Salust. Histor. III*: quam-
 vos iniuriae pertaesum est.

2. Quamquam credo fore, qui ablativos precii esse defendant, tamen et
 res et usus dicendi ut aliquid excidisse statuamus (veluti *depravati* cfr.
 J 15, 2) postulant. — 6. expoliis B. — 8. vobis metipsis B. ipsis etiam
 cet. libri. ipsi Cort. recte; nam eo tamen plebem a pecoribus differre dicit
 orator, quod ipsi sibi eos deligant, quibus se habendos fruendosque praebeant.
 — 9. ut B. uti Cort. — 10. illuc libri. illic Cort. et libri. at sen-
 tentiae rationem et perspicuitatem postulare Kritzius monuit. — 11. placent
 libri. iacent Mähly N. Ann. LXXXVII p. 80. ceteri libri. cetera Cort.
 — 12. num libri. ne Cort. — 14. factio nemedia B. — 15. TR. PL. B.
 restituit; et quamquam libri. At cum praegresso membro ostensum sit per-
 timuisse optumates, in hoc maxumam vim esse extremorum verborum quam vos
 iniuriae pertaesum est, ex eo quod sequitur quod ego cet. adpareat, haec
 per simplex et adiungi non posse perspicuum est, particulam potius ponen-
 dam fuisse quae et adfirmationem et acerbiteram quandam contineret. Quam
 ob causam scilicet restitui. — 17. mittuere B. — 19. V. intellexistis in
 contextu omissum margini adscriptum est in Vatic. pr. Orell. — 20. servi-
 tum B. — 21. Bruto et Mamerco cos. B. Bruto et Aemilio Mamerco
 cos. Cort. Consuetudo Latinorum utique postulat D. Bruto Mam. Aemilio.
 — 22. Miror quod Kritzius tribunum illum insontem Q. Opimum fuisse
 contendit, qui quod tribunus plebei intercessisset contra legem Corneliam,
 a. 74 apud G. Verrem praetorem reus factus est (Cic. in Verr. I 60, 155).

- superiore anno quantis animis ierit in L. Quintium, vidistis: quantae denique nunc mihi turbae concitantur! Quae profecto in cassum agebantur, si prius quam vos serviundi finem, illi dominationis facturi erant: praesertim cum his civilibus armis dicta alia, set
- 12 certatum utrimque de dominatione in vos sit. Itaque cetera ex 5
licentia aut odio aut avaritia in tempus arserunt: permansit una res modo, quae utrimque quaesita est et erepta in posterum, vis tri-
- 13 bunicia, telum a maioribus libertati paratum. Quod ego vos mo-
neo quaesoque ut animum advortatis, neu nomina rerum ad igna-
viam mutantibus otium pro servitio adpelletis. Quo iam ipso frui, 10
si vera et honesta flagitium superaverit, non est conditio: fuisset, si omnino quiessetis. Nunc animum advortere et nisi viceritis, quoniam omnis iniuria gravitate tutior est, artius habebunt.
- 14 Quid censes igitur? aliquis vestrum subiecerit. Primum omnium
amittendum morem hunc quem agitis, impigrae linguae, animi 15
15 ignavi, non ultra contionis locum memores libertatis. Deinde —
ne vos ad virilia illa vocem, quod tribunos plebei modo, tum
patricium magistratum, libera ab auctoribus patribus suffragia
maiores vestri paravere — cum vis omnis, Quirites, in vobis sit

5. Arus. p. 241: *in tempus, i. e. processu temporis. Salust. Histor. III:* Itaque caetera ex licentia aut odio aut avaritia in tempus arserunt.

15. Arus. p. 212: *ago illam rem. Sal. Hist. III:* amittendum morem hunc quem agitis.

60, 155). *Cum per se consentaneum sit, quae G. Curio a. 76. cos. fecerit, commemorari, quamquam qua ratione L. Sicinius oppressus sit non constat, tamen de alio quam de eo cogitari non quibet.* — 1. Quintium B. Quinctium Cort. — 3. agebantur libri. agerenter edd. — 5. in vobis libri. *Concrexi, cum quo modo hic locus ab I 41, 2 differret non intellexerem.* — 9. animi advortatis B. — 12. si omnino non quiessetis cont. Mähly l. c. p. 80. *Adparet hoc dici: otioso servitio frui vobis non licebit, si nobilitas potentiam suam ac dominationem confirmaverit; licuisset, si omnino quiessetis nec quam indigne ferretis ostendissetis. Quoniam id ostendistis, adrenti sunt, et nisi iugum exueritis gravius vos oppriment, ne unquam rebellare possitis.* animum advortere B. — 13. gravitate libri. probitate Orelli ed. I. — 15. omittendum libri. amittendum Arus. uterque cod. impigrae B. — 16. contionis B. — 17. quo tribunos plebei modo patricium libri. *Quae quo modo ferri possint non video. Nam si quo modo coniungas, ordo verborum offensioni est; sin quo per inauditam insolentiam ad virilia illa relatum esse concedas, modo cum ad tribunos plebei adiungitur ineptum est, ubi cum patricium coniungitur, durum et obscurum. Virilia illa cum ut adiungatur membrum explicativum postulent, quod restituendum est, et cum modo saepissime usurpetur, ubi quae celeriter se exceperint dicuntur, post id particula temporalis velut tum videtur excidisse.* — 18. auctoribus patriciis libri. *Set nonne Macer, si recte rem significare vellet, sollemni ac consueta formula uti debebat? Recte igitur Ciacconius patribus.* — 19. quum vis B. quamvis rel. libri et edd. cumvis Latinius.

et, quae iussi nunc pro aliis toleratis, pro vobis agere aut non agere certe possitis, Iovem aut alium quem deum consultorem expectatis? Magna illa consulum inperia et patrum decreta vos ex-
 16 quando rata efficitis, Quirites, ultroque licentiam in vos auctum
 5 atque adiutum properatis. Neque ego vos ultum iniurias hortor, 17
 magis uti requiem capiat: neque discordias, ut illi criminantur, set earum finem volens iure gentium res repeto et, si pertinaciter retinebunt, non arma neque secessionem, tantum modo ne amplius sanguinem vestrum praebeatis censebo. Gerant habeantque suo
 10 modo inperia, quaerant triumphos, Mithridatem, Sertorium et reliquias exulum persequantur cum imaginibus suis: absit periculum et labos quibus nulla pars fructus est. Nisi forte repentina ista 19
 frumentaria lege munia vestra pensantur: qua tamen quinque modis libertatem omnium aestumavere, qui profecto non amplius possunt
 5 alimentis carceris. Namque, ut illis exiguitate mors prohibetur senescunt vires, sic neque absolvit cura familiari tam parva res et ignavi cuiusque tenuissimas spes frustratur: qua tamen quam- 20
 vis ampla, quoniam serviti pretium ostentaretur, cuius torpedinis erat decipi et vostrarum rerum ultro iniuriae gratiam debere? Ca-
 20 vendus dolus est. Namque alio modo neque valent in univorsos, 21
 neque conabuntur. Itaque simul comparant delinimenta et diffe-

5. Arus. p. 234: *Hortor illos factum, h. e. factum ire. Salust. Hist. III: neque vos ultum iniurias hortor.*

20. Arus. p. 243: *kave illam rem. — Salust. Hist. III: kavendus dolus est.*

1. iussa libri. Quoniam iussa tolerare quo modo dici posset, non per-
 spexi, iussi conrexi. — 3. exsequendo B. — 6. capiat B. cupiat
 nonn. edd. — 9. censebo B. censeo Cort. — 10. triumphos B. — 12. la-
 12 bos B. — 13. Frumentaria lex est Terentia Cassia a. 74 perlata. Cic.
 in Verr. III 70, 163. V 21, 52. Momms. H. R. III p. 85. quin is mo-
 14 dis B. — 16. absolvi B. — 17. ignam quiusque tenuissimas per frustra-
 16 tur B. ignavos quisque tenuissima spe frustrant Cort. auctore Puteano.
 18 ignaviam cuiusque tenuissima spe frustratur Or. 1840. Cum neque ab-
 19 solvit cura familiari aperte respondeat illi senescunt vires, alteri vero
 mors prohibetur nihil recte obponi possit nisi talis sententia: et tamen spem
 quandam alit, ea autem melius exprimatur si tam parva res spem ignavi,
 quam si ignavam spe frustrari dicatur, — scilicet acerbè Macer talem spem
 ignavos tantum habere posse significat et spes frustratur dixit, eventum pro
 ipsa re commemorans —, egregiam Gronovii coniecturam, quae proxime ad B
 scripturam adcedit, probandam censeo. quae libri; qua Faernus de cj.
 — 19. ultro iniuria B. inulta iniuria Mähly N. A. LXXVII p. 80. ini-
 20 iuriae Kritz. recte; sententia enim est: pro rebus, quae vestrae sunt, eis qui
 iniuria vobis eripuerunt et nunc iniuria minutas reddunt, gratiam debere. — 20.
 22 cavendus dolus est libri post Namque — conabuntur exhibent. Trans-
 posuit Fabrius.

runt vos in adventum Gn. Pompei: quem ipsum, ubi pertinuere
 22 sublatum in cervices suas, mox dempto metu lacerant. Neque eos
 pudet, vindices uti se ferunt libertatis, tot viros sine uno aut re-
 23 mittere iniuriam non audere aut ius non posse defendere. Mihi
 quidem satis spectatum est Pompeium, tantae gloriae adulescentem,⁵
 malle principem volentibus vobis esse, quam illis dominationis so-
 cium, auctoremque in primis fore tribuniciae potestatis *restituendae*.
 24 Verum, Quirites, antea singuli cives in pluribus, non in uno cuncti
 praesidia habebatis, neque mortalium quisquam dare aut eripere
 talia unus poterat. 10
 25 Itaque verborum satis dictum est: neque enim ignorantia res
 26 claudit. Verum occupavit nescio quae vos torpedo, qua non gloria
 movemini neque flagitio cunctaque praesenti ignavia mutavistis,
 abunde libertatem rati, quia tergis abstinetur et huc ire licet at-
 27 que illuc: munera ditium dominorum. Atqui haec eadem non sunt 15
 agrestibus, set caeduntur inter potentium inimicitias donoque dan-
 28 tur in provincias magistratibus. Ita pugnatur et vincitur paucis:
 plebes, quodcumque accidit, pro victis est et in dies magis erit,
 si quidem maiore cura dominationem illi retinuerint quam vos re-
 petiveritis libertatem.

11. Donat. ad Ter. Eun. I 2, 84: *claudier? claudi aut claudicare. Sallustius: neque enim ignorantia claudit res.*

2. lacerant libri. An lacerabunt? — 7. restituendae quo modo abesse possit tam parum percipio, ut contra libros inserendum putem. — 12. qua vos B. — 14. rati quia libri. rati scilicet quia Link. Scilicet ad sententiam aptum esse non nego, set cur necessario adiciendum sit nullam causam video. licet atque illuc B. licet et illuc Cort. — 15. Atque haec libri. Set mirum quantum obsensus in atque — non, quod nusquam dictum vidi, nisi cum falso verum obponatur, atqui conrexi. 'Abunde', inquit Macer, 'vobis libertatem esse putatis, quia muneribus talibus fruamini. Atqui recordamini haec eadem agrestibus non esse: qualis ergo vobis haec conditio videtur?' Linkerus hoc membrum cum quia coniunxit.

62 [Kr. 84. G. 4]. Male iam adsueta ad omnis vis controversiarum.

Prisc. VI p. 249: 'haec vis, huius vis', cuius plurale similiter 'vis' tam Lucretius quam Sallustius protulerunt. — Sallustius in III historiis: male — controversiarum. 'Agitur de turbulento aliquo tribuno plebis violentas contiones habere solito. Fortasse intelligendus Licinius Macer'. Kritz. Set male adsueta is tantum dici potest, qui parum est adsuetus; isque usus adverbii male poetarum magis est et posteriorum scriptorum, quam antiquorum et elegantiorum. Quid igitur? Prorsusne hariolari video, cum pro male Macrum scribendum censeo?

63 [Kr. 85. G. 6]. Post reditum eorum, quibus senatus belli Lepidani gratiam fecerat.

Arus. p. 232: *gratiam illi criminis, facio*. *Salust. Hist.* III: post — fecerat. Cum h. l. senatus gratiam fecisse dicatur, atque Lepidani quidem belli, luce clarius est de eis Lepidanis cogitari non posse, qui cum M. Perpenna in Hispaniam profecti Sertori castra secuti sunt, quibus etiam Sertorianum bellum condonandum fuit, neque huc trahendam esse legem Plotiam, de qua scripsere Suet. Caes. 5. Gell. N. A. XIII 3. vid. Drum. II p. 590. III p. 139.

64 [Kr. 69. G. 86]. Locum nullum nisi quo armati institissent ipsis tutum fore.

Arus. p. 237: *insisto illo loco*. *Salust. Hist.* III: locum — fore. Verba *ipsis tutum fore* solus Gu. exhibet. Vix aptiorem, ubi haec verba in libro III dicta fuerint, locum invenias, quam in oratione Spartaci suos cohortantis atque admonentis.

* 65 [Kr. 75. G. 75]. Cossinius in proxima villa forte lavabatur.

Cledon. p. 1316 P. ob verbum *lavare* adtulit, set ibi legitur *Cossutius et fonte*. Cum Plut. Crass. 9 haec narret: *ἔπειτα σύμβουλον αὐτῷ (P. Varinio) καὶ συνάροντα Κοσσίνιον ἀποσταλέντα μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἐπιτηρήσας ὁ Σπάρτακος λουόμενον περὶ Σαλήσας μικρὸν ἐδέξασε συναρπάσαι*, quin *Cossinius* et *forte* restituenda sint, dubium non est.

66 [Kr. 76. G. 98]. Incidere in colonos Avellanos praesidentis agros suos.

Arus. p. 252: *praesidet illam rem*. *Salust.* — *Hist.* III: *incidere* — suos. Cum *Avella* (eadem etiam *Abella* dicta) oppidum Campaniae fuerit (Mannert. IX 1 p. 782), de hoc fragmento prorsus non dubitandum.

67 [Kr. 77. G. 76]. Fragmentum Vaticanum, duobus foliis lacris formae quadratae constans. Primus e bibliotheca P. Danielis, iureconsulti Parisiensis, edidit Ianus Douza: ad C. Sallustii Crispi Historiarum libros notae Antverpiae 1580; tum set ita, ut Sallusti esse negaret, plenius Murator. Thes. Inscr. I p. 1 et II p. 1. Cum post Danielis mortem folia illa Dionysius Petavius Christinae Suecorum reginae vendidisset, eis usus est Freinshemius Suppl. Liv. XCV 5—10. Post Christinae mortem translata in bibliothecam Vaticanam Niebuhrius a. 1817 invenit apographumque concessit Kreyssigio, qui duabus comm. Misniae 1828 et 1829 evolgavit. Set cum a. 1828 Ang. Maius ea in class. auctt. T. I p. 414—25 edidisset, idem rursus 1830 ea tractavit. Postremo Kreyssigius iterum edidit: Comm. de C. Sallustii Crispi Historiarum lib. III fragmentis Misniae 1835. Cuius viri doctissimi opera non solum rectum ordinem fragmentorum restitutum, set etiam plerasque lacunas recte expletas esse

cum inter viros doctos, penes quos quidem earum rerum iudicium est, conuenierit, vix est quod moneam, me quoque omnia, nisi quae notavi, ab eo petiisse.

Col. I

NITOR¹ EREQUIB-PRAETER
S-VCIEMBELLO NECESSARIA
KAUD MULTO SECUS QUAM
5 FERRONOCERIPOTERATAT
UARINIUSDUMKAECAQU
TURAFUGITIV¹SAEGRAPAR
TEMILITUMAUTUMNIGRA
UTTATENEQ-EXPOSTREMA
10 FUGACUMSEUEROEDICTO
IUUERENTURULLISADSIG
NADEEUNTIBUS-ETQUIRELI
QUIERANTPERSUMMAFLA
GITIADETRACTANTIB-MILI
15 TIAMQUAESTOREMSUUM
C.TKORANIUMEXQUOPRE
SENTEUERA FACILLIMENOS
CERENTUM MISERANTETTA
MENINTERIMQUOMUO
20 LENTIB-NUMEROQUATTUOR

nitor ere quibus praeter
speciem bello necessariam
haut multo secus quam
ferro noceri poterat. at
Varinius, dum haec agun-
tur a fugitivis, aegra par-
te militum autumnⁱ gra-
uitate neque ex postrema
fuga, cum severo edicto
iuberentur, ullis ad sig-
na redeuntibus et qui reli-
cui erant per summa fla-
gitia detractantibus mili-
tiam, quaestorem suum
G. Thoranium, ex quo prae-
sente vera facillime nos-
cerentur, miserat, et ta-
men interim cum vo-
lentibus, numero quattuor

2. nitor aere Kreyssigius, hoc dictum fuisse censens: fugitivos inopia ferri hastis vel telis suis aere nitorem addidisse. igni torrere Kritzius, hunc connexum fuisse statuens: Spartacus eos qui iusta arma non haberent, iussit sudēs igni torrere, quibus cet. Illud apertissimum est, dici de telⁱ genere a fugitivis ad belli usum adparato. Set prudentiae certe fuit talia arma parare, quae et militaria viderentur et usum praeberent; nam quae armorum speciem non habent, eis hostes non terrentur. Qua re sententiam membri relatiui non quem ad modum Kritzius arbitratus est: quibus quamquam speciem bello necessariam non habebant, tamen fuisse adparet, set hanc potius: quibus praeterquam quod speciem b. n. habebant, haut secus cet. Nec minus certum videtur sudis igni tostus, nisi cuspidē quadam ferri aut metalli speciem praebente instructae essent, neque speciem bello necessariam praeuisse neque eis haut multo secus quam ferro noceri potuisse. Ad quae cum adcedat, quod membrum relatiuum, quippe indicativo expressum; ad membrum finitum magis quam a verbo pendens videtur spectauisse, Kreyssigii sententia mihi quidem non minus commendationis habere videtur, quam Kritzii. — 11. iuerentur notandum. — 12. deeuntibus ex redeuntibus corruptum. — 18. noscerentur miserant librarii errores esse facile perspicitur, set obscurum est ad quos G. Thorantus missus fuerit. Ad milites ex fuga dispersos credibile non est. Quidni ergo ad urbem statuamus, cum facile adpareat, praesidia maiora Varianum postulasse? Qua re si liceat lacunam statuere, scribendum existum^e noscerent, ad senatum miserat. — 19. quom aperte pro cum scriptum.

Col. II	 \V, ... U	<i>milium ad castra pergit mag-</i>
	NISO PERIB·COMMUN	<i>nis operibus communita.</i>
	DEINDEFUGITI·UICON	<i>Deinde fugitivi consump-</i>
	TISI·AMALIMENTISNE	<i>tis iam alimentis, ne prae-</i>
5	DANTIB·EX PROPIN	<i>dantibus ex propinquo hos-</i>
	TISIN·STARETSOLITIM	<i>tis instaret, soliti more mi-</i>
	LITIAE·VIGILIASSTA	<i>litiae vigiliis stationes-</i>
	Q·ETALIAMUNIAE	<i>que et alia munia exequi</i>
	SECUNDA·VIGILIA	<i>secunda vigilia furtim</i>
10	CUNCTIE·GREDIU	<i>cuncti egrediuntur re-</i>
	LICTO·BUCINAT	<i>licto bucinatore in ca-</i>
	TRIS·ETADUIGIL	<i>stris et ad vigilum speciem</i>
	PRO·CULUISEN	<i>procul visentibus . . . ere-</i>
	XERANT·FULT	<i>xerant fulta palis fixis</i>
15	RECENTI·AC	<i>recentia cadavera et cre-</i>
	BRO·SIGN	<i>bros ignis fecerant for-</i>
	MIDI·NI	<i>midini</i>
	RINI·	<i>rini</i>
	TI	<i>ti</i>
Col. III	 DA	 da
	IN·IUSCONUERT·LEAD	... inuis convertere: at
	INIUS·MULTAIAMLUCE	<i>Varinius multa iam luce</i>
	DERAN·SSOLITAA·FUGI	<i>desiderans solita a fugi-</i>
5	ON·UICIAEINCAS	<i>tivis convicia et in cas-</i>
	ONIECTUS·LAPIDUM	<i>tra coniectus lapidum</i>
	STREPITUS·TUMUL	<i>ad hoc strepitus tumul-</i>
	SONORES·UNDIQ·	<i>tuosi sonores undique</i>
	UMMITTITE·QUITES	<i>ruentium mittit equites</i>
10	UM·CIRCUMPRO	<i>in tumulum circum pro-</i>
	UTEXPLORARENT	<i>minentem ut explorarent</i>
	S·PROPERE·UESTI	<i>fugitivos, propere vesti-</i>
	OS·CREDENSLO	<i>gia secutos credens lo-</i>
	TOTAMEN·AG	<i>to tamen ag-</i>
15	PAUENS·SSE	<i>mine pavens se</i>
	MDUPLI	<i>m dupli-</i>
	TUMAS	<i>tumas</i>
	GA	<i>ga</i>

Col. II 1. milium servorum castra petit magnis Kreyss. quae cum mihi nimium spatium explere viderentur (nam quae in dextro supremo margine conspiciuntur, notam librarii fuisse indico, fortasse VI; etenim quo minus quattuor folia conglutinata, haec autem duo interiora alterius partis fuisse statuamus, quid obstat?) ipse aliam viam subplendi temptandam arbitratus sum. — 9. vigilia silentio Kreyss. furtim ego. — 13. Cum spatium amplius sit, quam quod eis verbis, quae scripta fuisse cognoscuntur, expleatur, praesertim cum VISENTIB· fuisse certum sit, vide an emendandum sit: ut speciem vigilum procul visentibus praeberent erexerant. — 15. cadavera atque crebros? — Col. III 2. ad emend. Kreyssig. — 14. An propere vestigia secuti. quos credens loco tectos, toto tamen agmine?

Col. IV	ALIQUODDIES CONTRAMO	post aliquot dies contra mo-
	REMFIDUCIAAUGERINOS	rem fiducia augeri nos-
	TRISCOEPITETPROILINGU	tris coepit et promi lingua.
5	QUAVARINIUSCONTRAS	Qua Varinius contra s-
	PECTATAMREMİNCAUTAE	pectatam rem incaute
	MOTUSNOUOSICOGNITS	motus novos incognitos-
	Q'ETALIORUMCASIBPER	que et aliorum casibus per-
	CULSOSMILITESDUCITTAME	culsos milites ducit tamen
10	ADCASTRAFUGITIUORUM	ad castra fugitivorum,
	PRESSOGRADUSILENTISIAM	presso gradu silentis iam
	NEQ'TAMMAGNIFICESUME	neque tam magnifice sumen-
	TISPROELIUMQUAMPOSTU	tis proelium quam postu-
	LAUERANTATQ'ILLICERTA	laverant. Atque illi certa-
15	MINECONSILIIINTERSEIUS	mine consilii inter se iux-
	TASEDITIONEMERANTCRI	ta seditionem erant, Cri-
	XOETGENTISEIUSDEMGA	xo et gentis eiusdem Gal-
	LISATQ'GERMANISOBUIAM	lis atque Germanis obviam
	IREETULTROFERREPUGNA	ire et ultro offerre pugnam
20	CUPIENTIBCONTRASPARTA	cupientibus, contra Sparta-
Col. V	NISECU	co ni secu
	NEQUA	D ne qua ad
	IDTEMP	M id tempus m
5	Q'SECLL	M que seclu m
	ETEXTIN	L et extim l
	CURAM	S curam as
	SETKAL	AQ set haud aque
	QUAMC	UD quam haud
10	ALIAM	PI aliam capi-
	ENDAM	PRU endam pru-
	DENTESI	MI dentes animi
	NOBILE	LAU nobile lau-
	DANTQ'	RE dantque re
15	PARSSTC	TSAD pars stolidas ad
	FLUENT	MOFI fluent mo fi-
	DENSAL	EPATRI dens au e patri-
	AEINME	RUMI ae inmemor plurimi
	SERUIL	ULTRA servili ultra
20	PRAE	 praedam

Col. IV. 2. *Notandum aliquod pro aliquot.* — 4. *In lingua u et a in unam litteram contracta.* — 6. *Vitiosam scripturam incautae iam Dousa emendavit.* — 15. *certamini Niebuhrus legerat. iusta em. Dousa.* — 18. *ultro ferre quin in ultro obferre emendandum sit, non dubium.*

Col. V. 1. *Constructionem ablativorum absolutorum continuatam fuisse*

ideoque Spartaco explendum perspexerunt Kreyss. et Maius. *Ut quid Spartacus voluerit vel cur proelium dissuaserit inveniamus, duo potissimum animadvertenda sunt: primum ex reliquiis cognosci (l. 17 et 20), eos qui illi adversati sunt, partim omnem patriae amorem amisisse, partim praedam omnibus aliis anteposuisse; deinde cum consilium eius abiectum esset, iter eum ad meridiem versus fecisse. Nam Picentini (VI 12) in confinio Campaniae sunt (Mannert IX I p. 752 sq.), Nares Lucanae in ipso Lucaniae aditu (Mannert IX 2 p. 145), unde Eburinos, quos quidam in media Lucania habitasse parum recte ex Plin. H. N. III 11, 98 conlegerunt, inter duas illas regiones sedem habuisse patet. Quod si Spartacus contra suam voluntatem meridiem versus proficisci coactus est, nonne eum ad septentriones iter facere voluisse adparet? et si qui ei adversabantur patriae inmemores fuisse dicuntur, nonne eum fugitivos in suam quemque patriam ducere a't novam patriam constituere voluisse in propatulo est? Ac cum constet hoc Spartaci iam a principio belli consilium fuisse, ut fugitivos in Galliam perduceret (Plut. Crass. 9. App. b. c. I 117 p. 531 sq. Liv. ep. XCVI. Oros. V 24), num hartiolari videbor, cum usus eis quae iam alii in exiguis illis verborum reliquiis inesse perspexere, ita Sallustianum fragmentum explere conor: contra Spartaco nitente. nam timebat, ni secum quo intenderat properarent, ne, qua ratione soliti ad id tempus, vagantes tractum raptumque secluderentur itinere in Galliam et exstingerentur: ante omnia alia curam esse debere salutis, set haut aliter fore certam tutamque, quam cum in Galliam venissent: hand aliam spem eis esse capiendam. At pauci prudentes ingenuique animi nobile consilium probant laudantque quod suaserat facere, pars stolidi ac levis affluentium undique firmo fidens auxilio salutis atque patriae inmemores esse, plurimi servili ingenio ultra praedam nihil cogitare. Postquam illa frustra fuisse, capit consilium cet.*

Col. VI

CON
 TIMU.
 CEPSMONETIN AXIORIS
 5 AGROSMAGISQ. PECUARIOS
 UTEQ. REDIAN. RUBIPRIU
 QUAM REFECTO EXERCITU
 ADESSET VARINIUS AUGER
 TUR NUMERUS LECTIS VIRIS
 10 ET PROPERE NANCTUS IDO
 NEUM EX CAPTIVIS DUCEM
 PICENTINIS DEINDE EBURI
 NISIUGIS OCCULTUS ADN
 RIS LUCANAS ATQ. INDE PRI
 15 MALUCEPERUENIT ADXN
 NIFORUM IGNARIS CULTORIBUS
 AC STATIM FUGITIVI CITRA
 PRAECEPTUM DUCIS
 RAPERE AD STUPRUM VIRGINES
 20 NESMATR ET ALII

consilium quod ex copia optimum videbatur. Deinceps monet, in laxiores agros magisque pecuarios ut egrediantur, ubi priusquam reflecto exercitu adesset Varinius, augeretur numerus lectis viris. Et propere nanctus idoneum ex captivis ducem Picentinis, deinde Eburinis iugis occultus ad Nares Lucanas atque inde prima luce pervenit ad Ani forum ignaris cultoribus. Ac statim fugitivi citra praeceptum ducis rapere ad stuprum virgines matronasque et alii c

Col. VI. 17. Citra quin contra emendandum sit, nemo dubitabit. Non. p. 309 s. v. stuprum. Sallustius Hist. lib. III: ac statim fugitivi contra praeceptum ducis rapere ad stuprum virgines matronasque.

Col. VII

. JNCRES
 TANTESETILUDEBANTSIML
 NEFANDUMINMODUMPER
 5 UERSOUOLNEREETINTER
 DUMLACERUMCORPUSSE
 MIANIMUMOMITTENTES
 ALIINTECTAIACIEBANTIG
 NISMULTIQEXLOCOSER
 10 UIQUOSINGENIUMSOCI
 OSDABATABDITAADOMI
 NISAUTIPSOSTRAKEBAN
 EXOCCULTONEQSANCTU
 AUTINFANDUMQUICQU
 15 FUTIRAEBARBARORUM
 ETSERUILINGENIOQUAE
 SPARTACUSNEQUIENSPRO
 KIBEREMULTISPRAECIBQO
 MORARETCELERITATEPRAE
 20 UERTEREMUNENUNTIOS

unc res-
 tantes et illudebant simul,
 nefandum in modum per-
 verso volnere et inter-
 dum lacerum corpus se-
 mianimum omittentes,
 alii in tecta iaciebant igni-
 nis, multique ex loco ser-
 vi, quos ingenium soci-
 os dabat, abdita a domi-
 nis aut ipsos trahebant
 ex occulto, neque sanctum
 aut infandum quicquam
 fuit irae barbarorum
 et servili ingenio. Quae
 Spartacus nequiens pro-
 hibere, multis praecibus quom-
 oraret, celeritate prae-
 vertere: *mittere* nuntios

Col. VIII

. UANEQ
 E MENSE e
 C SCRUDE c
 5 L JPATOS liter
 A GRAUISPLE a
 R ILLUMDI r
 EN NOCTEM em
 IB SDUPLI ibi
 10 CA ORUMNU cato
 ME RIMACU mero
 LU NCAMPO luce
 SAT NOSEDIFI satis
 CIS ETUM ciis
 15 MAT SERANT matura in agris erant
 AUT NTA autumni frumenta.
 SEDINC NODIEGNA Sed incolae pleno die gnari
 RIEXT UMORUM ex fuga finitumorum
 FUG UENTA fugitivos ad se adventa-
 20 R OMNIB re omnibus

qua neque
 agmen se
 s crude-
 occupatos
 gravis ple-
 illum di-
 noctem
 s dupli-
 eorum nu-
 prima cum
 incampo
 os edifi-
 et tum
 re

Col. VII. *Kritzius ita orationem explevit: et alii civium obvium quem-que promiscue caedere atque nunc restantes ei illudebant. Set cum in cod. aperte et illudebant scriptum sit, mihi magis placet: et alii obvium quem-que caedebant et vexabant hunc restantes et illudebant.*

Col. VIII. *Quamvis difficillimum sit, quid in lacuna fuerit suspicari, tamen probabile videtur Spartacum, quo a praedando suos prohiberet, eos*

quam celerrime in alia loca duxisse et tali quidem via, quae quo minus singuli longius vagarentur impediret. Qua re ita verba subplenda esse visa sunt, extrema Kreyszig et Kritzio potissimum auctoribus: quae neque evadere possent nec praeter agmen secedere. At alios crudeliter in caedendo occupatos ab hoste ultio gravis plerosque oppressit. Tum illum diem atque proximam noctem ibi moratus suos duplicato iam fugitivorum numero educit prima cum luce et consistit in campo satis amplo set aedificiis vacuo. et tum cet.

68 [Kr. 78. G. 7]. Divorsa, uti solet rebus perditis, capessivit: namque alii fiducia gnarilitatis locorum occultam fugam sparsi, pars globis eruptionem temptavere.

Non. p. 80 s. v. *gnaritas*. Prisc. X p. 535 sex priora tantum verba adtulit. Cum etiam huius libri meliores III *historiarum* exhibeant, dubitatio omnis de libro, cui haec verba adscribunda essent, sublata est. Nec minus in *capessivit* Noni et Prisciani libri consentiunt; apud hunc tantum GLK *laccessivit* errore librariorum, qui praecedentia in parenthesi posita esse et pergere iam grammaticum in verborum in *so* formis perfecti ostendendis non intellexere. Nec video cur plerique vv. dd. id in *capessunt* mutandum censuerint, cum substantivum collectivae notionis praecessisse facile sit ad intellegendum. Cum autem apud Nonium legatur *fugam sparsi globis*, quin recipiunda sit Coleri emendatio, denuo ab Mählyo N. A. LXXVII p. 80 commendata, *sparsi, pars*, vix dubium videtur. Verba si consideraveris, apertum est de exercitu dici, ab hostibus circumcluso nec vero in oppido vel castello obsesso. Quamquam igitur id saepius factum esse per se consentaneum est, tamen cum tertio libro de Cixi exercitu ab L. Gellio cos. et Q. Arrio praetore deleto (Plut. Crass. 9. App. b. c. I 117 p. 534. Liv. Ep. XCVI. Oros. V 28) narratum fuisse ex fr. 70 adpareat, Kritzii sententia, ad eam rem verba illa spectasse, summam praese fert veri speciem.

69 [Kr. 79. G. 69]. Unus constitit in agro Lucano gnarus loci, nomine Publipor.

Prisc. VI p. 236: *et a 'puero' composita, 'Publipo, Publipois' et 'Marcipo, Marcipois' (sic Probus; ita enim antiqui pro 'Publi puer' et 'Marci puer' dicebant), quae o non producant in obliquis casibus: unus — Publipo (Sallustius in III historiis hoc protulit). Prob. p. 116: 'Por' tertiae sunt declinationis, corripiuntur in nominativo, in genetivo appellativa producantur 'vapor vaporis', 'sapor saporis'. Legi unum novo modo figuratum apud Sallustium: Publipo, Publipois; nam quasi proprium est. Mirum profecto est, quod uterque grammaticus Sallusti locum proferunt, quo declinationem nominis Publipo ostendant. Et in verbis a Prisciano laudatis genetivo nullus est locus, set Probus videtur alium locum respexisse, ubi genetivus fuit. — Ceterum si eis, quae apud Prisc. adiecta sunt, fides habenda est, quoniam de Publipo ab Pompeio deleto tertio libro narratum non erat, nihil aliud restat, nisi ut hoc fragmentum ad rem post Cixi cladem gestam referamus.*

70 [Kr. 88. G. 77]. Et eodem tempore Lentulus duplici acie locum editum multo sanguine suorum defensum, postquam ex sarcinis paludamenta extare et delectae cohortes intellegi coepere.

Non. p. 369: *paludamentum est vestis, quae nunc clames dicitur. De proeliis quae Gn. Cornelius Lentulus Clodianus cos. a. 72 adversus Spartacum commisit, haec exstant veterum scriptorum testimonia: Flor. II 8, 10: inde iam consularem quoque adgressus in Apennino Lentuli exercitum*

cecidit [hac scriptura recepta adparet, in anno et honore ducis Florum non errasse]. Liv. Ep. XCVI: Cn. Lentulus consul male adversus Spartacum pugnavit. Oros. V 24: Consules Gellius et Lentulus adversus eos cum exercitu missi, quorum Gellius Criticum acerrime pugnante proelio oppressit, Lentulus a Spartaco superatus aufugit. Post — ambo consules — accepta gravi clade fugerunt. Eutrop. VI 7: duobus simul Romanorum consulibus victis. App. b. c. I 117 p. 532: Σπάρτακον δὲ διὰ τῶν Ἀπεννίνων ὁρῶν ἐπὶ τὰ Ἀλπεῖα καὶ ἐς Κελτοὺς ἀπὸ τῶν Ἀλπεῖων ἐπειγόμενον ὁ ἕτερος ὑπατος προλαβὼν ἐκώλυε τῆς φυγῆς καὶ ὁ ἕτερος ἐδίωκεν. ὁ δὲ ἐν ἑκάτερον αὐτῶν περιστρεφόμενος παρὰ μέρος ἐνίκα. καὶ οἱ μὲν σὺν δορυβῶ τὸ ἀπὸ τοῦδε ἀπεχώρουν, ὁ δὲ Σπάρτακος — — καὶ τῶν ὑπᾶτων αὐτὸν αὐδῆς περὶ τὴν Πικηνίτιδα γῆν ὑποστάντων μέγας ἀγὼν ἕτερος ὅδε γίγνεται καὶ μεγάλη καὶ τότε ἡσσα Ῥωμαίων. Plut. Crass. 9: ἀμφοτέρους ἐξέπεμπον τοὺς ὑπάτους. Ὡν Γέλλιος μὲν τὸ Γερμανικὸν — διέφθειρε, Λέντιον δὲ τὸν Σπάρτακον μεγάλοις στρατοπέδοις περιλαβόντος ὁμήσας ὁμοσε καὶ μάχην συνάψας ἐκράτησε μὲν τῶν πρῶσθεν τῶν, ἔλαβε δὲ τὴν ἀποσκευὴν ἅπασαν. Ex quibus adparet primo a Gn. Lentulo Spartacum, septentriones vorsum secuto L. Gellio properantem, exceptum et paene circumclusum esse, set vi per eius exercitum iter sibi patefecisse; tum rursus ambos consules eum adgressos in fugam vossos esse. Iam si ad Sallustiana animos advorterimus, cum et eodem tempore Lentulus scriptum sit, illud perspicuum est, de proelio dictum fuisse, in quo ille cum alio duce Romano una pugnavisset. Simul extrema verba ostendunt, alium exercitum pugnae diu iam sustentatae supervenisse. Eum legati ipsius Lentuli fuisse, quamquam prae fracte negari nequit, tamen veri simile non est, probabilior haec suspicio: L. Gellium inexpectato illi auxilio venisse. Quod igitur apud Non. in libris est *longum*, iam 1526 emendatum est *locum*. Deinde cum libri *defensus* exhibeant, minus apte Lentulum multo suorum sanguine defensum dici perspicientes, plerique antea viri docti *defendens*, Kritzius *defensum* restituit. De qua re quamquam certo diiudicari nequit, quoniam quod verbum finitum ad *Lentulus* relatum fuerit, nescimus, tamen cum verba *duplici acie* minus recte cum *defendens* coniungi et ostendere potius videantur, Lentulum, cum adventare auxilia vidisset, iam in hostis ingressum esse, ergo locum illum editum aut evasisse, aut quod probabilius, reliquisse ('duplici acie locum editum, quem adhuc multo suorum sanguine defenderat, reliquit et in hostes inpetum fecit'), veri similis est, quod Kritzius proposuit, eoque magis conprobandum, quia proxume ad librorum scripturam adcedit. Tum plerique libri *astari*, *obstari* ms. Palat., *obstare* mscr. Basil., al. *ostari*, *hostari*. Pro quibus quod Colerus coniecit scribendum esse *hastati*, ferri non posse facile intellegitur, nec difficilius paludamenta neque adstare neque obstare satis commode dici. Simul adparet verbum similis notionis esse debere, atque quod sequitur *intellegi*, pro qua quod ms. Palat. exhibet *delevi coeptae*, nihili faciundum est. Sententiae igitur satisfaceret, quod Kritzius recepit *ostentari*, modo ea ratione id verbum dictum esse demonstrari posset. Qua re ego scripsi *extare*, quod cum de eis quae in sculpendo aut pingendo luminibus distinguuntur dictum sit (Ellendt ad Cic. de or. III 26, 101 p. 399 sq.), recte Sallustius ad paludamenta, quae paulatim inter sarcinas cerni ac dignosci coepere, transferre potuit.

Secuntur iam ea fragmenta, quae ex libro secundo commemorata quo referunda sint, dubium aut incertum est.

71 [Kr. 86. G. 94]. Quod ubi frustra temptatum est, socordes milites ire ocepere, non aptis armis, ut in principio, laxiore agmine.

Non. p. 160: *aptum rursum connexum et colligatum significat*. *Socerdius* et *miles* recte iam ab Iunio et Mercero emendata esse facile perspicitur, set non intellego, cur vv. dd. *occoepere* necessario scribendum esse adfirmaverint, cum *occipio* apud veteres poëtas frequentatum fuisse constet. Non tam de seditioso exercitu, quem dux frustra ad oboedientiam reducere temptaverit, agi videtur, quam de militibus, postquam nihil periculi esse arbitrati sunt, negligentius iam ingredientibus.

72 [Kr. 87. G. 10]. Ut sustinere corpora plerique nequeunt arma sua quisque stantes incumbere.

Arus. p. 235: *Incumbo illam rem*. *Sal. Hist. III*: Ut sustinere corpora plerique nequeunt arma sua quisque [*quisquis* cod. Maii] instans [*sic uterque cod.*] incumbere. Serv. ad Verg. A. IX 229: *Ostendit iam eos diuturna statione fatigatos. Quod autem stant, et romani moris est et bellicae necessitatis. Hunc autem standi habitum et Sallustius commemorat, uti fessi arma sua quisque stantes incumbere*. Qui loci cum inter se divorsi sint, primum quaeritur, ut apud Servium utrum grammatici an Sallusti sit. Cum igitur Servius minus recte pro exemplo locum scriptoris adferre, quam certis verbis rem demonstrare videatur, ut cum Sallustianis coniungendum et *incumbere* emendandum esse censeo. Quod si ita est, quamquam commentatorem Vergili Sallusti locum ex memoria protulisse inde adparet, quod pro *sustinere corpora nequeunt* simpliciter *fessi* posuit, tamen ut eo auctore *stantes incumbere* probem, ea re potissimum ducor, quod non tam quod singuli per se quisque (cfr. Cat. 37, 6. fr. IV 1), quam quod plerique fecerint, dicendum videtur esse, et *instans* apud Arus. corruptum est.

73 [Kr. 89. G. 54]. Ac tum maxume, uti solet in extremis rebus, sibi quisque carissimum recordari cunctique omnium ordinum munia extrema exequi.

Non. p. 94: *munia, officia*. Libri *recordavi* vitiose; tum: *omnium ordinum extrema sequi, omnium ordinum munia sequi*, unde rectam loci emendandi viam Iunius invenit; nec dubitare debemus pro insolito *munia sequi* restituere *exequi*. Qui vero Romanorum exercitus in tantum discrimen adactus fuerit, ut omnes omnium ordinum milites testamenta scriberent et obsignerent, nemo facile divinabit.

74 [Kr. 91. G. 81]. Dedecores inultique terga ab hostibus caedebantur.

Prisc. VI p. 236 eodem loco, quo fr. 14 protulit. Quod libri nonnulli *multique* exhibent, ei nihil tribuendum esse patet.

75 [Kr. 92. G. 93]. Perculsis et animi incertis succurritur.

Arus. p. 242 s. v. *incertus illius*.

76 [Kr. 93. G. 12]. Muros successerunt.

Arus. p. 262; cfr. I 102. Cod. Gu. *successerunt*, Mai. *successerant*.

77 [Kr. 94. G. 50]. Fine inguinum ingrediuntur mare.

Arus. p. 231: *fine illius rei*. Philargyr. ad Verg. Ge. III 53: *Modestus 'tenuis' pro fine accipit*. *Sallustius*: fine inguinum ingrediuntur mare. Non prorsus reiciunda haec suspicio videtur, verba dicta fuisse in piscationis apud Byzantium factitatae descriptione (fr. 41 et 42).

78 [Kr. 96. G. 82]. Contra ille calvi ratur quaerit extis num somnio ostenderetur thesaurus.

Entych. p. 195: 'volvo volvis', 'solvo solvis', 'calvo' id est decipio, ut est apud Sallustium in *historiarum libr. III*: contra ille calvi raturq. retexit ne somnio ostenderetur thesaurus; quae recte ab Lindemanno emendata sunt, nec video cur pro *ostenderetur* necessario *portenderetur* scribundum sit. Prisc. VIII p. 431: 'calvo cavillo' pro 'calvillo', cuius primum Sallustius in *III historiis* ponit: calvi ratur. Id. X p. 506: 'calvo calvi', unde Sallustius in *III historiis* infinitivum passivi protulit: contra ille [illae LK] calvi ratur, 'calvi' pro 'decipi'. Non. p. 4: *Calvitur dictum est frustratur, ductum a calvis mimis, quod sint omnibus frustrati.* — Sallustius *Histor. lib. III*: contrullae calvi ratur. — Qua de re haec dicta fuissent, neque alii ostendere — nisi forte Debrossii somniis te duci pateris — neque ego invenire potui. Ceterum Lucullum Sullae monitu multum somniis tribuisse Plut. testatur Luc. c. 23; atque a veteribus thesaurorum multum quaesitos esse, ostendunt quae Cic. de divin. II 65; 134 commemoravit.

79 [Kr. 97. G. 31]. Exaudiri que sonus Bacchanaliorum.

Non. p. 333: *Bacchanaliorum pro bacchanalium, ut vectigalium et conpitalium et novatium et Vulcanaliorum.* Sallustius: exaudiri que sonus Bacchanaliorum. Macrobian. Sat. I 4 p. 211 Bip. *Nam et Sallustius in tertio Bacchanaliorum ait.* Charis. p. 62 (vid. fr. IV 68).

80 [Kr. 98. G. 9]. Coniuratione claudit.

Prisc. X p. 514: *invenitur tamen 'claudio', sed et 'claudio' pro 'claudico'.* Sallustius in *III historiis*: coniuratione claudit. Verba haec corrupta esse, certe sensu prorsus carere concedendum est Klotzio Arch. XV p. 308 sq., nec vero eis substituenda esse verba 61, 25: *ignorantia res claudit.*

81 [Kr. 99. G. 21]. Dubius consili.

Arus. p. 225 s. v. *dubius huius.*

Lib. IV.

Constat hoc libro ab Sallustio narratas fuisse res adversus Mithridaten a. 71—69 gestas, belli servilis exitum a. 71, bellum Macedonicum ac Thracicum a. 72 et 71, piratarum latrocinia a. 71—69, denique res urbanas a. 71 et 70 gestas. Quod si ex omnibus, quae cognita habemus de totius operis descriptione, veri simile est, scriptorem neque res in singulos annos digestas narravisse, neque quae inter se cohaerent nimis longo spatio interposito quasi discerpsisse, non vereor ne in levitatis crimen incurrat, cum hunc ordinem rerum lib. IV enarratarum fuisse statuat: primum fuisse belli servilis exitum, ut postquam extremo lib. III urbem Romam in summum discrimen adductum fuisse narratum erat, statim huius libri principio, quo modo eo periculo liberata esset, lectores docerentur; in qua re cum summae fuissent M. Crassi et Gn. Pompei partes, statim adiectas fuisse res urbanas per eosdem viros actas; deinde transiisse scriptorem ad bellum in regione Italiae propiore gestum (Thracicum), tum piratarum facinora, denique bellum Mithridaticum ab eo tempore, quo Lucullus regem in sua ipsius ditione in-

pugnare coepit, usque ad illud, quo Mithridates ab Parthis auxilium petere coactus est, enarrasse. Sic adparet eas res, quas in ulteriora tempora scriptor persecutus est, post eas, quae antea ad finem adactae fuere, conlocatas fuisse, simulque ita Sallustium optime sibi transitum paravisse ad eas res lib. V enarrandas, quibus Gn. Pompeius in summum potentiae fastigium euectus est. Ceterum procul absum ab ea in-pudentia, ut haec pro certis venditare ausim, ea tantum propono, quae mihi boni et circumspecti rerum scriptoris fuisse videantur.

1 [Kr. 22. G. 4]. Hi locorum pergnari et soliti nectere ex viminibus vasa agrestia, ibi tum, quod inopia scutorum fuerat, ea arte se quisque in formam parmae equestris *clupeo* armabat.

Non. p. 381: *Parma est scutum breve. Sallustius Hist. lib. III: hi locorum perignari [recte Dousa pergnari] et — fueread ea arte [ea arce princ. eam arcem 1480 A. eas artes Dousa, fuerat ad eam artem Carrio, fuerat ab ea arte Ursin., fuerat, ea arte Merc.] — formam parme equestris [sic libri; recte edd. parmae equestris] armabat.*

*2 [Kr. 23. G. 5]. Coria recens detracta quasi glutino adulescebant.

Serv. ad Verg. Ge. III 155: '*Sole recens orto*'; *statim. Sallustius: coria recens detracta veluti glutino [sic codd.] adulescebant. Id. ad A. VII 632: 'Salignas umbonum crates', ut dicit Sallustius de Lucanis, qui de vimine facta scuta recentibus [V. recens] detractis coriis quasi glutino adulescebant [Guelf. I. II. R: Lips. et al. tantum scuta coriis tegebant]. Philarg. ad Verg. Ge. IV 50: Gluten; hic gluten. Sallustius autem: hic glutino adulescebat. Charis. p. 88: quam declinationem Sallustius sequitur, cum dicit: quasi glutino adulescebant. Id. p. 131: itaque Sallustius istius potius declinationis usum secutus glutino inquit adulescebant, ut gaudio, praemio.*

Fr. 1 et 2 quin ad eandem rem spectaverint, non dubium est, si quidem Flor. II 8, 6: *adfluentibus in dies copiis cum iam esset iustus exercitus, e viminibus pecudumque tegumentis inconditis sibi clipeos, ex ferro ergastulorum recocto gladios ac tela fecerunt.* Frontin. Strat. I 7, 6: *Spartaco copisque eius scuta ex vimine fuerunt, quae coriis tegebantur.* Id in Lucania factum esse neque statim post initium belli servilis, ex loco Serv. ad Verg. A. VII 632 adparet, neque obstat quod Florus ante res ab Spartaco gestas narravit, cum aperte quae in exercitu instituerit, quoque modo se dux gesserit, ipsis factis praemittantur. Qua re quamquam de armis paratis etiam lib. III dictum fuisse ex fragmenti 67 initio colligitur, tamen nihil est, cur apud Nonium in numero libri erratum esse censeamus. Set in fragm. 1 fateor me non percipere, quo modo *se in formam parmae equestris armabat* recte dicatur. Nam etsi liberius eam formulam usurpatam esse constat (Suet. Cal. 19: *superiectoque aggere terreno ac directo in Appiae viae formam.* Tac. ab exc. d. A. XV 24: *legati Parthorum mandata regis Vologesis litterasque in eandem formam attulere*), tamen quo minus illud feratur, ratio obstat, quoniam *se armare* is tantum dicitur, qui armis, non aliquo armorum genere se instruit, et forma armorum generis, non hominis est, nisi omni habitu ei species quaedam datur (recte diceretur: *armare in formam militis gregarii, in modum equitis*). Unde mihi videtur excidisse apud Nonium illud, ad quod verba *in formam parmae equestris* relata essent. Iam fragmenti alterius formam eam veram esse, quam Serv. ad Verg. Ge. III 155 memoriae tradidit, facile intellegitur, si quidem verba, ut ad A. VII 632 relata sunt, constructionem prorsus perversam praebent simulque libri multo breviora

exhibent, ut adpareat primum grammaticum rem breviter significasse, tum alium pleniorē locum Sallusti adscripsisse atque inde incondita illa verba conmixta esse. Per se autem perspicitur haec verba haut longe ab fr. I disiuncta fuisse, set cum ea forma sint, ut vix ad singularem referri potuerint, videndum est annon in fragm. I pluralis fuerit: *clupeis* in formam *parmae* equestris se armabant, *quae facile peltibus pecorum obducebant*. Nam coria cet.

3 [Kr. 24. G. 60]. Rursus iumenta nacti ad oppidum ire contendunt.

Non. p. 176: *Contendere, festinare*. De fugitivis ea dicta fuisse ipsa res videtur docere. Oppidum an Thurii fuerint (App. b. c. I 117 p. 532), incertum.

4 [Kr. 26. G. 6]. Et revorsi postero die multa, quae properantes deseruerant in castris, nacti, cum se ibi cibo vinoque laeti invitarent.

Non. p. 219 s. v. *invitare*. Libri *et versi*, in quo *revorsi* latere bene perspexit Carrio; idem mendum librariorum *multaque prop.* feliciter sustulit mutando in *multa quae*. Per se adparet, eos, qui in castris se laeti invitaverint, victores fuisse ac castra hostium deserta; set *properantes deseruerant* ad alios, ad victos hostis, referri ratio vetat. Nisi igitur aliquid excidit, victores putandi sunt castra cepisse, set ex eis confestim ad persequendos hostis properasse, tum revorsos, quae primo reliquerant, diripuisse. Eos victores cum pateat minus severa disciplina coercitos fuisse, fugitivos fuisse veri simillimum videtur, nec veri specie caret Kritzii suspicio, spectasse fragmentum ad cladem, quam Mummius, M. Crassi legatus, accepit (Plut. Crass. 10. Drum. IV p. 79).

*5 [Kr. 27. G. 10]. Sorte ductos fusti necat.

Serv. ad Verg. A. II 201: '*Sorte ductus*'; sic Sallustius: sorte ductus fusti necat [codd. *Burm.* furta vel furti negat; *Guelf.* I fuisse negat; *edd. vett.* furti negati]. Id. ad VI 22: *Proprie autem 'ductis sortibus'*. Sallustius: sorte ductos fusti necat. Cum M. Crassum exercitum ignavam decumatione coërensis memoriae proditum sit (App. b. c. I 118 p. 533. Plut. Crass. 10. Drum. IV p. 79, 99), de alio duce his libris commemorato idem neque constet neque veri simile sit, quin verba haec ad Crassum referunda et libro IV adscribunda sint, dubium non est. Ceterum eisdem verbis usus Tac. ab exc. d. A. III 21.

6 [Kr. III 95. G. III 18]. Dein lenita iam ira postero die liberilibus verbis permulcti sunt.

Prisc. IX p. 487: '*mulsi mulsum*' et '*mulctum*'. Sallustius in IIII *historiarum*: dein — permulcti sunt. Quarti libri fuisse Prisciani codices uno consensu testantur. Aliter haec verba intellegi non posse nisi: duce, cum pridie ira in milites saevivisset, postero die eos liberilibus verbis permulxisse, Kritzio concedere non possum. Nonne enim milites, cum pridie vehementissime permoti fuissent, per noctem iam mollita ira permulceri ab duce potuerit? et nonne ut ita locum intellegamus, ratio postulat (cfr. Conn. p. 17)? Quae cum ita sint, num verba cum Debrossio ad Crassum milites, cum antea ab eis crudeliter pœnas expetiisset, iam rursus lenientem referunda sint, valde dubium est.

*7 [Kr. 28. G. 78]. In silva Sila fuerunt.

Serv. ad Verg. A. XII 715: *Syla mons est Lucaniae*. — Sallustius de

fugitivis: in silva Sila fuerunt [*al.* fugerunt]. Vide num scribendum sit *in silvam Silam fugerunt*. Spartacum, cum superiores esse Crassi copias intellexisset, in extremum Bruttium fugisse, unde in Siciliam transiceret, constat (Plut. Crass. 10. App. b. c. I 118 p. 533. Flor. II 8, 12. Drum. l. c.).

8 [Kr. 29. G. 1]. Dolia, quae sub trabes locata vitibus aut virgis vinciebant.

Arus. p. 261: *Sub illam rem locatum*. Nove Sal. Hist. IV: dolia cum sub — vinciebant. Cum, quod Gu. exhibet, quia explicari non posse videbatur, recepi Lindemanni emendationem *quae*. Spartacum, cum a piratis desertus esset, rates confecisse, set eis transire in Siciliam frustra conatum esse, testatur Flor. II 8, 13: *ibi circa Brittium angulum clusi, cum fugam in Siciliam pararent neque navigia suppetere, ratesque ex trabibus et dolea coneca virgultis rapidissimo freto frustra experirentur* — ex quo loco huc referendum esse quod sequitur fragmentum, certissimum est.

9 [Kr. 30. G. 39]. Implicatae rates ministeria prohibebant.

Prisc. IX p. 473, ubi de duplici forma *implicitus* et *implicatus* dicit. Rates fluctibus rapidis inter se implicitae videntur itaque navigatio prohibita fuisse.

* 10 [Kr. 31. G. I 128]. G. Verres littora Italiae propinqua firmavit.

In cod. Gu. Arusiani (p. 254) post *propinquant illi loco et propinquant illum locum* haec leguntur: *Propinquum illa re*. Salust. Hist.: G. Verris littora Italia propinqua firmavit. Iam in priore *G* latere libri numerum acute Lindemannus perspexit, set minus recte eum VI fuisse suspicatus est. Ubinam enim scriptorem de ea re narravisse credibile est, nisi ubi de Spartaci in Siciliam transeundi consilio dixit? Adparet ergo IV corrigendum esse. Pro *Verris* nominativum restituendum esse quivis videt. Set multo difficilior haec quaestio est rectene grammaticus Sallusti locum rettulerit. Ablativum igitur cum *proximus* iunctum ratione defendi ipse quondam ad Iug. 18, 11 et 19, 4 p. 166 ostendi. Tamen, cum ratio per se parum valeat, nisi usus adcesserit, Arusiani fides minuitur de altero loco Iug. 18, 11 Diomedis p. 410 testimonio et libris Sallustianis. Ad quae cum adcedat, quod libros iam antiquitus multis modis corruptos fuisse et grammaticos praeiudicata quadam opinione Sallustio mirabilia atque incredibilia adfinxisse constat, eo minus negare audeo Arusianum etiam hoc loco falsa scriptura deceptum fuisse, quo minus caussa fuit, cur Sallustius de Siciliae littoribus dicens, Italiam eum locum delegeret, unde illa regio spectaretur et consideraretur.

11 [Kr. 63. G. 7]. Suspectusque fuit, incertum vere an propter negligentiam, societatem praedarum cum latronibus composuisse.

Non. p. 177 sq. sub verbo *componere, exsimulare, fingere* ex libro III haec adtulit, ita scripta: *suspectusque fuit incertum vero ac per negligentiam societatem praedarum cum latronibus composuisset*. Iam in propatulo est, ultimum verbum ab *suspectus fuit* pendere debere itaque infinitivum rescribendum esse, nec minus verbis *incertum — negligentiam* contineri duplicem interrogationem interpositam, in qua primum uti *vere* restituatur dicendi consuetudo postulat, tum *per negligentiam* ferri non potest. Quid enim hoc: incertum an per negligentiam suspectus fuerit? Debebat certe 'per suam ipsius negligentiam'. Facile autem est id in *propter* mutare. Haec de M. Antonio intellegi non posse (Drum. I p. 63),

ex numero libri adparet. In neminem autem melius ea convenire, quam in G. Verrem, acute Kritzius perspexit. De loco ubi ea dicta fuerint, cum quaeritur, num Sallustius de accusatione G. Verris aliter ac per transcursum dixerit, in incerto relinquendum est: set duo fuere loca, ubi illud commodissime scribi potuit, aut ubi de Spartaci consilio in Siciliam transeundi dicebat scriptor, aut ubi de piratarum latrociniiis.

12 [Kr. 40. G. 8]. Dissidere inter se coepere neque in medium consultare.

Arus. p. 238: *in medium pro in commune*. — *Salust. Hist. III*: dissidere — consultare. Inlustravit Kritzius adlato loco Plut. Crass. 11: ἐφοβήθη μὲν οὖν ὁ Κράσσος μὴ λάβοι τις ὁρμή τὸν Σπάρτακον [postquam munimenta Romanorum in Bruttio perripuit] ἐπὶ τὴν Ρώμην ἐλαύνειν, ἐθάρσεν δὲ πολλῶν ἐκ διαφορᾶς ἀποστάντων αὐτοῦ καὶ στρατοπεδευσάμενων κατ' αὐτοὺς ἐπὶ Λευκαρίδος λίμνης, ἣν φασὶ τρέπεσθαι διὰ χρόνον γενομένην γλυκεῖαν καὶ αὐτὴς ἀλμυρὰν καὶ ἀποτον.

13 [Kr. 41. G. 77]. Sapor iuxta fontis dulcissimos.

Arus. p. 262 s. v. *sapor iuxta illam rem*. Ad quid haec verba melius referantur, quam cum Kritzio ad lacum Lucaniae, de quo dixit Plut. l. ad 12 adlato, non invenio.

14 [Kr. 44. G. 61]. Avidior modo properandi factus.

Arus. p. 210: *avidus illius rei*. De Crasso, qui cum Pompeium adventare audivisset, ne gloriam confecti belli cum illo communicaret, omni studio Spartacum obprimere studuit (Plut. Crass. 11. App. b. c. I 119 p. 533 extr.), haec dicta fuisse, si non certum, at veri simillimum est.

15 [Kr. 42. G. 3]. Cum interim lumine etiamtum incerto duae Gallae mulieres conventum vitantes ad menstrua solvenda montem adscendunt.

Lemma apud Non. p. 335, qui haec verba ex libro IIII adfert, est *Gallae pro Gallicae*, et ita libri etiam in verbis Sallustianis. At recte Nipperdeus spicil. in Corn. Nep. p. 37 errasse aut Nonium ipsum aut librarios scribundumque *Gallae* statuit, quae sententia minime reicitur eo, quod Kritzius observavit, cum Sallustius *Saguntius* pro *Saguntius* dixisset (fr. II 23), consentaneum esse eum etiam *Gallius* novasse. Nam in illis adiectivis usum certum et stabilem non fuisse, satis ostendit, quod Ovidius tam saepe pro *Latinus* scripsit *Lattus*; at cur *Gallius* contra consuetudinem dicendi scribere auderet nulla fuit caussa. Rem recte inlustravit Kritzius comparato Plut. Crass. 11: Πρῶτον μὲν οὖν διαγνούς τοῖς ἀφεστῶσι καὶ κατ' ἰδίαν στρατευσόμενοις, ὧν ἀφηγοῦντο Γάιος Καννίκιος καὶ Κάστος, ἐπιθέσθαι, λόφον τινὰ προκαταληφμένους ἀνδρας ἑξακισχιλίους ἀπέστειλε λανθάνειν πειράσθαι κελεύσας. Οἱ δ' ἐπειρῶντο μὲν τὴν αἰσθησὶν ἀποκρύπτειν τὰ κρήνη καταμπέγοντες, ὁφθέντες δ' ὑπὸ δυνεὶ γυναικῶν προθυνομένων τοῖς πολεμίοις ἐκινδύνευσαν εἰ μὴ Κράσσος cet. Quae qui consideraverit, Plutarchum *ad menstrua solvenda* apud Sallustium aut non legisse aut non intellexisse conseebit. Set quae sunt tandem illa *menstrua*? sacra: privata an publica? et cur *solvi*, non offerri aut fieri dicuntur? Qua denique mala fortuna accidit, ut eius rei, quam Sallustius ut omnibus notam commemorat, nulla apud quemquam veterum scriptorum mentio facta sit? Nisi quam corrupti Noni libri essent, omnes conpertum haberent, non auderem audacior emendandi rationem proponere. Puto enim in illis verbis inesse

struem movendam, de quo sacrificiorum genere vid. Cat. r. r. 134, 2 et 141, 4. Fest. p. 248 et 239 ed. Lindem.; in syllaba *men* autem latere mihi videtur nomen dei, cui strues illa connota sit. Cetera menda *mulieris* et *vitandis* iamdudum sublata sunt.

16 [Kr. 43. G. 41]. Legiones pridie in monte positas arcessivit.

Haec verba apud Prisc. X p. 535 leguntur statim post fr. III 68. Cur *arcessivit* in *laccessivit* mutetur, nulla profecto caussa est, nisi verbis eam sententiam expressam fuisse censeas, quam ipse tibi finxeris. Set quoniam ea ad eandem pugnam, de qua fr. 15 egit, relata sunt, de hoc proelio quae nota sint circumspectiunda sunt. Plutarchus igitur loco ad 15 conlato sic in narrando pergit *ἐὶ μὴ Κράσσεος ὁξέως ἐπιφανεῖς μάχην ἔθετο πασῶν καρτερωτάτην, ἐν ᾗ τριακοσίων ἐπὶ διαχιλίοις καὶ μυριοῖς καταβαλὼν δύο μόνους εὖρε κατὰ νότον τετρωμένους, οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἐστώτες ἐν τάξει καὶ μαχόμενοι τοῖς Ῥωμαίοις ἀπέθανον*. Apud Front. bis de proelio ab Crasso adversus Gannici et Casti copias commissio commemoratum legimus II 4, 7: (M.) *Licinius Crassus fugitivorum bello apud Calamatium (montem) educturus militem adversus Castum et Gannicum, duces Gallorum, duodecim cohortes cum C. Pomptinio et Q. Marcio Ruso legatis post montem circummisit. Qui cum commissio iam proelio a tergo clamore sublato decucurrissent, ita fuderunt hostes, ut ubique fuga, nusquam pugna capesseretur*, et II 5, 34: *Crassus bello fugitivorum apud Calamatium [volg. Cathenam] (montem) bina castra cominus cum hostium castris vallavit: nocte deinde commutatis copiis, manente praetorio in maioribus castris ut fallerentur hostes, ipse omnes copias eduxit et in radicibus praedicti montis constituit, divisioque equitatu praecepit L. Quintio, partem Spartaco obiceret pugnaque eum frustraretur, parte alia Gallos Germanosque ex factione Casti et Gannici eliceret ad pugnam et pugna simulata deduceret, ubi ipse aciem instruxerat: quos cum barbari insecuti essent equite recedente in cornua, subito acies Romana ad aperta cum clamore procucurrit. Triginta quinque milia armatorum eo proelio interfecta cum ipsis ducibus Livius tradit, receptas quinque Romanas aquilas, signa sex et viginti, multa spolia, inter quae quinque fasces cum securibus*. Quae testimonia non nihil inter se dissensionem si consideraverimus, num de eodem proelio ab Plutarcho et Frontino dicatur, dubium videtur. Nam ex Plutarchi narratione id proelium statim factum videtur esse, cum insidiae in loco edito positaе mulieribus duabus Gallis detectae essent; videntur fugitivi illa sex milia armatorum impetu petiisse, set Crassus auxilio adcurrens gravissimam cladem edidisse. Quae sex milia armatorum non possunt esse duodecim cohortes, quas Frontinus priore loco commemorat, quo in errore fuit Drum. IV p. 80; nam eae non in loco edito conlocatae, set post montem circummissae sunt, neque a fugitivis pressae Crassi auxilio liberatae, set ab tergo cum Crassus iam proelio implicatus esset, incurrentes maxumam stragem fecere. Ad quae adcedit, quod quae Plutarchus de mortuis narrat, prorsus repugnant Frontini verbis *ut ubique fuga, nusquam pugna capesseretur*. Set cum his prorsus conveniunt, quae Plut. de priore proelio ad Lucaniae lacum commissio memoriae prodidit: *Τούτοις ἐπελθὼν ὁ Κράσσεος ἐξέωσε μὲν ἀπὸ τῆς λίμνης, ἀσθηρόθη δὲ τὸν φόνον καὶ τὴν δίωξιν αὐτῶν ἐπιφανέντος ὁξέως τοῦ Σπαρτακῶν καὶ τὴν φωνὴν ἐπιστῆσαντος*. Quod si per se veri simile est, Frontinum de artificii eodem proelio ab eodem duce adhibitis divorsis locis dicturum non fuisse, paene certum videtur priorem eius locum ad aliam pugnam, quam alterum referendum esse. Set nunc regio, in qua proelium commissum est, recte nominata sit *ad Calamatium (montem)*, an lateat in eo conruptela (ad lacum Lucaniae?), eo minus discernere audeo quod neque de illo lacu, neque de Calamatio multa perquirens quidquam invenire potui. Altero loco fortasse *ad Calamatium montem* verum est, cum in monte hostes

castra habuisse traditum sit; set etiam de ea re iudicium continendum, cum libri Frontini variant et Orosius V 24, quem ex Livio hausisse numerus occisorum fugitivorum ostendit, proelium *ad caput Silari* commissum esse tradat. Iam si quae Plutarchus de ea pugna, qua Castus et Gannicus cum suis copiis deleti sunt, narravit, cum eis quae Frontin. II 5, 34 tradidit, comparaverimus, certum est illius narrationem non plenam esse — nam lacunam apud eum si statuerem, merito audacior viderer. Ceterum eum apud auctores, quibus usus est, invenisse Spartacum haut longe ab eo proelio abfuisse, verbis quae continuo sequuntur, mihi probam videtur: *Σπαρτάκῳ δὲ μετὰ τὴν τούτων ἡττὰν ἀναχωροῦντι πρὸς τὰ ὄρη τὰ Πενηλίνα*. Set rem diligentius perpendamus. Cum insidiae in monte a Crasso conlocatae per duas Gallas mulieres conspectae essent, fugitivorum duces nihil aliud agere potuere, nisi ut eas, ante quam Crassus ipsos adgrederetur, obprimerent. Qua re Plutarcho fides habenda est, sex milia illa armatorum fugitivorum inpetu in summum discrimen adactos fuisse nec minus eos per Crassum ex hoc periculo ereptos esse, set nullo modo credibile est, tum pugnam ea ratione factam esse, qua Frontinus narravit, nec tamen huic omnem fidem negare possumus. Igitur fugitivos credere debemus tum, cum Crassus eis, quos in insidiis posuerat, auxilio veniret, ne ancipiti periculo caperentur, se recepisse et montem minus longe ab Spartaci castris dissitum occupavisse: ibi tum ab Crasso eo modo pugnam factam esse, quo Frontinus tradidit, apud Plutarchum autem reliquis omisiss statim exitum eius pugnae adiungi. Cui sententiae si quis opponat, de numero occisorum longe discrepare Plutarchum et Frontinum, quam multa in talibus rebus ficta utraque omnem modum aucta tradita sint apud scriptores, recordetur: illud potius tenendum est, quae Sallustius narraverit — nam ex eo Plutarchum hausisse certum videtur — multo maiorem speciem veri prae se ferre, quam quae Livius memoriae prodiderat (sic indicavit tacite Momms. H. R. III p. 79). Iam ut tandem ad Sallusti verba, quae mihi tam longae digressionis causam praebuere, revertar, non video quem in his rebus locum habuerint, nisi legiones putes sex milia illa armatorum, de quibus Plutarchus narravit fuisse casque, cum fugissent fugitivi, ab Crasso in castra sua reductas esse. Cum autem rem talem, in qua ea verba recte dici potuerint, in alio bello accidisse negare nequeamus, cautius videtur fateri nos quo illa pertinuerint prorsus nescire.

Cum Sallustium de situ ac natura Italiae extremarum regionum atque Siciliae insulae littorum dixisse, ubi res ab Spartaco et M. Crasso in illis gestas enarravit, paene certum sit, fragmenta ad illa spectantia hic subiungere non dubito, quamquam plerisque apud veteres scriptores libri numerus non additus est.

* 17 [Kr. 32. G. 16]. Italiae plana ac mollia.

Serv. ad Verg. A. III 522: *humilemque videmus Italiam; aut naturam provinciae ostendit (quod verum est in illo transitu), ut Sallustius Italiae plana ac mollia [al. leg. Italia plana ac vel et mollis]*. Nisi Servium prorsus inconsiderate hunc locum adtulisse credis, Sallustium haec non de omnibus Italiae regionibus planis ac mollibus dixisse adparet, set de littoribus meridionalibus (vid. fr. 20).

* 18 [Kr. 33. G. 13]. Omnis Italia coacta in angustias finditur in duo promunturia, Bruttium et Sallentinum.

Serv. ad Verg. A. III 400: *Sallentinum promontorium Italiae est [inter Calabriam et Bruttios]; nam ut ait Sallustius: Omnis — Sallentinum, ubi corrupte nonnulli libri inter; set cur Kritzius et Gerlachius additur,*

quod nulla commemorata scripturae divorsitate apud Lion. legitur, in *scinditur* conmutandum putaverint, non percipio. Ex eis autem, quae scripserunt Strabo V p. 289 Mein. ἡ λοιπή δ' Ἰταλία στενή καὶ παραμυκής, κορυφομένη διχῶς, τῇ μὲν πρὸς τὸν Σικελικὸν πορθμὸν τῇ δὲ πρὸς τὴν Ἰαπυγίαν, σφιγγομένη δ' ἐκατέρωθεν (i. e. coacta in angustias) τῇ μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀδρίου τῇ δ' ὑπὸ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους, et Pomp. Mel. II 4, 1: *Verum ubi longe abit, in duo cornua scinditur respicitque altero Siculum pelagus, altero Ionium, tota angusta et aticubi multo quam unde coepit angustior* (conl. ibid. 8), ut ex ipsis Sallusti verbis intellegitur eum promunturii vocabulo non de extremis in altum procurrentibus linguis, set de paeninsulis in mare prominentibus dixisse. Sic Pacuvius 94 ed. Ribb. de Ida scripserat: *Promunturium quous lingua in altum project;* cfr. Caes. B. G. III 12: (*oppida*) *posita in lingulis promunturisque* ibiq. Kraner.

19 [Kr. 34. G. 14]. Ad Siciliam vergens faucibus ipsis non amplius patet milibus quinque et triginta.

Arusianus p. 254 s. v. *patet tot pedibus*, quem locum male intellexisse patet. Cum Plut. Crass. c. 12 τάφρον ἐμβαλὼν ἐκ θαλάσσης εἰς θάλασσαν διὰ τοῦ ἀγένης σταδίων τριακοσίων scripserit, eaque longitudo ad mensuram ab Sallustio dictam proxime adcedat, non dubium est, quin hic eum locum significare voluerit, per quem Crassus fossam duxit (cfr. Momms. III p. 79 not.). Quod si ita est, adparet *fauces* non cum Kritzio fretum Siculum intellegendas esse, set angustissumam Bruttiae paeninsulae partem.

*20 [Kr. 35. G. 15 et 20]. Italiae Siciliam coniunctam fuisse constat: set medium spatium aut per humilitatem obrutum est aut per angustiam scissum. Ut autem curvum sit, facit natura *humilioris et mollioris* Italiae, in quam asperitas et altitudo Siciliae aestum relidit.

Adtulit haec Serv. ad Verg. A. III 414. Isid. Or. III 18, 3 p. 426: *Fretum Siciliae, quod Rhegium dicitur. Sallustius tali ex causa vocari scribit dicens Italiae olim coniunctam fuisse Siciliam, et dum esset una tellus, medium spatium aut per humilitatem abruptum est aquis aut per angustiam scissum. Et inde Πήγιον nominatum, quia Graece abruptum hoc nomine nuncupatur. Est autem artissimum trium milium spatio Siciliam ab Italia dividens, fabulosis infame monstris, cuius hinc inde Scylla et Charybdis ostenditur. Ex Isidori verbis igitur apertum est, Sallustium etiam de originatione nominis Πήγιον dixisse, set quo connexu id cum reliquis fuerit, certo constitui posse diffido. At haut absurda haec videtur suspitio, praecessisse illud verbis ab Servio adlatis, et paene certum videtur abruptum est aquis ab Isidoro ex priore loco in posteriorem perspicuitatis causa translatum esse. Nam nisi illud praecessisset, in verbis quae apud Servium leguntur, aegre ablativo velut *aquis* vel *fluctibus* vel *mari* careremus. Num relicta Isidorus ab Sallustio sumpserit, incertum est, certe quae illius fuerint, indagari non potest. Unde quod Kritzius et Gerlachius ante curvum exhibuere, tam sumptum sit ignoro; apud Lion. non legitur. Nec vero obscurum erit, cur *humilioris* inserendum putem. Etenim non credo Sallustium, scriptorem in exaequandis obpositis diligentissimum, nihil scripsisse, quod altitudini Siciliae responderet.*

*21 [Kr. 36. G. 19]. Scyllam adcolae saxum mari imminens adpellant simile celebratae formae procul visentibus.

Isid. Or. XIII 18, 4 p. 426. his additis: *unde et monstruosam speciem fabulae illi dederunt, quasi formam hominis, caninis succinctam capitibus, quia collisi ibi fluctus latratus videntur exprimere.* Serv. ad Verg. A. III 426: *Sallustius saxum esse dicit, simile formae celebratae procul visentibus. Canes vero et lupi ob hoc ex ea nati esse finguntur, quia ipsa loca plena sunt monstris marinis et saxorum asperitas illic imitatur latratus canum.* Cum aperte Servius Sallusti verba in brevius contraxerit, profecto non video, cur priora illa verba quae apud Isidorum leguntur, ipsa Sallustiana esse negemus, nisi ea indigna illo scriptore fuisse ostenderis (vid. Kreyss. ad Sall. Fragm. Vatic. 1835 p. 54). Cum vero neque ab Sallusti ingenio alienum videatur omnium de Scylla fabularum originem explicare, et sit in quo species quaedam Sallustianae orationis adpareat, relicua quoque ab eo scripta fuisse suspicor, set neque quae eius verba fuerint neque quo connexu, divinare audeo.

22 [Kr. 37. G. 17]. Charybdis mare vorticosum, quod forte inlata naufragia sorbens gurgitibus occultis milia sexaginta Tauromentitana ad littora trahit, ubi se laniata navigia fundo emergunt.

Hoc fragmentum ex compluribus veterum scriptorum locis recte editores confecere. Primum Isid. Or. III 18, 5 p. 426 haec tradidit: *Charybdis dicta, quod gurgitibus occultis naves absorbeat. Est enim mare vorticosum et inde ibi laniata naufragia profundo emergunt. Ter autem in die erigit [an egerit?] fluctus et ter absorbet. Nam accipit aquas ut eromat, vomit ut rursus accipiat.* Serv. autem ad Verg. Aen. I 117: *quod de Charybdi legitur — de quo ait Sallustius Charybdis mare verticulosum, pro quo vorticosum scribendum esse et ex Isidori loco et Plin. H. N. III 8, 14 adparet.* Deinde Serv. ad Verg. A. III 420: *unde naturam pristinam servat. Nam sorbet universa [quaeprehendit] et secundum Sallustium ea circa Tauromentitanum littus egerit, atque ad 425: trahentem; Sallustius quod forte inlata naufragia sorbens gurgitibus occultis milia sexaginta Tauromentitana ad littora trahit. Denique Arus. p. 229: emergit se. Sallust. Hist. IV: ubi se laniata navigia fundo emergunt. Ceterum cum Sen. nat. qu. VII 8, 2 p. 302 ed. Haas. haec scripserit: deinde turbinum motus vagus est et disiectus et ut Sallustii utar verbis, verticosus, cometarum autem cet., et Gerlachius et Kritzius hoc singulare fragmentum esse voluerunt, ille Sallustium multum fuisse in ventorum caussis aperiendis ratus (III 78), hic de vento, qui in Armenia minore M. Fabi et Mithridatis castra disturbavit (App. b. M. 88 p. 395, 10), dici arbitratus (V 6). Set verba Senecae si diligenter consideraveris, nihil eum ab Sallustio sumpsisse patet, nisi vocabulum *vorticosus*, neque offendit pluralis *verbis*, quamvis facile sit emendare *verbo*. Iam ne illud quidem certum esse adparet, utrum Sallustius vocabulo illo de turbine vel vento dixerit, an Seneca de alia re dictum ipse ad turbinum motus transtulerit. Mihi quidem, cum constet Sallustium *mare vorticosum* dixisse, cautius videtur hoc statuere.*

23 [Kr. 38. G. 18]. Triplici fluctu.

Serv. ad Verg. A. I 116, quae ad Charybdim pertinuisse ex loco Isidori ad 22 adlato adparet.

24 [Kr. 39. G. 21]. Pelorum promunturium dictum a gubernatore Hannibalis illic sepulto.

Serv. ad Verg. Aen. III 411: *Pelori; promunturium Siciliae est secundum Sallustium, dictum a gubernatore Hannibalis illic sepulto, qui fuerat occisus per regis ignorantiam, cum se eius dolo crederet esse deceptum, veniens de Pelitia: quanquam legerimus etiam ante Pelorum dictum.* Isid. Or. XIV 7, 4

p. 454: *Pelorum promunturium Siciliae respiciens Aquilonem, secundum Salustium dictum a gubernatore Hannibalis illic sepulto.* De re cfr. Mel. II 7, 15. Val. Max. IX 8, 1. Strabo I p. 12, 21 et III p. 232, 24 Mein.

*25 [Kr. 57. G. 35]. M. Lollius Palicanus, humili loco Picens, loquax magis quam facundus.

Quint. i. o. IV 2, 2: *Haec est narratio.* — — *Non enim solam volunt esse illam negotii, de quo apud iudices quaeritur, expositionem sed personae, ut M. Lollius — facundus.* Gell. N. A. I 15, 12: *Eupolidis quoque versus de id genus hominibus consignatissime factus est: λαλεῖν ἄριστος, ἀδυνατώτατος λέγειν, quod Salustius noster imitari volens adscribit: loquax inquit magis quam facundus.* Cum M. Lollium Palicanum constet a. 71 trib. plebei Pompeio in contione ad populum dicendi potestatem fecisse (praeter eos quos iam Kritzius laudavit, Zumpt. ad Cic. in Verr. I 47, 122 p. 204; Ellendt ad Cic. Brut. 62, 223 p. 402, Drumann. IV p. 382 et 386, 78, cfr. Momms. H. R. III p. 91 extr.), cui libro hoc fragmentum adsignandum et ad quam rem referendum sit, dubium non est; nec vero negaverim inter ea quae secuntur fragmenta locum habuisse. Vid. fr. inc. 99.

26 [Kr. 59. G. 39]. Qui quidem mos ut tabes in urbem coierit.

Fest. p. 273 Lindem. *Tabem eam quae faceret tabescere apud antiquos usurpatum. Salustius quoque frequenter, ut in Catilina —. Et in lib. IV historiarum: qui — coierit.* Quae verba quamvis mira sint, tamen emendatione (Carrio: *coniectus*) abstinendum videtur, cum neque quo connexu dicta fuerint adsequi possimus, et recte is mos in urbem coire dicatur, qui ex provinciis urbem invaserit in eaque quasi sedem fixerit. Quae si vera sunt, verba illa de tribuniciis turbis dicta fuisse veri prorsus dissimile est, set recte potuere dici de more expoliandarum provinciarum, qui quidem ita in urbem coit, cum iudices senatores partem pecuniarum ereptarum sibi vindicare studerent, ut consuetudo iniustorum iudiciorum ex provinciis quasi tabes etiam urbem intraret (Momms. III p. 86). Cum autem M. Lollium Palicanum constet in Sthenii Siculi caussa de his iniuriis ad plebem dixisse (Cic. in Verr. II 41, 100. Drum. V p. 386, 78), fragmentum illud mihi non sine omni veri specie praegresso adiunxisse videor.

27 [Kr. 60. G. 31]. L. Hostilius Dasianus, inquietus animi.

Arus. p. 242 s. v. *inquietus illius.* Cum cod. Gu. Hostibus exhibeat, rectius Ruhnck. ad Vellei II 68, 3 inde *Hostilius* effecit, quam Lindemannus *Hostius*. Si autem verum est, quod Kritzius suspicatur, hominem illum in eis fuisse, qui tum populum exagitavissent, cur hoc fragmentum ante ea, quae secuntur, posuerim, facile intellegitur.

28 [Kr. 52. G. 26]. Exercitum dimisit, ut primum Alpibus ingressus est.

Arus. p. 223 s. v. *digredior illum locum.* Haec de alio quam de Q. Metello Pio dicta esse non posse, iamdudum intellectum est (vid. Momms. H. R. III p. 91).

*29 [Kr. 53. G. 27]. [*Pompeius*] de victis Hispanis tropaea in Pyrenaei iugis constituit.

Serv. ad Verg. A. XI 6: *constituit in tumulo; in colle: quia tropaea non figebantur nisi in eminentioribus locis. Salustius de Pompeio: devictis*

Hispanis tropaea in Pyrenaeis iugis constituit. Cum Guelf. I et II *Pyrenaei* exhibeant (al. *Pyreneae*), id recipiundum esse docuit Linkerus Em. p. 31. Set cum ex Plinio constet (H. N. VII 27, 96) Pompeium tropaea posuisse cum ex Hispania rediret, et in earum titulis Sertorium tacuisse, scribendum esse *de victis* facile adparet. Cfr. Tac. ab exc. XV 18: *At Romae tropaea de Parthis arcusque medio Capitolini montis sistebantur*.

30 [Kr. 55. G. 34]. Si nihil ante adventum suum inter plebem et patres convenisset, coram se daturum operam.

Prisc. XIV p. 52 de *coram* dicens haec verba adfert. Verba Pompei fuisse iam in itinere voluntatem suam componendarum discordiarum civilium declarantis in propatulo est. Verba per se ambigua sunt, cum non ostendant, utris partibus fautor et adiutor futurus sit — nam etiam optumates in eius adventum rem distulisse demonstrat Macer III 61, 21 — set talis ambiguitas prorsus ingenio Pompei convenit. Ceterum vid. ad 32.

31 [Kr. 56. G. 33]. Multisque suspitionibus volentia plebi facturus habebatur.

Non. p. 126: *Volentia i. e. quae vellent. Sallustius Historiarum lib. IIII: multisque — habebatur. Nondum certum fuisse utri parti se adiuncturus esset Pompeius, cum hoc fragmentum ostendat, post 30 ponendum esse adparet. Talem suspitionem inde natam esse, quod exercitum sese post triumphum statim dimissurum adfirmasset, Plutarchus narrat Pomp. 21.*

32 [Kr. 58. G. 29]. Multitudini ostendens, quam colere plurimum, ut mox cupitis ministram haberet, decreverat.

Arus. p. 248 s. v. *minister his.* Corruptam libri Gu. scripturam *ut mox cupit* is egregie emendavit van der Hoeven spec. p. 48. Set quae sunt *mox cupita*? Nam etsi *mox* ad *haberet* refertur, tamen ea quae cuperentur, mox eventura esse speratum esse adparet. Respondit Kritzius, verba apertissime spectare ad Gn. Pompeium, et ad eam contionem, quam consul designatus M. Lollio Palicano dante habuit (Cic. in Verr. Act. I 15, 45 ad eumque locum Ascon. p. 148), cupita ergo esse summam ac nullis finibus circumscriptam in re publica potentiam. Set vereor ne haec cum Pompei ingenio ac sententia non prorsus conveniant, qui quidem post consulatum minime multitudinem coluerit, set ubique magno cum comitatu ingrediens ab aditu prohibuerit (Drum. IV p. 392). Omnino quis est, qui ignoret Gn. Pompeium minus ad summum potentiae fastigium properasse? Ac certius quidem iudicare possemus, si quid obiecti ad verbum *ostendens* relatum fuisset conpertum haberemus. Nam quod van der Hoeven coniecit *ostendens se* uti non prorsus reiciundum, ita tamen dubium est. Cum vero *ostendere* usurpatum sit ab Sallustio de eis, quae futura promittuntur (vid. quae olim ad Iug. 23, 1 p. 184; 49, 5 p. 347 al. l. disputavi), quid impedit, quo minus h. l. eodem modo dictum putemus et *cupita* intellegamus triumphum et consulatum et agro- rum adsignationes (Momms. III p. 89)? Similis tum argumenti haec verba sunt ac fr. 30 et 31. Quid quod fateor mihi non inconditam videri sententiam, si haec verba cum 30 coniungantur: 'Si — se daturum operam multitudini ostendens, quam — decreverat'. Set nolo id pro certo venditare.

33 [Kr. 54. G. 9]. Conlegam minorem et sui cultorem expectans.

Arus. p. 220: *cultorem sui*. Haec verba si ad petitionem consulatus in annum 70 pertinere — id quod nemo facile infitiabitur —, variae patent eorum explicandorum viae ac rationes. Possunt enim, quae Kritzii est haut inprobabilis sententia, intellegi de M. Crasso, qui cum conlegam se habiturum virum se inferiorem sibi deditissimum speravisset, subito Gn. Pompeium competitorem futurum conpererit, nec minus de Pompeio, qui cum Crassus ab eo ne suam petitionem aegre ferret petiisset (Plut. Pomp. 22. Crass. 12), fore ut ille in magistratu minorem animum gereret sibi obsequeretur, confusus sit, id quod certe principio consulatus evenit (Momms. III p. 95).

34 [Kr. 62. G. 72]. Crassus obtrectans potius conlegae quam boni aut mali publici gravis existumator.

Verba extant ap. Arus. p. 250 cum lemmate *obtrectans illi*, set corrupte in cod. Gu. legitur *gravis exactos*. Pro quo Gerl. scripsit *exactor*, facili mutatione set pervorsa sententia. Nec veri similis est Kritzii sententia illud ex *auctor* factum esse. Cum vero nihil certius sit, quam illa verba dicta fuisse de M. Crassi in consulatu actionibus, ex participio *obtrectans* autem et ex reliquis verbis adpareat membrum finitum hoc continuisse: eum legibus ab Pompeio latis obstitisse, manifestum est obtrectationi obpositum fuisse verum rei publicae studium, quod ab iudicio de rebus agendis aut actis pendet. Quam ob rem scripsi *existumator*, cum hanc fuisse sententiam statuerem: Crassus in senatu (Plut. Pomp. 22. Momms. III p. 95) obstitit, obtrectandi potius studio quam recto iudicio, num res ab Pompeio actae rei publicae prosperae et utiles, an infelices et malae futurae essent. Possis suspicari *aestumator*, set vid. Madv. ad Cic. d. fin. III 2, 10.

35 [Kr. 50. G. 28]. At Gn. Lentulus patriciae gentis, conlega eius, cui cognomentum Clodiano fuit, perincertum stolidior an vanior, legem de pecunia, quam Sulla emptoribus bonorum remisserat, exigunda promulgavit.

Haec verba Gellio N. A. XVIII 4 causam longioris disputationis de significatione adiectivorum *vanus* et *stolidus* praebuere. De re, de qua egit lex promulgata, Cicero dixit acc. Verr. III 35, 81, set ita ut non legem, verum aliquot senatus consulta commemoraret, quo Kritzii et Mommsenii (H. R. III p. 94) sententia Gn. Lentulum non eos. a. 72 (Drum. II p. 546), set cum censuram eodem L. Gellio Poplicola conlega gereret a. 70 [vid. Fischer Tab. p. 204], legem illam tulisse confirmatur. Quae eadem aliquid inde munimenti accipit, quod Gell. l. c. *stolidos* definivit esse *austeros et molestos et inlepidos, quos Graeci μοχθηροὺς καὶ φορτικοὺς dicerent*. Nam censuram illam severe gestam et multos senatu motos esse constat [Momms. l. c. p. 93. Drum. l. c.]. Si iam verba consideraverimus, adparet quod Gn. Lentulus fecit, obpositum fuisse ei, quod L. Gellius egerat. Quod quid fuerit quamquam traditum non est, tamen suspicari possumus, severitatem illam in nobiles ab L. Gellio potissimum exercitam esse, Gn. Lentulum, patricium hominem, minus fortem se ostendisse, set ut ipse aliquid egisse videretur, legem de pecunia ab emptoribus bonorum exigunda promulgasse. Ita demum intellegitur, cur Salustius *patriciae gentis* adiecerit, quoque iure gravissimum hoc vituperium *perincertum stolidior an vanior* illi iniunxerit. Nam qui eius ingenium novit, eum severitatem illam non vituperaturum, set laudaturum potius fuisse intelleget. Neque illud incertum est, vanitatis et stultitiae crimen eum non inpositurum fuisse Gn. Lentulo, nisi ipsa illa lege confirmari visum esset. Quod si *vanus* et *stolidus* ita differre perspicuum est,

ut *stolidus* sit qui intellegundi facultate careat, *vanus* qui levitate quo minus recta ac vera sequatur prohibeatur, videmus Sallustium sane dubitare potuisse, utrum rectius Gn. Lentulo obprobrio daretur, qui cum de rebus maxumis et gravissimis, de tollendis Sullae institutis, ageretur, lege de re, quae iam senatus consultis confecta erat, promulganda gloriam quaesivisset. Ceterum eis, quae de tempore legis latae dicta sunt, satis defenditur locus, quo hoc fr. posui.

36 [Kr. 61. G. 73]. Sestertium tricies pepigit a G. Pisone.

Arus. p. 251 cum lemmate *paciscor ab illo illam rem*. Alium illa aetate G. Pisonem non novimus, quam qui anno 67 cum M'. Acilio Glabrione cos. fuit (Drum. II p. 92—95). Eum saepius in ambitus suspicionem fuisse scimus, at quis atque quid ab eo pepigerit prorsus ignoratur. Set ut coniecturae periculum faciam, cum rem pactam magnam et amplam fuisse adpareat, vel cum a. 67 latum esset, ut alteri consulum Pontus et Bithynia provinciae decernerentur (Momms. H. R. III p. 98 sq. Drum. IV p. 159), M'. Acilium ab G. Pisone, ut sibi eas concederet, pepigisse suspicor, vel Lucullum, qui L. Quinctium pecunia ab sui obtreactione dimovere studuerit, etiam a G. Pisone ne sibi succederetur pepigisse (V 8), set simul apud Arus. in numero libri erratum et restituendum esse V. Certe numerus mutandus est, etiam si aliam suspicionem probemus. Haut absurdum enim est autumare, G. Pisonem cum dilectus a Pompeio advorsum praedones maritimos habendos impedire conaretur (Momms. III p. 108), id corruptum ab M. Crasso vel alio homine nobili fecisse.

37 [Kr. 51. G. 82]. Atque hiavit humus multa, vasta et profunda.

Non. p. 218: *Hiare est aperiri*. *Sallustius Historiarum lib. IIII*. Scite Kritzius ad terrae motum rettulit, quo a. 71 vel 70 Roma urbs concussa est teste Phlegonte ap. Phot. p. 84 a.

*38 [Kr. 46. G. 51]. Serv. ad Verg. Aen. VII 604: *lacrimabile bellum; Getarum fera gens etiam apud maiores fuit. Nam ipsi sunt Mysii, quos Sallustius a Lucullo dicit esse superatos, ex quibus verbis profecto nihil aliud conici potest, quam ab Sallustio narratum fuisse bellum ab M. Terentio Varrone Lucullo advorsus Mysos Europaeos, qui postea Mōsi nominati sunt, gestum, de quibus a. 71 triumphavit (Drum. IV p. 177 sq. Fischer. tab. p. 204); cfr. App. III. 29 p. 441 extr. Oros. VI 3. Eutrop. VI 10 (8). Liv. Ep. XCVII.*

*39 [Kr. 47. G. inc. 55]. Cum Probus p. 110 scripserit: 'zo', *hac quoque syllaba nullum nomen repperi terminatum, nisi unum barbarae civitatis, lectum in Sallustio: 'Vizzo, Vizzonis'*, summa cum veri specie viri docti censuere eandem eam urbem fuisse, quae ap. Arr. perip. 13 Βίζος, ap. Strab. I p. 76, 25 et VII p. 438, 30 Βιζώνη, ap. Eutr. VI 10 (8), qui eam ab M. Lucullo captam memoriae prodidit, conrupte *Burziaone* vocatur.

40 [Kr. 48. G. 24]. In quis notissimus quisque aut malo dependens verberabatur, aut inmutilato corpore in prora patibulo eminenti adfigebatur.

Non. p. 249: *Patibulum est crux. Sallustius Historiarum lib. IIII*: in quis notissimus quisque et malo deperdens verberabatur, aut inmutilato corpore improbi patibulo eminens affigebatur. Priora verba quin recte iamdudum emendata sint, dubitari nequit: at in posterioribus primum *inmutilato* difficile est, non quo de scriptura ambigendum videatur, quamquam Ursinus *mulcato* coniecit, set quia vocabulum apud nullum alium scriptorem invenitur nisi in cod. Theodos. IV 22, 1. Scilicet viri docti nonnulli, ut Freundius Lex. s. v., quo maior esset piratarum crudelitas, de qua dici manifestum est, vocabulum *mutilati* hoc loco praefixa praepositione *in* auctam notionem exprimere putavere: quam sententiam quo minus conprobemus et codicis Theodosiani locus obstat, et res ipsa, cum gravior cruciatus sit eorum, qui integri cruci adfiguntur, quam qui mutilati per artus celerius expirant. Cum autem Noni libri *improbi* exhibeant, variae initae sunt viae. Lipsius ant. lect. II 4 in *proris* coni., Putschius in *puppi*, Colerus *improbe*, Cortius *improbo*, ita interpretatus ut inprobum diceretur pro: ad subplicita inproborum, cui sententiae adstipulatus est Kritzius. Neque infitior aliquam similitudinem habere ea exempla latinae dictionis, de quibus egit Naegelsbach Theor. d. I. St. p. 62 sq., at ea omnia non ambigua sunt neque aliam admittunt explicationem, *inprobum patibulum* obscure dictum esset, quia quivis id ita acciperet, ut *inprobitatis* instrumentum putaret. Set nisi fallor, Sallustius non potuit non locum significare, ubi cruces in navigiis erectae fuissent. Qua re cum Gerlachio Lipsii emendationem probavi, quippe quae proxime ad librorum scripturam adcederet, set singularem scribere malui propter praegressum *malo*. Postremo *eminens*, pro quo in b *eminus* scriptum est, mihi displicuit, cum mire dictum esset pro *sublimis*, ex alto conspicuus. Ipsum potius patibulum eminere dicendum fuit.

41 [Kr. 49. G. 2]. Denissis partem quasi tertiam antennae.

Arus. p. 253 cum lemmate *partem demissus*. Quamquam illud ab multis nautis sic institui potuisse non infitandum est, tamen cum libro IV de piratis narratum fuisse conpertum habeamus, ut ad eos verba referamus probabilitatis rationes videntur postulare.

42 [Kr. 1. G. 44]. Amisumque adsideri sine proeliis audiebat.

Prisc. VIII p. 435: *'obsideo' vero et 'assideo' activa sunt, faciunt enim 'obsideo' et 'assideo', unde Sallustius in IIII historiarum: Amisumque [sic ex K et Dousae ci. recte emend. quod in libris reliquis est amissumque] — audiebat. De Amiso diu per L. Luculli copias obsessa vid. Drum. IV p. 135. Momms. III p. 54 et 56. Non dubium est quin audiebat verbi subiectum cogitandus sit Mithridates vel alius Romanorum hostis.*

43 [Kr. 69. G. 75]. Quia praedatores facibus sibi praelucentes ambustas in tectis sine cura reliquerant.

Arus. p. 256 s. v. *praeluceo*, ubi conrupte scribitur: *qui praetores*. Locum recte emendavit et inlustravit, conlatis Plut. Luc. 19 verbis de capta Amiso: *πάντα γὰρ ἔξεργενοῦντες ὑπὸ λαμπάδων καὶ πανταχοῦ φῶς ἐπιφέροντες αὐτοὶ τὰ πλείστα τῶν οἰκημάτων καθεῖλον*, Linker. em. Sall. p. 32 sq. set iam antea in eandem emendationem inciderat Wagner A. g. IX p. 198.

44 [Kr. 2. G. 68]. Simul eos et cunctos iam inclinatos laxitate loci plures cohortes atque omnes ut in secunda re pariter acres invadunt.

Non. p. 90: *Laxitas. Sallustius Historiarum lib. IIII. In eius libris cum scriptum sit laxitas et loci, veri similluma sane est Merceri et Carri-
onisi ci. laxitate loci. Deinde libri acre, quod quamvis quodam modo
defendi possit (vid. quae olim ad Ing. 5, 4 p. 45 adnotavi), tamen cum
neque intellegatur cur Sallustius, qui adverbio *acriter* tam saepe usus
sit, h. l. eo uti noluerit — nisi forte id cum mirabilium studio fecisse
censes — et perspicuum sit rectissime dici quibus animis invadentes fue-
rint, cum Gerlachio facillumam emendationem *acres* recipiendam putavi.
Set ut de sententia primum exponatur, *laxitate loci* cum *inclinatos* con-
iungi non posse adparet, cum *inclinare* de eis tantum dictum sit, qui
pugna recedere coguntur, neque omnino quid tandem spatiositas loco-
rum ad inclinandam aciem adferat perspicitur. At laxitate loci ut plu-
ribus simul hostium invadendorum copia fiat, efficitur, unde ablativum
illum cum *plures* coniungendum esse patet. Sic igitur factam rem, de
qua Sallustius narrat, cogitare debemus: cum hostes in angustiis impetu
facto iam in spatiosiora loca cedere coacti essent, ea loci oportunitate
usas plures quam antea cohortes eos invasisse atque omnes ut in secunda
re ad pugnandum acres fuisse. Id in proelio ad Mithridatis castra apud
Cabira commisso factum esse credibile non esse, qui omnia de eo veterum
scriptorum testimonia exploraverit, facile sibi persuadebit, set similis
videtur pugna fuisse, de qua Plut. Luc. 17 init. narrat: *Ἐκ τούτων Σω-
νάτιος μὲν ἐπὶ σίτον κομιδὴν ἐπέμψθη μετὰ δέκα σπειρῶν* (*σπεῖρα* et
de manipulis et de cohortibus dici notum est), *καὶ καταδιωγθεὶς* (ergo
in angustias compulsus) *ὑπὸ Μενάνδρου, τῶν Μιθριδάτου στρατηγῶν
ἑνός, ἀντέστη καὶ συμβαλὼν φόνον ἐποίησε πολὺν καὶ τροπὴν τῶν πο-
λεμίων*. Nec vero infitior aptissime haec verba locum habere potuisse
in descriptione pugnae ad Arsaniam factae (vid. fr. 62).*

45 [Kr. 3. G. 71]. Ita in castra sine vulnere introitum.

Arus. p. 245: *introitum in illa loca*, ubi aut in lemmate erratum est,
aut locus Sallusti in libris male scriptus: *ita castra sine vulnere introitum*.
Set ea scriptura duobus Servi locis defenditur, ad Verg. A. X 628, ubi
Sallusti *castra sine vulnere introitum* comparatur cum Vergili *pacem Tro-
iano ab rege petendum* et ad XI 230: *Pacem Troiano ab rege petendum*:
*sicut etiam supra diximus, cum per gerundi modum aliquid dicimus, per ac-
cusativum elocutionem formemus necesse est, ut petendum mihi est equum*.
Lucretius: aeternas quoniam poenas in morte timendum. *Item Sallustius*:
*castra sine vulnere introitum. Nam 'castra' accusativus pluralis est, qui
multis errorem facit ut videatur esse nominativus: quia neutra triptota sunt
et similis est nominativus accusativo*. Quibus testimoniis nonne cedere debet
lemma apud Arusianum, praesertim cum ipsi loco adlato repugnet? Set
primum mecum consideres quaeso, quam futilia atque inania sint verba
ab Servio adiecta. Nonne tibi audire videris Asperum illum, quem iam
alio loco fr. III 35 insana Sallustio adfinxisse deprehendimus? Et cum
quibus exemplis is locus comparatur? Nonne gerundi longe alia est natu-
ra quam passivi impersonaliter dicti (vid. Forbig. ad Verg. Aen. XI
230 p. 351 sq.)? Quid tandem Sallustium commovisse opinaris, ut cum
introyre cum acc. iungi soleret, ergo passivum recte usurpare posset, ta-
men novum et inauditus genus dicendi proferre mallet? Talia fingere
umbratilis potius grammatici est, quam eius scriptoris, qui hominibus
politus et prudentis styli existimatoribus se scribere sciat. Ergo equi-
dum ego non dubito, quin falsa ab grammaticis relata sint. Set de eo
haesito, utrum Sallustium scripsisse censeam *castra — introita*, an se-

cundum Arusiani lemma: *in castra — introitum*; hoc autem tutius mihi videtur. Set ad quam rem ea verba pertinuerint si quaesiveris, ad nihil quod in libro III narratum fuit, aptius referas, quam ad castra Mithridatis apud Cabira captis (vid. ad fr. 44).

*46 [Kr. 4. G. 41]. Cultu corporis ornata egregio.

Serv. ad Verg. G. I 3: *Et 'cultum' hic habitudinem corporis significat, alias ornatum. Sallustius: cultu — egregio* (vid. Iug. 33, 1). Nisi qui coniecturae, ne tum quidem cum certa indicia ad eam ducant, quidquam tribuendum neget, Kritzio adsentietur haec ad Mithridatis coniugem, Monimen Milesiam, referenti. Quam cum Plut. Luc. 18 tum, cum Bacchides eunuchus ut se ipsa interficeret optionem daret, diademate ornata fuisse narret, vix probabiliorum verborum explicandorum rationem invenias.

*47 [Kr. 5. G. 42]. Tenuit Lucullus thesauros, custodias regias.

Haec verba commemorata ab Pompeio A. D. p. 190. 191 egregie Kritzius inlustravit comparatis verbis Plut. Luc. c. 18: *Τὰ δὲ Κῆ-βειρα λαβὼν καὶ τῶν ἄλλων φρουρίων τὰ πλεῖστα θησαυροὺς τε μεγάλους εὐρεῖ καὶ δεσματήρια, πολλῶν μὲν Ἑλλήνων, πολλῶν δὲ συγγενῶν τοῦ βασιλέως καθεργαμένων, οἷς πάσαι τεθνήσκειν δοκοῦσιν οὐ σωτηρίαν, ἀλλ' ἀναβίωσιν καὶ δευτέραν τινὰ γέννησιν ἢ Λουκούλλον χάρις παρέσχεν.*

48 [Kr. 6. G. 54]. Insolens vera accipiundi.

Adfert Don. ad Ter. Andr. V 4, 4, ut *insolens* idem esse atque insolitus, insuetus doceat. Quae verba non dubium est quin recte Kritzius censuerit dicta fuisse de Tigrane, Armeniae rege, ad quem Lucullus Appium Claudium qui Mithridaten expostularet miserat. Haec enim Plut. Luc. c. 21: *Ταύτην μὲντοι τὴν τραγωδίαν οὐχ υποτρέσας οὐδ' ἐκπλαγείς ὁ Ἄππιος, ὥς ἔτυχε λόγον πρῶτον, ἀντικρὺς ἤκειν ἔφη Μιθριδάτην ἀπαῖον ὀφειλόμενον τοῖς Λουκούλλον θριάμβοις ἢ καταγγέλλων Τιγρᾶν τὸν πόλεμον, ὥστε τὸν Τιγρᾶν ἡν, καίπερ ἐν διαγύσει τοῦ προσώπου καὶ μειδιάματι πεπλάσμενον πειρώμενον ἀκούειν τῶν λόγων, μὴ λαθεῖν τοὺς παρόντας ἡλλοιωμένον τῇ παρηφαίᾳ τοῦ νεανίσκου, φωνῆς σχεδὸν ἐλευθέρας ἀκούοντα διὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἑτῶν· τοσαῦτα γὰρ ἐβασίλευσε, μᾶλλον δὲ ὕβρισεν.*

49 [Kr. 7. G. 46]. Tetrarchas regesque exterritos animi firmavit.

Arus. p. 228 cum lemmate *exterritus illius rei*. Haec quoque non dubium est quin de Appio Claudio dicta fuerint, cui ut Syriae potissimum reges et civitates ad defectionem ab Tigrane pelliceret mandatum fuit. Cfr. Momms. III p. 60. Plut. Luc. c. 21, secundum quod hoc fragmentum ante 48 ponendum esse suspicari possis.

50. Camisos cum graecum nomen secundae declinationis, si faciens genetivo, in Sallustio se legisse testetur Probus p. 130, videtur eadem regio fuisse, quam descripsit Strab. XII p. 786: *Πομπήσιος δὲ πολλὰς ἐπαρχίας προσώρισε τῷ τόπῳ καὶ πόλιν ὠνόμασε καὶ ταύτην καὶ τὴν Μεγαλόπολιν, συνθεὶς ταύτην τε εἰς ἓν τὴν τε Κουλουπηνήν καὶ τὴν Καμισήνην, ὁμόρους*

οὐσας τῇ τε μικρᾷ Ἀρμενίᾳ καὶ τῇ Λαουιανσηνῇ, ἐχούσας ὀρυκτοὺς ἄλλας καὶ ἔρμα ἀρχαῖον τὰ Κάμισα νῦν κατεσπα-
σμένον. Id castellum in itinere ab Lucullo facto commemoratum
fuisse apertissimum est.

51 [Kr. 10. G. 52]. Quam maxumis itineribus per regnum
Ariobarzanis contendit ad fluvium Euphraten, qua in parte Cappa-
docia ab Armenia diiungitur. Et quamquam ad id naves codica-
riae occulte per hiemem fabricatae aderant

Non. p. 366: *Codicarias naves etiamnunc consuetudo appellat eo quod in fluminibus sint usui. Sallustius Hist. lib. IIII: quam — aderant. Cum in Noni libris scriptum sit quamquam ad naves, minus prudenter ad prorsus abici videtur, quam ex AJM ad id scribi, i. e. ad transeundum fluvium. Quid autem narraverit Sallustius dubium est. Plutarchus certe Luc. 24 ab eo divorsus fuit; nam καὶ κατιόντα (τὸν Εὐφράτην) πολὺν καὶ θολε-
ρόν ὑπὸ χειμῶνος εὐρὴν ἤσχαλλεν, ὥς διατριβῆς αὐτῷ καὶ πραγματείας ἰσομένης συνάγοντι πορθμεῖα καὶ πηγνυμένα σχεδίας. Memnon. ap. Phot. p. 238 B. διέβη παρὰ δόξαν πέξῃ τὸν Εὐφράτην, App. b. M. 84 p. 391, 16 nil nisi τὸν Εὐφράτην περᾶσας. Ceterum ex membro concessivo adparet, Sallustium de difficultate transeundi dixisse, unde veri simile est, admirabilem illam fluminis deminutionem, de qua Plut. copiose exposuit, ab eo omissam non fuisse (vid. fr. inc. 97).*

*52 [Kr. 11. G. 55]. Isidor. Or. XIII 21, 10 p. 429: *Sallustius autem auctor certissimus asserit Tigrim et Euphratem uno fonte manare in Armenia, qui per diversa euntes longius dividuntur spacio medio relicto multorum milium, quae tamen terra, quae ab ipsis ambitur, Mesopotamia dicitur. Ex quo Hieronymus animadvertit aliter de paradisi fluminibus intelligendum. Locus Hieronymi est lib. de interpr. nom. hebr. T. III p. 202 ed. Vallars.: Euphrates, fluvius Mesopotamiae, in paradiso oriens. Porro Sallustius auctor certissimus asserit tam Tigris quam Euphratis in Armenia fontes demonstrari. Ex quo animadvertimus aliter de paradiso et fluminibus eius intelligendum. Utrum igitur rectius Sallusti locum rettulisse dicas? Secundum Hieronymum dubium non est, quin Sallustius suum utrique fluvio fontem esse dixerit. Quod si fortasse advorsus aliorum descriptiones, qui, uti vera res est, utrumque fluvium ex pluribus rivis oriri docuerant (vid. Mannert. V 2 p. 142 sqq.), unum, non plures utrique fluvio fontem esse Sallustium adseruisse ex Isidori verbis coniciendum putaveris, certe hunc pervorsis et illo prorsus indignis verbis usum esse non negabis. Qua re satius videtur quid Sallustius dixerit intellegere, quam ex immunditiis Isidori quae eius ipsa verba fuerint enucleare conari. Cfr. praeterea Vib. Seq. s. v.*

Euphrates. Ceterum Sallustium eo loco de illis fluviis exposuisse, ubi Lucullum in Armeniam profectum esse narravit, non modo veri simillimum, verum paene certum est.

* 53 [Kr. 12. G. 56]. Cum Schol. ad. Juv. sat. ¶ 104 *Mesopotameni* inquit *homines effrenatae libidinis sunt in utroque sexu, ut Sallustius meminit*, verba ipsa scriptoris non diligenter prolata esse adparet, nec vero minus eodem in loco illud dictum fuisse atque Fragm. 52.

54 [Kr. 13. G. 83]. Hieronym. comm. in Dan. c. 3 T. V p. 641 ed. Vall. *Sallustius scribit in Historiis, quod naphtha sit genus fomitis apud Persas, quo vel maxime nutriantur incendia*. Prob. p. 123: *Unum inveni barbarum monoptotum 'naphthas.'* Sallustius posuit, et p. 130: *et 'hoc naphthas, huius naphthae,' genus olei cedro simile, sicut Sallustius Historiarum libro quarto. Sed melius erit indeclinabile*. Ex quibus testimoniis perspicuum est Sallustium non simpliciter naphtha commemoravisse, set etiam de eius natura exposuisse, quam ob caussam non tam praefracte negandum est verba ap. Prob. *genus olei cedro simile* ab Sallustio sumpta esse. Ceterum cum constet, Mancaeum, Tigranocertae praefectum, naphtha Romanorum machinas incendisse (Drum. IV p. 146, 37. Momms. III p. 60), certe quo loco de eo Sallustius dicere potuerit non ignoramus.

55 [Kr. 14. G. 37]. *Scalas pares moenium altitudine*.

Arus. p. 253: *par hac re*. Eodem modo dixit Ovid. Fast. VI 804: *in qua par facies nobilitate sua*; set frustra is usus ablativi artificiosus rationibus explicatur et munitur, cum satis constet esse ea vestigia antiquae dativi formae in *e*; cfr. Krüg. gr. lat. § 195, I p. 200. Weissenb. gr. lat. § 96, 5 p. 94. Krebs gr. lat. § 36 adn. 1 p. 31. De obpugnatione Tigranocertae vel alius oppidi ab Luculli exercitu obsessi dictum fuisse adparet.

56 [Kr. 15. G. 69]. *Pluteos rescindit ac munitiones demolitur locoque summo potitur*.

Non. p. 67: *Demoliri, diruere*. Cum pluteorum in obpugnandis potissimum oppidis vel castellis usum fuisse constet, adparet de eruptione in obsidentium castra facta dici. Set num illud ad Tigranocertam an ad aliud ab Romanis obsessum oppidum factum sit, utique in incerto relinquendum.

57 [Kr. 16. G. 53]. *Qui praegrediebantur equites catafracti ferrea omni specie*.

Non. p. 383 s. v. *catafractae*. Tales equites in Tigranis regis ex-

ercitu fuisse, ad liberandam obsidione Tigranocertam adproperante, constat (Drum. IV p. 146 sq. Momms. III p. 61).

58 [G. 67]. Et sequebantur equites catafracti.

Serv. ad Verg. Aen. XI 770 (vid. fr. 57) haec verba adtulit. Cum autem pluribus locis catafractorum illorum ab Sallustio mentionem fieri non modo potuisse, set debuisse adpareat, cautius videtur cum Gerlachio verba illa separata ponere quam cum Kritzio sic statuere: Servium memoriae lapsu verba ab Non. p. 383 (fr. 57) commemorata false rettulisse.

59 [Kr. 17. G. 66]. Equis paria operimenta erant, quae lintea ferreis laminis in modum plumae adnexuerant.

Serv. ad Verg. Aen. XI 770 [*spumantemque agitabat equum, quem pellis aenis in plumam squamis auro conserta tegebat*] haec adnotavit: *cataphractum eum fuisse significat. Cataphracti autem equites dicuntur, qui et ipsi ferro muniti sunt et equos similiter munitos habent, de quibus Sallustius: equis — adnexuerant; nunc autem pro linteo pellem posuit et aeneas squamas aeneas laminas intellegimus; 'in plumam' vero est in similitudinem plumae. Iam Sallusti verba Kritzius ita interpretatus est ut adnectere eodem modo dictum diceret, quo adsperso, induo, circumdo similia; operimenta adnectere laminis scriptum esse naturali quadam confusione pro operimentis adnectere laminas. Set vereor ut in adnectendi verbum idem transferri possit, quod in adspargendi, induendi al. fieri liceat, quoniam illius talis notio est, ut ablativus id significet per quodd aliud cum alio coniungatur. Quam significationem nonne hoc quoque loco obtinet? Nonne operimenta equis adnectenda fuere? Ut sic statuam eo potissimum argumento commoveor, quod secundum Servium summa est huius loci cum Vergiliano similitudo. Quem ad modum igitur apud Vergilium *squamis aenis* ablativus est eius generis, quem qualitatis adpellant, sic etiam apud Sallustium ablativus dictus videtur. At quod ap. Verg. est *auro conserta*, id in Sallusti verbis frustra quaerimus; fortasse igitur illud omisum est, qua ratione operimenta lintea equis adnexa fuerint.*

* 60 [Kr. 18. G. 80]. Apud Corduenos amomum et alii leves odores gignuntur.

Philarg. ad Verg. G. IV 49: *Odor coeni gravis; ordo est: odor gravis, quia et levis dicitur. Sallustius: apud — gignuntur. Cum Lucullo post victoriam ad Tigranocertam reportatam atque ipsam illam urbem captam Corduenorum regem se dedidisse constet* (Drum. IV p. 150. Momms. III p. 62), quae occasio fuerit Sallustio illorum dicendorum, apertum est.

61 [Kr. 19. G. p. 155]. *Epistula Mithridatis.*

Rex Mithridates regi Arsaci salutem.

Omnes qui secundis rebus suis ad belli societatem orantur, considerare debent, liceatne tum pacem agere, dein quod quac-
2 situr satisne pium tutum, gloriosum au indecorum sit. Tibi per-

VAR. SCR. In titulo epistula B. — 1. *Regem Parthorum Phraaten nominat Memn. ap. Phot. p. 238, Arsacen Cass. Dio XXXV 3. Scilicet e progenie Arsacidarum fuit, nomine Phraates* (Momms. III p. 63). — 2. ad belli societate morantur B. — 3. quaesitur volg. Phoc. p. 1718 Putsch.: licet 'quaesere' lectum sit apud Sallustium et Tullium. — 4. *Libri: tibi si perpetua — licet, nisi hostes op. et scelestissimi, egregia fama si Romanos oppresseris futura est neque petere — sperem. Unde*

petua pace frui licet, egregia fama, si Romanos obpresseris, futura est. Nisi hostes oportuni et scelestissimi, neque petere audeam societatem et frustra mala mea cum bonis tuis misceri sperem. Atque ea, quae te morari posse videntur, ira in Tigra-
nem recentis belli et meae res parum prosperae, si vera existu-
mare voles, maxime hortabuntur. Ille enim obnoxius qualem
tu voles societatem accipiet: mihi fortuna, multis rebus ereptis,
usum dedit bene suadendi: et, quod florentibus optabile est, ego
non validissimus praebeo exemplum, quo rectius tua conponas.

10 Namque Romanis cum nationibus populis regibus cunctis una
et ea vetus caussa bellandi est, cupido profunda inperi et divitia-
rum. Qua primo cum rege Macedonum Philippo bellum sumpsero,
dum a Carthaginensibus premebantur amicitiam simulantes. Ei
subvenientem Antiochum concessione Asiae per dolum avortere,
15 ac mox fracto Philippo Antiochus omni cis Taurum agro et decem
milibus talentorum spoliatus est. Persen deinde, Philippi filium,
post multa et varia certamina apud Samothracas deos acceptum
in fidem, callidi et repertoires perfidiae, quia pacto vitam dede-
rant, insomniis occidere. Eumenem, cuius amicitiam gloriose osten-

Kritzius: Tibi perpetua pace frui liceret, nisi — scelestissimi; egregia — futura est. Neque — sperem. *Linkerus:* Tibi si perpetua — licet, nisi — scelestissimi, egregia fama, si Roma nos oppresserit, futura est. neque — sperem. *Alias rationes inire Th. Momms. Act. reg. soc. Lips. 1854 p. 153 et Hitzig. Mus. Rhen. X 3 p. 467. Quorum virorum sententiae profecto non dignae fuere, quae ab Gerlachio per oburgationem et convicia reicerentur. Nam illud luculenter demonstrare verba ita pervorsa et perturbata esse, ut nisi scriptorem aut obscurissime dicere voluisse aut recte loqui non potuisse censeas, ferri non possint. Mihi hae rationes verae visae sunt. Cum apertissime scriptor ad eam quaestionem quam modo proposuit, satisne — indecorum sit, respondeat (nam ad priorem liceatne tum pacem agere infra respondetur ego — praebeo exemplum quo rectius tua conponas), tutum esse bellum adparet, cum eo confecto perpetua pax futura sit et hostes oportuni sint i. e. in quos facile inpetus fieri possit (ita ad inauditum usum vocabuli non confugiendum est), pium, cum hostes scelesti puniantur, gloriosum, si victoria nobilis apud omnis gentes futura sit. Iam perspicuum est, tuti notionem ad utramque aliam adiungi posse; gravius commendari quod gloriosum sit, si simul tutum, itemque quod pium sit, neque offendere potest, si Sall. cum vere ad alteram quaestionem respondeat, tamen tecte etiam quod ad priorem pertineat dicat, praesertim cum idem de altera necessario valeat. Recte igitur procedit oratio hoc modo: tutum et gloriosum bellum esse tibi confirmo; nisi bellum pium et simul tutum sit, nihil abs te petere audeam nec sperem. Quam ob causam mihi locus facillime et ad sententiam aptissime emendari visus est deleto si et transpositis verbis nisi — scelestissimi. Ceterum scelestissimi B. sceleratissimi Cort. — 3. cum bonis tuis B. cum tuis bonis Cort. — 4. atque libri. atqui Cort. — 5. rarum libri. parum Britannicus. — 6. maxime B. — 12. Qua libri. Quia Kritz. primo B. primum Cort. — 13. chartaginensibus B. praemebantur B. — 15. fracto B. tracto Cort. — 19. occidere eum eN cuius B.*

tant, initio prodidere Antiocho, pacis mercedem, post, habitum
 custodiae agri captivi, sumptibus et contumeliis ex rege miserru-
 mum servorum effecere simulatoque inpio testamento filium eius
 Aristonicum, quia patrium regnum petiverat, hostium more per
 9 triumphum duxere: Asia ab ipsis obsessa est. Postremo Bithyniam
 Nicomede mortuo diripere, cum filius Nysa, quam reginam ad-
 10 pellaverat, genitus haut dubie esset. Nam quid ego me adpellem?
 quem diiunctum undique regnis et tetrarchiis ab imperio eorum,
 quia fama erat divitem neque servitutum esse, per Nicomedem
 bello lacesiverunt, sceleris eorum haut ignarum, et ea, quae ac- 10
 cidere, testatum antea Cretensis, solos omnium liberos ea tempe-
 11 state, et regem Ptolemaeum. Atque ego ultus iniurias Nicomedem
 Bithynia expuli Asiamque, spoliū regis Antiochi, recepi et Grae-
 12 ciae dempsi grave servitium. Incepta mea postremus servorum
 Archelaus exercitu prodito inpedivit: illique, quos ignavia aut 13
 prava calliditas, ut meis laboribus tuti essent, armis abstinuit,
 acerbissimas poenas solvunt, Ptolemaeus precio in dies bellum
 prolatans, Cretenses inpugnati semel iam neque finem nisi excidio
 13 habituri. Equidem cum mihi ob ipsorum interna mala dilata
 proelia magis quam pacem datam intellegerem, abnuente Tigra- 20
 ne, qui mea dicta sero probat, te remoto procul, omnibus aliis ob-
 noxiis, rursus tamen bellum cepi Marcumque Cottam, Romanum
 ducem, apud Chalcedona terra fudi, mari exui classe pulcherrima.
 14 Apud Cyzicum magno cum exercitu in obsidio moranti frumen-
 tum defuit nullo circum adnitante: simul hiems mari prohibebat. 23
 Ita sine vi hostium regredi conatus in patrium regnum naufragiis
 apud Parium et apud Heracleam militum optimos cum classibus
 15 amisi. Restituto deinde apud Caberam exercitu et variis inter me
 atque Lucullum proeliis inopia rursus ambos incessit. Illi sube-

TEST. SCR. 28. Charis. p. 119: *Ambos Terentius in Adelphis — Sal-*
lustius quoque historiarum libro IIII: inter me atque Lucullum prope inopia
rursus ambos incessit.

2. capti vi B. — 3. efficere B. — 4. per triumphum duxere B. — 5. post-
 remo Bithyniam B. postremo totam Bithyniam Cort. et Kritz. — 6. Nysa
 B. Nysa Cort. — 8. diiunctum B. disiunctum Cort. — 13. Graeciae-
 dem si graveser vitium B. — 16. ut B. uti Gerl. — 18. inpugnati B. — 19.
 habitur B. quom B. quam scripturam bis in eo libro inveniri, semel quom,
 alibi cum testatus est Orellius. — 20. intellegerem B. — 22. coepi B.
 cepi Vat. 2. Cort. — 23. Chalcedona B. pulcherrima B. — 25. adni-
 tente B. hiemps B. — 26. conatus B. coactus Ald. 1509. Cort. Pa-
 trium B. — 27. apud meo Marte inserui. — 28. Caberam B. et cet. libri.
 Cabira Carrio. Cort.

rat regnum Ariobarzanis bello intactum: ego vastis circum omnibus locis in Armeniam concessi: secutique Romani, non me set morem suum omnia regna subvortundi, quia multitudinem artis locis pugna prohibuere, imprudentiam Tigranis pro victoria ostentant.

5 Nunc quaeso considera, nobis obpressis utrum firmiorem te 16 ad resistendum an finem belli futurum putes? Scio equidem tibi magnas opes virorum, armorum et auri esse: et ea re a nobis ad societatem, ab illis ad praedam peteris. Ceterum consilium est, Tigranis regno integro, meis militibus belli prudentibus, pro-
 10 cul ab domo [parvo labore] per nostra corpora bellum conficere, quo neque vincere neque vinci sine tuo periculo possumus. An 17 ignoras Romanos, postquam ad occidentem pergentibus finem Oceanus fecit, arma huc convortisse? neque quicquam a principio nisi vi partum habere, domum coniuges, agros inperium? conve-
 15 nas olim sine patria parentibus, cum peste conditos orbis terra-

6. Charis. p. 196: *Ceterum Sallustius historiarum* IIII: scio equidem tibi magnas opes virorum armorum et auri esse, et ea re ab nobis ad societatem, ab illis ad praedam peteris [petieris N.]. Ceterum consilium est Tigranis regno integro meis militibus belli prudentibus procul domo per nostra corpora bellum conficere, ubi Asper: 'ceterum quo modo positum est? pro aliquin? alioquin consilium est; an pro relicum, ut sit nomen? relicum consilium est.

15. Serv. ad. Verg. A. VII 303: 'Conduuntur' ergo sedem stabilem locant. Sallustius: parte [V. Guelf. I. II pestem. L. R. Vos. Lips. per te] conditor [Guelf. II conditos] orbis terrarum.

8. *Postquam Mithridates Arsaci exposuit, propter opes eius se illius societatem nunc petere, Romanos diripiendi illius regni cupidos esse, omissis reliquis breviter quid firmissime constituerint monet, sese paratos esse bellum conficere cum Romanis, aut interire aut vincere; quorum cum neutrum sine illius periculo fieri posse dicit, hoc quid aliud est quam minari: sese si victores fuerint, societatis aspernationem ulturos esse, sin victi, Romanos illi hostes futuros? Unde duo perspicua sunt: primum talia instrumenta belli ostendi debere, quibus vincere posse Mithridatem et Tigranem praestetur, ergo necessario ex Charisio contra omnis libros recipiendum esse belli prudentibus; deinde dicere debere Mithridatem summa ope se ad victoriam adnisiuros esse, ergo, id quod Linkerus prudenter perspexit, parvo labore turpe esse glosatoris adsumendum. — 11. quom neque B. quando Ald. quomodo Benal. Cort. quo Gerl. — 14. nisi partum B cet. codd. raptum Ciaccon. vi partum Klotz: de locis per con. emend. p. 24. — 15. sine patria parentibus B. sine patria sine parentibus Pompon. Cort. Gerl. Kritz. parentibus peste conditos B cet. libri. Quod qui explicant: conditos ex perditissimis ac perniciosissimis orbis terrarum hominibus, non minus quam qui ablativum conditionalem esse dicunt, videant ne librorum fallaciam scripturae nimis tenaces audiant. Nisi in peste antiquam dativi formam (pesti = in pestem. Cfr. ad fr. 55) haberi opineris, aut cum Linkero pestem scribendum erit, aut mecum praepositionem cum omissam esse statuendum. Cfr. Cic. in Cat. I 13, 33: cum summa rei publicae salute, cum tua peste ac pernitie cumque exitio eorum, qui se tecum — iunxere, proficiscere ad inpium bellum ac nefarium.*

rum: quibus non humana ulla neque divina obstant, quin socios
 amicos, procul iuxta sitos, inopes potentisque trahant excendant,
 18 omniaque non serva et maxume regna hostilia ducant? Namque
 pauci libertatem, pars magna iustos dominos volunt: nos suspecti
 19 sumus aemuli et in tempore vindices adfuturi. Tu vero, cui Se-
 leucea, maxuma urbium, regnumque Persidis inclutis divitiis est,
 quid ab illis nisi dolum in praesens et postea bellum expectas?
 20 Romani arma in omnis habent, acerruma in eos, quibus victis
 spolia maxuma sunt: audendo et fallundo et bella ex bellis se-
 21 rundo magni facti. Per hunc morem extinguunt omnia aut occi-
 dent: quod haut difficile est, si tu Mesopotamia, nos Armenia
 circumgredimur exercitum sine frumento, sine auxiliis, fortuna
 22 aut nostris vitiis adhuc incolumem. Teque illa fama sequetur:
 auxilio profectum magnis regibus latrones gentium obpressisse.
 23 Quod uti facias moneo hortorque, neu malis perniciē nostra tuam
 prolatare quam societate victor fieri.

7. Arus. p. 242: *In praesens pro ad praesens. Salustius — Histor.*
 IV: Quid ab illis nisi dolum in praesens et postea bellum expectans.

2. potentisque B. excendant B. excidant *ex Ursini et Ciacconii libris*
Cort. — 3. maxume B. — 5. Seleucea B. Seleucia *Cort.* — 7. expectas
 B. — 11. *Ablativos Mesopotamia et Armenia nolui in dubitationem vocare,*
memor talium: porta Collina urbem intrare, via Nomentana proficisci simil.

62 [Kr. 20. G. 50]. Tum vero Atropateni propinquantēs iam
 amnem Arsaniam.

Arus. p. 254: *Propinquant illum locum. Sal. Hist.* IV: tum vero Bi-
 thyni [*Bithinii* Gu. set in mg. *Bithini*] propinquantēs iam amnem Tartani-
 um. Cum neque Bithynos illis annis, quorum res gestae libro III
 enarratae fuere, quidquam gessisse constet — nisi forte eorum auxilia
 in exercitu Luculli fuisse opinaris —, neque fluvium Tartanium ullus us-
 quam cognitus sit [Artanen vel Artanum in Bithynia fuisse docuit Forbig.
 geogr. ant. II p. 379], cum denique nulla in re facilius et turpius erratum
 esse quam in nominibus propriis exploratum sit, non vereor ne in crimen te-
 meritatis incurram, si audaciorē emendatione efficere studuero, ut hic
 locus conveniat cum Plut. narratione de pugna ad fluvium Arsaniam
 (Drum. IV p. 152. Momms. III p. 66), Luc. 31: *καὶ τοὺς μὲν ἰνπεὶς ἀπὸ*
τῆς διώξεως ἀνεκαλεῖτο (ὁ Λούκουλλος), πρῶτος δ' ἀντίστη τοῖς Ἀτρο-
πατηνοῖς κατ' αὐτὸν οὐδὲ μετὰ τῶν ἀρίστων καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἔλθειν
φοβήσας ἐτρέψατο. Ceterum si haec verba corrupta esse concessum
 fuerit, illud iure quaeri licet, annon inaudita illa verbi propinquandi
 constructio errori aut librariorum aut ipsius grammatici tribuenda sit.

Adiungo iam ea fragmenta quae quo pertinuerint, dubium atque
 incertum est.

63 [Kr. 64. G. 12]. Omnes quibus senecto corpore animus
 militaris erat.

Prisc. IX p. 484: '*senesco' enim inchoativum est. Sallustius in IIII historiarum: omnes — erat. De militibus evocatis dici apertum est neque prorsus reiciunda est Gerlachii suspitio, tales ad exercitum accessuros esse in Italia adversus fugitivos et Spartacum, set nihil obstat quo minus idem in obsessio oppido aliquo factum esse suspicemur.*

64 [Kr. 65. G. 17]. Clausi lateribus altis pedem.

Arus. p. 215: *altum pedes tot.* Laterum in extruendis moenibus per Mesopotamiam et Babyloniam multum usum fuisse constat.

65 [Kr. 66. G. 23]. Infrequentem stationem nostram incuriosamque tum ab armis.

Arus. p. 242: *incuriosum ab illa re.* Pro tam scribendum esse tum recte iam ab aliis intellectum est. Nec coniungendum esse *ab armis* cum *incuriosam* Arusiano credo, set *ab armis* per se dictum esse, ut significet *modo repositis armis.* Quamquam haut inprobabilis est Gerlachii suspitio, haec verba locum habuisse, ubi de Spartaco Crassi munitiones perrumpente narratum erat, tamen cum multis in locis idem accidere poterit, ut Mithridates in Armeniam minorem transiens multis *ἀπορροήτος προσέπεσε* (Cass. Dio XXXV 9, vid. ad V 1), res videtur in incerto relinquenda.

66 [Kr. 67. G. 74]. Qui proxumi loca hostium erant.

Arus. p. 252: *proximus illum.*

67 [Kr. 68. G. 76]. Stolidè castra subgressus.

Arus. p. 262: *subgredior illum locum.*

68 [Kr. 70 et 71. G. III 29 et 30]. Curio religione Vulcanaliorum diem ibidem moratus.

Charis. p. 62: *ut Bacchanaliorum Sallustius et Vulcanaliorum* (vid. fr. III 79). Non. p. 333: *Idem Hist. lib. III:* Curio Vulcanaliorum die [di W.] ibidem moratus. Pompei. in Don. art. p. 163 haec profert: Curio ibidem moratur regione Vulcanaliorum, idemque p. 222: religione Vulcanaliorum impeditus. Iam cum priore loco Pompei aperte *religione* restituendum sit, alter autem sententia certe cum priore conveniat, ut pro *moratur* vel *moratus* memoriae lapsu *impeditus* scriptum esse adpareat, denique verba ap. Non. laudata idem certe verbum contineant, ex tribus illis locis unum fragmentum eo modo quo proposui concinnandum esse haut inprobabiliter mihi videor conicere. Ceterum res parum lucis inde accipit, quod G. Scribonium Curionem a. 71 ex Macedonia triumphavisse veri simile est (cfr. quos Kritzius laudavit, Ellendt ad Cic. Brut. proll. p. 98. Zumpt ad Cic. Verr. p. 64). Cum autem Vulcanalia non solum Romae, set etiam Ostiae acta esse constet (Preller Mythol. Rom. p. 529), fortasse *ibidem* de Ostia intellegendum est.

69 [Kr. 72. G. 32]. Quis in praesens modo satis cautum fuerat.

Arus. p. 242: *in praesens pro ad praesens* (vid. 61, 19). *Quis pro quos* recte Lindem.

70 [Kr. 73. G. 49]. Magnam exorsus orationem.

Arus. p. 229: *exorsus orationem.*

71 [Kr. 74. G. 63]. Inpotens et nimius animi est.

Arus. p. 249: *nimius illius.*

72 [Kr. 75. G. 62]. *Anxius animi atque incertus.*

Arus. p. 260: *anxius huius rei.*

73 [Kr. 76. G. 65]. *Consili aeger.*

Arus. p. 212: *aeger illius.*

74 [Kr. 77. G. 81]. Fest. p. 239 ubi de ponte sublicio dixit, Sallusti locum ex libro quarto adtulit, set tristi casu paucae tantum eaeque inexplicabiles litterae supersunt: ne inrumiendi p. . . — Verbum *inrumiendi* prorsus inauditum est, et cum relicua omnia perierint, omni emendandi conatu abstinendum. Atque ne illud quidem certum num Sallustius de ponte sublicio dixerit. Nam cum haec praeterea apud Festum servata sint: *sublicibus cavata essent*, et quae praecedunt mutila, de tabulis sublicis vocabulum usurpatum esse prodere videantur, haut incondita Ur-sini suspicio est, Sallusti locum ob *sublicibus cavatis* ab Festo commemoratum fuisse.

Lib. V.

*1 [Kr. 1. G. IV 79]. Adeo illis ingenita est sanctitas regii nominis.

Serv. ad Verg. G. IV 211 (itemque Philarg. ad eund. locum, ubi pro *regii nominis* corrupte legitur *religionis*) haec verba adtulit, quo Vergili sententiam: Aegyptios, Lydos, Parthos, Medos regum esse observantissimos confirmaret, in quo illud non premundum esse adparet, ut Sallustius de isdem prorsus gentibus dixisse credatur. Set cum Cass. Dio XXXV 9 cum aliis scriptoribus Mithridaten revorsum in Pontum laetissimis animis exceptum esse memorans, benivolentiam *ἐκ τε τοῦ ὁμοφύλου καὶ ἐκ τῆς πατρίου βασιλείας* prodiisse doceat, paene certum videtur illa verba ab Sallustio in eadem re scripta fuisse. Hoc dubitari potest, utrum in V libri initio, an in IV fine eae res narratae fuerint, set illud veri similis.

*2 [Kr. 2. Gerl. inc. 48]. Luxo pede.

Prob. p. 133: *nam 'luxus' vacillans, 'huius luxi' facit. Sallustius ablativo luxo pede.* Cum Mithridati proelio advorsus M. Fabium Adrianum commisso lapide genu percussus esse constet (Appian. b. M. 88 p. 395, 1), quali vulnere omnis pes debilitatur ac solvitur, in ea re illa verba dicta fuisse paene certum videtur. Certe de eo volnere, quo Mithridates in pugna ad Zelam commissa ab centurione Romano adfectus est (Appian. b. M. 89 p. 395, 23: *ἐς τὸν μηρὸν ἐπάταξε ξίφει πληγὴν βαρεῖαν*. Momms. III p. 67 extr.) minus commode cogitari videtur.

3 [Kr. 4. G. 10]. Peractis septuaginta annis armatus equum insilire.

Arus. p. 243: *insilire illam rem*. Cum haec verba quin de Mithridate dicta fuerint dubitari prorsus non possit, occasione per proelium ad fr. 2 commemoratum oblata ab scriptore ea posita fuisse optime demonstravit Kritzius, usus pro argumento verbis Cassi Dionis de eadem pugna narrantis XXXV 9: *καὶ γὰρ ὑπὲρ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτη γεγρονῶς ἐμάχητο*.

4 [Kr. 7. G. 3]. Regem avorsabatur.

Arus. p. 216: *aversor illum*. Regem quem alium intellegamus nisi vel Mithridatem vel Tigranem?

* 5 [Kr. 10. G. inc. 89]. Apud Plut. Luc. c. 33 p. 540 Sint. haec leguntur: *Σαλούστιος μὲν οὖν φησι χαλεπῶς διατεθῆναι τοὺς στρατιώτας πρὸς αὐτὸν εὐθύς ἐν ἀρχῇ τοῦ πολέμου πρὸς Κυζίκῳ καὶ πάλιν πρὸς Ἀμισῶ δύο χειμῶνας ἐξῆς ἐν χάρακι διαγαγεῖν ἀναγκασθέντας· ἡνίων δ' αὐτοὺς καὶ οἱ λοιποὶ χειμῶνες*. Cum boni rerum scriptoris sit caussas eventorum non discerpere, set uno quasi conspectu coniunctas et continuatas proponere, veri dissimillimum mihi quidem videtur, ab Sallustio, quibus caussis dissensio in Luculli exercitu nata, deinde paulatim aucta, denique in seditionem exarserit, pluribus locis expositum fuisse. Nec quod Plutarchus postea directa oratione pergit, ea res obstat, quo minus omnem illam expositionem ab Sallustio sumptam esse censeamus, id quod paene certum videtur esse, cum fragmenta inveniantur, quae cum Plutarchi verbis conveniant. Quae si recte a me disputata sunt, neque cur cum Kritzio hunc locum quinti libri fuisse statuam obscurum erit, nec quibus caussis quae secuntur fragmenta hoc loco posuerim.

* 6 [Kr. IV 8. G. I 78]. Imperi prolatandi percupidus habebatur, cetera egregius.

Arus. p. 228: *Egregius haec. Salust. Iugurth*. Imperii — caetera (sic cod. Gu.) egregius. Cum in libro de b. Iug. haec verba non inveniantur, — ut paucis rem absolvam, grammaticus in errorem ductus videtur, cum ei obvorsaretur locus Iug. 82, 2: *vir egregius in atis artibus nimis molliter aegritudinem pati* — neque in Cat., restat ut ex Historiis hausta sint. Igitur cum de alio egregio viro in Historiis commemorato illud merito dici potuisse nesciamus, set L. Lucullum in ea suspitione fuisse constet, non possumus non ad eum illa referre. Iam quamquam Plut. etiam c. 24 de illo obprobrio in Lucullum coniecto dixit, tamen cum c. 33 *οἱ δημαγωγοὶ προφάσεις φθόνῳ τοῦ Λονκούλλον κατηγοροῦντες ὥς ὑπὸ φιλαρχίας καὶ φιλοπλουτίας ἔλκοντος τὸν πόλεμον* idem repetat, certe non verendum est, ne in severiorem vituperationem incurram, quod hoc loco illa verba posuerim.

* 7 [Kr. 9. G. IV 47]. Qui uxori eius frater erat.

Arus. p. 231 *frater illi*. Cum cod. Gu. lib. IV, Ambr. lib. V exhibit, sane dubitari licet, utrum de Appio Claudio (IV 48. 49) haec dicta

fuertint. Set cum Plut. Luc. 34; Cass. Dio XXXV 14, quo P. Clodi milites advorsus Lucullum sollicitantis malitiam luculentius ostendant, eum sororem illius in matrimonio habuisse commemorent, veri similis videtur, Sallustium quoque eo loco illud non omisisse.

8 [Kr. 8. G. 4]. Ceteri negotia exequabantur familiaria legatorum aut tribunorum, [et] pars sua conneatibus, mercatis.

Non. p. 94: *Mercatis pro mercatibus. Sallustius Historiarum lib. V: ceteri — sequebantur — mercatis.* 'Agitur autem hoc fragmento de Valerianis imperio et disciplina militari exolutis et in urbe Nisibi per otium luxuriantibus, unde ea labes etiam ceterum exercitum invasit'. Kritzius. De exercitu dici tribunorum et legatorum mentio facta luce clarius ostendit, de exercitu Luculli ea res, quod de alio libro V narratum fuisse non constat. Neque ignoro in eo exercitu luxuriam atque ignaviam esse, in quo multi mercatores et caupones conneant (Iug. c. 44 et 45), set in verbis ab Nonio memoriae proditis quod de militibus cogitari iubeat, fateor me nihil reperire. Nec magis *negotia sequi* ferri potest quam III 73 *munia sequi*. Adparet autem genus hominum in duas partes dividi (unde et ante *pars* omittendum esse elucet), alteram eorum, qui aliorum negotia curaverint, alteram eorum, qui sua egerint. Iam qui sua negotia conneatibus mercatibusque agunt, nonne divitias suas augere student? Quae ergo familiaria legatorum aut tribunorum negotia erunt? Nempe rei pecuniariae, de quali genere *negotia* sollemniter dictum esse constat (cfr. Ernesti clav. Cic. s. v. *negotiator*. Sall. Cat. 40, 2). Qua re mihi quidem verba illa de equitibus Romanis castra prosequentibus dicta videntur fuisse. Recte ei commemorari potuere in auctoribus invidiae, in quam Lucullus Romae adactus erat, cum illi eos iratos fuisse, quippe quod eorum crudelem avaritiam coercuisset (cfr. Drum. IV p. 140), constet simulque multa de rerum in Asia conditione Romam scripsisse ex Cic. or. de inp. Gn. Pomp. 2, 4: *Equitibus Romanis — adferuntur ex Asia cotidie litterae* cet. adpareat.

*9 [Kr. 11. G. inc. 76]. Cum Schol. Gronov. ad Cic. pr. leg. Man. 10, 28 p. 441 ed. Or. haec scripserit: *Cupierunt] Ut dicit Sallustius, Lucullus pecuniam Quintio dedit, ne illi succederetur*, ea verba Sallusti fuisse nego his argumentis usus: Primum constat hunc rumorem Romae increbuisse, Lucullum L. Quintio praetori pecuniam pollicitum, si quo minus imperium sibi abrogaretur prohiberet (Momms. III p. 103 med.), illum vero in consilio perstis-
tisse eiusque potissimum studio atque opera rogationem perlatam esse Plut. testatur Luc. 33 extr. *Τοῦτο γὰρ εἰπεῖν φασιν ἓνα τῶν στρατηγῶν Λεύκιον Κόιντον* (scrib. *Κοῖντιον*), *ὅψ' οὐ μάλιστα πεισθέντες ἐψηφίσαντο διαδόχους πέμπειν τῷ Λουκουύλλῳ τῆς ἐπαρχίας*. Igitur nisi Sallustium leviter aut false rem narravisse opineris, nihil ab eo scriptum fuisse credere possumus, nisi Lucullum pecuniam pollicitum esse, set illum reic-
cisse. Deinde Sallustius certe non *illi* scripsisset, set ut latini sermonis leges postulabant, *sibi*; quae res ipsa documento videtur esse extrema verba ab Sallustio scripta fuisse certe alio connexu,

quam quo ab scholiasta posita sunt. Libro V denique illud commemoratum fuisse, ex reliquis huius libri fragmentis adparet. Cfr. ad III 36.

10 [Kr. 14. G. 2]. Legiones Valeriae conperto lege Gabinia Bithyniam et Pontum consuli datam, sese missos esse.

Prisc. XVIII p. 225 eandem ob causam, atque fr. 11, adtulit. *Sese*, pro quo apud eum *esse* scriptum, corrigendum esse Douza intellexit. Cum Lucullus milites adversus Tigranis copias educere vellet, Fimbriani illum suum ducem esse negantes oboedientiam recusavere (Drum. IV p. 157. Momms. III p. 68.). Si Sallustius eo ordine res enarravit, quo factae erant, hoc fragm. ante 11 et 12 ponendum esse adparet.

11 [Kr. 12. G. 1]. At Lucullus audito Q. Marcium Regem pro consule per Lycaoniam cum tribus legionibus in Ciliciam tendere.

Prisc. XVIII p. 225, quo *audito*, *cognito* simil. exemplis inlustraret. Res perspicua est; cfr. Drum. IV p. 158. Momms. III p. 68.

12 [Kr. 13. G. 11]. Set ubi ille militum voluntatem causatus.

Arus. p. 244: *causatus hanc rem*. Quin ad eundem illum Q. Marcium Regem, de quo fr. 11 narratum est, pertinuerit, dubium non est. Cfr. Cass. Di. XXXV 17.

13 [Kr. 16. G. 8]. Quibus de caussis Sullam in victoria dictatorem uni sibi descendere equo, adsurgere sella, caput aperire solitum.

Non. p. 161: *apertum, nudatum*. — — *Sallustius Historiae lib. V*: quibus d. c. S. in victoria dictatorem uni sibi d. equo, surgere de sella, caput a. s. Id. p. 270: *surgere, erigi*. *Sallustius Historiarum lib. V*: sella surgere, caput aperire solitum. Serv. ad Verg. A. I 107: *Aperit; ostendit*. *Ut Sallustius caput aperire solitus, i. e. nudare, ostendere*. Id. ad A. III 206: *Aperire; ostendere; ut Sallustius caput aperire solitus*. Arus. p. 214: *Adsurgo illi*. — — *Sallust. Hist. V*: Syllam dictatorem uni sibi descendere equo, adsurgere sella, caput aperire solitum. Verba in *victoria* Kritzius, quod apud Arusianum omissa, pervorso loco posita essent, denique absurdam sententiam continerent, eiciunda censuit. At primum cum Arus. locum ob adsurgendi verbum adtulerit, omissioni non tantum tribuendum esse adparet; deinde minime inepta est sententia, cum quidem victoria summa sit felicitatis, quo quis autem felicior sibi videatur, eo plus honoris sibi postulare, eo minus aliis tribuere soleat; postremo recte ἀσυνδέτως adiungitur *dictatorem*, victoriae, maxumae felicitati, summa in re publica dignitas ac potestas. Tum Noni lemma obstat Arusiani fidei atque auctoritati, set cum Nonium eo loco, ubi verba Sallusti o aliam causam laudavit, in reliquis minus diligentem fuisse eumque errorem in alium locum translatum esse non mirum videatur, plus tribuendum est Arusiano eoque magis, quod *adsurgere* proprietatis illius vocabulorum est, cuius Sallustium retinentissimum et observantissimum fuisse constat. Sullam eos honores Pompeio habuisse, testimoniis scriptorum demonstrare non est huius loci, set illud potius quaerendum, qua occasione oblata S. eum illa dixisse rettulerit. Plerique igitur viri docti sic censuere: verba esse ex oratione illa, quam ad populum habuit, cum belli maritimi imperium se recusare simularet; quod multum abest, ut prorsus reiciundum censeam, set haut sine dubitatione contendi

posse arbitror. Primum enim, quamquam certissimum est Sallustium eius orationis mentionem fecisse, tamen longiorem eum expositionem oratione obliqua relaturum, non ipsum orationem compositurum fuisse, si quid ex relictis eius scriptis conici licet, credibile non est, longiorem autem eam expositionem fuisse statuamus necesse est, si quidem ex verbis illis Pompeium omnis sibi habitos honores enumerasse concludendum videtur. Deinde cum simulata modestia, tamen ita ut rei a se gestas efferret, Gn. Pompeium ad populum dixisse certum sit (Momms. III p. 102. Drum. IV p. 405), ineptum fuit de honoribus, quibus adfectus esset, magnifice loqui, nec quidquam pervorsius, quam si populum eorum admonuisset, quae Sullae causa fecisset. Scilicet tum populi partes se defendere simulabat. Certe multo melius quam Sallustius munere suo functus esse iudicandus foret Cass. Dio XXXVI 8 et 9 ficta oratione Pompeium ea loquentem faciens, quibus et labores ac pericula in memoriam revocarentur et cupiditas otii ac requiei aptissime simularetur. Denique nonne veri simile est, Sallustium tum cum de calumniis et dolis Pompei, ut sibi maius quam ulli veterum imperium militare traderetur, exponeret, de eius ingenio ac moribus tam libere dixisse, ut in illius amicorum summum odium veniret? An igitur incredibile est ibi eum, quibus rebus Pompeius se iactare ac gloriari solitus esset, dixisse?

14 [Kr. 17. G. 5]. Saepe celebritatem nominis intellego timentem.

Prisc. XVIII p. 225: *Participiorum autem accusativi frequenter pro infinitis verbis ponuntur, ut Sallustius in V: spe celebritate nominis intellego timentem, pro 'timere'*. Emendatio, quam exhibui, eo minus reiunda est, cum optumam contineat sententiam. De quo enim illa verba dicta videntur esse et a quo? Cassium Dionem, qui de rebus ab Gabinio actis tam copiose narrat, unde hausisse credibile est, nisi ex Sallusti historiis? et ut id neges, tamen certissimum est hunc quoque in eis rebus exponendis multum fuisse. Quamquam igitur an fr. 13 ex Pompei oratione sumptum esset, me dubitare dixi, tamen nullo modo negandum puto Gabini orationem ab S. perscriptam fuisse. Qui apud Dionem XXXVI 12 Pompeio, qui c. 9 invidiam se timere dixerat, his verbis respondet: *μηδὲ ὅτι τινὲς φόβουσι φοβηθῆς. ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον σπουδάζων, ὥστε πρὸς τε τὴν παρὰ τῶν πλειόνων φιλίαν καὶ πρὸς τὰ κοινῇ πάσιν ἡμῖν συμφέροντα, καὶ τῶν βασκαίνοντων σε καταφρόνει*. Quid igitur? ineptumne fuit Gabinium ad populum dicentem facere: Gn. Pompeium celebritatem nominis timere, quod inde ne sibi invidia nasceretur vereretur?

15 [Kr. 18. G. 6]. Video indigentem dona quaesiturum propterantem.

Prisc. XVIII p. 226 eandem ob causam ac fr. 14 interpositis post *quaesiturum*: [τὸ πορρίζειν]. Quae verba quamquam non nihil suspicionis habent, tamen vix alio modo quam quo exhibuit Hertz., constitui poterunt; certe *gratiae*, quod Krehlius post *quaesiturum* scripsit quodque ita explicant ut *dona gratiae* sint populi romani beneficia, ex glossemate graece natum est. *Indigentem* utrum significet egenos (Cic. Lael. 8, 27: *Quapropter a natura mihi videtur potius quam ab indigentia orta amicitia*) an lubidine inexplibili agitato (Cic. Tuc. IV 9, 21) parum refert, cum utrique pari modo dona quaerant. Quod si talis est sententia, ut vituperentur, qui pecuniae avidi se corrumpi non modo patiantur, set studeant, fieri non potest, ut illa verba in oratione Catuli (vid. Cass. Dio XXXVI 14 sqq.) fuisse opinemur. Inapte enim is, qui pro senatus au-

ctoritate adversus populum steterit, corruptionis mentionem inieciisset, cum verendum esset, ne populus illos ipsos, qui optumatum partes sequerentur, tam pravis rationibus uti clamaret (vid. fr. 9). Rectius mihi quidem illa verba videntur haberi A. Gabini, adversarios suos (L. Trebellium intellege et L. Roscium Othonem) perstringentis.

16 [Kr. 20. G. 7]. Nam si in Pompeio quid humani evenisset.

Arus. p. 228: *evenit in illo*. Cum Catulum constet talem sententiam in contione, qua de Gn. Pompei imperio actum est, dixisse (Drum. IV p. 404. Momms. III p. 103), quo referenda sint verba dubium non est.

Incertorum librorum.

1 [Kr. I 5. G. I 4]. Nos in tanta doctissimorum hominum copia.

Serv. ad Verg. A. II 89 sec. Lion. *Et nos; pluralis numerus pro singulari ad evitandam iactantiam, ut Sallustius: nos in tanta doctissimorum copia*, sec. cod. Cass. (Bergk part. II p. 31) *Nos; pluralis pro singulari, ut Sallustius: nos in tanta doctissimorum copia*. Id. ad A. IV 213: *Nostra; pro mea; est autem nobilitum hic sermo*. Sic — *Sallustius: Nos in tanta doctissimorum hominum copia*. Omnes editores Carrionem secuti haec verba in prooemio lib. I fuisse arbitrati sunt, ubi Sall. recensitis prioribus rerum scriptoribus (fr. I 2—4) ad ea exponenda transierit, quae ipse in rebus scribundis secutus sit. Set unde tandem constat, Sallustium populo romano maxumam copiam doctissimorum scriptorum adtribuuisse, qui Cat. 8, 5 illi numquam eam copiam fuisse ostenderit? Et nonne haec verba apte dici potuere, ubi de re ex prisca antiquitate repetita, recensitis aliorum narrationibus aut se iudicium continere aut quid potissimum sequendum putasset, diceret?

2 [Kr. I 16. G. I 24]. Atque omnis Italia animis discedit.

Schol. ad Luc. Phars. III 632 cum haec verba ita ut scripsi, set ad VI 348 *discessit animis* rettulerit, utram formam veriore iudices parum ad rem referre adparet. Gerlachius, qui antea parum commode ea verba ad Lepidanum tumultum rettulerat, nunc in ed. noviss. de bello, quod post Sullae reditum in Italia exarsit, dicta videtur arbitrari. Set cum nihil aliud verba significare possint, nisi: per omnem Italiam summam dissensionem ortam esse, minus recte de bello, in quod dissensio exarsit, dici videntur potuisse. At aptissime referentur cum Link. de Sall. hist. prooem. p. 58 et Kritzio ad dissensionem illam, quae antea iam gliscens, per rogationem Fulviam a. 125 aucta (Val. Max. IX 5, 1. App. b. c. I 21 p. 458), omnium non solum Romanorum set etiam Italicorum animos excitavit, dum funestum illud bellum sociale sive Marsicum ortum est, praesertim cum in ipso eo bello hant paucos sociorum Romae fidem summam praestitisse constet (Momms. II p. 218). Set utique id in incerto relinquendum, cum quamquam caussas belli socialis ab Sallustio breviter expositas fuisse negari non potest, tamen nec qua ratione in ea re versatus sit, nec quo nexu illa ipsa verba fuerint sciamus. Quid enim impedit, quo minus praecessisse *urbs Roma* et de agitatione verba dicta fuisse statuamus, quae Gabinia rogatione excitata est? quam per omnem Italiam animos commovisse credibile est.

3 [Kr. I 24. G. I 47]. Et Metello procul agente longa spes auxiliorum.

Serv. ad Verg. A. XI 544: *Iuga longa; i. e. longe posita, remotiora.* Sallustius: Et Metello — auxiliorum, i. e. longe posita.

4 [Kr. I 25. G. I 18]. Bellum quibus posset conditionibus desineret.

Serv. ad Verg. Ecl. V 19: *Desine; omitte, ut 'desine Maenaios'.* Sallustius: bellum — desineret.

Haec duo fragmenta Linkerus de prooem. p. 61 et Kritzius rettulerunt ad bellum civile vel Octavianum (Fisch. tab. p. 179) ab Cinna et Mario a. 87 commotum, usi his testimoniis: App. b. c. I 68 p. 493: *οἱ δὲ ὑπατοὶ δεδιότες, καὶ στρατιᾶς ἄλλης δεόμενοι, Σύλλαν μὲν οὐκ εἶχον καλεῖν ἐς τὴν Ἀσίαν ἥδη πεπερακότες, Καικίλιον δὲ Μῆτελλον τὰ λείψανα τοῦ συμμαχικοῦ πολέμου πρὸς Σαννίτας διατιθέμενον ἐκέλευον, ὅπῃ δύναιτο εὐπρεπῶς διαλυσάμενον, ἐπικουρεῖν τῇ πατρίδι πολιορκουμένη· οὐ συμβαίνοντος δὲ Σαννίταις ἐς ἃ ἦτον τοῦ Μετέλλου, ὁ Μάριος αἰσθόμενος συνέθετο τοῖς Σαννίταις ἐπὶ πάσιν οἷς ἦτον παρὰ τοῦ Μετέλλου. ὥδε μὲν δὴ καὶ Σαννίταις Μαρίῳ συνεμάχον.* Cass. Dio fr. 166: *οἱ Ῥωμαῖοι στασιάζσαντες πρὸς ἀλλήλους τὸν Μῆτελλον μετεπέμψαντο κελεύσαντες αὐτῷ πρὸς τοὺς Σαννίτας, ὥπως ποτ' ἂν δύνηται, συμβῆναι. οὗτοι γὰρ ἔτι τότε μόνοι τὴν Καμπανίαν καὶ τὴν ἐπέκεινα αὐτῆς ἐκακούργουν· ὁ δὲ τοῦτο οὐκ ἐσπέεσσαντο. τὴν τε γὰρ πολιτείαν ἤξουν οὐχ ἑαυτοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑπομολήκοσι πρὸς σφᾶς δοθῆναι· καὶ οὕτε τι τῆς λείας, ἣν εἶχον, ἀποδοθῆναι ἠθέλον καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τοὺς τε αὐτομόλους σφῶν πάντας ἀπῆλθον· ὥστε μηδὲ τοὺς βονλεντας τὴν εἰρήνην ἔτι τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τούτοις ἐλέσθαι.* fr. 172: *Οἱ Ῥωμαῖοι τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἐνεστηκότος τὸν Μῆτελλον μετεπέμψαντο κελεύσαντες βοηθεῖν.* Quae virorum doctissimorum sententia quamquam magnam veri speciem habet, tamen non nihil ei ob stare videtur. Nam primum quidem quo iure Q. Metellus Pius procul ab urbe agere dici potuit, cum in Campania advorsus Samnites castra haberet? Res ipsa docet eum non procul fuisse, cum postquam cum Samnitibus pax non convenit, satis oportuno tempore Romam cum parte exercitus pervenerit (Drum. II p. 584. Momms. II p. 297). Set cum idem Q. Metellus Pius in Hispania bellum administraret ac multum per tempus res ab Sertorio ita gereretur, ut separatas hostium copias delere studeret, fieri potuit, ut Metello procul agente longa auxiliorum spes esset. Quae cum ita sint, de fr. 3 certe mihi res in incerto videtur relinquenda. Set alterum fragm. ita cum Appiani et Cassi Dionis verbis convenit, ut quin de eadem re dictum fuerit, non dubitem, eoque minus cum nullam rem inter eas, quae historiis Sall. enarratae fuere, inveniam, ad quam apte referri possint. Tamen aegre aliquid desidero, *εὐπρεπῶς* illud quod apud Appianum adiectum est, praesertim cum constet, senatum Metello non ita liberam potestatem permisisse, set omnibus sociis Italicis lege Plautia Papiria civitatem Romanam dedisse (Momms. l. c. p. 296 not.) ipsumque Metellum eis, quas Samnites postulabant, conditionibus pacem recusavisse. Quod si *honeste* post quibus excidisse statueris, sententiae illi non repugnabo.

5 [Kr. I 41. G. II 18]. Pro poena tam paucis proscriptis *vin-dicta* vera est existumanda.

Serv. ad Verg. A. XII 694 post fr. I 111 pergit: *Idem:* per penatam paucis pro pectus vera est aestimanda, ut Lion exhibuit; set alii libri *prospectus*, al. *prospectis*, Putsch. *profectus*. Qui *Perpenna* nomina-

tivum in verbis corruptissimis latere teneant, profecto facere non poterunt quin grammaticum verba, quae corrupta invenisset, pervorse adtulisse statuant, atque audaciore coniectura locum emendandum censeant, id quod mihi ipsi olim addidit Obs. p. 28, ubi conieci *Perpenna cum paucis profectus via ex aestu arida*. Set eam viam prorsus nunc deserendam arbitror atque ex ipsis Servi verbis non quid verum, set quid veri simile sit eruendum. Illud igitur certum videtur dictum fuisse de actione, quae pro honesta ac probabili habenda videretur, et cum in *pro pectus, prospectus, prospectis* facile intellegatur latere *proscriptis*, de ultione vel poena Sallustium scripsisse haut improbabilius plerique censuere, ut Wagnerus Act. gymn. IX p. 195 coniecit: *poena tam paucis proscriptis vera (vel profecto vera) est aestumanda*, Mähly Nov. Ann. LXXVII p. 78: *Perpennae poena* rescribendum iudicavit. Ac Perpennae quidem subplicium iustum profecto a quovis bono habendum fuit (Drum. IV p. 375 sq.), set quo modo, si de eo dictum putaverimus, relicua verba in formam convenientem redigi possint, ego equidem non perspicio. Wagneri autem suspitioni primum illud obstat, quod de Sullae proscriptionibus illud recte dici non potuit, verba autem Sallusti non Sullae, quem vix loquentem usquam fecit scriptor, esse adparet, tum quod praeposita illa syllaba prorsus abicitur ac negligitur. Excidisse vocabulum sensit primus Burette (Gerl. praef. p. XXXIII), set quid verba illa: *Perpenna tam paucis profectus, prosperitas vera est aestumanda* significant, me concoquere non posse libere fateor. Omnia igitur circumspectiens poenam sumptam aliam honestam paucosque tantum proscriptos esse dici non potuisse inveni, nisi de Sulla, qui cum primum urbem cepisset, duodecim advorsarios proscripsit, summa moderatione usus (Drum. II p. 438. Momms. II p. 249), ad eamque sententiam verba emendare conatus sum, set haec incertissima esse ipse persentiens fragmentum ad incerta reicere, quam primo libro adsignare malui.

6 [Kr. I 43. G. I 28]. Prob. p. 120: *'Bis' tertiae sunt declinationis, nam 'bis' faciunt genetivo, 'hic Anubis' vel Ucurbis, 'huius Anubis' vel Ucurbis, nomen civitatis lectum in Sallustio*. Cum *Ucurbis* cod. scriptura sit, veri simillimum est, idem oppidum, quod in b. Hisp. c. 7 *Ucubis* nominatur (Mannert. I p. 313), ab Sallustio in belli Sertoriani narratione commemoratum fuisse. Nam *Curubis* (ita enim Asc. et Putsch. scripsere), quod est oppidum Zeugitanae (Mannert. X 2 p. 249), commemorari non potuit, nisi in bello ab Pompeio in Africa gesto (vid. fr. I 39), de quo copiose Sallustium exposuisse credibile non est.

7 [Kr. I. 67 G. I 108]. Victorinus ad Cic. Rhet. p. 5 ed. Orelli postquam fr. I 8 protulit sic pergit: *Quaeritur autem utrum in bellis aliquid possit eloquentia. Potest enim sine dubio et tantum quantum virtus potest. Num virtute bella finiuntur. Ideo ergo ait [nempe Cicero] 'Plurima bella restincta'. Iam illud notum est, quod bella ardere dicantur, ut ait ardebat omnis Hispania citerior. Item quis tanti incendia belli [locus est Verg. A. I 566]. Ex quibus adeo illud in incerto relinquendum est, num verba ardebat omnis Hispania citerior Sallusti fuerint.*

8 [Kr. I 78. G. V 12]. Serv. ad Verg. Aen. VIII 725: *Carae insulani populi fuerunt piratica famosi victi a Minoë, ut et Thucydides et Sallustius dicunt*. Si Sallustius illud ab Thuc. I 4 sumpserat, suspicari possumus eum illius rei ubi principia belli advorsus praedones maritimos gesti enarravit mentionem fecisse, ut Kritzio placuit, nec minus vero, ubi de insulae Cretae antiquitate rettulit.

9 [Kr. I 109. G. I 119]. Rumore primo.

Charis. p. 216: Rumore primo *Sallustius historiarum* * ubi *Asper* 'non est' inquit 'nomen sed adverbium'. I Putschius adiecit omni fide carens.

10 [Kr. II 39. G. II 29]. Fessus in Pamphyliam se receperat.

Serv. ad Verg. A. VIII 232: *fessus* —; *egens consilii*. *Sallustius*: Fessus — receperat. *Nam corpore fatigatum dicimus, animo fessum, quamvis hoc saepe confundat auctoritas*. De piratarum duce dicta fuisse credibile est; nec prorsus inprobabile id in bello ab P. Servilio (fr. II 31 et 32) factum esse, set cum neque quis ille dux fuerit constet, et paene omnibus libris de piratis narratum fuerit, rem utique in incerto relinqui praestat.

11 [Kr. II 16. G. II 19]. Narbone per concilium Gallorum.

Cledon. p. 1876 P. Haut improbabiliter ad res ab Pompeio ante quam in Hispaniam transiit in Gallia gestas referuntur.

12 [Kr. II 42. G. IV 11]. Primam modo Iapudiam ingressus.

Serv. ad Verg. G. III 475: *Iapidia est pars Venetiae dicta ab Iapidio oppido*. *Sallustius*: primam — ingressus. Iapudes (sic enim scribendum ex fastis triumphalibus) constat circa Albium montem habitasse inter Liburnos et Istros ad mare Adriaticum (Strabo IV 276 et 284. VII 432. Liv. XLV 5), atque advorsus eos pugnantes a. 129 G. Sempronium Tuditanum primo male rem gessisse, set tum virtute D. Iuni Bruti cladem acceptam emendavisse (Fisch. tab. p. 143). Si quem eorum, qui Macedoniae praefuerunt per ea tempora de quibus Sallustius Historiis narravit, cum exercitu Iapudiam ingressum esse censeas, de nullo alio cogitari licet, nisi de G. Scribonio Curione (fr. II 33. III 7. 8. 9, quamvis eum magis septemtriones vorsus quam ad Occidentem expeditionem fecisse, quae tradita sunt, ostendant; cfr. Momms. III p. 35), ut tum incertum sit utrum in secundo an tertio libro verba illa fuerint. Quamquam cum de Danubio et regionibus adiacentibus Sallustius copiosius exposuisse videatur, in ea parte de Iapudia superioribusque rebus in ea regione gestis eum dixisse non ab omni specie veri abhorret. Cfr. fr. inc. 72.

13 [Kr. II 43. G. inc. 56]. Prob. p. 120: *Lectum est Stobos in Sallustio, numero semper plurali, 'hi Stobi', nomen civitatis*. Stobos, Macedoniae oppidum ad fines Paconiae (Strab. VII 454 fr. 4; VIII 551), conpluribus locis commemorari potuisse, cum de rebus in Macedonia gestis quattuor prioribus libris enarratum fuerit, nemo negabit.

14 [Kr. III 12. G. IV 54]. Serv. ad Verg. A. II 476: *curribus falcatis usos esse maiores et Livius et Sallustius docent*. Schol. ad Stat. Theb. X 544: *Hoc genus armorum etiam Sallustius describit*. Num Sallustius id curruum genus in Mithridatis adparatur bellico descripserit, ut Kritz secundum Plut. Luc. 7 censuit, in incerto relinquendum, illud certum non potuisse commemorari nisi in bello Mithridatico.

15 [Kr. III 13. G. inc. 7]. Serum bellum in angustiis futurum.

Serv. ad Verg. A. V 524: *sera; gravia*. Sallustius: serum bellum in angustiis futurum, i. e. grave. Id. ad VI 509: *distulit in seram; gravem*, ut serum bellum in angustiis futurum, et ad XII 864: *serum canit; triste diuturnum: ut — Sallustius: serum bellum in angustiis futurum*. Philarg. ad Verg. Ge. IV 144: *et seras hic vetulas et magnas*. Sallustius in XII [G. duo] serum bellum in angustiis fore, *pro magnum*. Sententiam verborum hanc esse adparet: cum res in angustiis sit (Caes. b. c. I 54, 1), tum bellum serum i. e. oportuno tempore transmissio gestum iri. Unde enim, quod et apud Gerl. et apud Kritzium adiectum est, fluxerit, ignoro. Si ap. Philargyrium XII ex III natum esse certum foret, — quid enim obstat quominus II probemus, aut VII, i. e. lib. Hist. V —, probanda esset Kritzii suspitio, haec dicta fuisse in admonitione L. Luculli, ut ad auxilium Cottae ferendum properaret; ut nunc est res in incerto relinquenda.

16 [Kr. III 18. G. IV 64]. Atque edita undique tribus tamen cum muris et turribus.

Donat. ad Ter. Andr. I 1, 67: *ἀνακόλουθον eo quod non praemisso 'licet' vel 'quamquam' subiecit 'tamen'*. Sallustius: atque — turribus. Cur cum Kritzio haec verba ad munitiones potius ad Cyzicum advorsus Mithridatem extructas, quam cum Gerlachio ad Tigranocertam referamus nulla caussa, nisi quod utrumque incertum. Veri similis autem est de urbe quadam munitissima intellegunda esse, cum oppida Orientis maxime complures muros habuisse constet, ut Nisibim duplici firmatam fuisse memoriae proditum est (Drum. IV p. 153).

17 [Kr. III 19 G. inc. 34]. Quem trans stagnum omnis usque ad flumen.

Haec verba ob usque adtulit Philarg. ad Verg. Ge. IV 293. Num ex stagni commemoratione satis certo cum Kritzio concludi liceat, verba de rebus ad Cyzicum gestis dicta fuisse, ego equidem cum Gerlachio iudicium contineo.

18 [Kr. III 57. G. III 27]. Germani cetera intectum renonibus corpus tegunt.

Isidor. Or. XIX 23, 4 p. 602: *Renones sunt velamina umerorum et pectoris usque ad umbilicum, atque intortis villis adeo hispida ut imbrem respiciant, quos vulgo reptos vocant eo quod longitudo villorum quasi reptat, de quibus Sallustius: Germani intectum renonibus corpus tegunt*. — Eodem loco Historiarum scripta fuisse adparet haec verba:

19 [Kr. II 58. G. II 28]. Vestes de pellibus renones vocantur.

Serv. ad Verg. Ge. III 383: *Pecudum fulvis velantur corpora setis; renonibus*. Nam ut Sallustius dicit in historiis: vestes — vocantur.

Difficillimum est ubi Sallustius de Germanis dixerit suspicari. Haut prorsus improbabilis vulgaris sententia est, eum, cum in libro III de Danubio dixisse constet, quoniam ad eum fluvium multi Germanorum populi habitabant, vel data occasione longius exspatiatum esse vel de populis in Moesia incolentibus, qui Germani a veteribus habiti sunt, disputasse. Set plures suspensiones sunt, quarum nullam prorsus reicere possis. Potuit de Germanis confinibus, ubi de Scythiis dixit, exponere (fr. III 49), potuit cum de Spartaci consilio fugitivorum trans Alpīs perducendorum mentionem fecit, vel ubi Mithridatis socios Bastarnas (App. b. M. 69) commemoravit. Quibus ego novam adiungo. Circa a. 71 scimus Ariovistum in Galliam transisse (Momms. III p. 224). Cum igitur Romanos ad res in Gallia gestas semper adtentissimos fuisse constet, nonne fieri potuit, ut de illius adventu in senatu litterae recitarentur eamque rem Sallustius non omitteret, set ea uleretur ad mores Germanorum describendos. Nam copiosius eum de illis narravisse, quae memoriae prodita sunt, luculenter ostendere videntur. Unde scita est atque acuta Kritziū suspitio Vergilium quae Ge. III 376—383 de Germanis scripsit omnia ab eo sumpsisse. Quamquam cum id adeo Taciti quodam verborum consensu confirmare studuit, longius progressus videtur, cum ille non maior sit, quam rerum natura postulet. Nec quidquam obstat quo minus utrumque et Sallustium et Vergilium ex eodem fonte, Caesaris commentariis eiusque militum narrationibus, hausisse statuamus. Ceterum incredibile est, Sallustium nihil dixisse nisi quid renonis vocabulum significaret, cum Caesar b. g. VI 21, 5 eo ut in vulgus noto usus sit. Quod si quales essent eae vestes descripsit, via munitur ad alterum fragmentum emendandum. Nam *intectum*, in quo iam Colerus offendit, cum Kritzio ita explicari, ut nudum, nullo alio vestimento indutum, corpus renonibus tectis Germani dicantur, cum mirum loquendi genus vetat, tum quae de illo vestitu tradidere Caesar b. g. IV 1, 10. VI 21, 5. Tac. Germ. 17, quem locum secutus *cetera* addidi.

20 [Kr. III 66. G. inc. 12]. Ibi triennio frustra trito.

Serv. ad Verg. A. IV 271: *teris; per negligentiam tempus consumis [et est verbum ad ignaviam positum]*. Sallustius: ibi triennio frustra trito. Kritzius haec verba ad M. Antonium (fr. III 54) pertinuisse censuit, ibi ad verbum omisum velut *obiit* relatum fuisse ratus. Set neque id ex Servi verbis veri simile — quid enim retulisset id adiungere, nisi ad *trito* pertineret? — et vix credibile Sallustium res ab Antonio pessume gestas (Drum. I p. 63. Momms. III p. 69 sq.) tam leniter vituperaturum fuisse. Qua re cum neminem reperiam, de quo illa recte dicta fuerint, in incertis relinquere satius habeo.

21 [Kr. III 67. G. inc. 42]. Sin vis obsistat, ferro quam fame aequius perituros.

Serv. ad Verg. A. III 265: *Casum autem, i. e. periculum, nihil est enim fame gravius, quod ait postea: obscaenamque famem, quae prima pericula vitto*. Sallustius: sin vis — perituros. Cum verba aperte sint eius, qui obsessis audaciorem modum evadendi suadeat, haut improbabilis Kritziū suspitio est, verba fuisse Spartaci, fugitivos in Vesuvio clausos cohortantis, malim, ut perrumpant Crassi munitiones suadentis. Set certe etiam in aliis rebus (cogita: Calaguris obsessione, fr. III 5) dici potuere.

22 [Kr. III 68. G. III 73]. Exuant armis equisque.

Serv. ad Verg. A. XI 80: *Atti "equos et tela quibus spoliaverat hostem", ad Pallantem volunt tantum pertinere, quia in antiquis disciplinis relatum est: quae quisque virtute ornamenta consecutus esset, ut ea mortuum condecorarent*. Sallustius: exuant armis equisque. Verba vix aliter in-

tellegi possunt, quam ut ducem aliquem militibus inperasse statuamus, captis hostibus arma et equos adimerent, id quod fortasse eo spectavit, ut vitae parcerent. Spartacum eum ducem fuisse, uti Kritzius censuit, veri simile non est.

23 [Kr. III 70. G. 57]. Quae cis paucos dies cuncta in armis foret.

Praepositionis *cis* exemplum adtulit Cledon. p. 1933 P., set ibi legitur *iuncta*. A quo *sunt*, id quod et Gerl. et Kr. scripsere, inventum sit nescio. Quod si *foret* librorum scriptura est, per se concidit suspitio his verbis expressam fuisse spem fugitivorum servos mox armatos ad se adcessuros esse. Tum recipiendum est, quod ipse Kritzius coniecit *cuncta*. Dicitur fortasse de metu L. Luculli, ne ab tergo mox omnis Pontus ab Mithridate revorso in arma coactus foret.

* 24 [Kr. III 71. G. IV 45]. Dum paulatim suis in vicem subveniunt, omnes in proelium coacti sunt.

Serv. ad Verg. A. XII 282: *Sic omnes amor unus habet decernere ferro*, haec dicit: *sic, i. e. dum paulatim suis invicem subveniunt, omnes in bellum coacti sunt. Sic Sallustius*. Dubitandum igitur est, utrum verba illa grammatici sint atque Sallusti locus exciderit, an ille — qua consuetudine alias non utitur — Vergilianorum interpretationem verbis Sallustianis proposuerit. Ad rem, qualis apud Vergilium descripta est, aptissima sunt, neque si Sallusti fuere aliter intellegi possunt, quam de populis duobus, qui cum singuli pugnare inter se coepissent, in vicem suis subvenientes paulatim omnes bellum aut renovare aut incipere coacti sunt, id quod de Spartacico tumultu dici non potuisse res ipsa Kritzius docebit. Quod si cum Gerlachio ad pugnam quamdam referuntur, necessario pro *bellum* scribendum est *proelium*, nec vero tum ad proelium apud Cabira factum verba pertinuisse putanda sunt, quoniam res obstat (vid. ad fr. IV 44 et 45), set ad talem pugnam, qualis inter Sertorium et Romanos ad Saguntum commissa est (Drum. IV p. 368. Plut. Sert. c. 21: *ἡπαγνάσθη συμβαλεῖν αὐτοῖς καταβαλόνουσιν ἐφ' ἀρπαγὴν καὶ σιτολογίαν*). Res utique in incerto relinquenda, quamquam magis ad eam sententiam inclino, ut verba illa Sallusti esse negem.

25 [Kr. III 72. G. inc. 36]. Simul inmanis hominum vis multis locis invasere patentis tum et pacis modo effusas *urbis*.

Serv. ad Verg. A. I 290: *Nonnulli sane 'pateant' pacatae sint accipiunt, ut Sallustius: simul — effusas. Hic enim habitus pacis*. Vix aliud ad explendum membrum aptius reperies, quam quod Kritzius adiecit *urbis*. Haec de servis, qui fractis vinculis ergastulorum undique in Italiae urbes nihil hostile timentis intruere, dici potuisse eidem viro docto adseveranti non negaverim, tamen cum *pacis modo* et ipsa Servi interpretatio prodant, de regione sermonem fuisse, quae pacem habere crederetur, quaeri licet, annon de Ponti urbibus cogitandum sit, subito regresso Mithridate per incolas laetissime eius arma sequentis inpugnatis.

26 [Kr. III 74. G. I 131]. Apertae portae, repleta arva cultoribus.

Serv. ad Verg. Aen. II 27: *Panduntur portae; signum pacis est: ut Sallustius apertae — cultoribus*. In simili re atque praegressum fr. dictum fuisse certissimum; set ubi?

27 [Kr. III 73. G. I 76]. Qui nullo certo exilio vagabantur.

Serv. ad Verg. A. I 2. De eis, qui patria eiecti certum domicilium non habebant, dici apertissimum; talis se cum fugitivis coniunxisse incredibile, ad Sertorium accessisse veri simile; at etiam piratarum copiae per talis auctae sunt (Drum. IV p. 395). Qua re haut prorsus inepta videtur suspitio, hoc fr. cum II 94 coniungendum esse.

28 [Kr. IV 25. G. I 68]. Festinantibus in summa inopia patribus.

Donat. ad Ter. Eun. III 4, 8: *Quid festinas?* *Properas, turbaris et trepidas?* *Sallustius*: fest. — patribus. Kritzius haec verba ad eam inopiam rettulit, in qua senatus fuit cum consules ambo ab Spartaco victi essent, ut inperium belli necessitate (*ἐξ ἀνάγκης* Plut. comp. Nic. et Crass. 3) coactus ad M. Crassum deferret. Set certe non minor patrum inopia fuit, ubi advorsum M. Aemilium Lepidum Gn. Pompeio cum Q. Catulo inperium dedere (Drum. IV p. 343), ad quam rem Gerlachius fragmentum rettulit, nec minor, cum eundem Pompeiufm in Hispaniam contra Sertorium misere (Drum. I. c. p. 361).

29 [Kr. IV 45. G. inc. 10]. Haut impigre *pugnans* neque inultus occiditur.

Donat. ad Ter. Andr. I 3. 34: *Duae negationes faciunt unam affirmativam: tres negativae pro una negativa accipiuntur: ut hic 'neque haut non'.* *Sallustius*: haut impigre neque inultus occiditur. Cum nullo modo probari possit Kritzii sententia: *haut impigre occiditur* esse: 'haut facili negotio occiditur', cui adeo adiuncta verba *neque inultus* obstant, non vereor ne in temeritatis crimen incurram, cum huic loco eandem quam multis aliis medelam adhibendam censeam. De Spartaci morte haec vix apte dici videntur, quippe qui certe in morte easdem laudes meruerit quas Sall. Catilinae tribuit. Nec quidquam obstat, quo minus haec de D. Laeli interitu (fr. II 16) dicta opinemur fuisse.

30 [Kr. V 3. G. inc. 79]. Prohibet nocere venenum quod tibi datur.

Conmemoravit haec verba Gramm. inc. de generibus nominum post Ovidi Haliout. ed. Haupt. p. 104. ed. Otto p. 58. Ottonis sententiam verba fuisse ex epistula quadam Mithridatis lib. II (conl. schol. ad Luc. Phars. I 337) satis exposuit Kritzius. Nec tamen magis placet quod is ipse censuit, verba esse medici Scythici Mithridati suadentis, ut volnus suum serpentum veneno curari pateretur (App. b. M. 88 p. 395, 5). Credo potius Sallustium descripsisse herbam illam, quam pro antidoto habitam ipsamque Mithridatiam vocatam scripsit Plin. H. N. XXV 6, 26 (62).

31 [Kr. V 5. G. inc. 4]. Et in proeliis actu promptus.

Donat. ad Ter. Eun. IV 7, 13: *Irridet quidem poeta, verumtamen ostendit officium imperatoris hoc esse, ne in pericula se proiciat.* *Sic Sallustius* et in — promptus. Parum veri similis est Lindemanni ad Arus. p. 243 suspitio haec verba continuanda esse cum fr. V 3, cum qui septuagenarius armatus equum insiluisse dictus sit, eum actu promptum fuisse satis adpareat. Et multos profecto duces Sallustius in historiis commemoravit, de quibus illa rectissime dicerentur.

32 [Kr. V 15. G. IV 36]. Cupientissimus legis.

Diomed. p. 311 haec verba protulit exemplum participi cum genetivo iuncti. Cum ex Diomedis loco statui non liceat, adiunctum fuisse

apud Sallustium gerundivum (puta *perferundae*), de eo dici adparet, qui legem aliquam latum aut perlatum iri cupidissime expectaverit. Quem Gn. Pompeium fuisse plerique omnes credidere, haut inepte quidem. Set quid obstat quo minus populum cupientissimum fuisse statuamus legis de tribunicia potestate restituenda, vel iudicariae? Ita si Gerlachius iudicavit, ei adsentior.

33 [Kr. V 19. G. I 38]. Sane bonus ea tempestate contra pericula et ambitionem.

Serv. ad Verg. Aen. I 195: *Bonum etiam pro forti dicit Sallustius: sane — ambitionem*. Quae verba aperte aliter intellegi non possunt, nisi de eo, qui fortiter periculis et ambitioni restiterit. At cuius ambitioni? suae ipsius? Parum recte ea animi cupiditas cum periculis iungeretur. An igitur Gn. Pompei? quae Kritzii fuit sententia. At ut *pericula*, sic etiam *ambitionem* latius patere adparet. Simillimus est h. l. Iug. 28, 5: *firmissimum contra pericula et insidias*. Scilicet ambitio conplectitur studia hominum atque opera ad aliquem in suas partes abstrahendum impensa, qua significatione vocabulum est ap. Iust. I 3, 1: *cum admitti magna ambitione aegre obtinisset*. Praeterea ex verbis *ea tempestate* manifestum est, illa dicta fuisse de viro, qui postea ambitione corruptus esset, id quod in Q. Catulum, quem Kritzius dici putavit, nullo modo cadit. Quod si coniecturae locus datur, fortasse ille fuit G. Scribonius Curio, qui cum cos. a. 76 fortissime popularibus restitisset, postea tamen legem Gabiniam commendavit itaque sese potentiae Gn. Pompei quasi addixerat (Cic. d. inp. Gn. Pomp. 23).

34 [Kr. I 88. G. 63]. Neque animo neque lingua satis conpotem.

Donat. ad Terent. Adelph. III 2, 12: *Compos animi] i. e. competentis animi vel sani animi, cui contrarium est 'impos animi'*. Sallustius neque — conpotem, cum de amente Septimio loqueretur. Alii '*conpotem animi*' compositum animo intelligunt. Cum Donat. de *compos* dicat, nullo modo pro errore hunc locum pro fr. I 88 adtulisse putari potest. Ex eis autem temporibus, de quibus Sallustius historiis narravit, duos Septimios novimus, L. Septimium de quo Cic. pro Vareno (Drum. V p. 244 sq.) secundum Prisc. III p. 112 dixit: *L. ille Septimius diceret. Etenim est ad L. Crassi eloquentiam gravis et vehemens et volubilis: Eructus hic noster Antonianaster est*; ad quem quo minus cum Kritzio verba illa referamus obstat, quod *non conpotem lingua* parum cum volubilitate ab Cicerone laudata videntur convenire. Alter est P. Septimius Scaevola, quem a. 72 praetore Q. Hortensio damnatum esse constat, quod iudex pecuniam accepisset (Cic. act. I in Verr. 13, 38 ibiq. Zumpt. p. 79. pr. Cluent. 41, 115. Drum. III p. 87). Ad eum igitur illa verba pertinuisse fortasse rectius putabuntur.

35 [Kr. 1. G. I 112]. Cum Sertorius neque erumperet tam levi copia navibus.

Serv. ad Verg. A. II 564: *Copia; notandum [est] de exercitu eum dixisse singulari, ut Sallustius: Con Sertorios neque rumpit et an levi copiam avibus*. Cassel. (Bergk. partic. V p. 35): *Com Sertorios neque rumpet an levi copiam avibus*, unde veram emendationem invenit Putschius quam etiam Bergk. conprobavit. Quod ap. Lion. adscriptum est *lib. I Hist.* in Cassel. omissum. Tamen veri simile est verba ex primo libro, ubi de erroribus Sertori narratum fuisse constat, sumpta esse.

36 [Kr. 2. G. III 16]. At Sertorius vacuos hieme augere copias. Verba commemorata sunt ap. Porphyr. ad Hor. Ep. II 2, 77. Qua

hieme illud factum sit non liquet, cum Sertorius semper hieme prudenter usus sit.

37 [Kr. 3. G. II 17]. Serv. ad Verg. A. VII 728: *Cales — civitas est Campaniae; nam in Flaminia quae est, Cale dicitur. Est et in Gallaecia* [volg. Gallia. Emendavit Voss. ad Mel. p. 186] *hoc nomine, quam Sallustius ab Perpenna captam commemorat. Quo tempore id factum sit, aliunde non constat, nec veri similis est Drummanni coniectura IV p. 373.*

38 [Kr. 4. G. 52]. Speciem captae urbis efficere discedentes.

Serv. ad Verg. A. VIII 557: *Ergo ut solet imaginem τὴν φαντασίαν, — hanc Sallustius speciem dicit, sicut ipse dicit: speciem — discedentes. Ea crudelitas utrum ab romanis militibus an ab piratis Ponti oppida defendentibus in socia urbe perpetrata sit, parum liquet.*

39 [Kr. 5. G. III 59]. Ut res magis quam verba gererentur, liberos parentisque in muros locaverant.

Verba adlata sunt ab Lact. ad Stat. Theb. X 573. Cuius obsessae urbis incolae liberos ac parentis in muris locaverint, quorum conspectu milites ad fortius manu quam lingua pugnandum stimulantur, mihi ignotum esse fateor.

40 [Kr. 6. G. 46]. Radicem montis excessit.

Verba leguntur apud eund. Lact. ad III 116. Ut fortasse aliqua explicandorum via muniatur, admoneo loci Frontini strateg. II 5, 34; vid. ad fr. IV 16.

41 [Kr. 7. G. 44]. Paululum requietis militibus.

Serv. ad Verg. Ecl. VIII 4: *Requierunt —; quietos esse fecerunt. Sic Sallustius: paul. — militibus. Quiesco enim [duplicem habet significationem, et aliter dico 'quiesco' ego], aliter 'quiesco servum', i. e. quiescere facio. Si verum est, quod in ed. Lion. adiunctum Hist. 6, ergo in lib. IV verba lecta sunt, pertinuisse puto ad Lucullum, qui militibus non multum quietis dedit.*

42 [Kr. 8. G. 43]. Consedit in valle virgulta nemorosaque.

Sallustium *virgulta* pro *virgultuosa* dixisse commemorat Serv. ad Verg. A. III 516, quod ap. Verg. *pluvias* esset pro *pluviosas*.

43 [Kr. 9. G. III 74]. Ex parte cohortium pro tempore instructae stationes locatae pro castris.

Commemoravit Serv. ad Verg. A. XII 66 ob usum praepositionis *pro*. Set ibi pervorse legitur *praecipere instructa et stationes*, unde Putschius coniecit *praecipue instructae stationes*, quod mihi non magis placet, quam Kritzio, quia *praecipue* alias dicitur quod alicui prae ceteris ab aliquo tribuitur, atque et prorsus neglectum est. Quod restitui, tantum abest ut verum iudicem, ut pro eo haberi velim, quod aliquo modo tolerabilem sententiam efficiat.

44 [Kr. 10. G. I 130]. In secunda festinas cohortis composuerat.

Cum Serv. ad Verg. A. IX 488 haec verba ob *festinus* adferat,

hanc scripturam ab eo inventam esse certum videtur, set cum utique mirum sit, quod quamvis tam multi de rebus bello gestis narraverint, nusquam tamen festinarum cohortium mentio facta invenitur, neque quales illae fuerint ex re ipsa et vocabuli natura perspicitur, certe non reiciendus est, qui num fortasse Servius corrupta apud Sallustium inveniit quaesiverit. De qua re ante quam diiudicatum fuerit, supervacaneum est quaerere ubi dicta fuerint, neque Kritzius ei, in quam incididerat, suspicioni, continuanda esse verba cum fr. II 15, cui non nihil ab re ipsa obstat, ipse quidquam tribuit.

45 [Kr. 11. G. IV 40]. Set ubi tempore anni mare classibus patefactum est.

Serv. ad Verg. A. I 146 ob *aperit* ab Vergilio similiter dictum. Possumus ea dicta statuere vel de certa expeditione maritima (puta Servili aut M. Antoni) vel de more piratarum quotannis marium omnium infestandorum.

46 [Kr. 12. G. III 71]. Repente incautos agros invasit.

Serv. ad Verg. Ge. III 469 his adiunctis *i. e. securis et quibus praecautum non erat*. De Spartaci exercitu subito in meridionalis Italiae regiones inrumpente haec dici potuisse Gerlachio concedendum est; de quo alio duce recte dicta videantur non constat.

*47 [Kr. 13. G. 46]. Virtuti satis credebant.

Serv. ad Verg. Ecl. II 17 quo *credere* idem esse ac *confidere* exemplo illustraret. Cum vero Iug. 106, 3 legantur haec: *virtuti suorum satis credere*, nec verba illa satis apte dici potuisse videantur, nisi cuius virtuti crederetur addito, utrum illa verba ex loco Iug. male repetita, an ex Historiis desumpta sint, valde dubium est.

48 [Kr. 14. G. 32]. Tergis vinciebant.

Cum Serv. ad Verg. IX 412 *tergis* pro *tergoribus* dictum esse doceat, fortasse haec verba ad eandem rem pertinere atque fr. IV 1 et 2.

49 [Kr. 15. G. 31]. Neu quis miles neve pro milite.

Serv. ad Verg. A. II 157: *Plerumque enim evocati dicuntur et non sunt milites, set pro milite; unde Sallustius: neu — milite*.

50 [Kr. 16. G. 30]. Graviore bello, qui prohibitori venerant, socios regere.

Adtulit Donat. ad Ter. Hec. V 1, 32, ut *gravis* idem esse ac *molestus* ostenderet. Set perverse ibi scribitur *socii frigare*, pro quo, ut probabilis sententia efficeretur, recepi Gerlachii praef. p. XXXIX coniecturam.

51 [Kr. 17. G. 73]. Exercitum [maiorum more] vortere.

Sallustium *vortere* sic simpliciter pro *considerare* dixisse, ut affirmat Serv. ad Verg. A. V 408, prorsus incredibile, set rationem expediundae difficultatis nullam inveni.

52 [Kr. 18. G. 71]. Hostes obpressi aut dilapsi forent.

Isidor. Or. XVIII 2, 7p. 562. Haut prorsus inprobabilis haec suspitio videtur, verba dicta fuisse de clade Mithridatis apud Comana accepta,

quae internecio fuisset, nisi milites advorsus inperatoris edictum praedam studiosius conlegissent (Drum. IV p. 136). Set nihil obstat quominus praecessisse arbitremur: *nisi nox proelium diremisset*.

53 [Kr. 19. G. 27]. Apud latera certos conlocaverat.

Serv. ad Verg. A. I 576, *certos firmos esse docens*.

54 [Kr. 20. G. III 25]. Profectus quidam Ligus ad requisita natura.

Ita haec profert Pompei. in Donat. p. 440 Lindem. Quint. autem VIII 6, 59 extrema tantum tria verba commemorat. Non possum subprimere suspensionem, Pompeio illum Ligurem ex Mari exercitu (Ing. 93) quasi ante oculos vorsatum esse, ut duos locos Sallusti commisceret.

55 [Kr. 21. G. 24]. More equestris proeli sumptis tergis atque redditis.

Serv. ad Verg. A. XI 619: *Sane nunc fugiunt non timore, set lege proeliandi. Sallustius: more — redditis*.

56 [Kr. 22. G. 25]. Regressi ad faciliores ictus locos quaerebant.

Serv. ad Verg. Aen. IX 749: *Alte consurgit in ensem; genus ferendi Gallicanum. Sallustius: regressi cet. Volgo scribitur loco cedebant, set cum qui ad faciliores ictus inferendos regrediantur, nisi aut perfecto aut prohibito consilio non recedant, ergo minus plena sit oratio, recipiundum videtur, quod Guelf. I exhibet locos quaerebant, ad quod referenda sunt verba ad faciliores ictus*.

57 [Kr. 23. G. III 51]. Inpediebant iussa nautarum.

Serv. ad Verg. A. III 128: *Celeusma autem quasi praeceptum. Unde Sallustius: impediabant cet. Ne illud quidem dignoscitur, iussa utrum accusativus an nominativus sit*.

58 [Kr. 24. G. 22]. Quae pacta in conventionione non praestissent.

Adtulit Donat. ad Ter. Eun. III 2, 13 ob *conventionis* vocabulum.

59 [Kr. 25. G. 19]. In nuda intacta corpora.

Diomed. p. 447 cum haec homoeoteleuti exemplum conmemoret, ut aperte in nuda et intacta corpora promiscue aliquid factum esse dictum fuerit, reiciundam esse adparet editionum interpolatarum scripturam *iniecta*.

60 [Kr. 26. G. I 21]. Non repugnantibus modo set ne deditis quidem a b c m.

Ita haec scripta extant ap. Donat. ad Ter. Phorm. I 2, 48 ἀνέξῃ-σεως exemplum. Litteris illis extremis Debrossio auctore Gerlachius significari censuit verba *atrocis belli clades metuuntibus*, parum probabiliter, quoniam qui se hosti victori dederint, eis belli clades non eodem modo quo repugnantibus metuendas esse apertum est. Quamquam vero nisi nova subsidia inventa fuerint, nulla spes est fore ut tam densa caligo diffundatur, tamen cum *dediti* etiam sint qui alicuius auctoritati et fidei sese addixere, ab his autem nihil minus quam ab illo dissensio expectari possit, hoc mihi in mentem venisse dicam: *adsentientibus* (vel *adprobantibus*) *bellandi consilium mittit*.

61 [Kr. 27. G. IV 29]. Ita sperat illam pugnam pro omine belli futuram.

Serv. ad Verg. A. I 456: *Sane pugna temporale certamen; idem et proelium significat; bellum autem universi temporis dicitur, ut Punicum, Mithridaticum. Sallustius: ita separat pugnam illam pro omni bello futuram. Nihil ex praegressis de loco, ubi haec verba scripta fuerint, conici posse, vel inde adparet, quod statim subiungitur locus Livi de Pyrrho rege. Idem ad X 311: Omen pugnae; Sallustius: pugnam illam pro omine [al. ominibus] bello [al. belli] futuram. An igitur scribundum: pro omine omni bello futuram?*

62 [Kr. 28. G. IV 25]. Ubi multa nefanda casu super ausi atque passi.

Prisc. XIV p. 46: *Sallustius vero in historiis adverbium hoc protulit ubi — passi [nefandae libri; emend. Gerl.]. Set mihi videtur Sallustius quoque loco praepositionis hoc praepostere protulisse.*

63 [Kr. 29. G. II 55]. Quo cupidius in ore ducis se quisque bonum et strenuum ostentantes.

Serv. ad Verg. A. X 370: *Melius 'ducis', quam si dixisset 'regis'; hoc enim nomen significat ducentem in proelia: Sallustius: quo — ostentantes. Non dixit 'proconsulis'. Isid. Orig. IX 3, 22 p. 298 in reliquiis cum Servio consentiens omisit et strenuum ostentantes et adiecit: non dixit in ore consulis. Cum Gerlachius etiamnum Debrossii sententiam, haec de Q. Metello dicta fuisse, teneat, liceat aliam suspitionem haut inprobabiliorum obponere: dicta fuisse de proelio ad Tigranocertam commisso, ubi L. Lucullus postquam cum duabus cohortibus locum editum occupavit, omnibus militibus, adclamans: victimus, animos addidit (Drum. IV p. 148).*

64 [Kr. 30. G. 13]. Atque eos a tergo incurrerunt.

Rufin. de schem. p. 261 ed. Frotsch. *Figura per praepositionem in, modo semel et simpliciter elatam — et apud Sallustium: atque cet., quasi in eos incurrerunt.*

65 [Kr. 31. G. I 44]. Togam paludamento mutavit.

Adtulere Isidor. Or. XIX 24, 9 p. 604. Serv. ad Verg. Ge. I 8, set subpresso nomine scriptoris et cum corruptela *coiam*, Schol. ad Iuvenal. 6, 400. Haec fortasse dicta fuere de Q. Sertorio, qui ab eloquentiae studiis se ad militiam convortit (Plut. Sert. 2).

66 [Kr. 32. G. 1]. Pressi undique multitudine.

Donat. ad Ter. Ad. III 2, 4: *Cum impressio est hostium, sic dicitur. Sallustius: pressi cet.*

67 [Kr. 33. G. I 33]. Exercitum argento fecit.

Conmemorat ita dixisse Sallustium et ipse explicat *i. e. pecunia paravit* Sen. Ep. mor. XIX 5 (114), 17. Neminem invenio, de quo id aptius dictum fuerit, quam Gn. Pompeium, qui iuvenis ante Sullae in Italiam reditum suis opibus tres legiones coëgit (Drum. IV p. 327).

68 [Kr. 31. G. III 15]. Lusitaniae gravem civitatem.

Serv. ad Verg. A. XII 458, *gravem* explicans fortem.

69 [Kr. 35. G. 50]. In Hispaniam versus.

Prisc. sup. 12 verss. Verg. Aen. p. 1283 P.

70 [Kr. 36. G. 49]. Ille Conistorgim apud legiones venit.

Pompei. ad art. Don. p. 395, ubi legitur non *ad*, set *apud legiones*, quod parum probabili ratione Aspero auctore defendit Kritzius, Conistorgim in vicina castrorum fuisse dictitans itaque Sallustio pervorsitatem quamdam inponens; neque incredibile est Sallustium ex volgari usu *apud* pro *ad* dixisse (vid. Conn. p. 106. Klotz. Lex. s. v. *ad* p. 98). De Conistorgi cfr. Strab. III p. 191, 7. App. Hisp. 57 p. 83, 19. Mannert. geogr. I p. 316 et 320.

71 [Kr. 37. G. III 14]. Iam repente visus saevire Tagus.

Serv. ad Verg. A. X 103.

72 [Kr. 38. G. III 17]. Aenum et Maroneam viamque militarem.

Serv. ad Verg. A. III 17. Oppida illa Thraciae. Verbum fuisse videtur *munit*. Cum M. Lucullum constet Thraciam devicisse, haec libri IV fuisse veri simile est (vid. IV 38).

73 [Kr. 39. G. III 78]. Feroces Dalmatae.

Tertull. de anima p. 313: *Sallustius vanos Mauros et feroces Dalmatas pulsat*. Cfr. fr. I 63. Eodem loco illud dictum fuisse, quo fr. inc. 11, res ipsa docet.

74 [Kr. 40. G. 82]. Ostia.

Sallustium frequenter etiam plurali numero urbem significasse testatus est Charis. p. 98.

75 [Kr. 41. G. II 21]. [Pompeius] oris probi, animo inverecundo.

Suet. de gr. c. 15: *Lenaeus, Magni Pompei libertus, — tanto amore erga patroni memoriam exultat, ut Sallustium historicum, quod eum oris — inverecundo scripsisset, acerbissima satyra laceraverit*. Doleo, quod Kritzius scripturam *oris improbi* retinuit. Cum enim *os* animo obpositum nisi de facie oris intellegi non possit, cum Pompeium *os probum* habuisse Plin. H. N. VII 10, XXXVII 2, erubuisse Sen. Ep. mor. I 11, 4 testatus sit, cum denique hoc gravissimum obprobrium sit, faciem ingenio non parem fuisse, vel ex coniectura restituendum fuit *probi*, ut edidit Rothius ap. Suet. Loci Sallustiani non prorsus inmemor videtur fuisse grammaticus Endlich. Anecd. p. 38: *et illud de Pompeio, qui coloris erat rubei sed animi inverecundi; sed quem non pudet et rubet, non est homo, sed ropio*.

76 [Kr. 42. G. I 40]. Inter arma civilia aequi bonique famas petiit.

Senec. Ep. mor. XIX 5 (114), 19, quo modo Arruntius eo loco abusus sit, docet.

77 [Kr. 43. G. I 74]. Ex insolentia avidus male faciundi.

Serv. ad Verg. A. IX 343. Si ea verba — quae Kritzii sententia est — de P. Clodio dicta fuere, Sallustium non eius gratia a. 52 tribunum plebei T. Annio Miloni advorsarium fuisse cognoscitur.

78 [Kr. 44. G. III 2]. In quis longissimo aevo multa de bonis falsa in deterius composuit.

Serv. ad Verg. Ecl. VIII 27: *Notandum sane 'aevum' hic pro tempore, ut ipse alibi (A. III 415) — — Sallustius VI Hist. In quis — composuit. Alias aevum pro annis. Falsa, quod libri exhibent, non opus videtur cum Kritzio in falso mutari, cum ita recte dicantur quae contra veritatem finguntur atque evolvantur. Dicta autem haec verba fuisse de scriptore, non de oratore recte intellexit Kritzius, quamquam Gerl. etiamnum eam sententiam videtur tenere, quam antea proposuit. Conlocavit enim inter fr. II 36 et 37. Ipse vero Kritzius ad Catonem referenda existimavit, qua re in ed. noviss. cum I 2 coniunxit. Cui sententiae haec mihi videntur ob stare: Primum quamquam Catonem illum censorium severe atque acriter de hominibus praeclaris rebusque ab eis gestis iudicavisse conpertum habemus (Bernhardy. Litt. Rom. p. 583) idque haut raro in originibus ab eo factum esse inaxime credibile est (cfr. fr. ap. Prisc. X p. 510. fr. 100 ed. Roth. p. 283: *quod eorum nemo quisquam quicquam mihi ignoturus est*), tamen eum de gravibus tantum et magnis rebus dixisse neque copiose expatiatum esse certum est (cfr. fr. I 2 *pauca absolvit*); deinde cum verba *longissimo aevo*, quidquid Servius nungatur, intellegi non possint, nisi ut is, de quo illa verba scripta sunt, per diutinam vitam id fecisse dicatur, de Catone certe minus apta videntur, quippe quem senem historias confecisse vel ex Corn. Nep. vita 3, 3 sciamus. Tum num credibile est, Sallustium de Catone, quem non solum imitatum eum esse uno consensu veteres confirmant, verum etiam admiratum esse atque adeo acerbitate ac severitate iudicandi aequas res ipsa doceat, tale aliquid de illo dicturum fuisse praesertim cum nulla eius rei necessaria caussa ne fingi quidem possit? Nam si de eisdem rebus, de quibus ipse scripturus erat, ille narravisset, non minore iure illum vituperasset, quam Sisennam Iug. 95, 2: scriptori, qui iamdudum vita decesserat, tale obprobrium facere, nisi id argumentis confirmaretur aut certe veriora falsis obponerentur, neque prudentis fuit neque iusti. Ad quae adcedit, quod Servi *Hist. VI*, quamvis suspectum sit, tamen non ita prorsus reiciendum videtur, ut in ipso operis Sallustiani principio illa verba dicta fuisse celerius et cupidius statuere debeamus. At alio loco num copia fuit de Catone dicendi? Iam quod ipse conieci, proponam, non quo verum me invenisse confidam, set quoniam variis propositis sententiis verum facilius invenitur, haut inutile ratus hominum doctorum animos in hanc quaestionem vortere. Cum igitur illum, de quo ea verba dicta fuerint, aequalem Sallustio fuisse, certe de eisdem rebus atque hominibus videri scripsisse supra monuerimus, cumque eum per longam vitae aetatem multos libros edidisse verba ipsa ostendant, de nemine id aptius dici potuit, quam de M. Terentio Varone Reatino, quippe qui a. 116 vel 115 natus (Fisch. Tab. p. 154), a. 28 mortuus sit (Fisch. l. c. p. 378, cfr. Bernh. l. c. p. 757 sq.), tantamque librorum copiam, quantam nemo alius veterum ediderit. Eum porro in scriptis suis haut raro mores aequalium perstrinxisse et castigavisse eum aliunde constat, tum ex saturarum reliquiis, quas J. Vahlen edidit, adparet (Bernh. l. c. p. 549). Eius deinde commemorandi copiam fuisse Sallustio inde perspicitur, quod ille Gn. Pompeio familiaris fuit eique operam praestitit atque adeo eius rogatu commentarium *ἐλογαγωγόν* composuit, quo quid consul in senatu agere deberet docebatur (Drum. IV p. 382). Quod aliquid firmamenti inde accipit, quod Servius ex libro VI, i. e. secundum grammaticorum numerandi rationem Historiarum IV, verba desumpta significat, quo libro ipso de Pompei consulatu narratum fuisse constat (fr. IV 29—35). Postremo inter Varronem atque Sallustium altercationem intercessisse adparet ex eo, quod Gellius XVII 18 ex libro eius, qui inscriptus fuit *Pius aut de pace*, rettulit. Si igitur hic ante Sallusti Historias editus fuit, is ignominiam ab illo sibi infictam ultus esse putandus est, sin postea, Varro acerbius de se dictum iudicium pari rettulisse censendus.*

79 [Kr. 45. G. 77]. Eis modico quoque et diligenti inperio percarus fuit.

Apud Schol. ad Lucan. VII 267 p. 533 ed. Web. haec verba ita leguntur, ut alter cod. *modico*, alter *inmodico* exhibeat, deinde *eleganti* vel *elegantum* scriptum sit. Qua re, quod iam Kritzius suspicatus erat, Rothius restituendum censuit *in modico*; etiam aptius Gerl. praef. p. XL *is modico*, modo illud pro *eis* esse putetur. Pro *eleganti*, quod Kritzius recte sensit ferri non posse, Rothius *clementi* restituit. Set ita demum modicum i. e. mite et clemens inperium placet, cum simul diligens sit, i. e. nullius rei, quae ad prosperum eventum belli pertineat, neglegens. De Sertorio recte haec dici potuisse docet Plut. Sert. 6 ἡμερος μὲν ὦν ἐν ταῖς εὐρηνοαῖς χρεῖαις, φοβερός δὲ τῇ παρασκευῇ κατὰ τῶν πολέμων φαινόμενος et ante μάλιστα δὲ τῶν ἐπισταθμίων ἀπαλλάξας γῆρα πῆθη. Drum. IV p. 348.

80 [Kr. 46. G. 9]. Communem habitum transgressus.

Prisc. XIV p. 39: *Transgredior ὑπερβαίνω, ut Sallustius 'communem habitum transgressus pro supergressus'*; unde veri simile non est, de statura corporis potius dictum fuisse quam de ratione se gerendi.

81 [Kr. 47. G. 35]. Atque ipse cultus rei.

Acr. ad Hor. Sat. II 2, 66.

82 [Kr. 48 et 49. G. I 35 et 36]. Nam Sullae dominationem queri non audebat — neque est obfensus.

Donat. ad Ter. Phorm. II 3, 24: *quam is aspernatur*. Ordo est: *'ob hanc quam hic aspernatur'*. Απόδοσις; *'quam'* enim supra revocavit ad puellam referens, ut *'quem regno Hesperio fraudo'*. Et Sallustius: Nam Syllae dominationem non audebat. Et interpositis quibusdam: neque est offensus dominationem Syllae. Arus. p. 257: *queror illam rem*. — Sal. Hist. Nam Syllae dominationem queri non audebat. Ex Donati obscuris verbis haec duo certa videntur: primum membra illa non longe disiuncta, deinde ad alterum aliquid ex antegressis longius repetendum fuisse. Iam mirum est in priore membro *queri non excidisse*, quae felici casu ab Arusiano servata sunt, tum in altero constructionem esse inauditam *obfendor aliquid*. Nonne igitur veri simile est, hoc voluisse grammaticum: ad extremum ex praegressis revocandum esse *dominatione Sullae*?

83 [Kr. 50. G. I 59]. Multos tamen ab adulescentia bonos insultaverat.

Don. ad Ter. Eun. II 2, 54 cum *insultabis fores* comparavit, set scriptum est *insultavit*. Serv. ad Verg. A. IX 634: *'illudo te' figuratum est, ut hoc loco. Item 'insulto te'. Sallustius: multos a pueritia bonos insultaverat. Id. ad X 643: 'insultare' est irridere inimicos: et dicimus 'insulto tibi': licet Sallustius dixerit multos ab adulescentia [ita libri] bonos insultaverat i. e. (in ipsos) impetum fecerat, quamvis possit illic alia esse significatio [an —one?]* multos insultaverat. Parum probabiliter Kritzius haec de Gn. Pompeio dici potuisse censuit. Quamquam enim is aliorum laudibus saepissime obrectavit nec sine quadam acerbitate multos precantes reiecit, tamen adeo iniurias aequo animo pertulisse dicitur neque umquam publice conviciis ac contumeliis alios petivit (cfr. Drum IV p. 543—46). Multo melius ea conveniunt in talem hominem, qualis fuit G. Licinius Macer, in quo vitam, mores, voltus denique omnem commendationem ingeni evertisse et veteratoriam potius quam oratoriam eloquentiam (i. e. in dieteriis et iurgiis eum exercitatum) fuisse Cic. dixit Brut. 67, 238.

Neque ea suspitio redarguitur, si hoc fragm. de eodem dictum fuisse, de quo 82, ex particula *tamen*, quam recte ap. Don. adiectam esse non infitiandum est, concluderis. De M. Aemilio Lepido dicta fuisse, nisi qui ei nihil adfingere non dubitet, nemo concedet.

84 [Kr. 51. G. 3]. *Pactione amisso Publio legato.*

Adtulit Don. ad Ter. Phorm. I 2, 91, quo *amittere* pro *dimittere* ab antiquis dictum esse ostenderet; set verba ita obscura mihi videntur, ut de eis tacere quam parum probabilia proferre satius putem.

85 [Kr. 53. G. 26]. *Equo atque armis insignibus.*

Serv. ad Verg. A. X 539: *Asper sic* ('insignibus armis') *legit et utitur Sallustii exemplo, qui ait equo cet.* Recte haec verba contra Linkeri sententiam (Sall. Hist. prooem. p. 28) ab III 13 separata sunt. Cfr. Hertz ad Prisc. VI p. 236.

86 [Kr. 54. G. III 90]. Cum Caecilius Apuleius de orthogr. § 16 ed. Osann haec dicat: *Pyrrhus interemptus fuit in aede Dianae a quadam muliere, Trogo Sallustio et Luceio auctoribus*, primum rem miramur, quippe quae prorsus divorsa sit ab Plut. narratione Pyrrh. 34 (vid. Curtius Peloponn. p. 359 sq. et 562 sq.), tum quae tandem fuerit huius rei commemorandae Sallustio caussa divinare non possumus, nisi forte eum aliquo loco quo tristi fato qui Italiam armis petiissent perierint dixisse autumas. Lepide autem Gerlachius praef. p. XXXVII ad Apulei fidem confirmandam hunc Servi locum adtulit ad Verg. A. II 469: '*Pyrrhus*'; *a colore comae dictus, qui latine byrrus* (al. *burrus*) *dicitur. Ita et Sallustius 'Crispus'*. Scilicet sapienter *Crispus* omisit.

87 [Kr. 55. G. III 88]. Caecil. Apulei. de orthogr. § 12: *Staphylus primus docuit vinum aqua misceri. G. Plinius* (H. N. VII 56 (57), 199) *et Sallustius auctores sunt.*

88 [Kr. 56. G. III 72]. *Hi sunt qui sine verecundia pocula et alias res aureas, deis sacrata instrumenta, convivio mercantur.*

Leguntur ap. Serv. ad Verg. A. VIII 278, set ibi scriptum *Hi sunt secundum pocula et mereantur*. In hoc inesse *mercantur* acute perspexit Kritzius, set quod idem *secundum* explicat praeter, ei illud obstat, quod hunc locum Servius adtulit quo *inter munera deorum etiam pocula esse demonstraret*, unde manifestum est, *deis sacrata instrumenta* loco adpositionis ad praegressa relata fuisse. Cum gravius locum corruptum esse adpareret, non verecundatus sum audacius id restituere, quod rei natura poscere videbatur. Quo loco Sallustius nefariam illam inverecundiam perstrinxerit, frustra quaeritur.

89 [Kr. 57. G. 54]. *Nam talia incepta, ni in consultorem vortissent, rei publicae pestem factura.*

Verba quae corrupte ap. Don. ad Verg. A. I 37 et IV 316 leguntur, probabili coniectura emendavit Linker de praef. urb. p. 21, nimis

acute tamen ex oratione Catuli quadam (qualem commemorat quidem Fronto p. 178 Rom. p. 122 Med., nec vero apud Sallustium legi) desumpta esse dictitans.

90 [Kr. 58. G. I 14]. Quae caussa fuerat novandis rebus.

Serv. ad Verg. A. IV 290 comparavit cum *quae rebus sit caussa novandis*.

91 [Kr. 59. G. III 70]. Ad mutandum modo in melius servitium.

Serv. ad Verg. A. I 281 ob *in melius*. Cur haec tribuni plebei verba de superbia et dominatione optumatum conquerentis habeantur potius, quam de veris servis dominorum atrocitatem leniri cupientibus dicta putentur, me non perspicere fateor.

92 [Kr. 60. G. 37]. Genua patrum advolvuntur.

Serv. ad Verg. A. I 307 ob constructionem verbi. De legatis sociorum advorsus praetoris crudelitatem auxilium senatus inplorantibus (memineris Gn. Dolabellae, G. Antoni, G. Verris; cfr. Momms. III p. 87) dicta haec fuisse veri non dissimile est.

93 [Kr. 62. G. I 70]. Ergo senati decreto serviendumne sit.

Cum haec verba Don. ad Ter. Andr. II 2, 28 ob formam *senati* adferat, nihil apud eum habemus, unde de relicuis verbis coniciatur. Nam ne ea verba alicuius tribuni plebei aut socii Italici, num senati decreto obsequium praestandum, vel num secundum s. d. servitutis iugum retinendum sit, quaerentis putemus multa obstant. Mihi continere videntur quod senatus decreverit atque in mentem venit *servi ne indicium sit*: senatum ergo in caussa quadam ne servo potestas indicandi fieret decrevisse.

94 [Kr. 63. G. III 89]. More humanae cupidinis ignara visundi.

Gell. N. A. IX 12, 20: '*Ignarus*' aequae utroque *vorsum* dicitur, non tantum qui ignorat, set [et] qui ignoratur. — Sallustius: more — visendi. Cum autem Non. p. 88 eandem ob causam adferat: *Sallustius in Iugurthino bello*: amore humanae cupidinis ignara visendi, fuere qui locum J 93, 3 tam corruptum esse mallent, quam Nonium in titulo libri errore lapsum esse.

95 [Kr. 64. G. IV 22]. Atque ea cogentis non coactos: scelestos magis quam miseros dici dignum.

Donat. ad Ter. Heec. IV 1, 21, quoniam *scelestus* et *miser* inter se obposita sunt, adtulit, set *miseros* *distringi*, quod cum intellegi non posse Kritzius perspexisset, restitui quod aliquatenus probabilem sententiam efficeret. Ceterum *cogentis* ad verbum praegressum referri et *atque* esse et *adeo* in proptulo est.

96 [Kr. 65. G. 28]. Dum inferior omni via grassaretur.

Conmemoravit ob verbum *grassari* Macrob. de diff. gr. lat. vb. p. 332 ed. Bip. Si sana est scriptura, aliter verba intellegi non possunt, nisi ut aliquem, qui altero inferior fuerit, tamen quo consilium perficeret nihil intactum reliquisse statuamus.

97 [Kr. 66. G. II 59]. Ut tanta repente mutatio non sine deo videretur.

Don. ad Ter. Eun. V 2, 36: *Pleraque repentinis impulsionebus nata mirisque proventibus deo adscribi solent*. — Et Sallustius: ut tanta rel. Serv.

ad Verg. A. II 632: *quamquam veteres deum pro magno numine dicebant. Sallustius: ut tanta cet.* De nulla re haec verba aptius dici videntur potuisse, quam de subita Euphratis imminutione (vid. ad fr. IV 51). Set simile prodigium videtur fuisse illud, de quo fr. inc. 71 narratum est.

98 [Kr. 67. G. 8]. *** fessit, ut nuntiis confestim lugubribus.

Charis. p. 196: *Confestim pro continuo et sine intervallo, set iugi festinationis studio peragentis Sallustius libro fessit cet.* Cum Keilius monuerit videri cum numero libri ex verbis Sallusti quaedam perisse, ab *fessit* manus continendas puto. Neminem autem, eorum quidem quos his libris commemoratos fuisse consentaneum sit, lugubriores nuntios accepisse nec magis ad resarciunda damna festinasse scio quam L. Lucullum, cum Triari ad Zelam cladem conperisset (Drum. IV p. 156. Momms. III p. 67).

99 [Kr. 68. G. 63]. Eo redeunte domum salutaret apud aedem Bellonae.

Adferuntur ab interprete Verg. ad Aen. V 80 ed. Mai. p. 43. *Salutaretur* Kritzius, *salutaret* Gerl. Ut interpretem illum prorsus omittamus, cum aedem Bellonae haut longe ab urbe in confinio Campi Martii fuisse ibique inperatoribus aut legatis, quibus urbem intrare non liceret, senatum datum esse conpertum habeamus (Beck. A. R. I p. 606. Preller. Mythol. p. 611 sq. p. 224), nihil inpediit, quo minus apud eandem contionem populi habitam esse statuamus. Cum iam memoriae proditum sit Gn. Pompeio, cum esset inperator ad urbem ab Hispania redux, contione extra urbem habita potestatem cum populo agundi factam esse (Asc. ad Cic. in Verr. p. 148 Or.), eamque rem ab Sall. narratam fuisse veri simile sit (fr. IV 25), temerariusne videor, cum eo haec verba, quae bene composita esse nemo dicet, spectasse conicio?

100 [Kr. 69. G. 58]. Orion oritur iuxta solis aestivi * pulsum.

Cum Serv. ad Verg. A. V 626 haec scripserit: *Nam ait: cum subito adsurgens fluctu nimbosus Orion: qui oritur, ut Sallustius dicit, iuxta solis aestivi pulsum*, incertum quidem est, num ipsa scriptoris verba adtulerit, tamen veri simile eadem atque illum locutione usum esse. *Pulsum* autem nullo modo ferri potest neque probabilis Kritzii est explicatio dictum esse pro *ictu* i. e. summo ardore. Cum Orion inter d. 16 et 17 mensis Iunii oriatur (Ovid. Fast. VI 717), Sallustium solstitium significasse apertum est, nec vero quod vocabulum apte restitui possit invenio.

101 [Kr. 70. G. III 96]. Rebus supra vota fluentibus.

Serv. ad Verg. A. II 169: *Fluere [delabi et] est τῶν μείζων.* Nam ideo addidit retro. Contra Sallustius rebus cet.

102 [Kr. 71. G. I 2]. Maxumis ducibus fortibus strenuisque ministris.

Diom. p. 447 pro exemplo homoeoptoti adtulit. Verba in caussis magnitudinis populi romani enumerandis fuisse dicta paene certum videtur, nec vero quo loco illud factum sit.

103 [Kr. 72. G. 47]. Inbecilla est fortitudo dum pendet.

Schol. ad Stat. Theb. V 384.

104 [Kr. 73. G. 15]. Nubes foedavere lumen.

Serv. ad Verg. A. II 286: *foedavit; nam Sallustius de nubibus foedavere lumen.*

105 [Kr. 74. G. 40]. Soleas festinate.

Serv. ad Verg. A. XII 425: *Atque sicut nos properare dicimus, ita antiqui festinare pro dare dicebant* [sic locus restituendus]. *Sallustius*: Soleas festinate.

106 [Kr. 75. G. 29]. Ad Iovis mandem nostra.

Don. ad Ter. Ad. IV 2, 43: *Sic absolute dicebant non addito templo*. Parum probabilis mihi videtur Kritzii sententia: verba videri legati, qui ad Iovis aedem mandata expositurus sit; set quo modo verba explicari possint quaerens ipse operam perdidit.

107 [Kr. 76. G. 2]. Nihil socordia claudebat.

Donat. ad Ter. Eun. I 2, 84. Cfr. fr. III 61, 25. III 80.

108 [Kr. 77. G. 5]. Non poeniturum.

Quintil. IX 3, 17.

109 [Kr. 92. G. 80]. Visuros.

Quint. IX 3, 12: *unde eo usque processum est, ut non poeniturum pro non acturo poenitentiam et visuros ad videndum missos idem auctor dixerit*. Ex eodem loco est

110 [Kr. 93. G. 81]. Duci probare.

Quintil. IX 3, 12.

* 111 [Kr. 78. G. 6]. Volgus amat fieri.

Quint. IX 3, 17: *Ex Graeco vero translata vel Sallusti plurima, quale est: vulgus amat fieri*. Magna suspitio est, Quintilianum loci Iug. 34, 1 *quae ira fieri amat* memorem lapsum esse, qui error eo proclivior fuit, quod ibi de volgo irato atque incitato dicitur.

112 [Kr. 79. G. 61]. Nova aestas, adulta, praeceps

Sallustium ubique dixisse auctor est Serv. ad Verg. Ge. I 43.

113 [Kr. 80]. Sanctus alia.

Serv. ad Verg. Aen. III 594. Cum *sanctus alias* Sallustium dixisse constet (fr. I 92), vix dubitandum videtur, quin grammaticus falsus sit.

114 [Kr. 85. G. 85]. Faenoribus copertus.

Gell. N. A. II 17, 7 et IV 17, 6. Cfr. Link. prooem. p. 30. Cum *mergi et obprimi fenore recte* diceretur (Liv. VI 17, 2), bene Cato illud praeiverat.

115 [Kr. 86. G. 66]. Senecta iam aetate.

Serv. ad Verg. A. XI 165. Vid. II 41, 2.

116 [Kr. 88. G. 69]. Lucus.

Serv. in Don. ed. II p. 1843 P.

117 [Kr. 90. G. 71]. Aliaque propter.

Arus. p. 265 *propter illam rem*.

118 [Kr. 91. G. 72]. Cuncta potiundi.

Arus. p. 251: *potitur hanc rem*, set falso ex Iug.

119 [G. I 43]. Advorsus ille nobilitatis.

Arus. p. 211 ibiq. Lindem.

120 [G. 83]. Samnitium.

Endlicher Anecd. p. 134.

121 [G. 84]. Antonius paucis ante diebus.

Probus a. m. § 691 p. 373 ed. Endlich.

122 [Kr. et G. II 9]. Geryonis nomen apud Sallustium lectum
fuisse testatur Serv. ad Verg. A. VII 662.

INDEX.

a, ab. Abs *nusquam invenitur*; a *ante* b C 52, 13. J 28, 2. 29, 2. 32, 2. 77, 3. 102, 2. 109, 4. H I 112. *ante* f J 101, 8. *ante* g C 47, 1. 58, 6. J 32, 5. 103, 4. H I 61. IV 36. *ante* q C 4, 2. J 48, 3. *ante* v C 20, 16. J 14, 3. 5. 6. 30, 2. 31, 1. 85, 1. 37. 106, 6. H I 5. 41, 12. 48, 7. 18. II 96, 2. 4. a *ante* c C 14, 4. 48, 4. 8. 50, 5. J 15, 5. 29, 4. 109, 2. H III 37. 54. 56. IV 61, 5. ab C 48, 9. J 82, 1. 91, 3. 104, 2. a *ante* d J 45, 3. H II 61. III 54. 67, 17. ab C 51, 27. 59, 2. 94, 1. H IV 61, 16. a *ante* f J 11, 4. 67, 2. 92, 5. H III 67, 2. 7. ab J 101, 8. a *ante* l C 45, 4. 46, 6. H I 66. 82. ab C 31, 4. 44, 1. J 14, 10. 93, 2. 101, 8. a *ante* m C 2, 6. 45, 4. 48, 4. 52, 14. J 21, 2. 48, 3. 65, 5. 69, 4. 80, 5. 7. 102, 4. 13. 105, 1. H I 41, 23. II 2. 14. III 61, 1. 12. i 8. ab J 22, 2. 64, 1. a *ante* n H IV 61, 16. ab J 15, 1. 18, 12. 25, 5. 48, 3. 66, 4. 95, 3. 96, 2. a *ante* p C 6, 4. 13, 1. 26, 3. 31, 4. 33, 3. 48, 7. 51, 9. 52, 14. J 5, 4. 8, 2. 14, 3. 18, 11. 29, 2. 31, 5. 42, 1. 56, 2. 63, 4. 64, 2. 77, 2. 84, 2. 85, 7. 86, 5. 100, 5. 102, 6. 8. 106, 1. H I 6. 8. 9 *bis*. 41, 4. 48, 1. 6. 52. II 13. 41, 4. 67. 96, 1. III 5. 61, 1. IV 61, 17. ab J 50, 6. 76, 5. a *ante* r C 4, 1. 19, 2. 40, 5. 51, 17. J 4, 3. H I 41, 6. ab C 3, 5. J 12, 1. 37, 3. 49, 2. 56, 3. 6. 70, 2. a *ante* s C 4, 2. 51, 38. 61, 4. J 35, 10. 50, 4. 51, 5. 60, 4. 95, 1. H II 15. III 61, 1. ab C 10, 1. 34, 1. 44, 6. J 14, 2. 15, 1. 25, 5. 31, 14. 35, 2. 39, 2. 44, 5. 54, 7. 66, 1. 78, 1. 88, 5. a *ante* t C 51, 38. J 73, 7. 94, 5. H I 9. 11. III 49, i. 64. ab J 56, 3. 58, 4. 78, 3. 97, 5. 101, 3. ab *ante* z J 61, 1. = a Libya profectus H II 2. oriens a meridie J 48, 3. ab Alpibus in Hispaniam submovi H II 96, 4. ab Zama discedit J 61, 1. ab Roma aberat C 40, 5. ad occasum ab ortu solis C 36, 4. ab angulo ad paludem H II 68. ab eis — subducit C 59, 3. ab urbe — a Gallia obstant C 58, 6. finis habet ab occidente — ab ortu solis J 17, 4. ab Capsa non amplius duum milium intervallo J 91, 3. ab dextera C 59, 2. a sinistra ac dextera J 50, 4. hostes ab latere J 14, 10. ab l. incurrit J 101, 8. ab ea parte J 93, 6. 94, 3. ab omnibus partibus J 97, 5. alius ab alia parte J 101, 2. ab tergo J 56, 4. 58, 4. 94, 5. 97, 5. 101, 3. H i 63. = ab armis *i. e. modo depositis armis* H IV 65. = longe a C 61, 4. J 21, 2. 47, 1. 89, 6. 92, 5. 101, 1. H III 57. procul a C 4, 1. 19, 2. J 4, 3. 78, 4. 18, 9. 82, 1. 88, 3. 89, 7. 93, 2. H I 61. IV 61, 16. propior a H I 48, 10. seorsum a J 70, 2. = ab stirpe C 10, 1. J 14, 2. = ab eo tempore J 114, 1*. ab incenso Capitolio vigesimum annum C 47, 2. ab eo magistratu alium post alium sibi peperit J 63, 5. ab adulescentia C 5, 2. J 22, 2. H II 41, 4. 96, 1. III 6. i 83. a pueritia J 85, 7. 100, 5. H II 67. a primordio urbis H I 6. a principio C 26, 3. J 29, 2. 77, 2. 102, 6. 8. H I 9. 48, 6. IV 61, 17. = *Cum verbis passivis* C 8, 5. 13, 1. 19, 3. 22, 3. 31, 4. 9. 44, 6. 45, 4. 47, 1. 48, 4 *bis*. 7. 8. 9. 49, 2. 50, 5. 52, 14. 60, 2*. J 5, 4. 11, 4. 12, 1. 14, 3. 5. 15. 15, 1. 18, 12. 21, 3. 22, 2 *bis*. 25, 2. 5 *bis*. 28, 2. 29, 4. 31, 5. 20. 32, 2. 5. 33, 2. 35, 10. 49, 2. 50, 5. 52, 3. 5. 54, 7. 56, 1. 2. 6. 60, 4. 64, 5. 65, 5. 66, 4. 67, 2. 69, 4. 73, 7. 74, 2. 76, 4. 5. 77, 3. 78, 1. 83, 3. 86, 3. 5. 94, 1. 101, 9. 102, 4. 13. 15. 103, 2. 4. 104, 2. 106, 1. 4. 6. 108, 1. 109, 2. 4. 112, 2. 3. 113, 7. H I 41, 12. 23. 48, 1 *bis*. 7. 66. II 5. 13. 15. 41, 11. 96, 2. 9. III 37. 55. 61, 1. 12. 67, 2. 7. 17. 74. IV 61, 6. 8. 16. i 8. = ab ignavia atque socordia corruptus J 31, 2. vastus ab natura et humano cultu J 48, 3. 92, 5. a paludibus invia H I 8. = abstraho

- a — in J 29, 2. absum a C 6, 4. 20, 16. 40, 5. J 44, 5. 48, 3. 101, 8. accipio a C 46, 4. J 31, 17. 40, 1. H II 96, 4. adipiscor a J 77, 3. arcesso a J 39, 4. 84, 2. avorto a C 58, 16. J 89, 1. capio a J 37, 3. caveo a C 52, 3. J 108, 2. H III 2. coepi a H I 11. cogo a J 95, 1. contineo a J 15, 5. deerro H III 56. defendo C 35, 6. 45, 4. J 49, 2. H I 41, 4. defenzo J 97, 5. deficio J 56, 3. 66, 1. dehortor J 31, 1. desisto J 25, 11. deterreo J 50, 6. detineo C 4, 2. dicor H IV 24. digredior J 18, 11. H III 49. dimitto H III 38. dimoveo J 42, 1. discedo C 34, 1. 36, 2. J 21, 4. disiungor H IV 51. 61, 10. dispersus J 51, 1. dissentio C 3, 5. divellor C 51, 9. divisor J 18, 9. 19, 3. emo J 8, 2. 18, 5. expecto H IV 61, 19. inpedio J 30, 2. metuo J 76, 6. moveo H I 5. munior C 32, 1. nominor J 78, 3. paciscor J 26, 1. pango H IV 36. pario H I 48, 5. peto C 34, 1 *bis*. 44, 5. J 14, 3. 6. 15, 1. 35, 2. 63, 4. 64, 2. 85, 1. 102, 7. 105, 1. 107, 1. postulo C 31, 7. 44, 1. prohibeo J 22, 4. 45, 3. 107, 1. quaero J 109, 2. rapio H I 41, 5. remoror J 95, 3. repello J 102, 14. H I 82. repeto J 85, 37. 96, 2. retineo J 55, 8. rogo J 64, 1. secedo H III 61, 1. suadeo H I 48, 18. subduco C 59, 3. sumo C 51, 38. tego J 101, 4. terreo H I 41, 6. timeo J 88, 4. traho C 7, 7. transero a — ad C 51, 27. J 31, 14. tueor C 29, 1. 33, 1. vorto a — in H I 41, 19. = discessio plebei a patr. H I 9. legati a Boccho J 102, 2. metus a Tarquinio H I 9. = alienus a C 51, 17. divorsus C. 34, 3. 52, 13. J 17, 7. 46, 4. integer H I 52. liber C 4, 2. H III 61, 15. quietus H I 112. vacuus C 14, 4. 51, 1. = a natura praeceps J 92, 5 (*Conn. p.* 129).
- abdicco.** abdicato magistratu C 47, 3.
- abdo.** alii se abdere J 38, 5. abdita a dominis — trahebant ex occulto H III 67, 17. in abditam partem aedium C 20, 1. scrutari loca abdita J 12, 5. in abditas regiones J 38, 2.
- abduco.** reliquos — in agrum P. abducit C 57, 1. in praetorium abduxit J 8, 2.
- abeo.** profugus ex patria abierat J 35, 1. ad regem Bocchum in M. abierant J 62, 7. ne festinaret abire J 64, 4. paulisper maestus ex conspectu abii J 68, 1. divorsi in locos difficilis abeunt J 87, 4. neque tamen suos longius abire sinunt J 98, 5. ex castris abire iubet. J 107, 2. plerique — integri abeunt J 53, 3. 69, 7. hostis inultos abire J 58, 5. victi abire J 79, 7. hant repulsus abibis J 110, 8. luxuria atque inopia praeceps abierat C 25, 4.
- abicio.** abiectis armis J 38, 7. 53, 3. omnibus sarcinis abi. J 91, 2.
- abiuro.** creditum C 25, 4.
- abnuo.** abnuente Tigrane H IV 61, 3. regi pacem neque pollicerini. a. J 47, 4. partim probare, alia abnuere J 83, 3. neque illi senatus de ullo negotio abnuere J 84, 3. ea paucis abnuentibus H I 111. fessos et iam abnuentis omnia J 68, 3. nihilo — sibi abnuituros H I 32. labores nequiquam abnuitis H II 41, 14.
- Aborigines** C 6, 1.
- absolvo.** neque absolvit cura tam parva res H III 61, 19. verum paucis C 38, 3. J 17, 2. — de C 4, 3.
- abstinentia.** C 3, 3. 54, 5.
- abstineo.** quos ignavia armis abstinuit H IV 61, 12. tergis abstinetur III 61, 26. neque facto ullo neque dicto abstinere J 64, 5.
- abstraho.** a bono — in pravum abstractus J 29, 2. omnia in duas partis abstracta sunt J 41, 8.
- absum.** procul C 57, 4. J 89, 3. 102, 7. 106, 2. 113, 5. a quo aberat mons milia viginti J 48, 3. 68, 3. ab Roma C 40, 5. quod tempus haut longe aberat J 36, 1. absit periculum H III 61, 18. ab signis J 44, 5. a periculis C 6, 4. a vobis C 20, 16. paulum a fuga aberant J 101, 8. nihil abest ad subvortundum inperium H I 48, 8. = **absens** J 14, 20. 46, 8. 114, 3. H II 96, 1.
- absumo.** fratribus morbo absumptis J 5, 6.
- absurdus.** bene dicere haut absurdum C 3, 1. ingenium C 25, 5.
- abundantia** J 41, 1.

abunde. mala abunde omnia erant C 21, 1. abunde magna praesidia fore J 14, 18. 63, 2. 85, 26 (*Conn. p.* 126). conmeatus abunde C 58, 9. parentis abunde habemus J 102, 7. abunde libertatem rati H III 61, 26. abunde pollens J 1, 3.

abutor. divitiis C 13, 2. vostra socordia H I 48, 11.

ac *vide* atque.

acceptio frumenti J 29, 4.

acceso. Gabinium accersit C 40, 6. J 62, 4. 109, 4. 113, 4. Gallorum gentem ad bellum C 52, 24. integros pro sauciis C 60, 4. proscriptos accersi H I 48, 6. auxilia J 39, 2. 43, 3. 84, 2. H I 69. argentum mutuum H II 72. pecuniae captae J 32, 1. capitis J 73, 5.

accido. quia de improvviso acciderant J 107, 6. quo improvvisus gravior accideret J 88, 6. si quid mali accidisset J 14, 16. hoc — ne accidat C 52, 4. J 79, 5. 94, 6. H IV 61, 10. quae a. victis C 51, 9. 26. J 31, 8 *absol.*

accideo. ex Latio fortissimum quemque accire J 84, 2. quamq. acciti ibant J 102, 3. Sullam accitum audierat J 108, 1.

accipio. aequo animo C 3, 2. laetissimis animis accipitur J 88, 1 (*Conn. p.* 128). in regnum J 10, 1. in deditionem J 29, 5. H III 35. in fidem H IV 61, 7. litteris, quas a legatis acceperat C 46, 6. dono J 85, 38. H II 41, 5. beneficia C 6, 5. J 96, 2. plura bona J 102, 8. fidem C 44, 3. J 81, 1. foedera J 14, 18. iniuriam C 9, 5. J 10, 7. 31, 21. libertatem ab illis J 31, 7. nobilitatem J 85, 25. mercedem J 85, 8. munitionem uti defenderet J 38, 6. nomen inperi H II 96, 4. nuntium J 28, 1. otium cum servitio H I 41, 25. pecunias J 40, 1. societatem J 14, 18. H IV 61, 4. volnus J 101, 11. — vera acc. H IV 48. clamorem J 58, 4. signum — inperium J 97, 4. sicuti ego accepi C 6, 1. 21, 1. J 9, 3 (fama). 13, 9. 19, 5. 20, 1 (ex amicis). 85, 40 (ita). 104, 3. 21, 4 (de bello). 73, 3. 110, 6. 25, 6. 29, 3. 52, 6. 78, 1. 82, 2. 89, 3. 97, 1. 101, 7. = **acceptus.** tam popularibus J 7, 1. carus acceptusque J 12, 3. 70, 2. 108, 1. fidus acceptusque J 71, 3.

accola oceani H I 67.

accuso. accusare senatum quod — C 40, 3. mollitiam socordiamque viri J 70, 5. naturae infirmitas accusatur J 1, 4. vostra consilia J 85, 28.

acer. acer bellicosus J 20, 2. arma habent acerruma in eos H IV 61, 20. bellum acrius H I 48, 16. hostis acerrumus J 31, 25. ingenium J 7, 4. 28, 5. vir J 27, 2. 43, 1. vis serpentum inopia cibi acrior J 89, 4. = *acre pro adv. male legebatur* H IV 44, *ubi rest.* acres invadunt. = acriter Numidiam ingressus J 28, 7. ignis aedis cepit acriter H III 32*. acrius adnitendum est J 85, 6. incedere J 101, 7. instare C 60, 3. J 94, 6. 97, 2. ferro an fame acrius urgear J 24, 3. acerrume victoriam exercuerat J 16, 2. pugnantis J 97, 5. regem impugnaverat J 29, 2. rem gerere J 58, 4. eo niti J 60, 1.

acerbus. quid acerbum in homines convictos C 51, 23. otium asperius acerbusque fuit J 41, 4. necessitudo J 102, 5. praeda civilis acerbissima H I 41, 24. acerbissimas poenas H IV 61, 12. = victos acerbius ulcisci J 42, 4.

Achaei H III 52.

Achilles H III 40.

acies prima C 59, 3. 60, 4. postrema J 101, 5. duplici acie H III 70. aciem exornare J 52, 5. extenuata acie consedit J 49, 1. implicare ac perturbare J 59, 3. instruxit J 49, 6 (triplicibus subsidiis). 101, 2. ac. movebatur J 53, 1. arte statuerat J 52, 6. in planum subducit J 49, 6. — acie bellum gerendum J 54, 5 (*vid. Conn. p.* 80). non acie neque ullo more proeli incurrunt J 97, 4. — *Gen.* acie pars H I 103.

Actaeon H II 5.

actio. actiones Ciceronis C 43, 1. Gracchorum J 52, 1. ut actione destiteret H II 34. in priore actione vades dederat J 35, 9.

actor. scriptorem et actorem rerum C 3, 2. suam quisque culpam actores ad negotia transferunt J 1, 4. *Vid. Conn. p.* 51 *sq.*

actuarius. navigia H II 56.

ad. ad occasum ab ortu solis C 36, 4. ab angulo ad paludem duxit H II 68. cetera loca usque ad Mauretanium J 19, 4. Num. usque ad flum. Mul. J 19, 7. usque ad flumen H i 17. = ad id locorum talis vir J 63, 6. ad hoc actatis J 85, 7. ad hoc tempus J 85, 45. 102, 8. H III 52. ad id tempus H III 67, 12. usque ad nostram memoriam J 114, 2. a primordio urbis ad bellum Persi Macedonicum H I 6. ad postremum H I 10. ad postremum usque H I 48, 5. ad tempus non venit J 70, 5. = addo ad C 31, 8. = ad hoc C 14, 3. 17, 4. 21, 4. 26, 4. 30, 6. 31, 3. 37, 10. 44, 6. 53, 3. J 2, 2. 6, 3. 17, 6. 31, 28. 29. 43, 3. 49, 4. 67, 1. 75, 5. 85, 4. 89, 5. 91, 5. 96, 2. 102, 6. 111, 2. H I 48, 21. II 56. ad haec H II 30. = ad — vorsus C 56, 5. J 58, 4. 69, 1. = abeo ad J 62, 7. adcedo C 32, 2. adcurro J 106, 2. adduco C 48, 3. concedo H III 61, 7. concurro C 56, 5. H I 48, 7. confugio J 14, 4. constituo iter J 81, 2 (ad Cirtam). contendo C 36, 1. H IV 51. convertio J 101, 6. deduco J 113, 7. deficio J 61, 1. do C 44, 4. duco H I 48, 22. III 67, 10. egredior J 93, 2. eo J 90, 2. 103, 3. H IV 3. erumpo C 43, 2. evado H I 74. fero C 53, 1 (ad caelum). J 53, 8. 60, 2. 92, 2. festino J 69, 2. fuga fit J 58, 4. inrumpo C 50, 2. introeo C 28, 1. mitto C 44, 5. J 20, 5. 24, 2 (Comm. p. 78). 25, 5. 28, 1. 32, 1. 5. 46, 2. 58, 5. 62, 3. 70, 5. 77, 2. 83, 2. 88, 5. 97, 1. 102, 2. 14. 105, 1. 108, 2. H III 11. perfero C 44, 1. perfugio J 74, 1. pergo J 23, 2. 52, 5. 59, 1. 69, 1. 71, 4. 90, 3. 92, 3. 94, 1. H III 17. IV 61, 17. pervenio C 51, 27. J 31, 9. 37, 3. 57, 1 (ad Zamam). 75, 9 (ad Thalam). 80, 1. H III 19. 67, 14. porto C 24, 2. praemitto C 27, 4. J 50, 1. procedo J 18, 12. 52, 6. H I 48, 9. I 97. proficiscor C 27, 4. 89, 5. 48, 3. J 70, 4. 75, 6 (ad Thalam). 103, 4. profugio J 103, 4. redeo J 4, 9. 42, 5. 79, 10. 104, 3. 112, 2. H III 67, 2. refero J 12, 3. 5. ruo H II 58. scribo J 65, 4. sequor H II 40. tendo C 31, 3 (manus ad caelum). J 91, 5. (cursu ad Capsam). tollo C 48, 1 (ad caelum). traho H IV 22. transeo J 38, 7. transfero C 2, 6. 51, 27. J 1, 4. 31, 14. transitum facio H II 5. venio C 45, 3. 50, 5. J 13, 5 (res ad certamen). 61, 4. 75, 7. 91, 1. 77, 1. vergo H IV 19. voco C 46, 3. vorto J 107, 1. H I 80. = aditus ad consulem C 43, 2. = propius ex pace ad arma civilia H I 48, 10. = refero ad senatum C 29, 1. 51, 43. rogationem ad populum promulgat J 40, 1. = accerso ad bellum C 52, 24. ad cendi animum ad virtutem J 4, 5. ad dominationem ad censi J 31, 16. adduci ad tale consilium C 40, 1. adigere ad iusiurandum C 22, 1. arrigere ad virtutem J 23, 1. cogere ad militiam J 85, 3. decernitur tempus ad utramque rem J 12, 2. fabricatis scaenis ad ostentationem histrionum H II 23, 2. facta pecunia ad bellum H II 73. feror studio ad rem p. C 3, 3. festino *vid.* paro. grassatur ad gloriam J 1, 3. incilio ad bellum C 57, 1. J 47, 4 ad proditionem. impellat ad societatem belli C 40, 1. 44, 1. 49, 4. J 62, 2. invitare ad coenam H II 23, 2. intendit animum ad bellum J 43, 2. mitto ad bellum C 39, 1. J 65, 3. 85, 10. H II 96, 2. nituntur ad inperia J 4, 7. 55, 3. orantur ad belli societatem H IV 61, 1. parati erant ad caedem J 35, 6. parat festinateque omnia ad integrum bellum J 73, 1. perducit ad studium sui J 80, 3. peteris ad societatem — ad praedam H IV 61, 16. praeceps ad explendam cupidinem J 6, 3. profectum ad hoc bellum H II 96, 4. ad requisita naturae H I 54. proiectum ad bellum H II 96, 1. rapere ad inceptum scelus J 25, 7. ad stuprum H III 67, 15. sallere ad diuturnitatem usus H III 6. traderetur ad subplicium J 61, 4. voco ad virilia illa H III 61, 15. *Cum gerundis et gerundivis.* ad menstrua solvenda montem adscendunt H IV 15. adendo C 23, 5. adnitor J 43, 4. ad impetrandum nihil causae habere J 14, 7. constituo J 111, 4. decerno J 12, 2. egredior J 59, 1. exerceo ingenium H II 41, 4. gignor H I 41, 3. hortor J 30, 3. mitto C 18, 5. paro C 27, 4. paratus C 31, 7. proficiscor J 29, 7. C 46, 3. sollicito C 50, 1. stimulo C 18, 4. ad inperandum Tisidium vocaretur J 62, 8. = ad mutandum servitium H i 91. = larem familiarem ad necessaria deesse C 20, 11. ad cavendum astutiae — non deerant C 26, 2. nihil abest ad subvortendum imperium H I 48, 8. ad defendendum opes minores C 52, 15. ad quem ca-

piundum alia abunde omnia erant J 63, 2. ad virtutem nihil profuerant J 85, 32. ad simulanda negotia altitudo ingeni incredibilis J 95, 3. gentis ad furta peridoneae H I 86. modestus ad omnia alia nisi ad dominationem H II 86. firmiorem ad resistendum H IV 61, 16. adsuetum ad omnis vis controversiarum H III 62. ad cognoscendum omnia industria J 5, 3. tempus ad utramque rem decernitur J 12, 2. ad cetera parem animum gerant J 54, 1. ad perniciem dolum quaerere J 70, 1. tradite exemplum ad populum circumveniendum H I 41, 25. animus ad defendenda ea H III 61, 7. ad faciliores ictus locos quaerere H i 56. = ad necessitudinem rei satis dictum J 19, 8. ad vigilum speciem erigere H III 67, 5. nomina ad ignaviam mutantes H III 61, 13. = nihil ad vos J 24, 6. = ad internecionem vastavimus H II 96, 9. ad exitium usque tribuni dominatus est H III 61, 10. = respondere ad C 34, 1. J 11, 1. 72, 1. verba facit J 83, 2. disseruit J 101, 1. = ad urbem inperatores C 30, 3. ad Catabathmon prima Curene est J 19, 3. ad vigilias multus adessee J 96, 3. ad Iovis H i 106.

adaequo. quam virtus eorum famam atque gloriam adaequaverit J 4, 6.

adcedo. propius C 44, 6. J 58, 3. ad urbem C 48, 4. ad provinciam J 25, 5. quocumque adcederent equitatus hostium J 46, 7. eodem Numida adcedit J 113, 6. quo improvisus gravior adcederet J 88, 6 (*rectius* accideret). quo adcedam J 14, 15. 17. Medis adcessere Libues J 18, 9. pleraque loca hostiliter J 20, 3. Iugurtham anxium J 62, 1. placandi gratia J 71, 5. cum magna multitudine J 97, 3. inperatori plus sollicitudinis quam auxilii aut spei bonae adcedebat J 44, 2. is novus hostis adcesserat J 82, 1. qui postea adcesserint J 17, 7. Huc adcedebat munificentia J 7, 7. Huc adcedebat quod C 11, 5.

adcedo. mihi in dies animus magis adconditur C 20, 6. ea conmemorando militum animos adc. C 59, 6. Iugurthae non medicorem animum pollicitando J 8, 1. animum ad virtutem J 4, 5. ad dominationem adconsi J 31, 16. studia ad consulatum mandandum C 23, 5. plebis animum J 30, 3. Boechi animum oratione J 81, 1. eum oratio adcondet C 51, 10. lubidine sic adconsa C 25, 3. pollicitationibus illorum J 20, 1. multitudo vehementer adconsa J 34, 1. plebes sic adconsa J 73, 6. cupidum pacis vehementius adcondenderent J 102, 3. adconsus praemiorum spe H III 8. bonum ingenium contumelia adconsus J 82, 3. studia Numidarum in Iugurtham adconsa J 6, 3. Marius pro honore — contra Metellum vehementer adcondenderat J 64, 4. vis serpentum siti adc. J 89, 5. ne polluta licentia invidiam adcondenderet J 15, 5. ex quo omnes discordiae adconsae H I 48, 14. proelium adcondere H II 17.

adceo. ex Latio fortissimum quemque adceo J 84, 2. quamquam ad-citi ibant J 102, 3. Sullam adcitum J 108, 1.

adcumbo H II 23, 4.

adcuratus. adcuratissime recepit J 16, 3. adcurate ac liberaliter habuit J 103, 5.

adcurro. ad Sullum adcurrit J 106, 2. auxilio suis J 101, 10.

addo. ad hoc maledicta alia cum adderet C 31, 8. in sententia non addidistis uti C 51, 2. praesidiis additis C 50, 4. additis auxilio perfugis J 56, 2. multum rei publicae addiderant J 42, 1. multum animis eorum addidit J 75, 9. huic severitas dignitatem addiderat C 54, 2. nomen gloriamque sibi addidere J 18, 12. verba virtutem non addere C 58, 1. J 85, 50. ceteris audaciam J 94, 2. regi formidinem J 37, 4. plus sibi timoris quam potentiae J 42, 4. alteri generis humilitas favorem a. J 75, 9.

adduco. ad senatum C 48, 3. multitudine quam ipse adduxerat C 56, 1. in Numidiam copias J 97, 1. quos Volux adduxerat J 101, 2. perfugas victos adduci J 62, 6. 7. Iugurtham vinetum Romam adduci J 114, 3. ad tale consilium C 40, 1. in spem C 40, 4. J 29, 3. 37, 3. 48, 2.

adeo adv. invidiam confleverant usque adeo ut C 49, 4. proelium adcondere adeo ut H II 17. quorum adeo Sullam non paenitet H I 41, 19. adeo iuventus corrupta est H I 12. V 1. id adeo C 37, 2. 11. J 65, 3. 110, 4. 111, 1.

- adeo.** an quoquam mihi adire licet J 14, 17. oppida adire J 89, 1. ceteros C 41, 5. ambos reges J 21, 4. Marius J 93, 5.
- adfatum.** conneatum J 43, 3. alia — adfatim praebita J 54, 6.
- adfecto** honorem J 64, 4. civitates J 66, 1. dominationem H I 10.
- adfero.** litterae adl. C 30, 1. J 71, 1. 4. scrinium eodem C 46, 6. timorem — audaciam J 7, 5. quantam ipsi nobisq. cladem adtulerit C 58, 4.
- adfigo.** patibulo H IV 40.
- adfinis.** adfinium loco ducere J 14, 1. adf. amicos propincos J 14, 15. cognatorum et adfinium J 85, 4.
- adfinitas** J 111, 2.
- adfectio.** mulieres — adfectare sese C 31, 3.
- adfigo.** qui supersteterant adfecti sunt J 60, 7. equi atque viri adfecti J 101, 11. telis capita adfigebantur *cj.* H II 61. adfecti alvos undarum vi H III 24. res suas adfectas J 76, 6.
- adfluo.** domi otium atque divitiae adfluerent C 36, 4. adfluentium undique auxilium H III 67, 12.
- adgredior.** murum scalis J 57, 4. murum J 59, 1. 60, 6. oppida J 87, 1. audacius adgredimini C 58, 12. ceteros C 60, 5. J 54, 9. 66, 3. 79, 4. 88, 3. Pisonem C 19, 5. 43, 2 (vi). J 35, 6. hunc Marius anxium adgreditur J 65, 4. quis adiutoribus regem J 80, 3. legatos eadem via J 16, 4. 46, 4. pecunia J 28, 1. pollicitationibus J 61, 4. aliam rem J 92, 3. maiora J 89, 3. vincere J 9, 3. 21, 3. 75, 2.
- Adherbal** J 5. 10. 11. 13. 14. 15. 16. 20. 21. 22. 23. 24. 26.
- adhibeo.** ab utroque — interpretes adhibentur J 109, 4. adhibitis amicis — remotis J 113, 3.
- adhuc.** adhuc aedificia carinae sunt J 18, 8. H I 41, 6. 48, 3. 7. 8. II 5. II 96, 1. IV 61, 21.
- adigo.** ad iusiurandum C 22, 1.
- adimo.** ea sociis C 12, 5. provincia adempta J 82, 3. civitas H I 48, 14.
- adipiscor.** ab imperatore quae petebant J 77, 3. consulatum C 23. 6. H I 24. magistratus J 4, 4. imperium J 85, 1. provinciam cum exercitu H I 48, 4. praemia J 20, 1. victoriam C 11, 7. 39, 4. 61, 7. gloriam C 54, 3. otium J 41, 4. adepta libertate C 7, 3.
- aditus** ad consulem C 43, 2. aditu difficilis J 91, 7. uno perangusto relicto J 92, 5.
- adiumentum** ignaviae J 45, 2.
- adiungo.** urbis imperio suo J 13, 2. Nabdalsam socium sibi J 70, 2. viros earum sibi C 44, 4. neu malis alienos adiungere J 10, 3.
- adiutor** J 80, 3.
- adiuvo.** si pauci adiuvarent C 43, 3. licentiam auctum atque adiutum properatis H III 61, 16.
- adlevo.** quibus adlevati milites J 94, 2.
- adlicio** servitia J 66, 1.
- administer.** socius et a. omnium consiliorum J 29, 2. bellum geri sine administris J 74, 1. opus et administros tutari J 76, 3.
- administro.** imperium J 11, 5. oppida et finis per magistratus J 19, 7. bellum J 29, 1. rem p. J 85, 2. inter vineas sine periculo J 92, 9.
- admiror.** pravitas admiranda J 2, 4.
- admitto** facinus J 53, 7. 91, 7.
- admodum** angustatus J 92, 7.
- admoneo.** admonitus ab aliis amicis J 103, 2. admonebat alium egestatis — cupiditatis C 21, 4. nos tanti viri res admonuit J 95, 1. de moribus civitatis tempus C 5, 9. eam rem nos locus J 79, 1.
- admoveo.** exercitu admoto H I 48, 10.
- adnecto.** operimenta adnexuerant H IV 59. = adnexu idonea H III 21.
- adnotor.** quo mihi acrius adnitendum est J 85, 6. adnitimini mecum J 85, 47. nullo circum adnidente H IV 61, 14. adnidente Crasso C 19, 1. ad ea patranda summo studio adnitebatur J 43, 4.

- adnuo.** legibus inpositis H I 41, 25.
adoptatio J 11, 6 *susp.*
adopto J 9, 3. in regnum J 22, 2.
adpello. singulos C 17, 1. 20, 1. 52, 5. 59, 5 (nominans). J 14, 17. 22, 5. 53, 8. 96, 2. 106, 1. 112, 1. 113, 2. quid ego me adpellem H IV 61, 10. appellato Crasso C 48, 7. patres adpellabantur C 6, 6. 51, 4. 53, 3. J 18, 11. H I 11. multis antea nominibus H III 46. quem locum Catābathmon incolae adp. J 17, 4. 18, 7 (semet ipsi Nomadas). H I 42 (maxima voce). 48, 2. II 35. Mauros pro Medis J 18, 10. otium pro servitio H III 61, 13. reges J 65, 2. reginam H IV 61, 9.
adpello. Uticam adpulsi J 25, 5.
adpetens. alieni C 5, 4. gloriae militaris J 7, 1.
adpeto. adolescentium familiaritates C 14, 5. societatem vostram J 14, 5. consulatum J 63, 6 (*Conn. p. 22*).
adprehendo C 52, 25. *Conn. p. 112 sq.*
adprobo. consilium C 51, 8. J 106, 4. proscriptionem H I 41, 17. de ditionem H II 69.
adpropinquo J 53, 1.
adquiro. novos amicos J 13, 6.
adriego. vetus certamen animos eorum adrexit C 39, 3. J 68, 4. 86, 1. eos non paulum oratione J 84, 4. Etrūria — reliquiae belli adrectae H I 48, 8.
adripio. adreptis armis J 72, 2.
adrogo. quod ex aliena virtute sibi adr. J 85, 25.
adscendo. murum C 7, 6. navim J 25, 5. montem H IV 15. — *var. scr.* C 55, 3. J 94, 2. 97, 5.
adscensus asperior J 94, 2.
adscisco. homines sibi C 24, 3. socium adscitum C 47, 1.
adsentior. verbo alius alii varie C 52, 1.
adsequor. id quibus modis C 5, 6. idem J 4, 4.
adsideo. Amisum sine proeliis adsideri H IV 42.
adsido. ubi ille adsedit C 31, 7. 53, 1. dextra Adherbalem adsedit J 11, 3.
adsiduus. bella H I 9.
adisto. propter aquilam C 59, 3.
adsto. super adstantium manibus H I 74 (*rectius superadst.*).
adstringo. studio suorum adstrict. J 60, 6. maioribus J 70, 2.
adsuetus. ad omnis vis controversiarum H III 62.
adsum. in contione J 34, 1. in priore pugna J 102, 7. ac si prope adessemus J 102, 7. hostes aderant J 45, 2. 46, 7. 97, 3. 101, 2. priusquam adesset Varinius H III 67, 14. adeste Quirites H I 41, 27. adsum en G. Cotta consul H II 41, 10. in tempore semet cum exercitu adfore J 56, 2. qui primi aderant J 69, 1. proeli — tempus adesse J 97, 1. nox iam aderat J 53, 3. 58, 7. 97, 3. in agmine J 45, 2. 85, 47 (vobiscum). ad vigiliis multus J 96, 3. apud omnis J 100, 3. naves aderant H IV 51. adest novus exercitus H I 48, 21. omnia haec praesidio J 85, 4. feroces ad. C 52, 18. infensi J 50, 4. testis J 107, 2. 4. vindices adfuturi H IV 61, 18. fautor consultorque sibi adsit J 103, 7. consultor sociis periculis vobiscum J 85, 47 (*ad. periculi*). in omnibus bellis vobis J 14, 13. sibi vitae finem J 9, 4. exitium J 70, 5. certa pestis J 106, 3. proelio C 59, 4. J 74, 3. 87, 2. proeliantibus J 93, 4. advorsum hostis J 94, 3.
adsumo. socius et administer — adsumitur J 29, 2.
adsurgere sella H V 13.
adtendo. Sorte lubuit adtendere, quae res — sustinisset C 53, 3. suorum hostiumque res J 88, 2.
adtentius ea agere C 52, 18.
adtero. famam atque pudorem C 16, 2. Italiae opes J 5, 4. alteri alteros aliquantum J 79, 4. pars exercitus adtrita J 85, 46.
adtineo. Romanos spe pacis J 108, 3. nos in sollicitudine H I 48, 16.
adtingo. Numidiae pars Mauretanium J 16, 5. Sullam hostes primum J

- 101, 4. fulmen ne se adtingat H I 48, 12. bellum adt. J 44, 3. situm exponere et eas gentis adt. J 17, 1.
- adtollo** in murum H I 74.
- adtonitus** formidine H I 88.
- adtribuo** pecus equitibus agundum J 90, 2.
- adulescens** C 14, 5. 15, 1. 18, 4. 28, 1. 52, 31. J 6, 2. 21, 4. H III 61, 23. adulescentior H I 52.
- adulescentia**. ubi adulescentiam habuere J 85, 41. ignoscite Cethegi adulescentiae C 52, 33. ab ad. C 5, 2. 31, 7. J 22, 2. H i 83. a prima ad. H II 41, 4. 96, 1. III 7.
- adulescentulus** C 3, 3. 49, 2 (*Caesar 33 annos natus*). homines ad. C 52, 26.
- adulesco**. coria quasi glutino adulescebant H IV 2. ubi lug. primum adulevit J 6, 1. ingenium brevi J 63, 3. res Persarum J 18, 11. res p. C 51, 4.
- adulter** C 14, 2. adulterarum mulierum H I 37 *coni*.
- adulterinus**. clavis J 12, 3.
- adultus**. aetate C 15, 2 (*Comm. p. 105*). aestas H i 112.
- advecticius**. vinum J 44, 5.
- adveho**. Uticam advehitur J 86, 4.
- advenio**. adveniens J 106, 1. H I 68. dies J 113, 5. periculum C 23, 6. amicitium foedus Numidiae partem tum ultro adventuram J 111, 1.
- advanto**. Antonium cum exercitu C 56, 4. Romam J 28, 2. veluti hostes adventarent J 53, 7. ad se fugitivos adventare H III 67, 20. comitiorum dies J 36, 4. lux J 99, 1.
- adventus** J 87, 4. 97, 4. 101, 6. 104, 1. H III 61, 21. IV 30. qua regis adventus erat J 59, 1.
- advoco**. senatum eo C 46, 6. contionem J 84, 5. C 57, 6. J 33, 3. vos C 58, 3.
- adolvebantur** genua patrum H i 92.
- advorsarius**. cedentibus advorsariis J 50, 3.
- advorsor**. si advorsaretur J 26, 2.
- advorsum**, **advorsus**. aderant advorsum hostis J 94, 3. armare advorsum deos penatis H I 48, 20. arma adv. divina — cepit H I 48, 10. bellum incipere J 80, 3. conlocat adv. pedites J 74, 1. dilectus habitus a. vos H I 48, 17. quos advorsum ierat J 101, 8. invictum animum a. divitias gerebat J 43, 5. labores suscepissem a. vos H II 96, 1. muniti a. hostis J 89, 4. a. tela J 105, 2. Quod advorsum adcurrere H II 48. opportunissima pro hostibus et advorsum se J 88, 4. paratus a. omnia J 101, 2. pergere a. hostis J 74, 1. pugno J 107, 1. 114, 1. spem habere a. iram J 13, 5. spes amplior a. eos quos vicerant J 105, 4. suasisse pro nobis — advorsum nos J 108, 3. cibus illis a. famem erat J 89, 8. plurimum mihi timoris faciunt a. tyrannidem H I 41, 1. tutor J 110, 6. valent leges a. alquem J 77, 1. = H II 84? —
- advorsus**. advorso colle J 52, 3. advorsis equis J 59, 3. advorsis vulneribus C 61, 3. advorsis cicatricibus H I 55. cicatrices advorso pectore J 85, 29. advorso aestu maris H III 26. multa mihi advorsa fuere C 3, 3. H I 41, 1. eadem illa advorsa fient C 58, 1. J 14, 16 (ex necessariis). res advorsae C 57, 5. J 41, 4. 53, 8. 62, 9. 74. advorsa H II 30. 41, 13. III 61, 4 (certaminis). res — in advorsa mutantur J 104, 2. contra advorsos pugnare J 97, 5. civitas infida et advorsa nobis C 51, 5. multos advorsos habeo C 52, 7. Iugurthae advorsus fuerat J 35, 1. advorso populi partium J 43, 1. locus advorsus J 52, 2. 55, 1. quieti et otio adv. J 66, 1. quis omnia regna a. J 81, 1. senatus a. erat J 84, 3. voluntates sibi ipsae a. J 113, 1. cuius advorsa voluntate H I 57.
- aedes** Concordiae C 46, 5. 49, 4. Dianae H i 86. Bellonae i 99. aedis intrupere J 12, 5. exornatis aedibus H II 23, 2. abdita pars aedium C 20, 1. aedis ignis cepit H III 32.
- aedificium**. aedificiis exornata J 16, 5. Numidarum agrestia J 18, 8. incendit J 20, 3. pro tectis aedificiorum J 67, 1.
- aedifico**. Quae homines aedificant C 2, 7. alia aed. C 20, 12.

aedilis C 47, 3.

Aetas. Aetate H III 50.

aeger. pedibus C 59, 4. aegra parte militum H III 67, 2. animus (cura) J 71, 2. avaritiā J 20, 1. consili aeger H IV 73. = aegerrime bellum desinere J 83, 1. nobilitas tulit J 85, 10.

aegritudo et ira permixta sunt J 68, 1. nimis molliter aegritudinem pati J 82, 2.

aegrotus H I 78.

Aemilius. gens Aemilia H I 48, 6. Aemiliorum proles H I 41, 3 — M. Aemilius Lepidus, cos. 78, H I 39 — 53. III 63. — Mamercus Aemilius Lepidus Livianus H I 52. *cl.* H III 61, 10. — L. Aemilius Paulus C 31, 4. — M. Aemilius Scaurus, cos. 115, J 15. 25. 28 — 30. 40. Scauri domus *ad* H II 40.

aemulator erat *cum acc.* dicta factaque eius H III 7.

aemulus. illorum J 85, 37. HIV 61, 18. Carthago aemula inperi Rom. C 10, 1.

Aeneas C 6, 1.

Aenum H i 72.

aequabilis fama et inviolata J 43, 1. a. manere J 53, 1. aequabilis atque constantius res humanae se haberent C 2, 3.

aequalis. genus eloquentia aetas prope aequalia C 54, 1. virtus omnium a. facta J 87, 3. cum aequalibus contendere J 6, 1. loca a. J 79, 6. = aequaliter distribuerat C 56, 2. J 91, 1.

aequitas. pro aequitate lubido C 3, 5. aequitate rem p. curabant C 9, 3.

aequor *vid. ad* H 41, 5.

aequus locus J 52, 5. locis aequioribus C 59, 1. aequo animo C 3, 2. J 31, 11. 21. 68, 3. aequa manu discedere C 39, 4. a. conditio J 79, 8. a. et modesto iure H I 9. a. bonique J 85, 5. H i 76. = aequum bonumque J 35, 7. a. et bono H I 48, 17. bonum et a. J 15, 3. gravius aequo C 51, 11. = aequae sibi exoptant C 11, 1. ex omnibus a. aliquos J 101, 3. ferro quam fame aequius perituros H i 21.

aër H III 28.

aerarium. penes eosdem aer. J 41, 7. H I 41, 13. occupare III 61, 6. aerario parcere J 85, 3. vicem aerari praestare H II 96, 3. fures aerari C 52, 12. peculatus aerari J 31, 25.

aerumnae. mortem aerumnarum requiem C 51, 20. deformatus aerumnis J 14, 7. premunt J 14, 32. deprecor J 24, 10. maxumarum a. initium J 49, 3. Saguntini fide atque aerumnis incluti H II 21.

aes. argentum aere solutum est C 33, 2. servi aere parati J 31, 2. aes alienum C 20, 13. 41, 2. — grande conflaverat C 39, 2. 24, 3. — ingens per omnis terras C 16, 4. — meis nominibus ex possessionibus solvere C 35, 3. magnitudo a. alieni C 33, 2. a. alieno oppressos C 40, 1. a. alieno liberare C 40, 4. aes mutuam reddere J 96, 2.

aestas exacta J 61, 1. aestatis extremum J 90, 1. hiemem atque a. iuxta pati J 85, 33. a. nova, adulta, praeceps H i 112.

aestivi solis pulsus H i 100 *susp.*

aestivorum tempus J 44, 3. 4.

aestumo. facta vostra C 58, 8. res gestae, sicuti ego a., satis amplae C 8, 2. quinis modis libertatem H III 61, 19. vitam mortemque iuxta C 2, 8. amicitias non ex re, set ex commodo C 10, 5. praedae loco aestumantur H I 48, 5. quod earum a. J 85, 41.

aestuo. nobilitas invidiā a. C 23, 6. quae cum — aestuans agitare J 93, 2.

aestus. aestu languidi J 51, 3. aestu secundo H I 65. adverso aestu maris H III 25. in quam asperitas — aestum relidit H IV 20.

aetas viget C 20, 10. quaestui modum fecerat C 24, 3. animus, aetas, virtus C 58, 19. aequalis C 54, 1. acta iam H II 41, 2. exacta J 6, 2. extrema C 49, 2. ferox C 38, 1. inbecilla C 3, 4. militaris H I 101. militiae patiens J 63, 3. senecta H i 115. oportunitas aetatis J 6, 3. ad hoc aetatis J 85, 7. aetati mors propior est H II 41, 9. aetati concedere

J 11, 4. 102, 4. H I 52. aetatem agere C 4, 1. 37, 6. 39, 2. 51, 12. 58, 13. J 2, 4. 4, 3. 56, 4. 78, 4. 85, 1. 9. 19. a re p. procul habere C 4, 1. aetate patres adpellabantur C 6, 6. animi molles aetate et fluxi C 14, 5. adultum C 15, 2. confectus J 9, 4. prior J 10, 7. ceteros anteire H I 47. studium ex aetate flagrabat C 14, 6. contra aetatem H II 96, 1.

aeternus animus J 2, 3. gloria a. fierent J 1, 5. ut liberi a. forent J 85, 49. virtus a. habetur C 1, 4. a. sollicitudo remanebit J 31, 22.

Aethiopia H I 63.

Aethiops. Aethiopsas J 19, 6.

aevum. aevi brevis natura J 1, 1. longissimum a. H I 78.

Afri J 18.

Africa J 13. 17—19. 30. 36. 44. 86. H I 63.

Africum mare J 18, 9.

ager frugum fertilis J 17, 5. fertilis et praeda onustus J 87, 1. hostibus cognitus J 48, 1. arbutis consitus J 53, 1. harenosus J 79, 3. aridus et frugum vacuus J 90, 1. frugum pabulique laetus H I 91. Arretinus C 36, 1. Carsulanus C 43, 1. Lucanus H III 67. Picens C 27, 1. 30, 5. 42, 1. 57, 2. Pistoriensis C 57, 1. agri cultor J 54, 3. custodiae agri captivi H IV 61, 8. agrum colere C 4, 1. pars Numidiae agro virisque opulentior J 16, 5. hostium agro potiri J 55, 1. a. pellere H I 9. 46. a. cis Taurum spoliatus H IV 61, 17. agri laxiores et magis pecuarii H III 67, 14. agrorum cultus H II 80. agros cupere C 11, 4. amittere C 28, 4. manu capere J 5, 4. temptare J 18, 7. vastare J 20, 8. 44, 5. 54, 6. 55, 5. 62, 1. 69, 1. 70, 4. invadere H II 29. i 46 (incautos). despectare H II 32. agris res aucta C 6, 3. expulsa H I 41, 24. in agris manuum mercede inopiam tolerare C 37, 7. — materia J 18, 5. pecora cultoresque — J 46, 5. ex agris conquirat vasa J 75, 4.

agger. aggerem iacere J 37, 4. 76, 3 (*Conn. p.* 84). aggeribus locus inportunus J 92, 7.

agito. pacem an bellum agiturus foret J 109, 2. corpora huc illuc J 60, 4. H I 60 (pavor). cuncta J 66, 1. eadem C 57, 2. fugam H I 61. gaudium atque laetitiam C 48, 5. *conl.* 61, 9. inperium C 9, 5. moras J 81, 4. multa C 27, 3. *aliter.* 53, 4. omnia (agitando) C 42, 2. pacem J 14, 10. 29, 7. 109, 2. praecepta parentis mei J 14, 2. praesidium J 55, 4. 85, 33. plura in dies C 24, 2. quae C 20, 5 (mente). J 63, 1 (animo). 93, 2, *aliter* J 35, 4. quid J 54, 2. rem p. C 38, 2. = *abs.* longe aliter animo J 11, 1. apud aquam noctem cum equitibus J 98, 4. ferocius C 23, 3. in magistratibus eo modo J 63, 5. partim in tuguriis alii incultius vagi J 19, 5. in ea parte pro castris J 59, 1. pro muro dies noctisque J 94, 4. propius mare Africum J 18, 9. quo statu H I 48, 10. secum ipse multum J 113, 3 (*Conn. p.* 98). ubi gentium aut quid J 54, 3. varius incertusque J 74, 1. Gallia malis fructibus vix ipsa H II 96, 9. agitandi inops H I 41, 11. = *Pass.* vita sine cupiditate C 2, 1. animus ferox C 5, 7. divorsus metu atque lubricine J 25, 6. res in senatu J 27, 1. indutiae J 29, 4. res p. seditionibus J 37, 1. humus aridus vento J 53, 1. harena magna vi J 79, 6. plebes saevitiis H I 9. id modo agitari J 70, 5. sibi nihil agitandum J 39, 4. aequo et modesto iure agitatum H I 9. agitabatur paucorum arbitrio belli domique J 41, 7. agitari de facto consulis J 30, 1.

agmen. extremum suos praetergressum J 50, 3. a. paulisper constituit J 49, 5. in agmine J 45, 2 *bis.* 85, 47. 96, 3. — principes J 50, 2. — postremos J 85, 8. munito agmine J 46, 6. quadrato J 100, 1. laxiore H III 71. tanto agmine atque animis incedere H I 41, 24. = H III 67, 8. 19.

agnosco. n. inermis viros quemquam agnoturum H II 64.

ago. aetatem v. aetas. cuncta simul C 42, 2. ea C 52, 18. J 33, 1. 85, 3. H III 61, 15 (pro vobis agere aut non a.). gratias J 54, 1. hiemem H II 28. H 96, 5. ioca atque seria cum humillimis J 96, 2. morem H III 61, 14. multa cum singulis C 20, 1. *conl.* 17. J 29, 3. pacem H IV 61, 1. praedas J 29, 8. 32, 3. 44, 5. 88, 3. quae J 46, 1. 49, 1. 63, 1. 94, 3. quid agam

J 14, 15, 23. res asperas per Iugurtham J 7, 6. senectutem J 85, 41. tempora J 6, 1. mediocris viros spe transversos J 6, 3. 14, 20. vineas J 37, 4. 76, 3. 92, 8. — tanta mobilitate sese Numidae a. J 56, 5. — *abs.* apud primos J 101, 6. cum populo C 51, 43. c. Boccho multum et familiariter J 108, 1. divorsi J 55, 7. in oppidis maritimis J 100, 1 (*Conn. p.* 29). ingenium in certamine semper agit H I 7. soli in imperio H I 9. in ore H I 90. II 41, 4. in cervicibus Italiae H II 96, 4. laeta (?) J 55, 2. lenius J 60, 5. optumo iure liberi H I 41, 2. optimis moribus et maxuma concordia eg. res p. H I 8. pariter J 60, 1. per mollitiam J 85, 35. pro victoribus J 98, 6. procul incultus J 89, 7 (*rectius* qua — agebatur). H i 3. quam adhuc H II 96, 1. quantis copiis familiaribus H I 23. quanto tutius factio H III 61, 3. rector humani generis agit J 2, 3. sine dedecore cum civibus integer H II 41, 5. ultra Aethiopiam cultu Persarum iustos et egregios H I 63. agite H I 48, 20 (uti lubet). II 41, 8. — initium agundi facturum C 21, 3. *conl.* C 52, 29. H I 41, 7. — *Pass.* in crucem acti J 14, 15. pecus equitibus agundum adtribuit J 90, 2. praeceptum agor C 31, 9. agitur ac laceratur cupidine H I 48, 11. rebus ita actis C 45, 1. *conl.* J 30, 1. 68, 1. 71, 5. J 103, 3. haec in senatu C 50, 4. a fugitivis H III 67, 2. Quae incassum H III 61, 11. nihil consilio neque imperio J 51, 1. agitur de vectigalibus C 52, 6. id agitur C 52, 10. J 27, 2. ob ea feliciter acta J 55, 2. sua antea fideliter acta J 71, 5. acta consiliumque ignorare J 66, 4. maiorum J 85, 12. edocere J 53, 2. 93, 6. belli ab aliis acti H II 41, 11. testudine acta J 94, 3. = actu promptus H i 31.

agrestis. Numidae J 18, 8. opifex a. que J 73, 6. H III 61, 2. genus hominum C 6, 1. vasa H IV 1. agreste H I 116.

agio. ut S. ait H I 41, 16. II 37. c. *acc. et inf. om.* esse C 48, 3. 8. 51, 32. J 31, 7. 85, 39. 100, 5. I 41, 24. 48, 6. 14. H I 48, 18 se *adiiundum*.

ala. equites sinistrae alae J 50, 2.

alacer. omnium animos alacris videt C 21, 5. cum alacribus saltu certabat H II 11.

Albinus *vid.* Postumius.

Alexander H III 7.

algor C 5, 3.

alias. optanda alias C 10, 2 (*Conn. p.* 103). H I 92.

alibi. alios a. resistentis C 60, 1. 61, 3 (*Conn. p.* 20).

alieno. me falsa suspitione alienatum C 35, 3. urbs maxuma al. J 48, 1. voluntate alienati J 66, 2.

alienus. *Vid.* aes. bona C 52, 11. instituta C 51, 37. aes al. alienis nominibus C 35, 3. alienae opis egens H II 41, 4. opes C 58, 13. J 14, 7. 23. rem periculo suo J 54, 8. scelus (*obp.* suus) J 15, 2. superbia C 20, 9. virtus C 7, 2. J 85, 25. — alieni adpetens C 5, 4. aliena C 12, 2. H I 41, 17. I 48, 14. — alienus (*obp.* sanguine coniunctus) J 10, 3. 5. — aliena ac nihil profutura J 1, 5. aliena mens C 37, 1. in alienis locis (*obp.* sua) J 54, 8. sententia a. a re p. C 51, 17. a. suis rationibus C 56, 5. aliena consili C 40, 5.

alimenta gignere mortalibus H I 61. consumptis H III 67, 4. servilia H I 41, 11. carceris H III 61, 19.

alio properare J 19, 2. alius alio C 2, 3. 27, 1. J 12, 2. 50, 5.

aliquamdiu J 74, 3.

aliquando vobis hostis fuit J 14, 17. a. eguisse J 103, 3. expergiscimini a. C 52, 5. a. oriatur J 14, 21. ut a. provideat J 62, 1. uti a. pacem malles J 102, 5.

aliquantus numerus J 74, 3. pars H II 23, 5. timor J 105, 4. aliquantum equorum et armorum J 74, 3. aliquantum se adtriverant J 94, 7. aliquanto c. *comp.* C 8, 2. J 79, 7. 86, 4.

aliquis dicit J 31, 18. vostrum subiecerit H III 61, 14. alienius C 51, 33. aliquem ex populo J 85, 10. falsum aquid C 51, 36. aquid effecturum J 29, 3. a. faciundum, quod J 111, 1. aliquo negotio C 2, 9 (*Conn. p.* 100). ex omnibus aequae aquos J 101, 3.

- aliquot** C 24, 3. J 28, 7. 89, 6' (*obp.* unus). H I 55. II 43. III 67, 9.
aliquotiens H I 99.
aliter. qui a. fecerit C 51, 45. longe a. ac ratus erat evenit J 7, 3. ne a. quid eveniat J 10, 7. longe a. animo agitabat J 11, 1. a. atque animo gerebat J 72, 1. a. quam metu H III 61, 8. insanum a. atque H I 37. sanctus a. et H I 92 *susp.* ab insidiis a. caveri nequivisse J 108, 2. non aliter — nisi H I 41, 1. 17. 24. a. sine populi iussu nullius — ius est C 29, 3. a. haut facile impelli posse C 44, 1.
alius. C 3, 1, 8, 5. 14, 7. 17, 5. 27, 2. 31, 8. 33, 1. 37, 9. 51, 22. 26. 52, 21. J 4, 4. 19, 3. 49, 4. 54, 5. 61, 3. 79, 4. 8. 82, 2. 85, 4. 11. 47. 89. 3. 5. 7. 92, 3. 4. 95, 2. 97, 5. 103, 2. 105, 2. H I 12. 41, 1. 63. II 26. 41, 11. III 61, 15. 67, 10. ferro, saxo, aliis telis *cj.* H II 61. alii — pars et pars alii *Conn. p.* 45 (*conr.* III 68). partim — alii J 13, 2. 19, 5. 21, 2. 38, 3. 40, 2. 83, 3. 89, 1. alia — partim H II 41, 1. ceteri ut quemque — alii C 56, 3. multis — aliis J 96, 2. 110, 2. alios — plerosque J 65, 4. alius — alius C 10, 5. 11, 4. 14, 6. 17, 1. 21, 4. 30, 2. 37, 6. J 2, 1. 12, 5. 34, 5. 58, 2. 6. 60, 4. 78, 2 (*Conn. p.* 25). 80, 6. 82, 3. 86, 3. 97, 5. H III 67, 16 et 17. alio atque alio J 72, 2. alia — deinde alia J 18, 7. aliis, post aliis J 55, 8. alium post alium J 65, 3. sunt qui — alii C 19, 5 (autem). 48, 8. J 32, 3. alia facinora — incendium vero C 48, 2. apud alios — in imperio C 48, 14. [Capys — Helenus —] alii H II 6. Catilina — alii C 52, 35. fingere alia, dissimulare C 47, 1. nova diruunt, alia aedificant C 20, 12. alius alium *simil.* C 2, 10. 6. 5. 43, 2. 52, 28. J 53, 8. 66, 3. H I 41, 20. C 21, 2. 52, 1. J 46, 4. 101, 2. 49, 4. C 27, 4. J 60, 1. 49, 4. C 51, 12. 53, 1. J 14, 15. *vid.* alio. alibi. *de duobus* C 6, 2. 54, 1. — et alia C 51, 32 (eius modi). J 2, 2 (huiusce modi). H I 48, 5. J 67, 1. 75, 3. 76, 6. 87, 2 (omnia). 103, 7. J 85, 40. 81, 1. 19, 1. 47, 2. H I 9. 22. J 54, 2. H II 23, 2. III 21. 67, 4. IV 60. i 88. I 48, 19. et a. talia J 40, 2. 44, 5. 62, 2 (atque). 64, 3. 81, 2. 85, 41. et alia amplius J 44, 5. 54, 6. atque a. J 62, 4. H I 48, 2 (Cethegi atque alia proditorum patrocina). C 36, 1. 37, 7 (omnes). 58, 6. J 4, 8. 6. 1. 20, 3. 32, 1 (huiusce modi). 34, 1 (omnibus). 42, 1. 64, 1. aliusque C 32, 2. 48, 4. 52, 36. J 1, 3. 3. 2. 13, 7. 19, 1. 27, 5. 36, 1. 37, 4. 48, 3. 72, 1. 79, 10. 86, 1. 97, 1. 101, 4. 105, 3 (omnibus). H I 9. II 23, 2. aliaque propter H i 117. item alii C 37, 5. 43, 2. J 80, 2. a. praeterea J 60, 6. 84, 1. J 100, 4. aut a. C 49, 1. J 45, 2. aut a. tale J 85, 10. aut ipse aut per alios C 39, 6. *asynd.* C 15, 1. 25, 2. 52, 40. J 66, 1. 84, 4. 85, 29. a. omnia C 21, 2. J 34, 1. 43, 2. 54, 6. 63, 2. H III 61, 5. IV 61, 13. J 89, 5. 114, 2. 91, 6. *ubi exp.* reliqui C 27, 2. 43, 3. J 10, 2. 63, 6. 85, 4. 94, 3. locum paulo quam alii editiorem J 58, 3. maiora alia C 16, 2. J 1, 2. 2. 3. 4. 96, 4. alius atque C 37, 10. J 15, 1. H II 96, 4. alius — et C 52, 2. alius quam J 81, 4. H I 41, 4. 15. a. omnia nisi H II 86. neque a. nisi J 3, 3. longe alia mens C 52, 2. haut sane a — o animo C 37, 0. alio tempore, alio consule C 51, 36. ex aliis rebus magis quam quod — fama valebat C 14, 7. ex aliis negotiis in primis J 4, 1. dicta alia, set H III 61, 11. haut aliam spem H III 67, 12. inter alias res J 11, 5. alio modo III 61, 20. sanctus alia H i 113. *Cfr.* H I 60. I 37. J 85, 36. 92, 7. *Conn. p.* 90.
Allobroges C 40. 41. 47. 50.
alo. Arpini altus J 63, 3. exercitus aluntur H II 41, 7. exercitum stipendio frumentoque II 96, 9. manus atque lingua periurio aut sanguine civili alebat C 14, 3. turba ac seditionibus sine cura aluntur C 37, 3. malum publicum alebat C 37, 7.
Alpes H II 96, 4. IV 28.
alter. alterius lubidini condonabam C 52, 8. alter scriba H III 4. consulatus (*obp.* primus) H I 48, 5. ille alter J 13, 1. 16, 5. 73, 4. ex altera parte C 59, 4. in partem a. J 11, 4. unus — alter C 58, 6. J 98, 3. unus atq. a. J 60, 7. 93, 2. alter — alter C 1, 2. 41, 2. 54, 3. J 7, 5. 14, 14. 42, 1. alter alterum C 1, 7. J 42, 4. 53, 7. 60, 1. 79, 4.

- altitudo** moenium H IV 55. Siciliae H IV 20. milium passuum H II 85.
ilex aucta in a. J 93, 4. ingeni J 95, 3. *Conn.* p. 28.
altiores Iovis H III 60.
altus. Creta altior H III 58. lateribus altis pedem H IV 64. alta — vadosa J 78, 2. nimis alta cupiebat C 5, 5. = liberius altiusque processu J 4, 9. in pectus a. descendit J 11, 7.
alveus. navium J 18, 4.
alvus. sibi purgari H I 38. adfecti alvos H III 24.
Amazones H III 49.
ambio. terra ab fluminibus ambitur H IV 52. singulos ex senatu ambiundo J 13, 8. ambire fatigare J 14, 20. ambiundo cogere J 84, 2. ambiti publice H I 53.
ambitio corrupta C 3, 4 (*Conn.* 101). mala C 4, 2. prava J 96, 3. C 10, 5 (inperi cupido). 11, 1. 52, 22. J 63, 6. contra pericula et ambitionem H i 33. inter a. saevitiamque moderatus J 45, 1. per ambitionem C 52, 26. J 85, 9. 86, 3 (consulis). 100, 5. ex am. mea H II 96, 5.
ambitiosus. quod modo a. foret J 64, 5.
ambitus legibus interrogati C 18, 2.
ambo J 21, 4. 73, 3. 81, 1. 97, 3. 109, 3. 4. 112, 3. 113, 2. *acc.* ambo H II 40. ambos H IV 61, 15.
ambustus. parietes templorum H II 21. faces H IV 43.
amentia. eius a—am augere J 38, 1.
amicitia firma C 20, 4. ab odio amicitia vacuus C 51, 1. bona atque honesta permansit J 5, 5. nostra J 102, 7. pro nostra a. J 9, 2. vostra J 14, 1. 12. 17. 18. 24, 5. maxuma J 61, 4. inter bonos a. inter malos factio J 31, 5. pax aut amicitia J 31, 24. privata Iugurthae J 14, 20. populi Romani J 20, 5. 88, 5. per am. monere J 64, 2. obtestor J 58, 5. 71, 5. per a—ae fidem J 24, 10. amicitia facilis J 95, 3. a—am, foedus — ultro adventuram J 111, 1. a—as ex re aestumare C 10, 5. a—am colere J 14, 12. sibi a. familiari coniunxerat J 7, 7. societatis a—aeque coniungendae J 83, 1. dabuntur foedus et a. J 104, 5. eguisse a—ae tuae J 110, 3. incido in ejus a—am C 14, 4. instituo cum J 14, 5. cuius a—am gloriose ostentant H IV 61, 8. a—as parare C 6, 5. petere J 8, 2. 80, 4 (et foedus). 104, 4. recipio in a—am J 5, 4. 14, 5. repello ab a. J 102, 13. rogatum a—am societatemque J 77, 2. sperare J 24, 5. simulare H IV 61, 6. quibuscum nobis a. fuit J 17, 1. a—am velle J 88, 5.
amiculum. a—o esse H II 23, 4.
amicus. in sese amicum J 103, 5. ex amicis amicissimos fecisti J 10, 2. amicior *Conn.* p. 114 n. 1. amicus C 54, 5. 58, 10. 61, 8. J 10, 4. 14, 15. 20, 1. 35, 4. 9. 40, 2. 61, 3. 74, 1. — sociique C 16, 4. atque clientes C 26, 4. in a—is habere J 7, 6. a—orum fide C 24, 2. = regis J 9, 4. 102, 15. 103, 2. 113, 3. 5. = C 6, 5. 9, 2. J 14, 10. 102, 7. socii atque a. C 6, 5. J 14, 2. 24, 3 (et). H IV 61, 17 (*asynd.*). amicos — servos quaerere J 102, 6.
Amisus H IV 42.
amitto. agros bonaque C 28, 4. 58, 13. amicos J 74, 1. animam C 58, 21. 61, 1. *cum transl.* J 14, 23 (regnum — fugam — aerumnas cum anima simul). ducem J 18, 3. libertatem C 33, 4 (cum anima). locum J 52, 4. milites cum classibus H IV 61, 14. morem H III 61, 14. scelus impunitum J 31, 25 *Conn.* p. 119. multos J 58, 6. oppidum — locos — pecuniam J 97, 1. pacem H I 48, 5. parta J 31, 17. patrem J 10, 1. patrimonium C 33, 1. 37, 5. paucos J 56, 6. quae J 14, 16. 66, 1 (spe pacis). Thalam J 80, 1. usum belli — studia vulgi J 84, 3. vitam C 20, 9. vera vocabula rerum C 52, 11. = amissa curia *cont.* H I 48, 3. = *dimittere* H i 84.
amnis H IV 62.
amo. amare potare C 11, 6. J 85, 41. quae res secundae amant J 41, 3. quae ira fieri amat J 34, 1. *Cfr.* H i 111.
amoenus. loca C 11, 5.
amomum H IV 60.

- amor.** C 15, 2 *captus a—re Aureliae.*
amoveo. *arbitris procul a.* C 20, 1.
amplector. *magis magisque eum in dies* J 7, 6.
amplexor. *quae amplexamini* C 52, 5.
amplius. *ira — amplius posse* J 69, 2. *H III 61, 19. armis valuissent* J 111, 1. *nihil a. statuissetis* H II 96, 1. *nihil a. scire* C 47, 1. *et alia amplius* J 44, 5. *alii denas — reges eo a.* J 80, 6. *binas aut a. domos* C 20, 11. *non a. duobus milibus* C 56, 2. *quadraginta* J 58, 3. *mille* J 68, 3. *non a. duum milium intervallo* J 91, 3. *cum mille non a. equitibus* J 105, 3. *quinquaginta aut a. hostium milia* H I 67. *a. patet milibus* V H IV 19. *neque a. potestatem faciundam* C 48, 6. *a. morando Scaurum* J 25, 10. *a. opinione morari* J 53, 5. *neque a. dum — positum est, agitatum* H I 9. *ne a. sanguinem praebeatis* H III 61, 17. *a. annos triginta* C 59, 6. *a. uno die* J 76, 1.
amplus. *a. magnificaeque res gestae* C 8, 2. *collis parum a.* J 98, 3. *quae quamvis ampla* H III 61, 20. *quo neque melius neque amplius aliud* J 2, 4. **amplior** *animus* C 40, 6. 59, 1. *exercitus numero* J 54, 3. *magistratus* J 63, 5. *conmeatus spe* J 75, 8. *numerus* J 105, 3. *spes* J 105, 5.
an interr. simpl. C 51, 10. 20. 23. J 14, 7. 17 (*Conn. p. 117 n. 1.*) 88, 6. H I 41, 21. 48, 10. 14. III 61, 8. IV 61, 17. *dubium an H II 83. interr. dupl.* C 1, 5. 25, 3. 52, 10. J 14, 23. 24, 3. 30, 1. 31, 5. 38, 5. 46, 8. 54, 2. 67, 3. 70, 5. 74, 1. 79, 5. 85, 14. 16. 88, 6. 93, 1. 95, 4. 108, 3. 109, 2. 113, 1. H I 48, 3. 12. II 10. 96, 3. IV 11. 28. 61, 1. 16.
Anacreon H III 47.
anceps *malum* C 29, 1. J 67, 2. *periculum* J 38, 5.
ancilla *mulier* J 12, 5. *Fufidius, a. turpis* H I 41, 21.
angulus *dextri lateris* H II 68.
angustia. *per a—am scissum* H IV 20. *a—ae loci* C 58, 20. J 58, 6. *pontici maris* H III 43. *egressus a—as* H III 33. *serum bellum in a—is futurum* H i 15.
angustus. *iter* J 92, 7. $\doteq$ *perangustus* J 92, 5.
anima — *corpus* C 2, 8. J 2, 1. 3. *misera* C 20, 13. *libertas et a. in dubio est* C 52, 6. *Vid. amitto.* *a—am singulis concedo* H II 41, 5. *dono dare* H II 41, 12. *eripere* C 51, 22. *frui* C 2, 9. *relinquo* J 14, 15. *retineo* J 31, 22.
animadvorto J 35, 8. 48, 1. 50, 1. 53, 1. 58, 4. 60, 4. 69, 1. 93, 2. *quod quaeso ut a—at* H I 48, 9. II 96, 8. III 61, 13 *bts.* *in eos verberibus* C 51, 21. 39.
animal C 1, 1. *malifici generis* J 17, 6.
animus — *corpus* C 1, 2. 5. 5, 1. 11, 3. 20, 17. J 2, 1. 28, 5. 113, 3. *vid. aeger, alacer, amplior, audax, subdolos, varius, simulator ac diss.* C 5, 4. *caecus cupidine rapiebatur* J 25, 7. *corruptus ab ignavia et socordia* J 31, 3. *consciis* C 14, 3. *contemptor* J 64, 1. *crudelis eadem movebat* C 31, 4. *cupiens* J 64, 6. *dux atque inperator vitae* J 1, 3. *ferox* C 5, 7. 38, 1. J 11, 9. 54, 5. 106, 3. *humanus insolescit* C 6, 7. *ignavus* H III 61, 14. *inbutus malis artibus haut facile — carebat* C 13, 5. *inconruptus, aeternus, rector humani generis* J 2, 3. *infirmior* C 52, 18. *ingens* J 63, 2 (*belli*). 95, 3. *inpurus deis hominibusque infestus* J 15, 4. *insolens malarum artium aspernabatur* C 3, 4. *inverecundus* H i 75. *liber a spe* C 4, 2. — *in consulendo* C 52, 21. *militaris* H IV 63. *moderatus* J 42, 2. *vastus cupiebat* C 5, 5. *virilis* C 11, 3. *Vid. adiendo.* *ausus est* C 20, 3. *negotio defuit* H II 41, 1. *multitudine distrahitur* J 80, 7. *nisi me fallit* C 20, 17. *quo fert* J 54, 4. *si maxime ferat* C 58, 6. *animus, aetas virtus me hortantur* C 58, 19. *dux, non a. mutatus* J 49, 2. *verum providet* C 51, 2. *requievit ex* C 4, 1. *subigit* J 31, 4. *raris est ad defendenda* H III 61, 7. *tolerat iniuriam* J 22, 3. 86, 5. *torpescit* C 16, 3. *valet* C 20, 10. *nihil* C 51, 3. **animi artes** J 2, 4. 28, 5. *cupido* J 6, 3. 64, 1. H I 48, 11. *ferocia* C 61, 4. *inertia et mollitia* C 52, 28. *iudicium* J 4, 4. *lubido* C 51, 4. *magnitudo* C 54, 1. *mobilitas* C 49, 4. *munificentia* J 7, 7. *ex sententia* J 85, 27. *studium nobile* H III 67, 12. *timor* C 58, 2. J 20, 1. 57, 6. *virtus*

C 1, 5, 2, 3, 53, 1. vis C 61, 1. J 33, 2. *anxius* H IV 72. *atrox* H II 92. *firmatus et firmo* H III 17. IV 49. *incertus* H III 75. *ingens* H III 13. *inmodicus* H I 114. *inquires* H IV 27. *nimius* H IV 71. *mihi atque animo meo gratiam feci* C 52, 8. *audacia inest* C 58, 2. *meo carissime* J 14, 22. *lubet* J 110, 4. *animum vid.* *adrigo*. *augere suis* J 20, 8. *continuit a lub.* J 15, 5. *effeminat* C 11, 3. *fatigo* J 70, 1. *flecto* J 9, 3. 62, 8. 64, 3. 102, 15. *gero invictum* J 43, 5. *parem ad* J 54, 1. *fortem* J 107, 1. *super fortunam* J 64, 2. *habere bonum* 85, 45. *induxit laborare* C 54, 4. *inpello* J 62, 2. *intendo* J 20, 1. 43, 1. *apud animum meum nihil carius est* J 110, 3. *animo aequo* C 3, 2. J 31, 11. 21. 68, 3. *alio* C 37, 9. *confirmato* C 40, 3. *demisso* J 98, 1. *forti atque parato* C 58, 8. *hostili* J 102, 12. *parum valido* J 65, 3. *volenti accipere* J 73, 3. *anxius* J 55, 4 *Conn. p.* 22. *agitare* J 11, 1. 63, 1. *ardere* J 39, 8. *conpetere* H I 88. *gerere* J 72, 1. *invadere* J 20, 6. *uno pergere* H III 61, 8. *vacuus* J 52, 6. *parum valere* J 11, 5. *varius* J 113, 3. *cum a—o habere* J 11, 8. *reputare* J 13, 5. 70, 5. 85, 10. *trahere* J 93, 2. *volvere* J 6, 2. 108, 3. *in animo habere* J 24, 1. *haeserat* J 28, 1. *animi augescunt* J 34, 2. *temptati* J 48, 1. *exarsere* H II 79. *molles aetate et fluxi* C 14, 5. *animis eorum multum addidit* J 75, 9. *animos avorto* J 111, 2. *exerceo* C 11, 4. *fatigo* C 11, 8. *invado* C 36, 5. J 32, 4. *mollio* C 11, 5. J 33, 3. *torpedo obpressit* H I 48, 19. *moveo* H I 48, 14. *intentos putabat* J 44, 3. *reficere* C 48, 4. *tollere* J 101, 7. *animis obstinatis* C 36, 4. *firmioribus* J 50, 4. *laetissimis* J 88, 1. *tantis incedit* H I 41, 14. *quantis ierit in* H III 61, 11. *Italia discedit* H I 2. *trahere* J 84, 5. *in animis habere* H II 41, 12. *Anni forum* H III 67, 14.

Annus. L. J 37. — G. J 77. — Q. C 17.

annus C 26, 1. 37, 11. 47, 2. 59, 6. J 9, 4. 11, 6. 31, 2. 9. 35, 2. 41, 1. 42, 1. 64, 4. H II 33. 96, 9. V 3. *totius anni* J 37, 2. *anni tempus* J 50, 1. H I 45. *corpus annis infirmum* C 6, 6. *annis atque divitiis omnia consequerunt* C 20, 10. *annis confectum* J 11, 5.

annus. *annua inperia* C 6, 7. *annuus sumptus* H II 96, 2.

ante. *ante eos consedisce* J 106, 5 (*Conn. p.* 95). *ante Romanos fuisse* C 53, 3. *a. hos te decet* J 10, 7. *verba a. facta ponere* J 15, 1. — *ante diem* VI Kl. Nov. ● 30, 1. *diem, a. quam liceret* C 36, 2. *paulo a. legatos profice*. C 44, 2. *a. me sententiam dixerunt* C 51, 9. *a. proelium factum* J 21, 3. *a. comitia* J 36, 1. *a. Carthaginem deletam* J 41, 2. *a. id tempus* J 43, 5. *a. tempus* J 79, 7. *a. vestra beneficia* J 85, 8. *multo a. lucis adventum* J 91, 3. *a. civilem victoriam* J 95, 4. *a. te cognitum* J 110, 2. *a. diem decretum* J 113, 3. *a. adventum suum* H IV 30. — *adv.* *ante iam docti* J 50, 5. *portae a. clausae* J 67, 1. *multo a. labore* J 76, 5. *multis a. tempestatibus expertus* J 108, 2. *a. acceperat* J 82, 2. *paucis a. diebus* C 47, 1. J 41, 1 (annis). *paulo a.* C 20, 1. 26, 3. 46, 4. 47, 4. 50, 3. 52, 13. J 14, 7. 20, 1. 38, 6. 73, 7. 81, 1. 99, 1. 101, 6. H I 41, 11. *Vid.* *antequam*.

antea C 18, 1. 19, 5. 20, 5. 23, 6. 29, 1. 36, 1. 42, 2. 47, 2. J 4, 7. 11, 3. 19, 7. 20, 5. 7. 24, 4. 9. 46, 3. 49, 2. 55, 2. 63, 2. 64, 5. 66, 2. 71, 5. 73, 4. 80, 6. 84, 1. 92, 1. 94, 4. 96, 1. 97, 2. 98, 1. 102, 13. 107, 1. 112, 2. H I 12. 48, 13. II 23, 4. 41, 7. III 46, 61, 24. IV 61, 10.

antecapio. *priusquam — antecapere quae — usui forent* C 32, 1. *noctem* C 55, 1. *tempus legatorum* J 21, 3. *locum castris* J 50, 1. *ea omnia luxu* C 13, 3. *Vid.* *antequam*.

anteo. *omnis gloria* J 6, 1. *aetate et consilio ceteros* H I 47. *eo boni malos facile a—ibant* H I 48, 13.

antefero *vero precium, gratiam* J 16, 1. *famae, fidei, rebus suis commo-*
dum regis J 16, 3.

antehac C 25, 4.

antenna H IV 41.

antepono *gloriam potentiae* J 41, 10.

antequam. *antequam — quivit* J 97, 4. *ante capiamini quam — licet* II I 41, 20. II 27.

antevenio. per virtutem nobilitatem J 4, 7. plerosque J 96, 3. exercitum J 48, 2. Metellum J 56, 2. consilia et insidias J 88, 2.

Antiochus. H IV 61, 11. I 41, 4.

Antipodes. —as H I 63.

antiquitas. tantum a—tatis curaeque H I 14.

antiquus. patria H I 57.

Antonius G. C 24, 36, 57. 59. — M. H III 54. = H III 4.

anxius. a. erat dubitans C 46, 2. a. ne — oriretur J 6, 3. animo J 55, 4. animi H IV 72. a. ac miserantem fortunas suas J 62, 1. *cont.* 65, 3. trahere cum animo J 93, 1. a. illis H I 55. ira et metu J 11, 8. timore socii J 70, 5. = anxie ferre J 82, 3.

aperio. apertae portae H i 26. ferro iter C 58, 7. caput a—ire H V 13. consilium suum C 21, 2. causam consili C 58, 7. coniurationem C 40, 6. socios sceleris J 33, 3. rem omnem C 41, 4. 45, 1. omnia uti gesta erant C 47, 1. verum J 33, 4. naturam mores C 53, 6.

apertus. magis in aperto sint J 5, 3. = aperte petere regnum J 20, 7. resistere J 40, 2.

Apion H II 39.

Appius H II 37. Claudius interrex H I 48, 22.

aptus. non aptis armis H III 71.

apud Numantiam *sim.* J 20, 1. 101, 6. 58, 1. 60, 1. 89, 6. H I 25. 50. 72. 81. II 96, 6 *bis* (flumen). IV 61, 13. 14. 15. aedem Bellonae H i 99. aquam agitare J 98, 4. primos J 46, 7. 101, 6. dextumos J 100, 2. omnis J 108, 3. latera H i 53. inferos H II 41, 3. Corduenos H IV 60. Samothracas H IV 61, 7. ap. quos H II 21 (Saguntinos). Flaminium conmoratus C 36, 1. a. alquem loqui J 64, 5. 85, 21. 102, 3. 103, 7. a. alios iracundia dicitur C 51, 14. alteri a. alteros formidinem facere J 53, 7. a. animum meum nihil carius est J 110, 3. a. eos valebat C 9, 1. *cont.* J 51, 7. a. illos principem se fore C 17, 7. gratia honos potentia a. illos sunt C 20, 8. a. illum inultum relinquendum J 106, 6. a. Iugurtham immunes habebantur J 89, 4. a. maiores nostros C 52, 30. a. me gratia integra erit J 110, 4. a. Numidas honori ducitur J 11, 3. 80, 6. a. plebem invidia J 30, 1. a. se nihil remissum neque a. illos tutum pati J 88, 2. a. socios potentes J 8, 1. aut a. hostis idoneum C 51, 38. a. veteres et sanctos viros — demiserat H II 23, 4. a. vos aut a. deos cura oriatur J 14, 21. — remanet memoria J 24, 10. = ad H i 70.

Apulia C 27. 30. 42.

aqua. paenuria J 17, 5 (aquarum). 48, 4. aquae inopia J 50, 1. fons J 55, 8. 92, 7. 98, 3. a —ae hiemantes J 37, 4. a—ae idonea J 75, 3. quam plurimum — portare J 75, 5. a. oppido proxima J 75, 6. vis a—ae J 75, 7. egentia aquae J 89, 5. una iugi uti J 89, 6. a. onerare J 91, 2. apud aquam agitare J 98, 4. corrupta H III 28. vinum a. miscere H i 87.

aquila in exercitu C 59, 3.

aquilo. ut a—one solet H III 42.

aquo. aquatum egressus J 93, 2.

ara. aris atque focis suis bellum parare C 52, 3. pro — certare C 59, 5. Philaenon arae J 19, 3. Philaenis aras consecravere J 79, 10. arae — foedarentur H I 22.

arbiter. omnibus a—is procul amotis C 20, 1.

arbitratus. cuius a—u consuleretur J 105, 1.

arbitrium. Paucorum a—o agitabatur J 41, 7.

arbitror. Iugurtham (esse) a—ti J 69, 1. qua capessundam a—or libertatem H III 61, 2.

arbor. ager a—e infoecundus J 17, 5. arborum genera J 48, 3. humilitas J 49, 5. rami J 53, 3.

arbustum J 48, 4. 53, 1.

Archelaus H IV 61, 12.

arcus Scythicus H III 44.

ardeo. picem sulphure et taeda mixtam ardenti J 57, 5. ardebat omnis Hispania citerior H i 7. cetera ex licentia — in tempus arsere H III 61, 12. animo ardebat persequi J 39, 5. ardens in cupiditatibus C 5, 4.

ardor. haut procul ab ardoribus J 18, 9. exusta solis ardoribus J 19, 6.

arduus. arduum res gestasscribere C 3, 2. non locus asper aut arduus C 7, 5.

argentum. aurum et a. J 13, 6. 76, 7. a—i parvum pondus J 29, 6. pondo ducenta milia J 62, 5. a. aere solutum C 33, 2. mutuum H II 72. exercitum a—o fecit H i 67.

argumentum. fiducia quam a—is purgatiores H II 89.

arguo. falsum filium arguituri H II 48.

aridus. humus 53, 1. loca J 75, 2. ager J 90, 1. humi aridum J 48, 3.

aries J 76, 6.

Ariobarzanes H IV 51. 61, 5.

Aristaeus H II 5.

Aristonicus H IV 61, 8.

arma tela permixta J 51, 1. Numidis magis pedes quam arma tuta sunt J 74, 3. — tegunt C 58, 10. J 97, 5. decori sunt J 85, 40. civilia H I 48, 10. III 61, 11. i 76. decora C 7, 4. H III 14. insignia H i 85. militaria C 51, 38. 56, 3. velitaria J 105, 2. **armorum** et equorum aliquantum J 62, 5. et signorum aliquantus numerus J 74, 3. copia maior C 52, 20. opes H IV 61, 16. et militum paratu H I 55. atque telorum portationes C 42, 2. et virorum satis J 92, 7. strepitus J 60, 2. **arma** abicere J 38, 7. 53, 3. adripere J 72, 2. avortere ab C 58, 16. capere C 27, 4. 30, 1. 33, 1. 52, 27. J 38, 5. 53, 1. 58, 2. 97, 5. 99, 2. 102, 12. H I 48, 16 (privata obprimundae libertatis). et signa capta J 99, 3. censere H III 61, 17. convortere huc H IV 61, 17. habere in omnis H IV 61, 20. incumbere H III 72. ornatumque mutare J 94, 1. parare C 24, 2 (oportunit locis). J 43, 3. portare C 30, 2. J 45, 2 (et cibum). poscere H II 41, 6. reficere aut commercari J 66, 1. retinere H I 48, 16. sumere J 21, 2. H I 48, 2 (atque bellum). viros — sume, utere J 110, 4. atque tela temptare J 105, 4. verbis H I 48, 17. vincere J 76, 1. vortere ab — in — H I 41, 19. per arma conditam trib. potestatem H I 41, 23. **armis** quos — abstinuit H IV 61, 12. non aptis H III 71. bellum conficere J 36, 1. bellum parum procedebat J 61, 3. certare J 48, 1. H III 61, 11. cogere J 10, 4. 18, 2. H I 48, 14. conpleri C 51, 9. constrata J 101, 11. contendere J 13, 3. cultus H III 14. diffidere J 50, 1. domare C 36, 4. exornare C 36, 1. expugnare J 23, 1. exuere J 88, 3. H i 22 (equisque). rem p. magnam fecisse C 52, 19. ferox H II 81. instrui C 56, 3. muniri J 89, 4. 105, 2. obsessus teneor J 24, 3. onerare navis J 86, 1. virisque opulentum J 57, 1. par J 20, 5. partum H I 48, 15. petere praemia C 21, 1. recepta re p. C 11, 4. retinere regnum J 21, 1. sollicitae Hispaniae H I 48, 8. virisque spoliatus J 62, 8. tegere C 6, 5. J 87, 2 (gloriam quaeri). tenere J 24, 7. tutari finis J 110, 6. valere amplius J 111, 1. vinci J 110, 5. ab armis H IV 65. discedere C 34, 1. 36, 2. J 21, 4. dimittere H III 38. cum armis J 105, 2. 94, 2. in armis esse C 37, 6. 51, 19. H I 48, 13. i 23. omnia sita J 51, 4. spem habere J 74, 1. spes omnis erat J 14, 10. perfidia pro armis uti J 61, 3.

Armenia H IV 51. 52. IV 61, 15. 21.

Armenii J 18.

armo. ut quemque casus armaverat C 56, 3. copias J 13, 2. manus J 107, 1. H I 48, 20. se quisque in formam parmae equestris H IV 1. = armatus hostis C 7, 5. perinde H II 47. equum insilire H V 3. intentusque J 100, 4. dedecore — salutem quaesiverat J 39, 1. optimum quemque armatum C 59, 3. armata plebes secessit C 33, 3. H III 61, 1. *conl.* J 31, 17. H I 9. armati inermesque J 94, 5. a—o Lepido vos inermes tradit H I 48, 18. armati C 18, 8. J 26, 3 (*Conn. p.* 118). H III 64. homines C 27, 2. 28, 4. —i contra iniurias eatis J 31, 6. eos armatos dimitte C 52, 26. adversus a—os armis tutatus sum J 110, 6.

aro. quae homines arant C 2, 7.

Arpinum J 63, 3.

Arretinus ager C 36, 1 *ci.*

ars. nectendorum vasorum) H IV 1. praeclari facinoris aut artis bonae famam C 2, 9. vir nulla arte inferior H II 87. artes animi J 2, 4. bonae artes C 10, 4. *idem*. probitatem. 11, 2. J 1, 3. probitatem, industriam). J 4, 7, 28, 5 (animi et corporis). 41, 2. 63, 3. *inter* — adulevit). in optimis artibus aetatem egi J 85, 9. malae C 3, 4. 13, 5 (inbutus). J 41, 1. pessumae J 85, 43 (luxuria et avaritia). eis artibus — retinetur — partum est C 2, 4. auxerat (inopiam et conscientiam scelerum) C 5, 7. duabus his (audacia, aequitate, C 9, 3. permanere in suis a. J 8, 2. ob eandem a. placuisse J 22, 2. se suis artibus temptari J 48, 1. eisdem a. petere et gerere J 85, 1. Quibus rebus et a. carissimus factus J 96, 4.

Arsaces H IV 61.

Arsaniae *cj.* H IV 62.

Artabanes H II 44 (*al.* Artabazes).

artifex. eius negoti a—ces J 35, 5.

artificium. illis ar—o opus est, ut tegant J 85, 31.

artus. per singulos artus expirare H I 30.

artus, a, um. artis locis H IV 61, 15. = arte statuere aciem J 52, 6. artius confocare C 59, 2. quam artissime ire J 68, 4. arte modum statuere J 45, 2. colere J 85, 34. artius habere H III 61, 13.

aruspex C 47, 2. J 63, 1. 64, 1.

arvum. pabulo magis quam arvo studere J 90, 1. —a repleta cultoribus H i 26.

arx J 67, 1. in ea parte arx regni J 67, 1. arcem habent ex spoliis vestris H III 61, 6.

Asia C 11. J 17. H III 46. IV 61, 6. 8. 11.

Aspar J 108. 112.

asper. montes C 57, 1. rupe aspera C 59, 1. locus a. aut arduus C 7, 5. asporior adscensus J 94, 2. hiems J 37, 3. a—i incultique J 18, 1. opinione asperius est J 85, 3. asperum — difficile C 40, 4. maiora et magis a. adgredi J 89, 3. asperius acerbiusque J 41, 4. a. foedaque evenerant C 26, 5. aspera aut fessa bellis H II 41, 14. bellum asperum J 48, 1. *conl.* H II 41, 10. communis fortuna asperior H II 41, 8. negotium J 98, 1. res aspera J 89, 6 *at.* C 52, 28. res —ae J 7, 6. *at.* C 10, 2 (atque dubiae). spes asperior C 20, 13. = aspere quaestio exercita J 40, 5. in Metellum scribere J 65, 4.

asperitas locorum J 17, 2. 50, 6. 75, 10. 89, 4. H IV 20. belli J 29, 1. in eatanta asp. J 67, 3. tantas —es H I 68 *susp.* omnissupervadere J 75, 2. rem non eadem —te J 92, 6 (haut secus difficilem).

asperor C 3, 4.

astutiae C 26, 2.

at, cum narratio ad alterum transgreditur, quod ipsum particulam statim subsequitur, C 6, 5. 8, 5. 12, 5. 20, 13. 23, 4. 31, 4. 33, 4. 34, 2. 43, 1. 46, 2. 52, 1. 54, 5. 57, 2. 59, 4. J 2, 2. 20, 2. 5. 26, 2. 28, 1. 30, 3 (*var. scr.*) 32, 5. 33, 3. 33, 8. 38, 1. 50, 3. 53, 5. 54, 3. 56, 2. 58, 2. 6. 63, 2. 76, 2. 84, 1. 87, 4. 93, 1. 94, 4. 97, 1. 101, 9. 107, 1. 112, 1. H I 9. 67. 97. II 23, 1. III 34. 67, 2. 7. IV 28. V 11. i 36. neque divors. transitus in oratione J 14, 23. 31, 12. 85, 33. H I 41, 8; ubi obpositum fingitur H I 41, 18. at enim C 51, 25. at scilicet H I 48, 5. in resp. C 40, 3. 51, 22. at contra J 4, 7. 15, 3. 36, 2. H II 41, 2. at tunc H I 48, 7. in altera — at in altera C 41, 2. bonus — signior, at malus — improbius J 31, 28. non possum ostentare, at si res postulet — J 85, 29. bellum neque feci neque factum voluit, at finis — tutatus sum J 110, 6 (*Conn. p.* 96).

Athenienses C 8, 2.

atque, ac. simulator ac dissimulator C 5, 4. virtute ac deis volentibus J 14, 19. per socios ac nomen latinum J 42, 1. a sinistra ac dextra J 50, 4. de Metello ac Mario J 73, 3. veteris prosapiae ac multarum imaginum J

85, 10. legum ac libertatis subvortundae H I 48, 10. per vias ac tecta H II 23, 1. ac deinde J 39, 2. 103, 3. H I 1. ac post J 50, 3. 74, 1. ac deinceps J 19, 3. nihil — ac magis J 107, 3. ac — etiam H II 23, 2. multis locis — ac plerisque incruento exercitu J 92, 4. = Achaei atque Tauri H III 52. in Africam atque in castra Mari J 96, 1. tanto agnine a. animis H I 41, 24. amicorum a. clientium C 26, 4. annis atque divitiis C 20, 10. arma a. tela C 42, 2. 51, 38. J 105, 4. bellum a. pax J 97, 2. — a. arma H I 48, 2. — a. lubido victorum C 21, 2. — a. vastitas Italiae J 5, 2. bella atque certamina omnia C 33, 4. beneficiis a. munificentia C 54, 2. canes a. equos C 14, 6. capite a. pedibus J 94, 1. Capuae a. in Apulia C 30, 2. caro ferrina a. humi pabulum J 18, 1. Cinnam a. Sullam C 47, 2. clades a. calamitas C 39, 4. contumeliam a. invidiam H I 41, 23. cotidiano usu a. inlecebris C 14, 4. cuius ipsius a. maiorum C 31, 7. cura a. laetitia simul C 46, 2. cupidine a. ira J 64, 5. damna a. dedecora J 31, 19. decus a. pudicitia C 25, 2. — a. libertatem J 3, 4. dei a. homines C 20, 10. 52, 32. dolis a. fallaciis C 11, 2. domos a. villas C 12, 3. dux a. inperator vitae J 1, 3. eorum atque aliorum J 62, 4. equi a. viri J 101, 11. equo a. armis insignibus H I 85. equitum a. peditum J 7, 2. Eum a. Metrophanem H III 11. Euri a. Austri H II 83. Etruria atque omnes belli reliquiae H I 48, 8. faeneratorum atque praetoris C 33, 1. Faesulas atque in eam partem Etruriae C 27, 1. fama a. invidia C 3, 5. — a. pudor C 16, 2. — a. fortunae C 33, 1. 51, 12. — a. gloria J 4, 6. fames a. sitis J 89, 8. familiam a. liberos C 50, 2. fana a. domos C 51, 9. ferro a. flamma H I 48, 10. fide a. aerumnis H II 21. flagitia a. facinora C 23, 1. 14, 1. fuga a. formido J 55, 7. Galli a. Germani H III 67, 11. gaudium a. laetitiam C 48, 1. genere a. forma C 25, 2. — a. pristinae dignitatis C 60, 7. gloriam a. divitias J 87, 2. pro gl. a. inperio J 94, 4. gratia a. pecunia J 27, 2. 35, 8. hostem a. paricidam C 31, 8. haec atque illa H I 48, 11. inopia a. mali mores C 18, 4. inperatorum a. magistratum C 53, 5. inperium a. iudicium summum C 29, 3. invidia a. superbia C 23, 7. ioca atque seria J 96, 2. ipsi a. signa militaria J 49, 5. ira a. praedae spes J 69, 2. iram a. opes H II 3. Italiam a. exercitum deseruit H I 28. ius a. ditionem C 20, 7. labore a. iustitia C 10, 1. lascivia a. superbia J 41, 3. licentia a. lascivia J 39, 5. pro loco a. copiis C 59, 1. lubido a. superbia C 2, 5. — a. luxuria C 28, 4. luxuria a. avaritia C 5, 8. 12, 2. 52, 7. 22. H I 12. luxu a. desidia C 53, 5. J 2, 4. — a. licentia H I 48, 11. in luctu a. miseriis C 51, 20. luctu a. caede J 92, 3. mansuetudine a. misericordia C 34, 1. manus atque lingua C 14, 3. Mauri atque Gaetuli J 97, 4. 99, 2. inter me a. Lucullum IV 61, 15. metu a. lubricine J 25, 6. metus a. maeror J 39, 1. mihi atque animo meo C 52, 16. mihi a. vobis timere C 52, 16. militia a. inopia J 41, 7. ex miseriis a. periculis C 4, 1. intra moenia atque in sinu C 52, 35. inter molem a. insulam H III 19. montibus a. copiis hostium C 57, 5. morbo a. aetate J 9, 4. nocte a. nubibus J 38, 5. nox a. praeda castrorum J 38, 8. ad Naris atque inde H III 67, 14. *cont.* J 28, 6. Numidia a. Italia J 27, 3. ad Olympum a. Phaselida H I 79. opere a. consulto J 92, 5. opifices a. servitia C 50, 1. otium a. divitiae C 36, 4. pacem a. bellum J 88, 6. parietes a. insuper camera C 55, 4. pecore a. cultoribus J 48, 4. periculis a. negotiis C 2, 2. portentosa a. prodigia C 30, 2. probro a. petulantia C 37, 5. quaestui a. sumptui C 13, 5. regum a. inperatorum C 2, 3. — es a. populi C 51, 4. res a. tempus C 50, 3. pro re a. loco J 50, 2. re a. usu J 85, 12. scelere a. perfidia J 107, 2. H I 41, 1. — is a. periculi C 4, 4. in scortis a. conviviis C 7, 4. socordia a. desidia C 4, 1. — a. ignavia C 52, 29. 58, 4. J 31, 2. socii a. amici C 6, 5. *at.* J 14, 2. — a. cives C 29, 3. 52, 20. — a. hostes J 92, 1. specu a. nemore H I 80. spes a. opes civitatis J 114, 4. suo atque populi iniussu J 39, 5. superbia a. deliciis C 31, 3. — a. crudelitas C 51, 14. pro tempore a. periculo C 30, 5. — a. loco J 57, 2. te a. senatum C 33, 5. te a. avo suo J 9, 2. turba a. seditionibus C 37, 3. turbamenta rei p. a. exitia H I 41, 25. urbis a. nationes (?) C 2, 2. vallo a. fossa J 23, 1. 45, 2. vanitate a. inperitia

Arpinum J 63, 3.

Arretinus ager C 36, 1 *ci.*

ars. (nectendorum vasorum) H IV 1. praeclari facinoris aut artis bonae famam C 2, 9. vir nulla arte inferior H II 87. artes animi J 2, 4. bonae artes C 10, 4 (fidem, probitatem). 11, 2. J 1, 3 (probitatem, industriam). J 4, 7. 28, 5 (animi et corporis). 41, 2. 63, 3 (inter — adulevit). in optimis artibus aetatem egi J 85, 9. malae C 3, 4. 13, 5 (inbutus). J 41, 1. pessumae J 85, 43 (luxuria et avaritia). eis artibus — retinetur — partum est C 2, 4. auxerat (inopiam et conscientiam scelerum) C 5, 7. duabus his (audacia, aequitate) C 9, 3. permanere in suis a. J 8, 2. ob easdem a. placuisse J 22, 2. se suis artibus temptari J 48, 1. eisdem a. petere et gerere J 85, 1. Quibus rebus et a. carissimus factus J 96, 4.

Arsaces H IV 61.

Arsanias *cf.* H IV 62.

Artabanes H II 44 (*al.* Artabazes).

artifex. eius negoti a—ces J 35, 5.

artificium. illis ar—o opus est, ut tegant J 85, 31.

artus. per singulos artus expirare H I 30.

artus, a. um. artis locis H IV 61, 15. = arte statueret aciem J 52, 6. artius conlocare C 59, 2. quam artissime ire J 68, 4. arte modum statuere J 45, 2. colere J 85, 34. artius habere H III 61, 13.

aruspex C 47, 2. J 63, 1. 64, 1.

arvum. pabulo magis quam arvo studere J 90, 1. —a repleta cultoribus H i 26.

arx J 67, 1. in ea parte arx regni J 67, 1. arcem habent ex spoliis vestris H III 61, 6.

Asia C 11. J 17. H III 46. IV 61, 6. 8. 11.

Aspar J 108. 112.

asper. montes C 57, 1. rupe aspera C 59, 1. locus a. aut arduus C 7, 5. asperior adscensus J 94, 2. hiems J 37, 3. a—i incultique J 18, 1. opinione asperius est J 85, 3. asperum — difficile C 40, 4. maiora et magis a. adgredi J 89, 3. asperius acerbisque J 41, 4. a. foedaque evenerant C 26, 5. aspera aut fessa bellis H II 41, 14. bellum asperum J 48, 1. *cont.* H II 41, 10. communis fortuna asperior H II 41, 8. negotium J 98, 1. res aspera J 89, 6 *al.* C 52, 28. res —ae J 7, 6. *al.* C 10, 2 (atque dubiae). spes asperior C 20, 13. = aspere quaestio exercita J 40, 5. in Metellum scribere J 65, 4.

asperitas locorum J 17, 2. 50, 6. 75, 10. 89, 4. H IV 20. belli J 29, 1. in cantata asp. J 67, 3. tantas —es H I 68 *susp.* omnissupervadere J 75, 2. rem non eadem —te J 92, 6 (haut secus difficilem).

aspernor C 3, 4.

astutiae C 26, 2.

at, cum narratio ad alterum transgreditur, quod ipsum particulam statim subsequitur, C 6, 5. 8, 5. 12, 5. 20, 13. 23, 4. 31, 4. 33, 4. 34, 2. 43, 1. 46, 2. 52, 1. 54, 5. 57, 2. 59, 4. J 2, 2. 20, 2. 5. 26, 2. 28, 1. 30, 3 (*var. ser.*) 32, 5. 33, 3. 35, 8. 38, 1. 50, 3. 53, 5. 54, 3. 56, 2. 58, 2. 6. 63, 2. 76, 2. 84, 1. 87, 4. 93, 1. 94, 4. 97, 1. 101, 9. 107, 1. 112, 1. H I 9. 67. 97. II 23, 1. III 34. 67. 2. 7. IV 28. V 11. i 36. neque divors. transitus in oratione J 14, 23. 31, 12. 85, 33. H I 41, 8; ubi obpositum fingitur H I 41, 18. at enim C 51, 25. at scilicet H I 48, 5. in resp. C 40, 3. 51, 22. at contra J 4, 7. 15, 3. 36, 2. H II 41, 2. at tunc H I 48, 7. in altera — at in altera C 41, 2. bonus — segnior, at malus — inprobior J 31, 28. non possum ostentare, at si res postulet — J 85, 29. bellum neque feci neque factum voluit, at finis — tutatus sum J 110, 6 (*Conn. p.* 96).

Athenienses C 8, 2.

atque, ac. simulator ac dissimulator C 5, 4. virtute ac deis volentibus J 14, 19. per socios ac nomen latinum J 42, 1. a sinistra ac dextra J 50, 4. de Metello ac Mario J 73, 3. veteris prosapiae ac multarum imaginum J

85, 10. legum ac libertatis subvortundae H I 48, 10. per vias ac tecta H II 23, 1. ac deinde J 39, 2. 103, 3. H I 1. ac post J 50, 3. 74, 1. ac deinceps J 19, 3. nihil — ac magis J 107, 3. ac — etiam H II 23, 2. multis locis — ac plerisque incruento exercitu J 92, 4. = Achaei atque Tauri H III 52. in Africam atque in castra Mari J 96, 1. tanto agmine a. animis H I 41, 24. amicorum a. clientium C 26, 4. annis atque divitiis C 20, 10. arma a. tela C 42, 2. 51, 38. J 105, 4. bellum a. pax J 97, 2. — a. arma H I 48, 2. — a. lubido victorum C 21, 2. — a. vastitas Italiae J 5, 2. bella atque certamina omnia C 33, 4. beneficiis a. munificentia C 54, 2. canes a. equos C 14, 6. capite a. pedibus J 94, 1. Capuae a. in Apulia C 30, 2. caro ferrina a. humi pabulum J 18, 1. Cinnam a. Sullam C 47, 2. clades a. calamitas C 39, 4. contumeliam a. invidiam H I 41, 23. cotidiano usu a. inlecebris C 14, 4. cuius ipsius a. maiorum C 31, 7. cura a. laetitia simul C 46, 2. cupidine a. ira J 64, 5. damna a. dedecora J 31, 19. decus a. pudicitia C 25, 2. — a. libertatem J 3, 4. dei a. homines C 20, 10. 52, 32. dolis a. fallaciis C 11, 2. domos a. villas C 12, 3. dux a. inperator vitae J 1, 3. eorum atque aliorum J 62, 4. equi a. viri J 101, 11. equo a. armis insignibus H I 85. equitum a. peditum J 7, 2. Eum a. Metrophanem H III 11. Euri a. Austri H II 83. Etruria atque omnes belli reliquiae H I 48, 8. facneratorum atque praetoris C 33, 1. Faesulas atque in eam partem Etruriae C 27, 1. fama a. invidia C 3, 5. — a. pudor C 16, 2. — a. fortunae C 33, 1. 51, 12. — a. gloria J 4, 6. fames a. sitis J 89, 8. familiam a. libertos C 50, 2. fana a. domos C 51, 9. ferro a. flamma H I 48, 10. fide a. aerumnis H II 21. flagitia a. facinora C 23, 1. 14, 1. fuga a. formido J 55, 7. Galli a. Germani H III 67, 11. gaudium a. laetitiam C 48, 1. genere a. forma C 25, 2. — a. pristinae dignitatis C 60, 7. gloriam a. divitias J 87, 2. pro gl. a. inperio J 94, 4. gratia a. pecunia J 27, 2. 35, 8. hostem a. paricidam C 31, 8. haec atque illa H I 48, 11. inopia a. mali mores C 18, 4. inperatorum a. magistratum C 53, 5. inperium a. indicium summum C 29, 3. invidia a. superbia C 23, 7. ioca atque seria J 96, 2. ipsi a. signa militaria J 49, 5. ira a. praedae spes J 69, 2. iram a. opes H II 3. Italiam a. exercitum deseruit H I 28. ius a. ditionem C 20, 7. labore a. iustitia C 10, 1. lascivia a. superbia J 41, 3. licentia a. lascivia J 39, 5. pro loco a. copiis C 59, 1. lubido a. superbia C 2, 5. — a. luxuria C 28, 4. luxuria a. avaritia C 5, 8. 12, 2. 52, 7. 22. H I 12. luxu a. desidia C 53, 5. J 2, 4. — a. licentia H I 48, 11. in luctu a. miseriis C 51, 20. luctu a. caede J 92, 3. mansuetudine a. misericordia C 34, 1. manus atque lingua C 14, 3. Mauri atque Gaetuli J 97, 4. 99, 2. inter me a. Lucillum IV 61, 15. metu a. lubidine J 25, 6. metus a. maeror J 39, 1. mihi atque animo meo C 52, 16. mihi a. vobis timere C 52, 16. militia a. inopia J 41, 7. ex miseriis a. periculis C 4, 1. intra moenia atque in sinu C 52, 35. inter molem a. insulam H III 19. montibus a. copiis hostium C 57, 5. morbo a. aetate J 9, 4. nocte a. nubibus J 38, 5. nox a. praeda castrorum J 38, 8. ad Naris atque inde H III 67, 14. *cont.* J 28, 6. Numidia a. Italia J 27, 3. ad Olympum a. Phaselida H I 79. opere a. consulto J 92, 5. opifices a. servitia C 50, 1. otium a. divitiae C 36, 4. pacem a. bellum J 88, 6. parietes a. insuper camera C 55, 4. pecore a. cultoribus J 48, 4. periculis a. negotiis C 2, 2. portenta a. prodigia C 30, 2. probro a. petulantia C 37, 5. quaestui a. sumptui C 13, 5. regum a. inperatorum C 2, 3. — es a. populi C 51, 4. res a. tempus C 50, 3. pro re a. loco J 50, 2. re a. usu J 85, 12. scelere a. perfidia J 107, 2. H I 41, 1. — is a. periculi C 4, 4. in scortis a. conviviis C 7, 4. socordia a. desidia C 4, 1. — a. ignavia C 52, 29. 58, 4. J 31, 2. socii a. amici C 6, 5. *al.* J 14, 2. — a. cives C 29, 3. 52, 20. — a. hostes J 92, 1. specu a. nemore H I 80. spes a. opes civitatis J 114, 4. suo atque populi iniussu J 39, 5. superbia a. deliciis C 31, 3. — a. crudelitas C 51, 14. pro tempore a. periculo C 30, 5. — a. loco J 57, 2. te a. senatum C 33, 5. te a. avo suo J 9, 2. turba a. seditionibus C 37, 3. turbamenta rei p. a. exitia H I 41, 25. urbis a. nationes (?) C 2, 2. vallo a. fossa J 23, 1. 45, 2. vanitate a. inperitia

J 38, 1. ventri a. somno C 2, 8. violentia a. crudelitate C 33, 1. victu a. cultu C 37, 6. virtus a. sapientia C 51, 42. virorum a. armorum J 92, 7. virium a. animi H III 13. de vita a. tergo H I 9, atque etiam H I 41, 26. atque alius *vid.* alius. atque idem J 14, 11. *Vid.* simul ac. = accurate ac liberaliter J 103, 5. anxium ac miserantem fortunas suas J 62, 1. graccis ac latinis (?) J 95, 3. inermos ac sine imperio J 66, 3. incertae ac forsitan post paulo interiturae vitae J 106, 3. perterritis ac dubitantibus C 28, 1. pessuma ac diversa inter se mala C 5, 8. pessuma ac flagitiosissima C 5, 9. Italiae plana ac mollia H IV 17. proxumo ac maxime fido J 35, 4. *conl.* J 39, 1. 40, 2. saltuosa ac natura munita J 54, 3. timidus ac vitae diffidens C 45, 4. ac tamen J 97, 5. aequabilis atque constantius C 2, 3. anxius animi a. incertus H IV 72. arido atque harenoso J 48, 3. — a. atque vasta J 75, 2. bene a. strenue J 22, 3. — a. decore J 100, 5. bona a. honesta J 5, 5. cis Rhenum a. inter mare nostrum a. Oceanum H I 8. Gallia citeriore atque ulteriore C 42, 1. magnus et clarus antea, maior a. clarior J 92, 1. clarus a. magnus C 53, 1. compositae a. magnifice C 51, 4. cruentam a. luctuosam C 58, 21. divina a. humana C 12, 2. dubias a. asperas res C 10, 2. dubio a. haesitante J 107, 6. egregium a. mirabile J 79, 1. ferox a. praeclarus J 14, 21. fluxa a. fragilia C 1, 4. foeda a. terribilis C 55, 4. — a. crudelia C 52, 36. — a. intoleranda C 58, 14. forti a. parato C 58, 8. — em a. strenuum C 51, 16. f-issum a. miserrimis J 68, 3. furtim atque celeritate H I 65. graecis a. latinis J 95, 3. honesta a. inhonesta C 30, 4. J 31, 12. 80, 5. inbecilla a. aevi brevis J 1, 1. inconsulte ac veluti per dimentiam C 42, 2. iniquis a. indomitum H I 7. intento a. infesto exercitu J 46, 5. iustissimo a. optumo C 10, 6. liberum a. solutum C 6, 1. luculentam a. utilem rei p. C 31, 6. maximum a. pulcherrimum C 20, 3. magna a. magnifica C 51, 5. — a. mirabilia J 63, 1. — a. insolita J 75, 10. — a. opulenti J 79, 2. — a. valens J 89, 4. magnus a. late imperium valuit J 5, 4. malus a. crudelis C 16, 3. — i a. scelesti C 52, 15. b. maritimum a. Mithridaticum C 39, 1. vitam miseram a. inhonestam C 20, 9. multus a. ferox J 84, 1. multa a. oportuna J 102, 10. nobiles a. ignobiles C 20, 7. novi a. nobiles J 8, 1. perturbatos atque alios alibi resistentis C 60, 5. peior a. instabilior H I 41, 1. pessume omnium a. inpatientissime H I 48, 5. privatis a. publicis C 37, 7. prona a. ventri oboedientia C 1, 1. recte atque ordine C 51, 4. solus atque omnium — egens J 14, 17. soluta a. dispersa in multitudine J 41, 6. una a. altera J 60, 7. 93, 2. atque eo J 42, 1. atque ea J 89, 6. etiam a. etiam J 85, 28. huc a. illuc H III 61, 26. atque omnes H IV 44. J 101, 2. = mutari ac misceri C 2, 3. saevire ac miscere C 10, 1. copias augere ac — ante capere C 32, 1. multa pollicendo ac miserando casum suum J 23, 2. resistere ac propulsare J 51, 1. levius agere ac diffidentiam simulare J 60, 5. facturum dicerent ac — tradere J 62, 3. asperitates supervadere ac naturam etiam vincere J 75, 2. agitur ac laceratur animus H I 48, 11. vivere atque frui anima C 2, 5. condidere a. habuere C 6, 1. conservandae libertatis a. augendae rei p. C 6, 7. idem velle a. idem nolle C 20, 4. largiundo a. pollicitando C 38, 1. notus erat atque eos noverat C 40, 2. parata a. decreta C 43, 3. circumuendo a. ementiundo C 49, 4. rector agit atque habet cuncta neque ipse habetur J 2, 3. donatum a. laudatum J 8, 2. coeptum a. patrum J 21, 2. monet a. obtestatur J 49, 2. 62, 1. edocent a. audiunt J 53, 8. laudat a. agit gratias J 54, 1. adgreditur a. hortatur J 65, 3. nihil remittere atque acrius instare J 98, 2. rogat a. hortatur J 106, 2. agendum a. obvium eundem H I 41, 7. oro a. obsecro H I 48, 9. deducta a. inposita H I 48, 17. datur a. accipitur H II 41, 5. C 44, 3. auctum a. adiutum H III 61, 16. sumptis tergis a. redditus H I 55. ausi atque passi H I 62. = *in continuatione narrationis vel orationis*: ac C 5, 9. 28; 1. J 18, 3. 32, 5. 46, 1 (ac tum demum). 57, 4. 71, 4. 80, 2. 94, 2. C 33, 2. 44, 2. 47, 2. 53, 5. 56, 2. 57, 3. J 29, 1. 46, 4. 48, 1. 2. 52, 5. 53, 2. 3. 56, 3. 60, 4. 98, 1. 101, 11. H IV 61, 6. J 98, 1. 102, 14. ac statim J 36, 1. 58, 5. 107, 6. 109, 4. H III 67, 15. J 55, 8. 106, 4. 111, 3. 101, 11. ac deinde J 36, 2. 13, 4. ac

postea J 18, 11. 64, 4. ac maxime J 14, 3. 30, 2. ac potissimum J 30, 4. ac fuere qui J 36, 3. 106, 6. ac primo J 53, 7. 61, 4. 89, 2. 94, 5. ac tum maxime H III 73. Ac ni J 27, 2. 56, 5. Ac si iam J 85, 16. ac tametsi J 25, 11. 32, 2. 34, 1. Ac sane J 7, 5. ac mihi quidem C 3, 2. 53, 4. ac me 3, 5. iubet ac nihil etiamtum decrevisse J 109, 3. ac non J 4, 8. atque C 20, 1. 22, 2. 31, 1. 52, 13. 59, 1. J 12, 4. 29, 5. 56, 5. 59, 1. 91, 2. 93, 4. 98, 3. 99, 1. ne nunc quidem exurgitis atque etiamnunc timetis J 31, 3. atque etiam C 52, 26. atque eo vehementius J 31, 17. atque ita J 53, 2. 97, 5. atque interim J 101, 11. Atque ego J 4, 3. 14, 3. 31, 21. 85, 12. H II 41, 9. IV 61, 11. Atque illi J 95, 4. *al.* H III 67, 11. I 41, 18. atque haec eadem non sunt H III 61, 27 *susp.* atque ea quae — morari possunt H IV 61, 3. Atque id iure H I 48, 4. Atque etiam J 85, 21. Atque hoc utinam J 102, 8. *cfr.* H III 8. i 2. 16. 64. 81. = aliena ac nihil profutura multumque etiam periculosa ac pernitiōsa J 1, 5. interpellando ac saepe gratia, interdum J 27, 1. *cont.* H IV 56. mos partium et factionum ac deinde omnium malarum artium J 41, 1. oleastro ac murteto aliisque generibus J 48, 3. crudele, immoderatum ac sibi maxime calamitosum C 48, 2. *cont.* J 31, 1. concurrere, implicare ac perturbare aciem 59, 3. 94, 4. 6. 49, 6. pudorem, pudicitiam, divina atque humana C 12, 2. 20, 7. 51, 1. 9. 52, 3. 13. 58, 8 (*mem.*). 59, 5. 61, 9. J 31, 20. 34, 1. 51, 1. genere atque forma, praeterea viro liberis C 25, 1. sociorum a. civium, praeterea armorum a. equorum C 52, 20. 22. 53, 2. *tertium per* atque *adiunctum* J 4, 8. 11, 8. 14, 7. 11. 25. 29, 6. 58, 3. 64, 1. 66, 2. 96, 3. — atque — et *sim.* C 32, 2. J 35, 5. 50, 4. 53, 5. 76, 6. 89, 4. H I 9. 41, 3. 48, 19. = alius ac J 15, 1. 7, 3. atque C 37, 3. 72, 1. H III 61, 4. *al.* H I 66. par ac J 46, 6. 100, 5. 102, 7. atque J 57, 5. 100, 1. 113, 3. iuxta ac C 37, 8. J 45, 2. atque J 95, 3. haut secus atque J 79, 6. 100, 4. 105, 2. contra ac C 60, 5.

atqui *coni. restitutum* H III 61, 27.

atrocitas. sceleris C 22, 3. facti J 27, 1. rei J 101, 7.

Atropateni H IV 62 *cj.*

atrox. negotium C 29, 2. res tanta et tam a. C 51, 10. bellum magnum et a. J 5, 1. a. famae H I 67 *cj.* atrox animi H II 92. = atrociter res p. agitabatur J 37, 1.

auctor et socius Bestiae J 30, 2. ducem et auctorem H I 41, 27. eodem auctore missus est H II 38. auctorem fore trib. potestatis H III 61, 13 (?). sublatō auctore narravit C 23, 4. fides penes a — es erit J 17, 7. *Var. scr.* C 3, 2. J 1, 4. H IV 34.

auctoritas. vulgus sine gratia, sine au — te C 20, 7. quorum auctoritas pollebat J 13, 7. 25, 6. quorum au — te munita fore J 28, 4. quo maiora — as sermoni inesset C 40, 6. senatus a — as J 22, 2. 31, 25. 43, 4. H I 48, 22. C 38, 3.

audacia in bello C 9, 3. neque consili neque audaciae eguere C 51, 37. quanta cuiusque animo a. natura aut moribus inest C 58, 2. *cont.* 15. a. pro muro habetur C 58, 17. quanta a. quantaque vis animi fuisset in exercitu C 61, 1. alterum (strenuus) ex audacia temeritatem adferre solet J 7, 5. ceteris au — am addere J 94, 2. malarum rerum a. fortitudo vocatur C 52, 11. 52, 15. 32, 2 (prompta). plurimum au — ae inerat C 17, 2. adolescens summae audaciae C 18, 4. virilis a — ae facinora C 18, 4. non minor vanitas quam a. C 23, 2. pudor — audacia C 3, 3. intoleranda a. scelere atque superbia se eferens J 14, 11. exercitatos in audaciam *aut* orabat in audaciam C 50, 2, *cfr. Conn. p.* 66.

audax. animus a. subdolis variis C 5, 3. penes optimos, non audacissimos J 32, 16. = audaciter H II 78. quo audacius adgredimini C 58, 12.

audeo. audendo et fallendo magni facti H IV 61, 20. nihil illum palam ausurum J 107, 4. nihil ausus H I 41, 15. quantum audeatis H I 41, 20. multa nefanda ausi atque passi H i 62. signa relinquere C 9, 4. animus ausus est incipere C 20, 3. servitutem recusare J 31, 20. consulatum petere J 63, 6. societatem — H IV 61, 2. de nullo negotio abnuere J 84, 3. primus loqui H III 61, 8. remittere iniuriam non a. H III 61, 22. queri non a. H i 82.

audio. audistis C 20, 5. audisse C 49, 4 (ex Volturcio). audierat C 23, 2. 4. J 55, 8. 108, 1. audiverat J 14, 12. 21, 3. 25, 6. legere — audire C 53, 2. J 85, 13. edocent atque audiunt J 53, 8. *sq. acc. c. inf.* C 47, 1. J 4, 5. 14, 20. 25, 6. H IV 42. V 11 (audito Marcium — tendere). *om.* esse J 21, 3. 55, 8. 71, 4. 108, 1. praedicantem audiui C 48, 9. J 14, 12. haec in maius more rumorum audivit H II 70. *Pass.* J 26, 1. 60, 5. 86, 5. 106, 6. de proelio facto — audiebatur J 22, 1.

Aufidius. Gn. Aufidius Orestes H II 70.

augeo. omnia aucta senescunt J 2, 3. ilex aucta in altitudinem J 93, 4. aucto mari H III 31. exercitum augere C 32, 1. 51, 43. copias H i 36. numerus augeretur lectis viris H III 67, 14. augendae rei p. C 7, 1. res civibus moribus agris aucta C 6, 3. urbes brevi multum auctae J 19, 1. opes nostrae contusae, hostium auctae J 43, 5. ab eo genere auctus celebratusque erat J 86, 3. ex proelio Iugurthae clamorem augeri J 52, 6. inopia — conscientia, quae utraque — auxerat C 5, 7. suis animum, hostibus terrorem J 20, 8. ceteris metum J 92, 9. ingenium viris fortibus H I 48, 20. fiducia a — ri nostris coepit H III 67, 9. eius amentiam J 38, 1. discordia — cetera mala maxime aucta sunt H I 9. licentiam in vos auctum atque adiutum H III 61, 16. = *intr.* ignoscendo pi. ri. magnitudinem auxisse H I 48, 6.

augesco. Iugurthae Bestiae ceteris animi augescunt J 34, 2.

aulaeum. exornatis aedibus per aulaea et signa H II 23, 2.

Aulus *vid.* Postumius.

Aurelia Orestilla C 15. 35.

aureus. pocula et alias res aureas H i 88.

auris. timor animi auribus obficit C 58, 2. neque auribus — competere H I 88.

aurum et argentum J 13, 6. 76, 6. virorum, armorum, auri opes H IV 61, 16. auro parare J 10, 4. corrupti J 32, 3.

auster H II 83.

aut. si ex patribus Albini aut Bestiae quaeri posset J 85, 16. armis aut metu sub imperium coegere J 18, 12. auxilii aut spei bonae J 44, 2. avaritia aut temeritate ducum J 85, 46. quid boni utrisque aut contra esset J 88, 2. bona aut mala sua J 73, 4. boni aut mali publici existimator H IV 34. quibuscum bellum aut amicitia fuit J 17, 1. collis aut noctis auxilio J 53, 3. pluris est res p. quam consulatus aut praetura J 85, 2. dolo aut socordia nostra H II 41, 8. ut quisque domum aut villam, postremo vas aut vestimentum concupiverat C 51, 33. facinoris aut artis bonae famam C 2, 9. nisi qui ferro aut bestiis interiere J 17, 6. ferro aut fuga extinxit J 42, 4. fidei aut concordiae quae spes J 31, 23. flagitium aut facinus C 14, 2. 37, 5. formidine aut ostentando praemia urbis adfectare J 66, 1. fortuna aut nostris vitiis incolumem H IV 61, 21. ubi frumento aut pabulo opus erat J 55, 4. glande aut lapidibus pugnare J 57, 4. hospitem aut cognatum reperiebant C 61, 8. ignavia aut prava calliditas H IV 61, 12. igni aut lapidibus J 92, 8. ira aut misericordia impulsus C 51, 4. ex insidiis aut suo loco J 61, 1. ubi quisque legatus aut tribunus curabat J 60, 1. *cont.* H V 8. quos locus aut casus coniunxerat J 97, 5. munitae loco aut moenibus J 61, 1. metu aut praemia ostentando J 89, 1. moribus aut fortuna C 39, 6. nationesne aut reges J 14, 17. natura aut moribus C 58, 2. nos aut Sertorius H II 96, 9. odus aut pabuli egestas J 44, 4. opera aut ingenio suo J 71, 4. opis aut spei bonae C 21, 1. parentes aut parvi liberi militum J 41, 8. vi regere patriam aut parentis J 3, 2. sub patrum aut plebis nomine H I 10. pax aut amicitia J 31, 24. pax aut deditio J 31, 9. pecunia aut honore extulerat J 49, 4. pecuniae aut gratiae servitis C 52, 23. periculi aut ignominiae C 21, 4. poenae aut praedae fuit J 69, 3. quorum potentia aut scelerare J 33, 2. pretium aut gratia J 16, 1. 29, 3. proelia aut expeditiones hibernas H II 96, 6. antequam signum aut imperium ullum accipere quivit J 97, 4. spes rapinarum aut novarum rerum studium C 57, 1. suismet aut

proximorum telis H II 52. sua aut amicorum fide C 24, 2. tempus aut locum pugnae quaerere J 55, 8. iacula tormentis aut manu emissas J 57, 6. magis industriam quam vim aut tempus deesse J 1, 2. viris aut loco munita J 88, 4. vitibus aut virginis vinciebant H IV 8. Iovem aut alium quem deum H III 61, 15. inopia aut alia necessitudo C 17, 5. ad hoc aut aliud tale negotium J 85, 10. binas aut amplius domos C 20, 11. quinquaginta aut amplius milia H I 67. per Allobroges aut per alium alium indicem C 49, 1 *cf.* C 20, 2. 51, 27. ex Volturcio aut Allobrogibus audisse C 49, 4. ubique apud socios aut hostis C 51, 38. in legationibus aut inperiis J 40, 1. de pace aut bello J 40, 1. ab tergo aut lateribus J 50, 6. in solitudine aut fuga spem habere J 55, 1. supra bonum aut honestum J 82, 2 *Conn. p.* 126. abdita a dominis aut ipsos trahebant H III 67, 17. acerbum aut nimis grave C 51, 23. apud illos sunt aut ubi illi volunt C 20, 8. apud vos aut in senatu J 85, 21. aspera aut fessa bellis H II 41, 14. convicti iudiciis aut pro factis iudicium timentes C 14, 3. cuncti aut magna pars Siccensium 56, 5. quae si dubia aut procul essent J 85, 48. exterriti aut saucii consternabantur H I 96. fesso aut maioribus adstricto J 70, 3. icti fragmentis navium aut adficti alvos undarum vi H III 24. ad ignaros aut minus bonos C 51, 27. primus aut in primis ferire J 6, 1. singulatim aut pro magnitudine disserere J 42, 5. superior aut aequa manu discessisset C 39, 4. quasi vitabundi aut iacientes tela J 60, 4. vivum aut mortuum J 61, 4. voluntarius aut ex sociis C 50, 2. agere aut non agere H III 61, 15. audiri aut cerni J 60, 4. cadere aut sauciari J 92, 9. captus aut occisus foret J 65, 3. dici aut fingi queunt J 44, 5. oppida excisa aut recepta H II 96, 6. extinguunt omnia aut occident H IV 61, 21. temere munita aut sine praesidio J 54, 6. obpressi aut dilapsi forent H i 52. obpugnare aut parare omnibus locis J 60, 1. cum ratio reddunda aut moriundum sit H II 41, 11. signa relinquere aut pulsati loco cedere ausi C 9, 4. serviundum aut inperitandum, habendum metus est aut faciundus H I 41, 15. venditis bonis aut dilargitis H I 31. visundi aut spoliandi gratia C 61, 8. magna pars vulnerati aut occisi J 58, 2. = ex licentia aut odio aut avaritia H III 61, 12. armis aut deditione aut quovis modo J 36, 1. tribunus aut praefectus aut legatus aut praetor in exercitu fuerat C 59, 6. certamine libertatis aut gloriae aut dominationis H I 7. III 61, 5. = manus atque lingua periurio aut sanguine civili aiebat C 14, 3. nti cuiusque ingenium erat, ita rem facilem aut difficilem nuntiavere J 93, 7. sparos aut lanceas, alii sudis portabant C 56, 3. monere alii, alii hortari, aut significare manu aut niti corporibus J 60, 4. ob calorem aut asperitatem, item solitudines J 17, 2. = non locus ullus asper aut arduus C 7, 5. H II 41, 12 (ob scelus aut avaritiam). non — aut — neque — neque C 13, 3. neque vero agrum colendo aut venando C 4, 1. 20, 2. 26, 2. 28, 1. 51, 16. 52, 10. 61, 7. J 18, 12. 31, 10. 50, 4. 61, 3. 72, 2. 76, 1. 85, 29. 47. 96, 3. 98, 1. 99, 7. 100, 1. H I 95. 97. III 61, 24. 67, 17. neque — neque — aut J 18, 2. 72, 2. 74, 1. H I 88. nulla munitionis aut requie mora H I 97. 74. nihil minus quam vim aut bellum expectantem J 14, 11. nisi speratis taedium aut pudorem esse H I 41, 7. ne torpescerent manus aut animus C 16, 3. J 6, 3. 45, 2. 49, 2. H I 41, 1. = quid aut qua de causa consili habuisset C 47, 1. ubi gentium aut quid ageretur J 54, 2. qui habuerint, quique postea adcesserint aut quo modo inter se permixti sint J 17, 7. quis illi finem statuet aut quis moderabitur C 51, 36. Quis amicos — aut quem — invenies J 10, 5. 24, 7. An quoquam — aut quisquam J 14, 17. quis mihi vivo cruciatus satis aut quae poena mortuo H II 41, 13. = quasi — tantum modo non per totam Italiam sint aut non ibi plus possit audacia C 52, 15. = aut — aut C 33, 2. 39, 6. 51, 18. 52, 14. 61, 7. J 14, 15. 16, 21. 21, 1. 23, 1. 25, 9. 31, 22. 37, 3. 4. 49, 3. 81, 3. 84, 3. 88, 4. 92, 2. 97, 2. 4. 5. 102, 3. 103, 7. 109, 1. H III 61, 22. IV 20. 40.

autem. Vid. Conn. p. 111. C 19, 5. 43, 2. 46, 2. 49, 3. 50, 2. 51, 23. 52, 3. 61, 3. 8. J 3, 3. 10, 5. 8. 14, 11. 18, 9. 31, 20. 48, 4. 90, 1. H I 8. 48, 17. III 30. IV 20.

- Autronius**, P. C 17. 18.
autumnus H III 67, 2. 20.
auxiliarius. cohortes J 87, 1. 93, 2. equites J 46, 7. 90, 2. 100, 4.
auxilior. neque mihi — beneficia neque — decreta auxiliantur J 24, 3.
auxilium. **auxili** spem nullam J 23, 2. nihil in eo C 40, 3. plus — quam auxilii aut spei bonae adcedebat J 44, 2. egere J 14, 23. 31, 29. **auxilio** adcurrere J 101, 10. addere J 36, 2. esse C 6, 4. 52, 6. proficisci H IV 61, 22. venire J 56, 1. 81, 3. **auxilium** petere ab C 34, 1. 44, 5. J 14, 3. 6. 107, 1 (ab inermis pedibus). in elephantis putare J 53, 3. **auxilio** noctis aut collis abeunt J 53, 3. cum suo a. J 65, 3. fidere H III 67, 12. egere C 1, 7. opus est H I 48, 19. **auxilia** parantur C 52, 29 (deorum). H I 41, 7. instruebantur H I 48, 13. **auxiliorum** longa spes H i 3. **auxilia** arcessere J 39, 2. 84, 2. dimittere J 8, 2. mittere J 7, 2 (equitum atque peditum), 43, 4. portare C 6, 5. **auxiliis** deorum repellere H II 41, 1. sine **auxiliis** H IV 61, 21.
avaritia C 3, 3 (*obp.* abstinentia). 9, 1. 10, 4. 11, 1. 3 (ambitio). J 28, 5. 41, 9. luxuria atque av. C 5, 8. 12, 2. 52, 7. 22. *conl.* H I 12. discordia et avaritia atque ambitio et cetera mala H I 9. magistratum C 40, 3. J 53, 5. nobilitatis J 13, 5. tanta vis avaritiae J 32, 4. famam a — ae falsam J 103, 5. removistis avaritiam, inperitiam atque superbiam J 85, 45. non ob scelus aut avaritiam caesum H II 41, 12. avaritia aut temeritate ducum adtrita est J 85, 46. facinus non a. consulis admissum J 91, 7. cetera ex licentia aut odio aut a. arserere H III 61, 12. se ab Romanorum a. defendant J 49, 2. animus aeger a. J 29, 1. caeci a. J 90, 4. homines inmani a. J 31, 12. Romanos profundā a. J 81, 1.
Aventinus J 31, 17. H I 9.
avidus. vicit in avido ingenio pravom consilium J 25, 8. avidis ita promptique ducibus H II 19. a. belli gerundi J 35, 3. gloriae J 63, 2. 94, 6. H II 39. inperi J 6, 3. laudis C 7, 6. male faciundi H i 77. novarum rerum J 19, 1. 46, 3. potentiae J 15, 4. avidior properandi factus H IV 14. avidissimus pacis J 111, 4. gratiae H III 41, 4. avidius J 60, 1. H I 41, 19. 48, 17.
avius J 54, 9.
avorsabatur regem H V 4.
avorto. arma ab hostibus C 58, 16. Bocchus avortitur J 101, 8. Antiochum per dolum avortere H IV 61, 16. oppida ab hostibus J 89, 1. ne — popularium animos avorteret J 111, 2. = **avorsus**. latus proeliantibus J 93, 2. ingenium a. flecterent J 102, 3.
avunculus liberis eius erat H I 94.
avus J 9, 2. 14, 8. 24, 10.
axis. orbes axe iuncti — axibus eminebant veruta H III 22.
Bacchanalia. B — orum H III 79.
Baebius, G. J 33. 34.
Baleares funditores J 105, 2.
Balleia *vid.* ad H I 66.
barbarus J 102, 15. — i C 19, 4. J 98, 2. 6. 101, 7. 102, 2. 103, 5. H III 67, 17. barbara lingua J 18, 10.
bellicosus C 40, 1. J 18, 12. 20, 2.
bellicus. res J 39, 1. praedae J 41, 7.
Bellienus L. J 104.
bello. Mithridatis — bellaturi H I 18. caussa bellandi H IV 61, 5.
bellum est *cum algo* J 17, 1. cui re b. asperrimum fuit J 48, 1. acrius erit H I 48, 17. serum in angustiis futurum H i 15. desinit J 83, 1. quae — fert C 21, 2. studiis finem facit J 5, 2. oritur J 6, 3. H I 10 (civilia b — a). parum procedebat armis J 61, 3. Hispaniae in Italiam transgredietur H II 96, 10. atrox, magnum, varia victoria J 5, 1. saevissimum H II 96, 1. integrum J 73, 1. recens H IV 61, 3. **belli** asperitatem ostendere J 29, 1. caussa C 2, 2. J 20, 4. 81, 1. cultor (pecoris — agri) J 54, 3. diuturnitas J 64, 6. eventus C 37, 9. J 55, 2. facies J 46, 5. facinora C 32, 2. 48, 2.

finis H I 41, 24. IV 61, 16. fortuna C 57, 5. H I 41, 5. II 41, 11. furta H I 86. gloria C 53, 3. Lepidani gratiam facere H III 63. initium facio C 27, 4. initio b. J 80, 4. gravissimum invidiam C 43, 1. recentis ira H IV 61, 3. *at.* I 93. ius J 91, 7. 102, 13. H I 46, 14. mora J 39, 3. omen H I 61. principium J 77, 2. atque pacis rationes trahere J 97, 2. reliquiae H I 48, 8. saevitia C 51, 9. societas C 40, 1. H IV 61, 1. studium C 41, 2. spolia C 20, 15. tempora b. Iugurthini J 100, 5. timor C 31, 3. usus J 84, 3. 89, 6. ignarus J 28, 5. 96, 1. sciens H II 71. J 97, 5. *susp.* belli — domi J 41, 7. 63, 2. H II 41, 6. II 13. **bellum** adtingere J 44, 3. agito J 109, 2. agere H II 41, 11. coepisse H IV 61, 13. conficere C 51, 5. J 36, 2. 37, 3. 114, 3. H IV 61, 10. componere J 97, 2. 103, 3. cupiens H I 41, 16. desino H I 4. duplicare H I 26. excitare H I 39. exoptare (civile) C 16, 4. (novum) C 54, 4. expectare J 14, 11. H IV 61, 19. facere C 26, 5. 24, 2. 52, 33. J 110, 6. gerere C 16, 5. 29, 3. 31, 2. 51, 5. 53, 3. J 15, 1. 20, 7. 35, 3. 43, 2. 46, 8. 54, 5. 8. 73, 7. 74, 1. 85, 10. 110, 7. incipere C 51, 5. J 66, 1. 80, 3. 5. 83, 1. inferre J 15, 1. inritare H I 16. malle C 17, 6. J 81, 4. 102, 5. movere C 30, 2. mutare pace C 58, 15. atque pacem — J 88, 6. odisse H I 48, 11. parare C 52, 3. J 75, 10. 85, 3. pati H I 48, 2. patrare J 21, 3. 75, 2. 88, 4. pono (*pass.*) 112, 1. H I 9 (grave cum). prohibere H I 50. prolatore H IV 61, 12. renovare J 36, 1. 54, 5. scribere J 5, 1. ex bello serere H I 48, 7. IV 61, 20. suadere H I 48, 18. sumere J 20, 5. 62, 9. 83, 1. H I 48, 2. IV 61, 5. trahere J 23, 2. 36, 3. 64, 5. 83, 3 (intactum). *Vid.* ad. omnes in bellum coacti H I 24. inter b. secundum et extremum Carthaginiense H I 8. **bello** diem circumspicit H I 48, 8. favere C 48, 1. speciem necessariam H III 67, 1. **bello** usui esse C 32, 1. 39, 6. J 27, 5. 47, 5. *set* in bello vario et — egenti J 43, 3. opus esse J 84, 2. **bello** Macedonico C 51, 5. 6. 52, 30. 59, 3. J 5, 4. 7, 2. 9, 2. 14, 5. 19, 7. 42, 1. H I 6. in bello C 2, 2. 3. 9, 3. 4. 58, 2. J 14, 13. in bello magno diuturnoque eos habuit J 79, 3. bello clarum fieri C 3, 1. cognitus J 19, 7. concordiam quaeris H I 48, 15. civili annum cruentum fore C 47, 2. defessus J 111, 4. disceptare J 21, 4. *susp.* domiti C 10, 1. graviore frigere H I 50 (?). intactum regnum H IV 61, 15. lacessere H IV 61, 19. meliores J 13, 1. 49, 2. praeclari fuerant J 39, 1. temptare C 7, 3. valere J 102, 11. victi J 14, 5. omnia b. potiora ducere J 62, 9. *cont.* 83, 1. de bello eorum accipere J 21, 4. de bello magnifice loqui J 64, 5. scribere J 65, 4. aut pace pactationes facere J 40, 1. **bella** intestina C 5, 2. atque certamina omnia C 33, 4. atque paces J 31, 20. in bella ire H II 14. fessa **bellis** H II 41, 14. vectigalia incerta H II 41, 7. a bellis quieta H I 112. quod maiores asperis bellis fecere H II 41, 10. assiduus bellis tributum — militiam tolerare H I 9.

belua C 1, 2.

beneficium. benefici quam malifici inmemorem esse J 31, 28. memor J 104, 5. sui commonefacere J 49, 4. beneficio meo fratres sunt J 10, 3. cum maximo vostro J 85, 3. in — 85, 26. beneficia in po. ro. C 31, 7. debentur mihi J 14, 3. hucine b. tua evasere J 14, 9. vostra erepta J 14, 8. patris mei J 24, 3. accipere — dare C 6, 5. J 96, 2. ob beneficia J 10, 3. 14, 3. beneficiis imperium agitare C 9, 4. magnum haberi C 54, 2. animum vincere J 9, 3. numquam victum esse J 102, 12. suis ratus coniunctum fore J 14, 14. pro b. H II 41, 5. 12. ante b. vostra J 85, 8.

benigne adpellare J 96, 2. habere J 113, 2. praedam ostendere J 68, 3. respondere J 11, 1. placide et b. verba facit J 102, 12.

benignitas. —tem Sullae lubens accepit J 104, 3. dona in —te habebantur J 103, 6.

benivolentia. quae — ben—ae esse putabant J 103, 7.

bestia J 14, 15. 17, 6.

Bestia *vid.* Calpurnius.

biduum J 69, 3.

biennium. —i infecunditas H III 1.

bini. imperatores C 6, 7. binas aut ampl. domos C 20, 1. binum pedum H III 22.

- bis.** occupavere Aventinum J 31, 17. genitus H II 41, 3.
Bithynia H III 46. IV 61, 9. V 10.
Bithyni *conr.* H IV 62.
Bocchus J 19, 80, 81, 83, 97, 101 — 113.
Bomilcar J 35, 61, 62, 70, 72.
bonus. ad optimum quemque a minus bono C 2, 6. bonus C 11, 2 (*obp.* ignavus). 15, 2, 33, 3, 54, 5. J 31, 28, 42, 3, 64, 1, 96, 3. H I 48, 9. II 41, 11. et strenuus H i 63. aequus bonusq. H i 76. bonus contra pericula H i 33. consilio J 7, 5. ager b. pecori J 17, 5. boni C 3, 2, 7, 2, 20, 7 (strenui *cont.* J 87, 2). 37, 3, 51, 30, 38, 52, 12 (*obp.* scelestis). 13, 22. J 10, 6, 31, 27, 53, 8 (*obp.* ignavi, *conf.* 57, 6). 77, 3 (fidelesque). 85, 5 (aequos b. que). 40, 42, 48, 49 (honestique). 86, 3. H I 48, 1 (et sapientes). 13, 15, 19. H i 78, 83. = H I 10. C 19, 2, 21, 4, 33, 2, 48, 4. *fort.* H I 48, 15, 19. = amicitia b. atque honesta J 5, 5. animus J 85, 45. ars C 2, 9. artes *vid.* ars. fama C 7, 6. inperator C 60, 4. ingenium C 10, 5. J 82, 3. initia C 11, 4. mores C 9, 1, 52, 10. otium C 4, 1. res C 51, 27 *Comm. p.* 66 *sg.* J 1, 5. spes C 21, 1. J 44, 2, 113, 2. H III 61, 4. voltus C 10, 5. dei boni H I 48, 3. = **bonum.** quid boni utrisque — esset J 88, 2. maximum C 43, 4. publicum C 38, 3. J 25, 3. H IV 34. pro bono facere J 22, 4. aecum et bonum J 15, 3, 35, 7. H I 48, 17. bonum honestumque J 8, 1, 29, 2, 82, 2 (aut). ius bonumque C 9, 1. verum b. que J 30, 2. bona C 31, 7, 20, 3, 102, 8. H IV 61, 2. ingeni J 108, 1. corporis et fortunae J 2, 3. patria C 14, 2. *al.* C 28, 4, 37, 8, 52, 4, 58, 13. H I 31, 41, 17, 18. IV 35. magis studia partium quam bona aut mala sua moderata J 73, 4, 85, 22. = **bene** consulere C 52, 29. J 92, 2. dicere C 3, 1. et composite disseruit C 52, 13. evenire J 92, 3. facere C 3, 1 (rei p.). J 22, 3 (atque strenue). 85, 9. facta C 8, 5, J 85, 5. H I 48, 4, 6. atque decore gerere J 100, 5. iuvare H I 41, 27. parta C 51, 42. H I 41, 17. polliceri C 41, 5. praedicare J 85, 27. pugnare J 107, 1. suadere H IV 61, 4. = ingenio neque **melius** neque praestabilius aliud J 2, 4. meliores liberi J 10, 8. bello J 13, 1, 49, 2. fortuna sequitur H I 48, 21. melius puto silere J 19, 1, 82, 1, 85, 10, 25, 102, 6. H III 61, 5. in melius mutare H i 91. melius gerere J 92, 6. = **optimus** C 2, 6, 8, 5, 34, 2. J 22, 2, 102, 5 (*obp.* pessimo). optimus (armatus) C 59, 3. J 92, 9. militum optimos H IV 61, 14. optimos non audacissimos J 31, 16. liberos quam optimos J 85, 16. artes J 85, 9. consilium J 54, 9. H III 67, 13. consul C 43, 1. duces H I 48, 21. exempla H I 41, 2. inperium ex iustissimo et optimo crudele intolerandumque factum C 10, 6. iure H I 41, 2. mores H I 8. optima rei publicae J 85, 33. optimum factu C 32, 1, 55, 1, 57, 5. J 107, 5. optime merere J 62, 1. H II 96, 1. atque diligentissime — eas res — perscitus J 95, 2.
brachium H II 17. — a H I 30.
brevis. aevum J 1, 1. vita C 1, 3. brevi spatio J 87, 3. brevi C 7, 3, 44, 2, 56, 2, J 2, 2, 7, 4, 12, 4, 13, 1, 18, 3, 11, 19, 1, 22, 4, 25, 5, 45, 3, 49, 5, 58, 6, 63, 3, 96, 4. H III 34. breviter disseruit J 111, 1.
Bruttium C 42, 1. promunturium H IV 18.
Brutus *vid.* Iunius.
bucinator H III 67, 5 *cj.*
Burbuleius H II 35.
Cabera H IV 61, 15.
cadaver C 51, 9, 61, 4. J 101, 11. H III 6, 67, 5 *cj.*
cado. pugnantes cadunt C 60, 5. J 54, 10, 92, 9. suamet ipsum pecunia praecipitem casurum J 8, 2. oportuna res cecidisset C 20, 2. ni misericordia in perniciem casura esset J 31, 21.
Caecili. Q. Caecilius Metellus Numidicus J 43 — 88. Q. Caecilius Metellus Pius H i 3. II 17, 19, 20, 23. — Q. Caecilius Metellus Creticus H II 40. C 30. — Q. Caecilius Metellus Celer C 30, 4, 57.
caecus. nudum et caecum corpus J 107, 1. cupidine J 25, 7, 37, 4. avartitiā J 80, 5.

caedes rapinae discordia civilis C 5, 2. bonorum C 48, 4. fratris J 13, 3. G. Gracchi et M. Fulvi J 31, 7. civium H I 48, 18. consilium caedis C 18, 6. — conscia C 25, 4. caedem in vos fecisse J 31, 13. fieri C 51, 9. parare C 32, 2. 52, 36. ad caedem parare J 35, 6. caedem fugam aliaque hostilia portendunt J 3, 2. caede et incendio percussis omnibus C 43, 2. — atque luctu omnia complentur J 92, 3. vasta rapinis fuga caedibus H I 36. — fuga et caedibus H I 41, 17.

caedo. postremos J 50, 4. eos maxuma vi J 58, 3. volgum J 60, 2. me non ob scelus caesum H II 41, 12. caeduntur inter inimicitias H III 61, 27. inulti terga caedebantur H III 74.

caelata vasa C 11, 6.

caelum. nocte atq. nubibus obscuratum J 38, 5. nebula obscurabat H III 15. ad c. ferre C 53, 1. J 53, 8. 92, 1. — ferri (clamor) J 60, 2. — manus tendere C 31, 3. — tollere C 48, 1. caelo terraque penuria aquarum J 17, 5. — missa vis aquae J 75, 7.

Q. Caeparius C 46. 49. 55.

Caepio *vid.* Servilius.

Caesar *vid.* Iulius.

calamitas. magna clades atque c. rem p. obpressisset C 39, 4. in quanta c. sis C 44, 5. ex aliorum c. metus ceperit J 85, 47.

calamitosus. sibi maxime —um C 48, 2.

Cales H i 37.

calliditas. nihil dolo factum ac magis call. Iug. J 107, 3. prava H IV 61, 12. **callidus.** per c. homines J 38, 3. facundus c. et amicitia facilis J 95, 3. callidi et repertoires perfidiae H IV 61, 7. c—us id modo festinabat J 81, 4. c. facundia H II 41, 4. vitia callide occultans J 15, 4.

calo H I 48, 7. 74. C 59, 3 *Conn. p.* 114.

calor. ob calores J 17, 2.

Calpurnius. L. Bestia J 27. 29. 85, 16. — Gn. Piso C 18. 19. 21. — G. C 49.

calumnia C 30, 4.

calvo H III 78.

camera C 55, 4.

Camisos H IV 50.

campus. in campo situm J 57, 1. H III 67, 20. (Martio) C 26, 5. collis — campi J 50, 6. in c—is patentibus J 101, 11. 105, 3. Themiscyrii H III 49. Othii H III 59.

candidatus praetorius H II 40.

canis C 14, 6. H II 5 *inc.; cour.* H II 53.

cano. signa canere J 94, 5. 99, 1. — — iubet C 59, 1. J 99, 1.

cappesso. rem p. C 52, 5. J 85, 4. quae multi potius quam laborem c—unt H I 48, 9. divorsa H III 68. c—undam libertatem H III 61, 2.

capio. multos mortalis cum alia praeda J 20, 3. et urbis J 28, 7. 62, 1. *pass.* C 52, 2. 61, 6. J 5, 4. 14, 15. 54, 10. 65, 3. 87, 2. 101, 11. H I 41, 1. elephanti J 53, 4. ne ante capiamini quam captum ire licet H I 41, 20. quibus Hiempsal per dolum caperetur J 11, 8. *cont.* 14, 11. legatos adgressus plerosque capit J 16, 4. animi dolis haut difficulter capiebantur C 14, 5. ut neque vos capiamini et illi frustra sint J 85, 6. omnia ibi capta J 87, 1. arma *vid.* arma. bellum H IV 61, 15. castra H II 96, 6. cibum J 91, 2. consulatum J 63, 2. 84, 1 (spolia). consilium C 16, 4. 41, 1. 51, 41. 52, 23. J 54, 9. 76, 1. ne quid detrimenti res p. c. C 29, 2. H I 48, 22. honorem J 85, 18. locum editiorem J 58, 3. H I 98. magistratus H I 41, 21. pecuniam J 32, 1. 37, 3. poenas J 68, 3. Quid ob bene facta cepisset H I 48, 4. rem p. C 5, 6. requietem H III 61, 17 (*al. cupiatis*). egressi summa J 60, 6. turris J 69, 2. urbes, oppida, castella C 7, 7. 52, 4. J 5, 4 (et agros manu). 37, 4. 54, 6. 61, 1. 77, 1. 81, 3. 89, 6. 92, 3. 6. H i 37. 38. aegritudo — somnus cepit J 71, 2. *cont.* J 99, 1. ignis aedis H III 32. insolentia plebem J 40, 5. metus quemquam J 85, 47. quemque periculum J 51, 1. captus amore C 15, 2. pravis cupidinibus J 1, 4. captum pedibus H II 36.

capitalis. reum capitalium condemnati C 36, 2. — manifesti C 52, 36. — vindices C 55, 5 (?).

Capitolium incensum C 47, 2.

Cappadocia H IV 51.

Capsa J 89 *sq.*

captivi J 81, 2. H III 67, 14. c—us ager H IV 61, 8.

capto incerta pro certis C 20, 3.

Capua C 30, 2. 5. 7.

caput J 12, 10. 71, 4. 94, 1. H II 23, 3. **caput aperire** H V 13. **capita adfligebantur** H II 61. **dux hostium supra c. est** C 52, 25. **capitis arcessere** J 73, 5. **capite poenas solvit** J 69, 4. **capite censi** J 86, 2.

Capyx H II 6.

Carbo *vid.* Papirius.

carcer C 55, 2. 3. J 31, 7. **carceris alimenta** H III 61, 19.

careo. lubidinibus haut facile C 13, 5. **luxu atque licentia carendum** H I 48, 11.

Cares vel Carac H i 8.

carina J 18, 8.

carmina vatium H I 48, 3. **Homeri** H I 62.

caro ferina J 18, 1. 89, 7.

carptim res scribere C 4, 2.

Carsulanus ager *cj.* C 43, 1.

Carthago et Carthaginienses C 10. 51. J 5. 19. 41. 79. **bellum Carthaginiense** H I 8.

carus J 6, 1. 7, 4. 9, 2. 10, 1. 14, 22. 88, 1. 96, 4. 111, 2. H III 73 (**carissimum domi**). **acceptusque** J 12, 3. 70, 2 (*Conn. p.* 125). 108, 1. **suaves carique** H II 49. **caros habere** J 10, 3. **cariora semper omnia** C 25, 3. *Conn. p.* 128. **perfugae minime cari** J 100, 3. **quod carum aestumant** J 85, 41. **sibi neque maius neque carius quidquam auctoritate senatus** J 22, 1. **amicitia tua nihil apud animum carius est** J 110, 3. = **percarus modico imperio** H i 79.

Cassius. L. Longinus C 17. 50. L. praetor J 32. 33.

castellanus J 92, 7.

castellum J 92, 5. 7. 93, 2. 4. 94, 3. 4. **temptare** J 93, 6. **oppida castellaque** J 87, 1. 89, 1. **vicos castellaque** H I 86. **castella, custodias thensaurorum, in deditionem accipere** H III 35.

castra illis non esse J 51, 4. **capta** H II 96, 6. **nautica** H I 77. **magnis operibus communita** H III 67, 3. **castrorum munimentum** J 58, 6. **opus** J 53, 5. **praeda** J 38, 4. **castris locum ante capere** J 50, 1. **parum amplius collis** J 98, 3. **castra** multitudine circumvenire J 38, 4. **conferre** H III 18. **dilatare** H II 57. **facere** J 55, 6. **introitus** H IV 45. **invadere** J 21, 2. 58, 1. **locare** J 106, 2. **metari** J 106, 5. **movere** C 56, 4. 57, 3. J 45, 2. **munire** J 82, 1. 100, 4. **petere** H III 67, 3. **ponere** J 75, 7. 91, 2 (**levi munimento**). **succedere** H II 50. **suggredi** H IV 67. **transire** J 107, 5. **ad castra contendit** C 36, 1 (**Manliana**). — **procedit** J 52, 6. **mittit** J 58, 5. **ducere** H III 67, 10. **in castra** (**Manliana**) **proficisci** C 32, 1. **venire** C 56, 2. 57, 1. J 29, 5. 58, 7. 95, 1. 96, 1. 112, 1. **mittere** (**epistulam**) H III 36. **sua digressi** J 109, 3. **coniectus lapidum** H III 67, 7. **castris hiemem agere** H II 96, 5. **stativis milites habere** J 44, 4. **egredi** J 91, 3. 93, 2. **in castris esse** J 106, 4. **militiam discere** C 7, 4. **cisdem morari** J 54, 1. **relinquere** J 36, 4. 37, 3. 45, 2. H III 67, 5. **deserere** H IV 4. **de castris procedere** C 61, 8. **ex castris abire** J 107, 2. **discedere** C 36, 5. **subvenire** J 54, 10. **pro castris agitare** J 50, 1. **consistere** J 53, 1. **mittere** J 100, 4. **locatae stationes** H i 43.

casus in servitium ex regno J 62, 9. **ut quemq. casus armaverat** C 56, 3. — **aut locus coniunxerat** J 87, 5. **casum utrumq. difficiliorem fore** J 97, 3. **secunda in casum declinando conrumpere** H II 30. **casum eius dolens** C 40, 2. **tuum laetandum magis quam dolendum** J 14, 22. **rei public. miserari** C 51, 9. **suum** J 23, 2. **victoriae invenire** J 25, 9. **praeclari facinoris dare** J

56, 4. casu J 12, 3. 67, 3. 79, 5. de casu Bomilcaris cognovit J 73, 1. pro meo casu C 35, 4. casu super H i 62. casus regerent magis quam regerentur J 1, 5. casibus aliorum percussos H III 67, 10.

Catabathmos J 17, 4. 19, 4 (*acc.* —on).

catafracti H IV 57.

catena. in catenis habere J 64, 5. —ae modo nexuit H I 21.

catervatim J 97, 4.

caterva. flagitiorum atque facinorum — stipatorum catervas C 14, 1.

Catilina *vid.* Sergius.

Cato *vid.* Porcius.

Catulus *vid.* Luctatius.

caussa bellandi H IV 61, 5. maturandi sceleris C 15, 13. peccandi subpetebat C 16, 3. terrarum invadendarum H II 6. novandis rebus H i 90. nihil caussae ad inpetrandum habere J 14, 7. ceteri eiusdem caussae H I 15. **causam** belli lubidinem habere C 2, 2. J 81, 1. *conl.* J 20, 4. consili aperire C 58, 3. quo minus — capiamus magnam C 51, 41. publicam miserorum suscepi C 35, 3. civium cum servis communicavisse C 56, 5. dicere J 69, 4. ob eam c. J 65, 1. quam ob c. H III 49. **causā** freti J 15, 1. insolentiae cognita C 23, 4. cognita C 42, 3. incognita J 14, 20. qua de c. C 47, 1. *conl.* C 37, 4. H V 13. sine causa J 83, 1. ea causa C 52, 7. custodiae J 65, 2. divitiarum — iniuriae c. bellum inceptum C 51, 5. fidei J 29, 4. 85, 29. honoris J 113, 5. praesidi C 49, 4. quarum rerum C 33, 4. tumulti C 59, 5. dissimulandi — expurgandi sui C 31, 5. hortandi — exagitandi J 84, 5. itineris properandi J 105, 2. vescendi C 13, 3. alias — alias c—as morae facere J 36, 2.

causor. militum voluntatem —atus H V 12.

cavata H IV 74.

caveo. caveri anceps malum J 67, 1. cavendus dolus H III 61, 20. quis in praesens satis cautum J 67, 1. ad cavendum dolus — deerat C 26, 2. ab aliquo C 52, 3. J 108, 2. H III 1. caveret petere J 64, 2. cavete inulti amittatis, neve C 58, 51. caveat ne J 62, 1. cavere necubi — J 55, 3. = **cautus**. cautissimus H I 86 *cj.*

cavus. cava terrae H II 43.

cedo. veluti cedentem J 38, 2. 51, 4. ce—ntibus advorsariis J 50, 3. cedere insequi J 51, 1. 59, 2. — obtruncare J 97, 5. instanti J 36, 2. fortunae C 34, 2. loco C 9, 4. *susp.* H i 56. metu C 58, 10. prospere C 26, 5. 52, 29. secus J 20, 5.

celeber. templi celeberrumi H II 23, 2.

celebritas. —tem nominis timere H V 14.

celebro. forum maxime c—atam J 47, 1. dies festus c—atatusque J 66, 3. res cunctas c—at obscuratque C 8, 1. in maius J 73, 5. pro maximis C 8, 3. Curetes altores Iovis H III 60. c—atā forma H IV 21. seque remque p. J 85, 36. ab eo genere c—atatus auctusque erat J 86, 3.

celer. celerius spe Mithridatis H III 12.

celeritas. maximum bonum in c—te putabat C 43, 4. celeritate vitare J 76, 1. H I 65. praevertore H III 67, 18.

Celtiber H III 1. —ri H I 73.

Celtiberia H II 28.

censeo. Quid igitur censes J 31, 18. H III 61, 14. quae senatus censuerat H I 91. sicut ille c. C 53, 1. J 28, 2. *sq. gerund.* C 50, 4. 51, 8. 52, 14. J 15, 3. 25, 1. *praegresso* ita C 51, 43. 52, 36. H I 48, 22. misereamini censeo C 52, 26. H I 48, 18. ne praebatis censebo H III 61, 17. velle et censere eos discedere J 21, 4. censetis me — posse H II 96, 3. *Vtd.* caput.

censores C 23, 1.

centum C 30, 6.

centuria J 91, 1. *male* J 94, 1.

centurio C 59, 3. J 38, 3. 66, 3. 93, 8. prini pili J 38, 6.

cera J 4, 6.

cerno. audiri a suis aut cerni J 60, 4. neque cerneret — ferri — misceri C 2, 3. tum vero cerneret C 61, 1.

certamen. bella atque certamina omnia inter — C 33, 4. in omni certamine J 10, 7. cum eis c. fore J 49, 2. res ad certamen venit J 13, 4. incum sibi cum hostibus J 54, 5. post multa et varia c—na acceptum in fidem H IV 61, 7. vetus c. animos eorum adrexit C 39, 3. discordiarum et cert—nis utrimque finis H I 9. magnum c. fuit vine— procederet C 1, 5. gloriae maximum C 7, 6. — dominationis J 41, 2. in c—ne libertatis — agit H I 7. c—nis adversa pro libertate H III 61, 4. certamine consili H III 67, 11.

certatim saxa — mittere J 67, 1.

certo. omnino non certavisse H III 61, 4. eo modo inter se duo imperatores c—bant J 52, 1. maxima vi certatur C 60, 3. J 60, 1. sic apud Zammam J 58, 1. ibi aliquamdiu J 74, 3. armis J 48, 1. manu H II 41, 6. proelio J 81, 3. 88, 4. cursu cum J 6, 1. *cont.* H II 11. divitiis cum divite C 54, 5. de virtute C 9, 2. de dominatione utrimque certatum H III 61, 11. pro potentia C 38, 3. *cont.* C 58, 11. 59, 5. J 94, 5. 114, 2. certantes praedas agere J 44, 5. — murum petere J 94, 6.

certus. certos apud latera conloc. H i 53. incerta pro certis C 17, 6. 20, 2. J 83, 1. certo die J 79, 4. nullo certo exilio H i 27. quibus prius iniuria quam vita certa esset H I 41, 6. certa pestis adesset J 106, 3. certa praemia C 41, 2. certior factus J 46, 1. 82, 2. 104, 1. certum ratus J 20, 1. pro certo creditur C 15, 2. — habetote C 52, 17. = **certe** quibus maxima — J 4, 3. certe ego — experiar J 31, 5. quam certe peperisse melius est J 85, 25. cum pro vobis agere aut non agere certe possitis H III 61, 15. = **certo** scio C 51, 16. J 9, 2.

cervix. in cervices suas sublatum H III 61, 21. in cervicibus Italiae H II 96, 4.

ceterus. una ingi aqua, cetera pluvia utebantur J 89, 6. ceteri cultus C 13, 3. cet. exercitum C 59, 5. J 61, 2. c. multitudo C 36, 2. 43, 1. inter c—am planitiem mons J 92, 5. praestare ceteris animalibus C 1, 1. c. loca C 19, 4. per c. gentis H I 41, 1. adfinis amicos propinquos ceteros J 14, 15. ceteri C 3, 5. 6, 4. 14, 4. 28, 1. 39, 2. 41, 5. 43, 1. 44, 1. 45, 4. 48, 4. 51, 30. 55, 2. 56, 3. 60, 5. J 40, 4. 60, 7. 74, 1. 76, 1. 92, 9. 94, 2. 100, 5. 101, 4. 110, 3. 113, 3 (*Comm. p.* 98). H I 9. 16. 47. II 52. III 45. 56. 61, 7. V 8. Cethegus — ceteri C 44, 2. *cont.* 46, 4. 52, 1 (ceteri—at). 4. J 14, 5. 113, 7. H III 61, 12. cum cetera, tum J 104, 3. ceteri omnes C 20, 7. J 74, 3. cetera C 20, 10. 45, 1. J 17, 2. 26, 1. 45, 2. 70, 3. 78, 2. 109, 1. H III 60. ad cetera quae levia sint parem animum gerant J 54, 1. praeter nomen cetera ignarus J 19, 7. *cont.* H V 6. *coni.* H i 18. Capuam et in cetera municipia C 30, 7. *cont.* 51, 7. H I 48, 22. ad consulem ceterosque C 43, 2. 52, 17 *itaque* J 34, 2. Lentulus itemque ceteri C 47, 3. fidem probitatem ceterasque bonas artis C 10, 4. 13, 3. Cethego atque Lentulo ceterisque C 32, 2. 57, 1. arma tela equos et cetera instrumenta J 43, 3. discordia et avaritia atque ambitio et cetera mala H I 9. = **ceterum.** multa, ceterum levia J 87, 1. ex gente Masinissae, ceterum inpar J 108, 1. non eadem asperitate, ceterum haut secus difficilem J 92, 4. ipsi pares, ceterum opibus disparibus J 52, 1. verbis pax nuntiabatur, ceterum re bellum erat J 48, 1. multum laboris suscipere, ceterum — tutos esse J 14, 12. 15, 4. 75, 3. imperatori — at illi alteri — ceterum in utroque J 73, 4. illis merito accidit — ceterum vos — C 51, 26. *cont.* J 2, 4. 12, 3. 46, 4. 55, 7. 70, 5. 76, 1. 78, 1. 82, 1. 83, 1 (sumi — ceterum — desinere). 84, 3. 102, 14. 107, 4. 112, 3. 113, 1. H I 48, 6. *In transitu ad novum vel quod scriptor non neglegendum putet* C 17, 6. 20, 6. J 4, 1. 10, 7. 13, 1. 17, 7. 18, 8. 20, 8. 22, 3. 29, 2. 4. 41, 1. 6. 43, 4. 51, 1. 58, 3. 75, 9. 79, 6. 85, 38. 91, 1. 94, 1. 95, 1. 98, 4. 104, 3. 5. 106, 4. 110, 6. 111, 4. H IV 61, 16.

Cethegus *vid.* Cornelius.

Chalcedon H IV 61, 13.

Charybdis H IV 22.

- cibus** illis erat caro J 18, 1. — eis erat advorsus famem atque sitim J 89, 8. cibi inopia J 89, 5. cibum capere J 91, 2. portare J 45, 2. ne — panem neve alium coctum cibum venderet J 45, 2. cibo vinoque se invitare H IV 4.
- cicatrix.** advorso corpore J 85, 29. advorsae c—ces H I 55.
- Cicero** *vid.* Tullius.
- Cilicia** H II 41, 7. H V 11.
- Cimbricus.** —um bellum C 59, 3. —a praeda H I 41, 17.
- Cinna** *vid.* Cornelius.
- circensis.** ludis Apollini circensibus H II 90.
- circiter** Kalendas C 17, 1. 18, 5. J 68, 2. circiter dies XL morantur J 107, 3. annos natus c. XX J 64, 4. c. XII pedes depressus C 55, 3. c. duum milium intervallo J 106, 1. c. quarta pars C 56, 3.
- circum** *praep.* C 14, 1. 26, 4 (circum se). 49, 4. J 37, 4. c. ea loca missi C 30, 3. *adv.* H II 85. III 67, 7 *cj.* IV 61, 14. 15.
- circumdo.** collem multo opere H I 72. moenia vallo atq. fossa J 23, 1. utroque colle multitudine c—to J 98, 5. exercitu—to J 25, 9.
- circumseo.** vigiliis J 45, 2. 100, 4. turmas et manipulos J 49, 2. equo circumiens C 59, 2. c—ire hortari J 51, 5. c—eundo atq. ementiundo C 49, 4.
- circumfero.** sanguinem in pateris C 22, 1.
- circumfundo.** undique c—si J 97, 5.
- circumgredior.** exercitum H IV 61, 21.
- circumlavo.** fluctibus —vitur H II 83.
- circumsido.** oppidum —sedit J 21, 3.
- circumspecto** omnia J 72, 2.
- circumspicio.** temptans omnia et —ens J 93, 5. diem bello H I 48, 8. cui mandetis —ite H II 41, 10.
- circumvenio.** urbis singulas J 88, 4. multitudo ne —ire queat C 58, 20. *conl.* ab tergo J 50, 6. 56, 4. 97, 5. a dextera H II 61. J 101, 9. 103, 4. H III 56. J 53, 3. undique —ti sumus C 52, 35. planities locis superioribus —ta J 66, 2. castra multitudine J 38, 3. moenia exercitu J 57, 2. vallo fossaque J 76, 3. insontis sicuti sontis —ire ingulare C 16, 3. ne parum credendo —amini H I 41, 1. ad po. Ro. —mercede circumveniundum H I 41, 25. Sicinius —tus erat H III 61, 8. —tus falsibus criminibus C 34, 2. his difficultatibus J 7, 1. ab inimicis C 31, 9. insidiis J 106, 6. omnibus necessitudinibus C 21, 3.
- Cirta** J 21. 26. 101. 102. 104.
- cis.** Gallia cis Rhenum H I 8. c. paucos dies H I 23.
- citerior** Hispania C 19, 1. 21, 3. H I 69. II 96, 9. i 7. Gallia C 42, 2.
- citus.** percitus lingua H II 35. = **cito** cognito consilio C 45, 3. subveniunt J 59, 2.
- citra** Padum H I 15.
- civilis.** arma H I 5. 48, 10. III 61, 11. i 76. bellum C 16, 3. 47, 2. H I 10. discordia C 5, 2. J 78, 1. dissensio J 41, 10. inperium J 85, 35. praeda H I 41, 24. sanguis C 14, 3. H I 41, 14. studia J 5, 2. victoria J 95, 4.
- civis** C 9, 2. 11, 4. 33, 5. 36, 4. 5. 39, 6. 51, 22. 39. 40. 52. 36. 53, 4. 56, 5. J 31, 8. 21. 41, 2. 43, 5. 44, 3. 91, 5. H I 41, 13. 17. 18. 48, 15. 18. III 61, 24. res civibus aucta C 6, 3. socii atque c. C 29, 3. 52, 20. c. hostesque J 72, 2. 51, 1. nostri C 52, 7. vestri J 31, 27. sui J 68, 3. ad civis perferre C 44, 1. cum civibus vivere H II 41, 5. te civem non patiuntur H I 48, 16. eivis inquilinus urbis Romae *male* C 31, 7 (*Conn. p.* 60). cives eius oppidi J 89, 4. ingenuus C 61, 5. ex Latio J 69, 4 *Conn. p.* 81. tanti C 46, 2. nobilissimi C 52, 24. boni et mali H I 10.
- civitas** omnis adnitebatur J 43, 4. corrupta luxu atque desidia C 53, 5. crevit C 7, 3. inmutata C 10, 6. laeta agere J 55, 2. moveri coepit J 41, 10. servitute obpressa poenas dedit C 51, 31. magna et opulens poenae aut praedae fuit J 69, 3. cuius patrocini utebatur C 41, 4. permota C 31, 1. Rhodiorum C 51, 5. Campaniae H I 37. Hispaniae H II 26. gravis Lusitaniae H I 68. **civitatis** eius lingua convorsa J 78, 4. mores C 5, 8. 9.

- J 4, 9. 42, 5. principes J 66, 2. spes atque opes J 114, 4. status C 40, 2. nostrae praeclaros viros J 4, 5. civitati (populo) in ore agens H I 90 (?). civitatem periculo ereptam C 46, 2. aere alieno liberare C 40, 2. metus in artibus retinebat J 41, 2. maeror atque metus invasere J 39, 1. in civitatem malum revertat C 37, 11. quietam a bellis H I 112. in tanta tamque corrupta civitate C 14, 1. in civitate C 37, 3. in magna c. C 51, 35. trepida etiam tunc c. J 40, 4. maritumae — es H II 96, 9. civitatum principibus C 40, 2. civitates magnas pessum dedit J 12, 4. adfectare J 66, 1. = civitatem confirmari quibus ademptam negat H I 48, 14. civitate data H I 41, 12. — eiecta multitudo H I 46.
- clades** magna atq. calamitas rem p. obpressisset C 39, 4. alium alia J 14, 5. cladis magnae initium C 51, 33. — utriusque finem fecit J 31, 7. cladi rei p. esse J 85, 43. cladem adferre C 54, 4. — magnam facere J 59, 3. clade fratris exercitusque percussus J 44, 4. — tot exercituum non satiat H I 41, 5.
- clam** dimittit J 35, 9. convortit J 101, 6. profugit J 106, 2. *susp.* J 61, 4.
- clamor.** utrimque exortus C 45, 3. ingens oritur J 57, 3. ex proelio augetur J 52, 6. permixtus gemitu — ad caelum fertur J 60, 2. clamorem tollere J 99, 1. maxumo — re concurrunt C 60, 2. J 53, 2. — terrebat eum J 34, 1. — strepitu formido ceperat J 99, 3. *susp.* hostilem accepit J 58, 4.
- claritudo** summa paratur J 2, 4. in — em tantam pervenerat J 7, 4.
- clarus** atq. magnus Cato habebatur C 53, 1. *cont.* J 92, 1. cl. magis quam honesti J 8, 1. clarissima gens Corneliorum C 55, 6. homo cl. et potens J 16, 2. 25, 6. C 38, 1. novos nemo tam cl. neque tam egregiis factis J 63, 7. cl. — issumi viri consulis C 51, 17. quo c. — ior eo magis anxius J 54, 4. facta maiorum memorando se c. — iores putant J 85, 21. clementia et probitus, quibus maxumi et clari estis H I 41, 1. clarum fieri C 3, 1. 38, 1. 54, 2. animus abunde pollensque et cl. J 1, 3. facundia cl. pollensque J 30, 4. studium in rem p. clarius C 49, 4. virtus cl. aeternaque C 1, 4. castra capta — satis clara H II 96, 6.
- classis.** classe minore navigamus H II 41, 7. J 79, 4. H IV 61, 13. 14. III 19. = milites scribere non ex classibus J 86, 2.
- Claudius.** M. Claudius Marcellus c. Serv. Sulp. cons. H I 8. Ti. Claudius Nero C 50. Appius H IV 48 *sq.*
- clando** portas J 69, 1. 67, 1. oppido undique — so J 57, 3. — sa effringere J 12, 5. — si lateribus H IV 64. montibus et copiis se — sum C 57, 5. — obsidet J 24, 7. — fame et ferro tenet J 38, 9. — si in tenebris J 14, 15. — sum in pectore C 10, 5.
- clando.** neque ignorantia res claudit H III 61, 25. i 107. *susp.* III 80.
- clavis** J 12, 3.
- clemens** rumor J 22, 1.
- clementia** pi Ri J 33, 4. H I 41, 1.
- cliens** C 19, 5. 26, 4. 50, 1. *al.* J 71, 5.
- clientela.** — ae multae J 85, 4.
- cleaca** H III 26.
- Clodianus** (*vid.* Cornelii) H IV 35.
- Clodius, P.** *vid.* ad H V 7.
- Clurda** H II 31.
- coaequo.** — andis mentibus C 20, 11.
- coalesco.** quam facile coaluerint C 6, 2. novi veteresque J 87, 3. grandis illex inter saxa J 90, 4.
- coarguo.** C 47, 2.
- coclea** J 93, 2.
- cocus** J 85, 39.
- codicarius.** naves H IV 51.
- coena.** ad c. — am invitaverant H II 23, 2.
- coenatus** J 106, 4.
- coeo.** mos — in urbem coierit H IV 26.
- coepi.** ubi deditio coepit J 62, 7. dies J 91, 4. quibus nobilitas ex vir-

tute J 85, 17. obsidium per L. C. H I 84. a Ti. Graccho graves seditiones H I 11. silentium J 33, 4. uti c—erat proficiscitur J 100, 1. uti c—isti perge J 102, 9. *Male bellum coepi* H IV 61, 13. coeptum atque patratum bellum foret J 21, 2. coepi *sq. inf. act.* C 2, 2. 7, 1. 10, 1. 12, 1. 23, 3. 38, 1. 40, 2. 51, 29. J 20, 7. 29, 1. 35, 4. 42, 1. 50, 5. 62, 8. 78, 3. 85, 12. H IV 12. *inf. pass.* C 13, 1. 51, 40. J 41, 10. 92, 1. H III 67, 9. 70. res agitari coepta J 27, 2.

coepto. perge qua coeptas H I 48, 16.

coerceo. omnibus modis socios atq. civis C 29, 3. exercitum pudore magis quam malo J 100, 5. genus neque beneficio neque metu co—itum J 91, 7. cogito. fac cogites C 44, 5.

cognatio. adfinitatem, c—onem, foedus J 111, 2.

cognatus C 61, 8. -amici et c. J 9, 4. c. adfinium J 14, 1. 85, 4 (et).

cognomen eui Africano ex virtute fuit J 5, 4. Cretico inditum H II 40.

cognomentum cui Clodiano fuit H IV 35.

cognosco. inimicos suos C 61, 8. iter eius C 57, 3. quibuscum mandata Bocchi cognoscit J 104, 1. naturam Scip. et morem hostium J 7, 4. Perpennam H III 4. promissa eius cognifum misit J 93, 7. Quae — 91, 5. 94, 3. rem omnem uti acta erat J 71, 5. signa sua C 47, 3. rem uti cognoverat C 41, 4. domos atque villas — exaedificatas C 12, 3. eum inimicum Pompeio C 19, 1. vos fortis fidosque C 20, 3. quorum promptam audaciam C 32, 2. quam veram —scas C 35, 2. eos mores eamque modestiam viri C 51, 16. legatos oportunos sibi J 46, 4. quos firmos J 51, 5. quos socios insidiarum J 72, 1. quae gloriosa neque belli patrandi J 88, 4. de J 73, 1. 82, 1. 87, 4. 97, 4. ex C 44, 5. 57, 3. J 73, 1. 94, 3. 97, 4. 112, 1. per C 41, 5. J 112, 1. H II 69. *sq. acc. c. inf.* C 50, 3. J 9, 3. 75, 2. *om. esse* C 53, 3. J 56, 3. *sq. membro interrog.* C 44, 5. J 79, 5 (parum). 88, 2. ad cognoscendum omnia industria J 5, 3. alium ac Numantiae cognitus esset J 15, 1. Quod postquam Romae J 27, 1. deditionem per nuntios H II 69. ante te cognitum J 110, 2. privata amicitia parum cognita J 14, 20. quorum fides cognita J 103, 2. — re cognita C 45, 1. plerosque militiae paucos fama —tos J 84, 2. ager hostibus cognitus J 48, 1. *cont.* J 19, 7. 60, 5. 107, 3. *sq. acc. c. inf.* J 46, 3 (experimentis). 82, 3 (satis). 106, 2. 112, 1. cognito adventu J 101, 6. caussa C 42, 3. *al. 23, 4.* indicio C 46, 4. insidiis J 49, 5. *al. 71, 4.* legatione Sullae J 102, 15. litteris J 73, 3. Mauris J 82, 1. militibus J 39, 5. re J 52, 6. 53, 1. ea re C 18, 6. quibus rebus J 105, 1. Metelli rebus J 55, 1. vanitate atq. inperitia legati J 38, 1. Bomilcaris verbis J 71, 2. voluntate H II 23, 2.

cogo. amicos armis J 10, 4. armis H I 48, 14. equitatum ex Latio et a sociis J 95, 1. exercitum J 54, 3. 66, 1. — Durrachium H I 85. — subplicio J 85, 35. id res c. H II 41, 6. pecunias dictas H II 34. sub inperium armis aut metu J 18, 12. in unum J 80, 2. *al.* J 31, 14. ad militiam J 85, 3. qua nox coegerat sedes habebant J 18, 2. *Sq. inf.* J 44, 3. 55, 1. 84, 2 (ambiundo). *pass.* J 14, 4. 58, 8. H III 52. H II 96, 8. uti J 91, 5. penes eosdem cogendi potestas J 26, 2. atq. ea cogentis, non coactos H I 95. coactis (volentibus) inperitare J 102, 6. c—tus rerum necessitudine J 48, 1. — loci difficultate J 98, 5. —ti omnes in bellum H i 24. Italia coacta in angustias H IV 18.

cohors. praetoria C 60, 5. 61, 3. Ligurum J 38, 9. 77, 3. 100, 2. Paeligna J 105, 2. H III 56. *Plur.* C 56, 1. 59, 2. J 55, 4. 56, 3. 4. H II 28. H III 70. IV 44. i 43. veteranae C 59, 5. expeditae J 46, 7. 50, 1. 90, 2. 103, 1. festinae H i 44. praefecti cohortium J 46, 7. — tubicines J 99, 1. legionariae J 51, 3. ex legionibus J 102, 4. sociorum J 58, 5. auxiliae J 87, 1. 93, 2.

cohortor C 20, 1. ceteros C 45, 4. milites J 94, 3. suos J 101, 4. ut C 21, 5. collis J 38, 7. 48, 3. 49, 1. 50, 1. 6. 52, 3. 98, 4. 5. H I 72. *pl.* J 54, 10. 55, 8. 98, 3.

colo. agrum C 4, 1. amicitiam alcuius J 8, 2. 14, 12. artis J 85, 43. milites arte J 85, 34. multitudinem plurimum H IV 32. talem hunc virum J 10, 8 (c. observate). ne quem nisi po. Romanum J 14, 18. ius bonum que apud eos colebatur C 9, 1. equis, armis — cultus H III 14.

colonia Theraeon J 19, 3. municipia atque —ae C 58, 9. —ae veterum militum H I 48, 21. —is deducendis triumvirum J 42, 1. multi ex c— is et municipiis C 17, 4. ex Sullanis c— is C 28, 4.

colonus. —i Avellani H III 60. ipsos —os H I 19.

colos C 15, 5.

comes J 35, 7.

comitatus *pl.* Allobrogum deprehendere C 45, 1.

comitia. —orum dies C 26, 5. J 36, 1. mora J 44, 3. — a totius anni dissensio inpediebat J 37, 2. ante c. J 36, 1. —is habitis *co.* declarantur C 24, 1.

comminus acriter instare C 60, 3.

commodum regis anteferre J 16, 3. de c—o pi. Ri J 102, 2. maius c. rei p. venturum J 4, 4. ex c—o aestumare C 10, 5. — — pugnam facere J 82, 1.

conburo. —antur proxumae aedes H III 32.

concedo aetati J 11, 4. H I 52. facundiae non aetati a Manlio concessum J 102, 4. iniuriae J 14, 24. naturae J 14, 15. in loca J 12, 2. in Armeniam H IV 61, 15. res p. in paucorum ius ac dicionem —ssit C 20, 7. victi omnes in gentem nomenque inperantium J 18, 12. quorum in gratiam plerique H I 10. in paucorum dominationem H III 61, 6. illuc —, ad vos H III 61, 7. id mihi non c—unt J 85, 25. id tempus quieti, luxuriae J 61, 3. illi inpuniatem et sua omnia J 61, 4. singulis animam H II 41, 5.

concessio Asiae H IV 61, 6.

conciō C 61, 3. J 101, 11.

concilium Gallorum H i 11.

concito. servitia C 46, 3. nunc mihi turbae —antur H III 61, 11. —tus iniuriis contumeliisque C 35, 3.

conclamo. —ant indicem falsum esse C 48, 5.

concordia maxuma, minuma avaritia C 9, 1. pax et c. H I 41, 24. 25. 48, 13 (disturbantur). 10, 5 (decrevere). fidei aut c—ae quae spes J 31, 23. —am bello quaeris H I 48, 15. —ā parvae res crescunt J 10, 6. —maxumā egit p. R. H I 8.

concupina J 5, 7. 108, 1.

concupisco. pecuniam nemo sapiens —ivit C 11, 3. ut quisque villam —c—erat C 51, 33.

concurro. ad alquem C 56, 5. H I 48, 7. c—tium undique H II 23, 1. oppidani c—unt J 60, 6. cum infestis signis C 60, 2. adversis equis J 59, 3. in nostros —unt J 97, 4. magno clamore utrumque c—itur J 53, 2.

concutio. Quod —popularis coniurationis c—sserat C 24, 2.

condemno. —ati rerum capitalium C 36, 2. —is civibus C 51, 22. de —tis subplacium sumere C 51, 39. con—tus verberatusque J 69, 4.

conditio vitae futura C 20, 6. quae belli C 21, 1. meo et hostium exercitui par est H II 96, 6. frui non est c. H III 61, 13. —nem aequam petere J 79, 8. —ne eādem 79, 8. —probata J 79, 9. per —es tradi J 61, 5. —onibus bellum poni posse J 112, 1. quibus —posset bellum desineret H i 4.

conditor J 89, 4.

condo. urbem C 6, 1. J 19, 1. 78, 1. post c—itam urbem C 18, 8. Romanosque —cum peste —conditos H IV 61, 7. potestatem tribuniciam per arma c—itam a maioribus H I 41, 23. nomen? H I 76.

condono. seque vitamque suam rei p. J 79, 9. Iugurthae scelus J 27, 2. alterius lubricini male facta C 52, 8.

conduco. milites in unum J 51, 3. multitudo conducta C 52, 14.

confero. in loca munita J 90, 1. castris conlatis H III 18.

confertim. J 50, 5 se recipiebant.

confertus. —is equis J 101, 4. con—issumi obstiterant J 98, 1. in —issu-mos hostis C 60, 7.

confestim H i 98.

conficio. *Vid.* bellum. mandata J 12, 4. multa precio J 35, 4. quibus rebus confectis C 46, 1. negotio J 104, 1. proelia C 61, 1. quem fame

confecistis H II 96, 1. siti —tur exercitus J 50, 1. —tus annis J 11, 5. morbo atque aetate J 9, 5. morbis J 65, 1. vulneribus J 60, 7.

confido. ubi legati satis c—unt J 13, 9. Mario parum confidere J 112, 2. eis amicis sociisque confisus C 16, 4. deis — si C 52, 28. opibus suis —eret J 83, 1. confisus se — fore C 17, 7 *cont.* J 26, 1.

confinis. ut quisque potentiori c. erat J 41, 3.

confirmo. civitatem alicui H I 48, 14. exercitum J 45, 3. labores et victorias J 49, 3. opes factionis C 32, 2. societatem C 44, 3. territores J 38, 5. c—ato animo C 46, 3. —atus ab omnibus J 33, 2. — inperitia hostium J 99, 1. *sq. acc. c. inf.* J 33, 3. eos confirmat — uti J 23, 2.

confiteor. quae lubet c—teri J 85, 39. convicti confessique sint C 52, 36. de confessis sicuti de — manifestis subplicium sumundum C 52, 36.

configo cum Antonio C 57, 5.

confio aes alienum C 14, 2. 24, 3. magnam illi invidiam C 49, 4.

confuo. ei Romam sicut in sentinam —xerant C 37, 5.

confodio. Ciceronem C 28, 1. pugnans —tur C 60, 7.

confugi ad vos J 14, 4.

conглоbo. ut quosque fors c—averat J 97, 4.

congregior. (*Bocchus et Sulla*) J 109, 2.

congressus. primo —u pulsi J 14, 3. in congressu eladem facere J 59, 3.

coniectus lapidum in castra H III 67, 7.

conicio. in vincula C 42, 3. quantum c—io H III 52.

Conistorgis H I 70.

coniungo. quos locus aut casus coniunxerat J 97, 5. sibi multos amicitia J 7, 7. societatis amicitiaeque coniungendae J 83, 1. Italiae Siciliam coniunctam fuisse H IV 20. amborum exercitu coniuncto J 97, 3. coniuncti eunt J 106, 1. sanguine —ti J 10, 3. coniunctum nobis fore J 14, 4. coniunctor J 10, 5 *Comm. p.* 114 n.

coniuratio Catilinae C 4, 3. 23, 4. superior C 19, 6. si valuisset C 17, 7. **coniurationis** consilii C 37, 1. cetera multitudo C 43, 1. populares C 24, 2. 52, 14. principes C 27, 3. 43, 1. opes C 56, 5. praemia C 17, 1. studium C 41, 5. coniurationi infestos facere C 51, 10. c—onem aperit C 40, 6. patefacere C 36, 5. 46, 2. 48, 1. 57, 1. extra c—nem fuere C 39, 5. in ea c. fuit C 23, 1. 47, 1. de c—ione dissimulare C 47, 1. — indicare C 30, 6. 48, 4. alii ex c—one C 48, 4. *Susp.* H III 80.

coniuro C 18, 1. Etruria H I 48, 6. principes inter se J 66, 2. urbem incendere C 52, 24. = coniurati C 52, 17.

coniunx. coniuges et liberos H I 48, 19. vi partum habent, domum coniuges H IV 61, 17.

conlega H I 78. II 36 (eius). H IV 33. conlegae obtrectans H IV 34. c—am sibi fore C 21, 3. suum perpulit C 26, 4. minorem — expectans H IV 33. alia sibi omnia cum c. J 43, 2. resistantibus c—is J 37, 2.

conligo. sarcinas J 97, 4. vasa ex tuguriis J 75, 4. quae socordia nostra conlecta sunt H I 48, 21.

conloco. suos J 49, 1. cohortis advorsus hostis J 51, 3. certos apud latera H i 53. relicuarum signa in subsidio artius C 59, 2. praesidiis c—atis C 45, 2. exercitum in provinciam J 61, 2.

conloquium. in c—o J 38, 9. —o diem delegeret J 108, 2. dies decretus J 113, 2. in c—um venit J 112, 3. 113, 2. —o militibus permissio H I 57.

conloquor. ad se c—endi gratia veniret J 61, 4.

conlubeo. quae victoribus conlubuissent C 51, 9.

conmaculo. me J 102, 5. —ati satellites H I 41, 21.

conmeatus abunde C 58, 9. spe amplior J 75, 8. —um, stipendium alia portare J 36, 1 (in Africam), *al.* 46, 5. adfatim parare J 43, 3. ubi stipendium et c. locaverat J 90, 2. propter c. in oppidis maritumis agere 100, 1. —u, stipendio, armis navis onerat J 86, 1. —us multi interierant H II 51. —uum frequentiam J 47, 2 *Comm. p.* 121. —us classis tuebatur H II 41, 7. —ibus paratis J 28, 7.

- conmemoro.** ea (facta illorum) commemorando C 59, 6.
commendatio. —oni meae fiduciam tribuit C 35, 1.
commendo Orestillam C 35, 6.
conmercium. —o prohibebat J 18, 6 *Comm.* p. 117.
conmercor arma tela alia J 66, 1.
conminuo. —utae scalae J 60, 7. — regni opes J 62, 1.
committo. facinora C 25, 1. proelium C 60, 2.
conmonestacio benefici J 49, 4.
conmorior. hostibus H I 89.
conmoror. in agro R. apud Flaminium C 36, 1. paululum C 59, 1.
conmoveo. conmotus ira C 31, 6. primo J 25, 6. 64, 2.
communio. caussam civium cum servis C 56, 5. consilio cum hoc —ato C 18, 5.
communio. suos locos J 66, 1. castra magnis operibus c—ita H III 67, 3.
communis. alterum cum deis, alterum cum beluis C 1, 2. c—ne nobilitatis malum J 64, 1. c. utriusque populi finis J 79, 4. c. omnium hostis J 81, 1. naturam unam et c. omnium J 85, 15. de c—ibus negotiis J 105, 1. res c. J 111, 1. de rebus c. J 111, 1. c. fortuna H II 41, 8. c—em habitum transgressus H I 80.
commutatio tanta incessit J 13, 7.
conmuto. c—tatis ordinibus J 49, 6. nullo ordine —ato J 101, 2.
conor. deditionem facere J 46, 1. indicem persequi J 71, 5. prohibere ne conari quidem H I 48, 12. enare conati fuerant H III 24. pugionem expedire H III 37. regredi H IV 61, 14. neque valebunt in univorsos neque conabuntur H III 61, 20.
comparo exercitum C 30, 5 *cont.* J 20, 7. delenimenta H III 61, 21. his rebus c—atis C 26, 1. quae legibus —ata sunt C 51, 8. comparate cum illorum superbia me hominem novom J 85, 13.
conperio. quod ubi conperisset J 22, 4. postq. de rebus Vagae actis conperit J 68, 1. parum conperimus (*sq. membro interr.*) J 67, 3. 113, 1. res pro magnitudine parum conperta est C 22, 4. haec Romae conperta sunt C 36, 2. J 39, 2. Quae postq. Metello conperta sunt J 75, 2. quam quod cuiquam conpertum id foret C 14, 7. periculo atq. negotiis conpertum est (*acc. c. inf.*) C 2, 2. de eis haut facile c—um narraverim J 17, 2. conpertum ego habeo (*acc. c. inf.*) C 38, 1. satis c. habebat (*interr.*) C 29, 1. conperto *sq. acc. c. inf.* H V 10. = conperior *sq. acc. c. inf.* J 45, 1. 108, 3.
conpetere animo — auribus — lingua H I 88.
compleo. compleverat cohortis C 56, 1. *pass.* luctu atq. cruore C 51, 9. — atque caede J 9, 2.
complexus. divelli a parentum c—u C 51, 9.
conplures boni C 19, 2. fuere — conplures nobiles C 17, 5. J 8, 1. — extra coniurationem C 39, 5. conpluribus narravit C 23, 4. ex eo numero conpluris C 42, 3. alium — alium — conpluris C 21, 4. a privatis c—ibus subvorsos montis C 13, 1.
compono facta cum dictis J 48, 1. = genus compositum ex corpore et anima J 2, 1. exercitus ex variis gentibus J 18, 3. = exercitum in hibernaculis J 103, 1. cohortis in secunda H i 44. = *Vid.* bellum. = fugam in noctem H 126. quorectius tua c—as H IV 61, 4. societatem praedarum cum latronibus H IV 11. subplicita in post futuros H I 41, 6. = vinarii pretio c—siti H I 43. — omnibus rebus paratis compositisque J 43, 5. 94, 1. inter se J 66, 2 *cont.* J 56, 3. composito dolo J 111, 3. ex composito H II 12. = multa in deterius H i 78. in maius H III 60. c—ta oratio J 85, 26. verba mea J 85, 3. bene et compositae disseruit C 52, 13. compositae atq. magnifice miserati sunt C 51, 9.
conporto. frumentum et alia J 47, 2. aurum — domum regiam J 76, 6.
conprobo. c—ato eorum indicio C 50, 1.
conquiro ex agris pecus J 75, 4.
conrigo. delicta J 3, 2. vos ipsa re conrighi C 52, 35. forte c—cta Mari temeritas J 94, 7.

conripio. fascibus c—ptis C 18, 5.
conrumpo. consilium publicum H I 48, 16. illa — domum — semet igni J 76, 6 (*cont.* 92, 3 et 8 *adi.* lapidibus). milites licentia et lascivia c—perat J 39, 5. nobilitatem acceptam —pisse J 85, 25. nomen J 18, 10. oportunitates C 43, 3. pabulum et aquarum fontis J 55, 8 (*cfr.* aërem aquam pabulum —tum H III 28). res familiaris J 64, 6. se suasque spes J 33, 4. ob rem c—ptam J 79, 7. advorsa in pravitatem —declinando —ebant H II 30. partium decus in mercedem —ptum H I 13. luxu atq. desidia —pta est C 53, 5. luxu atq. avaritia H I 12. luxui —inertiae se c—pendum dare J 6, 1. animus vobis ab socordia atque ignavia corruptus J 31, 2. ambitione —pta C 3, 4 *Comm.* p. 101. civitas C 14, 1. homines J 85, 19. (—issumi) H I 48, 7. mores C 5, 8. 11, 8. omnibus pariter —is H I 10. = centuriones —uti transfugerent J 38, 3 *cont.* C 29, 2. auro J 32, 3. donis J 97, 2. 102, 15. pecunia J 34, 1.

conruptio facta paucorum H I 57.

corruptor *vid.* ad H III 55.

conscientia mentem — vastabat C 15, 4. alium — impediēbat J 35, 4. modestiam in c—am ducere J 85, 26. —ā scelerum agitari C 5, 7. H I 48, 7. — delicti populum timet J 27, 3. ex c—ā diffidenti rebus suis J 32, 5. ex mala c. digna timere J 62, 8. ex nulla c. de culpa C 35, 2.

consciū animus exagitabat C 14, 3. conscii sibi J 40, 2. caedis C 25, 4. coniurationis C 37, 1. alius alii tanti facinoris C 22, 2. sibi tanti sceleris C 34, 2.

conscribo. cohortis tumultu causa C 59, 5. = patres conscripti C 51, 1. 4. 7. 12. 15. 26. 37. 41. 52, 2. 7. 35. J 14, 1. 3. 4. 6. 8. 12. 13. 16. 18. 25. 24, 2. H I 48, 1. 9. 17. II 96, 1. *Male legebatur* C 31, 7.

consecro. Philaenis aras —avere J 79, 10.

consenesco. illis annis atq. divitiis omnia —uerunt C 20, 10.

consero. manum J 49, 2. 50, 4 (*conserundi*). manus inter se H I 41, 19.

consero. consitus arbustis J 48, 4. 53, 1.

conservo. conservandae libertatis C 6, 7. — relicuae dignitatis C 35, 4.

considero res atque pericula nostra C 52, 2. vos C 58, 18. *sq. membr. interr.* C 20, 6. 44, 5. 51, 26. H I 48, 13. IV 61, 1. 19.

consido. consedit itinere facto J 91, 3 *cont.* 98, 5. 52, 6. 106, 5. sub radicibus C 57, 3. haut longe — prope Cirtam J 21, 2. in colle J 49, 1. in valle H I 42. — ederant inter virgulta J 49, 5. superioribus locis J 54, 3.

consilium est conficere H IV 61, 16. non est *sq. inf.* C 4, 1. 53, 6. H I 41, 18. 26. 48, 2. *sq. ut* J 85, 28. pravum vicit in ingenio J 25, 8. neque illi res neque c. satis placebat J 74, 1. hoc vanum est C 52, 16. Spartaci irritum *cj.* H III 67, 13. cuius neque c. neque inceptum frustra erat J 7, 6. neque mihi satis consili est (*membr. interr.*) H I 48, 12. **consili** causam aperire C 58, 3. quid aut qua de causa habuisset C 47, 1. paenitentem H I 49. certamine inter se H III 67, 11. aeger H IV 73. dubius H III 81. expers H I 48, 11. non aliena C 40, 5. non ignarus C 17, 7. J 36, 3. particeps C 17, 5. 21, 3. J 71, 3 (omnium —orum). egere C 51, 37. **consilium** novom (*cont.* C 51, 41) adprobo C 51, 8. J 106, 4. suum aperuisse C 22, 2. *vid.* capio. publicum corrupere H I 48, 6. ea res diremit C 18, 8. acta c. quae ignorantibus J 66, 4. eius mirari J 64, 2. ex copia trahit J 98, 3. caedis in Nonas F. transtulerant C 18, 6. ad tale c. adduci C 40, 1. **consilio** communicato C 18, 5. cito cognito C 45, 3. vetere omissio J 70, 5. quo consilio exercitus foret C 29, 1. — — repudiet C 44, 6. in novo c. C 35, 2. eo consilio ut C 57, 1. — quorum neglegisset C 18, 5. — cuius mentitus esset C 48, 6. — utriusque dies statuitur J 70, 3. nefario sceleratorum res p. in pericula venit C 52, 36. meo usi sunt H II 41, 4. nihil c. neque inperio agi J 51, 1. privato urbem tueri C 29, 1 *cont.* H I 48, 22. bonus J 7, 5. satis providere non poterat J 90, 1. res forte quam c. melius gesta J 92, 6. neque c. neque manu priorem alium pati J 90, 3. c. et aetate omnis anteibat H I 47. maiore studio quam c. ad bellum profectus H II 96, 4. **consilia** vostra ac-

- cusantur J 85, 28. consiliorum omnium socius et administer J 29, 2. consiliis suis eum multum obficere C 27, 4. **consilia** ante venire J 88, 2. Catilinae execrari C 48, 1. de re p. habere C 52, 34. Catilinae prodere C 26, 3. Catuli secutus sum H I 48, 6. Bocchi speculatum J 108, 1. **consiliis** patris J 13, 5. = ex consili decreto J 62, 5. eorum c—um habet J 62, 4. —o praesenti J 29, 5. pro c—o J 29, 6. nocturnis —is C 42, 2.
- consisto** pro castris J 53, 1. pro opere J 92, 9. constitit in agro H III 69.
- conspectus**. —um Mari fugere J 86, 5. ex c. abire J 68, 1. in c. hostium J 100, 1.
- conspicio**. ubi primum legatos —xit C 40, 2. **conspici**, dum tale facinus faceret C 7, 6.
- conspicor** J 49, 4.
- constans**. constantius atq. aequabilius res se haberent C 2, 3.
- constantia** huius laudabatur (*obp.* facilitas) C 54, 3.
- constat** *sq. acc. c. inf.* H III 60 *susp.* IV 20. constabat H I 61. mihi C 53, 4. parum *sq. interr. dupl.* J 30, 1.
- consterno**. humus constrata telis — 101, 11. *male* C 13, 1.
- consterno**. equi c—antur H I 96.
- constituo**. octo cohortis in fronte C 59, 2. paulisper agmen J 49, 5. tro-paea in Pyrenaeis iugis H IV 29. finis inperi singulis J 12, 1. maiestatis c—uendae gratia J 31, 17. ad simulandam pacem quae utilia visa J 111, 4. iter ad opp. J 81, 2. ei negotio diem J 93, 8. in diem tertium J 66, 2. tem-pore et loco c—to J 113, 2. C 45, 1. J 13, 9. uti c—erat J 29, 5. *Sq. inf.* C 26, 5. 28, 1. *ut* C 43, 1.
- construo**. constructa maria *male* C 13, 1.
- consuefacio** paulatim ordines habere J 80, 2.
- consuesco**. ubi incolere c—verant J 47, 1. uti c—verat J 84, 5. 82, 1. sicut fieri c—vit C 22, 2. = **consuetus**. a c—ta lubricine J 15, 5. consueti equi J 50, 6. consuecta habere J 85, 7. 100, 5.
- consuetudo** vetus stupri cum C 23, 3. —ine pro nihilo habentur J 31, 5. pro mea c—ine C 35, 3. ex c—ine J 71, 4. 85, 9.
- consul** C 20, 7. 21, 3 (26, 5 *et* 27, 2 *susp. Conn. p.* 59). 28, 2. 29, 3. 31, 6. 32, 1. 2. 43, 1. 2. 46, 1. 5. 48, 4. 49, 4. 50, 3. 4. 51, 19. 36. 55, 1. J 16, 2. 28, 3. 29, 4. 30, 1. 35, 3. 6. 36, 2. 39, 2. 4. 46, 2. 47, 2. 4. 65, 3. 77, 2. 86, 3. 87, 1. 89, 1. 90, 1. 91, 7. 92, 3. 93, 7. 96, 3. 97, 4. 100, 3. 101, 2. 102, 1. 103, 4. 104, 2. 109, 2. 114, 3. H I 41, 27. II 41, 10. III 61, 8. V 10. consulem (es) facere *vel* fieri J 82, 2. 84, 1. 85, 12. 114, 3. H II 41, 6. = *Plur.* C 18, 5. 7. 29, 2. 36, 3. H I 41, 5. II 40. III 61, 16. designati C 18, 2. 26, 1. 50, 4 (*sing.*). 51, 18 (*sing.*). J 43, 1. declarantur C 24, 1. J 27, 3. futuri J 27, 3. consulibus — — — C 17, 1. 18, 2. 38, 1. H I 1. 8. III 61, 10. alio consule C 51, 36. pro consule J 44, 1. H I 48, 7. 15. V 11, *at* proconsulem H I 69.
- consularis** J 25, 4. —es C 34, 1. 53, 1. —e inperium C 55, 6.
- consulatus**. praetura et c. J 4, 8. c. aut praetura J 85, 2. sacerdotia et consulatus J 31, 10. triumphos aut consulatus maiorum J 85, 29. a principio consulatus sui C 26, 3. c—us ingens cupido J 63, 2. consulatum adipisci H I 24. 48, 4. adpetere J 63, 6. capere J 63, 2. 84, 1 (ex victis illis spolia). gerere J 35, 2. mandare alicui C 23, 5. J 73, 6. petere C 16, 5. 18, 3. 21, 3. 26, 1. J 64, 4. 65, 5 (sic illi honestissima suffragatione c. petebatur). H I 48, 15 (alterum). pollui C 23, 6. — inter se per manus tradebat J 63, 6.
- consulo**. consulo opus est C 1, 6. 43, 3. ubi consulueris C 1, 6. bene consulendo C 52, 29. bene consulta J 92, 2. animus in c—endo liber C 52, 21. quae male consuluerint C 51, 4. neque consuli quidquam occulte potest C 52, 35. gravius in eum J 13, 8. de — C 51, 5. J 25, 1. 95, 3 (de uxore honestius). 105, 1 (cuius arbitratu de — negotiis c—retur). H I 9 (de vita et tergo regio more). senatum J 15, 2. 28, 2. 39, 2. 62, 10. *conf.* C 48, 6. senatus consultum C 43, 2. quinquenni c—ta et decreta rescindi J 11, 5. —ta omnia se integra habere J 108, 2. ambobus consultum velle

- J 112, 3. civibus miseris C 33, 5. dignitati J 33, 3. famae C 51, 7. irae C 51, 7. J 33, 3. militibus manu J 98, 1. rei publicae C 37, 8. regno J 14, 23. 24, 10. 35, 9. 83, 1. sibi C 37, 8. J 58, 2. 62, 1. 83, 1. vadibus J 35, 9. = consulto J 60, 5. 64, 5 trahi. veluti consulto atq. opere praeceps J 92, 5.
- consultatio.** prolatandis —onibus J 27, 2.
- consulto** rei publicae C 6, 6. de rebus dubiis C 51, 1. quid statuamus C 52, 3. in medium H IV 12.
- consultor** et socius periculis adero J 85, 47. fantor c—que sibi J 103, 7. Iovem — c—orem expectatis H III 61, 15. prava incepta —ibus noxae esse H I 48, 1. talia in —rem vortissent H i 89. cupidine atq. ira, pessumis —ribus J 64, 5.
- consumo.** rapere consumere C 12, 2. quos fortuna belli c—pserat H I 41, 5. parte (cadaverum) consumpta H III 6. —tis alimentis H III 67, 4. opes et spes H II 96, 2. rem familiarem — fidem H II 96, 9. dies consumptus erat J 98, 2. 62, 9 (per dubitationem). 93, 1 (et laboribus). multa oratione —pta J 25, 11.
- contactus.** tabes ad integros —tu procedit H I 48, 9.
- contagio** quasi pestilentia invasit C 10, 6.
- contemno.** honores J 85, 19. inperium vostrum (*abl. abs.*) J 14, 2. iussa J 31, 19. novitatem meam J 85, 14. nos J 85, 37. verba C 52, 35. dicta Adherbalis (*obp. extollere*) J 15, 2. quam formidatus est tam c—etur H I 41, 24. se ex c—pto metuendum effecit H I 48, 3. iure contemptus viderer J 14, 24.
- contemptor** animus J 64, 1.
- contendo** in castra ad Manl. C 36, 1. J 13, 4. H IV 51. armis J 13, 3. dolis atq. fallaciis C 11, 2. cum legionibus C 53, 3. cum maioribus divitiis — sumptibus — prohibita — industria J 4, 7. de H I 40. ire ad oppidum H IV 3. *sq. acc. c. inf.* H I 63. 67.
- contentio** J 5, 2 (*inter nobilitatem et populum*). —nis modus C 38, 4. ne ex sua c—one seditio oriretur C 34, 2.
- contero** bonum otium C 4, 1.
- continens.** longe a c—ti H III 57.
- continentia** (*obp. libido*) C 2, 5.
- contineo.** animum a lubricine J 15, 5. inperio continenda H II 39. —etur gravius H II 88.
- continuo** binas aut amplius domos C 20, 12. magistratum J 37, 2.
- contio.** ultra contionis locum H III 61, 14. c—onem populi advocavit J 84, 5 *cont.* C 57, 6. J 33, 3. —one habita quereretur C 43, 1. pro c—one J 8, 2. in c—one J 30, 4. 54, 1. 34, 4 (aderat). ex c. discedit J 34, 2. —nibus populum hortari J 30, 3. — omnibus capitis arcessere J 73, 5.
- contra.** ascenderat c. Metellum J 64, 4. arma cepisse c. patriam C 33, 1. certare c. latrones C 59, 5. coniurare c. rem p. C 18, 1 *cont.* 30, 6. facere c. rem p. C 50, 3. 51, 43 (et salutem omnium). armati eati c. iniurias J 31, 6. niti c. eos C 38, 2. c. verum J 35, 8. c. postulata nuntios mittit J 83, 3. orae praefuit c. piratas H III 55. providere c. tantas difficultates J 90, 1. pugnare c. advorsos J 97, 5. sentire c. rem p. C 26, 4. c. inceptum suum venisse J 25, 6. cuiusvis opes c. illius potentiam crescere voluisse C 17, 7. bonus c. pericula et ambitionem H i 33. firmus c. Metellum J 80, 1. c. pericula et insidias J 28, 5. munitus c. ius et iniurias J 33, 2. = c. aetatem H II 96, 1. huius ordinis auctoritatem H I 48, 22. decus regum J 33, 1. 72, 2. belli faciem J 46, 5. inperium C 9, 4. ius fasque C 15, 1. ius belli J 91, 7 (facinus). lubricinem animi C 51, 4. morem H III 67, 9. —maiorum C 11, 5. naturam C 2, 8. opinionem J 75, 9. praeceptum ducis H III 67, 15. spectatam rem H III 67, 10. spem J 28, 1. 88, 1 (suam). timorem animi J 20, 1. c. haec oppidani festinare J 76, 4. contra ea J 57, 5. (mihi videtur) J 85, 1. = *Adv.* Quod contra est J 85, 22. quid boni utrisque aut c. esset J 88, 2. c. feriundi C 50, 4. contra C 20, 10. J 97, 3. III 67, 12. 78. nam c. J 1, 2. At contra C 12, 5. J 4, 7. 15, 3. 36, 2. H II 41, 2. set c. H I 48, 1. contra ac C 60, 5.

- contraho.** milites in unum J 94, 4. maria c—cta C 13, 1 *Conn. p.* 104.
 rabie c—cta H I 41, 19. dolo aut socordia H II 41, 8.
contremisco. quo metu Italia —uerat J 114, 1.
controversia. vis controversiarum H III 62. *Susp.* J 21, 4.
contubernium. —o patris militabat J 64, 4.
contumelia. ne quam c—am remanere in exercitu sinat J 58, 5 (*Donat. ad Ter. Eun.* IV 7, 1). tantam illam c—am sibi inpositam C 48, 9. —am atq. invidiam suam H I 41, 23. —ā addensum J 82, 3. —arum poenas J 65, 3. — et scelerum finis H I 41, 19. iniuriis c—isq. concitatus C 35, 3. sumptibus et c—is H IV 61, 8.
contumeliosus. —a dicta J 20, 5. —um in eos J 65, 2.
contundo. opes c—sae J 43, 5.
conturbo. ordines J 50, 4. —atis omnibus J 98, 1 *conl.* 5. rem J 79, 7. rem p. C 48, 8. 37, 10.
connubium. lingua convorsa c—o Numidarum J 78, 4. per —a Gaetulosecum miscuere J 18, 7.
convēna. (Romanos) —as olim H IV 61, 17.
convenio. in c. *acc.* C 6, 2. J 11, 2. J 81, 1 *conl.* C 17, 3. — C 18, 8. 20, 1. H I 46. = ceteros C 44, 1. legatos J 25, 10. = omnia —tura J 83, 2. uti —erat J 39, 5. nihil inter plebem et patres H IV 30. pax J 38, 10. pacem — conventam J 112, 2. = munditias mulieribus c—ire J 85, 10. qui convenit timere C 51, 24.
conventio. pacta in —one H i 58.
conventus. —um dimisit C 51, 5. vitantes H IV 15. —u primo, quem —factum memoravi, placuerat J 12, 1. —us fieri C 30, 2. per omnis —us et locos J 30, 1.
convicium. —a solita a fugitivis H IV 67, 7.
convinco. —cti iudiciis C 14, 3. tanti facinoris C 51, 23. — confessique C 52, 36.
convivium. —o mercantur H i 88. —um exorno J 85, 39. in c—is J 85, 41 *susp. Conn. p.* 86. — lubidinem habere C 7, 5. c—is gratiam quaerere J 4, 3.
convoco in unum C 7, 2. penes Laecam C 27, 3. —to senatu C 50, 3.
convertō. convorso equo J 58, 4. arma huc H IV 61, 17. ora in me J 85, 5. cum multitudine in regnum suum J 20, 4. ad pedites J 101, 6. imperia in vos H III 61, 5. —sus animus J 29, 1. lingua J 78, 4. natura H I 48, 13. praemia in perniciem J 70, 5. inperium se c. in dominationem C 6, 7.
coorior. ventus —tus J 79, 6.
coperio. c—tus facinoribus C 23, 1. miseriis J 14, 11.
copia. armorum — nobis maior C 52, 20. J 44, 2. 93, 8 (ex omni, ut) 103, 2. latronum in ea regionem magna c. C 28, 4. populo R. numquam ea (*scriptorum*) copia fuit C 8, 5. *Seq. gen. gerund.* C 51, 4. J 18, 5. 22, 5. 50, 4. 52, 3. 56, 1. 61, 4. 82, 1. 83, 1. *Sg. inf.* C 17, 6. c—am facere J 82, 1. 83, 2 (eadem fieret). 102, 5. 52, 3. 56, 1. habere J 83, 1. 111, 1 (Iugurthae). avaritia neque c—ā neque inopia minuitur C 11, 3. ex omni copia, quam — adduxerat C 56, 1. 3. 61, 5. in magna c. rerum C 2, 9. in tanta c. doctissimorum hominum H i 1. ex copia rerum J 39, 5. 98, 3. locis ex c. idoneis J 76, 3. pro rei copia J 90, 1. tam levi copia H i 35. cui omnes c—ae in usu cotidiano erant C 48, 2. suis filiaeque copiis persolvere C 35, 3. c—is integra H II 95. rex fama atq. c—is potens J 14, 7. copias, fidem, magnitudinem regis sui J 103, 7. serviti magnae c—ae ad eum concurrebant C 56, 5. —arum pars J 49, 1. 52, 5. copias adducere J 97, 1. armare J 13, 2. augere H i 36. distribuerat in partes J 101, 1. fundere C 7, 7. 60, 7. magnas se habiturum C 56, 3. parare J 21, 1. 39, 4. 48, 2 (omnium generum). C 43, 2. quod genus ex c—is regis J 56, 2. hostium c—is clausum C 57, 5. c. parvis bella gesta C 53, 3. cum omnibus c. consedit J 91, 3. exercitum pro loco atq. c—is instruit C 59, 1.
coquo. c—ctus cibus (panis) J 45, 2.
coram c. *abl.* J 9, 4. 109, 1. coram se daturum operam H IV 30.

Corduani H IV 60.

corium. ex c—is utres fierent J 91, 1. scuta ex c—is J 94, 1. c—a recens detracta H IV 2.

Cornelius. —orum gens clarissima C 55, 6. tres C—ii C 47, 2. P. Cethegus H I 48, 20. G. Cethegus C 17. 32. 43, 3. 46. 47. 48, 4. 49. 55. L. Cinna C 47, 2. H I 20. 42. 48, 19. L. Sisenna J 95, 2. L. Sulla C 11. 16. 37. 51, 32. J 95. 96. 98, 4. 101. 102—113. H I 27—37. 41, 5. II 12. i 82. V 13. P. Sulla C 17, 3. Serv. Sulla C 17, 3. 47, 1. Cornelius scriba H I 41, 17. G. Corn. eques Romanus C 17, 4. 28, 1. Gn. Cornelius Lentulus Clodianus H III 70. IV 35. — P. Corn. Lentus Marcellinus H II 39. — P. Cornel. Lentulus Sura C 17. 43. 44. 46. 47. 55. 58, 3. — P. Cornelius Lentulus Spinther C 47, 4. — P. Cornelius Scipio Africanus J 8 et 9. 22, 2.

cornicen H I 71. J 93, 8.

Cornificius, Q. C 47, 4.

cornu. in c—ibus locat equites J 49, 6. *Vid. ad* H I 71.

corona H II 23, 3.

corpus. *Vid. animus et anima. Obp.* ingenium C 2, 1. 8, 5 (nemo sine corpore exercebat). a vobis non aberit C 20, 17. patiens inediae algoris vigiliae C 5, 3. annis infirmum C 6, 6. armis tegitur C 58, 16. **corporis** artes bonae (et animi) J 28, 5. bona J 2, 3. cruciatus J 24, 10. cultus C 48, 2. H IV 46. dehonestamentum H I 55. gaudia J 2, 4. ingenio H II 41, 9 *susp.* turpissimum pars J 85, 41. humani sanguis C 22, 1. stupro C 24, 3. voluptates J 1, 4. vis C 1, 5. 5, 1. J 2, 2. c—us liberum habere C 33, 2. virile effeminat C 11, 3. exercere C 2, 1. *al.* J 71, 1. nudum et caecum ad hostis vortere J 107, 1. lacerum semianimum omittentes H III 67, 16. cetera intectum renonibus tegunt H i 18. cum **corpore** Laeli H II 16. corpore locum tegere C 61, 2. advorso J 85, 29. ingenti H II 47. inmutato H IV 40. mulcato H III 24. omni — quietus H III 19. percitum H II 35. salubri J 17, 6. senecto H IV 63. varius J 113, 3 *Comm. p.* 98. ut **corpora** nostra ab iniuria tuta forent C 33, 2. tegere ab J 101, 4. sustinere H III 72. agitare huc illuc J 60, 4 *conl.* H I 60. sauciata in ratis inposuisse H II 65. super occisorum corpora vadere J 94, 6. per calonum corpora evasit H I 74. per nostra c—ra bellum conficere H IV 61, 16. in nuda intecta corpora H i 59. niti **corporibus** J 60, 4. c—ibus hominum vesci H I 67.

Corsa H II 8.

Corycum H I 80.

Cosa H I 51.

Cossinius H III 65.

cotidianus. usus C 48, 2. *al.* C 14, 4.

cotidie castra movere J 45, 2. distribuerat J 91, 1.

Crassus *vid.* Licinius.

creber. cr. ignis facere J 98, 6. 106, 4. H III 67, 5. vigilias ponere J 45, 2. c—ro inpetu J 50, 1.

crebritas fluctuum H III 42.

credibilis C 5, 3. 13, 1.

credo. ne ea crederet J 107, 3. ne quid de se temere C 31, 7. ea parum credendo de aliis H I 41, 1. *Sq. acc. et inf.* C 17, 7. 23, 6. 24, 4 (posse). J 36, 3. 46, 6. 92, 2. 103, 7. *inf. fut.* fore C 20, 1. 27, 1. 46, 2. J 4, 3. H III 7. J 85, 16. 107, 4. se munitos J 75, 10. 106, 6. quoscumque idoneos C 39, 6. 52, 13. J 76, 1. H III 67, 8. optimum factu C 32, 1. finem mali H III 61, 9. pro certo creditur *cum anacol.* C 15, 2. falsum pro vero C 51, 36. **credo.** deis fretus J 90, 1. neque loco neque homini satis C 31, 2. J 72, 2. H i 47. virtuti — fidei J 74, 1 (minus). 106, 3. creditum abiurare C 25, 4.

creo. ut ipse in eo numero —aretur J 41, 4. —ati pro iure vostro H III 61, 5.

cresco. civitas quantum brevi c—verit C 7, 3. c. Rhodiorum opibus pi ri creverat J 51, 5. cupido —vit C 10, 3. eam flammam in pectore —ere J 4, 6. quo fuga atque formido latius —erent J 55, 7. Haec (avaritia, am-

bitio) primo paullatim —ere C 10, 6. hominem adolescentem magis magisque —ere J 6, 2. *conl.* C 51, 32 qui malo rei p. creverant. licentia paulatim —vit C 51, 30. opes cuiusvis contra —ere C 17, 7. potentia paucorum —vit C 39, 1. regnum per scelus —ere J 14, 7. res p. c—vit C 10, 1. parvae res concordia —unt J 10, 6.

Creta H III 57—60.

Cretenses H III 60. IV 61, 10. 12.

crimen falsis —ibus circumventum C 34, 2.

criminor. ut illi —antur H III 61, 17. senatum —ando C 38, 1. *Sq. acc. c. inf.* J 79, 7.

criminoſe de bello loqui J 64, 5.

Criometopon *ad* H III 48.

Crixus H III 67, 11. 68.

crocum H I 80. c—o sparsum H II 23, 2.

cruciatuſ. quis mihi vivo satis H II 41, 3. mortem requiem non —um esse C 51, 20. praemia an c—um mallet J 70, 5. —us virorum inlustrium H I 41, 17. corporis deprecor J 24, 10. omnis minores quem facinora illorum C 51, 15.

crudelis. gratuito malus atq. cr. erat C 16, 3. tum crudelior, cum — H I 41, 5. quid in talis —le fieri potest C 51, 17. animus C 31, 4. facinora (foeda —) C II 4, 52, 6. (superba) J 30, 3. incendium C 48, 2. inperium (intolerandumque) C 10, 6. inperia iniusta, superba c—ia C 19, 4. paricidae —issumi C 52, 31. sententia C 51, 17. *Inc.* H III 67, 19. = crudeliter victoriam exercere C 38, 4.

crudelitas. superbia atq. cr. C 51, 14. *conl.* —tem edocuit C 10, 4. violentia atq. —te feneratorum C 35, 1.

cruento. gladium J 101, 6.

cruentuſ. —is manibus J 31, 12. annus bello civili C 47, 2. —am atq. luctuosam victoriam C 58, 21.

crur. —e atq. luctu omnia compleri C 51, 9.

crus. fracta —ra H I 30.

crux. in —cem acti J 14, 15.

culpa. suam —am actores ad negotia transferunt J 1, 4. gloriam ex c. invenit J 9, 4. 7. c—ā vacuus C 14, 4. non meā c. J 24, 2. ex nulla conscientia de c. C 35, 2.

cultor. sui —orem H IV 33. exercitum agri, pecoris, — belli cultorem J 54, 3. cultores eius terrae J 17, 7. pecora cultoresq. in agris J 46, 5. *conl.* 48, 4. fuga —orum H I 86. —oribus ignaris H III 67, 14. — inanis H III 30. — arva repleta H I 26.

cultuſ. filiorum multus pueritiae c. J 75, 1. ipse c. rei H I 81. stupri ganeae ceteriq. cultus C 13, 3. legum c—usq. pleraque J 78, 4. collis vastus ab natura et humano cultu J 48, 3. de natura cultuq. eius J 95, 2. regio victu atq. c—u aetatem agere C 37, 6. — eodem habere J 5, 7. — Persarum agere H I 63. — quam maxime miserabili J 33, 1. copiae in cultu corporis C 48, 2. egregio ornata H IV 46. suetum agri —ibus H II 80.

cum praep. c. armatis C 28, 1. velitaribus armis J 105, 2. illorum armis sequi J 94, 2. auro et argento J 13, 6. latro cum calonibus et paucis sicariis H I 48, 7. c. Cassio J 33, 1. cum civibus (agere = vivere) H II 41, 5. cohortibus J 46, 7. 50, 1. 56, 3. 58, 5. 90, 2. 103, 1. H II 28. omnibus copiis J 91, 3. H I 54. 69. custodibus C 46, 5. H II 25. c. Daedalo transitum fecit H II 5. delectis J 51, 5. 54, 9. 56, 4. cum eo C 44, 3. et cum eo C 28, 1. J 28, 1. H II 96, 10. — eis J 91, 4. 93, 8. equitatu J 20, 3. 49, 1. 55, 4. 95, 1. 96, 1. 100, 2. equitibus J 21, 2. 25, 10. 46, 7. 50, 2. 98, 4. 105, 3. exercitu C 18, 5. 21, 3. 32, 3. 36, 3. 43, 1. 52, 24. 35. 56, 4. J 49, 4. 56, 2. 58, 7. 74, 1. H I 48, 2. II 33. 96, 6. IV 61, 14. *al.* J 38, 9. H II 96, 1. expeditis C 60, 4. fascibus C 36, 1. Flacco J 43, 1. funditoribus et sagittariis J 100, 2. c. his J 86, 1. imaginibus suis H III 61, 18. Iugurtha J 61, 4. c. legatis C 46, 6. *al.* J 45, 2. legionibus C 57, 2. H I 68. V 11. *conl.* J 68, 2. liberis et magna parte pecuniae J 76, 1. libertis et ca-

lonibus adssistit C 59, 3. Ligure J 93, 7. litteris J 9, 1. manipulis J 100, 2 (expeditis). manu C 43, 2 (magna). J 12, 3. 20, 3. 7 (praedatoria). Mario eundi J 84, 3. multitudine magna C 30, 1. 97, 1. H III 2. omni J 20, 3. maiore numero J 86, 6. paucis C 32, 1. 60, 7. J 54, 2. 80, 1. 101, 6. 113, 5 (amicis et quaestore nostro). H III 11 (fidis). pecore atq. alia praeda J 20, 3. peditibus J 101, 5. perfugis et parte equitatus J 75, 1. pessumis et hostibus rei p. exercitum adducit H I 48, 22. plerisque necessariis suis J 113, 6. plurimis J 101, 6. praesidio equitum J 105, 2. quibuscum ire H III 8. Gn. Rufone J 104, 3. secum J 39, 4. 84, 2. 106, 2. H III 67, 12. signis incedere J 45, 2. Nulla J 107, 5. subpliciis J 46, 2. telo C 27, 2. 49, 4. 50, 2. turmis J 38, 6. 98, 1. volentibus H III 67, 3. Volturcio C 45, 3. = cum eo — parabant C 18, 5. cumque eis — condidere C 6, 2. c. Q. Minucio consulatum gerebat J 35, 2. c. paucis diripiebant J 41, 7. c. filio suo petiturum J 64, 4. mecum adnitimini J 85, 47. vobiscum periculis adero J 85, 47. quibuscum cognoscit J 104, 1. c. ceteris C 43, 1. — — eiusdem caussae ducem nacti H I 16. Etruria c. Lepido suspecta in tumultum H I 45. c. paucis consilia Catuli secutus sum H I 48, 6. Appius c. Catulo — praesidio sit H I 48, 22. signa cum Laeli corpore recepta H II 16. elephantum cum parvo argenti pondere traduntur J 29, 6. dux — cum urbe Valentia et exercitu ~~daleti~~ H II 96, 6. urbem c. muris et turribus H I 16. epistulam c. servonacti H III 36. milites c. classibus amisi H IV 61, 14. avaritia atque ambitio cum superbia invasere C 12, 2. c. potentia avaritia invasit J 41, 9. cuncta cum fortuna deseruere H II 41, 2. deos penatis cum dignitate dedidit H II 41, 4. invidia cum metu urguet J 35, 2. otium cum libertate H I 41, 9. — c. servitio *ibid.* 25. laborem cum honoribus H I 41, 9. provinciam c. exercitu H I 48, 4. pro consule c. inperio H I 48, 4. — — c. legatis H I 48, 7. scrinium cum litteris C 46, 6. quantum c. beneficio negoti sustineam J 85, 3. omnia c. precio honesta J 86, 3. simul c. C 2, 5 (moribus inmutatur), *conl.* J 78, 3. C 33, 5 (anima amittere). J 14, 23. H II 41, 4. una (nobiscum) C 52, 10. 20, 17. J 14, 8. iuxta mecum omnes C 54, 5. parem cum liberis J 14, 9. pariter cum filiis J 9, 3. pariter c. ortu solis J 68, 2. *conl.* J 106, 5. — c. capta Thala J 77, 1. c. lucē H III 67, 19. c. occasu solis J 91, 2. agere cum — C 20, 1. (populo) C 51, 43. J 29, 3. 96, 2 (c. humillimis ioca atque seria). 108, 1. amicitiam instituere c. — J 14, 5. bellum c. Etruscis H I 9. — fuit cum J 17, 1. belli causam habere cum — J 81, 1. bellum gerere cum C 51, 5. 53, 3. J 5, 1. 73, 7. 85, 10. 110, 7. sumere H IV 61, 5. bellare H IV 61, 5. certare C 9, 2. 54, 5. J 6, 1. 114, 2. H II 11. certamen est J 49, 2. 54, 5. concurrere c. infestis signis C 60, 2. confirmare societatem J 44, 3. communicare C 56, 5 (commune cum C 1, 2). comparare J 85, 13. componere J 48, 1. consulta c. illo J 108, 2. contendere C 53, 3. J 4, 7. cum inperatoribus pacem conventam J 112, 2. disserere J 102, 1. exaequatus c. inperatore labos J 100, 4. esse cum (alia sibi omnia c. conlega ratus) J 43, 2. exercere simulates C 9, 2. inimicitias C 49, 2. foedus facere J 38, 9. manum conserere J 49, 2. miscere J 18, 7. 83, 2. 102, 5. H IV 61, 2. permiscere J 44, 5. 46, 7. 59, 3. mutare cum J 44, 5. pactiones facere J 40, 2. pax fit cum J 61, 3. societatem componere H IV 11. transigere J 29, 5. verba habere cum J 9, 4. facere J 38, 9. stupra facere C 15, 1. stupri consuetudo cum C 23, 3. agitavisse secum J 113, 3. reputare secum C 52, 2. J 62, 9. 13, 5. 70, 5. 85, 10. volvere C 32, 1. J 6, 2. 108, 3. 113, 1. habere cum animo J 11, 3. trahere c. animo J 93, 1. cum summo studio C 51, 38. summa turpitudine C 58, 13. magna gloria C 59, 6. maerore atq. luctu vitam exigunt J 14, 15. cura J 54, 1. 66, 1. 68, 1. suo auxilio J 65, 3. magno gaudio J 69, 1. ingenti periculo J 92, 8. machinato strepitu H II 23, 3. magno tumultu H II 40.

cum (*vid. ad* H IV 61, 13) *particula c. ind. praes.* animus mihi adcenditur, cum considero C 20, 6. 52, 2. 58, 18. J 85, 21. c. emunt — diruunt, tamen vincere nequeunt C 20, 12. ceperant, cum concurrunt J 60, 6. 106, 5. tum — cum vor-

tunt H I 41, 5. cum interim J 12, 5. 49, 4. H I 48, 17. II 41, 7. 96, 2. III 61, 6. IV 15. *c. ind. inpf.* illa tempora, cum erant J 31, 20. processerat, cum etiam tunc erat J 51, 2. cum videbam parari H I 48, 6. IV 8. *c. ind. pf.* Sulla cum — iussit, quis non laudabat C 51, 32. cum primum J 62, 7. 91, 1. *dub. an praes.* aberant, cum Sulla — incurrit J 101, 8. *c. ind. plsqpf.* J 44, 4. 92, 8. H I 60. *c. ind. fut.* C 52, 17. 58, 8. J 31, 22. H I 48, 7. *c. fut. ex.* C 12, 3. 51, 24. 58, 16. J 104, 5. H II 1. *c. cont. praes.* cum praesertim C 51, 19. J 2, 4. 3. 2. H I 41, 1. III 61, 11. cum tute — agas, exercitum cogere J 85, 35. cum lacerent J 85, 26. H II 41, 11. 14. *concess.* H I 48, 14. 18. III 61, 15. *or. obl.* J 83, 1. *c. coni. inpf. temp. et causs.* C 22, 1. 23, 3. 29, 1. 31, 8. 35, 5. 48, 4. J 7, 2. 9, 4. 11, 5. 14, 2. 40, 4. 58, 4. 6. 62, 8. 9. 74, 1. 79, 8. 93, 2 *bis.* H I 9. 22. 67. II 41, 4. 90. III 1. 67. 2. 18 (*concess.?*). IV 4. 61, 13. *causs.* C 31, 7. 35, 3. *or. obl.* J 4, 5. 107, 4. *concess.* C 3, 5. 36, 4. J 6, 1. H IV 61, 9. *c. coni. perf.* C 44, 6. 52, 36. H I 41, 23. *c. coni. plsqpf.* C 22, 2. 47, 3. 51, 6 (*concess.?*). H I 48, 6. 102. II 23, 2. *or. obl. pr. fut. ex.* C 43, 1. J 112, 3. conplevit, cum initio — habuisset C 56, 2. nisi cum — desenuisset H I 93. cum tamen *c. inf. hist.* J 98, 2. cum hae litterae adlatae, forte J 71, 1. *Verb. deerat* H i 35. = **cum** — **tum**. cum virtute tum gratia viri permotus J 9, 3. cum propter artis — tum maxime quod J 43, 5 *cont.* 89, 6. cum natura loci, tum dolo obscurati J 49, 5. *c. ingenio infido*, t. metuenti J 61, 5. *c. pro honore*, t. contra Metellum adcenderat J 64, 4. *c. cetera*, t. maxime J 104, 3.

cunctor. expectantes cunctamini C 52, 28. cunctari et dubium rationes trahere J 97, 2. dolo an vere *c*—tatus J 113, 1. illo *c*—tante sibi ipsi consulant J 62, 1. *c*—ando rem p. intutam patieminus H I 48, 17. — quid statuatis C 52, 25. 31. adcedere C 44, 6. J 13, 6.

cunctus. civitas — cuncta praedae fuit J 69, 3. *c*—a gignentium natura J 93, 4. —a plebes C 37, 1. vim —am H III 61, 5. loca atque tempora *c*—a J 35, 5. —a mortalium mala C 51, 10. —a maria terraeque C 10, 1. —a moenia J 57, 2. —i mortales C 51, 12. de —is negotiis J 11, 12. Numidae —i J 38, 6. 93, 4. res cunctas C 8, 1. J 2, 1. cum nationibus, populis, regibus cunctis H IV 61, 5. cuncta ea quae J 33, 2. ea cuncta J 44, 5. 98, 7. quae cuncta H I 41, 5. cuncti C 61, 6. J 55, 6 (cuncti aderant — divorsi agebant). 56, 5 (aut magna pars). 62, 4 (senatorii ordinis). 94, 9 (primo — deinde — postremo cuncti). 98, 4 (contrahit, dein cunctos). 99, 3. H II 58 (illi — ruere cuncti). III 61, 24 (singuli — cuncti). 67, 4. 73. IV 44 (eos et cunctos). cuncta inperata J 77, 3. cuncta C 43, 2 *cont.* J 66, 1. C 45, 1 *cont.* J 112, 2. C 53, 4. J 2, 3. 5, 2. 23, 1 *cont.* 73, 1. 63, 1. 65, 5. 92, 2. H I 68. II 41, 2. III 61, 26. H i 118.

cupiditas. vita sine —tate agebatur C 2, 1. admonet alium —tis suae C 21, 4. ardens in —ibus C 5, 2.

cupido. consulatus ingens exagitabat J 63, 2. tanta gloriae incesserat C 7, 3. honoris vexabat C 3, 5. inperi crevit C 10, 3 *cont.* J 19, 1. H IV 61, 5 (profunda — et divitiarum). pecuniae C 13, 3. somni prius quam esset C 13, 3. victoriae —ine animus haut satis moderatus J 42, 2 *cont.* J 19, 1. —do eius potiundi Marium invaserat J 89, 6 (*cont.* J 37, 4). difficilia faciendi animum vortit J 93, 3. ignara visundi H i 94. neque eo magis —o Iugurthae minuebatur J 20, 6. quo —o animi hortabatur J 64, 1. ad explendam animi —inem J 6, 3. animus —ine caecus J 25, 7 *cont.* 37, 4. cupidine atq. ira grassari J 64, 5. animi cupidine et noxarum metu agitur ac laceratur H I 48, 11. captus pravis —inibus J 1, 4. flagrantes inopia et —inibus H I 48, 7.

cupidus. novarum rerum C 28, 4. 48, 1. J 66, 2. pacis J 102, 3. incepta patrandi J 70, 5. cupidus voluptatum, set gloriae cupidior J 95, 3. = quo cupidius se ostendentes H i 63. quod non cupidissime facturi essent C 40, 4. = percupidus H V 6.

cupio aliena C 12, 2. agros — domum C 11, 4. eadem J 31, 14. immoderata, incredibilia, nimis alta C 5, 5. novas res J 70, 1. pacem J 83, 2.

ut requiem cupiatis hortor H III 61, 17. *Sq. inf.* C 27, 4. J 57, 4. 101, 9. 112, 2. H I 48, 20. III 67, 11. ut mox cupitis ministram haberet H IV 32. inperia — minime cupiunda J 3, 1. non omnia omnibus J 64, 2. animo cupienti nihil satis festinatur J 64, 6. ego bellum cupiens H I 41, 16. cupientissimus legis H i 32. cupientissima plebe eos. factus J 84, 1.

cura animum cepit J 71, 2. ingens illum occupavit C 46, 2. multa summo imperio inest H II 41, 14. segnior — minus gravis — multiplex patres exercebat H I 54. si bonarum rerum tanta c. hominibus esset J 1, 5. omnis c. rerum publicarum J 3, 1. humanarum rerum c. apud vos oritur J 14, 21. curae similitudine patres adpellabantur C 6, 6. tantum antiquitatis — aequae maioribus pro Italia fuit H I 14. ultra neque c — ae neque gaudio locum esse C 51, 20. curae esse J 14, 16. 26, 1. 75, 9. H I 48, 15. — habere C 21, 5. si tam vos — am libertatis haberetis J 31, 16. — libertatis eximat H I 41, 1. duplicat H II 41, 2. odio — quam — a rei p. J 40, 3. regis — a machinata fames H III 34. maiore cura H III 61, 28. J 85, 2. multā curā (multo labore) J 7, 4. cum cura J 54, 1. 66, 1 (magna). J 68, 1 (maxima). sine cura C 37, 3. H IV 43. non absolvit — a familiari H IV 60, 40. vacuus curis nisi instantibus H III 54.

curator negotiorum J 71, 3. rei p. J 110, 6.

Curene J 19, 3. Curenas H II 39. Curenenses J 79.

Curetes H III 60.

curia. pro c. C 18, 8. ex c. C 32, 1. in c. inpetum C 43, 3. c. egrediuntur J 15, 2. amissa curia H I 48, 3 *cj.*

Curio *vid.* Scribonius.

Curius, Q. C 17. 23. 25.

curo rem p. H I 48, 19. seque remq. p. C 9, 3. sociorum iniurias J 14, 19. alienam rem suo periculo J 83, 1. domi forisq. omnia J 85, 3. multa tum ductu eius curata H I 55. eum cum invitassent, curabant H II 23, 2. in *dextra sim.* C 59, 3. J 46, 7. 57, 2. 60, 1. 5. 100, 2 (cohortis). utres uti fierent curabat J 91, 1.

currus falcati H i 14.

curtus. — u certare J 6, 1. H II 11. — u tendere ad J 91, 4.

Curubis H i 6.

curvus. spatium tam c — um H IV 20.

custodia. — ae causa J 65, 2. — ae habitum H IV 61, 8. in — am tradere C 50, 3. — as thesaurorum H III 35. — regias H IV 47. in — is habere C 47, 3 (liberis). 52, 14. — — teneri C 50, 4.

custos. cum — dibus C 46, 5. H II 25.

Cyrene nympa H II 5.

Gyrus C 2, 2.

Gyzicum H III 16 — 27. IV 61, 14.

Dabar J 108. 109.

Daedalus H II 3.

Dalmatae H i 73.

Damasippus, L. C 51, 32 — 34.

damno. exilium damnatis permissum C 51, 40.

damnum. egestas habetur sine d — no C 37, 3. ex qua ad rem p. damna atq. dedecora pervenerint J 31, 19.

Danubius H III 8. 9.

Dardania H II 33. III 39.

Dardani H III 39.

Dasianus *vid.* Hostilius.

de. vestes de pellibus H i 19. de victis Hispanis tropaea constituere H IV 29. proximum de promunturiis C III 48(?). de multis caussis C 37, 4 *cont.* H V 13. absolvere de C 4, 3. accipere J 21, 4. 110, 6. admonere C 5, 9. agere de C 51, 54. J 29, 3 *cont.* C 52, 6. agitare J 30, 1. audire J 22, 1. certare C 9, 2. H III 61, 11. certiozem fieri J 46, 1. 104, 1. cognoscere J 87, 4. 97, 4. in colloquium venire J 112, 3. 113, 2. componere H i 78.

conscientia de culpa C 35, 2. consilia habere de C 52, 3. consultare C 51, 1. *vid.* consulo. contendere H I 40. credere C 31, 7. H I 41, 1. decernere C 52, 17. dicere C 18, 1. 19, 6. 51, 20. J 4, 2. 19, 8. 30, 3. 95, 2. 111, 1. disceptare J 11, 2 (21, 4). disserere C 51, 15. 19. 52, 3. 13. J 11, 5. 42, 5. 102, 2. docere C 48, 4. J 13, 3. existumare H I 41, 20. explanare C 4, 5. fama erat J 32, 5. 55, 2. fieri de eis C 50, 3. indicare C 30, 6. 48, 6. interrogare C 47, 1. iudicium J 61, 4. legatos mittere J 22, 4. legem ferre H II 12. — promulgare H IV 35. loqui C 52, 34. J 6, 1. 29, 5. H III 61, 8. memorare C 3, 2. 26, 3. 52, 13. narrare C 23, 4. J 17, 2. 25, 4. 28, 4. obtestari C 45, 4. pango H I 20. pactiones facere J 40, 1. percontari C 40, 2. queri C 27, 4. 40, 3. 43, 1. 3. 52, 7. J 1, 1. 20, 5. referre C 48, 5. 51, 43. scribere J 24, 4. silere C 2, 8. J 19, 2. sollicitus J 55, 2. statuere C 52, 17. 31. J 14, 20. subplicitas sumere C 50, 4. 51, 39. 52, 36. 55, 6. 57, 1. J 33, 3. 35, 9. de ceteris, senatui curae fore J 26, 1. de improvviso C 28, 1. J 38, 4. 99, 1. 107, 6.

debeo. grandem pecuniam C 49, 3. uti illi quam plurimi deberent J 96, 2. privato homini gratiam J 110, 1. vostrarum rerum iniuriae gratiam ultro debere H III 61, 20. *deberi mihi beneficia — uti debitis uterer J 14, 3. honores quasi debitos a vobis repetit J 85, 37. Omnes considerare debent H IV 61, 1. debere illi suas res satis placere J 64, 2. non d—ere incerta pro certis mutare J 83, 1. — administrari — peti debere J 85, 2.

decedo. Africa (legati) J 20, 1. 23, 1. Italia J 28, 2. 35, 10. Numidia J 38, 9. Romam J 36, 4. postq. invidia decesserat J 88, 1. illa formido mentibus J 41, 3 (*al. disc—*).

decem J 16, 2. 28, 2. 38, 9. 75, 3. d. millia H I 61. IV 61, 6.

Decembris. Nonas — ris C 18, 5.

decerno. Silane — te subegit genus poenae novom d—ere C 51, 18. inter haec parata atq. decreta C 43, 3. nihil etiamtum decrevisse J 109, 3. quae pessimi atque stultissimi decrevere H I 48, 1. d—ite digna nomine H I 48, 20. pauci ferocius decernunt J 104, 2. supplementum J 84, 3. qui legatos, pacem, concordiam — decrevere H I 48, 5. exercitibus decretis H I 44. omnibus quae postulaverat decretis J 84, 5. cum maiore numero quam decretum erat J 86, 4. stipendium — alia decernuntur J 27, 5. senatus Metello Numidiam decreverat J 62, 10 (*inc. J 73, 7*) *conl.* J 27, 3. 114, 3. legatis praemia C 50, 1. subplicitas deis immortalibus J 55, 2. praemium — servo — libero C 30, 6. quod in paricidas decretum erit C 51, 25. vos de exercitu Cat. — decernere C 52, 17. tempus ad utramq. rem J 12, 2. diem conloquio decretum J 113, 3. *ut* C 30, 6. 36, 3. 47, 3. J 28, 2. *conl.* darent operam C 29, 2. suo — iniussu nullum petuisse foedus fieri J 39, 3. *conl.* C 48, 6. eumque — retinendum C 48, 6. *conl.* C 4, 1. 50, 4. decrevi — aetatem agere J 4, 3. C 35, 2. 58, 14. J 8, 2. 20, 5. 44, 4. 100, 1. H IV 32. *Susp.* inisset decreverit voluerit J 40, 3. *Conm.* p. 79. = decretum fit C 53, 1 (senati). J 16, 2. 25, 2 (tale). senati decreto C 30, 3. H i 93. *conl.* C 36, 5. per s. d. C 51, 36. ex s. d. J 28, 3. — ta J 40, 1. patrum de—ta H III 61, 16. — vostra J 24, 3. —tis suis C 33, 2. mollitia —orum H I 48, 3. legatos et d—a paratis H I 48, 17. quid opus decretis H I 48, 19. d—um consulis subvertere J 30, 1. quinquenni decreta et consulta omnia rescindi J 11, 5. ex consili —o J 62, 5. neque animus negotio defuit neque decretis labos H II 41, 1.

deceo. omnis homines — niti decet C 1, 1. 51, 1. J 10, 7. 68, 3. 107, 1. decebat J 85, 48. H I 48, 1. *sine acc.* C 51, 13. J 14, 16. 30, 4. 31, 3. fratri, quem minime decuit, propincus — eripuit J 14, 15. unde minime decuit vita erepta est J 14, 22. quae ab imperatore decuerint, suis provisa J 49, 2. locum editiorem, quam victoribus decebat, capit H I 98.

decipio. cuius torpedinis erat decipi H III 61, 20.

declaro. *Vid.* consul. (tribunus) per omnis tribus —atur J 63, 4. omnia per nuntios consuli C 46, 1. quanti fecerit pericula mea —ant J 24, 7.

declino. adversa in pravitatem — declinando conrumpebant H II 30.

- declivis** J 17, 4.
decoro. delubra pietate, domos gloria C 12, 4.
decoris. equis et armis —ibus H III 14.
decorus. arma C 7, 4. facies J 6, 1. = decore res p. gesta J 100, 5.
decumus J 97, 3. 109, 3.
decus. d. gloria C 20, 14. 58, 8. atq. pudicitia C 35, 3. atque libertatem gratificari J 3, 4. fides d. pietas J 31, 12. studium modestiae d—oris C 57, 5. decori esse J 19, 1. 73, 4. 85, 40. Omne partium decus in mercedem corruptum H I 13. huius ordinis interiit H I 48, 19. contra d. regium J 33, 1. 72, 2. sine —ore J 103, 4.
dedecoria. d—es inultique caeduntur H III 74.
dedecoro. se flagitiis —avere J 85, 42.
dedecus maius est — amittere J 31, 17. dedecore salutem quaesierat J 39, 1. sine —ore J 14, 24. H II 41, 5. per —us C 20, 9. per dedecora C 37, 5. ad rem p. damna atq. —ora pervenire J 31, 19.
dediticus J 31, 19.
editio. qualis illa pax aut d. sit J 31, 19. d. coepit J 62, 7. deditiois mora J 29, 4. signa J 46, 6. deditioem adprobare H II 69. deserere J 70, 1. facere J 46, 1. 91, 5 *conl.* 26, 1. omittere J 66, 1. polliceri J 36, 2. in—onem accipere J 29, 5. H III 35 (castella). ad d—onem impellere J 62, 2. d—one bellum conficere J 36, 1. in nova d—one J 75, 8.
dedo. sese praetoribus C 45, 4. sese po. ro. J 32, 5. alia omnia (praeter —) po. ro. J 46, 2. — Metello J 47, 3. regnum deditum venire J 28, 2. dedita Circa J 35, 1. multi mortales dediti obsides J 54, 6. voveo dedoque me pro re p. H II 41, 10. non modo repugnantibus, set ne deditis quidem H I 60. quaestui atq. sumptui deditus erat C 13, 5. ventri atq. somno C 2, 8. J 85, 41. corporis gaudiis J 2, 4.
deduco. in aecum locum C 59, 1. J 52, 5. in planum J 49, 6. vigiliae —ebantur J 44, 5. in carcerem C 55, 2. ad Marium J 113, 7. exercitus Numidia —ctus J 39, 4. praesidia deducta H I 48, 17. coloniis deducundis J 42, 1. consules candidatum sacra via deducendis H II 40.
deerro. cohors a ceteris —averat H III 56.
defectio. post —onem sociorum H I 17. II 41, 6.
defendo. sua loca J 54, 8. locum multo sanguine —sum H III 70. moenia J 56, 2. munitioem J 38, 6. ius H III 61, 2. populi iura C 38, 3. praesentia H I 10. rem p. H I 48, 1. pacem H I 48, 3 *et* 13. (aedes) proxumae haut faciles sunt defensu H III 32. opes ad —undum minores C 52, 15. animus ad ea —unda H III 61, 7. gladio se a multitudine C 45, 2. quid a Pyrrho — defensum est H I 41, 4. ab iniuria C 35, 5. ab Romanorum avaritia J 49, 2.
defensio *obp.* satisfactio C 35, 2.
defenso moenia J 26, 1. (*pass.*) 60, 3. alios ab hostibus J 97, 5.
defensor. moenium —es J 23, 1. perierint vestri —res J 31, 2.
defero. Daedalus delatus est Cumas H II 3.
defessus malis J 14, 24. bello J 111, 4. —is hostibus J 99, 1. defessos alius adgrederetur J 79, 4. d—is et exanguibus C 39, 4.
deficio. familiares opes defecerant C 13, 4. milites ne —erent J 51, 4. ab rege J 56, 3. 66, 1. ad se J 61, 1.
defluo. flumen monte defluens H II 31.
deformatus aerumnis J 14, 7.
degredior. monte J 49, 4. colle J 50, 1.
degiusto. inde —avissent C 22, 2.
dehinc. primum — d. C 3, 2. J 5, 2. primo — dehinc J 85, 1. supra Numidiam — post — dehinc J 19, 6.
dehonestamentum corporis H I 55. — omnium honorum (Fufidius) H I 41, 21.
dehortor. plura scribere —atur me fortuna J 24, 4. multa me —antur a vobis J 31, 1.

dein. primum — dein J 102, 7. primo — dein J 42, 1. 49, 5. cum unam atq. alteram, dein pluris peteret J 93, 2. ad proximum mare, dein Romam J 23, 2. 75, 1. 94, 2. H III 49. olim — post — dein H I 48, 7. quid dein proelia enumerem H II 96, 6. considerare debent — dein H IV 61, 1. sequi, dein cedere J 59, 3. exagitare, dein incendere C 38, 1. dein Micipsa regnum obtinuit (*conl.* C 59, 1) J 5, 6. 20, 4. 25, 5. 29, 5. 49, 2. 50, 3. 58, 4. 66, 2. 71, 4. 74, 2. 87, 1. 91, 3. 94, 6. 98, 4. 6. 100, 1. 101, 6. 102, 15. 103, 7. 106, 4. H I 9. II 41, 1. III 61, 10. IV 6. dein tamen J 11, 4.

deinceps duae Syrtes J 19, 3. d. monet H III 67, 14.

deinde. nisi deinde faciundi licentia eripitur J 31, 22. quam deinde cui mandetis H II 41, 10. Picentinis deinde Eburinis iugis H III 67, 14. ac deinde J 13, 4. 36, 2. 39, 2. 41, 1. 103, 3. H I 1. alia deinde alia loca J 18, 7. 36, 2. in primis Adherbalem necat, deinde omnis — J 26, 3. primum — deinde C 37, 6. J 13, 6. 19, 3. *om.* primum J 85, 46. initio — deinde J 24, 6. primo — deinde C 10, 3. J 60, 7. 61, 4. 71, 1. 94, 5. H I 55. paulum modo prona, deinde flexa J 93, 4. Deinde se ex curia proripuit C 32, 1. 40, 6. 56, 2. 59, 1. 60, 5. J 18, 12. 27, 5. 34, 1. 35, 5. 38, 9. 46, 5. 50, 2. 53, 2. 57, 3. 63, 5. 68, 1. 69, 1. 75, 7. 9. 76, 3. 77, 3. 84, 5. 91, 4. 94, 2. 99, 1. 103, 4. 106, 1. 107, 2. 7. 109, 3. 112, 2. 113, 5. III 67, 4. IV 61, 7. 15 (*postpos.*).

delego. ex eis duos J 23, 2. ex copia quinque J 93, 8. (omni) 103, 2. virgines ipsae belli promptissimos delegebant H II 13. conloquio diem tempus locum ipse delegeret J 108, 2. delecti C 6, 6. cum delectis J 51, 5. — peditibus J 49, 1. — equitibus J 54, 9. 56, 4. cum delecta manu J 46, 7. — ae cohortes H III 70.

delenimentum. —ta parant H III 61, 21.

deleo. Numantia d—ta J 8, 2. ante Carthag. deletam J 41, 2. dux — cum urbe et exercitu deleti H II 96, 6.

delibero. peior an ignavior sit, —ari non potest H I 48, 3.

deliciae. superbia atq. —is omissis C 31, 7.

delinquo. deliquere adulescentuli per ambitionem C 52, 26. alii si deliquere J 85, 4. mercede delinquere H III 61, 5. si quid iracundia deliquere C 51, 12. quae deliquissent J 28, 4. = **delictum.** delicti conscientia J 27, 3. gratiam facere C 52, 8. J 104, 5. animus delicto non obnoxius C 52, 21. ex —to fratris J 39, 2. pro d—to suo verba facere J 102, 12. delicta patefierent J 32, 1. —ta corrigere J 3, 2. quae — reprehenderis C 3, 2. a delictis prohibere J 45, 3. *Susp.* J 38, 2.

delubrum. —a deorum C 12, 4. —a spoliare C 11, 6.

dementia. in fuga salutem sperare ea dementia est C 58, 16. metum an ignaviam an dentiam eam adpellem H I 48, 12. frustra niti extremae dentiae est J 3, 3. per dentiam C 42, 2.

demitto. in eum locum demissus est Lentulus C 55, 4. transenna demissum simulacrum H II 23, 3. e muris arenas sportis *cj.* H II 53. demissis antennis H IV 41. in pectus tuum demitte J 102, 11. demisso voltu C 31, 7. — animo J 98, 1. qui demissi in obscuro vitam habent C 52, 12.

demo. nobis —eres necessitudinem J 102, 5. (morte mea) si quid incommodi vobis demitur H II 41, 9. Graeciae dempsi grave servitium H IV 61, 11. dempto metu H III 61, 1. gloriae aliquantam partem dempserat H II 23, 5 (*al.* demiserant).

demolior. munitiones H IV 56.

demum. is d. C 2, 9. id d. C 12, 5. ea d. C 20, 4. tum d. C 2, 2. J 46, 1.

denego. nihil quod dono dignum esset C 54, 4.

deni J 80, 6.

denique. quarto d. die J 101, 1. 105, 3. denique — possessa est J 18, 12. 38, 2. 51, 3. 52, 2. 60, 8. 62, 9. 70, 2. 73, 6. 76, 5. 91, 1. 92, 4. 97, 5. 99, 3. 101, 11. 111, 1. 3. quantae denique nunc mihi concitantur turbae H III 61, 11. denique quid relicui habemus C 20, 3. gratia voce, denique omnibus modis J 15, 2. 39, 2. 43, 3. 79, 7. arma tela, lo-

- cos tempora, denique naturam ipsam J 76, 1. *sim.* 97, 4. 110, 4. H I 41, 13. 48, 1.
- denseo.** —ere frontem H II 59.
- denuntio** *Link.* J 112, 2 *pro* nuntiat.
- depello.** inde —lli J 58, 3.
- dependeo.** malo —ens H IV 40.
- depono.** deponi bellum J 83, 2.
- depravo.** pars gratia —ata J 15, 2.
- deprecor.** mortem — aerumnas — inperium inimici — cruciatus J 24, 10.
- H II 41, 9. regem suum errasse J 104, 4.
- deprehendo.** comitatus Allobrogum —ant C 45, 1. in maxume scelere civibus —sis C 46, 2. Lentulus — alii —si C 48, 4. 50, 4. J 35, 6.
- deprimo.** duodecim pedes humi depressus C 55, 3. (naves) —ebantur H I 60.
- derelinquo.** quem M. — privatum dereliquerat J 5, 5.
- descendo.** paululum ad laevam C 55, 3. monte J 50, 2. qua —erat J 50, 3. eadem escendens —ensq. J 94, 2. (uni sibi) equo H V 13. verbum in pectus altius J 11, 7.
- descensus.** qua illi d. erat C 57, 3.
- desenesco.** cum ira belli —uisset H I 93.
- desero.** tempus quam res maturius me —et J 42, 5. me cuncta cum fortuna —uere H II 41, 2. locum J 38, 3. Italiam atq. exercitum H I 28. quae —uerant in castris H IV 4. rem p. libertatem J 30, 3. deditionem J 70, 1. quae faciebam, ea —deseram J 85, 8. a legatis —tus est C 45, 4. oppida —ta propter — J 92, 3. castellum —tum ab ea parte J 94, 3. planities —ta J 48, 4. deserta fugā cultorum H I 86.
- desidero.** —ans solita convicia H III 67, 7. beneficia si —anda erant J 14, 3.
- desidia** (*obp.* labor) C 2, 5. socordia atq. d. C 4, 1. luxu atq. d. C 53, 5.
- designo.** *Vid.* consul. tribunus pl. —atus J 27, 2.
- desino.** bellum sumi —aegerrime desinere J 83, 1. bellum conditionibus —eret H i 4.
- desisto** ab obpugnatione J 25, 11.
- despecto.** agros —antem H II 32.
- despicio.** ignobilitatem Iugurthae J 11, 3. si iure me —unt J 85, 17. vos in mea iniuria despecti estis J 14, 8. despecti et indigni re p. habiti H I 48, 5. H I 41, 11.
- destino.** vobis per suffragia praesides — dominos H III 61, 6.
- desum.** huic quia bonae artes desunt C 11, 2. naturae magis industriam quam vim aut tempus deesse J 1, 2. neque animus negotio defuit, neque decretis labos H II 41, 1. in obsidio moranti frumentum defuit H IV 61, 14. rem familiarem etiam ad necessaria deesse C 20, 11. neque illi ad cavendum dolus aut astutiae deerant C 26, 2.
- deterior.** in deterius composuit H i 78.
- deterreo** ab persequendo J 50, 6. proelio J 98, 5. neque deterretur H I 100.
- detineo.** a quo incepto me ambitio d —uerat C 4, 2.
- detracta.** adversae res bonos —ant J 53, 8. militiam H III 67, 12.
- detraho.** vobis dignitatem, illi metum —i H I 48, 3. coria recens —cta H IV 5.
- detrimentum.** nequid res p. —i caperet C 29, 2. H I 48, 22. —to fore C 48, 2. minore —to vinci J 54, 5.
- detrudo.** aliquotiens de —sus H I 99.
- deturbo.** moenibus H II 75.
- deus.** *Libri dit.* *diis.* di B H I 48, 3. J 14, 19. dehis P J 14, 19. venienti quasi deo supplicabatur H II 23, 3. Iovem aut quem alium deum consultorem expectatis H III 61, 15. ut tanta mutatio non sine deo videretur H i 97. te dei monuere J 102, 5. penates H I 48, 16. 20. II 41, 3. 4. 96, 1. deorum auxilia C 52, 29. H II 41, 1. delubra C 12, 4. supplicia C 9, 2. templa C 12, 3. nutu J 92, 2. neque hominum neque deorum te pudet H I 48,

15. pro deum atq. hominum fidem C 20, 10. animus deis hominibusque infestus C 15, 4. — atq. hominibus pepercit C 52, 3. — immortalibus per hostias subplicare J 63, 1. — subplicia decernere J 55, 2. — sese curae esse J 75, 9. deis sacrata H I 22. i 88. deos negligere C 10, 4. inplorare C 52, 29. in animo habere J 24, 2. — hominesque testamur C 38, 2. J 70, 5. per d. immortalis C 51, 10. 21. 52, 5. H II 96, 3. apud deos cura rerum hum. oriatur J 14, 21. apud Samothracas deos in fidem acceptum H IV 61, 7. deis inm. confisus C 52, 28. fretus J 63, 1. 90, 1. — volentibus J 14, 19. — iuvantibus J 85, 48. alterum cum deis, alterum cum beluis commune C 1, 3. pro dei boni H I 48, 3.

devinco. devictis Atheniensibus C 51, 28. bonum publicum privata gratia devictum J 25, 3.

devoveo. se regibus H I 75.

dexter. in dextro latere J 49, 6. H II 68. in dextra parte C 59, 3. inter laeva — et dextrum flumen H II 18. ab dextra C 59, 2. H II 61. a sinistra ac dextra J 50, 4. dextra adsedit J 11, 3. dextra sinistra omnibus occisis J 101, 9. per hanc dexteram J 10, 3. in dextris vestris portare C 58, 8.

dextumus J 100, 2.

dicio. res p. in paucorum ius atq. d—onem concessit C 20, 7.

dico. facere quam dicere malebat C 8, 5. neque dicere neque facere quidquam pensi habebat C 23, 2. dicet aliquis J 31, 8. fide publica dicere iubere C 47, 1. ut dixi C 55, 1. ut supra diximus C 16, 1. J 84, 1. ut supra dictum est J 96, 1. uti dictum erat J 113, 6. caussam dicere J 69, 4. ea malo — quae C 51, 4. J 30, 4. meamet facta J 85, 24. tanta flagitia H I 29. haec C 40, 4. 49, 1. haec atque alia talia J 64, 3 *cont.* 81, 2 *et* 32, 1. illa J 31, 2. plura dicerem J 85, 50. quae supra diximus C 57, 2. J 33, 2. quae dixerit, studio rei p. dixisse C 52, 16. qui eas res dixere J 95, 2. sententiam dicere C 51, 9. parum J 19, 2. satis dictum est C 19, 6. J 19, 8. verborum satis dictum est H IV 61, 25. strenuis abunde dictum J 85, 50. ita C 19, 4. J 4, 5. *Vid.* bene. male. *Vid.* de. *sq.* acc. c. inf. C 19, 3 (ita). 22, 1. 48, 4. 49, 4 (quae se audisse dicerent). 50, 4. 51, 14. 29. J 4, 5 (ita). 62, 3. 71, 6. 75, 6. 90, 2. 112, 1 *Conn.* p. 63. quas adlatas sibi dicebat C 30, 1. 34, 3. 50, 5. J 34, 1. 37, 3. 38, 6. 52, 5. *dicor* *sq.* nom. c. inf. C 24, 3. 59, 3. J 9, 4. 113, 3. ea divisa dicebantur C 43, 2. J 17, 7 (qui regis). 75, 6. ut merito dicatur genitos esse H I 12. dicere *sq.* *membro interr.* J 17, 7. 31, 2. fertur dixisse, ne festinaret J 64, 4. fertur dixisse: o urbem *cel.* J 35, 10 *cont.* J 31, 8. quae dici aut fingi queunt probra J 44, 5. quae reprehenderis malivolentia et invidia dicta putant C 3, 2. dicendi finem facere C 52, 1. J 34, 1. haec atque — talia saepe dicendo J 32, 1. quae iracundia — dicitur C 51, 4. H IV 52 (?). dictum a gubernatore H IV 24 (?). dicta alia, set certatum utrimque H III 61, 11. pecunias Appio dictas H II 33. = **dictum.** dicta Adherbalis J 15, 2. aruspicias J 64, 1. contumeliosa dicta rettulerant J 20, 5. mea dicta sero probat H IV 61, 13. neque facto ullo neque dicto abstinere J 64, 5. facta an dicta pluris sint J 85, 14. Metelli dicta cum factis composuit J 48, 1. facta dictis exaequanda sunt C 3, 2.

dictito. dictitare sese — cepisse J 84, 1. *fals.* C 22, 2.

dictator. Sulla H V 13.

Didius, T. H I 55.

diduco. diducta manu hostium J 26, 9.

dies advenit J 113, 5. coepit J J 91, 4. consumptus erat J 98, 9 (*cont.* 62, 9. 93, 1). comitiorum venit C 26, 5. J 36, 4. insidiis statuitur J 70, 3. is — festus celebratusque — ostentabat J 66, 2. neque dies aut nox ulla quieta fuit J 72, 2. tempus, dies, fortuna C 51, 25. **diei** multum processerat J 51, 2. medio H II 77. vesper erat J 106, 2. (**die**) J 52, 3. **die** extremum erat J 21, 2. vix decuma parte **die** relicua J 97, 3. eum et proximum **diem** coniuncti eunt J 106, 1. illum diem — confirmaturum — initium fore J 49, 3. H III 67, 19 (?). diem locumque praedicat J 75, 5. conloquio diem locum tempus delegeret J 108, 2. nocte proxima ante diem

conloquio decretum J 113, 3. ei negotio proximum d. constituit J 93, 8. d. bello circumspicit H I 48, 8. diem statuit, ante **quam** — C 36, 2. in d. tertium constituunt J 66, 2. ante d. VI Kal. C 30, 1. post eum d. C 48, 3. — quintum J 102, 2. 109, 3. 112, 2. eo **die** C 18, 8. illo J 109, 3. certo J 79, 4. sexto J 91, 1. 101, 1. 105, 3. constituto J 13, 9. uno J 21, 2. postero J 29, 5. 38, 9. 59, 1. 68, 2. 75, 9. 112, 1. H IV 4. 6. superiore J 59, 1. amplius uno d. J 70, 1. in tali d. J 60, 3. toto d. intentos habuerat J 94, 3. Volcanaliorum d. ibidem moratus H IV 68. **dierum** X frumento J 75, 3. **dies** prolatando C 43, 3. dies noctisque C 27, 2. J 93, 2. 94, 4. H I 75 (multos d.). paucos d. conmoratus C 36, 1. circiter XL d. obperiuntur J 103, 7. in d. C 5, 7. 20, 6. 24, 2. J 7, 6. 74, 1. H I 43. III 61, 12. intra legitimos d. C 18, 3 *susp.* post — dies C 30, 1. J 90, 2. H III 67, 9. J 76, 5. cis paucos d. H i 23. sicuti aliis **diebus** J 94, 3. superioribus J 90, 2. diebus XL exerc. paravi H II 96, 4. d. X decederet J 38, 9. paucis d. J 13, 6. 24, 1. 35, 10. 49, 3. 46, 5. 64, 5. 86, 4. 107, 7. in d. proximum decem J 28, 2. paucis ante d. C 47, 1. paucis post d. J 11, 2.

differo. dilata proelia H IV 61, 13. —runt vos in adventum H III 61, 21.

difficilis. nihil tam asperum neque tam — e fore C 40, 4. quod haut — est H IV 61, 21. illis — e est temperare J 85, 9. —ia facere J 93, 3. rem difficilem J 92, 4. 93, 7. locus aditu —is J 91, 7. loci —es J 87, 4. utrumque casum difficiliorem fore J 97, 3. quod —illum in primis est J 7, 5. — — inter mortalis J 10, 2. = haut difficulter C 14, 5.

difficultas. loci —te coacti J 98, 5. in ea —te J 45, 1. ex —te rerum C 57, 2. contra tantas —tes providere J 90, 1. his —tibus circumventus J 7, 1.

diffidentia. non —ā futura, quae inperavisset 100, 4. —am rei simulare J 60, 5.

diffido. armis J 50, 1. sibi patriaeque C 31, 2. suis rebus J 46, 1. 75, 1. veteri exercitui J 43, 3. virtuti militum J 52, 6. vitae C 45, 4. timido et ex conscientia —enti J 32, 5. ne sui —erent J 36, 2.

diffuso. vires ingenium tempus —xere J 1, 4.

dignitas. plus valeat apud vos — vestra dignitas C 51, 7. statum dignitatis non obtinere C 35, 3. spes relicuae d. conservandae C 35, 1. pristinae suae d. memor C 60, 7. dignitati Lentuli parcite C 52, 3. — consulens J 33, 3. — satis quaesitum erat H I 41, 26. huius severitas —tem addiderat C 54, 2. vobis d. detrahi H I 48, 3. in lubidinem vortere J 41, 5. patriam cum ingenti —te dedistis H II 41, 4.

dignus. quid se —um foret C 51, 6. virum dignum te atque avo suo 9, 2. ita seque illisque dignum fore J 21, 4. si quid me vobisque dignum petiveris J 110, 8. quod dono dignum esset C 54, 4. memoriā digna C 4, 2. d. moribus factisque exitium C 55, 6. digna nomine decernite H I 48, 20. ampliore (potestate) dignus haberetur J 63, 5. si digna poena pro factis reperitur C 51, 8. non dignos homines C 35, 3. exemplum ab dignis ad indignos transfertur C 51, 27. digna timere J 62, 8.

digredior. ita —iuntur J 22, 5. 111, 4. ambo in sua castra J 109, 3. dein statim digrediens J 94, 2. domo digressus J 79, 7. a parentibus J 18, 11. a Tanai H III 49. Alpibus digressus H IV 28.

dilabor. plerique —untur C 57, 1. exercitus J 18, 3. hostes H i 52. dilapso tempore J 36, 4. omnis invidia —psa foret J 27, 2. facies, divitiae, vis corporis brevi —untur J 2, 2. discordiā maxumae res J 10, 6. illa quae socordia collecta sunt dilabentur H I 48, 21.

dilacero. res p. —ata J 41, 5.

dilargior. bonis dilargitis *pass.* H I 31.

dilato. castra H II 57. angustiae se —ant H III 43.

dilectus habeant C 36, 3. adversum vos habiti H I 48, 17.

diligens. diligenti imperio *cj.* H i 79. = **diligenter** amicitiam colere J 14, 2. —tissime eas res persecutus J 95, 2.

diligentia consulis C 51, 19.

dimidius. —a pars exercitus J 64, 5.

dimitto. Septimium in agrum Picenum, Iulium in Apuliam dimisit, alium alio C 27, 1. quos C. ante dimiserat C 42, 2. = dimittere auxilia J 8, 2. exercitum dimisit H IV 28. conventum C 21, 5. eos domum C 40, 6. J 47, 4. J 73, 2. eum ab armis H III 38. eum litteris eum J 9, 1. Placet eos dimitti C 51, 43. misereamini atque etiam armatos dimittatis C 52, 28. inpunitos eos dimisere C 51, 5. purgatiores dimittuntur H II 89. eum per scelus occupata periculosius dimissurum H I 41, 7.

dimoveo. Quos spes societatis a plebe dimoverat J 42, 1.

Dipone H I 75.

dirimo. ea res consilium —remit C 18, 8. utrimque proelium nox J 60, 8.

diripio. praedas inperatores cum paucis —ebant J 41, 7. Bithyniam —uere H IV 61, 9.

diruo. nova diruunt C 20, 12.

discedo. Numidae in proximos collis —unt J 54, 10. in loca —it J 56, 3. quo animus fert, eo d. J 54, 4. ab Zama J 61, 1 *cont.* H i 38. populus ex contione J 34, 2. ex castris C 36, 5. ab armis C 34, 1. 36, 2. J 21, 4. illa formido mentibus —sserat J 41, 3, *at.* dec—. infectis rebus domum J 28, 3. legati frustra J 25, 11. superior aut aequa manu C 39, 4. victus (*de petitione*) C 49, 2. graviter vulneratus C 61, 7. profugi —unt J 56, 6. senatus in sententiam Catonis —sit C 55, 1. in duas partis —unt Numidae J 13, 1. omnis Italia animis H i 2.

discepto. inter se de cunctis negotiis —arent J 11, 2. de controversiis iure potius quam armis *susp.* J 21, 4.

discerno. pecuniae an famae minus parceret, haut facile —eres C 25, 3. mons qui finis eorum —eret J 79, 3.

discessio plebis a patribus H I 9.

disciplina maiorum milites laborare cogere J 44, 3.

disco. in castris per laborem usu militiam C 7, 4. quae illi litteris, ea ego militando didici J 85, 13. litteras Graecas J 85, 32. latine loqui J 101, 6.

discordia aucta est H I 9. civilis C 5, 4. —ā maxumae res dilabuntur J 10, 6. ex qua omnes —ae ad censae H I 48, 14. —arum finis H I 9. iurgia —as similitates exercebant C 9, 2. —as volens H III 61, 17. ob —as civilis J 78, 1.

discordiosus. volgus seditiosum atq. —osum J 66, 2.

discrimen nullum inter bonos et malos C 52, 22. nullo generis aut inperi —ine H I 74.

discumbo. discubere (*de convivio*) H III 3.

disertus. Cato generis Romani —issumus H I 2.

disiectio. quos cohors disiecerat C 61, 3. disiectos circumvenire J 50, 6. 53, 3.

disiungo. flumen Iugurthae Bocchique regnum —ebat J 92, 5. Cappadocia ab Armenia —itur H IV 51. diiunctum undique regnis ab inperio eorum H IV 61, 10.

dispar. dispari genere C 6, 2. opibus —ibus J 52, 1.

dispergo. dispersi a suis J 51, 1. —os milites conducit J 98, 4. plebis vis soluta atq. —a in multitudine J 41, 6.

dispartio inter manipulos funditores et sagittarios J 49, 6. in latus equites tribunis —iverat J 46, 7. portas tribunis J 59, 1.

dispono. dispositis praesidiis C 50, 3. 55, 1.

dissensio. quae d. comitia inpediebat J 37, 2. civilis oriri coepit *susp.* J 41, 10 *Comm. p.* 80. propter —onem J 12, 1. in —one regum J 35, 1. Nobis primae —ones vitio evenere H I 7. iniuriae, discessio, dissensiones domi fuere H I 9.

dissentio ab reliquorum malis moribus C 3, 5.

dissero. quae in contione huiusce modi verbis —uit J 30, 4. multa ludis circensibus H II 90. multa de administrando inperio J 11, 5. de poena —unt C 51, 15. 52, 3. de timore C 51, 19. bene et compositae de vita et morte —uit C 52, 13. de studiis —, singulatim aut pro magnitudine rei

- ere J 42, 5. de se et p. r. commodo cum eis disserere J^o 102, 2. pro se breviter et modice, de pace —uit J 111, 1. multis mihi disserendum fuit docendumque *cet.* H III 61, 1. deinde hoc modo —uit J 84, 5. in hunc modum H II 41, 1. paucis instituta maiorum, quo modo —facta sit disserere C 5, 9. postea quae fecerit, —ere J 95, 4.
- dissideo.** —ere inter se coepere H IV 12.
- dissimilis.** dissimili lingua C 6, 2. ipsa d—*is* moribus J 85, 37. = haut dissimiliter situm munitumque J 89, 6.
- dissimulator.** cuius rei lubet simulator ac d. C 5, 4.
- dissimulo.** —are de coniuratione C 47, 1. Lentulum —antem coarguunt C 47, 2. —andi caussa vel expurgandi C 31, 5. paratus ad —anda omnia C 31, 7. ad simulanda *ac dissimulanda* negotia altitudo ingeni iner. J 95, 3 *cj.*
- dissolvo.** mortem cuncta mortalium mala —ere C 51, 20. plerosq. sectus —it J 17, 6.
- distraho.** animus multitudine —itur J 80, 7.
- distribuo.** copias in quattuor partis —erat J 101, 3. pecus exercitui per turmas —aequaliter —erat J 91, 1. ut quisq. venerat, aequaliter —erat C 56, 2. tempus ad pecuniam —endam J 12, 2. gladiatoriae familiae Campanae et in cetera municipia distribuuerentur C 30, 7.
- distingi male legebatur** H i 95.
- disturbo.** pax et concordia —antur H I 48, 13 *cont.* 15.
- diu noctuque** J 38, 3. 44, 5. 70, 1. noctu diuq. H II 54. = diu inter mortalis certamen fuit C 1, 5. d. in incerto habuere C 41, 1. d. multumq. fatigati J 94, 3. secum ipse d. volvens J 113, 1. = diutius ea uti licuisset C 39, 4. —in his locis esse C 58, 6. —resistere quivissent J 59, 3.
- diurnus.** —a merces H I 48, 7.
- diurnitas** belli J 64, 6. ad —tem usus H III 6.
- diuturnus.** —a quies C 31, 1. in magno —oq. bello J 79, 3.
- divello.** —i a parentum complexu C 51, 9.
- dives** C 37, 6. 45, 5. H IV 61, 10. ditium dominorum H III 61, 26.
- divido.** —di thesauros J 12, 1. diviso regno J 20, 1. legati regnum inter J. et A. —erent J 16, 2. praeda militibus —sa J 91, 6. Ea (negotia) ^odivisa hoc modo C 43, 2. qui locus Aegyptum ab Africa —it J 19, 3. freto —si ab Hispania J 18, 9. Euphrates et Tigris dividuntur medio spatio relicto H IV 51.
- divinus.** illi aut mentem divinam esse aut deorum metu cuncta portendi J 92, 2. intellegundi divina H III 60. divina atque humana C 12, 2. d. et humana cuncta J 5, 2. — — — omnia J 31, 9. 20. H I 48, 10. quae humana superant aut divina inpolluta sunt H I 41, 11. quibus non humana ulla neque divina obstant H IV 61, 17.
- divisio.** in —one [Numidiae] J 16, 5. — — orbis terrarum J 17, 3.
- divitiae.** otium atq. divitiae adfluere C 36, 4. otium d., optanda alias, oneri miseriaeque fuere C 10, 2. honori esse C 12, 1. ludibrio fuisse C 13, 2. gratia potentia, honos divitiae apud illos sunt C 20, 8. (penes eosdem) J 31, 9. libertas divitiae, decus gloria C 20, 14 *cont.* 58, 8. facies, magnae divitiae, vis corporis dilabuntur J 2, 2. quorum sanguine d. pessimis partae sunt H I 41, 21. gloriam atq. —as quaeri J 87, 2. ex qua ad paucos —ae pervenerunt J 31, 19. quibus —ae bono honestoq. potiores erant J 8, 1. **divitiarum** et formae gloria C 1, 4. avidus J 15, 4. cupido H IV 61, 5. animus lubricitatis et —arum victor J 63, 2. omnibus bonis plus gloriae quam divitiarum esse J 85, 40. **divitiarum** magis quam iniuriae caussa bellum inceptum C 51, 5. illis **divitias** superare quas profundant C 20, 11. vincere nequeunt C 20, 12. ut paupertas superaret C^o 53, 4. reliquere divitias imagines J 85, 38. exercitum —as munimenta regni me habiturum J 14, 1. laudamus C 52, 22. non inperium neque —as petimus C 33, 4. eas —putabant C 7, 6. honestas volebant C 7, 6. adversum —as invictum animum gerere J 43, 5. proscriptionem locupletum ob divitias H I 41, 17. homo maxumis **divitiis** C 48, 5. regnum inclutis d. H IV 61, 19.

omnis suos —is explevit C 51, 34. —is cum divite certabat C 54, 5. — et sumptibus cum maioribus contendit J 4, 7. armis atq. divitiis omnia consenuerunt C 20, 10. quib. bonum et aequom —is carius erat J 15, 3. ex divitiis luxuria — invasere C 12, 2.

divolgo. res — fama d—avit J 30, 1. fama per omnem Africam d—atur J 13, 1.

divorsus. divorsis itineribus C 50, 1 *cont.* 52, 13. d—is ex regionibus H II 82. per d—a euntes (fluvii) H IV 52. divorsi audistis C 20, 5. regem quaerere J 12, 5. agebant J 55, 7. abeunt J 87, 4. alium ab alio divorsos J 46, 4. alius alio quam maxime d—i J 50, 5. d—i redeuntes alius ab alia parte J 101, 2. metu atq. lubricine d—us agebatur J 25, 6. d—i pars ingenium alii corpus exercebant C 2, 1. in tam di—is mentibus J 31, 24. d—is moribus C 53, 6. d—a pars in civilibus armis H I 5. divorsa capessivit H III 68. d—a inter se mala, luxuria atq. avaritia C 5, 8. divorsissimas res, voluptatem — praemia J 85, 20. d—orum ordinum H II 39. ab ea fama d—um est J 17, 7. ab his longe d—as litteras C 34, 3. = divoris considerant C 61, 3.

divus. bene iuvantibus divus H I 41, 27.

do. fortuna probitatem — neque dare neque eripere cuiquam potest J 1, 3 *cont.* H III 61, 24. beneficia dare J 96, 2. dandis — accipiundis beneficiis C 6, 5. quos (finis) maioribus p. r. dedit J 14, 8. frumentum dare J 46, 5. frum. publice datum J 44, 5. iusiurandum (perscriptum) C 44, 2. litteras Volturcio ad Cat. C 44, 4. locum hostibus introeundi J 38, 6. mandata verbis C 44, 6. negotium Umbreno C 40, 1. nomen insulae H II 2. occasionem pugnandi hostibus C 56, 4. *Vid.* operam. rursus mihi patriam, deos penatis cum ingenti dignitate dedistis H II 41, 4. Lucullus pecuniam Quintio H V 9. *Vid.* poenas. provinciam senatus dederat C 19, 2 *cont.* J 82, 2. H V 10. se Metello dederant J 75, 5. *Vid.* signum. vades J 35, 9. 61, 4. fortuna usum dedit bene suadendi H IV 61, 4. pacto (ei) vitam dederant H IV 61, 7. civitate — data H I 41, 12. exercitus Sullae datus est H I 57 (*rect.* traditus). si fides publ. data esset C 48, 4. fide data J 61, 4. (atq. accepta) C 44, 3. J 81, 1. foedus et amicitia dabuntur J 104, 5. virtuti honos (non) datur J 3, 1. cum imperio non empto, set dato a vobis H I 48, 7. pacem datam H IV 61, 13. senatus utrique datur J 13, 9. stipendium neutri datur H II 96, 6. a vobis vix annuus sumptus datus est H II 96, 2. (terra) testamento nobis data H II 39. venenum tibi datur H I 30. quos ingenium socios dabat H III 67, 17. dominationis servitium suum mercedem H I 41, 2. dono dare *vid.* donum. non se luxui conrumpendum dedit J 6, 1. hostis paene victos dare J 59, 3. ambitione praeceps datus est J 63, 6. dando et pollicendo multa J 16, 3. dando sublevando ignoscendo C 54, 3.

docceo. opes suas, inparatam rem p., magna praemia coniurationis docere C 17, 1. eadem — de paratis incendiis — senatum docet C 48, 4. senatum docerent de caede fratris J 13, 3. *Sq. acc. c. inf.* C 27, 4. J 40, 4. 49, 1 (*om. esse*). 68, 3. C 47, 1 (*Conn. p. 63*). [H i 87 docuit vinum aqua misceri.] uti doctus erat J 12, 4 *cont.* J 50, 5. illa optima doctus sum J 85, 33. doctus militiam H I 105. litteris graecis — docta C 25, 2. docti quo modo facerent J 103, 7. docendum fuit, quas ob iniurias — H III 61, 1. = doctissimorum hominum H i 1. litteris — iuxta atq. doctissimae eruditus J 95, 3.

doctor. (litterae) quae — doctoribus — nihil profuerant J 85, 32.

documentum. quarum rerum maxuma d—ta haec habeo, quod C 9, 4.

doleo. quasi dolens eius casum C 40, 2. quod ceteri dolere solent J 110, 3. laetandum magis quam dolendum casum tuum J 14, 22. dolere pro gloria inperi J 39, 1. illis dolentia J 84, 1.

dolor. dolore iniuriae — cupidam C 28, 4. dolore permotum iniurias vindicaturum J 20, 4. eo dolore impeditus J 83, 1.

dolium H IV 8.

dolus. neque illi ad cavendum dolus aut astutiae deerant C 26, 2. in J.

tantus d. erat J 46, 8. d. Numidarum nihil languidi patiebatur J 53, 6. cavendus est H III 61, 20. quid nisi dolum in praesens expectas ab illis H IV 61, 19. dolum qui parabatur enuntiat C 28, 2. ad perniciem eius d. quaerere J 70, 1. per dolum J 11, 8. H IV 61, 6. composito dolo J 111, 4. bellum tractum socordia magis quam dolo J 36, 3 *cont.* H II 41, 8. nihil d—o factum J 107, 3. d. obscurati J 49, 5. d. an vere cunctatus J 113, 1. dolis atque fallaciis contendit C 11, 2. **dolis** capere C 14, 5. J 14, 11. interficere J 6, 3. vitae insidiari J 22, 4. temptare J 23, 1. fatigari J 56, 1. casum victoriae invenire J 25, 9.

dominatio. spes magna, d. in manibus fuissent C 20, 2. d—onis certamen J 41, 2. H I 7. finem facere H III 61, 11. in vos (H III 61, 11) mercedem H I 41, 2. omnia retinendae d. honesta H I 41, 8. satietas d. eorum J 31, 20. socium H III 61, 23. spes C 17, 5. **dominationem** retinere H III 61, 28. Sullae non queri H I 82. ad d—onem adensus J 31, 16. — modestus H II 86. concessere in paucorum d—onem H III 61, 6. inperium in superbiam d—onemque se convertit C 6, 7. post Sullae d. C 5, 6. Sullae d—one agros amiserat C 28, 4. pellere d—one H III 61, 3. certare de d. in vos H III 61, 11. d—ones adfectabant H I 10.

dominor. — ari illi volunt, vos liberi esse J 31, 23. ad exitium usque tribuni —atus est H III 61, 10. lubido —atur C 51, 3. fortuna in omni re C 8, 1. dominandi lubido C 2, 2. studium C 33, 3.

dominus. id est dominum non inperatorem esse J 85, 35. inter T. et dominum Perpennam H III 3. inperia dominorum (servi) J 31, 11. munera ditium d—orum H III 61, 26. illa dominis restituo *susp.* H I 41, 18. iustos dominos volunt H IV 61, 18. vobis uti praesides olim ita nunc d—os destinatis H III 61, 6. servi abdita a dominis trahebant H III 67, 17.

Domitius H I 69.

domo. domiti pecoris J 75, 4. reges bello domiti C 10, 1. recens domiti Isauri H III 53. omnia d—ita armis C 36, 4. virtus omnia d—uerat C 7, 5.

domus. domum cupere C 11, 4. 51, 33. Catilinae frequentare C 14, 7. vacuum nuptiis facere C 15, 2. et semet igni conrumpunt J 76, 6. hospitis violare H III 50. d. coniuges agros inperium (rapta habere) H IV 61, 17. ad Octavi d. H II 40. domo eius uti J 12, 3. domus intactae H II 21. domos atq. villas — exaedificatas C 12, 3. 52, 5. suas gloria decorabant C 12, 4. binas — continuare C 20, 11. fana atq. d. spoliari C 51, 9. = **domi** militiaeque C 5, 9. 6, 5. 9, 1. 29, 3. 53, 2. J 14, 1. 31, 25. H II 41, 1. militiae et domi H I 1. *Vid.* belli. domi forisque J 85, 3 *cont.* C 20, 13. 51, 21. apud socios — domi C 51, 38. J 8, 1. domi — hic (in senatu) C 52, 23. domi — adfluere C 36, 4. dissensiones fuere H I 9. habere aliquem J 5, 5. honores instituti J 79, 10. metuere poenas J 79, 7. multitudinem minuere J 19, 1. cui nihil est H I 48, 15. nobiles C 17, 4. parci C 9, 2. domui suae C 28, 1. = **domum.** *Vid.* dimitto. discedunt J 28, 3. ire J 12, 3. pergere C 44, 3. se proripere C 32, 1. redire H I 99. revorti J 8, 2. domum regiam comportant J 46, 6. domos suas invitant J 66, 3. in domum D. Bruti perducit C 40, 5. = **domo** expulerat C 37, 5. egressus C 46, 4. extorris d. patriae J 14, 11. exul J 14, 17. proficisci J 79, 4. digredi J 79, 7. procul ab domo H IV 61, 16.

dono. omnia militibus donat J 87, 1. meritos more militiae donat J 54, 1. donatum atq. laudatum magnifice J 8, 2.

donum. dono dare J 5, 3. 85, 38 (virtus neque — neque accipitur). H I 41, 17. II 41, 5 (ut vivatur — atq. accipitur). 41, 12 (animam). III 61, 27 (rustici magistratibus in provincias d. dantur). quod dono dignum esset C 54, 4. dona omnia in benignitate habebantur J 103, 6. militaria dona J 85, 29. quaerere H V 15. donis conrumpere J 97, 2. 102, 15.

dormio C 13, 3. J 12, 5. 71, 4.

dubitatio. inter moras et d—onem senatus J 30, 3. diebus per d—onem consumptis J 62, 9.

dubito. dubitavit acie pars H I 103. perterritis ac dubitantibus ceteris

C 28, 1. dubitando et dies prolatando C 43, 3. nubere — abat C 15, 2. —ans quid facto opus esset C 46, 2. dubitare — an minus fideret J 74, 1. —avere fortior an felicior esset J 95, 4.

dubius. d—um rationes trahere J 97, 2. d—o atq. haesitante I. J 107, 6. hostibus d—is instare J 51, 5. dubius consili H III 81. d. quidnam ostenderet J 49, 5. dubiae res C 10, 2 (atq. asperae). 39, 3. 51, 1. J 14, 5. quae si d—a aut procul essent J 85, 48. d—a nisu J 94, 2. dubium an insula sit H II 83. dubium habetis num H III 61, 8. anima nostra in dubio est C 52, 6. = haut dubie victor J 102, 1. — — Nysa genitus H IV 61, 9.

ducenti C 30, 6. J 62, 5.

duco. exercitum ad urbem H I 48, 22. ducit ad castra H III 67, 10. exercitus partem ipse ducebat J 55, 4. quos ducebat J 106, 3. eum Romam J 32, 1. in vincula J 33, 3. per triumphum H IV 61, 8. sibi ducere trahere rapere J 41, 5. sorte ductos H IV 5. murum H II 68. modestiam in conscientiam J 85, 26. sua necessaria post illius honorem J 73, 6. vos cognatorum loco J 14, 1. quae prima mortales ducunt J 41, 1. 76, 6 (*pass.*). 54, 4 (*pass.*). 62, 4. 9. 74, 1. 80, 6 (*pass.*). H IV 61, 17. pro C 3, 2. *pass.* C 12, 1. H I 10. quod honori ducitur J 11, 3. quam non minoris ducebat J 32, 5. quae mox usu fore ducebat J 93, 5.

ducto. *Vid. Conm.* p. 105.

ductu eius curata H I 55. II 96, 1 meo.

dulcis. mare Ponticum dulcius quam cetera H III 45. fontes d—issumi H IV 13.

dum. inbecilla est virtus dum pendet H i 103. ne, dum — parcant, perditum eant C 52, 12. conmoratus dum exornat C 36, 1. 50, 1. 56, 1. 58, 4. J 4, 9. 22, 1. 32, 2. 52, 5. 58, 1. 95, 1. 101, 5. 9. H I 41, 6. III 67, 2. i 24. tantum modo remorati dum — putant J 53, 3. Quae res plerumque — pesum dedit, dum alteri alteros vincere volunt J 42, 4. bella orta sunt, dum pauci adfectabant H I 10. dum premebantur avortere H IV 61, 6. dum Carthag. incoleres fuere, — patiebamur J 14, 10. non amplius dum bellum positum est, aequo iure agitatum H I 9. an expectatis, dum invadat H I 48, 10. conspici, dum — faceret, properabat C 7, 6. decere pati, dum — caperent J 68, 3. nihil pensi habebat, dum sibi regnum pararet C 5, 6. 14, 6. 40, 4. *Obscur.* H i 96.

duo C 9, 3. 18, 5. 36, 5. 53, 6. 56, 1. 2. 58, 6. J 13, 1. 14, 14. 19, 3. 23, 2. 28, 1. 38, 6. 41, 5. 52, 1. 55, 6. 78, 1. 2. 79, 5. 98, 3. 102, 2. 103, 2. 104, 3. H I 61. III 19. 56. IV 15. 18. duum milium J 50, 3. 91, 3. 106, 5. milium passuum duorum H II 85. duorum Carthaginensium J 79, 1. inter duos reges bellum patratum foret J 21, 2 *cont.* 52, 1.

duodecim C 43, 3. 55, 3.

duplex. duplici acie H III 70.

duplico. —averat bellum H I 26. —at curam H II 41, 2. —ato numero H III 67, 19.

duritia. —am consuetam habuisset (Marius) J 100, 5.

Durrachium H I 85.

dux. hostium C 52, 24. H II 96, 6. Carthaginensium J 5, 4. dux atq. imperator vitae animus est J 1, 3. contra praeceptum ducis H III 67, 15. in ore ducis H i 63. probare d—i H i 110. ducem romanum H IV 61, 13. nactus H I 16. idoneum ex captivis nactus H III 67, 14. praeter idoneum d. nihil abest H I 48, 8. ducem et auctorem sequimini H I 41, 27. d—em illis mutatum J 49, 2. pollicetur sese itineris periculique ducem J 93, 6. Aenea duce C 6, 1. amisso duce J 18, 3. ab duce praedocti J 94, 1. ipsi duces feroces esse J 98, 6. occurrere duces H II 17. d. optimi H I 48, 21. ducem J 85, 46. grati ducibus suis H I 23. duces turmarum J 38, 3. multitudinum C 50, 1. maxumis ducibus H i 102. avidis promptisque d—ibus H II 19. ab ducibus nostris pugnatum J 114, 1.

• [non legitur nisi e castris C 61, 8. e contempto H I 48, 2. e locis H i 25. e muris H II 53. e periculo C 48, 4], ex. = **ex** eo tempore J 11, 8. =

Vid. abeo, accerso. agere praedas ex — J 32, 4. 88, 3 (praedator ex sociis J 44, 1). cepisse ex illis spolia J 84, 1. casus ex regno in servitium J 62, 9. cogere ex Latio J 95, 1. conlecta ex tuguriis J 75, 4. conquirere ex agris J 75, 4. demittere ex muris H II 53. discedere ex C 36, 5. J 34, 2. egredi ex C 49, 4. eicio J 14, 10. *Vid.* eripio. erumpit ex Ponto H III 41. evocare ex hibernis J 37, 3. invasere e locis H i 25. mittere ex Mauretania H II 25. obperior ex urbe C 58, 4. adcurrere ex Bithynia H II 48. onerare ex flumine J 75, 6. ex sarcinis paludamenta ostentari H III 70. pendere ex (*transl.*) J 14, 23. 107, 4. praecipitatus ex regno J 14, 23. procedere C 61, 8. J 46, 5. proficisci C 44, 2. H II 3. profugere C 46, 4. J 76, 1. 13, 4 (ex proelio). propius est ex pace — ad arma H I 48, 10. ex curia se domum proripuit C 32, 1. tumultum ex tumultu, bellum ex bello serere H I 48, 7. IV 61, 21. subvenire ex castris J 54, 10. trahere ex occulto H III 67, 17. transvectae ex Sicilia in Africam J 28, 6. legati ex oppido Lepti venerant J 77, 1. ex tenebris et locis editioribus facilia visu J 98, 7. procul et divorsis ex regionibus H II 82. = ex altera parte Antonius C 59, 4. ex lateribus adgredi C 60, 5. = *Vid.* accipio. audio ex C 47, 1. 49, 4. cognosco ex C 44, 5. 57, 3. J 9, 3. 73, 1. 94, 3. 97, 4. 106, 2. 112, 1. nosci ex H III 67, 2. ex Iugurthae proelio clamorem augeri J 52, 6. interpretatum ex libris Puniciis J 17, 7. respondere ex prodigiis C 47, 2. ex libris Sibyllinis portendi C 47, 2. quaerere ex J 85, 16. velle magis manifeste ex illo habere J 33, 4. = efficere ex H IV 61, 8. facere ex C 51, 42. 52, 19. J 10, 2. H I 48, 2. *pass.* C 5, 9. 10, 6. 58, 1. J 14, 16. 91, 1 (utres ex coriis). *cont.* ex gregariis alios senatores — videbant C 37, 6. instituit ex omni copia duas legiones C 56, 1. turmam parare ex fortissimis J 98, 1. compositum ex J 2, 1. 18, 3. nectere ex viminibus vasa H IV 1. scuta ex coriis J 94, 1. ex latere nova munimenta H III 26. arcem habent ex spoliis H III 61, 6. = delegere ex copia J 93, 8. 103, 2. ex eis J 23, 2. scribere milites ex classibus J 86, 2. sumere aliquem ex populo monitorem J 85, 10. ex parte cohortium stationes locatae H i 43. alii ex coniuratione deprehensi C 48, 4. ex omnibus aequae aliquos J 101, 3. ex eo numero complures C 42, 3. *cont.* C 33, 1. J 18, 4. 38, 6. genus ex copiis regis firmissimum J 56, 2. ex aliis in primis magno usui est memoria J 4, 1. ex omnibus maxime tutos J 14, 12. 15, 4. medius ex tribus J 11, 3. ex eis minime cupiunda J 3, 1. minus ex illis J 11, 3. multos ex Romanis J 7, 7. ex militibus optimum quemque C 59, 3. ex omni copia pars quarta C 56, 3. pauci ex C 6, 4. 50, 1. plerique ex J 19, 7. 29, 2. quadraginta ex amicis J 35, 9. *cont.* 58, 3. quisquam ex C 36, 5. 61, 5. singulos ex senatu J 13, 8. unus ex J 30, 4. 35, 6. 67, 3. 69, 4. mittere ex praesentibus J 93, 7. nactus ex captivis ducem H III 67, 14. ex illis testis commodare C 16, 2. *Simil.* persolvere ex possessionibus C 35, 3 (liberales ex sociorum fortunis C 52, 12). ex magnis rapinis nihil relicui C 28, 4. = gignere ex J 5, 5. oriri ex C 6, 3. 34, 2. 51, 27. J 5, 5. 72, 1. 108, 1. 48, 3. coepit ex virtute nobilitas J 85, 17. = ex cohortibus miles J 93, 2. ex coloniis C 17, 24. 28, 4. ex equestri ordine C 17, 4. ex factione media consul H III 61, 8. ex gente Masinissae J 108, 1. *cont.* J 35, 2. C 55, 6. quem ex illo globo nobilitatis J 85, 10. taurum ex grege H II 8. cohortes ex legionibus J 100, 4. multi ex loco servi H III 67, 17. epulae ex Mauretania H II 23, 4. ex nobilitate C 43, 2. J 41, 10. senator ex proscriptis H III 3. voluntarius aut ex sociis C 56, 2. = venire ex invidia in gratiam J 13, 7. redire ex postrema fuga H III 67, 2. retractus ex fuga (itinere) C 47, 4. 39, 5. 48, 3. = requiescere ex miseriis C 4, 1. ex tanta properantia tractum bellum J 36, 3. ex summa laetitia tristitia invasit C 31, 1. frumenti ex inopia satias facta H II 29. inermes ex proelio viros H II 64. = ex commodo J 82, 1. ex fuga sequitur J 54, 4. ex inproviso J 14, 11. 16. 20, 3. 53, 1. 58, 1. ex insidiis J 61, 1. 113, 6. ex itinere C 34, 2. J 56, 3. ex occulto J 59, 2. ex propinquo H III 67, 4. = accedebat ex malis moribus plus sollicitudinis J 44, 2. ex qua (trib. potestate) omnes discordiae ad censas H I 48, 14.

in spem adductus ex oportunitate J 48, 2. adferre solet ex providentia timorem J 7, 5. ex rapinis consulatum adeptus H I 48, 4. adrogare sibi ex aliena virtute J 85, 25. ardere ex licentia aut odio H III 61, 13. avidus ex insolentia H i 77. ne quemquam ex calamitate aliorum metus cepit J 85, 47 *cont.* J 40, 5. concedere ex virtute J 85, 25. ex suo terrore contenderent H I 67. ex difficultate existumans C 57, 2. studium ex aetate flagrabat C 14, 6. terror ex fiducia sui incessit H II 60. ex divitiis luxuria invasit C 12, 2. ex quo illi opes inventae J 70, 2. gloriam ex culpa invenit J 94, 7. laetati ex perfidia J 69, 3. magnificus ex A. socordia J 55, 1. metuere ex illis J 52, 16 *cont.* J 40, 2. *cfr.* timere J 39, 2. 62, 8. diffidere J 32, 4. vereri J 50, 1. anxium esse J 6, 3. nomen indere ex H II 2. J 78, 1 *cont.* J 5, 4. ex petitione odio incensus C 49, 2. ex negotiis obnoxii C 48, 5. honores non ex merito, set debitos repetit J 85, 37. sperare ex victoria talia C 37, 6. spes bona ex vobis H III 61, 4. maius commodum ex otio venturum J 4, 4 *cont.* J 31, 19. ex aliis rebus haec fama valebat C 14, 7. = ex aequo et bono — ex iure gentium J 35, 7. ex ambitione egi H II 96, 5. ex commodo aestumare C 10, 4. ex composito H II 12. ex nulla conscientia C 35, 2. ex consuetudine J 71, 4. *al.* J 85, 9. ex copia J 39, 5. 54, 9. 76, 3. 98, 3. ex lubricitate C 8, 1. J 40, 5 (ex rumore). 42, 4. 54, 5. H I 48, 17. ex aliorum more J 61, 3. ex oportunitate J 76, 1. ex praecepto C 44, 1. J 13, 7. 94, 1. ex re aestumare C 10, 5. ex rogatione J 40, 4. ex senatus consulto *simil.* C 42, 3. J 28, 3. 62, 5. ex sententia J 38, 4. 43, 5. 85, 27. 113, 4 (eius). 109, 4 (ex s. ambobus). ex tempore J 70, 3. ex vero C 8, 1. ex voluntate C 26, 1. J 111, 3. 83, 3. 46, 4 (quae — forent).

ea — inrupere J 38, 6. ea — evadere J 50, 6.

eadem regreditur J 93, 5. eadem escendens descendensque J 94, 2.

Eburina iuga H III 67, 14.

ecce J 14, 11.

ecfero. uti quemque honore extulerat J 49, 4. sese ecferens J 14, 11.

edico. iussus quae sciret edicere C 48, 4. = edictum J 45, 2. H III 67, 2.

edo. orationem scriptam edidit C 31, 6. = **editus.** locus H III 70. mons in immensum J 92, 5. collis magna parte ed. J 98, 3. edita undique H i 16. editor J 58, 3. 98, 7. H I 98. editissimus collis H I 72.

edocceo. acta edocent J 53, 8 (atq. audiunt). 93, 6. avaritia superbiam crudelitatem, deos neglegere, omnia venalia habere edocuit C 10, 4. iuventutem mala facinora — ebat C 16, 1. populum — uisset id agi J 27, 2. eum edocet quae ageret J 49, 1 *cont.* 109, 1. edocti a nobilitate J 66, 4. quae parabantur a perfugis edoctus J 56, 2. per legatos cuncta edoctus C 45, 1. J 112, 2.

educio. expeditos J 68, 1. gladium C 51, 36.

effemino. avaritia corpus animumque virilem effeminat C 11, 3.

effetus. effeta aetate parentum *cj.* C 53, 5.

efficio. se aliquid Romae precio aut gratia effecturum J 29, 3. iussa J 24, 1. mandata J 58, 5. plus timoris quam periculi C 42, 2. quod intenderat J 25, 10. speciem captae urbis H i 38. speciem efficit Scythici arvus H III 44. maxima vis utriusque effecta J 91, 1. efficio ut C 26, 3. J 40, 4. 61, 4. memoriam quam maxime longam — ere C 1, 3. se e contempto metuendum H I 48, 3. ex rege miserrum servorum H IV 61, 8. decreta exequendo rata H III 61, 16. me extorrem — effecit ut ubi vis — essem J 14, 11. usu par similisque efficiebatur C 14, 4.

effodio. effossi oculi H I 30. 55.

effrenatus. homines — aetate lubricitatis H IV 53.

effringo clausa J 12, 5.

effugio. manus inopias vix effugi J 14, 14. tanta mala C 40, 3.

effundo. vulgus effusum oppido J 69, 2. effuso exercitu J 55, 4. effusus hostis invadi J 87, 4. effusas urbis *cj.* H i 25. effusi consedere J 98, 5. temere et effuse euntes J 105, 3.

eg eo. alterum alterius auxilio eget C 1, 7. neque fortuna eget J 1, 3. quibus non egerem J 14, 3. eguisse amicitiae tuae J 111, 3. egentia aquae J 89, 5. auxili J 14, 23, 31, 29. neque consili neque audaciae eguere C 51, 37. alienae opis H II 41, 4. omnium honestarum rerum J 14, 17. bello variarum rerum egenti J 43, 3. nullius idoneae rei J 57, 1. = **egens** C 18, 4. 33, 2. 37, 8. egentissimus quisque J 86, 3.

egestas facile habetur sine damno C 37, 3. quos flagitium eg. conscius animus exagitabat C 14, 3. res tempus, pericula eg. hortantur C 20, 15. e. civium curae est H I 48, 15. frumenti atq. aliarum rerum C 58, 6. pabuli J 44, 4. egestatis admonere C 21, 4. nobis reliquere — egestatem C 20, 8. fugam exilium e — tem amisisti J 24, 23. pro quis famem et e. redidistis H II 96, 6. habemus publice e. privatim opulentiam.

ego C 2, 8. 3, 3. 4, 4. 6, 1. 8, 2. 9, 4. 20, 2. 5. 40, 3. 48, 9. 51, 15. 35. 41. 52, 5. 24. 34. 36. 58, 1. 3. J 4, 3. 4. 5. 9. 10, 1. 6. 8. 14, 3. 8. 12. 14. 20. 23. 24, 5. 9. 31, 5. 6. 21. 27. 85, 1. 12. 13. 14. 15. 24. 26. 30. 34. 108, 3. 110, 1. 3. 5. 6. 8. H I 41, 16. 48, 9. II 41, 4. 9. 96, 8. III 61, 13. 17. IV 61, 4. 10. 11. 15. egomet J 85, 13. 47. 110, 2. mihi C 1, 3. 2, 9. 3, 2. 3. 4, 1. 2. 13, 2. 15, 3. 20, 2. 3. 6. 35, 5. 36, 4. 51, 4. 17. 52, 2. 3. 8. 11. 16. 53, 2. 4. J 3, 1. 10, 3. 14, 1. 3. 4. 8. 17. 25. 24, 3. 31, 5. 85, 1. 4. 6. 9. 14. 17. 24. 25. 26. 28. 39. 95, 2. 110, 3. H I 41, 1. 18. 22. 26. 48, 12. II 41, 1. 3. III 61, 1. 11. 23. IV 61, 4. 13. me *acc.* C 3, 5. 4, 2. 20, 17. 35, 3. 51, 9. 52, 16. 58, 18. 19. J 4, 2. 4. 9. 10, 1. 2. 14, 1. 2. 3. 6. 9. 11. 20. 23. 24, 2. 6. 7. 10. 31, 1. 42, 5. 85, 3. 5. 10. 13. 16. 17. 26. 27. 34. 39. 47. 110, 4. 8. H I 5. 41, 18. II 41, 2. 10. 12. 96, 1. 3. 4. III 61, 3. IV 61, 10. 15. memet J 4, 2. me *abl.* C 20, 16. 52, 2. 58, 5. J 85, 47. 110, 4. 8. H II 96, 10. memet J 85, 4.

egredior. egredienti ex senatu C 49, 4. castris J 91, 3. 93, 2 (aquatum). curia J 15, 2. domo C 46, 4. oppido J 91, 4. provincia J 44, 4. Roma J 35, 10. flumen Mulucham J 110, 8. finis suos H I 87. angustias H III 33. egredientibus Romanis J 56, 4. ad obpugnandum J 59, 1. cum occasu solis J 91, 2. silentio J 106, 4. H III 67, 4. egressus Sertorius H II 27. scalis egressi milites J 60, 6. ad summum montis J 92, 3. extra vineas J 94, 3. in laxiores agros H III 67, 14.

egregius adulescens C 52, 31. homo novos C 23, 6. vir J 4, 6. 82, 2 (in aliis artibus). iustos et egregios agere H I 63. —us militiae H I 106. cetera e —us H V 6. egregius factis J 63, 7 (*al.* egregiis). cultus corporis H IV 46. facinora J 2, 2. 79, 1. facta H I 41, 12. fama H IV 61, 2. liberalitas C 49, 3. merces H I 41, 23. virtus C 53, 4. alia magna et egregia tua J 10, 2.

egressus. itinera e — usque eius explorat J 35, 5.

eheu me miserum J 14, 9.

ecio. finibus J 14, 8. ex Africa J 14, 10. civitate H I 46.

elegans inperium H i 79 *susp.* psallere saltare elegantius C 25, 2.

elephantus J 29, 6. 32, 3. 40, 1. 49, 1. 52, 5. 53, 3. 4. 62, 5.

eloquentia. satis — ae, sapientiae parum C 5, 4. eloquentia — par C 54, 1.

ementior. —undo quae se audisse dicerent C 49, 1.

emereo. emeritis stipendiis J 84, 2.

emerge. navigia fundo — unt H IV 22.

emineo. axibus eminebant veruta H III 22. —ntia saxa J 93, 4. radices J 94, 2. patibulo eminenti adfigebatur H IV 41.

eminus tela missa J 58, 3. 101, 4. pugnare J 51, 4. 57, 4. terrere J 94, 3. sauciari J 50, 4.

emitto. emissae eo cohortes J 77, 3. iacula manu aut tormentis J 57, 6. (eminus) J 101, 4.

emo. tabulas signa toreumata C 20, 12. emundi aut mutandi copia J 18, 5. periculose a paucis emi quod multorum esset J 8, 2. exercitu non empto, set dato H I 48, 7.

emior. per virtutem C 20, 9. emori meis fortunis honestus exitus J 14, 24.

emptor. urbem — si emptorem invenerit J 35, 10. —es bonorum H IV 35.

- en** C 20, 14. J 9, 2. H II 41, 10.
Enceladus *vid.* H III 59.
enim C 51, 17. J 14, 23. 95, 2. H I 48, 11. III 61, 7. IV 61, 4. i 14 (?). at enim C 51, 25. neque enim H III 61, 25. = enimvero C 2, 9. 20, 10.
eniteſco. uti virtus eniteſcere poſſet C 54, 4.
enitor. ita ſe eniſum, ut — probaretur J 22, 2. eniterer uſui eſſe J 14, 1. enitimiſi, ne — videar J 10, 8. ab fautoribus ſumma ope eniſum, ne — fieret J 25, 2.
eno. enare conati fuerant H III 24.
enumero. quae belli ſaevitia eſſet, quae — acciderent enumerare C 51, 9. quid proelia, expeditiones, oppida exciſa enumerem H II 96, 6.
enuntio Ciceroni dolum C 28, 2.
eo *verb.* tardius iere J 79, 5. equites late, pedites quam artiſſime ire J 68, 4. equites temere et effuſe euntes J 105, 3. neque late ire ſet — H I 86. ſocordius ire milites H III 71. coniuncti eunt J 106, 1. ſolum cum Sulla iturum J 107, 5. quibuſcum optaviſſet ire H III 8. cum Mario eundi [*in bellum*] J 84, 3. praecipites eant J 31, 6. *var. ſcr.* C 37, 4. ad oppidum Laris 90, 2. *al.* H IV 3. quos advorſum ierat J 101, 8. contra iniurias armati eatiſ J 31, 6. domum ſua viſens eat J 12, 3. huc ire atq. illuc H III 61, 26. in bella euntibus H II 14. quantis animis ierit in Quintium H III 61, 11. ire pedibus in ſententiam C 50, 4. obviam C 6, 5. J 5, 1. 7, 4 (eundo). 14, 25 (ite). 22, 4 (iſſe). 31, 4. 42, 1 (ierat). 97, 5. H I 58 (iretur). 89. III 67, 11. Euphratem et Tigrim per diſſorſa euntes H IV 52. quo ire intenderant J 107, 7. quocumque ire placet C 51, 7. Romam eundi potestas J 104, 2. legatos ire J 103, 3. *cf.* *ſine legati vocabulo* J 102, 3. vaenum J 28, 1. ire via qua capessundam arbitror libertatem H III 61, 2. ereptum ire J 85, 42. perditum C 36, 4. 52, 12. J 31, 27. ultum J 68, 1.
eo *adv.* eo advocat C 46, 6. convenere C 17, 3. quo animus fert, eo diſcedunt J 54, 4. eo mittere J 77, 1. 4. ubi — curabat eo acerrime niti J 60, 1. eo pergit J 56, 4. venire C 44, 2 (*liberius relat.*). 60, 2. J 39, 5. 76, 5. 102, 2. eoque (*in pecus*) inponit J 75, 4. eo reſpiciens J 35, 10. eo natus ſum J 24, 10. eo ille proceſſit ut H I 41, 8 *cont.* J 21, 1. eo magnitudinis proced. J 1, 5. vecordiae J 5, 2. eo miſeriarum venturus eram J 14, 3. = eo fit ut C 52, 23. 53, 4. eo magis quod C 4, 2. J 22, 1. 64, 6. eo — quia C 20, 3. 52, 11. J 89, 7. eo ita feciſſe, quo — forent C 22, 2. 48, 4. eo magis honeſti ſunt J 3, 1. neque eo magis cupido J. minuebatur J 20, 6. eo magis refert C 52, 16. — eo profuſius deditus erat C 13, 5 *cont.* J 55, 3. 80, 6. 94, 6. quo minus — eo magis C 54, 5 *cont.* J 22, 3. 31, 17. 55, 4. 85, 2.
eodem adcedit J 113, 6. adferre C 46, 6. profectus J 35, 9. venire J 90, 2. dicta eodem intendere J 64, 1. a quo incepto — eodem reſſus C 4, 2.
epiſtula J 71, 4. 5. H III 36.
epulae quaeſitiſſimae H II 23, 4. vino et e—iſ onerati J 76, 6. inter e—iſ J 66, 3. illa e—iſ iocundiora J 85, 41.
eques. equites — pedites J 7, 2. 59, 3. 68, 4. 69, 2. 97, 5. equites C 19, 3. J 21, 2. 25, 10. 46, 7. 50, 1. 2 (ſiniſtrae alae). 5. 53, 7. 54, 9. 56, 4. 98, 4. 101, 5. 9. 10. 105, 2 (praesidium equitum). 3. 5. H II 62 (suos). III 67, 7. catafracti H IV 58. auxiliarii J 46, 7. 90, 2. 100, 4. Hispani C 19, 3. Mauri atq. Gaetuli J 97, 4. 106, 5. Numidae J 68, 2. 69, 1. regii J 54, 4. e. Romanus *vel* e. Romani C 28, 1. 49, 4. J 42, 1. 65, 2. 4.
equeſter. ex equeſtri ordine C 17, 4. proclium e—re J 59, 3. 60, 3. H i 55. parma e—riſ H IV 1.
equidem. Equidem ego ſic exiſtumo C 51, 15 *cont.* J 10, 6. 85, 26. Iam pridem equidem nos — amiſimus C 52, 11. Equidem a principio — maturandum putabam H I 48, 6 *cont.* II 96, 4. IV 61, 13. De poena poſſum equidem dicere C 51, 20. ſcio equidem H IV 61, 16. Scitis equidem milites C 58, 4. Qua re vanum equidem hoc conſilium eſt C 52, 16.
equitatus. cum parte equitatus J 75, 1. 103, 1. equitatum omnem locat

J 49, 6. mittit J 58, 5. agitare iubet J 59, 1. tendere iubet J 91, 4. cum equitatu J 20, 3. 96, 1. 100, 2. c. omni e. J 49, 1. 55, 4. c. magno e. J 95, 1. quocumque adcederent equitatus hostium J 46, 7.

equito. equitare J 6, 1.

equus. equos mercari C 14, 6. equi J 29, 6. 50, 6. H IV 59. equi Numidaeque J 49, 5. equi viri J 51, 1. atq. viri J 101, 11. militares C 7, 4. armorum atq. equorum C 52, 20. J 62, 5. H III 14. i 22. 85. arma tela equos — parare J 43, 3. equi sine rectoribus H I 96. remotis omnium equis C 59, 1. equo circumire C 59, 5. convorso equo J 58, 4. advorsis equis J 59, 3. quam maxime confertis J 101, 4. equos escendere J 97, 5. equum insilire H V 3. descendere equo H V 13.

ergo. Ergo ubi tribunatum petit, declaratur J 63, 4. invident honori, ergo invadeant labori J 85, 18. Ergo senati decreto H i 93. Numquam ergo familia nostra quieta erit J 14, 9. Quin ergo quod iuvat faciant J 85, 41.

ericius militaris H III 22.

erigo. erexerant cadavera palis fixa H III 67, 5.

eripio. ad eum eripiundum C 50, 1 *conl.* 52, 14. legis praesidium iniquitas praetoris eripuit C 33, 5. nisi faciundi licentia eripitur J 31, 22. bonorum praemia ereptum J 85, 42. una res quaesita et erepta in posterum H III 61, 12. multis rebus ereptis H IV 61, 4. probitatem — neque dare neque eripere cuiquam potest J 1, 3 *conl.* H III 61, 24. neque victis quicquam praeter iniuriarum licentiam — ebant C 12, 4. vostra beneficia mihi erepta sunt J 14, 8. condemnatis civibus non animam eripi C 51, 22. fratri vitam eripuit J 14, 15 *conl.* 22. per vim sociis ereptae pecuniae J 31, 25. periculis eripere C 46, 2. ex periculo C 48, 4. ex manibus J 82, 3. ex servitute C 48, 1. me manibus inpiis eripite J 24, 10.

erro. procul errant, qui expectant J 85, 38. pariter te errantem atque illum sceleratissimum persequi J 102, 5. errasse regem et lae scelere lapsus esse J 104, 4. = **erratum.** errata officiis superes J 102, 10.

erudio. litteris iuxta atq. doctissime eruditus J 95, 3.

erumpo. ex Ponto vis piscium erumpit H III 41. ad Catilinam C 43, 2. portis J 99, 1 *conl.* H i 35. inter tela hostium vitabundus J 101, 9.

eruptio. pars globis — onem temptavere H III 68.

escendo. equos J 97, 5. qui escensuri erant J 94, 1. J 93, 5. 6. *var. scr.* C 55, 3. J 94, 2.

et. *Vid. Conm. p. 50 sq.* Lacedaemonii et Athenienses C 2, 2 *conl.* 18, 2. 5. 24, 1. 28, 1. 30, 2. 43, 2. 45, 1. 49, 1. 50, 1. 52, 36. 53, 6. 60, 6. J 5, 5. 10, 8. 15, 8. 16, 2. 31, 7. 17, 3. 18, 1. 9. 19, 7. 37, 2. 42, 1 (Ti. et G. Gracchus). 43, 1. 102, 3. 15. 114, 1. H I 41, 17. 44. 63. II 5 (Apollinis et Cyrenes filius). IV 18. 52. 61, 10. V 10. aetate et sapientia prior J 10, 7. — et consilio H I 47. agro omni et decem milibus tal. H IV 61, 6. animus et corpus J 28, 5. animus contemptor et superbia J 64, 1. armorum et equorum J 62, 5. asperitas et altitudo Siciliae H IV 20. — et insolentia loci J 50, 6. auctor et socius J 30, 2. benefici et iniuriarum memor J 104, 4. benignitatem et studium Sullae J 104, 3. bonum et aecum J 15, 3. H I 48, 17. castella et oppida J 54, 6. 87, 1. clementia et probitas vestra H I 41, 1. cibum et arma portare J 45, 2. cicatricibus advorsis et effosso oculo H I 55. cognatorum et adfinium J 85, 4. cohortes IV et G. Annii praefectus (missi) J 77, 3. concordia et pax H I 41, 24. 25. 48, 10. 13. consilia et insidias eorum J 88, 2. consularis et tum senatus princeps J 25, 4. consulta et decreta J 11, 5. convicia et in castra coniectus lapidum H III 67, 7. corporis et fortunae bona J 2, 3. corpore et lingua H II 35. cupidine animi et noxarum metu H I 48, 11. deorum auxiliis et fortuna mea H II 41, 1. multis diebus et laboribus consumptis J 93, 1. discordiarum et certaminis H I 9. divina et humana J 5, 2. H I 48, 10. divitiarum et formae C 1, 4. divitiis et sumptibus J 4, 7. ducem et auctorem H I 41, 27. egestas civium et luctus H I 48, 15. egestatem et famem H II 96, 6. elephantis et parti copiarum J 49, 1. 52, 5. equis et armis H III 14. omnem equitatum

et cum eis — pedites J 91, 5 *conl.* 93, 8. abunde facundiam et compositam orationem J 85, 26. fama mala et timor J 35, 4. fama et fortunis H II 41, 5. fame et ferro J 38, 9. festinatio et terror H III 26. foedus et amicitia J 80, 4. 104, 4. 5. raptis forum et castra nautica H I 77. fuga et caedibus H I 41, 17. funditores et sagittarii J 46, 7. 49, 6. 100, 2. gladii et scuta J 94, 1. summum honorem et maxumum negotium J 85, 28. inertia et mollitia animi C 52, 28. iniuriae validiorum et ob eas discessio H I 9. inopia et cupidinibus H I 48, 7. — rei familiaris et conscientia scelerum C 5, 7. inperi et divitiarum H IV 61, 5. inimici inperium et cruciatus corporis J 24, 10. inperia consulum et patrum decreta H III 61, 17. inpetu crebro et transvorsis proeliis J 50, 1. impunitatem et sestertia CC. C 30, 6. — et sua omnia J 61, 4. ira et aegritudo J 68, 1. — et metu J 11, 8. — in Tigranem et res meae H IV 61, 3. irae barbarorum et servili ingenio H III 67, 17. Italiae et provinciarum H II 41, 7. iura et iudicia H I 41, 23. ius et inperium eius J 14, 1. ius et iniuriae J 14, 16. 33, 2. labore et aestu J 51, 3. labores et victorias J 49, 3. — et pericula J 85, 7. 30. lacte et ferina carne J 89, 7. lassitudinem et sitim J 50, 1. legatos et decreta paratis H I 48, 17. legionem — et — Numidas equites J 68, 2. libertas et anima nostra C 52, 6. — et suae cuique sedes H I 41, 4. — tatem et sestertia C. C 30, 6. liberti et pauci ex clientibus C 50, 1. loca et nationes J 17, 2. locorum et militiae peritia J 46, 8. lubricitatis et divitiarum J 63, 2. ludum et lasciviam J 66, 2. luxuria et ignavia J 85, 43. malivolentia et invidia C 3, 2. mansuetudo et misericordia C 52, 11. 27. 54, 2. maris nostri et Oceani fretum J 17, 4. mare magnum et ignara lingua prohibebant J 18, 6. metus a Tarquinio et bellum cum Etruscis H I 9. milites et negotiatores (equites Rom.) J 65, 4. militum et armorum H I 55. optimis moribus et maxima concordia H I 8. multos mortalis et urbis aliquot cepit J 28, 7. mulieres et pueri J 94, 5. magnis muneribus et maioribus promissis J 80, 3. munificentia animi et ingeni sollertia J 7, 7. nationes ferae et populi ingentes C 10, 1. naturam et mores utriusq. C 53, 6. — P. Scipionis et morem hostium J 7, 4. natura et viris munita J 87, 1. necessitudo maxima et plurimum audaciae C 17, 2. necis et vitae H I 41, 13. negotiatorum et conneatuum J 47, 2. me nepotem Mas. et iam a stirpe socium J 14, 2. officio et fide J 10, 4. opes et spes H II 96, 2. opus et administratos J 76, 3. pabulum et aquarum fontis J 55, 8. pater et avos meus J 14, 8. pecoris et mancipiorum praedas J 44, 5. periculum et labos H III 61, 18. peritia et verum ingenium H I 111. populus et senatus Ro. J 41, 2 *conl.* 104, 4. 111, 1. portas et proxima loca J 59, 1. praedator ex sociis et ipse praeda hostium J 44, 1. quaestionibus et indicio ipsius Iug. J 31, 18. quies et otium J 66, 2. H I 41, 9. rapinarum et victorie veteris C 16, 4. — as et incendia H I 48, 10. quibus rebus et artibus J 96, 4. reges et populos liberos J 39, 1. regnis et tetrarchiis H IV 61, 10. sagittarii et cohors Paeligna J 105, 2. saxa et radices J 94, 2. — et orbes axe iuncti H III 22. scelus et flagitium J 12, 2. — eri et paricidio suo H I 41, 24. — rum et contumeliarum H I 41, 19. signa et arma J 74, 3. 99, 3. — et acuta J 67, 1. socius et administer J 24, 3. — et amicus J 24, 3. — i et Latium H I 41, 12. I 17. somno et metu insolito J 99, 3. stationes et vigilias H II 54. stipendium et conneatus J 90, 2. strepitu et tumultu J 12, 5. sulphure et taeda J 57, 5. sumptibus et contumeliis H IV 61, 8. tempore et loco J 113, 2. tribunis legionum et praefectis cohortium J 48, 7. tubicines et cornicines J 93, 8. tumultus et res novae J 66, 4. turbas et caedem civium H I 48, 18. turmas et manipulos J 49, 2. tyrannum et Cinnam adpellantes H I 42. urbis et agros J 5, 4. verbis et vatum carminibus H I 48, 3. velocitas et regio hostibus ignara J 52, 4. vino et epulis J 76, 6. pristinae virtutis et victoriae J 49, 2. virtute et innocentia J 85, 4. vim cunctam et inperia sua H III 61, 5. vita et mors H II 41, 5. volucrum et ferarum H II 23, 4. a Gabinio et Caepario C 47, 1 *conl.* J 39, 2. 47, 3. ad J 1, 3. 4, 7. contra C 51, 43. J 28, 5. H i 33. cum C 59, 3. J 13, 6. 14, 15.

29, 5. 38, 1. 49, 1. 50, 1. 75, 1. 76, 1. 103, 1. 113, 5. H I 48, 7. 22. II 96, 6 (dux cum urbe et exercitu deleti). i 15. de C 52, 13. J 13, 3. 19, 7. 22, 1. 28, 4. 30, 3. 42, 5. 73, 2. ex C 17, 4. J 3, 1. 40, 5. 46, 5. 50, 1. in C 1, 2. 7, 4. 20, 11. 48, 2. J 13, 5. 29, 7. 33, 4. J 13, 7. H I 40, 23. inter C 52, 22. 59, 2. J 16, 2. 30, 3. 40, 4. 78, 5. 110, 8. H III 1. 61, 1. IV 30. per J 14, 25. 30, 1. 38, 1. 40, 2. 85, 3. H I 9. 41, 2. II 23, 2. 41, 13. pro C 2, 5. H II 96, 2. sine J 44, 1. H II 96, 3. secum et cum omnibus gentibus J 81, 1. de exercitu Catilinae et de omnibus coniuratis C 52, 17. de se et de p. r. commodo J 102, 2. de pace et de communibus rebus J 111, 1. ex parente meo et ex aliis sanctis viris J 85, 40. et alii, alia C 51, 32. J 40, 2. 44, 5. 54, 2. 6. 67, 1. 75, 3. 100, 5. H I 22. 41, 5. 48, 19. 22. II 23, 2. III 21. IV 60. i 88. et ceteri C 30, 7. 51, 7. H I 48, 22. Scauri et relicuorum J 32, 1. Sullae et plerisque J 104, 2. eos et cunctos H IV 44. et praeterea C 50, 3. et maxime J 66, 2. H I 10. II 49. IV 61, 17. par — et C 3, 2. H II 96, 6. pariter et J 88, 2. 85, 26. iuxta C 51, 31. aequae C 11, 2. idem — et C 58, 11. J 83, 2. 85, 1. 33. 47. alius — et C 52, 2. simul et C 16, 4. 51, 2. 60, 4. J 20, 1. 24, 5. 25, 5. 47, 2. 51, 7. 64, 5. 70, 5. 73, 2. 84, 5. 91, 1. 92, 2. 94, 1. 3. 97, 1. 4. 5. 106, 1. 108, 3. H I 9. 41, 14. 60. III 67, 15. acer et infestus potentiae nob. J 27, 2. acri et quamquam advorso, tamen fama aequabili J 43, 1. adulescentior et a populi suffragiis integer H I 52. aequabili et inviolata fama J 43, 1. aequalia et nuda gignentium loca J 79, 6. aequo et modesto iure H I 9. aridus et frugum vacuus ager J 90, 1. avida inperi et praeceps ad explendam cup. J 6, 3. boni et mali cives H I 10. boni et sapientis H I 48, 1. — um et strenuum H i 63. callidi et repertiores perfidiae H IV 61, 7. minime cari et regionum scientissimi J 100, 3. clara et magnifica J 4, 8. clarus et tum in sen. potens J 16, 2. morbis confectum et ob eam causam mente imminuta J 65, 1. defessus et exanguius C 39, 4. ab dignis et idoneis ad indignos et non idoneos C 51, 27. editus et praeceps J 98, 2. ferox armis et serviti insolitum H II 81. fertilem et praeda onustum agrum J 87, 1. fessos et iam abnuentis omnia J 68, 3. fluxae et mobiles J 104, 2. futiles et corruptae H I 41, 20. graecis et latinis C 25, 2. gravia et flagiti plena J 38, 1. gravis et nulla arte inferior H II 87. ignoto et horribili sono J 99, 2. indignus illo honore et quasi pollutus J 63, 7. inhonesta et pernitiola lubido J 3, 4. impotens et nimius animi H IV 71. eum et proximum diem J 106, 1. iustos et egregios H I 63. lectos et exercitatos C 50, 2. — et evocatos C 59, 3. magnus et clarus (maior atq. clarior) J 92, 1. *conl.* H I 41, 1. magnum et sapientem J 45, 1. magna et egregia tua J 10, 2. magni et opulenti J 14, 19. 69, 3. urbem magnam et in ea parte — arcem J 56, 1. magnifica pro se et illis dolentia J 84, 1. maiora et magis aspera J 89, 3. minorem et sui cultorem H IV 33. mitem et captum pedibus H II 36. modica et cultoribus inanis insula H III 30. modico et diligenti inperio H i 79. multis et magnis tempestatibus C 20, 3. 51, 35. J 5, 4. H I 41, 12. IV 61, 7. *conl.* J 32, 2. munitos et sibi utilis locos J 97, 1. nocturnis et aviis itineribus J 54, 9. novis et multo paucioribus militibus H II 96, 5. nudum et caecum corpus J 107, 1. oportuni et scelestissimi (hostes) H IV 61, 2. parva et bellis incerta vectigalia H II 41, 7. pavidus et ignarus loci J 12, 5. percutum et inquietem H II 35. percussis et animi incertis H III 75. pergnari locorum et soliti nectere *cet.* H IV 1. pessimum quemq. et omnibus inivisum C 51, 29. — i et stultissimi H I 48, 1. plures et undique circumfusi J 97, 5. portuosior et magis exornata J 16, 5. primos et extremos J 100, 2. promptus manu et adpetens gloriae J 7, 1. propinquas inter se et — a Gadibus sitas H I 61. prudentiore et minus avidi inperio H II 39. quinque et triginta H IV 19. rudis et ignarus belli J 96, 1. saltuosa et natura munita loca J 54, 3. sanctus alias et ingenio validus H I 92. sanctus et ex sententia ambobus J 109, 4. scelestos et factiosos C 51, 32. secunda et oboedientia J 14, 19. seditiosus et belli cupiens H I 41, 16. sordidum et incultum moribus J 85, 39. superba et crudelia J 30, 3. tanta et

tam atrox C 51, 10. timido et ex conscientia diffidenti J 32, 5. trepida et sollicita de eventu J 55, 2. unam et communem naturam J 85, 15. una et ea vetus causa H IV 61, 5. nocentissimi et eidem superbissimi J 31, 12. vagum et rapinis suctum genus H II 80. vario et multarum rerum egentibus bello J 43, 3. urbem venalem et mature perituram J 35, 10 (*cf.* aemuli et vindices adfuturi H IV 61, 18). vera et honesta H III 61, 13. veteres et sanctos viros H II 23, 5. virile et muliebre secus H II 23, 1. breviter et modice J 111, 1. multum et familiariter J 108, 1. optime et diligentissime J 95, 2. placide et benigne J 102, 12. privatim et publice C 11, 6. H I 48, 17. temere et effuse euntes J 105, 3. furtim et per latrocinia J 4, 7. immaturo et unde minime decuit J 14, 22. tantum modo in urbe et non per totam Italiam C 52, 15. per otium et ex oportunitate J 76, 1. ad Bestiam et postea Romam J 77, 2. ex Latio et a sociis J 95, 1. privatus et in magistratibus H II 41, 4. pro hostibus et adversum se J 88, 4. victoribus et adversum eos quos vicerant J 105, 4. orator et subdole speculatum J 108, 1. turmatim et quam maxime confertis equis J 101, 4. res maxumae in hac terra et omnium quos novi J 110, 1. procul et divorsis ex regionibus H II 82. dolum in praesens et postea bellum H IV 61, 19. appellare et cohortari C 20, 1. dubitando et diu prolatando J 16, 3. velle et censere J 21, 4. orare et hortari J 51, 4. fide data et accepta J 81, 1. quaesita et erepta in posterum H III 61, 12. temptans omnia et circumspectans J 93, 5. mussantes et retractantes H I 48, 3. despecti et indigni habiti H I 48, 5. patetis et pacis modo effusas urbis H I 25. suspectus regi et ipse eum despicies J 70, 1. eo dolore inpeditus et quia stultitiae videbatur J 83, 1. nihil gloriosum nisi tutum et omnia — honesta H I 41, 8. ubi animus requievit et — decrevi C 4, 1. divitiae honori esse coepere et eas — sequebatur C 12, 1. quia — putabant et iam tum — formidulosa erat C 19, 2. dies venit et Catilinae — cessere C 26, 5. praesidia parabantur et ipse interrogatus erat C 31, 4 *conl.* J 11, 1. 35, 10. 94, 3. percontatus de statu civitatis et quasi dolens eius casum C 40, 5. Fac — cogites et memineris C 44, 5. postquam — venere et clamor exortus est C 45, 3. dum — aguntur et dum — decernuntur C 50, 1. res publica adolevit et factiones valere C 51, 40. victis Carthaginensibus et capto Suface J 5, 4. exacta sua aetate et parvis liberis J 6, 2 *conl.* 19, 1 (et aliis). 58, 1. 67, 3. 99, 1 (et paulo ante). H I 73 (*mel. ut*). II 96, 10. flexit animum suum et — adgressus est J 9, 3 *conl.* 111, 3. 62, 8. eum adoptavit et testamento heredem instituit C 9, 3 *Conm. p.* 75. natura ferox et iam antea despicies J 11, 3 *conl.* 24, 4. legati Romam venere et — misere J 13, 7 *conl.* 18, 7. 21, 1. 2 (et — non). 27, 1. 34, 1. 35, 1. 42, 1. 45, 2. 56, 4. 60, 6. 61, 4. 63, 3. 64, 2. 66, 1. 68, 2. 73, 7 (et postea). 75, 7. 91, 1. 4. 97, 4. 106, 2. 113, 4. 6. 114, 3. H I 56. II 2. 5. 17. 50. 96, 9 (et nunc). III 61, 6. 13 *conl.* 7. 28 (est et — erit). 67, 14. IV 61, 4. 10. 15. mandata exequitur et explorat, deinde J 35, 5. cohors — transiere et centurio — locum dedit J 38, 6. quod — invictum animum gerebat et avaritia — contusae erant J 43, 5. gloriam quaerere et memoriam — longam efficere C 1, 3. imperium beneficiis agitabant et — ignoscere — malebant C 9, 5. nisi me animus fallit et vos parati estis C 20, 7. nobilitas invidia aestuabat et — credebant C 23, 6. bellum facere et extrema omnia experiri C 26, 5. postrema meminere et — disserunt C 51, 5. laetari et merito dicere fieri C 51, 29. eos dimitti et augeri exercitum Catilinae C 51, 43. expergiscimini et capessite rem p. C 52, 5 *conl.* J 85, 47. H I 41, 27. II 41, 13. ne — largiantur et — perditum eant C 52, 12. forti animo sitis et memineritis C 58, 8. cum considero et cum aestumo C 58, 18. orta occidunt et aucta senescunt J 2, 4. salutare plebem et conviviis gratiam quaerere J 4, 3. eum obiectare periculis et eo modo fortunam temptare J 7, 1. etinam — videam et aliquando — oriatur J 14, 21. subveniendum Adh. et H. mortem vindicandam J 15, 3 *conl.* 25, 1. Africae situm exponere et eas gentis adtingere J 17, 1. bellum gerere et aperte — regnum petere J 20, 7. parandi iuris et maiestatis constituendae gratia

J 31, 17. nisi — **nondum** tenet et — placent J 31, 20. regi infesta plebes erat et — iubeat J 33, 3. sedare motus et animos eorum mollire J 33, 3. persequi Iug. et mederi fraternae invidiae J 39, 5. moveri civitas et — oriri coepit J 41, 10 *susp.* vindicare plebem in libertatem et paucorum scelera patefacere J 42, 1. alteros quovis modo vincere et victos acerbius ulcisci J 42, 4. deditionis signa ostentui credere et insidiis locum temptari J 46, 6. commonefacere benefici et **eum** ipsum aliis ostentare J 49, 4. iter suum remoratos et — sitim et lassitudinem temptaturos J 50, 1. consedissee iam et animo vacuum J 52, 6. aequabilem manere et — adpropinquare J 53, 1. cui — erat, sequi cobeatur et, qui — nequiverat, — bellum gerere J 54, 8. niti corporibus et **ea** huc atq. illuc agitare J 60, 4. insidias per amicos tendere et **eorum** perfidia — uti J 61, 3. quod conruperant et animo cupienti **nihil** satis festinatur J 64, 6. late — ire et signa occultare J 68, 4. exercitum ducere et omnis res — exequi J 70, 2. circumspectare omnia et omni strepitu pavescere J 72, 2. frequentarent Marium et sua necessaria post illius honorem ducerent J 73, 6. conrumpunt et poenas — ipsi pendere J 76, 6. boni fidelesque mansere et cuncta inperata fecerant J 77, 3. mare magnum esse et saevire ventis J 78, 3 *conf.* H III 31. postquam utrumque — fugatae et alteri alteros — adtriverant J 79, 4. vident et — metuunt J 79, 7. ita tempus procedere et bellum intactum trahi J 83, 3. animis trahebant et eos **non** paulum — adrexerat J 84, 4. quia imagines non habeo et [quia] mihi nova nobilitas est J 85, 25. nos — contemnit et omnis honores **non** ex merito set debitos repetit J 85, 37. quod ab eo genere — celebratus erat et — potentiam quaerenti egentissimus quisq. oportunissimus J 86, 3. veteres novique coaluere et virtus omnium aequalis facta J 87, 3. procul abesse et aliis negotiis intentum J 89, 3. quia res aspera videbatur et Metellus Thalam magna gloria ceperat J 89, 6. quod Numidae pabulo magis student et quodc. natum fuerat contulerant J 90, 1. cunctari et dubium — rationes trahere J 97, 2. corpus tegere et — obtruncare J 101, 4. animos tollere et in Romanos incedere J 101, 7. sustentare suos et victoriam retinere J 101, 9. omnia constrata — et **inter ea** humus infecta J 101, 11. agendarum rerum et quocumque modo belli componendi J 103, 2. errasse regem et Iugurthae scelere lapsum J 104, 4. proditos a Voluce et insidiis circumventos J 106, 6. si ambobus consultum et ratam pacem vellet J 112, 3. fracta crura brachia et oculi effossi H I 30. qui — dant et utrumque malunt H I 41, 2. taedium iam esse et cum — dimissurum H I 41, 7. per unum prohibentur et — occupavere H I 41, 12. manus consensentis Romanos et arma in vos versa H I 41, 19. pacem praestare et bellum pati H I 48, 2. exercitum habet et se metuendum efficit H I 48, 3 *conf.* 7. maturandum putabam et — secutus sum H I 48, 6. benefacta extollebant et po. Ro. — auxisse H I 48, 6. qui placere reddi ait et aliena tenet H I 48, 14. maneat in sententia et retineas arma H I 48, 16. quousque patiemini et — temptabitis H I 48, 17. bellum instaurare cupiunt et rursus manus armare H I 48, 20. decernite digna et augete H I 48, 20. castella incendere et deserta vastare H I 86. obviam ire et conmori H I 89 *conf.* III 67, 11. regibus se devovent et post eos occisos vitam recusant H I 73 *susp.* quas ob iniurias et quotiens H III 61, 1. si paricida sum et — vilia habeo H II 41, 3. frumentum poscunt et id res cogit H II 41, 6. quos nequiquam abnuitis et pacis opulentiam quaeritis H II 41, 14. principes augere et densere frontem H II 59. scelestissimum hostes fusi et vobis salus quaesita est H II 96, 1. tertia luna erat et nebula caelum obscurabat H III 15. ex sarcinis paludamenta ostentari et cohortes intellegi H III 70. hortari et ire primum via H III 61, 1. cum vis in vobis sit et possitis H III 61, 15. decipi et gratiam — debere H III 61, 20. comparant delentimenta et differunt vos H III 61, 21. tergis abstinetur et huc atq. illuc ire licet H III 61, 26. pugnatur et vincitur paucis H III 61, 28. frequentiam iuvaturam exercitum et iam paratis rebus munimento fore J 47, 2. utere et **numquam** putaveris J 114, 4. instruebantur et **eo** boni —

anteibant H I 48, 13. odisse ait et ob id retinet H I 48, 18. Scio tibi — esse et ea re — peteris H IV 61, 16. omnia curare et ea agere J 85, 3. turbata omnia sunt et ab eis H I 48, 1. senatum consulebat et tamen interim J 39, 2. H III 67, 3. et iam diei vesper erat J 52, 3. Et sane Gracchis — J 42, 2. 100, 5. Et primo J 53, 1. Et Romae J 62, 10. Et illud — J 85, 5. Et profecto J 85, 23. 48. Et quaeso H I 48, 13. Et forte J 93, 4. Et alii H III 67, 15. Et tum H III 67, 10. *cfr.* H I 26. 33. 56. 68. 70. 75. 83. II 84. 88. III 5. 23. 56. 70. IV 51. i 3. 11. castra capta et proelium et dux cum urbe deleti H II 96, 6 *conl.* J 18, 4 *cj.* 76, 6. H III 1. IV 61, 20. i 72. Lentulus et Cethegus alique C 48, 1 *conl.* J 5, 1. 9, 4. 84, 2. H I 43. II 96, 1. magistratus et inperia, postremo omnis cura J 3, 1. sacerdotia et consularatus, pars triumphos suos ostentantes J 31, 10. praetura et consulatus atque alia huiusce modi omnia J 4, 8 *conl.* 41, 1. 89, 4. vineis turribusque et machinis omnium generum J 21, 3 *conl.* 34, 2. 1. 4. 62, 1. 8. 66, 3. 71, 3. 78, 3. 80, 1. 81, 2. 94, 3. H II 41, 3. 8. 96, 1. III 67, 1 (et alia). 10. itinere atque opere castrorum et proelio J 52, 5. 76, 6 (et alia). 85, 10. H I 41, 3. 48, 19. III 67, 10. 11. extorrem patria domo, inopem et coperum miseris J 14, 11. 41, 9. 59, 3. 76, 2. 85, 41 (et alia talia). 89, 4 (et ob ea). 92, 7. 95, 3. H I 10 (et ad postremum). III 61, 18. IV 38. 61, 11. 16. colite et observate talem hunc virum, imitamini virtutem et enitimini J 10, 8. leges, maiestas vostra, divina et humana omnia J 31, 9 *conl.* 20. multo labore multaque cura, praeterea — parendo et saepe — eundo J 7, 4. socii nomenque latinum et reges — postremo omnis civitas J 43, 4. discordia et avaritia atque ambitio et cetera mala H I 9. virtutem ostendere et eos caedere, fundere atque fugare J 58, 3. boni malique, strenui et inbelles J 67, 2. libertatem patriam parentisque et alia omnia J 87, 2 *conl.* J 103, 7. H I 48, 5. J 43, 3. Pyrrho Hannibale Philipppoque et Antiocho H I 41, 4. circumire, hortari, renovare proelium et ipse omnia temptare J 41, 5. iaculari equitare, certare et — tamen omnibus carus esse J 6, 1. plerique cadunt, multi capiuntur, nemo profugit et Numidae — discedunt J 54, 10. exercere — consulere — pellere et — soli in imperio agere H I 9. barbari laetari, exultare, strepere et ipsi duces feroces esse J 98, 6. probate — accipite — adnute — et tradite exemplum H I 41, 25. trahere omnia et — facere, polliceri ac deinde —, cedere instanti et paulo post instare J 36, 2. = et acta maiorum et Graecorum militaria praecepta legere J 85, 12. et animi et corporis (vis) C 5, 1. et Gaetulos et Iugurtham saepe fuderat J 88, 3. et gloriam et regnum ultro venturum J 8, 2. et haec et illa, quae antea — J 24, 9. et haec et multa praeterea J 22, 3. et illum et equites Romanos J 65, 4. fortuna et maris et belli H II 41, 11. et numerum ampliorem vero et metum hostilem efficiebant J 105, 3. et operibus et loco munitus J 76, 2. et saevitia temporis et oportunitate loci J 37, 4. et vim et gratiam nostram experiri J 102, 9. et virtutem militum et fortunam temptatam J 62, 1. penes eosdem et gloriam et divitias esse J 31, 9. et familiarem et omnibus necessitudinibus circumventum C 21, 3. et proelio strenuus et bonus consilio J 7, 5. et invisum et obfensum sibi J 73, 2. [et] in pace et per inducias C 51, 7. ubi et incolere et mercari consueverant J 47, 1. et qui fecere et qui scripsere C 3, 1. et priusquam incipias consulto, et ubi consulueris mature facto opus est C 1, 6. quoque et ceterorum animos reficeret et illi eriperentur C 48, 4. quam et ipse adduxerat et Manlius habuerat C 56, 1. quamquam et possis et delicta conrigas J 3, 2. et quales viri idem adsequi nequiverint et quae genera in senatum venerint J 4, 4. et illis — parum est et vobis remanebit J 31, 22. quamquam — mora tempus imminuerat et intentos animos putabat J 44, 3. et victis munimenta fore et si vicissent nullo impedimento J 97, 3. quorum et fides cognita et ingenia validissima erant J 103, 2. et Romanorum famam avaritiae falsam et Sullam in se amicum J 103, 5. quis et Iugurtha carus et Romani invisi erant J 111, 2. ut et facta in gloria numeret et — avidius fecerit H I 41, 19. et — erexerant et — ignis fecerant H III 67, 5. = que

— et. seque et oppidum J 26, 1. — et exercitum J 55, 1. — et iumenta J 91, 2. illosque et Sullam J 104, 1. ibique et in omni Africa J 89, 7. = neque — et J 1, 5. 20, 5. 31, 16. 49, 5. 69, 1. 71, 5. 74, 1. 84, 3. 85, 6. 86, 3. 95, 2. 107, 4. H III 61, 19. 67, 2. IV 61, 2.

etenim C 20, 11. J 85, 49.

etiam. paululum etiam spirans C 61, 5. nondum etiam satietas tenet J 31, 20. si quis etiam a culpa vacuus inciderat C 14, 4. Etiam antea — nupserat (*al.* et iam) J 80, 6. Pulcrum est bene facere, etiam bene dicere haut absurdum C 3, 1. labqri innocentiae, etiam periculis meis J 85, 18. nomini dignitati atque etiam praesidio H I 41, 26. Atque etiam cum — faciunt, extollunt J 85, 21. ac naturam etiam vincere J 75, 2. ultra Romanorum ac mortalium etiam morem H II 23, 2. misereamini atque etiam armatos dimittatis C 52, 26. quippe etiam frumenti inopia temptabatur J 90, 1. plurimos homines sibi adscivisse dicitur, etiam mulieres aliquot C 24, 3. ab omnibus, etiam ab infimis C 44, 5. nihil profutura multaque etiam periculosa J 1, 5. quis est quin — contendat: etiam homines novi J 4, 7. cuivis gloriari licet, res adversae etiam bonos detractant J 53, 8. rem familiarem etiam ad necessaria deesse C 20, 11. quae etiam timidos fortis facit C 58, 19. quae etiam mediocris viros transvorsos agit J 6, 3. etiam qui firmioribus animis — fuerant J 50, 4. incipere cuivis, etiam ignavo licere J 83, 1. = etiam atque etiam reputare J 85, 28. = non modo — verum etiam J 89, 4. H II 96, 9. = vos cunctamini etiam nunc C 52, 25. atque etiam nunc timetis J 31, 3. nihil etiamnum decrevisse J 109, 3. = etiamtum vita hominum sine cupiditate agitabatur C 2, 1. trepida etiamtum civitate J 40, 1. cum etiamtum eventus in incerto erat J 51, 2. regis etiamtum animum ferocem esse J 54, 5. E. alios magistratus — tradebat J 63, 6. E. largitio multis ignota erat J 103, 6. nusquam e. Lepidum progressum H I 48, 6. apud quos e. — ostendebant H II 21. lumine e. incerto H IV 15. = qui opulenter est etiam si accipit iniuriam, tamen facere videtur J 10, 7. etiam si certa pestis adesset, mansurum potius J 106, 3.

Etruria C 28. H I 9. 45. 48, 6.

Etrusci H I 16.

Eumenes H IV 61, 8.

Eurus. Euri atq. Africi fluctibus H II 83.

evado. eā equi facile evadere J 50, 6. advorso colle J 52, 3. oppido J 56, 5. Hucine beneficis tua evasere, ut J 14, 9.

evenio. ubi pax evenit C 9, 3. nobis dissensiones vitio ingeni humani evenere H I 7. quicquid evenierit merito accidet C 51, 26. hoc ubi evenit C 52, 4. id ea gratia eveniebat, quod J 54, 5. id misericordiane evenierit J 67, 3. id mature posse evenire J 65, 3. si in Pompeio quid humani — isset H V 16. ita plerumq. evenit ut J 85, 11. ipsi provincia Numidia evenerat J 35, 3. 43, 1. quae temptaverat, aspera foedaq. evenerant C 26, 5. omnia prospere eventura J 63, 1. ea res bene evenit J 92, 3. ea res longe aliter evenit J 7, 3. ne aliter quid eveniat J 85, 11.

eventus. etiamtum eventus (pugnae) in incerto erat J 51, 2. belli eventum expectabant J 37, 9. expectatione eventus J 44, 3. sollicita de belli eventu J 55, 2. Sulla bonis initiis malos eventus habuit C 11, 4.

evoco. milites ex hibernis in expeditionem J 37, 3. = evocati C 59, 3.

evorto. tribuniciam potestatem evorsum profecti H I 41, 23.

exaedifico. domos et villas in urbium modum — atas C 12, 3.

exaequo. exaequatus cum inperatore labos J 100, 4. exaequato periculo C 59, 1. facta dictis exaequanda sunt C 3, 2.

exagito. plebem C 38, 1. volgus J 73, 5. rem p. seditionibus C 51, 32. nobilitatem J 84, 5. quos flagitium egestas conscius animus exagitabat C 14, 3. quos illa quaestio — abat J 34, 2. illum ingens cupidus J 63, 2. senatum rumoribus — atum C 29, 1. vis hominis leniunda magis quam exagitanda C 48, 5. formidine quasi vecordia — ari J 72, 2. scelerum conscientia — atum H I 48, 7.

- exanguis** colos C 15, 5. defessus et exanguibus C 39, 4.
- exardesco.** animi exarsere H II 79.
- exaudio.** exaudiri sonus H III 79.
- excedo** proelio C 9, 4. radicem montis H i 40.
- excelsus.** in excelso aetatem agunt C 51, 12.
- excidium.** post Carthaginis ex. H I 9. Cretenses — neque finem nisi e—o habituri H IV 61, 12.
- excido.** oppida excisa H II 96, 6.
- exciteo.** somno excitus J 99, 2 (J 72, 2 *var. scr.*). iuventus largitionibus excita C 37, 7. mentem excitam C 15, 4.
- excindo.** amicos — socios — excindant H IV 61, 17.
- excipio.** qui venientis exciperent H II 15.
- excito.** ventus harenam humo —avit J 79, 6. quem neque gloria neque pericula —ant C 58, 2. alium alio modo —are J 49, 4. id bellum —abat metus H I 39.
- exclamo.** ibi latine exclamat J 101, 6.
- excrucio.** omnibus malis excruciat J 14, 21. Adherbalem excruciatum necat J 26, 3. honore Mari magis quam iniuria sua excruciatum J 82, 3.
- excubo.** excubitum in portas — locare J 100, 4.
- execratio.** inde cum post execrationem degustavissent C 22, 2.
- execror.** Catilinae consilia —ari C 48, 1.
- exemplum** earum infra scriptum est C 34, 3. 44, 4. tradite exemplum posteris ad populum — circumveniendum H I 41, 25. ego — praebeo e. quo — componas H IV 61, 4. hoc exemplo — gladium eduxerit C 51, 36. mala exempla ex rebus bonis orta sunt C 51, 27. homines — optimis maiorum exemplis H I 41, 2.
- exequor.** mandata J 35, 5. munia H III 67, 4. negotium C 43, 1. H V 8 *cj.* officia C 60, 4. omnis res J 70, 2. quod ubique idoneum videbatur, domi —ebantur C 51, 38. inperia — decreta exequendo rata efficitis H III 61, 10.
- exerceo.** ambitio hominum animos exercebat C 11, 1. servili inperio plebem H I 9. cura patres exercebat H I 54. reges — ingenium — corpus exercebant C 2, 1. ingenium nemo sine corpore C 8, 5. ingenium ad male faciundum H II 41, 4. exercito corpore J 71, 1. ibi iuventutem suam —uit C 5, 2. stipendiis faciundis, non facundia neque munditiis sese J 63, 3. caninā facundiā —ebatur H II 37. negotia — ingenio exercentur J 4, 1. gratiam aut inimicitias C 51, 16. inimicitias cum illo C 49, 2. iurgia discordias simultates cum hostibus C 9, 2 *conl.* H I 10. victoriam crudeliter C 38, 4. — acerrime in plebem J 16, 3. quaestio exercita aspere violentique J 40, 5.
- exercito.** lectos et exercitatos [in audaciam] C 50, 2.
- exercitus** populi Romani C 11, 6. 61, 7. adest novos H I 48, 4. conficitur siti J 50, 1. conligit sarcinas J 97, 4. eius compositus ex variis gentibus dilabitur J 18, 3. utriusque consedit J 21, 2. deductus hiemabat J 39, 4. hostium idem facit C 60, 1. fortis ex timido fit C 58, 1. operitur J 54, 9. pergit ad —vorsum J 60, 1. scribitur qui in A. portaretur J 27, 5. nullus in Italia C 16, 5. Manli quantus aut quo consilio foret C 29, 1. cui in manu sit C 51, 36. ibi est locorum sciens, — strenuus — felix J 85, 45. ei traditur J 44, 1. 86, 5. H I 57. in It. transgreditur H II 96, 10. victor J 58, 5. H I 41, 22. **exercitus** nostri fuga J 43, 1. — clades J 44, 4. H I 41, 5 (—uum). — pars J 55, 4. 64, 5. terrore J 37, 3. **exercitui** veteri diffidere J 44, 3. — per turmas — distribuere J 91, 1. — meo et hostium par conditio H II 96, 6. praeesse J 32, 2. ea satis superque foret J 75, 7. supplementum scribere J 39, 2. **exercitum** admove ad urbem H I 48, 20. alere H II 96, 9. 41, 7 (*plur. et pass.*). Metelli antevenit J 48, 2. augere C 32, 1. 51, 43 (*pass.*). circumgredi H IV 61, 21. coercere J 100, 5. cogere J 54, 3 (numero ampliorem, hebetem, infirmum, cultorem —). 66, 1. H I 85. *al.* J 85, 35. confirmare J 45, 3. conlocare in provincia hiemandi gratia J 61, 2. comparare C 30, 5. J 20, 7 (magnum).

conponere in hibernaculis J 103, 1. decernere H I 44 (*plur.*). II 96, 4. deserere H I 28. dimittere H IV 28. ducere ad urbem H I 48, 22. ductare C 17, 7. J 38, 1. 70, 2. exoptare sibi C 54, 4. facere argento H i 67. seque gerere J 55, 1. habere J 54, 2. H II 96, 3. I 48, 3 (obprimundae libertatis). liberaliter — luxuriose C 11, 5. instruere C 59, 1. J 97, 4. iuvare conmeatu J 47, 2. locare ceterum in subsidiis C 59, 5. mittere in A. J 25, 1. parare C 29, 3. J 28, 4. permittere legato C 59, 4. J 64, 5. prodere H IV 61, 12. reficere H III 67, 14. restituere H IV 61, 15. sequi J 45, 2. temptare J 38, 3. vortere maiorum more H i 51. ad e. proficisci C 27, 4. J 70, 4. per omnem e. agitabatur C 61, 9. **exercitu** circumvenire J 57, 2. amborum coniuncto J 97, 3. effuso praedari J 55, 4. incruento J 92, 4. H III 16. intento atq. infesto J 46, 5. magno sequi C 57, 5. *Vid. cum.* de exercitu Cat. decernere C 52, 17. in e. nostro pax agitabatur J 29, 7. habere C 59, 3. esse C 59, 6. J 8, 1. 44, 5. 65, 1. *al.* C 61, 1. contumeliam remanere J 58, 5. sine e. ductare *cj.* C 19, 3. **exercitus** conveniunt J 81, 1. duo obstant C 58, 6. praesidia regni J 10, 4. in vostra amicitia me exercitus habiturum J 14, 1. manus inter se conserentis H I 41, 10. occnpavere H III 61, 6.

exigo. regibus exactis H I 9. de pecunia exigunda H IV 35. vitam exigere J 14, 15. 85, 49. exacta sua aetate J 6, 2. iam aetatem — ctam esse J 61, 1.

exiguitas H IV 61, 19.

exilium. fugam e. egestatem J 14, 23. in e. proficisci C 34, 2. e. condemnatis permittere C 51, 22. 40. nullo certo e—o vagabantur H i 27. in e—o aetatem agere C 58, 13.

eximo. captis miseria curam libertatis eximat H I 41, 1.

existo. super omni corpore quasi gubernator e—eret H III 18 *susp.*

existumator gravis boni aut mali publici H IV 34 *cj.*

existumo. quamquam eadem —abat J 107, 1. si vera existumare voles H IV 61, 3. quid de illo —etis H I 41, 21. ut ego e—o J 110, 5 (*al.* aestumo). *c. acc. dupt.* C 4, 4. 48, 5. 52, 13. 56, 5. J 20, 5. 24, 5. 31, 21. 85, 15. H I 41, 1. 8. II 23, 5. *pass.* H i 5 *inc.* *c. acc. et inf.* C 14, 17 (*ita*). 31, 7. 48, 7. 51, 15. 52, 19. J 4, 2. 4. 6, 2. 10, 1. 14, 12. 20, 4. 29, 3. 30, 4. 50, 1. *om. inf. copulae* C 22, 3. J 36, 3. 89, 2. senatum existumare cum — facturum C 51, 43. *acc. et acc. c. inf.* J 14, 1. *c. interr. ind.* J 31, 19. 85, 14. H III 61, 1.

exitium. dignum vitae e. invenit C 55, 6. Ingurthae e. adesse J 70, 5. ad e. usque tribuni — dominatus est H III 61, 10. turbamenta rei p. atq. exitia probate H I 41, 25.

exitus. utinam emori — honestus e. esset J 14, 24. quem e—um tantis malis sperarent C 40, 2.

exordior. magnam e—rsus orationem H IV 70.

exorior. utrimque clamor exortus est C 45, 3. pro metu repente gaudium exortum J 53, 8.

exorno. pars N. aedificiis magis e—ata J 16, 4. e—atis aedibus per aulae H II 23, 2. vicinitatem armis e. C 36, 1. aciem J 52, 5. *abs.* pro rei copia satis providenter J 90, 1. convivium scite J 85, 39.

exopto. civile bellum —abant C 16, 4. vetera odere, nova —ant C 37, 3. **sibi** gloriam honorem inperium C 11, 2. inperium exercitum novom bellum C 54, 5.

expectatio. —one eventus animos intentos J 44, 3. sine gravi cuiusquam —one H I 53.

expecto. haut alio animo belli eventum —abant C 37, 3. plura mala H II 41, 4. necessitatem extremam H I 41, 15. nihil minus quam vim aut bellum J 14, 11. omnia magis quam proelium J 58, 1. alienas opes C 58, 3. J 14, 7. promissa legatorum J 47, 4. quid H I 48, 14. divorsissimas res — voluptatem — praemia J 85, 20. alius alium expectantes C 52, 28. *conl.* H I 41, 20. miseriis suis remedium mortem e—are C 40, 3. conlegam minorem et sui cultorem H IV 33. quid ab illis — dolum — bellum H IV 61, 19. expectare dum H I 48, 10.

- exanguis** colos C 15, 5. defessis et exanguibus C 39, 4.
- exardesco.** animi exarsere H II 79.
- exaudio.** exaudiri sonus H III 79.
- excedo** proelio C 9, 4. radicem montis II i 40.
- excelsus.** in excelsa aetate agunt C 51, 12.
- excidium.** post Carthaginis ex. H I 9. Cretenses — neque finem nisi e—o habituri H IV 61, 12.
- excido.** oppida excisa H II 96, 6.
- exciteo.** somno excitus J 99, 2 (J 72, 2 *var. scr.*). iuventus largitionibus excita C 37, 7. mentem excitam C 15, 4.
- excindo.** amicos — socios — excindant H IV 61, 17.
- excipio.** qui venientis exciperent H II 15.
- excito.** ventus harenam humo —avit J 79, 6. quem neque gloria neq. pericula —ant C 58, 2. alium alio modo —are J 49, 4. id bellum —abat metus H I 39.
- exclamo.** ibi latine exclamat J 101, 6.
- exerccio.** omnibus malis exerueiatus J 14, 21. Adherbalem exeruciatum necat J 26, 3. honore Mari magis quam iniuria sua exeruciatum J 82, 3.
- excubo.** excubitum in portas — locare J 100, 4.
- execratio.** inde cum post execrationem degustavissent C 22, 2.
- execror.** Catilinae consilia —ari C 48, 1.
- exemplum** earum infra scriptum est C 34, 3. 44, 4. tradite exemplum posteris ad populum — circumveniendum H I 41, 25. ego — praebeo e. quo — componas H IV 61, 4. hoc exemplo — gladium eduxerit C 51, 36. mala exempla ex rebus bonis orta sunt C 51, 27. homines — optimis maiorum exemplis H I 41, 2.
- exequor.** mandata J 35, 5. munia H III 67, 4. negotium C 43, 1. H V 8 *cj.* officia C 60, 4. omnis res J 70, 2. quod ubique idoneum videbatur, domi —ebantur C 51, 38. inperia — decreta exequendo rata efficitis H III 61, 10.
- exerceo.** ambitio hominum animos exercebat C 11, 1. servili inperio plebem H I 9. cura patres exercebat H I 54. reges — ingenium — corpus exercebant C 2, 1. ingenium nemo sine corpore C 8, 5. ingenium ad male faciendum H II 41, 4. exercito corpore J 71, 1. ibi iuventutem suam —uit C 5, 2. stipendiis faciundis, non facundia neque munditiis sese J 63, 3. caninā facundiā —ebatur H II 37. negotia — ingenio exercentur J 4, 1. gratiam aut inimicitias C 51, 16. inimicitias cum illo C 49, 2. iurgia discordias simultates cum hostibus C 9, 2 *conl.* H I 10. victoriam crudeliter C 38, 4. — acerrume in plebem J 16, 3. quaestio exercita aspere violentique J 40, 5.
- exercito.** lectos et exercitatos [in audaciam] C 50, 2.
- exercitus** populi Romani C 11, 6. 61, 7. adest novos H I 48, 4. conficitur siti J 50, 1. congligit sarcinas J 97, 4. eius compositus ex variis gentibus dilabitur J 18, 3. utriusque consedit J 21, 2. deductus hiemabat J 39, 4. hostium idem facit C 60, 1. fortis ex timido fit C 58, 1. operitur J 54, 9. pergit ad — vorsum J 60, 1. scribitur qui in A. portaretur J 27, 5. nullus in Italia C 16, 5. Manli quantus aut quo consilio foret C 29, 1. cui in manu sit C 51, 36. ibi est locorum sciens, — strenuus — felix J 85, 45. ei traditur J 44, 1. 86, 5. H I 57. in It. transgredietur H II 96, 10. victor J 58, 5. H I 41, 22. **exercitus** nostri fuga J 43, 1. — clades J 44, 4. H I 41, 5 (—uum). — pars J 55, 4. 64, 5. terrore J 37, 3. **exercitui** veteri diffidere J 44, 3. — per turmas — distribuere J 91, 1. — meo et hostium par conditio H II 96, 6. praeesse J 32, 2. ea satis superque foret J 75, 7. supplementum scribere J 39, 2. **exercitum** admovere ad urbem H I 48, 20. alere H II 96, 9. 41, 7 (*plur. et pass.*). Metelli antevenit J 48, 2. augere C 32, 1. 51, 43 (*pass.*). circumgredi H IV 61, 21. coercere J 100, 5. cogere J 54, 3 (numero ampliore, hebetem, infirmum, cultorem —). 66, 1. H I 85. *al.* J 85, 35. confirmare J 45, 3. conlocare in provincia hiemandi gratia J 61, 2. comparare C 30, 5. J 20, 7 (*magnum*).

componere in hibernaculis J 103, 1. decernere H I 44 (*plur.*). II 96, 4. deserere H I 28. dimittere H IV 28. ducere ad urbem H I 48, 22. ductare C 17, 7. J 38, 1. 70, 2. exoptare sibi C 54, 4. facere argento H i 67. seque gerere J 55, 1. habere J 54, 2. H II 96, 3. I 48, 3 (obprimundae libertatis). liberaliter — luxuriose C 11, 5. instruere C 59, 1. J 97, 4. iuvare conmeatu J 47, 2. locare ceterum in subsidiis C 59, 5. mittere in A. J 25, 1. parare C 29, 3. J 28, 4. permittere legato C 59, 4. J 64, 5. prodere H IV 61, 12. reficere H III 67, 14. restituere H IV 61, 15. sequi J 45, 2. temptare J 38, 3. vortere maiorum more H i 51. ad e. proficisci C 27, 4. J 70, 4. per omnem e. agitabatur C 61, 9. **exercitu** circumvenire J 57, 2. amborum coniuncto J 97, 3. effuso praedari J 55, 4. incruento J 92, 4. H III 16. intento atq. infesto J 46, 5. magno sequi C 57, 5. *Vid.* cum. de exercitu Cat. decernere C 52, 17. in e. nostro pax agitabatur J 29, 7. habere C 59, 3. esse C 59, 6. J 8, 1. 44, 5. 65, 1. *al.* C 61, 1. contumeliam remanere J 58, 5. sine e. ductare *cj.* C 19, 3. **exeritus** conveniant J 81, 1. duo obstant C 58, 6. praesidia regni J 10, 4. in vostra amicitia me exercitus habiturum J 14, 1. manus inter se consensantis H I 41, 19. occupavere H III 61, 6.

exigo. regibus exactis H I 9. de pecunia exigunda H IV 35. vitam exigere J 14, 15. 85, 49. exacta sua aetate J 6, 2. iam aetatem — etiam esse J 61, 1. **exiguitas** H IV 61, 19.

exilium. fugam e. egestatem J 14, 23. in e. proficisci C 34, 2. e. condemnatis permittere C 51, 22. 40. nullo certo e — o vagabantur H i 27. in e — o aetatem agere C 58, 13.

eximo. captis miseria curam libertatis eximat H I 41, 1.

existo. super omni corpore quasi gubernator e — eret H III 18 *susp.*

existumator gravis boni aut mali publici H IV 34 *cj.*

existumo. quamquam eadem — abat J 107, 1. si vera existumare voles H IV 61, 3. quid de illo — etis H I 41, 21. ut ego e — o J 110, 5 (*al.* aestumo). *c. acc. dupl.* C 4, 4. 48, 5. 52, 13. 56, 5. J 20, 5. 24, 5. 31, 21. 85, 15. H I 41, 1. 8. II 23, 5. *pass.* H i 5 *inc. c. acc. et inf.* C 14, 17 (*ita*). 31, 7. 48, 7. 51, 15. 52, 19. J 4, 2. 4. 6, 2. 10, 1. 14, 12. 20, 4. 29, 3. 30, 4. 50, 1. *om. inf. copulae* C 22, 3. J 36, 3. 89, 2. senatum existumare cum — facturum C 51, 43. *acc. et acc. c. inf.* J 14, 1. *c. interr. ind.* J 31, 19. 85, 14. H III 61, 1.

exitum. dignum vitae e. invenit C 55, 6. Iugurthae e. adesse J 70, 5. ad e. usque tribuni — dominatus est H III 61, 10. turbamenta rei p. atq. exitia probate H I 41, 25.

exitus. utinam emori — honestus e. esset J 14, 24. quem e — um tantis malis sperarent C 40, 2.

exordior. magnam e — rsus orationem H IV 70.

exorior. utrumque clamor exortus est C 45, 3. pro metu repente gaudium exortum J 53, 8.

exorno. pars N. aedificiis magis e — ata J 16, 4. e — atis aedibus per aulae H II 23, 2. vicinitatem armis e. C 36, 1. aciem J 52, 5. *abs.* pro rei copia satis providenter J 90, 1. convivium scite J 85, 39.

exopto. civile bellum — abant C 16, 4. vetera odere, nova — ant C 37, 3. sibi gloriam honorem inperium C 11, 2. inperium exercitum novum bellum C 54, 5.

expectatio. — one eventus animos intentos J 44, 3. sine gravi cuiusquam — one H I 53.

expecto. haut alio animo belli eventum — abant C 37, 3. plura mala H II 41, 4. necessitatem extremam H I 41, 15. nihil minus quam vim aut bellum J 14, 11. omnia magis quam proelium J 58, 1. alienas opes C 58, 3. J 14, 7. promissa legatorum J 47, 4. quid H I 48, 14. divorsissimas res — voluptatem — praemia J 85, 20. alius alium expectantes C 52, 28. *cont.* H I 41, 20. miseriis suis remedium mortem e — are C 40, 3. conlegam minorem et sui cultorem H IV 33. quid ab illis — dolum — bellum H IV 61, 19. expectare dum H I 48, 10.

- expedio.** veste pugionem H III 37. sese quisque J 105, 4. cetera res e—ict C 20, 10. huiusce modi rei initium e—am J 5, 3. = **expeditus** C 57, 4. 60, 4. J 46, 7. 50, 1. 59, 3. 68, 2. 90, 2. 100, 2. 103, 1.
- expeditio.** evocare milites in e—onem J 37, 3. in —onem proficisci J 103, 4. e—ones hibernae H II 96, 6.
- expello.** Nicomedem Bithynia expuli H IV 61, 11 *cont.* J 97, 2. unde J 14, 8. 102, 13. plebes agris expulsa H I 41, 24. regno J 14, 2 (fortunisq. omnibus). 24, 6. quos flagitium domo expulerat C 37, 5.
- expergiscor.** somno experrecti J 71, 5 *cont.* 72, 2. Quin expergiscimini C 20, 14. expergiscimini et capessite rem p. C 52, 5.
- experimentum.** iam antea e—tis cognitum erat J 46, 3.
- experior.** extrema omnia C 26, 4. amicorum fidem J 74, 1. fortunam J 63, 1. id J 110, 4. libertatem J 31, 5. vim — misericordiam J 32, 5. vim — gratiam J 102, 9. *c. acc. et inf.* J 24, 4. 108, 2.
- expers.** patria — fama — fortunis expertes C 33, 2. consili expers H I 48, 11. ceteris expertibus soli in imperio agere H I 9.
- expilo.** aerarium — ari J 31, 9.
- expiro.** ut per singulos artus expiraret H I 30.
- explano.** de — moribus pauca explananda sunt C 4, 5.
- expleo.** legiones numero hominum C 56, 2. expletis legionibus J 87, 1. omnis suos divitiis — verat C 51, 34. amicos muneribus J 13, 6. 20, 1. ad explendam cupidinem J 6, 3.
- explico.** unde pons — explicatur H III 20.
- exploro.** ut explorarent fugitivos H III 67, 7. itinera egressusque eius, — loca atq. tempora cuncta —at J 35, 5. itinera regum J 88, 2 *cont.* 48, 2. 100, 3. proeli rationem *cj.* H II 50. rem J 53, 7. late omnia J 46, 6 *cont.* J 90, 1. 93, 5. C 60, 1 (omnibus rebus exploratis). quid ubique hostis ageret —are J 52, 5. exploratum praemissi J 103, 5. exploratum misit *c. interr. indir.* J 54, 2. ubi explorata sunt quae voluit C 17, 2. parum exploratum est *c. interr. ind.* J 88, 6.
- expono.** Africae situm paucis J 17, 1.
- expugno.** Cirtam armis J 23, 1. vineis — J 21, 3. villas J 44, 5.
- expurgo.** sese parum J 69, 4 *cont.* C 31, 5.
- exquiro.** vescendi caussa terra marique omnia C 13, 3. e—ebant duces multitudinum C 50, 1. regis sui sententiam J 112, 1. sententiis —sitis J 29, 5.
- exta.** quaerit extis H III 78.
- extenuo.** e—ata acie J 49, 1.
- externus.** ab externis rapta H I 41, 5. arma ab e—is in nosmet versa H I 41, 19.
- exterreo.** equi sine rectoribus exterriti H I 96.
- extinctor** generis nostri J 14, 9.
- extinguo.** multos mortalis ferro aut fuga J 42, 4. omnia H IV 61, 21. extinguendi me J 24, 2. generis praesidia extincta sunt J 14, 15. familia prope iam extincta J 95, 3.
- extollo.** novos extollebat J 65, 5. hominem secunda oratione J 65, 3. malos C 37, 3. se quisque C 7, 1. oratione maiores suos J 85, 21. benefacta H I 48, 6. oratione copias fidem magnitudinem regis J 103, 7. studium meum laudando J 4, 2. virtutem I. laudibus J 15, 2. — verbis C 8, 4.
- extorqueo.** quin defessus — qui plus posset imperium atq. libertatem ex—eret C 39, 4. iudicia et iura sibimet H I 41, 23. pecuniae publice et privatim extortae H I 48, 17.
- extorris** patria domo J 14, 11. orbe terrarum H II 94.
- extremus.** extremae terrae C 16, 5. in e—a Africa J 78, 2. e—um agmen J 50, 3. primos et e—os tribunos locaverat J 100, 2. extrema aetate C 49, 2. extremae dementiae est J 3, 3. extrema omnia experiri C 26, 5. extremum aestatis erat J 90, 1. diei J 21, 2. in — montis extremo J 37, 4. in extremo — situm esse C 52, 11. J 23, 2.

- extruo.** turris J 23, 1. mari extruendo *susp.* C 20, 11.
exul J 14, 7. reliquias exulum H III 61, 18.
exulto. laetari exultare J 98, 6.
exuo. armis J 88, 3. H i 22 (equisque). mari classe H IV 61, 13. exutus inperio iure gloria H I 41, 11. — omnibus quae maiores reliquere H III 61, 6.
exupero. magnitudo sceleris omnium ingenia e—at C 51, 8.
exurgo. ne nunc quidem obnoxiiis inimicis exurgitis J 31, 3.
exuro. loca exusta solis ardoribus J 19, 6.
Fabius. Q. Fabius Maximus J 4, 5. Q. Fabius Sanga C 41, 4. L. Fabius Hispaniensis H III 3.
fabrico. scaenis ad ostentationem histrionum fabricatis H II 23, 2. ad id naves codicariae per hiemem fabricatae H IV 51.
facetiae. multae f. multusq. lepos inerat C 25, 5.
facies. faciem eius ignorare J 63, 4. in f. voltuque vecordia C 15, 5. f. sua ostentabat H I 55. decora J 6, 1. praeclara J 2, 2. Sardinia facie humani vestigi H II 2. contra belli faciem J 46, 5. loci f. C 55, 4. J 78, 3. totius negoti J 51, 1. urbis C 31, 1. quidnam insolita f. ostenderet J 49, 5.
facilis. rem difficilem aut facilem J 93, 7. amicitia facilis J 95, 3. haut facilem pugnantibus vadum H I 68. faciles defensu H III 32. factu C 3, 2. 14, 1 (*superl.*). visu J 98, 7. 113, 5 (*superl.*). facilius aditus C 43, 2. ictus H i 56. prospectus nisusque facilius foret J 94, 1. id facilius proniusque fuit J 80, 4. = **facile** adduci posse C 40, 1. adepti J 77, 4. boni malos anteibant H I 48, 13. coaluerint C 6, 2. animus convorsus est J 29, 1. par efficiebatur C 14, 4. evadere J 50, 6. se principem fore C 17, 7. egestas habetur sine damno C 37, 3. animos molliverant C 11, 5. eum occasurum J 7, 2. pateret C 52, 35. persuadet J 61, 4. sumi bellum J 83, 1. tolerare C 10, 2. tam f. bellum tractum J 36, 3. f. se usum C 26, 1. **haut facile** adduci posse C 44, 1. libidinibus carebat C 13, 5. condonabam C 52, 8. discerneres C 25, 3. conperta narraverim J 17, 2. animus verum providet C 51, 2. quisquam bonus est H I 48, 9. **facilius** curare licet J 14, 19. periculo eriperentur C 48, 4. escenderent J 94, 2. patefierent J 32, 1. retinebant J 78, 4. errata superes J 102, 10. tegetet C 48, 7. tolerabatur J 89, 7. facillime vera noscerentur H III 67, 2.
facilitas huius, illius constantia C 54, 3.
facinus pessimum patratum foret C 18, 8. admissum miserabile J 53, 7 *cont.* 91, 7. flagitium aut facinus domo expulerat C 37, 5 (*cfr.* flagitium aut facinus redimerent C 14, 2. flagitiorum atq. f. catervas C 14, 1. flagitiis atq. f. copertus C 23, 1). **facinoris** tanti conscii C 22, 2. convicti C 51, 23. fama J 13, 1 *cfr.* praeclari facinoris aut artis bonae famam quaerit C 2, 9. praeclari f. casum dare J 56, 4. magnitudine f. percussus J 70, 5. caussa f. maturandi C 15, 3. tale **facinus** faceret C 7, 6. 19, 5 *cont.* foeda crudelique f. in civis C 11, 4. 51, 6. 53, 2. J 5, 4 (rei militaris). 32, 2. id facinus memorabile existimo C 4, 4. maximum atq. pulcerrimum incipere C 20, 3. tantum f. frustra susceperant C 28, 3 *cont.* J 31, 9. f. suum reputans J 13, 5. egregium atq. mirabile duorum Carth. memorare J 97, 1. ad tantum f. impellere C 49, 4. ob militare f. eferre J 49, 1. cuius inpio facinore proiectus sum J 14, 21. ingeni egregia facinora immortalia sunt J 2, 2. omnis cruciatus minores quam facinora illorum esse C 51, 15. mala f. inventutem edocebat C 16, 1. f. virilis audaciae commiserat C 25, 1. incendia aliaq. belli f. parent C 32, 2 *cont.* 48, 2 *et* 52, 36. multa et superba f. nobilitatis ostendere J 30, 3. Romae Numidiaequae eius f. memorat J 33, 4.
facio. qui fecere C 3, 1. 8, 4 *Comm. p.* 102. optumus quisq. facere quam dicere malebat C 8, 5. neque dicere neque facere quidquam pensi habebat C 23, 2 *cont.* J 6, 1: plurimum facere, minimum de se loqui. si ea fecissem J 14, 1. 31, 10. 26. ea cum facere possitis patiamini H I 48, 18. haec atq. talia faciundo J 85, 36. id more suo facere videbatur C 37, 2.

si id fecerint J 56, 4. id frustra an ob rem faciam J 31, 5. id semper faciant J 85, 41. idem facit exercitus C 60, 1. J 66, 4. 75, 10. 91, 3. H I 53. ex Sullae voluntate omnia se facturum J 111, 3. quae maiores recte atque ordine fecere C 51, 4. quae ipse paravisset facere J 71, 5. quae gratuito faciebam J 85, 8. postea quae fecerit J 95, 1. inpunc quae lubet facere J 31, 26. facturum sese quae peteret J 64, 3 *cont.* 108, 2. H I 48, 1. quid potissimum facerent J 67, 1. facere aut providere quicquam J 99, 2. quod non cupidissime facturi essent C 40, 4. quod saepe maiores vestri fecere J 31, 6. H II 41, 10. quod vobis fecisse indignum est J 31, 18. quod uti facias H IV 61, 21. quo plura bene atq. strenue fecisset J 22, 3. qui aliter fecerit C 51, 43. avidius fecerit H I 41, 19. *Vid.* bene et male. contra rem p. C 50, 3. 51, 43. ita fecisse *cj.* C 22, 2. inpune male fecisse J 31, 22. perperam quam recte fecisse J 31, 27. quam quisq. pessime fecit J 31, 14. recte facere H I 41, 18. III 61, 5. neque recte neque pro bono J 22, 4. fecit, ut nuntiis — lugubribus H I 98 *inc.* *Vid.* bellum. caedem in vos J 31, 13. castra J 55, 6. caussas morae J 36, 2. magnam cladem J 59, 3. copiam J 82, 1. *pass.* J 52, 3. 56, 1. 83, 2. 102, 15. deditionem J 26, 2. 46, 1. 91, 5. *pass.* 26, 1. difficilia faciundi J 93, 3. exercitum argento H I 67. fidem J 24, 9. finem C 52, 1. J 5, 2. 10, 3. 15, 1. 31, 7. 34, 1. H I 41, 9. III 61, 11. IV 61, 17. foedus J 38, 9. *pass.* J 39, 3. 112, 3. formidinem J 53, 7. fugam J 53, 3. *pass.* J 58, 4. gratiam delicti C 52, 8. delicta gratiae J 104, 5. gregem *pass.* C 50, 2. J 58, 3. hostilia J 107, 2. initium C 4, 5. 21, 3. 27, 4. iniuriam C 12, 5. J 10, 7. 15, 1. 31, 23. annua inperia binosque inperatores sibi C 6, 7. inperata J 62, 3. 77, 3 *cont.* 46, 5. 112, 2. inpetum C 43, 3. *pass.* C 52, 23. insidias C 26, 5. iter C 19, 3. 56, 4. J 91, 3. 100, 4. iusta J 41, 2. metum H I 41, 10 *pass.* militaria J 80, 2. modum C 24, 3. opes privatas H I 41, 26. optionem Carthaginensium J 79, 8. orbis J 97, 5. pactiones J 40, 1. planities hiemantibus aquis paludem fecerat J 37, 4. periculum aliis C 33, 1. pestem rei p. H i 89. potestatem *pass.* C 48, 6. J 104, 2. proelium J 55, 8. 57, 4. 87, 1. *pass.* J 21, 3. 22, 1. 97, 1. pugnam J 56, 4. 61, 1. 82, 1. nil relicui victis C 11, 7 *cont.* 28, 4. 52, 4. nil relicum ab utrisque fieri J 76, 4. sponsionem J 79, 4. stipendia J 63, 3 *pass.* stupra C 15, 1. templa C 12, 3. plurimum timoris mihi H I 41, 1. transitum H II 5. tumultum J 53, 7. 72, 2. verba C 52, 7. J 33, 4. 38, 9. 83, 2. 85, 21. 102, 3. 12. 103, 7. versus C 25, 5. voluntia plebi H IV 31. quid deprensus hostibus faciatis C 52, 25. faciunt idem maioribus suis J 85, 17. regnum eius sceleris praedam fecit J 14, 11. quo exercitum sibi fidem faceret C 11, 5 *cont.* 14, 6. vacuum domum C 15, 2. vos infestos C 51, 10. illos magnos C 52, 21. timidos fortis C 58, 19. quem parem cum liberis J 14, 19. gloriam meam, laborem illorum J 85, 35 *cont.* 79, 8. rem p. ex parva magnam C 52, 19 *cont.* J 10, 2. ex parvis opibus tantum imperium C 51, 42. pluris — facere C 52, 5. quanti legatorum verba fecerit J 24, 7. parvi id facio J 85, 31. fac cogites C 44, 5. facilia factu C 3, 2. 14, 1. optimum factu C 23, 1. 55, 1. 57, 5. J 107, 5. = *Pass.* sicuti in sollemnibus sacris fieri consuevit C 22, 2. ea merito fieri C 51, 29. alia huiusce modi fieri C 51, 40. quae ira fieri amat J 34, 1. H i 111. facilius aditus fit C 43, 2. caedes incendia C 51, 9. coniuratio contra rem p. C 30, 6. conventus C 30, 2. J 12, 1. decretum C 53, 1. J 25, 2. malicia C 52, 4. pax J 61, 5. peculatus aerari J 31, 25. pecunia ad bellum Metello H II 73. ignis quam creberrimos fieri J 106, 4. corruptio facta paucorum H I 57. reus fit J 35, 7. quae sine mora facta sunt J 62, 6. nihil dolo factum J 107, 3. id factum inopia bonorum J 86, 3. eadem illa adversa fient C 58, 10. virtus omnium aequalis facta J 81, 3. certiores fieri J 46, 1. 82, 2. 104, 1. clarum fieri C 3, 1. 54, 2. 38, 1 (potentesque). Mario militibusque carissimus factus J 96, 4. falsos fieri C 10, 5. hostis po. Ro. J 83, 1. magni facti H IV 61, 20. nemo ignavia immortalis factus J 85, 49. necubi hostibus oportunus fieret J 55, 3. qui principes facti erant J 50, 2. bonus segnior fit — malus improbius J 31, 28. sollertissimus omnium factus

J 96, 1. iure belli suam factam J 102, 13. victorem fieri H IV 61, 23. ex necessariis adversa facta J 14, 16. ex pulcerrima — pessima facta C 5, 9. ex iustissimo crudele factum C 10, 6. fortem ex timido fieri C 58, 1. pro mortalibus aeterni fierent J 1, 5. ex coriis utres fierent J 91, 1. ex inopia satias facta H II 29. quid de eis fieri placeat C 50, 3. quid in illos iure fieri posset C 51, 6 *cont.* 17. idem fit ceteris C 55, 2. iure factum sit J 51, 8. faciundum aliquid J 111, 1. *Vid.* consul. gerere quam fieri tempore posterius est J 85, 12. eo fit ut C 52, 23. 53, 4. = **factum**. quod factum — percusserat C 24, 1. atrocitatem facti J 27, 1. invidia facti J 29, 5. 35, 8. neque facto neque dicto ullo abstinere J 64, 5. de f. consulis J 31, 1. mature facto opus est C 1, 6 *cont.* 43, 3. 45, 1. 46, 2. facta dictis exaequanda sunt C 3, 2. facta an dicta pluris sint J 85, 14. Atheniensium C 8, 3. maiorum fortia J 85, 4. 21. parentum H II 14. facta aliorum scribere C 3, 1. eorum cuncti novere C 51, 12. eorum fortia noverat C 59, 6. vostra aestumo C 58, 18. verba inimici ante facta sua ponere J 15, 1. sua quisque fortia — fert J 53, 8. meamet dicere J 85, 24. turpia oratione tegere J 85, 31. in gloria numeret H I 41, 19. aemulator erat H III 7. factis notus *cj.* J 63, 4. homo factis egregiis J 63, 7. facta cum dictis composuit J 48, 1. moribus factisq. dignum exitium C 55, 6. pro factis poenam timentes C 14, 3. — eorum digna poena C 51, 8. pro multis et egregiis factis H I 41, 12.

factio. haec inter bonos amicitia, inter malos factio est J 31, 15. f. noxiorum tutius agit H III 61, 3. factionis opes C 32, 2. J 31, 1. potentia J 31, 4. factioni inimicorum resistere C 34, 2. ex factione eius plerisque J 29, 2. ex f. media consul H III 61, 6. nobilitas factione magis pollebat J 41, 6. factione cum factioso certare C 54, 5. factiones valuerunt C 51, 40. mors partium et factionum J 41, 1 *Comm.* p. 79.

factiosus C 18, 4. 51, 32. 54, 5. J 8, 1. 15, 4. 27, 2. 28, 4. 77, 1. 85, 3.

facundia Memmi clara pollensque J 30, 4. cuius facundiae a M. concessum J 102, 4. abunde illis facundiam fore J 85, 26 *Comm.* p. 127. callidam f. exercui H II 41, 4. facundia Graeca se exercuit J 63, 3. caninā exercabatur H II 37. facundiā Graecos ante Romanos fuisse C 53, 3.

facundus J 95, 3. loquax magis quam facundus H IV 25.

Faesulae C 30. 33. 43.

Faesulanus ager *susp.* C 43, 1. Faesulanus quidam C 59, 2. 60, 6.

falcatus. currus f—i H i 14.

fallacia. dolis atq. fallaciis contendit C 11, 2.

fallo. quia fallere nequibant J 56, 2. maxima copia fallendi J 61, 4. audendo et fallendo magni facti H IV 61, 20. nisi me animus fallit C 20, 17. neque me fallit J 85, 3. = **falsus**. veluti ficta pro falsis ducit C 3, 2. falsis criminibus C 34, 2. f—a suspitione C 35, 3. indicium f. C 48, 6. f—um aliquid pro vero credi C 51, 36. falsa existumans ea, quae memorantur C 52, 13. falsa vita moresque superant J 85, 27. famam falsam J 103, 6. indicem falsum esse C 48, 5. falsum filium arguituri H II 48. testes signatoresque falsos C 16, 2. multos mortales falsos fieri C 10, 5. ne illi falsi sunt J 85, 27. neque res me falsum habuit J 10, 1. multa falsa in deterius composuit H i 78. = falso queritur J 1, 1. f. nominari C 49, 1.

fama. res gestas fama divulgavit J 30, 1. f. tanti facinoris divulgatur J 13, 1. fama erat divitem me esse H IV 61, 10. egregia f. futura est H IV 61, 2. talis fama de Cassio erat J 32, 5. f. de Metello praeclara esse J 55, 2. alium mala f. et timor inpediebat J 35, 4. f. atq. fortuna eorum pares sunt C 51, 12. te illa f. sequetur (*acc. c. inf.*) H IV 61, 22. haec fama ex aliis rebus valebat C 16, 2. eadem f. atq. invidia me vexabat C 3, 5. famae fidei anteferre J 16, 3. famae consulere C 51, 7. — parcere C 25, 3. 52, 32. famam avaritiae Romanorum falsam J 103, 5. boni f. laedere J 96, 3. nil metuere nisi turpem f. J 85, 33. eam bonam f. putabant C 7, 6. facinoris — artis f. quaerit C 2, 9. f. atq. gloriam eorum adaequare J 4, 6. genere fama atq. copiis potens J 14, 7. f. atq. fortunis expertes C 33, 1.

f. et fortunis integer H II 41, 5. integrā famā vita potior J 67, 3. **f.** ae-quabili et inviolata J 43, 1. pari periculo, **f.** inpari erant J 57, 6. ab ea **f.** quae plerosq. obtinet divorsum J 17, 7. fama feruntur J 8, 2. accipere J 9, 3. cognitos J 84, 2. magnae atrocēs. famae *cj.* H I 67. aequi boni-que famas petit H i 76.

fames. Lucullum regis curamachinata fames fatigabat H III 34. famem operiri C 13, 3. cibus advorsus **f.** erat J 89, 8. fame, miserruma morte, me confecistis H II 96, 1. **f.** an ferro acrius urguear J 24, 3. **f.** et ferro clau-sum teneret J 38, 9. ferro quam **f.** aequius perituros H i 21.

familia. familiam atq. libertos suos C 50, 2. **f**—ae gladiatoriae C 30, 7. Sulla gentis patriciae nobilis, familia prope iam extincta J 95, 3. familia nostra J 14, 5. 9. 13. 17. 25. nomen **f**—ae renovatum J 10, 2. vetustas **f**—ae J 63, 2. filii familiarum C 43, 2. matres familiarum C 51, 9.

familiaris res C 5, 7. 20, 11. H II 96, 9. *phr.* J 64, 6. H I 12. copiae H I 23. opes C 13, 4. lar C 20, 12. negotia H V 8. hominem familiarem C 21, 3. filium et duos familiaris mittit J 28, 1. Catilinae proximi **f**—esque erant C 14, 3. amicitia **f.** J 7, 7. ex fortissimis magis quam ex **f**—issimis J 98, 1. = cum B. multum et familiariter agebat J 108, 1.

familiaritas. adolescentium **f**—tes adpetebat C 14, 5.

famosus. Cares piratica **f**—si H i 8 *inc.* largitionem **f**—am inpuidentem-que J 15, 5.

fanum. fana atq. domos spoliari C 51, 9.

fas. contra ius fasque C 15, 1.

fascēs. **f**—ibus conreptis C 18, 5. cum fascibus C 36, 1.

fateor. Eadem Galli fatentur C 47, 2. Cuius rei ego inopiam fateor J 85, 24. fateor me — profectum H II 96, 4. aperte resistere non poterant, quin illa sibi placere faterentur J 40, 2.

fatigo. neque insomniis neque labore fatigari C 27, 2. multo labore proe-liisq. **f**—ati J 76, 5. diu multumq. **f**—ati perveniunt J 94, 3. Lucullum fames —abat H III 34. se —ando J 3, 3. se dolis —ari J 56, 1. Qua re —ata plebes H II 40. secundae res sapientium animos —ant C 11, 8. diu noctuq. —are animum J 70, 1. fatigati regis subpliciis J 66, 2. saepius —atus lenitur J 111, 3. —atus a fratre, ut — concederet J 11, 4. ambire fatigare vos singulos J 14, 20.

fatum. cui fatum foret potiri C 47, 2.

fautor. fautor consultorq. sibi adsit J 103, 7. fautores legatorum J 15, 2. regis J 25, 2. sermone fautorum H III 7.

faux. Catilina faucibus urguet C 52, 35. faucibus ipsis — patet H IV 19.

faveo. aequos bonosq. favere J 85, 5. Catilinae inceptis C 17, 6. bello nimis C 48, 1.

favor. in gratiam et **f**—orem nobilitatis venire J 13, 7. illi — humilitas **f**—orem addiderat J 73, 4.

fax. facibus sibi prae lucentes H IV 43.

Februarius C 18, 6.

felix. Sullae felicissimo omnium J 95, 4. fortior an felicior esset J 95, 4. exercitus magis strenuus quam felix J 85, 46. quam audeas tam videri fe-licem H I 41, 20. ob ea feliciter acta J 55, 2.

fenerator C 33, 2 *bis.*

fenus. fenoris onere obpressa plebes H I 9. fenoribus copertus H i 114.

fera. leonem atq. alias feras J 6, 1 *cont.* 89, 5. H II 23, 4.

fere. Eisdem **f.** temporibus C 42, 1. eadem fere — docet C 48, 4. Nam fere, quem quisq. — locum ceperat, tegebat C 61, 2. omnis fere res aspe-ras J 7, 6.

ferinus. caro ferina J 18, 1. 89, 7.

ferio. leonem — feras primus J 6, 1. hostem C 7, 6. 60, 4. J 85, 33. contra feriundi potestas J 50, 4. murum arietibus feriri J 76, 6.

ferme. mons aberat **f.** milia XX J 48, 3. Nam ferme Numidis in omnibus proeliis — tuta sunt J 74, 3.

fero. neque tam anxie laturum fuisse J 82, 3. rem aegerrime tulit J 85, 10. aliud alio ferri C 2, 3. clamor ad caelum ferri J 60, 2. virtutem ad caelum ferunt C 53, 1. J 53, 8. 92, 2. multis opem tuli J 110, 2. legem ferre H II 12. quo cuncta natura — fert J 93, 4. uti fors tulit J 78, 2. quo cuiusque animus fert J 54, 4. si maxime animus ferat C 58, 6. quae bellum atq. libido victorum fert C 21, 2. studio ad rem p. latus sum C 3, 3. vindices uti se ferunt libertatis H III 61, 22. ferunt taurum — H II 8 *inc.* II 84. fama feruntur C 8, 2. is auctor — ferebatur J 30, 2. fertur dixisse J 35, 10. 64, 4.

ferocia. f—am animi quam — habuerat — in vultu retinens C 61, 4. f. regis bellaturi H I 18.

ferox. animus f. C 5, 7. 38, 1. J 11, 9 (*lenitur*). 54, 4. 106, 3. ferocis militum animos molliverant C 11, 5. genus armis ferox H II 81. feroces Dalmatae H i 73. naturā f. vehemens manu promptus C 43, 4 *cont.* J 11, 3. sceleribus suis f. atq. praeclarus est J 14, 21. secundis rebus f. esse J 94, 4. ipsi duces feroces pro victoribus agere J 98, 6. omnes feroces adierunt C 52, 18. multus atq. ferox instare J 84, 1. omnium ferocissumi Tauri H III 52. = **ferocius** agitare C 23, 3. — decernunt J 104, 2.

ferreus. equites catafracti — ferrea specie H IV 57. ferreis laminis H IV 59. manus ferreae H III 21.

ferrum. a dextra unde ferrum erat H II 61 *susp.* ferro septis H I 41, 15. ferro iter aperiundum est C 58, 7. fame et f. clausum tenere J 38, 9. f. aut fuga extinxit J 42, 4. f. aut bestiis interiere J 17, 6. f. atq. flamma urbem invadere H I 48, 10. minari C 23, 3. necare J 42, 1. noceri posse H III 67, 1. f. quam fame aequius perituros H i 21. f. an fame acrius urguear J 24, 3. in sanguine ferro fuga vorsari J 14, 9.

fertilis ager J 87, 1. 17, 5 (*frugum*).

ferus. genus hominum ferum incultumq. J 80, 1. nationes f—ae C 10, 1.

fessus. pars fessa consederat J 51, 3. itinere opere proelio J 53, 5 *cont.* 68, 3. 106, 5. exercito corpore f. J 71, 1. fessa bellis H II 41, 14. f. scribundo mittendoque legatos H II 96, 2. quae I—ae fesso — superaverant J 70, 2. fessus in P. se receperat H i 10.

festinatio par in oppido H III 26.

festino. Romani festinare parare C 6, 5. J 76, 4 *cont.* J 66, 1. 73, 1. dies noctisque festinare vigilare C 27, 2. f—are trepidare C 31, 2. J 85, 10. festinando agitando C 42, 2. omnibus modis J 39, 2. 55, 3. festina atque — perge J 102, 9. festinans pergit J 52, 5. ad portas f. J 60, 2. festinantibus in summa inopia patribus H i 28. ni id f—aret J 77, 1. id modo f—abat — inminuere J 81, 4. profectionem H I 109. soleas H i 105. animo cupienti nihil satis f—atur J 64, 6. festinans — antecapere J 21, 3. abire J 64, 4. ultum ire J 68, 1. augere H II 59.

festinus. f—as cohortis H i 44.

fidelis. in amicos fideles C 9, 2. per homines f. J 70, 5. Leptitani boni f. quae mansere J 77, 3. ob ea fidelissumi habebantur J 89, 4. sua antea fideliter acta J 71, 5.

fides. virtus fidesq. vostra spectata C 20, 2. egregia tua f. re cognita C 35, 1 *cont.* J 103, 2. magis f. eius quam fortuna petunda erat J 14, 5. paucis carior f. quam pecunia J 16, 4. quibus f. decus pietas quaestui sunt J 31, 12. quorum res fidesq. in manibus sitae erant J 73, 6. fides eius rei penes auctores erit J 17, 7. si f. publica data esset C 48, 4 (*fide* p. C 47, 1. J 35, 7. interposita J 32, 1 *cont.* suam f. interponit J 32, 5. fidem p. per se inviolatam fore J 33, 3). parum fidei miseris J 24, 4. fidei aut concordiae quae spes J 31, 23. fidei caussa J 29, 4. 85, 29. famae **fide** — regis commodum anteferre J 16, 3. avaritia **fidem** probitatem, artis bonas subvortit C 10, 4. f. prodere C 25, 4. mutare J 56, 5. amicorum experiri J 74, 1. fidem fortunas pericula vilia habere C 16, 2. copias f. magnitudinem regis sui J 103, 7. rem familiarem — fidem consumpsi H II 96, 9. miseria f. verbis faceret J 24, 9. deos per f. aut periurio violavisti H I

48, 15. per regni f. J 10, 3. per amicitiae f. J 24, 10. pro deum atq. hominum f. C 20, 10. in f. illius tradere J 62, 3. — accipere H IV 61, 7. amici officio et fide pariuntur J 10, 4. omnia potiora fide Iug. J 26, 2. in fide et clementia pi ri J 33, 4. fide nunti terrentur J 101, 7. fluxa f. usus J 111, 2. Punica f. J 108, 3. Saguntini f. atq. aerumnis incluti H II 21. fide data atque accepta C 44, 3. J 81, 1. pecuniam sua aut amicorum fide sumptam mutuam C 24, 2.

fido. firmo fidens auxilio H III 67, 12. Mario parum (*al. conf.*) J 112, 2.

fiducia augeri nostris coepit H III 67, 9. fides tua fiduciam commendationi meae tribuit C 35, 1. maxumam mihi parit H I 41, 22. fiduciā gnaritatis locorum H III 68. terror ex fiducia sui incessit H II 60. f. purgatioris H II 89. f. nimius H II 93.

fidus. quo exercitum sibi fidum faceret C 11, 5 *cont.* obnoxios fidosque C 14, 5. fidus acceptusq. J 71, 3. Pomp. veteres fidosq. clientis C 19, 5. fortis fidosque mihi C 20, 3. quem alienum fidum invenias J 10, 5. fidum esse Romanis J 108, 2. fidi interpretes J 109, 4. cum paucis fidis H III 11. quo inter se magis fidi forent C 22, 2. proxumo ac maxime fido sibi J 35, 4. duos quam fidissimos J 102, 2.

Figulus *vid.* Nigidius.

figura. non ceram illam neque figuram J 4, 6.

filia J 80, 6. filiae *gen.* C 35, 3.

filius C 15, 2. 17, 3. 39, 5. 52, 30. J 5, 6. 7. 9, 3. 4. 28, 1. 35, 1. 64, 4. 65, 1. 75, 1. 101, 5. 105, 3. 107, 4. 108, 1. H II 5. IV 61, 7. 8. 9. falsus f. H II 48. filii familiarum C 43, 2.

Fimbriana seditio H II 49.

findo. Italia finditur in duo promunturia H IV 18 (*al. scinditur*).

fingo. quae natura prona finxit C 1, 1. quaecumque dici aut fingi possunt J 44, 5. fingere me verba J 14, 20. primo f. alia C 47, 1. ficta haec — ab eis C 22, 3. regem ficta locutum J 11, 1. veluti ficta pro falsis ducit C 3, 2.

finis. bonorum ut initium sic finis est J 2, 3 (non in eiusd. potestate initium et finem belli esse J 83, 1). inperi vitaeq. eius f. idem fuit J 5, 5. f. iugulandi fuit C 51, 34. discordiarum f. fuit bellum Punic. sec. H I 9. finis sit scelerum et contumeliarum H I 41, 19. is communis utriusq. populi f. haberetur J 79, 4. sibi vitae finem adesse J 9, 4. neq. aliter belli finem ait H I 41, 24. S. mortuo f. mali credebatis H III 61, 9. finem fecit dicendi C 52, 1. J 15, 3. 34, 1. natura mihi vitae J 10, 3 *cont.* finem vitae fecerim H II 41, 9. utriusque cladis lubido J 31, 7. serviundi — dominationis facturi H III 61, 11. studiis civilibus J 5, 2. pergentibus Oceanus H IV 61, 17. f. belli futurum putas H IV 61, 16. quem locum Carth. finem inperi habuere J 19, 3. f. nisi excidio non habituri H IV 61, 12. quis illi f. statuet C 51, 36. unum omnibus f. natura statuit H I 41, 15. discordiarum f. volens H III 61, 17. fine inguinum ingrediuntur mare H III 77. Ea finis habet — J 17, 4. finis inperi singulis constitui J 12, 1. finis eorum discerneret J 79, 3 *cont.* J 19, 7 (regebat). 20, 3 (invadit). 79, 8 (petere). 110, 6 (tutari). H I 87 (suos egredi). eis finibus eiectus sum quos — dedit J 14, 8. integris suis finibus J 97, 2.

finitimus. reges populi f. i bello temptare C 6, 4. f. — os sub imperium suum coegere J 18, 12. f. — is inperat J 75, 5. f. — orum fuga H III 67, 20.

firmo. turris praesidiis J 23, 1. littora propinqua H IV 10. territō animi firmat H IV 49. firmatus animi H III 17.

firmus. f. amicitia C 20, 4. auxilium H III 67, 12. res p. C 52, 6. regnum J 10, 6. nihil satis firmum contra M. J 80, 1. firmissimum contra pericula et insidias J 56, 2. dubiis instare, quos firmos cognoverat retinere J 51, 5. firmiter animis J 50, 4. firmiorem te ad resistendum putas H IV 61, 16. quae illis eo firmiora videbantur J 64, 6. quod genus, quia fallere nequit, firmissimum erat J 56, 2.

flagitiosus. omnium f. — orum postremus H I 48, 3. regem armis vinci minus f. — um J 110, 5. viro f. — issimum existimo J 31, 21. quanto vita

illorum praeclarior, tanto horum socordia f—ior J 85, 22. res p. ex pulceruma — f—issura facta C 5, 9. f—issuma facinora J 32, 2.

flagitium. *Vid.* facinus. neque id flagitium militiae ducitur J 54, 4. fl. honesta et vera superavit H III 61, 13. flagiti plena J 38, 1. probarentne tantum flagitium J 30, 1. non gloria movemini neque flagitio H III 61, 26. pro alieno scelere et fl. J 15, 2. quantum illorum flagitia poscebant J 85, 44. tanta flagitia in tali viro pudet dicere H I 29. per summa fl. detraçantibus militiam H III 67, 3. se flagitiis dedecoravere J 85, 42.

flagro. uti cuiusq. studium ex aetate flagrabat C 14, 6. flagrantés inopia et cupidinibus H I 48, 7.

Flaminius. G. — Flamma C 38, 1.

flamma. ferro et flamma urbem invadere H I 48, 10. egregiis viris eam flammam in pectore crescere J 4, 6.

Flamma *vid.* Flaminius.

flecto. ilex — flexa J 93, 4. *Vid. Conn. p.* 131.

floreo. florentis res suas J 83, 1. ipsi innoxii florentes C 39, 2. quod florentibus optabile est H IV 61, 4.

fluctus. triplici fluctu H IV 23. fluctus saxa trahunt J 78, 3. crebritate fluctuum H III 42. euri atq. austri superiacitis fluctibus circumlavitur H II 83.

flumen J 19, 7. 48, 3, 4. 50, 1. 52, 5. 75, 2. 6. 79, 3. 90, 3. 91, 1. 110, 8. H II 18. 31. 57. 63. 96, 6. III 49. i 17. flumen Muluchae J 92, 5.

fluo. rebus supra vota fluentibus H i 101.

fluvius Euphrates H IV 51.

fluxus. gloria fluxa et fragilis C 1, 4. animi molles aetate et fluxi C 14, 5. res humanae fluxae et mobiles J 104, 2. fluxa fide usus J 111, 2.

focus. aris atq. focus suis bellum paravere C 52, 3. pro a. atq. f. pugnare C 59, 5.

foedo. arae et alia sacrata sanguine f—antur H I 22. nubes f—avere lumen H i 104.

foedus, a, um. loca taetra inculta, f. atque formidulosa C 52, 13. loci facies f. atq. terribilis C 55, 4. negoti facies f. atq. miserabilis J 51, 1. f—i oculi C 15, 5. foeda atq. aspera evenerant C 26, 5. foeda atq. intoleranda viris C 58, 14. f. homo C 19, 2. f. crudeliaque facinora C 11, 4. 52, 36. foeda fuga J 38, 7. 43, 1. mulcato foede corpore H III 24. quam foede — perierint J 31, 2.

foedus, eris. si secum foedus faceret J 38, 9. suo atque populi iniussu nullum potuisse foedus fieri J 39, 3 *cont.* iussu J 112, 3. foedus et amicitiam petere J 80, 4. 104, 4. dare J 104, 5. — adventurum J 111, 1. foedus intervenisse J 111, 2. post A. Albini foedus J 43, 1. senatum de foedere consulebat J 39, 2. ne societates neu foedera nova acciperemus J 14, 18.

fons. aquae J 98, 3. aquarum fontis conrumpere J 55, 8. aliquot fontes erant J 89, 6. fontis dulcissimos H IV 13. Euphratem atq. Tigrim uno fonte manare *susp.* H IV 52. fonte lavabatur in villa H III 65 *susp.*

fore C 17, 7. 20, 1. 21, 3. 27, 1. 46, 2. 47, 2. 48, 2. J 6, 2. 10, 1. 14, 14. 18. 20, 4. 26, 1. 33, 3. 4. 47, 2. 49, 2. 54, 1. 56, 1. 77, 1. 81, 1. 3. 84, 4. 85, 26. 93, 5. 97, 3. 107, 1. H III 7. 61, 23. 64. coniunctum fore J 14, 18. 26, 1. munitum fore J 28, 4. fore qui J 4, 3. fore uti — potiretur J 8, 1. 61, 4. 110, 1. 111, 1. 112, 3. = **forem.** ni — maturasset, eo die pessimum facinus patratum foret C 18, 3. ni — fuisset, uno die coeptum atq. patratum bellum foret J 21, 2. ni edocuisset, invidia dilapsa foret J 27, 2. si curam haberetis, beneficia vestra penes optimos forent J 31, 16. hostes oppressi aut dilapsi forent H i 52. ante capere quae bello usu forent C 32, 1. J 27, 5. 47, 2 *cont.* C 39, 6. J 36, 1. 37, 4. 54, 6. 91, 1. se tertium esse, cui factum foret urbis potiri C 47, 2. palam quae ex voluntate regi forent nuntiari iubet J 46, 4. uti proponeret quae conditio belli foret C 21, 1. exercitus quantus foret conpertum habebat C 29, 1. quid se dignum foret quae-rebant C 51, 6. neque mihi in manu fuit I. qualis foret J 14, 4. fama divulgavit quo modo res actae forent J 30, 1. cum reputaret quam gravis

casus foret J 62, 9. fugere an manere tutius foret in incerto erat J 38, 5. quaesitum ab eo pacem an bellum **agitaturus** foret J 109, 6. ni — spectata mihi forent, frustra — fuisset C 20, 2. minari — ni sibi obnoxia foret C 23, 3. credebant pollui consulatum, si eum — adeptus foret C 23, 6. sperabat, si designatus foret, se usurum C 26, 1. sibi quisque, si in armis foret, talia sperabat C 37, 6. neque illis si victoriam adepti forent, licuisset C 39, 4. si deprehensi forent subplicium sumendum decreverat C 50, 4. veritus ne — invaderet, si — sumptum foret J 35, 9. si I. occisus foret, illum habiturum J 65, 3. id posse evenire, si ipse missus foret J 65, 3. spe patrandi belli, si eius oppidi potitus foret J 75, 2. pollicetur partem — si bellum compositum foret J 97, 2. expurgandi, ubi iurgio lacessitus foret C 31, 5. neque facto neque dicto abstinere, quod modo ambitiosum foret J 64, 5. ex aliis rebus potius quam quod cuicumque id conpertum foret, fama valebat C 14, 7. honorem negaverat, quod eorum modo foret J 65, 2. cedere in exilium, non quo tanti sceleris sibi conscius foret C 31, 5. vellem illa vana forent potius J 24, 9. tanta vis aquae missa, ut ea — satis superque foret J 76, 7. neque quisquam liberis optavit uti aeterni forent, magis ut exigerent J 85, 49. mutaverant, ut prospectus nisque **facilius** foret J 94, 1. arma nos cepisse, ut corpora nostra tuta forent C 33, 1. fecisse, quo inter se fidi magis forent C 22, 2. pars quo senatus auctoritas maxuma foret, certabant C 38, 3. adsedit, ne medius ex tribus I. foret J 11, 3. montem occupat, ne — munimento foret J 50, 3. veritus, ne legatus auxilio foret J 52, 6. Baebium parat, cuius inprudencia munitus foret J 33, 2. delegit — praesidio qui forent J 93, 8.

foris. *Vid. domi*.

forma. divitiarum et formae gloria C 1, 4. cuius praeter formam nihil — bonus laudavit C 15, 2. genere atq. forma satis fortunata C 25, 2. inmanes formae *cj.* H I 67. saxum simile celebratae formae H IV 21. se in formam parmae equestris *clupeo* armabant H IV 1.

formido illa mentibus decessit J 41, 3. quo fuga atq. f. latius cresceret J 55, 7. quibus formidini essemus C 20, 7. *inc.* H III 67, 6. regi formidinem addere J 37, 4. apud alteros f. et tumultum facere J 53, 7. formidinem ostentare J 23, 1. 66, 1. 2. formidine quasi vecordia exagitari J 72, 2. tumultu formidine quasi vecordia cepert J 99, 3. formidine adtonitus H I 88. Ea formidine multi dediti obsides J 54, 6. ceteri formidine profugerant J 74, 1. Carbo f. turpi Italiam deseruit H I 28. quae tum formidine mercatus sum H I 41, 18.

formido *verb.* quam formidatus est, tam contemnetur H I 41, 24.

formidulosus. regibus aliena virtus f—sa est C 7, 2. armatus hostis f. C 7, 5. iam tum P. potentia f—a C 19, 2. loca taetra inculta, foeda atq. formidulosa C 52, 13.

fornix. camera lapideis fornicibus vineta C 55, 4.

fors. natura forte potius quam virtute regitur J 1, 1. fors omnia regere J 51, 1. uti fors tulit J 78, 2. res forte quam consilio melius gesta J 92, 6. forte conrecta Mari temeritas J 94, 7. uti quosque fors conglobaverat J 97, 4.

forsitan. incertae ac forsitan post paullo morbo interiturae vitae parcere J 106, 3.

forte. mihi multa legenti forte lubuit adtendere C 53, 2. per idem tempus forte Mario — subplicant aruspex dixerat J 63, 1. plebes forte ambo consules — deducents invadit H II 40. epistolam forte cum servo nacti — misere H III 36. forte inlata naufragia sorbens H IV 22. cum litterae adlatae, forte N. quiescebat J 71, 1. H III 65 *cj.* cum agigaret, forte L. quidam — animum advortit J 93, 2. At H. in oppido Th. forte eius domo utebatur J 12, 3. et forte in eo loco illex coaluerat J 93, 4. incidit forte piscantis H II 66 *susp.* Et Perpennam forte cognoscit mulio H III 4. et forte in navigando una cohors — deerravit H III 56. montem occupat, ne forte — receptui — foret J 50, 3. nisi forte C 20, 17. J 3, 4. 14, 10. 31, 20. H I 41, 7. 22. 24. 48, 2. 14. III 61, 8. 19.

fortis. neque ex ignavo strenuum neque fortem ex timido exercitum fieri

C 58, 1. necessitudo timidos fortis facit C 58, 19. ignavissumi homines — fortissimi viri C 12, 5. fortissimi viri C 20, 9. J 68, 3. Silanum virum fortem atq. strenuum C 51, 16 *conl.* fortibus strenuisque ministris H i 102. certaminis adversa potiora esse forti viro H III 61, 4. augete animum viris fortibus H i 48, 20. neque a fortissimis infirmissimo generi resisti J 67, 2. turmam ex fortissimis paraverat J 98, 1. fortissimum quemque adire J 84, 2. — — generosissimum J 85, 5. — — tutissimum J 87, 2. multis et magnis tempestatibus vos cognovi fortis fidosq. mihi C 20, 2. fortior an felicior esset J 95, 4. fortem animum gererent J 107, 1. forti atq. parato animo sitis C 58, 8. facta fortia C 59, 6. J 53, 8. 85, 4. 21.

fortitudo. malarum rerum audacia fortitudo vocatur C 52, 11. immoderate fortitudinis morte poenas dedit C 52, 31. inbecilla est f. dum pendet H i 103. **fortuitus** cibus H II 66 *cj.*

fortuna. tempus dies fortuna, cuius lubido gentibus moderatur C 51, 25. f. communis asperior est H II 41, 8. quos f. belli consumpserat H i 41, 5. f. praeclari facinoris casum dat J 56, 4. mihi usum dedit suadendi H IV 61, 4. mea me dehortatur plura scribere J 24, 4. in omni re dominatur — celebrat obscuratque C 8, 1. simul cum moribus immutatur C 2, 5 *conl.* si huic imperio mutaretur J 14, 18. si virtuti vestrae inviderit C 58, 21. mihi f., illis probra obiciuntur J 85, 14. fama atque f. eorum pares sunt C 51, 12. magis fides quam f. eius petunda erat J 14, 5. f. omnia ea victoribus praemia posuit C 20, 14. humanarum rerum pleraque f. regit, cui sc. placuit J 102, 9. saevire ac miscere omnia coepit C 10, 1. meliores sequitur H i 48, 21. Sullae numquam super industriam fuit J 95, 4. f. rei p. vicit C 41, 3. **fortunae** bona J 2, 3. violentiam tolerare C 53, 3. f. et maris et belli ratio reddunda H II 41, 11. **fortunae** cedere C 34, 2. **fortunam** in temeritatem declinando conrumpebant H II 30. experiri J 63, 1. operiri J 93, 1. temptare C 57, 5 (belli). J 7, 1. *pass.* J 62, 1. nihil praeter miserandam f. J 14, 7. super f. animum gerere J 64, 2. moribus aut **fortunā** rebus novis idoneos C 39, 6. f. aut nostris vitiis adhuc incolumen H IV 61, 21. neque f. eget J 1, 3. cuncta me cum f. deservire H II 41, 2. in maxima f. minuma licentia est C 51, 3. Iugurthae fortunarum misereri J 83, 2. miserantem fortunas suas J 62, 1. omnis f. suas in extremo sitas J 23, 2. fidem f. pericula vilia habere C 16, 2. senatum docerent de fortunis suis J 13, 3. utinam emori meis f.—is honestus exitus esset J 14, 24. regno fortunisque omnibus me expulsi J 14, 2. liberales ex sociorum f.—is C 52, 12. fama atq. f.—is expertes C 33, 1. fama et f.—is integer H II 41, 5.

fortunatus. mulier genere — forma — viro — liberis satis fortunata C 25, 2. insulae fortunatae H i 62.

forum. in foro conspexit C 40, 2. domus propinqua foro C 40, 5. forum rerum vaenaliū J 47, 1. *Formae* forum *exemplum fertur* H i 77.

fossa. vallo atq. fossa moenia circumdat J 23, 1. circumvenit J 76, 2. munit J 45, 2.

fragilis. gloria fluxa et fr. C i, 4.

fragmentum. fragmentis navium H III 24.

frango laqueo gulam C 55, 5. fracta crura brachia H i 30. fracto Philippo H IV 61, 6.

frater J 5, 6. 7. 10, 3. 4. 11, 4. 13, 4. 14, 11. 14. 15. 22. 23. 24, 6. 33, 4. 36, 4. 39, 2. 44, 4. 79, 5. 10. H V 7: uxori eius frater.

fraternus. mederi fraternae invidiae J 39, 5.

fratra *conr.* H i 15.

fraus. liceret ab armis discedere sine fraude C 36, 2. per fraudem fuit uti J 3, 1.

frequens. inter illos et frequentem Numidiam J 78, 5. nondum frequentes armati convenerant C 18, 8. cum signis f.—tes incederent J 45, 2. frequens senatus decreverat C 48, 6. 50, 3. populus — frequens Marium iussit J 73, 7.

frequentia. negotiatorum et conneatuum J 47, 2. magnā fr. eius ordinis C 46, 6.

frequento. domum Catilinae C 14, 7. **Marium** (*consulatumpetentem*) J 73, 6. loca minus frequentata J 17, 2. pecore et cultoribus f—abantur J 48, 4.
fretum nostri maris et Oceani J 17, 4. freto divisi ab Hispania J 18, 9.
fretus. utrique alteris J 18, 12. amicitia magis quam Numidis J 20, 5. deis J 63, 1. 90, 1. largitione magis quam caussa J 15, 1. multitudine militum J 13, 4. opibus coniurationis C 56, 5. quibus *masc.* J 59, 3. *neutr.* J 85, 37.

frigeo *susp.* H i 50.

frigus aut lassitudinem non operiri C 13, 3.

frons. densere frontem H II 59. in fronte constituit C 59, 2. locat C 59, 5. fronte venientis *susp.* H II 15.

fructus. quibus nulla pars fructus est H III 61, 18. fructu laboris privatus C 35, 3. grave precium fructibus est H III 1. Gallia — malis fructibus agit H II 96, 9.

fruges. frugum fertilis J 17, 5. vacuus J 90, 1. pabulique laetus H II 91.

frumentarius. lex f—a H III 61, 19.

frumentor. frumentatum missus J 56, 3.

frumentum. defuit H IV 61, 14. praebitum est J 54, 6. frumenti magna vis J 92, 7. acceptio J 29, 4. egestas C 58, 6. inopia J 90, 1. 91, 1. — *satias* H II 29. frumentum dare J 46, 5. publice datum vendere J 44, 5. inperare J 29, 4 *cont.* 47, 2. poscere H II 41, 6. exercitum frumento aluit H II 96, 9. — opus erat J 55, 4. sarcinis levare nisi fr. dierum decem J 75, 3. exercitus sine frumento H IV 61, 21. exercitum sine frumento habere posse H II 96, 3. frumenta autumnii matura in agris H III 67, 20.

fruos. anima C 2, 9. otio H III 61, 13. pace H IV 61, 2. vita C 1, 3. vos singulis habendos fruosque praebetis H III 61, 6.

frustra vineae agebantur J 92, 8. rem p. curant H I 48, 19. legati discessere J 25, 11. esse J 7, 6. 61, 1 (*esse om.*). 71, 5. 73, 7. 85, 6 (*illi*). 93, 1. 112, 2. H III 61, 9. an ob rem faciam J 31, 5. in manibus fuissent C 20, 2. iudicia inproles C 52, 4. niti J 3, 3. auxilium petere C 34, 1. J 14, 6. pugnare J 101, 6. sperare J 84, 3. H IV 61, 2. facinus susceperant C 28, 3. temptatum H III 71. ibi triennio trito H i 20. nihil me sciente voles J 110, 4.

frustror. res — ignaviam spe frustratur H III 61, 19. Iugurtham spes frustrata J 101, 3. pauci in pluribus minus frustrati J 58, 3.

Fuñdus, *praetor Hispaniae,* H I 68. ancilla turpis H I 41, 21.

fuga. quo f. atq. formido latius cresceret J 55, 7. somno et metu inpedita J 99, 3. fugae spes C 57, 5. fugae oportunior collis J 50, 6. **fugam** in longinqua agitavisse H I 61. in noctem componere H I 27. facere J 53, 3 *pass.* J 58, 4. maturant H I 107. occultam temptare H III 68. eadem fugam alia hostilia portendere J 3, 2. f. exilium egestatem amisisti cum vita J 14, 23. fugam me simulare, cui licuerit manere J 14, 20. post exercitus nostri foedam fugam J 43, 1. p. regis f. J 75, 5. praeter fugam milites licentia conruperat J 39, 5. inter laetitiam plebis et suorum fugam J 40, 4. nostri foedā fugā — occupare J 38, 7. turpi f. vitae parcere J 106, 3. Sertori per montis fuga manu certare non possunt H II 41, 6. fuga prohibere (*al. fugam*) J 67, 1. fuga cultorum deserta H I 86. ea fuga in pensius modo rebus suis diffidens J 75, 1. Italia vasta rapinis fuga cecidibus H I 36 *cont.* I 41, 17. ferro aut fuga multos extinxit J 42, 4. ab f. paululum aberant J 101, 8. ex f. retractus C 47, 4. ex f. postrema — redeuntibus H III 67, 2. ex f. nemo regem sequitur J 54, 4. in fuga C 57, 4. 61, 4. in sanguine ferro f. vorsari J 14, 9. — spes sita J 54, 8. salutem sperare C 58, 16. spem salutis habere J 55, 1. 74, 1.

fugio J 58, 2. 94, 5. 99, 2. 101, 11. quia non fugerant J 98, 6. fugere an manere tutius foret J 38, 5. hostis fugientis vincere J 51, 4. fugientis capi J 87, 2. fugientis secuta est H II 40. conspectum Mari J 86, 5. Minois iram H II 3. inde — iudicium fugerat J 61, 4.

fugitivus. servi fugitivi C 56, 5. fugitivi H III 67, 2. 3. 7. 10. 15. 20.

- fugo.** fugatis equitibus J 101, 10. fundere et fugare J 21, 2. 52, 4. 58, 3. 79, 4. 99, 3. pulsi fugatique J 74, 3.
- fulcio.** fulta palis cadauera H III 67, 5.
- fulmen** ne se adtingat H I 48, 12.
- Fulvia** C 23, 26, 28.
- Fulvius.** M. — Flaccus J 16, 2. 31, 7. A. — senator C 39. M. — Nobilior C 17, 4.
- funditor** J 46, 7. 49, 6. 94, 3. 100, 2. 105, 2.
- fundo.** sanguine ob rem p. fuso H II 96, 2. *Vid.* fugo. Gaetulos fuderat J 88, 3. maxumas copias parva manu C 7, 7. M. Cottam terra fudi H IV 61, 13. instare fundere ac plerosque — sauciare J 94, 6 *cont.* C 60, 7. J 101, 10. 106, 3. H II 96, 1. nobilitate fusa per legem Mamiliam J 65, 5.
- fundus.** fundo emergunt H IV 22.
- fur.** fures aerari C 52, 12.
- furibundus** C 31, 9.
- furor** Catilinae non minuebatur C 24, 2.
- Furius.** P. C 50, 4.
- furtim** et per latrocinia ad honores nituntur J 4, 7. **furtim** — vitare H I 65.
- furtum.** ad f — a belli peridoneae H I 86.
- fustis.** fuste necat H IV 5.
- futiles.** opes futiles et corruptae H I 41, 20.
- Gabinus.** P. Capito C 17. 43. 46. 47. 55. A. Gabinius. lex Gabinia H V 10.
- Gaddir** H II 26.
- Gaetuli** J 18. 19. 80. 88. 97. 99. 103.
- Gallia.** Galli C 33. 40. 42. 45. 52, 24. 53. 56. 57. J 114. H I 8 II 96, 9. III 67, 11. i 11. Gallae mulieres H IV 15 (*Kritz:* Galliae).
- ganea** C 13, 3.
- ganeo** C 14, 2.
- Gauda** J 55.
- gaudeo.** inperio nimis g. J 64, 5.
- gaudium.** pro metu exortum J 53, 8. ingens ortum J 55, 1. ultra neque curae neque gaudium locum esse C 51, 20. gaudium atq. laetitiam agitare C 48, 1 *cont.* laetitiam maeror, luctus atque gaudia agitabantur C 61, 9. cum magno gaudio obviam procedunt J 69, 1. maximo g — o inritare bellum H I 16. corporis gaudiis dediti J 2, 4.
- gemitus.** clamor permixtus — laetitiam gemitu J 60, 2.
- generosus.** fortissimum quemque generosissimum existimo J 85, 15.
- gens** Gallica C 40, 1 (Gallorum C 52, 24). gens raro egressa finis suos H I 87. gentis patriciae J 95, 3 (familia). H IV 35. gentis Aemiliae bene facta H I 48, 6. mos gentis illius J 6, 1. metu gentis ad furta peridoneae H I 86. cum gentis eiusdem Gallis H III 67, 11. genti Numidarum provident J 61, 1. victi in gentem nomenq. inperantium concessere J 18, 12. pro Italica gente H I 14. ex gente Masinissae J 108, 1. — — clarissima Corneliorum C 55, 6. ius gentium J 22, 4. 35, 7. H III 61, 17. inperatores omnium gentium J 31, 20. gentium moderator H I 41, 11. latrones gentium H IV 61, 22. ubi gentium J 54, 2. fortunae lubido gentibus moderatur C 51, 25. in ore gentibus agens H I 90. eas gentis quibuscum — bellum fuit adtingere J 17, 1. per ceteras gentis clari estis H I 41, 1. illas per gentis H II 39. exercitus compositus ex variis gentibus J 18, 3. secum et cum aliis gentibus caussam belli habere J 81, 1.
- genu.** genua patrum advolvuntur H i 92.
- genus** humanum J 1, 1. 2, 3. h. g. H I 19. 41, 6. hominum J 2, 1. *al.* C 6, 1. J 17, 6. 80, 1. 91, 7. H I 63. II 80. 81. *plur.* quae genera h. J 4, 4.
- genus** Numidarum infidum J 46, 3. militum H II 67. perfugis, quod genus ex copiis firmissimum erat J 56, 2. genus aetas — aequalia C 54, 1. cuiusque generis homines C 24, 3. — — latrones C 28, 4. multos C 40, 6. Italici

generis multi mortales J 47, 1. Romani generis disertissimus H I 2. mali-
fici generis animalia J 17, 6. generis praesidia extincta sunt J 14, 15.
generis humilitas J 73, 4. generis memor C 60, 7. nullo generis aut inperi
discrimine H I 74. infirmissimo generi ab fortissimis resisti non posse J
67, 2. cuiusque modi genus hominum sollicitabat C 39, 6. genus poenae
novom decernere C 51, 18. genere atq. forma — fortunata C 25, 2. genere
fama atq. copiis potens J 14, 7. genere propinqui J 10, 3. materno genere
inpar C 5, 1. nobili genere natus C 5, 1. dispari genere (Troiani et Ab-
origines) C 6, 2. ab eo genere auctus erat J 86, 3. genera voluerum et
ferarum H II 23, 4. copias omnium generum J 48, 2. machinis J 21, 3.
aliis generibus arborum J 48, 3.

Germani H III 67, 11. i 18.

gero. *vid.* bellum. rem acerrime J 58, 4. res geritur gladiis C 60, 2. ea
res forte quam consilio melius gesta J 92, 6. dum ea res geritur J 95, 1.
res magis quam verba gererentur H i 39. res publ. bene ac decore gesta
J 100, 5. res communis licentius gereretur J 108, 2. res in Africa gestas
J 30, 1. res gestae C 3, 2. 4, 2. 8, 2 (Atheniensium). H I 1 (populi R. —
coss. — militiae — domi). memoria rerum gestarum J 4, 1. *al.* 4. 6. par-
tem vidi, alia egomet gessi J 85, 13. mediocria gerebat J 89, 2. quorum
potentia aut scelere cuncta ea gesserat J 33, 2. Dum ea Romae geruntur
C 56, 1. J 32, 2. omnia uti gesta erant C 47, 1. consulatum J 35, 2. po-
testatem J 63, 5. inperium J 85, 1. H III 61, 18 *cont.* J 85, 12 gerere
quam fieri — posterius —. animum invictum adversum divitias J 43, 5.
parem ad cetera J 54, 1. super fortunam J 64, 2. aliter atq. animo gere-
bat J 72, 1. ut sese victus gereret J 54, 2. seque et exercitum more ma-
iorum J 55, 1. meque vosque iuxta geram J 85, 47.

Geryon. Geryonius H i 122.

Getas H IV 38.

gigno. liberos si genuissem J 10, 1 *cont.* 8. ex sese J 5, 7. 85, 16. filius
Nysa haut dubie genitus H IV 61, 9. bis genitus H II 41, 3. genitos esse,
qui — habere non possent H I 12. ad ea subvortunda geniti H I 41, 3.
perdundae pecuniae genitus H III 54. genera arborum quae humi arido
gignuntur J 48, 3. suapte ingenio alimenta gignant H I 61. crocum g—itur
H I 80. amomum H IV 60. loca nuda gignentium J 79, 6. quo cuncta
gignentium natura fert J 93, 4.

gladiatorius. —ae familiae C 30, 7.

gladius. —um educere C 51, 36. — sanguine oblitum ostendere, quem —
cruentaverat J 101, 6. gladio se defendere C 45, 4. minitari C 49, 4. su-
per terga gladii J 94, 1. gladiis res geritur C 60, 2.

glans. glande — pugnare J 57, 4.

gliaco. vento gliscente H III 31.

globus. pars globis eruptionem temptare H III 68. nobilitatis J 85, 10.

gloria divitiarum et formae fluxa et fragilis C 1, 4. par utrique C 54, 1.
par sequitur C 3, 2 *cont.* 54, 5 et 12, 1 (divitias). libertas divitiae decus
gloria in oculis sita C 20, 14 *cont.* 58, 8 (— in manibus portare). quem gl.
non excitat C 58, 2. ultro illi et gl. et regnum venturum J 8, 2. penes eos-
dem et summa gl. et maxumae divitiae J 31, 9. cui — virtus gl. atq. alia
optanda bonis superabant J 64, 1. gl. maiorum posteris lumen est J 85,
23. bonis oportere plus gloriae esse J 85, 4. tantae gl. adolescentem H
III 61, 23. gloriae cupido C 7, 3. certamen C 7, 6. H I 7. militaris adpetens J
7, 1. avidus J 63, 2. 94, 6. H II 39. gloriae regno suo fore J 6, 2. ali-
quantam partem demperat H II 23, 4. virtus eorum famam atq. gloriam
adaequat J 4, 6. nomen gloriamq. sibi addere J 18, 12. adipisci C 54, 3.
veram iniustae potentiae anteponere J 41, 10. sibi exoptare C 11, 2.
meam faciam J 85, 34. ex culpa invenit J 94, 7. *al.* ex quo illi gloria opes-
que inventae J 70, 2. petere C 54, 5. maxumam in maximo inperio pu-
tare C 2, 2. quaerere C 1, 1. J 87, 2. ingentem velle C 7, 6. ad gloriam
— grassari J 1, 3. per gloriam maiorum! H II 41, 13. post gloriam in-

vidiam sequi J 55, 3. **gloriā** aeternum fieri J 1, 5. belli Gallos ante Romanos fuisse C 53, 3. omnis anteire J 6, 1. domos decorabant C 12, 4. imperio gl. iure exutus H I 41, 11. gl. regnum meum honoravisti J 10, 2. gl. non moveri H III 61, 26. invidiam vincere J 10, 2. magna gloria in exercitu fuerat C 59, 6 *conl.* J 89, 6. 114, 3. H I 55. II 23, 1. de magna virtute et gl. bonorum memorare C 3, 2. pro sua gloria — niti J 15, 2. certare J 94, 5. 114, 2. pro gl. inperi dolere J 39, 1. in gl. numerare H I 41, 19. **penes** eosdem **glorias** triumphique erant C 41, 7.

glorior. in victoria — gloriari licet J 53, 8. **glorians** — polliceri C 23, 3. **gloriosus.** quae — gloriosa modo cognovit J 88, 4. nihil gloriosum nisi tutum — existumat H I 41, 8. quod quaesitur gloriosum an indecorum sit H IV 61, 1. cuius amicitiam gloriose ostentant H IV 61, 8. quo relicta gloriosius retinebat H I 55.

glutinum H IV 2.

gnaritas locorum H III 68.

gnarus. numeri eorum per litteras gnarus H I 70. **gnari** ex fuga — finitumorum *sq. acc. c. inf.* H III 67, 20. **gnarus** loci H III 69. **pergnari** locorum H IV 1.

gradus. pleno gradu subducit J 98, 4. presso gr. H III 67, 10.

Graecia, Graeci. C 51, 39. 53, 3. J 79, 8. H IV 61, 11.

grandis phaselus H III 56. **ilex** J 93, 4. **pecunia** C 49, 3. **aes alienum** C 14, 2. 24, 3.

grassor. ad gloriam virtutis via J 1, 3. inferior omni via H I 96. cupidine atq. ira — **ari** J 64, 5.

gratia. omnis gr. potentia, honos divitiae apud illos sunt C 20, 8. in quo offensae minimum, gratia par ac si J 102, 7. tanta vis gratiae atq. pecuniae regis erat J 27, 2. privatae gr. avidissimus H II 41, 4. *Male leg.* H V 15. pecuniae aut gratiae servitis C 52, 23. **gratiam.** vero precium aut gr. antepone J 16, 1. debere J 110, 1. H III 61, 20 (vostrarum rerum). gr. aut inimicitias exercere C 51, 16. et vim et gr. nostram experiri J 102, 9. gr. delicti facere C 52, 8. J 104, 4. H III 63. ab eo peperisse H I 48, 5. convivis quaerere J 4, 3. gr. tibi redditam J 110, 4. super gr. atq. pecuniam suam invidiam esse J 35, 8. in gr. et favorem nobilitatis venit J 13, 7. quorum in gr. concesserant H I 10. quod polliceatur, — non in gr. habiturum J 111, 1. neque **gratia** neque precio — impellere potuere C 49, 1 *conl.* J 29, 3. magna pars gratia depravata J 15, 2 *conl.* H III 61, 5. gr. viri permotus J 9, 3. bonum publicum privata gr. devictum J 25, 3. volgus sine gr. sine auctoritate C 20, 7. gratia voce omnibus modis nitebantur J 15, 2. interpellando — gratia — tempus trahendo leniebant J 27, 1. **gratias** agit J 54, 1. = id ea gratia eveniebat quod J 54, 4 *conl.* 80, 4. probri gr. C 23, 1. rem cuius gr. mittebantur C 45, 1. negoti gr. J 76, 1. ponderis gr. J 94, 1. concordiae gr. H I 48, 14. visundi aut spoliandi gr. C 61, 8 *conl.* J 19, 1. 31, 17. 37, 4. 47, 2. 61, 2. 4. 64, 1. 71, 5.

gratificor potentiae paucorum decus atq. libertatem J 3, 4.

gratis recte facere H III 61, 5.

gratuito malus atq. crudelis erat C 16, 3. nemo bonus est H I 48, 9. quae gr. faciebam J 85, 8.

gratulor tibi pro amicitia nostra J 9, 2. ei voce magna vehementer H I 56.

gratus. cui cum minus gratus esset C 23, 3. quam grati ducibus suis H I 23. o grati patres H II 96, 6. pro quibus vix satis gratus videar H II 41, 5. fides tua grata mihi C 35, 1. huic ab adolescentia bella intestina — grata fuere C 5, 2.

gravis auctor H IV 34. bellum C 43, 1. H I 9. i 50. casus in servitium J 62, 9. civitas H i 68. cura H i 54. expectatio H i 53. illa superba gr. indigna imperio R. H II 23, 5. inimicitiae C 49, 2. inopia H II 29. invidia J 30, 1. minae J 25, 11. morbi H III 27. precium fructibus H III 1. poenae C 51, 31. J 14, 21. quae (peculatus — sociis ereptae pecuniae) quamquam graviora sunt — pro nihilo habentur J 31, 25. quae quamquam

gravia atq. flagiti plena erant J 38, 9. quid nimis grave in — convictos C 51, 23. seditiones H I 11. senectus per se H II 41, 2. servitium H I 41, 6. IV 61, 11. utrum (regnum meum an amicitiam vostram) gravior existimet J 24, 5. gravior est verberari quam necari C 51, 28. vir H II 87. vita morte gravior J 14, 15. quo gravior adcederet J 88, 6. regi — graves carieque erant *susp.* H II 49. = graviter vulneratus C 61, 7. iniurias gravior aequo habere C 51, 11. gravior in eum consulere J 13, 8. continetur gravior H II 88.

gravitas auctumni H III 67, 2. iniuria gravitate tutior H III 61, 13.

gregarius C 37, 6. 59, 3. J 38, 6. 45, 2.

grex. taurum ex grege H II 8. grege facto C 50, 2. J 58, 3.

gubernator Hannibalis H IV 21. quasi gubernator regeret iter H III 19.

gula. laqueo g — am frangere C 55, 5. inritamenta gulae J 89, 7.

Gulussa J 5, 5. 35, 1.

gurgēs. Charybdis — gurgitibus occultis — trahit H IV 22.

habeo. qui mortales Africam habuerint J 17, 7 *cont.* 18, 1. initio non amplius duobus milibus C 56, 2. de Numidia bonum animum J 85, 45. aquilam in exercitu C 59, 3. arcem ex spoliis vestris H III 61, 6. arma in omnis H IV 61, 20. campos Themiscyrios habuere Amazones H III 49. nihil caussae ad inpetrandum J 14, 7. eandem causam belli cum Boccho J 81, 1. civitatem nunc Tyrii habent H II 26. comitia C 24, 1 (—is habitus). quid consili habuissent C 47, 1. ea consilia C 52, 34. eorum consilium habet J 62, 4. contionem C 43, 1 (—one habita). copia quam Manlius habuerat C 56, 1 *cont.* 56, 4. copiam societatis coniungendae J 83, 1. — Ingurthae J 111, 1. animus habet cuncta neque ipse habetur J 2, 3. curam libertatis J 31, 16. dilectum C 36, 3. *pass.* H I 48, 17. documenta haec C 9, 4. bonis initiis malos eventus C 11, 4. exercitum J 54, 2. — obprimundae libertatis H I 48, 3. — sine stipendio H II 96, 3. exitum vitae C 55, 6. ferociam quam vivos habuerat C 61, 4. finis quos novissime C. habuerant J 19, 7. finem — excidio habituri H IV 61, 12. histrionem — cocum — vilicum J 85, 39. id quod res habet C 51, 20. imagines J 85, 25. inperium atque iudicium summum C 29, 3. gerant habeantque inperia H III 61, 18. inperium Numidiae sine mora J 65, 3. quantum inopportunitatis habent J 31, 22. malos — loca taetra habere C 52, 13. metus habendus est aut faciendus H I 41, 10. modum — modestiam C 11, 4. multa atq. oportuna habes, quo — superes J 102, 10. multitudinem ingentem J 107, 4. nomen imperii regium C 6, 6. nomen Danubium H III 9. quid ubique opis haberent C 21, 1. mature oppida habuere J 18, 9. orationem C 20, 1. 22, 1. 31, 6. 57, 6. J 86, 1. ordines J 80, 2. pacem C 31, 2 *cont.* habitam amittere H I 48, 5. parentis abunde J 102, 7. quaestiones *pass.* J 31, 7. Romanos — neque quidquam nisi raptum habere H IV 61, 17. genitos, qui neque ipsi res fam. habere possent neque alios pati H I 12. sedes quas nox coegerat habebant J 18, 2. sermones C 47, 2. silentium *pass.* J 99, 1. spem in aliqua re J 13, 5. 55, 1. 60, 1. 74, 1 *cont.* C 21, 1. avaritia pecuniae studium habet C 11, 3. verba cum Iug. J 9, 4. vigiliis *pass.* C 30, 7. ceram tantam vim in sese habere J 4, 6. habes virum dignum te J 9, 2. vos habendos fruendosq. praebetis H III 61, 6. voltum magis quam ingenium bonum C 10, 5. urbem condidere atq. habuere C 6, 1. quorum vulgus in diem usum habet H I 43. uxores plures J 80, 6. = circum se catervas C 14, 1. praesidia C 26, 4. ea modo cum animo habere J 11, 8. libidinem in decoris armis habere C 7, 4. praesidia in uno H III 61, 24. in vestra amicitia me divitias habiturum J 14, 1. neque vos neque deos in animo habet J 24, 2. in animis H II 41, 12. omnia bona in spe C 31, 7. in amicis J 7, 6. in inimicis J 16, 3. aquilam in exercitu C 59, 3. servum aut iumentum in castris J 45, 2. in catenis J 64, 5. in liberis custodiis C 47, 3. 52, 14. in vinculis 51, 43. talem virum in potestate J 112, 3. eos in magno bello inter se habuit J 79, 3. in obscuro vitam C 51, 12. ubi adulescentiam habuere J 85, 41. in incerto C 41, 1. *pass.* J 46, 8. ingenium

in promptu C 7, 1. pudicitiam in propatulo C 13, 3. dona omnia in benignitate habebantur J 103, 6. in gratiam habere J 111, 2. exercitum inter hiberna Romanorum J 70, 4. Marium post principia J 50, 2. pro certo C 52, 17. consuetudine pro nihilo habentur J 31, 25. pro his nos habemus luxuriam — C 52, 22. alveos pro tuguriis J 18, 5. eos non pro hostibus J 103, 5. caedem fecisse — pro munimento habent J 31, 13. audacia pro muro habetur C 58, 17. exercitus sine imperio et modestia habitus J 44, 1. egestas facile habetur sine damno C 37, 3. = vos artius habebunt H III 61, 13. eos non pro vanis hostibus set accurate ac liberaliter habuit J 103, 5. Iugurtham eodem cultu quo liberos domi J 5, 7. iniurias suas gravius aequo C 51, 11. divitias honeste C 13, 2. pudicitiam parum honeste C 14, 7. cives levi imperio J 89, 4. milites modesto imperio J 92, 2. laxiore imperio J 64, 5. exercitum luxuriose et liberaliter C 11, 5. parum J 31, 9. consulatus — perinde habentur ac virtus est J 4, 8. procul a re p. aetatem C 4, 1. quo modo rem p. habuerint C 5, 9. satis J 31, 20. sic habuere J 114, 2. sicuti pleraque mortalium habentur C 6, 3. milites stativis castris J 44, 4. = multos mortalibus adversos habeo C 52, 7. hos caros habeas J 10, 3. qua apud animum nihil carius habeo J 110, 3 (*al. est*). virtus clara aeternaque habetur C 1, 4. conpertum C 29, 1. 58, 1. Cato clarus atq. magnus habebatur C 53, 1. aliud clausum in pectore, aliud in lingua promptum C 10, 5. labores pericula consueta J 85, 7. ampliore potestate dignus habetur J 63, 5. dubium H III 61, 8. volentia plebi facturus habebatur H IV 31. neq. res me falsum habuit J 10, 1. Ea finis habet — fretum — Catabathmon J 17, 4 *conl.* J 19, 3. 79, 4. incertum J 95, 4. indignus ac pollutus haberetur J 63, 7. H I 48, 5. cives immunes levi imperio et ob ea fidelissimi habebantur J 89, 4. consulta se integra habere J 108, 2. intentos Numidas J 94, 3. amisso patrimonio liberum corpus C 33, 1. lubricum dominandi causam belli C 2, 2. Caesar beneficiis magnus habebatur C 54, 2. magnus et clarus antea, maior atq. clarior haberi coepit J 92, 1. manifestos illos habere C 41, 5 *conl.* J 33, 4. melius habent delinquere H III 61, 5. multitudinem cupitis ministram H IV 32. periculum haut occultum C 23, 4. percupidus — prolatus habebatur H V 6. quae bello opus essent, prima J 84, 2. multo pulcerrum eam nos haberemus C 52, 20. ne alimenta quidem relicua habent H I 41, 11 *conl.* quid relicui habemus C 20, 3. ne suspectum sese haberet J 71, 5. virtus tanta habetur C 8, 4. fidem — pericula vilia C 16, 2 *conl.* H II 41, 3. omnia venalia C 10, 4. = petitionem curae C 21, 5. habitum custodiae agri H IV 61, 8. quasi ea honori, non praedas habeant J 31, 10. populus ludibrio habitus J 34, 2. paupertas probro haberi C 12, 1. duritiam voluptati J 100, 6. = ita se res habent J 85, 23. res humanae ita se habent J 53, 8. constantius atq. aequabilius C 2, 3. ita se mores habent C 52, 12. J 54, 4. uti rem sese habere J 17, 7. = *Vid.* pensum.

habitus. cuius de natura et habitu J 28, 4. communem h—um transgressus H i 80.

Hadrumetum J 19, 1.

haereo. in animo haeserat omnia — vaenum ire J 28, 1.

haesito. dubio atq. haesitante Iug. J 107, 6.

Hamilcar J 77, 1.

Hannibal J 5, 4. H I 41, 4. IV 24.

harena. limum harenamq. trahunt J 78, 3. harenam humo excitavit J 79, 6.

harenosus. humi harenoso J 48, 3. ager — harenosus J 79, 3.

hasta. Possum hastas vexillum phaleras ostentare J 85, 29.

haut (*eius scripturae multa passim in optimis libris vestigia*). haut absurdum (*obp.* pulcrum) C 3, 1 *conl.* 25, 5. haut aliam spem capiundam H III 67, 12. h. difficile est H IV 61, 21. h. difficulter C 14, 5. h. dissimiliter situm J 89, 6. h. dubie J 102, 1. H IV 61, 9. h. facilem pugnandibus vadum H I 68. h. faciles sunt defensu, quin — H III 32. h. facile C 13, 5. 25, 3. 44, 1. 51, 2. 52, 8. J 17, 2. H I 48, 9. h. ignarus J 28, 5. 36, 3.

H IV 61, 10. h. inipigre H i 29. h. longe J 21, 2. 36, 1 (*temp.*). 47, 1. 55, 6. 92, 5. 101, 1. h. obscuro loco C 23, 1. h. occultum habuit C 23, 4. h. procul J 18, 9. 53, 7. 82, 1. 88, 5. 93, 2. 106, 2. 113, 5. H II 68. quem h. pudeat H I 41, 20. h. repulsus abibis J 110, 8. h. saepe J 17, 6. 31, 29. h. sane C 37, 9. 53, 5. h. satis moderatus animus J 42, 2. haut secus J 79, 6. 92, 4. H III 67, 1 (multo). hi timidi resistunt C 60, 3.

hautquaquam par gloria sequitur scriptorem et actorem C 3, 2.

haveo. haveo C 35, 6.

hebes. exercitum hebetem infirmumq. J 54, 3.

hebesco. — ere virtus C 12, 1.

Helenus H II 6.

Heraclea H IV 61, 14.

Hercules J 18, 3. Libus J 89, 4.

hereditas. nobilitas non hereditate relicta J 85, 30.

Herennius. G. H II 12.

heres. heredem — instituit pariter cum filiis J 9, 3. secundum — edem scripserat J 65, 1.

hibernaculum. exercitu in — is composito J 103, 1.

hibernus. expeditiones hibernae H II 96, 6. = **hiberna**. ad hiberna Romanorum proficiscuntur J 103, 4. in hiberna proficisci J 97, 3. *pergere inc.* 100, 1. inter h. Romanorum J 70, 5. quibus in hibernis praecerat J 64, 5. ex hibernis accersi J 62, 4. — in expeditionem evocare J 37, 3.

hic adv. hic mihi quisquam — nominat C 52, 11. domi — hic C 52, 23. bis genitus hic — vilis habeo H II 41, 3.

hic pron. hic — ille C 11, 2. 12, 4 et 5. 54, 2. 58, 14 et 15. J 85, 2. 18. 22. 94, 5 *cont.* J 24, 9. 31, 20. haec atq. illa H I 48, 11. *ad id relatum, de quo agitur aut modo dictum est*, C 5, 2. 6. 6, 2. 10, 4. 6. 13, 4. 14, 7. 18, 5. 20, 17 (haec ipsa). 22, 3 (et haec et multa). 23, 2. 26, 1. 31, 8. 34, 1. 3. 35, 4 (hoc nomine). 36, 2. 40, 4. 41, 3. 43, 3. 45, 1. 50, 1. 51, 7. 35. 36. 41. 52, 4 (cetera — hoc). 10. 16. 22. 24. 59, 1. J 14, 21 (eadem *cont.* H III 61, 27). 25, 1. 31, 4. 9. 15. 32, 1. 2. 35, 2. 40, 2. 47, 3. 62, 2. 64, 3. 65, 3. 71, 1. 76, 4. 81, 1. 85, 4 (omnia haec). 10. 19. 30. 35. 36. 86, 1. 102, 8. 103, 2 (his — aliis). 113, 1. H I 48, 19. II 29. 41, 4. 70. 96, 2 (hac in spe). III 1. 67, 2. IV 1. 61, 21. i 88. hi — Gaetuli J 18, 9. ad hoc *vid.* ad hoc est J 31, 20. = *ad sequentia spectans*: duabus his artibus — audacia — aequitate C 9, 3. documenta haec habeo, quod — C 9, 4. hoc in pectus tuum demitte — numquam victum esse J 102, 11. earum sententia haec fuit J 9, 1. 34, 1. hoc modo locutum J 13, 9. 84, 5. 104, 4. = *his annis* XV J 31, 2. hac tempestate J 3, 1. H I 41, 10. ad hoc aetatis J 85, 7. ad hoc tempus J 85, 45. 102, 8. H III 52. in his miseriis H II 41, 2. omnis has quae me premunt aerumnas J 14, 23. morem hunc quem agitis H III 61, 14. his moribus J 4, 7. his civilibus armis H III 61, 11. ius a maioribus relictum et hoc a Sulla paratum servitium H III 61, 1. cetera vita — huic sceleri obstat C 52, 31. ad hoc bellum H II 96, 4. per hoc summum inperium H I 41, 26. in hac terra et omnium J 110, 1. in his locis C 58, 6. in hoc ordine C 52, 7. 13 *cont.* H I 48, 19. 22. hanc rem p. C 52, 28. hanc urbem H I 48, 3. si huic inperio fortuna mutaretur J 14, 18. per hanc dexteram J 10, 3. uti hos, qui — propinqui — sunt, caros habeas J 10, 3. 7. 8.

hice. *Vid. Conn.* p. 126. huiusce modi C 15, 1. 20, 1. 32, 3. 50, 5. 51, 40. 52, 1. 57, 6. J 2, 2. 4. 8. 5, 3. 9, 4. 30, 4. 32, 1. 84, 4. 86, 1. 102, 4. H I 48, 5.

hiemo. omnis exercitus in provincia hiemabat J 39, 4. legionem, cum qua hiemabat J 68, 2. exercitum hiemandi gratia — conlocat J 61, 2. hiemantibus aquis J 37, 4 (*al.* hiemalibus).

Hiempsal J 5. 11. 12. — J 17, 7. H I 39.

hiems mari prohibebat H IV 61, 14. hiemem agere H II 28. 96, 5. h. atq. aestatem iuxta pati J 85, 33. per hiemem fabricatae H IV 51. hieme aspera J 37, 3. hieme augere copias H i 36.

- hinc.** bellum hinc in Italiam transgrediatur H II 96, 10.
hio. hiavit humus multa, vasta et profunda H IV 37.
Hippo J 19, 1.
Hirtuleius H II 17.
Hispania — Hispani. C 19, 21. J 18, 19. H I 55, 59. II 14, 23, 1, 26, 41, 6, 96. IV 29, i 7. Hispaniensis H III 4. — e bellum H II 73.
Hister H III 10.
histrio J 85, 39. H II 23, 2, 35.
Homerus H I 62.
homo. clarus J 16, 2, 25, 6. inanis et regiae superbiae J 64, 4. militaris C 59, 6, 45, 2. nobilis J 15, 4. C 48, 5. J 28, 4, 70, 2, 77, 1, 112, 3. *Vid.* novos. omnium quos terra sustinet sceleratissimus J 14, 2 *cont.* 31, 12, 21. de cuius **hominis** moribus C 4, 5 *cont.* C 23, 2. tanta vis hominis leniunda C 48, 5. neque loco neque **homini** cuiquam credere C 31, 2 (*cfr.* neque illi res neque **consilium** neque quisquam hominum satis placebat J 74, 1). patricio homini C 31, 7. privato J 110, 1. potentiam quaerenti opportunissimus J 86, 3. **hominem** tam acceptum popularibus J 7, 1. adolescentem J 6, 2 *cont.* C 38, 1, 52, 26. animo parum valido J 65, 3. et familiarem et — circumventum C 21, 3. foedum C 19, 2. veteris prosapiae — multarum imaginum — nullius stipendi J 85, 10. quae **homines** arant — C 2, 7. postq. accepere ea homines C 21, 1. homines omnium ordinum corruptissumi H I 48, 7. corrupti superbia J 85, 19. ignavissimi C 12, 5. effrenatae lubricitatis H IV 53. maximi nominis H I 41, 1. praeposteri J 85, 12. superbissimi J 85, 38. **hominum** vita C 2, 1. *Vid.* genus. naturae — industriam hominum deesse J 1, 2. ambitio animos hominum exercebat C 11, 1. studia h. accendit C 23, 5. in tanta doctissimorum hominum copia H i 1. tuguria plena hominum J 46, 5. numero h. legiones expleverat C 56, 2 *cont.* J 54, 3. magna vis h. H I 46 *cont.* i 25. corporibus h. vesci H I 67. prodeum atq. hominum fidem C 20, 10 *cont.* deos hominesq. testamur C 33, 1. deis hominibusq. infestus C 15, 4 *cont.* 52, 32. si hominibus bonarum rerum tanta cura esset J 1, 5. Omnis **homines**, qui — C 1, 1, 51, 1. plurimos cuiusq. generis homines C 24, 3. non dignos C 35, 3. egentis C 37, 8. emeritis stipendiis J 84, 2. scelestos et factiosos C 51, 32. talis C 51, 17. tanti facinoris convictos C 51, 23. per h. talis negoti artifices J 35, 5. callidos J 38, 3. fidelis J 70, 5. nominis latini J 40, 2. loca armatis hominibus obsidere C 27, 2 *cont.* 28, 1. in hominibus impiis C 51, 15. vacuum urbem h. militari aetate H I 101 *cont.* II 5.
honesto. non dignos homines honore honestatos C 35, 3.
honestus. ut boni honestique vitam exigent J 85, 49. clari magis quam honesti J 8, 1. illi, quibus per fraudem fuit —, non eo magis honesti sunt J 3, 1. amicitia bona atq. honesta J 5, 5. divitias h—as C 7, 6. exitus h—us J 14, 24. mors h. H II 41, 2. h—is nominibus C 38, 3. sub h—to nomine H I 10. rerum h—tarum egens J 14, 17. spes satis h—tas C 35, 4. h—issima suffragatione J 65, 5. omnia honesta atq. inhonesta vendere C 30, 4. J 80, 5 *cont.* J 31, 12. omnia cum precio h. J 86, 3. omnia retinendae dominationis h—ta H I 41, 8. vera et honesta H III 61, 13. bonum honestumque J 8, 1, 29, 2. supra bonum aut honestum J 82, 2. = **honeste** habere divitias C 13, 2. parum h. habere pudicitiam C 14, 7. h. vivere J 85, 19. de uxore potuit honestius consuli J 95, 3. honestius — vitae finem fecerim H II 41, 9.
honoro. meque regnumque meum gloria honoravisti J 10, 2.
honor. gratia potentia, honos divitiae C 20, 8. virtuti honos non datur J 3, 1. innocentiae plus periculi quam honoris est J 31, 1. honoris cupido C 3, 5. avidus potentiae honoris divitiarum J 15, 3. quasi obvis honoris causa J 113, 5. honori esse C 12, 1. — ducere J 11, 3. — habere J 31, 10. invident honori meo J 85, 18. gloriam honorem imperium sibi exoptare C 11, 2. honorem (ut *sellam iuncta poneret*) negaverat J 65, 2. mihi summum honorem et maximum negotium inposuisti J 85, 28. talem honorem

(consulatum) nemo bonus volet H II 41, 11. sua necessaria post illius honorem ducere J 73, 6. honore honestari C 35, 3. — eferre J 49, 4. honore Mari exeruciatum J 82, 3. indignus illo honore (consulatu) J 63, 7. quae res Marium pro honore quem adfectabat adcedit J 64, 4. honores Philaenis domi instituti J 79, 10. Fufidius omnium honorum dehonestamentum H I 41, 21. ad inperia et honores niti J 4, 7. vestros honores contemnant — petunt J 85, 19. omnis honores non ex merito set quasi debitos repetit J 85, 37. maximis honoribus usus C 49, 2. amplis h. usi J 25, 4. laborem cum honoribus H I 41, 9.

hora. postero die circiter horam tertiam J 68, 2.

horribilis sonitus J 99, 2. spectaculum — le J 101, 11.

hortamentum. magno hortamento erant J 98, 7.

hortatio. clamor permixtus hortatione laetitia gemitu J 60, 2.

hortor. hortari modo relicum est H III 61, 2. monere alii, alii hortari J 60, 4. circumire hortari J 51, 5. hortari alios alios temptare C 17, 1. participes huius consili, quos magis dominationis spes hortabatur C 17, 5. animus aetas virtus vestra me hortantur C 58, 19. ea quae te morari posse videntur, maxime hortabuntur H IV 61, 3. res tempus — magis quam oratio mea vos hortantur C 20, 17. alius alium hortari C 6, 5. quem pericula — non excitent, nequiquam hortere C 58, 2. circumiens unumquemq. adpellat hortatur rogat C 59, 5. suos equites hortatus H II 62. pauca milites hortatus J 49, 6. his praeceptis milites hortabor J 85, 34. hortari ut C 27, 2. J 31, 6. 27. 56, 4. 65, 3. 106, 2 (rogat atque h.). 107, 1. H IV 61, 23 (moneo hortorque). neque vos ultum iniurias hortor, magis ut — capiat H III 61, 17. — ne J 31, 25 (moneo hortorg.). 51, 4 (orare et h.). 93, 6. H I 48, 16. hortatur, ad cetera — gerant J 54, 1. 56, 2. res ipsa hortari videtur supra repetere C 5, 9. populum ad vindicandum hortari J 30, 3. quo cupido animi hortabatur J 64, 1. multis hortantibus J 35, 6. suos hortando ad virtum adrigere J 23, 1. hortandi caussa — disseruit J 84, 5.

hospes. alii amicum pars hospitem — reperiebant C 61, 8. hospitibus (regis) J 13, 7. misericordia hospitis J 67, 3. hospitis domum violare H III 50.

hostia. per hostias deis subplicare J 63, 1. humanas hostias vidistis H I 41, 14.

hostilis animus J 102, 12. cadavera hostilia C 61, 8. metus h. J 41, 2. 105, 3. monumenta maiorum h. J 14, 17. res J 45, 1. tumultus (*al.* clamor) J 58, 4. ne quid ab se hostile timeret J 88, 5. nihil hostile metuentes J 91, 4. regna maxime hostilia ducunt H IV 61, 17. fugam caedem alia hostilia portendere J 3, 2. hostilia facere J 107, 2. loca cum equitatu hostiliter adcedit J 20, 3.

Hostilius. L. — Dasianus H IV 27.

hostis. non armatus hostis formidulosus C 7, 5. quid ubiq. hostis ageret J 52, 5. is novos h. adcesserat J 82, 1. si tuis h. fueris J 10, 5 *conl.* J 14, 10. 17. 81, 1. 83, 1 (feri). h. omnium bonorum H I 48, 15. **hosti** oportu-
num fieri J 55, 3. cuncta hosti quam suis oportuniora H I 68. h. prodidere rem p. J 31, 18. **hostem** ferire C 7, 6. 60, 4. J 85, 33. ab incepto retinere J 55, 8. tormentis — terrere J 94, 3. in hostem pugnare C 9, 4. 52, 30. qua hostem venturum audierat J 55, 8. hostem infestum intellegebat J 23, 2. hostem iudicare C 36, 2. 44, 6. hostem atq. paricidam vocare C 31, 8. ab **hoste** copiam pugnandi non fieri J 52, 3. 56, 1. de hoste sub-
plicium sumi J 33, 3. **hostes** atque cives permixti J 51, 1 (*conl.* J 72, 2. simul-
tates — cum hostibus exercere, — cum civibus C 9, 2). socii atque hostes J 92, 2 *conl.* C 12, 5. 51, 38. J 31, 23. hostes ab latere J 14, 10. adsunt J 45, 2. 46, 6. 97, 4. 101, 1. quem primum h. adtigerant J 101, 4. Velut h. adventarent J 53, 7. alii intra moenia — sunt h. C 52, 35. fusi J 101, 11. H II 96, 1. h. oportuni et scelestissimi H IV 61, 2 *conl.* II 96, 1. h. oppressi aut dilapsi H I 52. h. numero plures et undique circumfusi J 97, 5. pau-

lum pugnam remiserant J 60, 3. maiore vi urgent J 56, 6. nostra an nobiscum una *hostium* sint C 52, 10. *hostium* paucorum potiti J 74, 3. Macedonia plena *hostium* H II 41, 7. ignarus *hostium* J 49, 4. *hostium* adventus J 97, 4. ager J 55, 1. cadavera C 61, 4. castra J 21, 2. 58, 1. H II 96, 6. classis H III 19. in conspectu J 100, 1. copiae C 7, 7. 57, 4. dux C 52, 24. H II 96, 6. equitatus J 46, 7. exercitus C 58, 6. 60, 1. H II 96, 6. inperitia J 99, 1. iter C 48, 4. J 48, 2. 52, 6. 100, 3. legiones C 53, 3. loca H IV 66. manus J 25, 9. quinquaginta milia H I 67. mos J 7, 4. H IV 61, 8. multitudo C 58, 20. munitiones J 23, 2. murus H I 102. opes J 43, 5. pedites J 51, 3. in potestate J 91, 5. 112, 3. ipse praeda h. J 44, 1. praesidium J 67, 1. res J 88, 2. saevitia J 7, 2. tela J 101, 9. 105, 2. vis J 38, 5. *al.* 97, 5. H IV 61, 14. vita C 61, 6. ager *hostibus* cognitus J 48, 1. commori *hostibus* H I 89. veluti *hostibus* praetoribus sese dedit C 45, 4. *hostibus* locum introeundi dedit J 38, 6. dubiis instare J 51, 5. regio ignara J 52, 4. terror incessit H II 60 *cont.* J 20, 8. obviam ire C 6, 5. obvium esse J 50, 4. occasionem pugnandi non dare C 56, 4. victoriam luctuosam relinquere C 58, 21. tradere J 31, 9 *cont.* 31, 25. ab tergo venire J 101, 3. *hostis* inultos abire sinere J 58, 5. advorsum h. J 74, 1. 89, 4. 94, 3. *hostis* ab persequendo detertere J 50, 6. Romanos communis omnium *hostis* esse J 81, 1. in confertissimos h. incurrit C 60, 7. in medios *hostis* inducit C 60, 5. inter saevissimos h. hiemem agere H II 96, 5. invadere J 50, 3. 98, 1. 87, 4. proximum h. J 49, 6. nox *hostis* remorata J 38, 8. h. iter suum remoratos J 50, 1. h. in Hispaniam submovi H II 96, 4. paene victos dare J 59, 3. fugientis vincere pati J 51, 4. nudum corpus ad h. vortere J 107, 1. ab *hostibus* J 31, 20. 76, 6. 89, 1. 97, 5. H III 74. cum h. J 40, 1. cum pessumis et rei p. *hostibus* H I 48, 22. pro *hostibus* oportunae J 88, 4. pro vanis h. habere J 103, 5. intra moenia depressis h. C 52, 25. inultis h. ager vastatur J 70, 4. conturbatis J 98, 4. defessis et somno captis J 99, 1.

huc et illuc agitare corpora J 60, 4. huc ire atq. illuc H III 61, 26. huc missus es J 110, 6. arma convertere H IV 61, 17. praesidium inposuit J 47, 2. huc adcedebat C 11, 5. J 7, 7.

hucine beneficia tua evasere J 14, 9.

humanus animus inolescit C 6, 7. corporis h. sanguinem C 22, 1. vastus ab h. cultu J 48, 3. more h. cupidinis H i 94. *Vid.* genus. *hostias* h. H I 41, 14. ingenium h. J 93, 3. H I 7. res humanae constantius se habent C 2, 3. — ita se habent J 53, 8. *rerum* h. pleraque regit fort. J 102, 9. — cura J 14, 21. ignari J 104, 2. memor J 38, 9. spectaculum praebeo J 14, 23. vestigi humani faciem H II 2. *Vid.* divinus. si in Pompeio quid humani evenisset H V 16.

humilis. humili loco Picens H IV 25. ioca — agere cum humillimis J 96, 2.

humilitas arborum J 49, 5. spatium per h — tem obrutum H IV 20. h. generis J 73, 4.

humus arida vento agitur J 53, 1. infecta sanguine J 101, 11. croco sparsa H II 23, 2. hiavit H IV 37. humi arido atq. harenoso J 48, 3. humi pabulum J 18, 1. humi requiescere J 85, 33. humi depressus C 55, 3. ventus harenam humo excitavit J 79, 6.

iacio tela J 60, 4. in tecta ignis H III 67, 17. aggerem J 57, 4. 76, 3. cum dissererent, inter alias res iacit oportere J 11, 5 (*al.* ait).

iaculor J 6, 1.

iaculum. i — la emissa J 101, 4 (eminus). 57, 6 (tormentis aut manu).

iam. si viderint, iam omnes feroces aderunt C 52, 15. iam repente visus saevire Tagus H i 71. iam illa — dilabentur H I 48, 21. Quo iam ipso frui non est conditio H III 61, 13. si iam ex patribus Albini — quaeri posset J 85, 16. si iam mihi respondere velint J 85, 26. omnes concessere iam in paucorum dominationem H III 61, 6. qui totum eius regnum animo iam invaserat J 20, 6. consuetudine iam pro nihilo habentur J 31, 25. bene facere iam ex consuetudine in naturam vortit J 85, 9. Rutilium con-

sedisse iam et animo vacuom J 52, 6. quos pelli iam acceperat J 101, 10. nisi speratis taedium iam tyrannidis Sullae esse H I 41, 7. et iam scalis egressi milites, cum — J 60, 6. iamque dies consumptus erat, cum — J 98, 2. 101, 8. 106, 5. et iam diei vesper erat J 52, 3 *cont.* J 61, 1. nox quae iam aderat J 53, 3. 97, 3. pro victoria satis iam pugnatum J 54, 1 (iam *susp.*) *cont.* 62, 1. et iam paratis rebus J 47, 2. saepe iam victo Ing. J 82, 1. iam parta victoria J 82, 3. familia prope iam extincta J 95, 3 *cont.* J 101, 9. acta iam aetate H II 41, 2 *cont.* H I 115. consumptis iam alimentis H III 67, 4. male iam aduetum H III 62. lenita iam ira H IV 6. cunctos iam inclinatos H IV 44. inpu gnati semel iam H IV 61, 12. et iam egredientibus Romanis J 56, 4. fessos et iam abnuentis omnia J 68, 3. Marium iam in hiberna proficiscentem J 97, 3. in cervicibus iam Italiae agentis H II 96, 4. silentis iam H III 67, 10. propinquantes iam annem H IV 62. hant dubie iam victor J 102, 1. multa iam luce H III 67, 7. quantum iam mensem J 24, 3. iam a principio J 102, 6. iam inde a principio J 77, 2. H I 9. iam ab stirpe socium J 14, 2. iam antea C 20, 5. 29, 1. J 11, 3. 46, 3. 50, 5. 63, 2. antea iam J 84, 1. iam pridem C 52, 11. iam primum C 7, 4. 15, 1. iam tum C 18, 7. 19, 2. non iam — deprecor J 24, 10. nihil iam infectum Metello credens J 76, 1. neque iam sustineri poterat H III 31 *cont.* H I 41, 20.

iamiam J 14, 22.

ianua. — am Ciceronis obsidere C 43, 2. ianua prohibiti C 28, 3.

Ianuarius. Klis Ianuariis C 18, 5. mense Ianuario J 37, 3.

Iapudia H I 11.

Iason H III 50.

ibi — ubi C 52, 15. J 51, 1. ubi adolescentiam habuere, ibi senectutem agant J 85, 3. qua in parte — adfuit, ibi — pugnatum J 74, 3. quos finis peterent, ibi obruerentur J 79, 8. domum se proripuit. Ibi multa — volvens C 32, 1. J 68, 3. 76, 6. 81, 1. 91, 2. 108, 1. quoniam ibi (*apud Atheniensis*) provenire C 8, 3. Ibi primum insuevit exercitus C 11, 6 *cont.* J 11, 5 (*in eo conventu*). agmen constituit. Ibi J 49, 6. apud primos, quod ibi Ingurtha erat J 101, 6. ad pedites convortit. Ibi — J 101, 6. exercitus ibi (*in Numidia*) est J 85, 46. omnia ibi capta J 87, 3. 92, 6. H IV 6. in abditam partem secedit atque ibi C 20, 1. J 8, 2. 54, 3. 91, 3 *cont.* C 27, 4. in hostis incurrit ibique — C 60, 7. ibique = *ea occasione* J 56, 1. ad rem p. latus sum ibique C 3, 3. ibiq. — exercuit C 5, 2. in colloquium veniretur ibiq. — traderet J 112, 3. ibique et in omni Africa J 89, 7 *cont.* 81, 2. sin Numidae — adcederent, ibi vero — J 58, 3.

ibidem. Is — ibidem militabat J 64, 4. ibidem operitur J 101, 2. 103, 7. ibidem relictis J 107, 5. ibidem moratus H IV 68.

ico. icti fragmentis navium H III 24.

ictus. ictu tragulae H II 19. ictu eorum — necabantur H II 63. ad faciliores ictus H I 56.

idcirco. neque Metellus idcirco minus J 46, 6.

idem. [*Nom. plur. eidem invenitur in libris* J 31, 12. idem J 27, 1. 31, 2. eisdem C 42, 1. J 14, 11. 25, 2. 54, 1. 9. 85, 1. isdem C 42, 1. J 14, 11. 54, 1. 9. 85, 1.] idem velle atque idem nolle — amicitia C 20, 4 *cont.* J 31, 14. idem fit ceteris C 55, 2. idem facit hostium exercitus C 60, 1. J 66, 4. 91, 3. H I 53. si me despiciunt, faciunt idem maioribus suis J 85, 17. quales viri idem adsequi nequiverint J 4, 4. idem sibi placere J 11, 6. atque omnes idem significabant J 101, 2. eadem Galli fatentur C 47, 2. de Statilio eodem modo subpublicum sumptum C 55, 6. eadem ingredientem Gaium J 42, 1. reliquos eadem via adgressus J 16, 4. me eisdem dolis non quit capere J 14, 11. ob easdem artis ab Micipsa adoptatum J 22, 2. idem amobus polliceri J 113, 2. saepius eadem postulanti J 64, 4. eadem conditione sese J 79, 8. si eadem illi copia fieret J 83, 2. quamquam eadem existumabat J 107, 3. praeter satellites quis eadem volt H I 41, 21. eodem auctore missus est H II 30. ab eodem monitus J 106, 4. Etrusci cum

ceteris eiusdem caussae — H I 16 *cont.* III 67, 1. in eisdem castris quadriduo moratus J 54, 1 *cont.* 54, 9. eodem tempore C 18, 4. J 60, 1. 74, 1. H III 70 (et eod.). C 39, 6. 42, 1. 49, 1. H II 33. per idem tempus J 63, 1. 70, 1. 75, 10. 114, 1. idem ille C 31, 4. 57, 2. 58, 10. 51, 39. J 25, 2. 27, 1. idem hic J 14, 21. haec eadem H III 61, 27. idem — qui C 3, 5. 20, 3. 48, 4. J 5, 7. 81, 1. 92, 4. idem — et C 58, 11. J 83, 1. 85, 1. 33. — et — et J 31, 9. inperi vitaeque eius finis idem fuit J 5, 5. *asynd.* J 41, 7. nobis — carus est: ut idem senatui — sit J 9, 2. fratre meo atq. eodem propinquo suo J 14, 11 *cont.* J 31, 12. consultor idem et socius adero J 85, 47, quia penes eosdem — cogendi potestas erat, ita uti censuerant Italici, deditionem facit J 26, 2.

idoneus. quos novis rebus idoneos ducebat C 39, 6. eorum quos idoneos ducebat, consilium habet J 62, 4. invisum — parum idoneum ratus J 73, 2. praeter idoneum ducem nihil abest H I 48, 8. nanctus idoneum ducem H III 67, 14. exemplum ab dignis et idoneis ad ind. et non idoneos transfertur C 51, 27. utris et alia aquae idonea J 75, 3. adnexu idonea H III 21. locis ex copia idoneis J 76, 3. per idoneos saltus insidiae positae H II 15. nullius idoneae regi egens J 57, 1. quod ubique idoneum videbatur, domi exequabantur C 51, 38. idoneum visum est de natura eius dicere J 95, 2. = **peridoneus.** gentis ad furta peridoneae H I 86.

igitur. igitur initio reges C 2, 1. 4, 1. 3. 6, 4. 7, 5. 9, 1. 10, 3. 11, 7. 12, 2. 15, 5. 17, 1. 24, 1. 28, 1. 30, 3. 40, 1. 47, 3. 57, 3. J 5, 5. 7, 2. 6. 9, 3. 13, 2. 9. 20, 3. 21, 3. 25, 9. 28, 7. 33, 1. 35, 6. 9. 40, 4. 43, 3. 46, 2. 48, 2. 49, 1. 53, 8. 54, 5. 55, 3. 57, 2. 58, 5. 59, 1. 61, 4. 66, 2. 70, 2. 75, 3. 79, 5. 83, 1. 94, 2. 3. 97, 4. 105, 4. H I 31. III 4. IV 16. interea — mittitur — igitur rex in castra venit J 29, 5. C 46, 3. J 42, 4. 62, 8. 64, 1. 73, 1. 81, 1. 86, 4. 90, 1. 96, 1. 101, 1. 103, 7. 109, 1. Hunc igitur redarguit Tarq. H III 3. quin — aperirem. Igitur — C 54, 1. J 19, 3. 7. 95, 3. H III 46. alia — secuntur. Igitur praeclara facies — J 2, 2. quin igitur expergiscimini C 20, 4. Placet igitur eos dimitti C 51, 4. quid igitur censes J 31, 18. quid censes igitur H III 61, 14.

ignarus belli J 96, 1. 28, 5 (haut i.). non i. consili C 17, 7. 36, 3. ignarus hostium monte degreditur J 49, 4. humanarum rerum ignari J 104, 2. loci J 12, 5. i. omnium trepidat J 85, 10. i. populi Romani J 19, 7. 80, 1. sceleris eorum haut i. H IV 61, 10. incerti ignarique quid facerent J 67, 1. inperium ad ignaros pervenit C 51, 27. ignaris omnibus parare J 91, 1 *cont.* H III 67, 14. ignara lingua J 18, 6. regio hostibus ignara J 52, 4. cupido ignara visundi H i 94.

ignavia. luxuria et i. pessumae artes J 85, 43. socordia atq. i. Lentuli quantum cladem adtulit C 58, 4. quos i. aut prava calliditas armis abstulit H IV 61, 12. ignaviae adiumenta J 45, 2. — voluptas J 85, 23. i. luxuriaeque probra J 44, 5. contemno illorum ignaviam J 85, 14. metum an ignaviam an dementiaem eam adpellem H I 48, 12. ignaviam cuiusq. spe frustratur H III 61, 19. metum ab scelere suo ad ignaviam vostram transulere J 31, 14. nomina rerum ad ignaviam mutantes H III 61, 13. per ignaviam aetatem agunt J 2, 4. 85, 1 (et superbiam). neque per ignaviam aut vana ingenia incerta pro certis captarem C 20, 2. de ignavia eorum questus C 27, 4. 43, 3. me magis merito quam ignavia iudicium — mutavisse J 4, 4. nemo i. immortalis factus J 85, 49. familia — extincta i. maiorum J 95, 3. non sua i. set ob rem p. in hostium potestate J 112, 3. ut vobis animus ab i. atq. socordia corruptus sit J 31, 2. cuncta praesenti ignavia mutavistis H III 61, 26.

ignavos animus H III 61, 4. bonus et ign. aequae sibi exoptat C 11, 2. hi contra, ignavissimi homines C 12, 5.

ignis aedes cepit H III 32. lapides ignem — ingerunt J 60, 6. igni conrumperere J 76, 6. 92, 3. 8. — vastare J 55, 5. H I 86. ignis crebros facere 98, 6. 106, 4. H III 67, 5. in tecta iacere H III 67, 17.

ignobilis. nobiles atq. ignobiles C 20, 7.

ignobilitas. —tem Iugurthae despiciens J 11, 3. multa per —tem obscurata H I 55.

ignominia. admonere — i—ae C 21, 4.

ignorantia res non claudit H III 61, 25.

ignoro. an ignoras Romanos — habere H IV 61, 17. non ignoro illis — fore J 85, 26. acta consiliumque J 66, 4. faciem eius J 63, 4. nocturnis itineribus ignoratus Romanos invadit J 54, 9. largitio multis ignorata J 103, 6 (*al. ignota*).

ignosco. ignoscite Cethegi adolescentiae C 52, 33. vos hominibus sceleratissimis i—ere J 31, 21. ignoscendo malis J 31, 27. accepta iniuria ignoscere quam persequi malebant C 9, 5. Caesar dando sublevando ignoscendo gloriam adeptus C 54, 3. ignoscendo populi magnitudinem auxisse H I 48, 6.

ignotus et horribilis sonitus J 99, 2. largitio multis ignota J 103, 6 (*var. scr.*).

Ilerda H I 72.

ilex J 93, 4.

ilico. Quem — ilico ad Sullam mittit J 108, 2.

ille. *Vid. hic et idem.* neque — parcere, dum illos obnoxios sibi faceret C 14, 6. 15. 2. 17. 7. 20. 7. 8. 21. 1. 26. 2. 31. 7. 38. 4. 40. 3. 5. 41. 3. 45. 2. 46. 2. 47. 2. 48. 7 (quo adpellato Crasso relicuiss illius potentia tegeret). 49. 2. 4. 51. 2. 10 (illa oratio *liberius rel.*). 16. 36. 37. 52. 2. 31 (filium necari iussit: atque ille egregius adulescens). 53. 1. 57. 3. 59. 4. J 18, 8. 25. 6. 28. 3. 35. 6. 9. 49. 2. 54. 5. 58. 5. 59. 3. 60. 6. 63. 7. 64. 6. 65. 4. 5. 70. 2. 73. 6. 74. 1 — 76. 6. 79. 10. 81. 1. 83. 2. 3. 84. 1. 3. 85. 26. 38. 89. 3. 8. 94. 2. 102. 3. 9. 103. 4. 5. 104. 1. 106. 3. 6. 107. 3. 4. 108. 3. 109. 3. 111. 1. 112. 2. 113. 2. 114. 4. H I 41, 1. 18. 48. 4. 10. 55. 77. II 41, 4. 59. III 12. V 1. 12. i 70. C 11, 8. 17. 7. 19. 4. 28. 3. 48. 7. J 24, 5. 32. 5. 67. 3. 71. 4. 78. 5. 79. 6. 82. 3. 85. 37. 41. 92. 2. H I 48, 13. C 55, 6. nobis — illis C 20, 10. 11. 52. 20. se — illos C 51, 6. J 88, 2. illi — vos C 51, 26. 52. 18. 17. J 31, 17. 18. 22. 23. H I 48, 3. 18. me — illi J 85, 14. 16. 30. 34. 44. te — illum J 102, 5. ut vel illi — procederent, vel eadem conditione sese J 79, 3. et ceterorum — et illi C 48, 4. illi — res C 52, 2. *de eo contra quem dicitur* C 51, 5. 52. 16. 58. 11. J 31, 16. 85. 6. 31. H I 41, 7. 18. 20. 48. 10. III 61, 8. 11. 15. 16. 17. 19. 23. 28. IV 61, 4. 12. 15. 16. 19. 22. veterani — illi C 60, 3. ne illi — largiantur C 52, 12. at ille C 46, 2. J 20, 5. 26. 2. 54. 3. 56. 2. 63. 2. 73. 4 (illi alteri). H II 58. *aliter* H I 41, 8. atq. ille J 95, 4. C 52, 32. H I 41, 18. III 67, 11. contra ille H III 78. Tum ille C 31, 9. tantam illam contumeliam C 48, 9. at illa multo optima — doctus sum, hostem ferire J 85, 33. ex illo globo nobilitatis J 85, 10. superba illa gravia — existimantes H II 23, 5. *Licentius vel liberius relat.* neque illis, si — (*praec. solum Catilinae nomen*) C 39, 4. omnia mala exempla — orta sunt — novom illud exemplum C 51, 27. maiorum imagines — scilicet non ceram illam neque figuram J 4, 6. quos illa quaestio exagitabat J 34, 2. quin illa et alia talia sibi placere faterentur J 40, 2 *cont.* 3. Iugurtha — uti mos gentius illius est J 6, 1. ubi illa formido (*Carthaginis*) — decessit J 41, 3. in illo exercitu J 44, 5 *cont.* 46, 6. illoque aliisque temporibus J 100, 5 *cont.* H III 67, 17. i 61. illa quidem piget dicere, his annis — quam ludibrio fueritis J 31, 2. et illud intellego, omnium ora in me convorsa esse J 85, 5. en illa, quam saepe optastis, libertas C 20, 14. neque solum illis aliena mens erat, qui conscii fuerant C 37, 1. illi quos ante C. dimiserat C 42, 2. 51. 34. 42. J 28, 1. neque virtuti honos datur neque illi, quibus per fraudem fuit uti, eo magis tuti sunt J 3, 1. illorum pollicitationibus — quos paulo ante expleverat J 20, 1. qualis illa pax sit, ex qua — pervenerint J 31, 19. ut illis, qui ea fecere, oboedientes vivamus J 31, 26. ne illos quidem qui procul manserant J 57, 6. 60. 3. 85. 9 (illis — mihi). ne illi falsi sunt, qui — expectant J 85, 20. 43. 94. 1. H I 41, 9, 48, 6. 21. quaerebatur de ignavia sociorum: illos — conrumpere C 43, 3.

- ab incenso Capitolio illum esse vigesimum annum C 47, 2 *cont.* J 49, 3. monuit — si permanere vellet —, ultro illi — venturum J 8, 2. Hiempsal idem sibi placere respondit: nam ipsum illum J 11, 6. 21, 4. 33, 4. 51, 4. 56, 4. 61, 4. 62, 1. 3. 64, 2. 4. 65, 3. 68, 3. 77, 1 (illorum *liberius relat.*). 106, 1 (illis *liberius relat.*). 108, 2. 111, 1. *Susp.* magis id laborare ut illi quam plurimi deberent J 96, 2. *Male in Sallustianis habitum* H V 9.
- illie. se angustiae — illic dilatant H III 43. gubernatore — illic sepulto H IV 24.
- illim *cj.* J 114, 2.
- illo profectus H I 86.
- illuc. huc et illuc corpora agitare J 60, 4. huc ire atq. illuc H III 61, 26. huc concessere omnes H III 61, 7.
- imagines maiorum J 4, 5. 85, 29. 38. hominem multarum imaginum J 85, 10. imagines non habeo J 85, 25. hae sunt meae imagines J 85, 30. Sertorium — persequantur cum suis imaginibus H III 61, 18.
- imito^r. aliena instituta C 51, 7. Graeciae morem *susp.* C 51, 39. virtutem J 10, 8. imitari quam invidere bonis malebant C 51, 38.
- immo. vos non timetis eam? Immo vero maxime C 52, 28. ab eo — gratiam peperisse. immo despecti H I 48, 5.
- imus. discubere — Maecenas in imo H III 4.
- in *c. accus.* abire in Mauretiam J 62, 7. 87, 4. abducere in agrum C 57, 1. J 8, 2. abstrahi in pravom J 29, 2. in duas partis J 41, 5. accipere in regnum J 10, 1. in deditionem J 29, 5. H III 35. in fidem H IV 61, 7. addensa in Iugurtham studia J 6, 3. addere in sententiam (*rect.* —) C 51, 21. adducere copias in Numidiam J 97, 1. — in spem C 40, 2. J 29, 3. 37, 3. 48, 2. adoptari in regnum J 22, 2. adtollere in murum H I 74. agi in cruce J 14, 15. animadvortere in civis C 51, 39. casura est misericordia in miseriam J 31, 21. caedem in vos fecisse J 31, 13. celebrare in maius J 73, 5. coire in urbem H IV 26. *Vid. cogo et concedo.* concurrere in nostros J 97, 4. conducere in unum J 51, 3. conferre in loca munita J 90, 1. confluere Romam sicuti in sentinam C 37, 5. conicere in vincla C 42, 3. conlocare in provinciis hiemandi gratia J 61, 2. componere fugam in noctem H I 27. — subplicia in post futuros H I 41, 6. — in maius H III 60. — in deterius H I 78. corruptum in mercedem H I 13 *cont.* H II 30. consulo in aliquem J 13, 8. consultare in medium H IV 12. contendit in castra C 36, 1. contraho in unum J 98, 4. convenire in unum J 81, 1. 11, 2 *cont.* C 6, 2. convocare in unum C 17, 2. *Vid. convorto.* dantur dono magistratibus in provincias H III 61, 27. decernere in paricidas C 51, 25. *Vid. deduco et demitto.* descendit in pectus J 11, 7. differunt vos in adventum Pompei H III 61, 21. digressi in sua castra J 109, 3. dimisit in Etruriam C 27, 1. *al.* J 35, 9. *Vid. discedo.* dispartire in utrumque latus J 46, 7. distribuere in quattuor partis J 101, 3. ducere in vincula J 33, 3. — modestiam in conscientiam J 85, 26. editus in immensum J 92, 5. egredi in agros H III 67, 14. eo in bella H II 14. quantis animis ierit in Quintium H III 61, 11. — pedibus in sententiam C 50, 4. esse in *rem* C 20, 1. evocare in expeditionem J 37, 3. exercere victoriam in plebem J 16, 2. facinora facere in civis C 11, 4 (*al. civibus*). quid crudele in talis homines fieri potest C 51, 17 *cont.* 51, 6. flexa atq. aucta in altitudinem J 93, 4. *Vid. habeo.* iacere ignis in tecta H III 67, 17. incedere in Romanos J 101, 7. incidere in amicitiam eius C 14, 4. incurrit in hostis confertissimos C 60, 7. inducere in hostis C 60, 7. — in animum C 54, 4. inicere (?) in corpora H I 59. inpetum facere in curiam C 43, 5 *cont.* 52, 23. inponere in ratis H II 65. inrumpere in aedis J 12, 5. intendere animum in regnum J 20, 1. introire in tabernaculum J 71, 4. legantur in Africam J 21, 4. 25, 4. mittere in Hispaniam C 19, 1 *cont.* 30, 3. 5. J 7, 2. 25, 1. 29, 4 (in oppidum Vaccam). H II 39. III 36. mutari in adversa J 104, 2. in melius H I 91. parare facinora in civis C 52, 36. perducere in domum Bruti C 40, 6. 46, 5. perfrugere in Galliam C 57, 1. pergere in Num. loca J 54, 6. 74, 1. 100, 1.

H II 10. pons pertinens in oppidum H III 20. pertingere in inmensum J 48, 3. pervenio in castra C 57, 1 *cont.* J 68, 2. 75, 1. 91, 3. 94, 3. 102, 1. H III 12. — Thalam — in oppidum J 75, 1. in senatum J 4, 4. in tantam claritudinem J 7, 4. in regnum J 11, 6. poenas petere in imperatorem J 65, 3. portare in Africam J 27, 5. 36, 1. 104, 3. praecipitatus in tanta mala J 14, 23. praemittere in alia loca C 27, 4. procedere in Numidiam J 46, 5. 79, 8. 113, 5. proficisci in castra C 32, 1. 34, 2 (in exilium). 46, 3. 58, 4. J 39, 4. 43, 5. 86, 4. 87, 1. 97, 3. H II 33. in expeditionem J 103, 4. profugit in provinciam J 13, 4. proiectus in has miserias J 14, 21. prominet in orientem latius H II 2. properare in Galliam C 57, 3. pugnare in hostem C 9, 4. 52, 30. quaerere in eos J 40, 1. quaestiones habentur in plebem J 31, 7. recipere in amicitiam J 5, 4. 14, 5. sese in unum J 50, 5 *cont.* 54, 3. 58, 6. H i 10. regredi in collis J 55, 8 *cont.* H II 23, 1. IV 61, 14. relegati in paludes H I 41, 23. in quam fluctus reliditur H IV 20. restituere in regnum H I 39. reverti in castra J 58, 7 *cont.* C 37, 11. finditur in promunturia duo H IV 18. secedit in abditam partem C 20, 1. sequi in abditas regiones J 38, 3. statuere in absentem H II 96, 1. C 51, 26. 52, 3. subducere in collem J 98, 2. — in primam aciem C 59, 3. submovere hostis in Hispaniam H II 96, 4. tendere in Ciliciam H V 13. tollere in cervices H III 61, 21. tradere in custodiam C 50, 3. — in fidem J 62, 3. trahebantur in virtutem J 92, 2. transductus in alteram partem J 11, 4. transferre in Nonas C 18, 6. transgredi in Italiam H II 96, 10. transvehere in Africam J 18, 4. 28, 6. nihil valent in univorsos H III 61, 20. venire in castra *sim.* C 43, 1. 46, 5. 56, 2. J 22, 1. 25, 10. 29, 4. 78, 1. 95, 1. 96, 1. 112, 2. 101, 4. H II 96, 7. veniunt tela in sagum H II 17. in manus J 89, 2. in senatum C 31, 5. in pericula C 52, 36. in colloquium J 112, 3. 113, 2. in gratiam et favorem J 13, 7. in eas regiones per Lept. negotia venimus J 79, 1. vim habere in sese J 4, 6. vindicare in eos J 31, 18, 26. — in libertatem C 20, 6. J 42, 1. volvere saxa in proxumos J 57, 5. arma vorsa in nosmet H I 41, 19. libertatem in lubidinem vortere J 41, 5. Quod — in superbiam vortebant J 82, 3. in naturam ex consuetudine v. J 85, 9. in miserationem ex ira H I 41, 5 = in Galliam vorsus C 56, 4 *cont.* H i 69. = exaedificatas in urbium modum C 12, 3. eminebant in modum erici H III 22 *cont.* II 23, 2. IV 58. nefandum in modum H III 67, 15. in formam parmae clupearum se amabant H IV 1. in maius audire H II 70. suspecta in tumultum H I 45. = quid acerbum aut nimis grave est in homines — convictos C 51, 23. amicum in se rati J 103, 5. aspere in Metellum de bello scribere J 65, 4. contumeliosum in eos J 65, 2. fideles in amicos C 9, 2. = beneficia in populum Romanum C 31, 7. casus in servitium ex regno J 62, 9. in castra coniectus lapidum H III 67, 7. dominatio in vos H I 41, 2. III 61, 11 (*al. vobis*). fugam in longinqua Oceani agitare H I 61. impietatis in parentem nostrum J 14, 21. ira in Tigranem recentis belli H IV 61, 3. licentiam in vos auctum H III 61, 16. merita in rem p. H I 10. cuius in urbem reditu H I 48, 19. scelera in patrem J 33, 4. studium in rem p. C 49, 4. = in dies C 5, 6. 21, 6. 24, 2. J 7, 6. 44, 5. 74, 1. H I 43. III 61, 28. IV 61, 12. petebat consulatum in proximum annum C 26, 1. in tempus arsere H III 61, 12. in praesens C 16, 3. H IV 61, 19. 69. in relicum J 42, 4. in posterum H III 61, 12. = *Cum abl.* in terris C 2, 1. in Asia — Graecia C 2, 2. 7, 4. 11, 5. 16, 5. 18, 5. 19, 3. 21, 3. 26, 5. 28, 4. 30, 1. 2. 34, 3. 36, 1. 37, 7. 40, 2. 42, 1. 3. 44, 6. 45, 1. 50, 1. 52, 15. 55, 3. 57, 2. 5. 59, 2 (in fronte constituit). 5. J 5, 4. 10, 2. 12, 3 (in oppido Thirmida). 18, 3. 5. 19, 1. 5 (in tuguriis agitare). 29, 7. 30, 1. 31, 7. 32, 2. 36, 4. 37, 3. 4. 39, 4. 43, 5. 45, 2. 46, 5. 7. 48, 3. 49, 1. 6 (in dextro latere, in cornibus). 54, 1. 8. 9. 56, 1. 4 (in porta pugnam facit). 57, 1. 58, 6 (in angustiis sibi obiciunt). 59, 1. 2 (in proxumo locati). 60, 5. 64, 5. 68, 4 (in primo). 71, 4. 74, 3. 78, 2. 79, 6 (in mari). 89, 7. 98, 3. 100, 1. 4 (locare in). 101, 11. 106, 4. 110, 1. 114, 3. H I 48, 18 (in latere vectigalium). 55. 65. II 2. 24. 28. 33. 41, 7. 63 *susp.* 66. III 4. 26. 59. 65. 67, 20. 69. IV 4. 7.

29. 43. 52. i 39 (locare). 42. 86. in loco — in locis C 7, 7. 58, 5 (*dub.*). 6. J 55, 1. 76, 1. 79, 4. 6. 10. 93, 4. 101, 4. in altera parte — C 42, 2 *cont.* 59, 3. H IV 51. inter Thalam et flumen — in spatio quinquaginta milium loca arida esse J 75, 2. ager in medio harenosus J 79, 3. adesce in con-
tione J 34, 1. 45, 2. 85, 47 (in agmine vobiscum). 96, 3. 101, 5. adtinere
aliquem in sollicitudine H I 48, 16. agere in certamine H I 8. in imperio
H I 9. in ore gentibus H I 90. II 41, 4 (*cont.* in ore ducis se ostentantes H i
63). in cervicibus Italiae H II 96, 4. aetatem in *excelso* C 51, 12 *cont.* C
58, 13. J 56, 4. 85, 9. 41. circumferre in pateris C 22, 1. clausum in pec-
tore C 10, 5. — i in tenebris J 14, 15. componere in hibernaculis J 103, 1
cont. H i 44. creari in eo numero J 40, 4. crescere in pectore J 4, 6. de-
prehendi in maximo scelere C 46, 2. vis — dispersa in multitudine J 41, 6.
dominatur in omni re fortuna C 8, 1. in altero — perfugium, in altero —
pernitias erat C 54, 3. praesidia nobis in amicitia vostra fore J 14, 18.
in amicis non satis praesidi est J 35, 4. in *aperto* esse J 5, 3. in *incerto* J
J 38, 5. 51, 12. in armis esse C 37, 6. 51, 19. H I 48, 13. i 23. *al.* J 14, 10.
in quanta calamitate sis C 44, 5. in ea coniuratione fuit C 23, 1. 47, 1.
in consule nostro multae bonae artes erant J 28, 5 *cont.* 33, 2. 46, 8. C
61, 1. J 44, 5. C 51, 42. J 8, 1. H III 61, 15. quod in familia nostra fuit
J 14, 13. quantum est in vobis H II 96, 1. omnes copiae in cultu coti-
diano erant C 48, 2. libertas — in *dubio* est C 52, 6. in eo auxilii nihil est
C 40, 3. Africam in Europa esse J 17, 3. in exercitu esse C 59, 6 *cont.*
J 8, 1. 65, 1. in imperio esse J 44, 4. res in invidia erat J 25, 5. in manu
(ibus) C 20, 2. 10. 51, 36. J 14, 4. 13. nihil melius est in natura mortalium
J 2, 4. ut is in proscriptorum numero esset C 51, 33. tanta lubido in par-
tibus erat J 40, 3. in summo periculo fore J 77, 1. illi spes omnis in per-
fidia est H I 41, 1 *cont.* J 14, 10. in potestate J 83, 1 *cont.* 91, 5. 112, 3.
in praesidio J 58, 1. 66, 1. in promptu esse J 111, 1. in quibus Catilina
fuit C 18, 1 *cont.* C 25, 1. 39, 5. J 25, 4 (in quis notissimus quisq. H IV 40).
tutius in meo regno essem J 14, 11. quibus quies in seditione, in pace
turbae sunt H I 48, 7. alii in sinu sunt hostes C 52, 35. *Vid.* habeo. haese-
rat in animo J 28, 1. inerat in facie vecordia C 15, 5. inponit in eis urbi-
bus — praesidia J 61, 1. manere in regno J 14, 20. in sententia H I 48, 16.
in loco J 101, 4. morari in obsidio H IV 61, 14. initinere J 101, 5. numerare
in gloria H I 41, 19. in *occulto* pati J 85, 23. permanere in suis artibus J
8, 2. ponere in parte tertia J 17, 3. portare in dextris C 58, 8. promptum
in lingua C 10, 4. putare — gloriam in maximo imperio C 2, 2 *cont.* 19, 2.
43, 4. J 53, 3. relinquere in *medio* C 19, 6. ne contumeliam in exercitu rema-
nere sineret J 58, 5. retinere in vinculis C 48, 6. in bonis artibus J 41, 2.
in voltu ferociam C 61, 4. in quibus scriptum erat C 30, 1 *cont.* J 70, 5. H i 78.
situm esse in C 1, 2. 20, 4. 52, 11 (in *extremo*). J 23, 2. 31, 5. 33, 4. 51, 4. 54,
8. 73, 6. 85, 4. 114, 4. sperare in fuga salutem C 58, 16. teneri in custodiis
C 50, 4. in hoc ordine verba feci C 52, 7 *cont.* 52, 13. vorsari in prima
acie C 60, 4 *cont.* J 14, 19. = in priore actione vades dederat J 35, 9. in
agmine principes facti J 50, 2 *cont.* 55, 8. in angustiis serum bellum futu-
rum H i 15: in aliis artibus egregius J 82, 2. in ea tanta asperitate unus
profugit J 67, 3. in bello (is) — in pace C 2, 2. 3. 9, 3. 4. 5. 56, 6. 58, 2.
J 14, 13. 43, 3. in maximo vostro beneficio non placuit reticere J 85, 26.
in omni certamine qui opulenter est — iniuriam — facere videtur J 10, 7.
semper in civitate quibus opes nullae sunt — invident C 37, 3 *cont.* 51, 35. in
tanta tamq. corrupta civitate C 14, 1. in congressu magnam cladem fa-
cere J 59, 3. in colloquio verba facere J 38, 9. in novo consilio defen-
sionem parare non statui C 35, 2. in conspectu hostium J 100, 2. in con-
ventionem pacta H i 58. in contione dicere J 30, 4. 54, 1. in magna copia
rerum C 2, 9. — tanta doctissimorum hominum H i 1. in cupiditati-
bus ardens C 5, 4. sicuti pleriq. in nova deditione J 75, 8. in ea difficul-
tate magnum fuisse virum J 45, 1. in dissensione regum Iugurthae advor-
sus fuerat J 35, 1. in divisione traditur J 16, 5. — — possederat J 48, 3.

- orbis terrarum plerique — posuere J 17, 3. in maxuma fortuna minuma licentia est C 51, 13. in furibus aerari sint misericordes C 52, 12. in fuga C 57, 4. 61, 5. in hominibus inpiis — de poena disserunt C 51, 15. in ingenio avido vicit pravom consilium J 25, 8. in summa inopia festinare H i 28. ea in inperio (*obp.* apud alios) crudelitas adpellatur C 51, 14. nihil minus expectantem in inperio vostro J 14, 11. tuti in inperio eritis H i 41, 17. in itinere fuderat J 88, 3 *cont.* 91, 1. 103, 4. in iudicio repetundarum obpugnatus C 49, 2. in legationibus aut inperii pecunias acceperere J 40, 1. in luctu atq. miseriis mortem — requiem esse C 51, 20. in magistratu C 39, 2. in tanto malo illi vita — potior J 67, 3. proelium in manibus facere J 57, 4. ut in M. Mario H i 30 *susp.* *cont.* H V 16: in Pompeio aliquid humani evenit. haec non in M. Tullio vereor C 51, 35. potestne in tam diversis mentibus pax esse J 31, 24. in tanto omnium metu solus non timet C 52, 16 *cont.* J 107, 1. in his miseriis me cuncta deseruere H II 41, 2. in negotio atroci C 29, 1 *cont.* J 25, 3. C 51, 24. J 98, 1. in otio C 4, 5. 17, 6. J 13, 5. in tanta perfidia veterum novorum fidem experiri J 74, 1. in periculo (is) C 35, 1. 43, 3. 52, 28. H i 48, 1. II 41, 1. pauci in pluribus minus frustrati J 58, 3. in potestatibus eo modo agitabat J 63, 5 *cont.* 85, 9. in primis pugnantes cadunt C 60, 6. leonem primus aut in primis ferire J 6, 1. in primis Adherbalem necat J 26, 3. multis hortantibus et in primis consule J 35, 6. auctorem in primis fore H III 61, 23. quae res in primis caussa videtur fuisse C 15, 3. — in pr. studia accendit C 23, 5. in pr. arduum C 3, 2 *cont.* 4, 4. 51, 41. J 4, 1. difficultum in pr. J 7, 5. in proelio (is) C 58, 17. 61, 5. 7. J 54, 1. 74, 3. 107, 1. H i 31. in pugna J 101, 6. procul absumus, in quo offensae minimum J 102, 7. in re tali C 30, 2. 57, 5. J 15, 5. in tanta re gratiam exercere C 51, 16. J 85, 10. in re p. J 31, 28. in secunda re H IV 44. in suis dubiis rebus societatem adpetivere J 14, 5. in adversis rebus J 41, 6. — extremis H III 73. — bellicis J 45, 1. in rebus omnibus J 85, 47. in senatu C 50, 1. J 16, 1. 24, 1. 9. 27, 1. 85, 21. J 13, 7. 16, 2. in sacris sollemnibus fieri solet C 22, 2. magna merces in spe victoriae C 41, 2. hac in spe misit H II 96, 2. in suppliciis deorum magnifici C 9, 2. utrumque casum in tenebris difficiliorem fore J 97, 3. ut in terrore solet H i 74. proelium in transgressu vitare H i 65. in utroque magis studia partium moderata J 73, 4. in victoria gloriari J 53, 8. Metellus in volnere H II 20. = divorsa pars in civilibus armis H i 5. tanta flagitia in tali viro pudet dicere H i 20. = in navigando deerraverat H H III 56. animus in consulendo liber C 52, 21. tempora in venando agere J 6, 1. quas profundant in extrudendo mari C 20, 11. teneri in vitandis periculis — in ulciscendo H i 41, 1. praelatus in magistratibus capiundis H i 41, 21. = in diebus proximis decem J 28, 2. in tali die J 66, 3. in principio H III 71. alia in tempestate J 78, 2. in paucis tempestatibus sollertissimus factus est J 96, 1. in tempore J 56, 2. H i 18. IV 61, 18. in tali tempore C 48, 5.
- inanis** cultoribus insula H III 30. inani specie magistratus H III 61, 3. homo i. et regiae superbiae J 64, 5.
- inbecillus**. i. aetas C 3, 4. — fortitudo dum pendet H i 103. — natura J 1, 1. —um regnum (*obp.* firmum) J 10, 6.
- inbellis** J 20, 2. 44, 1. strenui et inbelles J 67, 2.
- inbuo**. animus —tus malis artibus C 13, 5. avaritia venenis malis —ta C 11, 3.
- in cassum**. quae i. c. agebantur H III 61, 11.
- incautus**. incautos agros invasit H i 46. incaute motus H III 67, 10.
- incedo**. cohortis paulatim i—ere iubet C 60, 1. cum signis J 45, 2. munito agmine J 46, 6. quadrato — J 100, 1. i—dunt per ora vostra magnifici J 31, 10. qua re tanto agmine atq. animis incedit H i 41, 24. in — Romanos acrius i—dere J 101, 7. inopia ambos incesserat H IV 61, 15. quibus timor belli insolitus incesserat C 31, 1. terror hostibus ex fiducia

H II 60. tanta conmutatio incessit J 13, 7. lascivia atq. superbia incessere J 41, 3. tanta cupido gloriae incesserat C 7, 3. lubido non minor C 13, 3.

incelebratus. multa — per invidiam — incelebrata sunt H I 55.

incendium — crudele inmoderatum — calamitosum C 48, 2. incendium meum ruina restinguam C 31, 9. caede et i—io percussis omnibus C 43, 2. ab i—io urbem munitam C 32, 1. incendia fieri C 51, 9. instaurare H I 48, 20. parare C 27, 2. 32, 2. 48, 4. 52, 36.

incendo. aedificia J 20, 3. castella et oppida — capit incenditq. J 54, 6. *pass.* J 91, 6. loca oportuna urbis C 43, 2. patriam C 52, 14. urbem C 24, 4. vicos castellaq. H I 86. vineis incensis J 94, 4. ab incenso Capitolio C 47, 2. iuventutem ad facinora C 13, 14. plebem largiundo — magis J 38, 1. morando Scaurum J 25, 10. ex petitione pontificatus odio incensus C 49, 2.

incertus. facies negoti incerta varia J 51, 1. lumine etiamtum i—o H IV 14. navibus onere incertis H III 23. onus i. H I 60. i—o proelio ludificati J 50, 4. sedibus i—s vagari C 6, 1. spes i—a C 41, 2. vectigalia bellis incerta H II 41, 7. vitae incertae parcere J 106, 3. voltu i—o J 106, 2. incertus sum *vid. Comm. p.* 118. incertus animi H III 75. IV 72. incerti quidnam esset J 49, 5. incerta generis humani H I 19. incerta pro certis captare C 20, 2. malle C 17, 6. pro certis mutare J 83, 1. incertum habeo J 95, 4. in incerto habeo C 41, 1. 46, 8. — — est J 24, 3. 38, 5. 51, 2. incertum quam ob causam H III 49. perincertum stolidior an vanior H IV 35.

incessus citus modo modo tardus C 15, 5.

incido. in colonos Avellanos H III 66. *susp.* H II 66. in amicitiam eius C 14, 4.

incipio. deditionem J 70, 1. facinus C 20, 3. proelium *pass.* J 21, 2. 57, 3. 74, 2. ad inceptum scelus J 25, 7. tam prava incipere J 64, 2. indigna H II 41, 8. opes pellere dominatione H III 61, 3. rex sic incipit J 109, 4. priusquam incipias consulto opus est C 1, 6. = cuius neque consilium neque **inceptum** ullum frustra erat J 7, 6. quae incepto usui forent J 37, 4. inceptum omittre J 93, 1. perficere J 11, 9. videt frustra J 61, 1. ad i. redeo J 4, 9. 42, 5. contra inc. suum venisse J 25, 6. incepto suo occultato J 90, 3. hostem ab i—o retinere J 55, 8. ni ea res nos — ab i. traheret C 7, 7. a. quo i. studioque me — detinuerat C 4, 2. talia i—a H I 89. prava i. consultoribus noxae sunt H I 48, 1. Catilinae inceptis favere C 17, 6. Cat. incepta probare C 37, 1. incepta patrare C 56, 4. J 70, 5. mea impedivit H IV 61, 12.

incito. saxa et orbes per pronum incitabantur H III 22. incitabant corrupti mores civitatis C 5, 8. studio talium rerum incitati J 66, 4.

incolino. inclinosos laxitate locorum invadunt H IV 44.

includus. insulas inclutas Hom. carminibus H I 62. urbem inclutam specu H I 80. Saguntini fide atq. aerumnis i—i H II 21. regnum inclutis divitiis H IV 61, 19.

incognitus. incognita caussa J 14, 20. quibus res i—a erat H II 58 *susp.* i—a genera ferarum H II 23, 4. novos i—osq. milites H III 67, 10.

incola J 17, 4. 19, 8. H III 67, 20.

incolo. ubi et incolere et mercari consueverant J 47, 1.

incolumis. exercitum adhuc i—em H IV 61, 21. dum Carth. incolumes fuere J 14, 10. — es transeunt J 107, 6. si omnia — ia manerent J 14, 16. i—s omnis sub iugum missurum J 38, 9.

incommodum. sine ullo suorum incommodo J 92, 1. si quid incommodi vos demit H II 41, 9.

inconditus. — a vita H I 33. inconditi tendere H II 58.

inconsulte ac veluti per dementia omnia agitare C 42, 2. paulo inconconsultius Massivam adgreditur J 35, 6.

inconruptus animus J 2, 3. quos inconruptos I. reliquerat J 103, 2.

incredibilis altitudo ingeni J 95, 3. rem incredibilem rati C 48, 5. immoderata incredibilia cupiebat C 5, 5. incredibile memoratu est C 6, 2, 7, 3. J 40, 3.

increpo. laudare et increpare merentis J 100, 3. maledictis —abat omnis bonos C 21, 4. alii alios increpantes timidos vocant C 53, 1.

incruentus. exercitu incruento J 92, 4. H III 16 *inc.* i—ta victoria C 61, 7. **incultus** foeda loci facies C 55, 4. ingenium incultu atq. socordia torpescere sinunt J 2, 4.

incultus. loca i—a C 52, 13 *cont.* J 98, 5. genus hominum ferum incultumq. J 80, 1. Libues asperi incultiq. J 18, 1. incultum moribus J 85, 39. indocti incultique vitam transiere C 2, 8. incultius agitare J 19, 5. 98, 7.

incumbo. arma sua incumbere H III 72.

incuriosus. stationem — incuriosam H IV 65.

incurro in confertissimos hostis C 60, 6. Mauris J 101, 8. eos a tergo H i 64.

incurvus. lateres —vi J 18, 8.

inde degustare C 22, 1. depelli J 58, 3. fugere J 61, 4. pervenire ad H III 67, 14. transvehi in J 28, 6. inde ortus sermo H i 23. iam inde a principio J 77, 2. H i 9. primo — inde H III 28.

indecorus. gloriosum an indecorum sit H IV 61, 1.

indemnatus. indemnatum necare C 51, 29.

-index. per Allobroges aut alium indicem C 49, 1. indicem falsum esse C 48, 5. indicem persequi conatus J 71, 5.

indiciu Tarquini falsum videri C 48, 6. illud a P. A. machinatum C 48, 7. profitetur J 35, 6. indicio Volt. et Allobrogum convicti C 52, 36. vindicandum — quaestionibus et indicio ipsius Iugurthae J 31, 18. quo — regis indicio delicta patefierent J 32, 1. de indicio patefacto cognovit J 73, 1. conprobato eorum indicio C 50, 1. cognito indicio C 46, 4.

indice (—are) de coniuratione C 30, 6. 48, 4. de eo, cuius impulsu — C 48, 6. quae res indicabat popularis esse J 58, 4.

indigeo. nullius indigui J 110, 2. utrumque perse indigens C 1, 7. *abs.* H V 15.

indigentia dona quaesitum properat H V 15 *susp.*

Indigetes H II 96, 5.

indignor. taciti — abamini aerarium expilari J 31, 9.

indignus. indigna romano imperio H II 23, 5. indigna vobis — et re p. incipitis H II 41, 8. indigni re p. habiti H i 48, 5. indignus illo honore habetur J 63, 7. quod magis vobis fecisse quam illis accidisse indignum est J 31, 18. exemplum ab dignis ad indignos transfertur C 51, 27. non indignum videtur memorare J 79, 1.

indo. Syrtibus nomen ex re inditum J 78, 1. quae nomina sceleri — indidit H i 41, 24.

indoctus. —i incultique vitam transiere C 2, 8.

indomitus. humanum ingenium inquires atq. indomitum H i 7.

induciae agitantur J 29, 4. postulabantur J 104, 2. per inducias C 51, 6. J 79, 4.

induco cohortem in medios hostis C 60, 5. in animum induxerat laborare C 54, 4. praemio inductus C 36, 5. J 13, 8.

industria C 52, 21 (domi). naturae hominum magis quam tempus deest J 1, 2. quibus maxuma industria videtur salutare plebem J 4, 3. fructus laboris industriaeque meae C 35, 3. probitas industria aliaeque bonae artes J 1, 3. 4, 7. 63, 2. naturam industria vicerat J 76, 1. eum maxumã industria perquirebat H III 11. super industriam fortuna fuit J 95, 4.

industrius J 85, 1.

inedia. inediae patiens C 5, 3. ob inediam insolita vesci H III 27.

ineo. proelium inibitus C 58, 8.

inermis adcedit J 113, 6. inermes cadunt J 54, 10. armati inermesque J 94, 5. contra latrones inermis C 59, 5 (os *Pn.*) = **inermus.** inermos

invadunt J 66, 3. inermos prae se mittere J 94, 2. vos inermos retinet H I 48, 18. inermos ex proelio viros H II 64 (*Hertz ad Prisc. p. 511*). ab inermis peditibus auxilium petere J 107, 1.

iners. exercitus iners inbellis J 44, 1.

inertia. labori meo nomen inertiae inponunt J 4, 3. non se luxui neque inertiae conrumpendum dedit J 6, 1. inertiam sequimur C 52, 22. ad inertiam pessum datus est J 1, 4. inertia et mollitia animi C 52, 28.

infectus. nihil iam infectum Metello credens J 76, 1. infectis rebus J 28, 3. infecto negotio J 58, 7. 104, 1 (*vid. Conn. p. 93*).

infecunditas bienni proximi H III 1.

infecundus arbore ager J 17, 5.

infelix ego J 14, 23. 15.

infensus. infensi adesce J 50, 4. infensi intentiq. sine tumultu manent J 57, 3.

inferus. quae de inferis memorantur C 52, 13. memorata apud inferos subplicita H II 41, 3. = Africae pars inferior J 18, 52. discubueret, Sertorius inferior in medio H III 4. nulla arte cuiquam inferior H II 87. inferior omni via grassatur H i 96. *Vid. imus.*

infero bellum J 15, 1. signa J 56, 5. Charybdis inlata naufragia sorbens H IV 22.

infestus. animus deis hominibusq. i. C 15, 4. ut vos i—os coniurationi faceret C 51, 10. familiae nostrae infesti sunt J 14, 17. infestus nobilitati J 84, 1. potentiae nobilitatis J 27, 2. regi infesta plebes erat J 33, 3. Aulo omnes infesti J 39, 1. infestum inimicum Gn. Pompeio C 19, 1. dei irati infestique sunt C 52, 29. hostem infestum J 23, 2. cum signis infestis concurrunt C 60, 2. intento atq. infesto exercitu in Numidiam procedit J 46, 5. alia omnia infesta serpentibus J 89, 5. gentem infestissimam R. nomini C 52, 24.

infocio. infecta sanguine humus J 101, 11. sepulcra H I 41, 14.

infidus. Rhodiorum civitas infida atq. adversa nobis fuit C 51, 5. istis H I 48, 15. genus — infidum mobili ingenio J 46, 3 *conl.* 91, 7. Numida ingenio infido J 61, 5.

infinitus. avaritia infinita insatiabilis est C 11, 3.

infirmitas naturae accusatur J 1, 4.

infirmus. munimenta madore infirmantur H III 26.

infirmus. corpus annis —um (*obp. validus*) C 6, 6. tanto illis animus infirmior erit C 52, 18. exercitum hebetem infirmumq. J 54, 3. a fortissimis infirmissimo generi resisti non posse J 67, 2. virtute et innocentia tutari — alia infirma sunt J 85, 4.

infra. discubueret — infra scriba H III 4. exemplum infra scriptum est C 34, 3. 44, 4.

infrequens statio H IV 65.

ingenium haut absurdum C 25, 4. bonum contumelia ad censum J 82, 3. sapientia validum C 6, 6. quibus peritia et verum i. est H I 111. ing. virile C 20, 11. integrum brevi adolevit J 63, 3. per socordiam tempus ing. diffluxere J 1, 4. in bello plurimum potest C 2, 2. valet C 51, 3. quos ing. socios dabat H III 67, 17. uti cuiusque ing. erat J 93, 7 *conl.* pro cuiusq. ingenio J 49, 4. pro ingenio quisq. J 57, 4. **ingeni** altitudo J 95, 3. bona J 108, 1. egregia facinora J 2, 2. libertas J 30, 3. mobilitas J 88, 6. opibus gloriam quaerere C 1, 3. animi munificentia et ingeni sollertia J 7, 7. humani ingeni more J 93, 3. — — vitio H I 7. nihil sanctum fuit barbarorum servili ingenio H III 67, 17. **ingenium** augere viris fortibus H I 48, 20. magis voltam quam ing. bonum habere C 10, 5. ing. exercere C 2, 1. 8, 5. H II 41, 4. avorsum flectere aut cupidum vehementius ascendere J 102, 3. in promptu habere C 7, 1. intendere C 51, 3. res — opes, non ingenium mihi mutabant H II 41, 1. incultu atq. socordia torpescere sinere J 2, 4. **ingenio** validus J 6, 1. H I 92. quantum ingenio possem C 53, 6. negotia quae ingenio exercentur J 4, 1. opera aut

—o suo opus esse J 71, 4. in avido ingenio vicit pravum consilium J 25, 8. vir acri ingenio J 28, 5. 7. 4 (atq. inpigro). infido J 61, 5. malo pravoq. C 5, 1. mobili J 46, 3. 66, 2. muliebri H I 41, 15. placido J 20, 2. insulas suapte ingenio — alimenta gignere H I 61. pugna —o loci prohibetur H III 18. ingenio corporis honestius vitae finem fecerim H II 41, 9 *susp.* provenire ibi scriptorum magna **ingenia** C 8, 3. quantum potuere extollere praeclara ingenia C 8, 4. in — civitate multa et varia —a sunt C 51, 35. quorum ingenia validissima J 103, 2. magnitudo sceleris omnium ingenia exuperat C 51, 8. per vana ingenia — non captarem C 20, 2.

ingens aes alienum C 16, 4. animus belli ingens (*obp.* modicus) J 63, 2. animo ingenti J 95, 3. clamor i. J 57, 3. ingenti corpore H II 47. i. cupido J 63, 2. cura atq. laetitia C 46, 2. cum ingenti dignitate H II 41, 4. ingens gaudium J 55, 1. gloria C 7, 6. labores H II 41, 14. metus J 91, 5. 106, 6. multitudo J 107, 4. cum ingenti periculo J 92, 8. —tes populi C 10, 1. saxa —tia J 78, 3. H III 22. solitudines J 89, 4. sumptus C 24, 3. terror H III 26. vir (rex) J 65, 3. virtute ingenti C 53, 6. ingens ipse virium H III 13.

ingenuus quisquam civis C 61, 5.

ingero saxa sudis alia tela J 60, 6.

ingigno. illis ingenita est sanctitas regii nominis H V 1.

ingratus labor C 37, 7.

ingredior acriter Numidiam J 28, 7. primam Iapudiam H i 12. mare H III 77. magistratum J 43, 2. regnum H II 45. eadem ingredientem J 42, 1.

inguis. fine inguinum ingrediuntur mare H III 77.

inhonestus. vita misera atq. inhonesta C 20, 9. inhonesta et pernitiola lubido J 3, 4. *Vid.* honestus.

inicio. manus ferreas — H III 21. in nuda iniecta corpora *susp.* H i 59.

inicus. inicum certamen cum hostibus J 54, 5. quam iniqui sint J 85, 25.

inimicitia. amicitias —asque non ex re, set ex commodo aestumare C 10, 4. —as exercere C 49, 2 (gravis cum eo). 51, 16. maxumas pro re p. suscepi H II 41, 4. caeduntur inter potentium —as H III 61, 27.

inimicus. verba inimici J 15, 1. — inperium J 24, 10. infestum inimicum Gn. Pompeio C 19, 1. factioni inimicorum resistere non posse C 34, 2. inimicos suos cognoscere J 61, 8. obnoxiiis inimicis J 31, 2. in inimicis Romae habuerat J 16, 3. circumventus ab inimicis C 31, 9.

iniquitas loci J 92, 9. praetoris C 33, 5.

initium. — bonorum ut initium sic finis est J 2, 3. non in eiusd. potestate belli initium et finis est J 83, 1. magnae initium cladis C 51, 33. maxumarum aerumnarum J 49, 3. initium facio agundi C 21, 3. belli C 27, 4. narrandi C 4, 5. initium huiusce modi rei expedit J 5, 3. bonis initiis malos eventus habuit C 11, 4. initio huiusce belli J 80, 4. initio C 2, 1. 4. 3. 6. 1. 7. 39, 5. 56, 2. 5. J 6, 2. 12, 5. 17, 7. 18, 1. 24, 6. 28, 7. 66, 2. 102, 1. H IV 61, 8.

iniuria. aut metus aut iniuria te subegit C 51, 18. quis prius iniuria quam vita certa est H I 41, 6. omnis iniuria gravitate tutior H III 61, 13. **iniuriae** dolor C 28, 4. licentia C 12, 4. divitiarum magis quam iniuriae causa bellum inceptum C 51, 5. benefici et iniuriae memor J 104, 5. iniuriae vos pertaesum est H III 61, 8. **iniuriae** concedo J 14, 25. obviam ire J 14, 25. gratiam vostrarum rerum debere H III 61, 20. iniuriae opportunus J 20, 2. **iniuriam** accipio J 10, 7. 31, 21. C 9, 5. facio C 12, 5. J 10, 7. 15, 1. 31, 23. prohibeo J 14, 17. 31, 23 (*vid. abl.*) remitto H III 61, 22. solvo H I 41, 15. tolero minus J 22, 3. vinco J 42, 3. per iniuriam H I 41, 2. 48, 15. **iniuriā** validior H I 10. ini. **sua** excruciatum J 82, 3. vos in mea ini. despecti estis J 14, 8. ab ini. eam defendas C 35, 6. — Maurum prohibet J 107, 1. — tutum esse C 33, 1. pro **sua** aut quorum simulat iniuria arma habet H I 48, 10. nemini **iniuriae suae** parvae videntur C 51, 11. quae sane fuerint **nostrae** ini. J 24, 6. si ini. non sint J 31, 29. ini. validiorum fuere iam inde a principio H I 9. **iniurias sociorum** curare

J 14, 19. *tuasne* persequar J 14, 23. *ulcisci* J 68, 1. H III 61, 17. IV 61, 11. *suas* manu vindicare J 20, 4. quibus ius et iniurias omnis curae esse decet J 14, 16. contra ius et iniurias omnis munitus J 33, 2. contra iniurias armati eatis J 31, 6. quas ob iniurias secessisset H III 61, 1. *iniuriis* contumellisq. concitatus C 35, 3. de —iis queri J 20, 5. agitur de *sociorum* —iis C 52, 6.

iniussu suo atq. populi nullum potuisse foedus fieri J 39, 3.

iniustus. Romanos iniustos J 81, 1. iniusta inperia C 19, 4. J 31, 11. potentia J 41, 10. quaestiones J 31, 13. supplicium C 49, 2. = iniustissime luxuriae et ignavia — nihil obficiunt, rei p. cladi sunt J 85, 43.

inlecebrae. inlecebris capi C 14, 4.

inicio. iuventutem quam C. inlexerat C 16, 1. quos ad bellum spes — inlexerat C 57, 1. praemio inlectus J 97, 2. inlectos ad prodicionem J 47, 4.

inludo. ei inludebant H III 67, 15.

inlustris. virorum inlustrum H I 41, 17. quo ad cognoscendum omnia inlustria magis magisq. in aperto sint J 5, 3.

inmanis. novas inmanis formas H I 67. inmanis hominum vis H i 25. inmani avaritia J 31, 12. — inmane quantum H II 79.

inmanitas sceleris H I 41, 6.

inmaturus. tibi inmaturo vita erepta est J 14, 22.

inmemor benefici — malifici J 31, 28. suae patriae H III 67, 12.

inmensus. in inmensum pertingens J 48, 3. — editus J 92, 5. inmensum aucto mari H III 31.

inminuo. Bocchi pacem inminuere J 81, 4. aestivorum tempus comitiorum mora —erat J 44, 3. ius libertatis —utum C 37, 9. plebis opes —tae C 39, 1. mente paululum —ta J 65, 1. id —tum laetor J 110, 3.

inmitto. Tarquinium a Cicerone inmissum C 48, 8.

immoderatus. —a fortitudo C 52, 31. incendium crudele —um C 48, 2. —ta cupere C 5, 5.

immodicus animi H I 114.

immortalis. dei —es C 51, 10. 21. 52, 5. 28. J 14, 21. 24, 2. 75, 9. H II 96, 3. ignavia nemo immortalis factus est J 85, 49. ingeni facinora —ia sunt J 2, 2.

immunis. cives eius oppidi —es habebantur J 89, 4.

inmutilatus. —o corpore H IV 40.

inmuto. fortuna simul cum moribus —atur C 2, 5. res p. paulatim —ata C 5, 9. civitas C 10, 6. urbis facies C 31, 1. —ato more C 6, 7. —ata voluntate J 113, 3.

innocens. cum innocente abstinentia certabat C 54, 5. innocentes C 51, 40. H III 61, 3.

innocentia pro malivolentia duci C 12, 1. —ae plus periculi quam honoris est J 31, 1. invident labori —ae periculis meis J 85, 18. virtute et —a spes tutari J 85, 4. de —ia eius certior factus J 46, 1.

innoxius. innoxiae rei p. cladi sunt J 85, 43. —a plebes H I 41, 12. proscriptiones innoxiorum H I 41, 17. nominat multos innoxios C 40, 6. innoxii florentes aetatem agere C 39, 2.

inopia aut alia necessitudo C 17, 5 *conl.* 18, 4. 20, 13. ambos incessit H IV 61, 15. scutorum fuerat H IV 1. inopiae plebis opitulati sunt C 33, 2. *inopiam* tolerare C 37, 7. J 85, 33. huiusce rei patior J 85, 24. frumenti lenire J 91, 1. avaritia neque copia neq. *inopiā* minuitur C 11, 3. — minus largiri poterat C 23, 3. luxuria atq. i. praeceps abierat C 25, 4. populus militia atque i. urgebatur J 41, 7. agitabatur i. rei familiaris C 5, 7. id factum i. bonorum J 86, 3. vis serpentum i. cibi acrior J 89, 5. i. frumenti temptabatur J 90, 1. veritus ex i. aquae J 50, 1. festinare in summa i. H i 28.

inops alienas opes expecto J 14, 7. me —pem effecit J 14, 11. —pes potentisq. H IV 61, 17. agitandi inops H I 41, 11.

inpar. —res magnitudine J 78, 2. fama i. J 57, 6. materno genere i. J 11, 3. 108, 1.

inparatus. —tam rem p. C 17, 1. —tum confodere C 28, 1.

inpedimentum. sibi noctem nullo impedimento J 97, 3. rogationi —ta parare J 40, 2. ibi —ta locaverat J 81, 2.

inpedio. alium conscientia, alium mala fama et timor inpediebat J 35, 4. quae dissensio totius anni comitia inpediebat J 37, 2. metus rem —ebat J 70, 5 *cont.* 80, 5. elephantos —tos ramis arborum J 50, 3. —tus munimento castrorum J 58, 6. eo dolore —itus J 83, 1. somno et metu —ta fuga J 99, 3. prospectu —to J 79, 6. potentia Scauri eos a vero bonoq. —ebat J 30, 2, —ti ne triumpharent C 30, 4 *cont.* J 39, 4. expeditus inpeditis sequebatur *cj.* C 57, 4. = **inpeditissima** domi bellicae re p. H II 41, 6.

inpello eos ad societatem belli C 40, 1 *cont.* 49, 4. J 62, 2 (animum). *pass.* C 44, 1. neque gratia neque precio Cic. impellere potuere, uti — nominaretur C 49, 1 *cont.* J 12, 3. 80, 2. periculi magnitudine — animi mobilitate impulsus C 49, 4 *cont.* 51, 4. J 65, 4.

inpendeo. quantum periculi consuli —eat C 28, 2. non eadem nobis et illis necessitudo —et C 58, 11.

inpensus. inpensius modo mittere J 47, 3. — — diffidens rebus suis J 75, 1.

inperator C 33, 1 (*voc.*) 60, 4 (bonis —oris et strenui militis). J 7, 6. 9, 3. 22, 3. 44, 2 (novus). 56, 1 (Romanus). 62, 3. 64, 5. 65, 3. 73, 4. 77, 3. 82, 1. 83, 3. 100, 4. H III 2. qui tum Romanis inperator erat J 7, 4. animus dux atq. inperator vitae mortalium J 1, 3. oratione —oris C 58, 1. id est dominum non —orem esse J 85, 35. quem vos —orem iussistis J 85, 11 (*al.* inperare). quem —orem Numidis posuistis J 24, 7. Marium —orem poscant J 65, 4. vel inperatore vel milite me utemini C 20, 16. quae ab —ore decuerint, provisa J 49, 2. vos —ores gentium J 31, 20. praedas —ores cum paucis diripiebant J 41, 7. —ores Hispaniae H II 41, 6. inperatores ad urbem C 30, 4. eo modo inter se duo inperatores (*Iug. et Metellus*) certabant J 52, 1. —orum superbia J 85, 47. regum atq. —orum virtus C 2, 3. —orum atq. magistratum vitia C 53, 5. annua inperia binosque —ores sibi fecere C 6, 7. cum —oribus Romanis pacem conventam J 112, 2.

inperitia legati cognita J 38, 1. hostium J 99, 1. —am —removistis J 85, 45.

inperito. Mauris Bocchus —abat J 19, 7. volentibus quam coactis —are J 102, 6. Carth. pleraque Africa —abant J 79, 2. lubido —andi J 81, 1. —andum aut serviundum est H I 41, 10. naturam ceteris —antem J 76, 1.

inperitus. prudentes cum —is manum consererent J 49, 2.

inperium semper ad optimum transfertur C 2, 6. ad ignaros pervenit C 51, 27. eis artibus retinetur quibus partum est C 2, 4. ex iustissimo atq. optumo crudele intolerandumq. factum C 10, 6. divitias sequebatur C 12, 1. foris iustum C 52, 21. hoc est utile hoc civile i. J 85, 34. ceteri quibus i. est H I 48, 22. regium se convertit in dominationem C 6, 7. populi Ro. C 36, 4. 52, 10. qua Ro. esset i. H III 55. hosti proditum i. vestrum J 31, 25. Sufacis i. in Africa magnum atq. late valuit J 5, 4. ius et i. Numidiae penes vos est J 14, 1. inperi Romani aemula C 10, 1. inperi cupidus C 10, 3. J 19, 1. H IV 61, 5 (*cont.* avidus J 6, 3. prolutandi percupidus H V 6). nullo generis aut inperi discrimine H I 74. —vitaeque eius finis idem fuit J 5, 5. —finis singulis constituit J 12, 1. quem locum finem i. habuere J 19, 3. dolore pro gloria i. J 39, 1. i. insignia C 36, 1. pro magnitudine i. J 14, 16. per maiestatem i. J 24, 10. nomen inperi id primum fuit C 2, 1. regium C 6, 5. nomine modo i. accepto H II 96, 4. **inperio** suo adiungit J 13, 2. si huic i. fortuna mutaretur J 14, 18. multa cura **summo** i. inest H II 41, 14. ante quam signum atq. **inperium** ullum accipere quivit J 97, 4. i. adipisci J 85, 1. beneficiis —metu agitare C 9, 5. inimici deprecari J 24, 10. sibi exoptare C 11, 2.

- 54, 4 (magnum). alicui extorquere C 39, 4. ex parvis opibus tantum i. fecere C 51, 42. legitimum habere C 6, 6. domi militiaeque **summum** i. habere C 29, 3. consulare Romae habuerat C 55, 6. Numidiae habiturum J 65, 3. i. — raptum habere H IV 61, 17. i. observare J 80, 2. petere C 33, 4. J 18, 3 (sibi). 20, 7 (Numidiae). 85, 1 (a vobis). nihil abest ad subvortundum imperium H I 48, 8. si **summum** i. — vile habeo H II 41, 3: contra i. in hostem pugnaverant C 9, 4. 52, 30. per hoc **summum** satis mihi quaesitum H I 41, 26. sub i. suum coegere J 18, 12. **inperio** exutus H I 41, 11. nimis gaudere J 64, 5. Numidiae potiri J 8, 1. magno praediti C 51, 12. neque moribus neque legibus neque i. cuiusquam regebantur J 18, 2. animi i. utimur C 1, 2. iniuriam facere id esset imperio uti C 12, 5. res Romana plurimum imperio valuit H I 8. nihil consilio neque imperio agi J 51, 1. laxiore i. milites habere J 64, 5. levi habebantur J 89, 4. modesto J 92, 2. modico et diligenti (*al.* eleganti) i. percarus fuit H I 79. prudentiore et minus avidi i. continenda H II 39. res p. pariter ac saevissimum i. bene gesta J 100, 5. servili in p. plebem exercere H I 9. soluto i. J 39, 4. contempto i. vostro J 14, 2. indigna i. Romano H II 23, 5. diunctum ab i. eorum H IV 61, 1. procul ab i. regis aetatem agebant J 78, 4. pro consule cum imperio H I 48, 7. de administrando imperio J 11, 5. in maximo i. maximam gloriam putare C 2, 2. ea in in p. crudelitas appellatur C 51, 14. in in p. vostro nihil minus expectantem J 14, 11. in i. nati J 31, 11. quantum temporis in i. fuit J 44, 4. soli in i. agere H I 9. tuti in i. eritis H I 41, 17. pro i. certare J 94, 5. genus sine lege, sine imperio C 6, 1. *al.* J 66, 3. — habitus J 44, 1. sub i. Micipsae fuerant J 13, 1. magistratus et **inperia** J 3, 1 *conl.* ad inperia et honores nituntur J 4, 7. adversum quem neque inperia magistratuum neque leges valerent J 77, 1. annua **inperia** sibi fecere C 6, 7. gerant habeantq. suo modo —ia H III 61, 18. magna consulum —ia rata efficitis H III 61, 16. vim cunctam atq. —ia sua — in vos convertere (*tribuni plebei*) H III 61, 5. — eius iniusta crudelia — pati C 19, 4. perferre dominorum J 31, 11. multa saeva —ia perperos C 19, 5. in legationibus aut **inperiis** J 40, 1.
- inpero** maiora alia C 16, 2. frumentum J 29, 4 *conl.* 29, 6. 62, 5. leges ex lubricine inperantur H I 48, 17. inperat ut C 45, 1. inperat, insidiatores parat J 35, 4. 75, 5. legatis ubi quisq. curaret J 57, 2. inperavit frumentum et alia — comportare J 47, 2. omni Numidiae —are parat J 13, 2. inperata facere J 62, 3. 77, 3 *conl.* J 46, 5. 100, 4. ad —andum Tisidium vocatur J 62, 8. sicuti inperabatur consistunt J 53, 1. Marius —are omnibus conturbatis non poterat J 98, 1. Didio inperante H I 55. servire magis quam —are parati estis C 20, 17. in gentem nomenque —antium concessere J 18, 12.
- inpetro**. ubi ea inpetrata J 77, 3. —atis omnibus J 104, 3. si ad —andum nihil caussae haberem J 4, 7.
- inpetus** fit in rem p. C 52, 23. —um facere in curiam C 43, 3. — primum Sertori sustinui H II 96, 5. inpetu crebro iter suum remoraturus J 50, 1. multitudo terrebat eum saepe inpetu J 34, 1.
- inpietas**. —tis in parentem nostrum poenas J 14, 21.
- inpiger**. homo i. factiosus J 15, 4. duos maxime i. —os delegit J 23, 2. —ro atq. acri ingenio J 7, 4. morem inpigrae linguae, animi ignavi H III 61, 14. = inpigre occiso pedite nostro J 101, 6. haut i. *puagnans* occiditur H I 29. i. prudenterque — res — attendere J 88, 2.
- inpius**. in hominibus inpii sceleris obliiti de poena disserunt C 51, 25. inpius facinus J 14, 21. manus —ae J 14, 14. 24, 10. simulato inpio testamento H IV 61, 8.
- inpleo**. harena ora oculosq. inplet J 79, 6.
- inplio**. —are atq. perturbare aciem J 59, 3. —atae rates H IV 9.
- inploro**. nequiquam deos C 52, 29. vos, patres c. J 14, 16. frustra iudicia C 52, 4.
- inpollutus**. quae divina inpolluta sunt? H I 41, 11.

inpono. contumeliam illam sibi a Cicerone inpositam J 48, 9. coronam capiti H II 23, 3. corpora in rates H II 65. mihi summum honorem et maximum negotium —suistis J 85, 28. belli invidiam consuli C 43, 1. legibus —sitis H I 41, 25. neve eam necessitudinem nobis —atis, ut C 33, 5. labori meo nomen inertiae J 4, 3. **praesidium** huc J 47, 2. quo J 66, 2. 103, 1. ubicumque res postulabat J 54, 6. in eis urbibus J 61, 1. praesidia deducta atq. inposita H I 48, 17. scelestum servitium H III 61, 9. super aggerem turribus —sitis J 76, 3. eo (*in pecus*) inponit vasa J 75, 4. devictis Atheniensibus triginta viros inposuere qui — tractarent C 51, 28. quasi nullo inposito J 100, 3.

inportunitas. illis quantum —tis habent, parum est inpune male fecisse J 31, 22.

inportunus locus aggeribus J 92, 7. vi regere patriam —um est J 3, 2.

inportunus. mare saevom i. J 17, 5.

inpotens. quantas opes — inpotens — pellere incipiam H III 61, 3. et nimius animi H IV 71.

inprobis. malus improbius fit J 31, 28. i. intestabilisq. videtur J 67, 3. inprobo patibulo adfgebatur H IV 41 *susp.* oris inprobi *pervorse* H i 75.

inprovisus. —um malum J 91, 5. —o metu J 67, 1. 97, 5. quo —us grauior adcederet J 88, 6. de inproviso C 28, 1. J 38, 4. 99, 1. 107, 6. ex —o J 14, 11. 16. 20, 3. 53, 1. 58, 1.

inprudentia. inprudentia paene admissum facinus J 53, 7. —am Tigranis pro victoria ostendant H IV 61, 15.

inpudens. largitio famosa —ensq. J 15, 5. inpudentissime omnium H I 48, 15.

inpudentia vicit J 34, 1. cuius inpudentia — munitus foret J 33, 2.

inpudicus C 14, 2.

inpugno. acerrume regem inpugnaverat J 29, 2. Cretenses —ati semel iam H IV 61, 12.

impulsus. cuius impulsu — inceperat J 70, 1.

inpune facinora suscepisse J 31, 9 *cont.* 22. i. iniuriam accepisse J 31, 21.

inpunitas. praemium inpunitatem eius rei C 30, 6. scelorum —as ad Iug. pervenit J 31, 19. —tem concedere J 61, 4. illorum (*hominum*) —tatem C 46, 3.

inpunitus. —os eos dimiserunt C 51, 5. scelus —um amittatis J 31, 25.

inpurus animus C 15, 4.

inquam. —it *interpos.* C 31, 9. 40, 3.

inquies. expers consili, inquies H I 48, 11. 16. IV 27 (animi). corpore percitum et inquietem H II 35. ingenium hum. inq. atq. indomitum H I 7.

inquinus urbis Romae C 31, 7.

inritamentum. —a gulae J 89, 7.

inrito bellum H I 16.

inrumio *susp.* H IV 74.

inrumo. ad sese inrumperent C 50, 2. Cirtam J 25, 9. portam J 58, 1. in aedis J 12, 5. eaque Numidae inrumpe J 38, 6.

insanus. insanum aliter H I 37.

insatiabilis avaritia C 11, 3.

insequor. ut sese in regiones abditas insequeretur J 38, 2. ubi turma —i coeperat J 50, 1. pars cedere, alii —i J 51, 1. —entis moenibus prohibuit J 21, 2.

insideo. saltum insidentis H I 108. Aventinum insedit H I 9.

insidiae triplices per saltus positae, prima — H II 15. non prospere cessere C 26, 5. — consuli procedebant *susp.* C 32, 1. —arum socii J 72, 1. **insidiis** locum temptari J 46, 6. dies statuitur J 70, 3. **insidias** antevenire J 88, 2. facere consuli C 26, 5. maturent consuli C 32, 2. parabat Ciceroni C 26, 2. *pass.* 43, 2. tendere consuli C 27, 2. J 35, 5. 61, 3. 113, 4. firmis-

sumus contra pericula et i. J 28, 5. per insidias deprehendant C 45, 1. **insidiis** circumventos J 106, 6. latronum interierant conneatus H II 51. neque per vim neque —is obprimi posse J 7, 1. cognitis —is J 49, 5. *at.* J 71, 4. ab i. caveri J 108, 2. tueri urbem C 29, 1. ex i. pugnam facere J 61, 1. — invaditur J 113, 6.

insidiator. —res Massivae paret J 35, 4.

insidior dolis vitae alienius J 22, 3. facillum visu —antibus J 113, 5.

insignis. equo et armis —ibus H i 54. = **insignia** inperi C 36, 1. magistratuum C 51, 38.

insilio equum H V 3.

insimulo. proditionis —atum H II 25.

insisto. locum, quo armati institissent H III 64.

insolens malarum artium C 3, 4. vera accipiendi H IV 48. victoriā i. factus J 100, 1.

insolentia loci nostros retinebat J 50, 6. itineris J 94, 2. i. plebem ex rebus secundis ceperat J 40, 5. —ae Curi caussa cognita C 23, 4. per —am studium meum laudando extollere J 4, 2. ex i. avidus male faciendi H i 77.

insolesco. minime per licentiam —ere posse animum humanum C 6, 7.

insolitus. —a facies J 49, 5. talibus non labor i C 7, 5. —o metu J 99, 3. —a re J 64, 2. 75, 10. quibus belli timor i. incesserat C 31, 3. tumultu i. J 38, 5. insolita vesci H III 27. pars i— a rerum bellicarum J 39, 1. genus —um servi H II 81.

insomnium. —is non fatigari C 27, 2. — occidere H IV 61, 7.

insons. —tis sicuti sontis circumvenire C 16, 3. —tis tribuni H III 61, 10.

instaurō rapinas et incendia H i 48, 20.

instinctus. matris —u H II 5 *susp.*

instituto cum aliquo amicitiam J 14, 5. aliquem testamento heredem J 9, 3. illis domi honores —uti J 79, 10. ex omni numero duas legiones C 56, 1. Masinissa nos ita J 14, 18. vitam ita C 31, 7. mutare inter se res —erant J 18, 9. = **instituta** maiorum domi militiaeque C 5, 9. aliena —ta imitari C 51, 37.

insto. nox instabat C 55, 1. hostibus dubiis J 51, 5. praedantibus H III 67, 4. cominus acriter C 60, 3 *conl.* J 94, 6. 98, 2. cedere instanti et paulo post instare J 36, 2. infensi adesse atq. i. J 50, 4. Numidas minus —are J 51, 3. nostris instantibus J 99, 3. infestus nobilitati tum vero multus atq. ferox instare J 84, 1. vacuos curis nisi instantibus H III 54.

instrumentum. —a militiae J 43, 3. luxuriae C 25, 2. deis sacrata H i 88.

instruo. aciem J 49, 6 (triplicibus subsidiis). 101, 2. exercitum C 59, 1. J 97, 4. suos pugnae H II 27. se proelio H i 95. Numidae pro tempore parati instructae J 74, 2. instructos ordines deducit C 59, 1. instructi intentique procedunt J 53, 5. simul tecti et —cti J 97, 5. quarta pars militaribus armis instructa C 56, 3. pars cohortium praecipue —ta H i 43. eo modo —ctus proficiscitur J 75, 6. quae postquam ex sententia instruit J 38, 4. malum publicum occulte, auxilia palam —ebantur H i 48, 13.

insuesco. —vit exercitus amare potare C 11, 6. ne largiri insuesceret J 8, 2.

insuetus libertatis H i 115.

insula H i 61. 62. II i. 2. 5. 82. III 19. 30.

insulanus. —i populi H i 8.

insulto. —avit multos bonos H i 83.

insum. in facie voltuq. recordia inerat C 15, 5. quibus maxuma necessitudo et plurimum audaciae inerat C 17, 2. quanta cuiusq. animo audacia inest C 58, 2. huic homini vanitas C 23, 2 *conl.* C 25, 5. J 64, 1. multa cura summo inperio inest H II 41, 14. quo maior auctoritas sermoni inesset C 40, 6.

insuper. eum muniunt parietes atq. insuper camera C 55, 4.

intactus profugit J 54, 10. 67, 3. regnum bello intactum H IV 61, 15. bellum intactum trahi J 83, 3.

intectus. cetera intectum corpus H i 18. nuda intecta corpora H i 59. intectae domus H II 21 (*conr.* sine tectis).

integer. licentiam quasi tabem ad integros contactu procedere H I 48, 9 (*conl.* integrum ingenium adolevit J 63, 3). pauci integri abeunt J 53, 3. 60, 7. integros pro faucibus arcessere C 60, 4. Tigranis regno integro H IV 61, 16. —ris finibus suis H IV 61, 16. copiis integra H II 95. fama et fortunis integer H II 41, 5. fama integra J 67, 3. a populi suffragiis integer H I 52. gratia — semper apud me —ra erit J I 10, 4. consulta —ra habere J 108, 2. tamquam ad —rum bellum cuncta parat J 73, 1. de integro J 62, 9.

integritas vitae C 54, 2.

intellego [*ita, non intelligo, plerisque locis optimi libri.* intellexerint *ex cod. Vat. scriptura eruendum* H I 41, 23. *pro pfo. haberi poterit* intellegit J 6, 2. *at intellexi legitur* C 20, 3. J 93, 3. H III 61, 9). *Seq. acc. c. inf.* C 20, 3. 32, 1 (intellegebat). 46, 2. J 6, 2. 9, 4 (cum intellegeret). 23, 1. 52, 3. 85, 5 (illud). 93, 3. H I 48, 3. III 61, 9. *om. esse* J 11, 1 (intellegebat). 21, 1. H I 41, 23 (praemia penes paucos). IV 61, 13 (cum intellegem). qua re hostis adesse intellegitur J 101, 1. *seq. interr. ind.* C 28, 2. 58, 5. J 33, 4. celebritatem nominis intellego timentem H V 14. principes intellegundi divina H III 60. quae si vobis pax — intelleguntur H I 41, 25. delectae cohortes intellegi coepere H III 70.

intempestus. —a nocte C 27, 3. 32, 1. J 38, 4.

intendo animum in regnum Adh. J 20, 1. ad bellum J 43, 2. ingenium C 51, 3. arma tela temptare intendere J 105, 4. officia J 75, 8. summa vi capere intendit J 92, 6. quo ire intenderant J 107, 7. neque quod —erat efficere potest J 25, 10. negotio quod intenderat J 104, 1. quocumque intenderat J 74, 1 *conl.* 102, 1. dicta eodem intendere J 104, 1. *Partic. intenta mala* H I 48, 12 *susp.* negotiis — intentus C 54, 4. J 89, 3. proelio J 76, 2. 94, 3. 5. quam intenta fuerit plebes J 40, 3. expectatione animos —tos J 44, 3. senatus nihil sane —tus C 16, 5. intenti proelium prospectabant J 60, 3. proeliantibus aderant J 93, 4. intentus gloriam quaerit C 2, 9 (*vid. Conn. p. 100*). 4, 1. 6, 5. J 23, 1. 30, 3. 91, 4. eo intention ad victoriam niti J 55, 3. intenti paratique essent C 27, 2. parati intentique invadere J 49, 3. instructi intentiq. J 53, 5. armatus intentusq. J 100, 4. infensi intentique J 57, 3. intento atque infesto exercitu J 46, 5. quo intentius ea ageris C 52, 18 (*sol. B, rel. adtentius*).

inter. inter montis — et — aspera C 59, 2. J 75, 2. 78, 5. 110, 8 (me et Micipsam). H I 8. II 18. III 4. 19. inter secundum et postremum bellum Carthaginienae H I 8. inter ambitionem saevitiamque moderatum J 45, 1. discrimen inter bonos et malum nullum C 52, 22. quid interesset inter ius et servitium H III 61, 1. proelia inter me et Lucullum H IV 61, 15. convenit inter plebem et patres H IV 30. dividere inter Adh. et Iug. J 16, 2. inter cadavera repertus est C 61, 4. inter Syrtis Leptis J 19, 3. 78, 1. inter hiberna exercitum habere J 70, 4. erat inter solitudines J 89, 4. inter ceteram planitiem J 92, 5 *conl.* J 49, 5. 92, 9. 93, 2. 4. 101, 11. H II 96, 5. inter virgulta evadere J 50, 6. inter tela J 101, 9. ea agere inter invidos J 85, 3. inter recens domitos Pisidas H III 53. tenebatur inter tanta vitia C 3, 4. inter bonas artis adolevit J 63, 3. inter arma civilia — petit H i 76. inter haec parata atq. decreta C 43, 3. inter dubitationem et moras senatus J 30, 3. inter eas moras J 47, 4. 74, 2. inter laetitia plebei et suorum fugam J 40, 4. inter haec negotia J 47, 3. inter epulas obtruncant J 66, 3. inter potentium inimicitias H III 61, 27. inter alias res iacit J 11, 5. quos inter maxime H I 113. haut procul inter se erant J 53, 7. haut longe inter se J 55, 6. collis propinquos inter se J 98, 3. H I 61. obvii inter se J 79, 4. quod difficillimum i. mortalis est J 10, 2. inter bonos amicitia, inter malos factio est J 31, 12. bella atq. certamina inter mortalis sunt C 33, 4 *conl.* J 21, 2. 79, 3. (certamen) C 1, 5. 7, 6. J 41, 2. H III 67, 11. certare inter se C 52, 1. coniurant inter se J 66, 2.

conpositis inter se rebus J 66, 2. conserere manus inter se H I 41, 19. disceptare inter se J 11, 2. disperit inter manipulos J 49, 6. dissidere inter se H IV 12. divorsa inter se mala C 5, 8. fidi inter se C 22, 2. mutare inter se res J 18, 9. partire inter se J 43, 1. permixti inter se J 17, 7. placide modesteque inter se rem p. tractabant J 41, 2. inter se per manus tradebat J 63, 6.

intercedo. tumultus intercessit Bruto et Mamerco coss. H III 61, 10.

interdum C 10, 6. 23, 1. J 72, 2. 94, 2. H III 67, 16. saepe — interdum J 27, 1. modo — interdum J 42, 1. 55, 8. 62, 9. 74, 1.

interea C 27, 2. 28, 4. 48, 1. 56, 5. 60, 4. J 12, 2. 29, 4. 38, 3. 41, 8. 46, 1. 51, 5. 52, 5. 86, 2. 103, 1. 104, 2. neque interea C 26, 2.

intereo. Hercules in Hispania — iit J 18, 3. pauci — iere J 52, 4 *cont.* H III 24. qui ferro aut bestiis interiere J 17, 6. paulo post — interiturae vitae J 106, 3. Carthago ab stirpe — iit C 10, 1. decus huius ordinis — iit H I 48, 19. conmeatus — ierant H II 51.

interficio C 18, 5. 24, 4. 43, 3. 51, 30. 60, 5. J 12, 5. 14, 11. 15, 1. 16, 2. 26, 3. 28, 1. 35, 1. 53, 4. 54, 6. 72, 1. 91, 6. 101, 6. dolis J 6, 3. quovis modo J 35, 4. veneno H II 45.

interim. = *dum ea fiunt* J 21, 2. 25, 1. 28, 4. 29, 3. 40, 1. 54, 2. 55, 1. 58, 4. 59, 2. 66, 1. 82, 2. 84, 2. 87, 2. 94, 5. atq. interim J 101, 10. H I 41, 11. et tamen interim J 39, 2. H III 67, 3. = '*dabei*' J 36, 1. 96, 31 (neque interim). 101, 4. 105, 5. cum interim J 12, 5. 49, 4. H I 41, 17. II 41, 7. 96, 2. III 61, 6. IV 15.

interim plures eo proelio — empti J 99, 3. Pyrrhus — emptus fuit in aede H I 86.

internecio. Hispaniam ad — onem vastavimus H II 96, 9.

internuntius. adhibetur (conloquio) Dabar internuntius J 109, 4.

internus. interna mala H IV 61, 13.

interpello. — ando J 27, 1.

interpono. fidem suam — nit J 32, 5. — sita fide publica J 32, 1.

interpretes. adhibentur — interpretes J 109, 4.

interpretor. uti mihi ex libris Punicis interpretatum est J 17, 7.

interrex H I 48, 22.

interrogo. — atus de itinere C 48, 1. legibus ambitus C 18, 2. lege Plautia C 31, 4.

intersum. quid inter ius — et servitium interesset H III 61, 1.

intervallum. ab Capsa dum milium — o J 91, 3. duum milium — o ante consedissee J 106, 5. Valentiam parvo — o praeterfuit H II 18.

intervenio. cognitionem, adfinitatem, foedus intervenisse J 111, 2.

intestabilis. inprobus intestabilisq. videtur J 67, 3. peior atq. intestabilior metu vostro H I 41, 1.

intestinus. bella — a C 5, 2.

intolerandus. inperium — crudele intolerandumq. factum C 10, 6. illa foeda atq. intoleranda viris C 58, 14. — a audacia J 14, 11.

intra moenia C 52, 25. 35. oppidum J 89, 6. locos occupavere — Persae intra Oceanum magis J 18, 5. intra legitimos dies *susp.* C 18, 3.

intro. neque id (flumen) Iugurtham intrare sinam J 110, 6.

introduco. senatum advocat — Volturcium cum legatis introducit C 46, 6. milites Iugurthae noctu J 12, 4.

introeo. ad Ciceronem C 28, 1. in tabernaculum — iit J 71, 4. per munitionem locum hostibus introeundi dedit J 38, 6. castra introitum H IV 45 (in *addendum esse veri simillimum*).

introrsus prima Asiae Bithynia est H III 46.

intueor imagines J 4, 5. metum *cj.* J 38, 10.

intutus. rem p. intutam patiemini H I 48, 17.

inultus. quam inulti perierint J 31, 2. hostis inultus abire sinere J 58, 5. **ger** inultis hostibus vastatur J 70, 4. neque — scelus inultum relinquentum J 106, 6. ne inulti animam amittatis C 58, 21. — i obruncari J 67, 2. caedebantur H III 74 *cont.* H I 29.

- invado.** Romanos J 49, 3. 50, 3 *cont.* 59, 2. 97, 3. 98, 1. 101, 4. 5. H II 40. IV 44. *pass.* J 87, 4. 103, 6. agros H II 29. i 46. castra J 21, 2. 58, 1. finis J 20, 3. urbem H I 48, 10. i 25. *pass.* invadendarum terrarum H II 6. regnum eius animo J 20, 6. cupido Marium J 89, 6 *cont.* lubido C 5, 6. J 24, 2. 84, 4. iuventutem luxuria atq. avaritia C 12, 2. metus Adherbalem J 13, 1. 35, 9. 106, 6 *cont.* J 39, 1. omnis tristitia C 31, 1. animos vis morbi C 36, 5 *cont.* J 32, 4. *abs.* ubi pro — desidia lubido superbia invasere C 2, 5. contagio quasi pestilentia C 10, 6. avaritia sine modo invadere J 41, 9. locum invadendi quaerere J 85, 5.
- invenio** casum victoriae J 25, 9. emptorem J 35, 10. exitium vitae C 55, 6. gloriam ex culpa J 94, 7. merita H I 48, 16. primos religionem invenisse H III 60. ex quo illi gloria opesq. inventae J 70, 2. quem alienum fidum — ies J 10, 5. *sq. acc. c. inf.* J 1, 2 (—ias).
- inverecundus** animus H i 75.
- invictus.** — i ab hostibus J 31, 20. — um animum adversus divitias J 43, 5.
- invideo** bonis C 37, 3. *al.* C 51, 38. honori — labori J 85, 18.
- invidia** ex opulentia orta est C 6, 3. *al.* 22, 3. post gloriam sequitur J 55, 3. — atq. superbia post fuere C 23, 6. apud plebem gravis i. J 30, 1. decesserat J 88, 1. dilapsa foret J 27, 2. facti super gratiam et pecuniam est J 35, 8. ob scelera cum metu urguet J 35, 2. eadem me vexabat C 3, 5. imperatori nobilitas — ae esse J 73, 4. — ae fraternae mederi J 39, 5. polluta licentia — am adcendit J 15, 5. tantam illi conflaverant C 49, 4. belli consuli inponere C 43, 1. Ciceronis leniri C 22, 3. metere H III 61, 8. timere J 39, 2. gloria vicisti J 10, 2. contumeliam atq. — am intellegunt suam H I 41, 23. per — am scriptorum incelebrata sunt H I 55. **invidiā** aestuare C 25, 6. — ā dictum C 3, 2. de invidia facti sui locutus J 29, 5. ex partium i. pericula metuentes J 40, 2. ex maxuma i. in favorem venire J 13, 8. res in invidia erat J 25, 5.
- invidus.** ea agere inter invidos J 85, 3.
- inviolatus.** sese — os fore J 26, 1. fidem publicam per sese — am fore J 33, 3. fama aequabili et — ta J 43, 1.
- invisus.** Pompeius invisus ipsi C 17, 7. omnibus C 51, 29. quis Romani invisi J 111, 2. simul et — sum (*al.* invitum) et obfensum sibi J 73, 2. bellum atq. arma vobis — sa H I 48, 2.
- invito.** domos suas — ant J 66, 3. ad coenam H II 23, 2. se ibi cibo vinoque H IV 4.
- invitus.** neque senatus — us provinciam dederat C 19, 2. beneficia — us accipere J 96, 2. 73, 2 *vid.* invisus. invita matre H I 24. invito et praedicente me H II 96, 10.
- invius.** Gallia a paludibus invia H I 8. III 67, 6.
- invorto.** alveos navium invorsos pro tuguriis habere J 18, 5.
- iocundus.** quibus illa epulis iocundiora sunt J 85, 41.
- iocus.** iocum movere C 25, 5. ioca atq. seria cum humillimis agere J 96, 2.
- ipse.** quoniam vita ipsa brevis est, memoriam nostri quam maxime longam efficere C 1, 3. maiores vostrum — saepe ipsa plebes C 33, 8. ipsi innoxii — agere, ceteros terrere C 39, 2. Lentulum ipse perducit: idem fit ceteris per praetores C 46, 2 *cont.* 55, 2. alii — alii — ipsum Crassum — audiui C 48, 9. Carthaginenses — ipsi C 51, 6. publicandas eorum pecunias, ipsos in vinculis habendos C 51, 43. 52, 14. plerosque ipsos factaq. eorum fortia C 59, 6. regnum ipsumq. deditum J 28, 2. abdita a dominis aut ipsos H III 67, 17. ipsi atq. signa J 49, 5. quam et ipse adduxerat et Manlius habuerat C 56, 1. quantam ipsi nobisque cladem attulerit C 58, 4. alter — ipse ego J 14, 4. ipse — Marius J 46, 7. 55, 4. ipse — at is J 20, 2. ipsi — Minucio J 35, 3. ipsi liberisq. J 46, 2. ipse aliique J 101, 4. ipse — spes pacis J 65, 4. Gaetulos — ipsumq. regem J 88, 3. proximos — corrumpit ipsiq. Mauro pollicetur J 97, 2. cuius ipsius atq. maiorum — essent C 31, 7. qui neque ipsi habere possent neque

alios pati H I 12. ipse cum telo esse, item alios iubere C 27, 2. praesidia parabantur et ipse — interrogatus erat C 23, 4. rem publicam conturbari quam minus valere ipsi malebant C 37, 10. — parata esse, ne cunctetur ipse — adcedere C 44, 6. Set ipse — contendit C 36, 1. 44, 4. J 9, 4. C 49, 4. ipse pedes exercitum instruit C 59, 1 *cont.* 3. 4. J 100, 4. multum ipse pugnare C 60, 4. J 51, 5. 8, 2. 35, 6 (set ipse). 35, 10. 36, 1. 38, 1. 45, 2. 46, 5. 49, 1. 50, 2. 54, 9. 59, 1. 75, 6. 86, 2. 91, 4. 94, 2. 3. 96, 2. 98, 4. 100, 4. C 59, 4. quae ipsi nefanda existumatis, ea parum credendo de aliis H I 41, 1. ait — rescindi, cum ipse cogat H I 48, 14 *cont.* 16. I 97. II 92. III 13. sua — laudari quam ipse aliorum narrare malebat C 8, 5. ita ipsi clari potentesque fieri C 38, 1. si ipse pudicitiae suae pepercit C 52, 32. ipse delegeret J 108, 2 *cont.* H II 13. paulo post ipsi trahebantur C 51, 34. Iugurtha regem ficta locutum intellegebat et ipse longe aliter animo agitabat J 11, 1. — parat — se ipsum venturum J 12, 3. ipsi — consulatum petenti magna spes C 16, 5. tuasne iniurias persequar, ipse auxilii egens J 14, 23. de hostium adventu cognovit et ipsi hostes aderant J 97, 5. effecerat, ut ipse — crearetur J 40, 4. tametsi in ipso magna vis erat — Baebium parat J 33, 2. habet cuncta neque ipse habetur J 2, 3. praedator ex sociis et ipse praeda hostium J 44, 1. suspectus regi et ipse eum suspiciens J 70, 1. centuriones, tribunos et ipsum praefectum oppidi J 66, 3. barbari laetari et ipsi duces feroces esse J 98, 6. locos, tempora, denique naturam ipsam ceteris inperitamentum J 76, 1. ipsi pares, — opibus praeparibus J 52, 1. poenas quas — metuerant, eas ipsi volentes pependere J 76, 6. quae ipse paravisset facere, perfidia — praeventa J 74, 1. nobilitas, ipsa dissimilis, nos illorum aemulos contemnit J 85, 37. ipsi modo eminus sauciabantur neque contra feriundi copia erat J 50, 4. licentiam ipsis permittit J 103, 3. metuentem ne — ipse dederetur J 61, 5. cum ipse — vocaretur J 62, 8. plerosque ipse necaverat, ceteri — profugerant J 74, 1. Gallia — nunc ipsa vix agitatur H II 96, 9. Set ipsi ferunt H II 8. ipsum Ponticum mare H III 45. Asia ab ipsis obsessa est H IV 61, 8. ipsorum interna mala H IV 61, 13. certamen inter ipsos C 7, 6. indicio ipsius Iugurthae J 31, 18. haec ipsa C 20, 17. ipsum illum J 11, 6. eum ipsum J 49, 4 *cont.* 66, 1. quem ipsum H III 61, 21 *cont.* 13. Crassum — quoniam Gn. Pompeius, in-visus ipsi, exercitum ductabat, cuiusvis opes voluisse crescere C 17, 7. parabant consules interficere, ipsi fascibus conreptis Pisonem — mittere C 18, 5. quae tacente ipso patefecisse J 113, 3. tametsi ipsum teneret J 38, 9. in ipso maxumam virtutem, Romae omnia vaenalia esse J 8, 1. ab ea parte, quae ipse escenderat, castellum temptet J 93, 6. nullum locum ipsis tutum fore H III 64. cum ipse filius testis adesset J 107, 4. evenire posse si ipse — missus esset J 63, 3. res ipsa hortari videtur C 5, 9 *cont.* C 52, 28 et 35. quis acta — ignorantibus tumultus ipse et res novae satis placebant J 66, 4. sub ipsis radicibus montium C 57, 3. ipsis faucibus non amplius patet H IV 18. per se ipsa clara J 4, 8. parum tuta per se ipsa probitas J 14, 4. aliis per se ipse dare J 96, 2. ipsa se virtus satis ostendit J 85, 31. ipsae sibi adversae J 113, 1. ipsi sibi obfecerent J 58, 6. minimum de se ipse loqui J 6, 1. secum ipse multa agitavit J 113, 3. volvit J 113, 3. ipse secum C 32, 1. secum ipse reputat J 62, 9. ipse mecum C 52, 2. semet ipsa praecipitavit J 41, 9. semet ipsi adpellare J 18, 7. nosmet ipsi vindicamus in libertatem C 20, 6. vobismet ipsi destinatis H III 61, 6. suamet ipse scelera occultare C 23, 2. suomet ipsi more praecipites eant J 31, 6. suamet ipsum pecunia casurum J 8, 2. *Incerta* H I 19. i 81. *ira.* ira in Tigranem recentis belli H IV 61, 3. ira belli desenuit H I 93. quae ira fieri amat J 34, 1. i. et aegritudo permixta sunt J 68, 1. i. amplius quam lassitudo posse J 69, 2. ut monet ira H II 41, 8. lenita ira H IV 6. irae magis quam famae consulere C 51, 7. dignitati quam irae magis J 33, 3. nihil sanctum neque nefandum fuit irae barbarorum H III 67, 17. Minois iram fugere H II 3. senatus timere J 25, 3. oppresserat J 72, 1. adversus i. po. Romani spem habere J 13, 5. ira conmotus C 31, 6.

i. aut misericordia impulsus C 51, 4. ira et metu anxius J 11, 8. cupidine atq. ira grassari J 64, 5. ab ira atq. misericordia vacuos C 51, 1. ex ira miserationem vortere H I 41, 5.

iracundia delinquere C 51, 12. quae apud alios i. dicitur C 51, 14.

irascor. neque studere neque odisse, set minime irasci decet C 51, 13. dei irati infensique sunt C 52, 29.

is [*saepissime contra libros restituendum. Dat. vel abl. is legitur in libris* C 6, 1. 51, 43. 58, 17. J 17, 2. 23, 2. 28, 1. 49, 2. 61, 1. 93, 8. 102, 2. 105, 2. eis C 50, 3. 51, 43. J 29, 3. 102, 2]. *ad praegressum relat.* C 2, 8. 3, 2. 4, 4. 5, 6. 6, 1. 3. 6. 7. 2. 7. 8. 1. 4. 9. 1. 11, 3. 6. 12, 1. 14, 5. 15, 5. 16, 2. 4. 18, 6. 19, 1. 2. 4. 5. 21, 1. 3. 23, 3. 6. 24, 4. 25, 1. 5. 27, 4. 28, 1. 29, 1. 30, 3. 5. 31, 6. 7. 33, 3. 34, 1. 3. 35, 6. 37, 8. 38, 2. 39, 2. 4. 5. 40, 1. 2. 3. 5. 6. 41, 5. 44, 1. 3. 45, 4. 47, 4. 48, 4. 50, 1. 3. 5. 51, 6. 8. 11. 12. 15. 17. 20. 29. 32. 43. 52, 19. 31. 53, 1. 54, 1. 55, 4. 5. 56, 1. 5. 57, 3. 59, 3. 6. J 3, 1. 4. 8. 5. 5. 7. 6. 3. 7. 1. 2. 9. 1. 3. 12, 5. 13. 5. 8. 14, 14. 18. 3. 10. 19. 3. 8. 20, 3. 6. 22, 4. 23, 2. 26, 1. 29, 2. 30, 2. 31, 5. 10. 13. 19. 32, 1. 3. 33, 4. 35, 4. 5. 39, 1. 2. 40, 1. 43, 4. 44, 1. 46, 6. 48, 3. 4. 53, 3. 54, 4. 56, 4. 61, 4. 63, 4. 5. 68, 4. 70. 1. 5. 71, 1. 3. 5. 74, 3. 75, 1. 2. 79, 5. 83, 2. 85, 10. 21. 23. 28. 32. 38. 46. 86, 5. 88, 2. 90, 7. 94, 3. 95, 2. 97, 2. 103, 7. 104, 3. 4. 107, 4. 5. 108, 1. 2. 113, 4. 5. 7. 114, 3. H I 41, 2. 20. 48, 5. 7. 55. 73. 94. 111. II 5. 23, 4. 36. 41, 9. 12. 96, 4. III 7. 38. 61, 17. 22. 67, 15. IV 35. 61, 8. 10. V 7. *In principio enuntiati* J 15, 3. 16, 3. 17, 4. 18, 2. 6. 25, 5. 26, 1. 43, 2. 51, 3. 54, 10. 57, 1. 60, 4. 62, 1. 4. 7. 64, 4. 67, 3. 70, 5. 76, 6. 78, 1. 79, 3. 80, 2. 4. 84, 1. 85, 38. 86, 3. 88, 6. 89, 4. 7. 91, 7. 97, 2. 102, 13. 103, 3. 5. 104, 2. 105, 2. 110, 3. 7. H I 39. 48, 7. 60. 72. II 23, 2. III 11. 19. IV 44. 61, 1. i 99. *isque* C 30, 7. 40, 1. 43, 2. 48, 6. 50, 4. 52, 36. 60, 5. J 18, 5. 9. 19, 1. 23, 1. 28, 1. 32, 1. 5. 49, 1. 52, 6. 58, 5. 114, 3. H III 38. *et is* J 45, 2. 49, 4. 58, 3. 60, 4. 84, 4. 61, 3. 66, 1. H I 41, 7. 48, 3 (et eo). 56. *et cum eis* J 93, 8. H II 96, 10. *et inter ea* J 101, 4. *et ob ea simil.* J 89, 4. 97, 5. 65, 1. H I 9. 48, 18. IV 61, 16. *poscunt et id res cogit* H II 41, 6. *et ea agere* J 85, 3. *una et ea vetus caussa* H IV 61, 5. *una modo atque ea intra moenia aqua* J 89, 6. *atque is* H III 8. i 64. 95. *Atque id iure* H I 48, 1. *neque is* J 57, 3. 54, 4. *Set is* C 25, 3 *et* 4. J 63, 3. C 50, 4. *Set is* Piso C 19, 3 *cont.* 16, 5. 43, 2. 52, 9. J 84, 3. 92, 4. 98, 7. *eo modo* C 6, 7. J 52, 1. 75, 6. 84, 1. 101, 5. *ad ea* J 11, 1. 72, 1. 102, 12. 111, 1. *ea omnia* C 13, 3. *omnia ea* C 20, 14. *ea tempestate vel eo tempore* C 7, 1. 17, 7. 22, 1. 24, 3. 36, 4. 48, 7. 50, 4. 51, 3. J 11, 8. 13, 7. 30, 4. 32, 5. 35, 1. 37, 1. 40, 5. 55, 8. 64, 4. 65, 5. 80, 1. 90, 1. 114, 4. H i 33. *ante id tempus* J 43, 5. *ad id tempus* H III 67, 12. *eo die* C 18, 7. *post eum diem* C 48, 3. *eum et proximum diem* J 106, 1. *ea nocte* C 28, 1. *ea res simil.* C 19, 6. 22, 2. 23, 5. 29, 3. 48, 6. 30, 6. 40, 4. 50, 4. J 7, 3. 10, 1 (*susp.*). 17, 7. 20, 4. 75, 9. 79, 1. 84, 3. 92, 2. 4. 95, 1. 107, 6. 57, 3. H IV 61, 16. *Liberius relat.* *in ea coniuratione* C 23, 1. 47, 1. *in ea regione* C 28, 4. *ea potestas* C 29, 3. *ex eo numero* C 42, 3. J 18, 4 *cont.* 40, 4. *ei provinciae* C 42, 3. *eo signo* C 43, 1 *cont.* C 17, 7. 51, 21. 29. 43. *ea caussa* C 52, 7 *cont.* 52, 14. 18. 34. J 54, 5. 67, 3. 80, 4. *eam flammam* J 4, 6. *eo negotio* J 6, 2 *cont.* 7, 1. 45, 1. 14, 1. 21, 4. 22, 1 (*is rumor*). 23, 1. 29, 3. 31, 20. 26. *ea mora* J 37, 3. 47, 4. 74, 2. *ea victoria* J 42, 4. *ea formidine* J 54, 6. *ob ea feliciter acta* J 55, 2. *in ea parte* J 60, 5 *cont.* J 64, 2. *ad id bellum* J 65, 3. *ex eo negotio* J 72, 1. *ei negotio* J 93, 8 *cont.* 98, 1. *ea fuga* J 75, 1. 78, 1. 4. 79, 1. 10. 83, 1 (*eo dolore*). 86, 3. 88, 4. 85, 6. 93, 4. *eo proelio* J 99, 3. 107, 3. *ea arte* H IV 1. *captus amore Orestillae, quod ea nubere illi dubitabat* C 15, 2. *victoriae, quibus ea praedae fuerat* C 27, 4. *quod is* — C 49, 3. 52, 30. J 30, 3. 66, 2. H II 39. *si lubido possidet, ea dominatur* C 51, 3. *de poena disserunt si ea paulo severior fuit* C 51, 15. *in minore negotio legem timere, cum eam in maiore neglexeris* C 51, 24. *ut quisque — alicuius — concupiverat, dabat operam, ut is in proscripctorum numero*

esset C 51, 34. res ipsa aspera est, set vos non timetis eam C 52, 28. Iugurtham in amicis habere, magis magisque eum in dies amplecti J 7, 6. lictor Iugurthae, carus acceptusque ei semper fuerat J 12, 3. — adductus inperitia legati, subdolos eius augere dementiam J 38, 1. stativis castris milites habebat, set neque muniebantur ea neque vigiliae deducebantur J 45, 5. Bomilcar, ubi eum Rut. praetergressus est J 52, 5. Mario — cognitum est — nam is — J 60, 5. eo modo agitabat — Tamen is — talis vir non audebat J 63, 6. novos nemo tam clarus erat, quin is — J 63, 7. suspectus regi et ipse eum suspiciens J 70, 1. principibus notus erat atq. eos noverat C 40, 2. ubi ventus harenam excitavit, ea J 79, 5. artes illis, qui coluere eas, nihil obficiunt J 85, 43. vineae agebantur: nam cum eae — J 92, 8. de rebus Sullae — qui eas res — J 95, 2. beneficia accipere, set ea — reddere J 96, 2. flumen Mulucham non egrediar, neque id — intrare sinam J 110, 7. Quin is et alii H I 48, 19. scuta — verum ea J 94, 1. reges — nam id nomen inperi primum fuit C 2, 1. praecleara ingenia extollere potuere — ea copia C 8, 5. fuisse qui — existumarent — set ex aliis rebus magis quam quod cuiquam conpertum id foret, haec fama valebat C 14, 7. Faesulas atq. in eam partem Etruriae C 27, 1. senatum advocat magnaue frequentia eius ordinis C 46, 6. noctem ante capere, ne quid eo spatio novaretur C 55, 1. quinquenni — per ea tempora J 13, 5. exercitum hiemandi gratia conlocat, neque id tempus J 61, 3. nupserat. Verum ea necessitudo J 80, 6. non sunt composita verba mea: parvi id facio J 85, 31. primo pecuniae deinde inperi cupido crevit: ea — materies fuere C 10, 3. tantum inperium fecere — — qui ea bene parta vix retinemus C 51, 42. pecoris et mancipiorum praedas agere eaq. mutare J 45, 5. amicitiam societatemque rogatum, — ubi ea inpetrata J 77, 3. senatus — eique decrevere J 28, 2. plebes — animos eorum J 45, 5. omnem equitatum et cum eis J 91, 4. iniuriam facere id demum esset — uti C 12, 5. = *Ad sequens aptat.* contumeliosum in eos foret, si equites Romani — traderentur J 65, 2. eas divitias, eam bonam famam putabant C 7, 6. ea demum firma amicitia est C 20, 2. quae — ea crudelitas — appellatur C 51, 14. eos mores eamque modestiam viri cognovi C 51, 16. ea vero dementia est C 58, 16. Mauris, quoniam is novos hostis adcesserat J 82, 1. metum an ignaviam an dementiam eam adpellem H I 48, 12. = *In or. obl.* qui Catilinae nuntiarent, ne eum — terreret C 48, 4. ambo reges adeant — nuntient: velle et censere eos — discedere J 21, 4. seque ad eum ab senatu missos J 25, 5. dicit se missum quaesitum ab eo J 109, 2. regis verbis petiere, duos — ad eum mitteret J 102, 2. nuntiant Iugurtham ante eos consedissee J 106, 5. = id adeo C 37, 2. 11. J 65, 3. 110, 4. 111, 1. urbana plebes, ea vero C 37, 4. secundum ea J 14, 3. contra ea J 57, 5. 85, 2. ad id loci C 45, 3. — — locorum J 63, 6. post id locorum J 72, 2. Post ea loci J 102, 1. = ea familia ortum, ut — C 31, 6 *cont.* 33, 6. 34, 1. 57, 1. J 63, 5. id laborare, ut illi deberent J 96, 2. id agi ut — J 27, 2. ut — agas id dono datur atq. accipitur H I 41, 5. id modo festinabat, Bocchi pacem inminuere J 81, 4. non id agitur, bonisne an malis moribus vivamus C 52, 10. suane an Metelli virtute periret, id modo agitari J 70, 5. = is — qui C 2, 4. 9. 5, 7. 8, 4. 9, 4. 12, 5. 13, 1. 20, 1. 7. 22, 3. 27, 4. 44, 5. 48, 6. 50, 3. 4. 51, 4. 8. 9. 52, 3. 13. 58, 17. J 2, 4. 4. 8. 9. 3. 11, 8. 12, 3. 14, 8. 17, 1. 2. 7. 18, 11. 12. 20, 2. 23, 2. 30, 4. 31, 3. 10. 12. 18. 33, 2. 35, 7. 40, 1. 41, 1 (earum rerum, quae prima mortales ducunt). 42, 3 (ea quae secundae res amant, lascivia atq. superbia incessere *cont.* H IV 61, 3). 47, 1. 48, 3. 49, 1. 2. 56, 1 (in ea parte qua sita erat *cont.* 59, 1. 93, 6). 61, 1. 64, 2. 65, 2. 66, 1. 69, 1. 85, 3. 8. 86, 5. 101, 8. 102, 15. 105, 4. 108, 3. 113, 3. H I 41, 3. 48, 1. 5. 10. II 63. III 61, 7. 63. IV 61, 10. 20. qui — is C 10, 2. 14, 2 *et* 3. 37, 5. 51, 10. 12. 14. 43. 61, 2. J 14, 9. 12. 76, 6. 79, 4. 85, 11. 13. 25. 42. H I 41, 1. 48, 1. 18. eius modi qui C 51, 32. ex eo numero qui J 35, 6 *cont.* 38, 6. ea gratia, quod J 54, 5. 80, 4. id quod C 14, 1. 30, 2. 51, 20. J 47, 2. 56, 1. 102, 15.

ista. scaevus iste Romulus H I 41, 5. nostri proditor, istis infidus H I 48, 15. rationem, qua tanta ista mala effugiatis C 49, 3. *ista* — quae amplexamini C 52, 5. *ista* vobis mansuetudo in miseriam convertet C 52, 27. *ista* frumentaria lege munia vestra pensantur H III 61, 19. *Dub.* H I 101.

ita. in pace *ita* ut in bello valeret C 2, 3. uti facto opus sit, *ita* agant C 45, 1. uti genus humanum — compositum est, *ita* studia — sequuntur J 2, 1. *ita*, uti censuerant Italici, deditionem facit J 26, 2. *ita*, uti par fuerat, decernit J 39, 3. uti quisque opulentissimus videatur, *ita* Romanis hostem fore J 81, 1. uti cuiusque ingenium erat, *ita* rem difficilem aut facilem nuntiavere J 93, 7. *ita* — quasi J 85, 19. *ita* vitam instituisse, ut — haberet C 31, 7. J 22, 2. 85, 7 (*ita* — fui). *ita* divites, uti — C 37, 6. avidis *ita* ducibus, ut — H II 19. inpeditos ramis atque *ita* disiectos J 53, 3 *cont.* 97, 5. His rebus *ita* actis C 45, 1. *ita* compositis rebus J 56, 3 *cont.* 111, 4. *ita* illis studio suorum adstrictis J 60, 6. id — *ita* evenerit J 67, 3. *ita* prospectu inpedito J 79, 6. *ita* seque illisque dignum esse J 21, 4. *ita* Iugurthae placuerat J 87, 4 *cont.* J 110, 7. *ita* Iugurtha ratus, aut — aut — J 81, 3 *cont.* 88, 4. *Ita* illi ianua prohibiti facinus frustra susceperant C 28, 3. 38, 1. 51, 31. 34. 54, 5. 55, 6. 61, 9. J 22, 5. 25, 9. 28, 3. 34, 2. 36, 2. 41, 4. 5. 9. 44, 2. 45, 3. 50, 6. 55, 4. 59, 3. 62, 5. 63, 3. 64, 5. 65, 5. 67, 2. 69, 3. 73, 6. 74, 1. 78, 3. 79, 9. 80, 7. 85, 11. 43. 97, 3. 98, 5. 101, 3. H I 48, 18. II 89. III 61, 28. IV 45. 61, 14. C 1, 7. 2, 6. 8, 4. 51, 13. J 31, 14. *ita* sperat illam pugnam pro omine belli futuram H I 61. sedari non poterat: *ita* conscientiam mentem vastabat C 15, 4 *cont.* 61, 6. J 54, 4. 72, 2. 99, 3. H II 41, 7. Verum non est *ita* J 85, 42. non *ita* est C 51, 11. si *ita* res esset C 52, 20. ea quae acceperat, *ita* esse J 9, 3. quoniam *ita* se mores habent C 52, 12 *cont.* J 54, 4. res humanae *ita* sese habent: in victoria — J 53, 8 *cont.* 85, 23. qui *ita* existumarent iuventutem — habuisse C 14, 7. dico C 19, 4. J 4, 5. censeo C 51, 43. 52, 36. H I 48, 22. accepi J 85, 41. nos *ita* instituit: ne quem — coleremus J 14, 18.

Italia C 16, 5. 52, 15. J 5. 27. 28. 35. H I 54. IV 17—20. II 96, 2. 41, 14. *Italicum* gens H I 14. socii J 40, 2. *Italici* J 26, 2.

itaque multum diei processerat J 51, 2 *cont.* 65, 4. *itaque* verborum satis dictum est H III 61, 25. *itaque* omnis gratia — apud illos sunt C 20, 8. H I 41, 9. 22. II 96, 6. falsa existumans — *itaque* censuit C 52, 14. *itaque* senatus decernit C 29, 2 (*cont.* J 55, 2). 40, 2. 41, 4. 47, 4. 48, 6. 57, 6. J 11, 8. 12, 2. 13, 6. 20, 7. 24, 3. 31, 9. 43, 5. 46, 4. 7. 54, 6. 64, 2. 77, 3. 88, 3. 93, 6. 8. 102, 4. H I 65. 78. III 61, 6. 7. 12. 21.

item (*vid. Conm. p.* 111). Fuere *item* ea tempestate qui dicerent C 17, 7. 61, 8. set antea *item* coniuravere pauci C 18, 1. quos *item* uti priores J 47, 4. *Item* bellis Punicis C 51, 6. at aliae leges *item* — iubent C 51, 22. cui *item* exercitus in manu sit C 51, 36 *cont.* 31, 7. *item* in agmine — adesce J 45, 2. ipse cum telo esse, *item* alios iubere C 27, 2. ipse armatus intentusque *item* milites cogeabat J 100, 4. se Manlium praemisisse, *item* alios in alia loca — C 27, 4 *cont.* 42, 3. primum omnium qui — *item* alii C 27, 5. in Gallia, *item* in agro Piceno C 42, 1. ab Lentulo, Cethego Statilio, *item* Cassio C 44, 1 *cont.* 46, 3. 54, 1. J 17, 2. 40, 1. 46, 7. 60, 2. 65, 2. 79, 4. 80, 2 (*item* alia). 81, 1. 91, 1. 94, 4 (*subvorsis*, *item* incensis). 99, 1. 103, 7 (*apud* Marium, *item* *apud* senatum). 104, 1. ignarus po. Romani *itemque* nobis neque — neque — cognitus J 19, 7. *itemque* decrevere C 30, 7. Lentulus *itemque* ceteri C 47, 3 *cont.* 53, 1. J 9, 4.

iter ferro aperiundum est C 58, 7. castellanorum angustum J 92, 7. *itineris* periculique dux J 93, 6. — *ineris* insolentia J 94, 2. — magnitudo J 68, 3. *itineri* hostium obficere J 52, 6. *iter* eius cognovit C 57, 3. *pass.* J 107, 3. — ad Cirtam constituunt J 81, 2. — hostium explorat J 48, 2 (*pass.*) *cont.* J 88, 2. 100, 3. 35, 5 (*itineris* egressusque eius). — facere C 19, 3 (*faciens*). 56, 4. *pass.* J 91, 3. — morari J 79, 6. *itineris* in dies mutare J 74, 1. *iter* aliud alii natura ostendit C 2, 10. — per Alpibus patefecit H II 96, 4. — maturavere pergere J 79, 5 (*set conpara* J 47, 1).

— *properare pass.* 105, 2. 112, 2. — *remoratu*ros J 50, 1. — *vortit ad* — H I 80. *itinere fessus* J 53, 5. 106, 5 (nocturno). *divorso itinere malos ab improbis loca* — *habere* C 52, 13. *divorsis itineribus opifices* — *sollicitabant* C 50, 1. *magnis itineribus antevenit* J 56, 2. — *quam maxumis contendit ad* — H IV 51. *magnis* — *ducebat* C 57, 1. — *pervenit* J 37, 3. *nocturnis et aviis itineribus ignoratus invadit* J 54, 9. *novo itinere maris domum hospitis violasse* H III 50. *transvorsis itineribus castra movere* J 45, 2. *collem transverso itinere porrectum* J 49, 1. *haut longe ab eo itinere, quo Metellus pergebat* J 47, 1. *interrogatus de itinere* C 47, 1 *conl.* 48, 4. *ex itinere mittere* C 34, 2. *pass.* 56, 3. — *retractus* C 39, 5. 48, 3. *in itinere* J 91, 1. 105, 3. — *adgressus fuderat* J 88, 3. — *circumventi* J 103, 4. — *morari* J 101, 5.

iterum patriae bellum fecit C 52, 33. — *male pugnaverant* J 102, 2.

iubeo. *plebes rogationem iussit* J 40, 3. *populus ei provinciam Numidiam iussit* J 84, 1. *quem vos inperatorem iussistis* J 85, 1 *conl.* *hostis nullus erat nisi quem vos iussissetis* J 14, 10 *et* 73, 7. *parata esse quae iusserit* C 44, 6. *cum telo esse, item alios iubere* C 27, 2. *reliquos venire iubet* C 46, 5. 6. 55, 1. 59, 3. 60, 1. J 34, 1. 54, 6 (*alia omnia praedam esse*). 9. 59, 1. 68, 4. 85, 10. 86, 1. 90, 2. 91, 2. 4. 93, 8. 98, 4. 102, 2. 103, 3. 104, 1. 107, 2. 109, 3 (*acc. om.*). H II 28. III 8. *signa canere iubet* C 59, 1. J 99, 1. *quem pater necari iussit* C 39, 5 *conl.* 52, 30. 46, 3. 51, 22 (*leges* — *iubent*). J 28, 3. 33, 3. 46, 4. 62, 4. 6. 75, 3. 99, 1. 113, 4. *inf. act. et pass.* J 106, 4. *dicere iussus est* C 47, 1. 48, 4. J 34, 1. 35, 10. 69, 4. *quae iussi nunc pro aliis toleratis* H III 61, 15. *cum severo edicto iuberentur* H III 67, 2. *exercitum inter hiberna R. iussus habebat* J 70, 4. *uti iussi erant* J 12, 6. 54, 10. *uti iussum erat* J 62, 7. — *iussum*. — *a efficiunt* J 24, 1. *iussis vestris oboediens* J 31, 19. *impediebant* — *a nautarum* H I 57.

iudicium. *ius iudiciumque omnium rerum penes se* H I 41, 24. *iudicium summum* — *habere* C 29, 3. — *de Massivae nece fugerat* J 61, 4. — *pro factis timentes* C 14, 3. *obpugnatus in iudicio repetundarum* C 49, 1. *leges iura iudicia penes paucos* J 31, 20. *leges iudicia* H I 41, 13. *iura et iudicia sibimet extorquere* H I 41, 23. *nobis reliquere* — *iudicia egestatem* C 20, 8. *iudiciis convicti* C 14, 3. — *ceteros terrere* C 39, 2. *iudicium animi mei mutavisse* J 4, 4.

iudico *Catilinam et Manlium hostis* C 36, 2. *pass.* C 44, 6. *eos senatus iudicaverat contra rem p. fecisse* C 50, 3.

ingis aqua J 89, 6.

ingulo. *insontis circumvenire iugulare* C 16, 3. *Damasippum iugulari iussit* C 51, 32. *neque prius finis iugulandi fuit* C 51, 34.

ingum. *sub i. mittere* J 38, 9. 49, 2. *Eburina iuga* H III 67, 14. *Pyrenaei* H IV 29.

Iugurthinus. — *i milites* J 56, 6. — *um bellum* J 19, 7. 77, 2. *susp.* 100, 5.

Iulii. L. Iulius Caesar C 17, 1. G. Iulius Caesar C 47. 49. 51. 53. 54. G. Iulius C 27, 1.

iumentum. *ne i. in castris miles haberet* J 45, 2. *iumenta sarcinis levare* J 75, 3. — *onerare* J 75, 6. 91, 2. — *nancti* H IV 3.

iungo. *camera fornicibus iuncta* C 55, 3. *orbes axe iuncti* H III 22 *conl.* H I 23.

Iunii. Dec. Iunius Silanus C 50, 4. 51, 16. Dec. Iunius Brutus C 40. Dec. Iunius Brutus cos. H III 61, 10. *Brutorum proles* H I 41, 3.

iurgium. *iurgio lacessitus* C 31, 5. *iurgia simultates discordias exercere* C 9, 2. *iurgiis trahere tempus* J 27, 1.

iuro. *Deos per quos iuravisset* J 70, 5.

ius. *ius bonumq.* — *valebat* C 49, 2. *ius nullum* J 31, 1. *mos ut omne ius in viribus esset* H I 33. *nullius earum rerum sine populi iussu consuli ius est* C 29, 3. *ius et imperium Numidiae penes vos esse* (*obp. procuratio*) J 14, 1. *ius iudiciumque omnium rerum penes se* H I 41, 24 *conl.* J 31, 20.

H I 41, 23. quibus ius et iniurias omnis curae esse decet J 14, 16 (*cont.* contra ius et iniurias omnis munitus J 32, 2). ius libertatis inminutum C 37, 9. parandi iuris gratia Aventinum occupavere J 31, 17 *cont.* ius a maioribus relictum H III 61, 1. tribunos — et alia iura sibi paravit H I 9. creati pro iure vostro H III 61, 5. vindices iuris omnis tribunos pl. H III 61, 1. ius non posse defendere H III 61, 22. populi iura defendere C 38, 3. contra ius fasq. C 15, 1. facinus contra ius belli admissum J 91, 7 (*cont.* iure belli suam factam J 102, 13. belli iura rescindi H I 48, 14). res p. in paucorum ius et ditionem concessit C 20, 7. quid in illos iure fieri posset C 51, 6. iure omnia saeva patiebamur J 14, 10. iure factum sit J 31, 8. quod illi iure negaretur J 64, 2. si iure me despiciunt J 85, 17. iure dominus *cj.* H I 41, 18. Atque id iure H I 48, 4. legatis iure parentibus H I 48, 7. iure disceptare *susp.* J 21, 4. aequo et modesto iure agitatum H I 9. optumo iure liberi agere H I 41, 2. exutus imperio gloria iure H I 41, 11. iure gentium res repeto H III 61, 17. si ab iure gentium se prohibuerit J 22, 4. fit reus magis ex aequo bonoq. quam ex iure gentium J 35, 7. iura pacis repeto H I 41, 16. iura quaedam tribunis pl. restituit H III 61, 8. vita et mors iura naturae sunt H II 41, 5.

ius iurandum postulant — scriptum C 44, 1. ad. i. adigere C 22, 1.

iussu populi J 112, 3. sine populi i. C 29, 3. iussu regis J 90, 1. H I 71.

iustitia. labore atq. i. res p. crevit C 10, 1.

iustus. foris iustum imperium C 52, 21. imperium ex iustissimo atq. optumo crudele intolerandumq. factum C 10, 6. iustos et egregios agere H I 63. iustos dominos volunt H IV 61, 18. illi iusta magnifice fecerant J 11, 2.

iuvenis. in bella euntibus iuvenibus H II 14.

iuventus. ibi — iuventutem suam exercuit C 5, 2. iuventus simul ac — patiens erat — discebat C 7, 4. — pleraque, et maxime nobilium, Cat. incipitis favebat C 17, 6. — quae in agris — toleraverat, — urbanum otium — labori praetulerat C 37, 7. — luxuria atq. avaritia corrupta est H I 12. iuventutem luxuria atq. avaritia invasere C 12, 2. — haec ad facinora incendebant C 13, 4. — quae Catilinae domum frequentabat, parum honeste pudicitiam habuisse C 14, 7. — quam inlexerat, mala facinora edocebat C 16, 1.

iuvo. frequentiam — iuvaturam exercitum J 47, 2. quibus iuvantibus ea egerit J 32, 4. deis iuvantibus J 85, 48. bene i. H I 41, 27. quod iuvat, id faciant J 85, 41.

iuxta. i. seditionem erant H III 67, 11. iuxta solis aestivi pulsus H I 100. sapor iuxta fontis dulcissimos H IV 13. sellam uti iuxta poneret J 65, 2. iuxta procul sitos H IV 61, 17. eorum vitam mortemque iuxta aestumo C 2, 8. suae hostiumq. vitae iuxta pepercerant C 61, 6. J 67, 2. 72, 2. 85, 47. 88, 1. ae (— atq.) C 37, 8. 85, 33. 95, 2. iuxta ac si J 45, 2. — et C 51, 30. iuxta mecum intellegitis C 58, 5.

Kalendae C 17, 1. 18, 5. 30, 1. J 114, 3.

labefacio. secundis rebus labefactis H I 41, 24.

labor. Iugurthae scelere lapsus J 104, 4.

laboro. Caesar in animum induxerat laborare vigilare C 54, 4. id laborare, ut — deberent J 96, 2. laborare milites cogere J 44, 3. laborantibus auxilio esse J 52, 6. — venire J 56, 1. — succurrere C 60, 4. J 98, 1.

labos (*vid. var. scr. ad* C 7, 5. J 100, 4). talibus viris non labos insolitus C 7, 5. ut militibus exaequatus cum imperatore labos volentibus esset J 100, 4. numquam decretis labos defuit H II 41, 1. absit periculum et labos H III 61, 18. multum laboris suscipere J 14, 12 *cont.* tot labores et pericula H II 96, 1. fructu laboris industriaeque meae privatus C 35, 3. urbanum otium ingrato labori praetulerat C 37, 7. tanto tamq. utili labori meo nomen inertiae inponant J 4, 3. invideant labori meo J 85, 18. relicum laborem aequo animo pati debere J 68, 3. inopiam et l. tolerare

J 85, 33. gloriam meam, laborem illorum faciam **J 85, 34.** laborem viris convenire **J 85, 40.** laborem cum honoribus capessere **H I 41, 9.** per laborem militiam discebat **C 7, 4.** **labore** atq. iustitia res p. crevit **C 10, 1.** — fatigari **C 27, 2.** **J 76, 5.** — et aestu languidi **J 51, 3.** multo labore multae cura — in tantam claritudinem pervenerat **J 7, 4.** parvo labore **H IV 61, 16.** pro labore desidia invasit **C 2, 5.** inperio insunt ingentes labores, quos nequiquam abnuisti **H II 41, 14.** patiens laborum **J 17, 6.** **28, 5** *cont.* neque laboris neque periculi **J 44, 1.** labores pericula toleraverant **C 10, 2.** — — consueti habeo **J 85, 30.** illum diem omnis labores confirmaturum **J 49, 3.** reliquos labores pro praeda fore **J 54, 1.** quibus per tot volnera et labores nihil quaesitum **H I 41, 22.** quae plurimis laboribus et periculis quaesivi **J 85, 30.** uti meis laboribus tuti essent **H IV 61, 12.** multis diebus et laboribus consumptis **J 93, 1.**

lac. lacte vesci **J 89, 7.**

Lacedaemonii **C 2, 2.** **51, 28.**

lacer. —um corpus **H III 67, 16.**

lacro. bona patria **C 14, 2.** meq. vosque male dictis lacerant **J 85, 26.** Pompeium **H III 61, 21.** agitur ac laceratur cupidine **H I 48, 11.** rem p. largitionibus lacerari **H I 48, 6.**

laccio. iurgio laccessitus **C 31, 5.** me per Nicom. bello laccessiverunt **H IV 61, 10.** legiones — laccessivit **H IV 16** (*conr.* arcessivit).

Laetania **H II 96, 5.**

lacrura. —as non tenere **J 82, 2.**

lacrurno. —ans **J 58, 5.** **71, 5.** **107, 3.**

Laeca *vid.* Porcius.

laedo. singulos — univorsos **J 84, 1.** me nulla oratio laedere potest **J 85, 27.** famam alicuius laedere **J 96, 3.**

Laelius **H II 16.**

laetitia. illum ingens cura atq. l. simul occupavere **C 46, 2.** magna nobis l. est, quod **J 102, 1.** stultae —ae gravis poenas dedit **C 51, 31.** quibus mors D. —ae fuerat **C 51, 34.** gaudium atq. —am agitabat **C 48, 1** *cont.* **61, 9.** clamor permixtus hortatione, laetitia gemitu **J 60, 2.** inter —am plebis et suorum fugam **J 40, 4.** ex summa —a atq. lascivia tristitia invasit **C 31, 1.**

laetor. laetabatur — anxius erat **C 46, 2.** Vaccenses biduum modo ex perfidia laetati **J 69, 3.** plerumq. noctis barbari suo more laetari **J 98, 6.** quo ille deonestamento corporis laetabatur **H I 55.** ea populus laetari **C 51, 29.** Id imminutum, quod ceteri dolere solent, ego laetor **J 110, 3.** laetandum magis quam dolendum casum tuum **J 14, 22.**

laetus. eos laetos modo modo pavidos animadvorteres **J 60, 4.** Illi pariter laeti, spei bonae pleni esse **J 113, 3.** laetus in castra venit **J 112, 2.** subplementum etiam laetus decreverat **J 84, 3.** laeti pacem agitabamus **J 14, 10.** — alius alium adpellant **J 53, 8.** — se vino ciboq. invitant **H IV 4.** laetissumis animis accipitur **J 88, 1.** laeta agere **J 55, 2.** quibus rebus initio laetus fuerat **J 6, 2.** frugum pabuliq. laetus ager **H II 91.**

laevus. ad laevam **C 55, 3.** laeva moenia **H II 18.**

lamina. ferreis —is adnexuerant **H IV 58.**

lancea **C 56, 3.**

languesco. si paululum modo vos —ere viderint **C 52, 18.** se languentibus aliis inpetum facturum **C 43, 3.**

languidus labore et aestu **J 51, 3.** quos languidos socordesque pertimuerunt **H III 61, 8.** dolus nihil languidi neque remissi patiebatur **J 53, 6.**

lanio. —atus a canibus Actaeon **H II 5.** —ata navigia **H IV 22.**

lanius **H I 43.**

lapideus. —is fornicibus iuncta camera **C 55, 4.**

lapis. —dibus pugnare **J 57, 4.** —des ignem alia tela ingerunt **J 60, 6.** vineae igni aut lapidibus conrumpebantur **J 92, 6.** —dum coniectus **H III 67, 7.**

laqueus. —o gulam fregere **C 55, 5.** —eis vinciebatur saxa **J 94, 2.**

lar. nobis larem familiarem nusquam ullum esse **C 20, 11.**

- largior.** bona aliena largiri C 52, 11. ne illis sanguinem nostrum largiantur C 52, 13. neu quibus largiri insuesceret J 8, 2. inopiā minus largiri poterat C 23, 3. largiundo plebem incendere C 38, 1. — quaecumque possint parare J 13, 6. Cato nihil largiundo gloriam adeptus C 54, 3.
- largitio.** audacia avaritia largitio vigeant C 3, 3. etiamtum multis l. ignota erat J 103, 6. vidit — onem famosam impudentemque J 15, 5. — one freti J 15, 1. — onibus excita C 37, 7. — rem p. lacerari H I 48, 6.
- largitor** multarum rerum J 95, 3.
- largus.** largius suo usi C 16, 4.
- Laris** J 90, 2.
- lascivia** atq. superbia invasere J 41, 3. quos licentia atq. l. conruperat J 39, 5. dies ludum et — am ostendebat J 66, 2. — ex summa laetitia atq. — a C 31, 1.
- lassitudo.** — inem non operiri — antecapere C 13, 3. — dinem militum temptaturos J 50, 1. spes praedae amplius quam — do posse J 69, 2.
- lassus** *cf. fuit* J 53, 5.
- later.** incurvis lateribus tecta J 18, 8. clausi lateribus altis pedem H IV 64. munimenta nova ex latere H III 26.
- latitudo** declivis J 17, 4.
- Latium.** civis ex Latio *susp.* J 69, 4. per homines nominis Latini et socios Italicos J 40, 2. socii nomenq. Latinum J 43, 4. ex Latio fortissimum quemq. adire J 84, 2 *cont.* 95, 1. post defectionem sociorum et Lati H I 18. sociorum et Lati magna pars civitate — prohibentur H I 41, 12. — litterae graecae et latinae C 25, 3. J 95, 3.
- latro** C 28, 4. 59, 5. J 103, 4. H I 48, 7. II 51. IV 11. gentium H IV 61, 22.
- latrocinium.** furtum et per latrocinia ad honores nituntur J 4, 7. pugna latrocinio similis J 97, 5. genus — suetum latrocinii H II 67.
- latus.** ab latere castelli quod avorsum procliantibus erat J 93, 2. ab angulo dextri lateris H II 68. in utrumque latus equites dispertiverat J 46, 7. in dextro latere aciem instruxit J 49, 6. ab tergo aut lateribus circumveniebant J 50, 6. ab latere Mauris incurrit J 101, 8. utrimq. ex lateribus adgreditur C 60, 5. apud latera certos conlocaverat H I 53. hostes ab latere J 14, 10. Mithridates in latere vectigalium nostrorum diem circumspicit H I 48, 8.
- latus.** Sardinia in orientem latior prominet H II 2. — imperium late valuit J 5, 4. — ire J 68, 4. H I 86. — explorare omnia J 46, 6. aciem latius porrigit J 52, 6. quo fuga atq. formido latius crescerent J 55, 7.
- laudo.** suorum unumquemq. nominans laudare C 21, 4. laudare et increpare merentis J 100, 3. donatum atq. laudatum magnifice pro contione J 8, 2 *cont.* 54, 1. H III 8. qui fecere — scripsere, multi laudantur C 3, 1. illius facilitas, huius constantia laudabatur C 54, 3. sua ab aliis bene facta laudari C 8, 5. quis non factum eius laudabat C 51, 32. cuius praeter formam nihil unquam bonus laudavit C 15, 2. sententiam eius laudant C 53, 1. laudant quod suaserat H III 67, 12. laudamus divitias C 52, 22. laudando extollere J 4, 2.
- laus.** matura sunt victoria praeda laus J 85, 48. laudis avidi C 7, 6. laudibus extollere J 15, 2.
- lavo.** in villa forte lavabatur H III 65.
- laxitas** loci H IV 44.
- laxus.** laxiore imperio habere J 64, 5. laxiore agmine H III 71. Romanos laxius licentiusque futuros J 87, 4. laxiores agros H III 67, 14.
- lectus** J 71, 1.
- legatio.** Cuius legationis princeps J 16, 2. cognita legatione Sullae J 102, 15. in imperiis aut legationibus J 40, 1.
- legio** C 32, 1. 53, 3. 56, 1. 2. 57, 2. J 28, 6. 38, 6. 46, 7. 68, 2. 79, 4 (*not.*) 84, 2. 88, 1. 99, 1. 100, 4. H I 68. II 57. IV 16. V 11. i 70.
- legionarius** J 51, 3 (cohortes).
- legitimus.** imperium — um habebant C 6, 6. intra legitimos dies *susp.* C 18, 3.

lego. in Africam legantur J 21, 4. 25, 4. legat sibi J 28, 4. = **legatus** C 42, 3. 59, 4. 6. J 38, 1. 40, 4. 45, 2. 50, 1. 52, 5. 57, 2. 60, 1. 86, 1. 5. 90, 2. H I 48, 7. 84. II 28. V 8. i 84. — C 33, 1. 40, 1. 2. 6. 41, 5. 44, 2. 45, 1. 3. 4. 46, 6. 47, 1. 50, 1. 52, 36. J 13, 3. 6. 7. 9. 15, 1. 2. 16, 2. 20, 1. 5. 21, 3. 22, 1. 4. 24, 7. 25, 1. 7. 10. 11. 28, 1. 2. 29, 1. 4. 38, 1. 46, 2. 4. 7. 47, 3. 4. 62, 3. 5. 77, 1. 79, 4. 80, 4. 83, 1. 102, 2. 13. 14. 103, 3. 104, 1. 2. 4. 108, 2. 111, 1. 113, 2. H I 48, 5. 17 (legatos et decreta paratis). II 96, 2.

lego. mihi multa legenti, multa audienti C 53, 2. et acta maiorum et Graecorum militaria praecepta J 85, 12 *cont.* 13. = studio legundi (coctas) J 93, 2. = augeretur numerus lectis viris H III 67, 14. libertos suos lectos et exercitatos [in audaciam] C 50, 2. centurionis omnis lectos C 59, 3.

lenio. inopiam frumenti lenire J 91, 1. neque lenitur animus ferox J 11, 9. lenita ira H IV 6. saepius fatigatus lenitur J 111, 3. tanta vis hominis leniunda magis quam exagitanda C 48, 5. atrocitatem facti leniebant J 27, 1. Ciceronis invidiam — leniri atrocitate sceleris eorum — C 22, 3.

lenis. lenius agere J 60, 5.

leno H I 43.

Lentulus *vid.* Cornelius.

lenunculus H II 66.

leo. J 6, 1 leonem atq. alias feras — ferire.

Lepidus *vid.* Aemilius.

lepos. multae facetiae multusq. lepos inerat C 25, 5.

Leptasta H II 25.

Leptis J 19, 5. 77, 1. Leptitani J 77 *et* 79.

Leta H I 81 *et* 82.

Lethe *vid.* *ad* H I 76.

levia. levius est (verberari quam necari) C 51, 24. ad cetera quae levia sint parem animum gerant J 54, 1. tam levi copia H i 35. inperium I. J 89, 4. munimentum J 91, 2. necessitudo J 80, 6. odores H IV 60. praesidium H I 65. proelia J 87, 1. tabula H III 19. tela J 105, 1. = levius strepere J 94, 1.

levo. timidos — levare manu J 94, 2. iumenta sarcinis J 75, 3.

lex Porcia vetat C 51, 22. 1. P. aliaeque leges paratae sunt C 51, 40. cladis utriusq. non lex, verum libido finem fecit J 31, 7. 1. Licinia H I 15. legis praesidium — eripuit — restituitis C 33, 5. legis cupientissimus H i 32. legem timere — neglegere C 51, 24. — de eius reditu ferre H II 12. — de pecunia — exigunda promulgavit H IV 36. nobilitate fusa per I. Mamiliam J 65, 5. lege uti C 33, 1. neque moribus neque lege neque inperio regerantur J 18, 2 (*cont.* sine legibus, sine inperio C 6, 1). lege Sempronia provinciae decretae J 27, 3. — Gabinia se missos esse H V 10. ista frumentaria lege munia vestra pensantur H III 61, 19. aliae leges — iubent C 51, 22. te leges civem non patiuntur H I 48, 16. ex lubricine leges inperantur H I 48, 17. adversus quem neque leges neque inperia magistratum valerent J 77, 1. leges maiestas vestra — hostibus tradita sunt J 31, 9. leges iura iudicia penes paucos J 31, 20 *cont.* H I 41, 13. legum cultusque pleraque Sidonica J 78, 4. arma legum atq. libertatis subvertundae H I 48, 10. ne cui nisi legibus pareremus H I 41, 4. adnute legibus inpositis H I 41, 24. eis utendum quae legibus comparata sunt C 51, 8. quibus legibus exilium permissum est C 51, 40. legibus ambitus interrogatus C 18, 2 *cont.* 31, 4 (lege Plantia). ius — apud eos non legibus magis quam natura valebat C 9, 1.

liber. ex libris Sibyllinis portendi C 47, 2. ex I. Punicis interpretatum est J 17, 7.

liber. servo — libero C 30, 1. dominari — vos liberi esse J 31, 23. optimo iure liberi agere H I 41, 2. liberum corpus habere C 33, 1. Cre-

tensis solos omnium liberos H IV 61, 10. reges atq. populos liberos J 31, 9. genus sine legibus sine imperio liberum atq. solutum C 6, 1. in liberis custodiis habere C 47, 3. libera a patribus auctoribus suffragia H III 61, 15. animus a spe metu partibus rei p. liber C 4, 2. — in consulendo liber C 51, 21. parum libero ore locutus J 95, 2. = liberius altiusq. processi J 4, 9.

liberalis pecuniae C 7, 6. ex sociorum fortunis C 52, 12. liberalibus verbis permulcti sunt H IV 6. exercitum nimis liberaliter habuerat C 11, 5. eos adcurate et liberaliter habuit J 103, 5.

liberalitas Orestillae — persolvit C 35, 3. Caesar privatim egregia liberalitate — magnam pecuniam debebat C 49, 3. bona aliena largiri liberalitas — vocatur C 52, 11.

liberi. viro liberis fortunata C 25, 2. miserari parvos liberos C 31, 3 *cont.* J 6, 2. 41, 8. per liberos tuos rogatus C 35, 6 *cont.* J 14, 25. divelli liberos a parentum complexu C 51, 9. pro patria pro liberis certare C 59, 5. eodem cultu quo liberos habuit J 6, 3. parem cum liberis J 14, 9. liberos si genuissem J 10, 1. suae liberorumque aetatis J 6, 3 *cont.* 46, 2. 47, 3. 62, 1. liberorum paenuria J 22, 2. cum liberis J 76, 1. liberos quam optumos voluisse J 85, 16. parens liberis optavit uti — exigenter J 85, 49. coniuges et liberos Lepido permittetis H I 48, 19. liberis eius avunculus erat H I 94. liberos suos populus ad bellum misit H II 96, 2. liberos parentisq. in muris locaverant H i 39.

libero. dum ea res civitatem aere alieno liberaret C 40, 4.

libertas. illa, quam saepe optastis, libertas — in oculis sita C 20, 14. lib. et anima nostra in dubio est C 52, 6. quid aliud defensum nisi l. et suae cuique sedes, neu cui nisi legibus pareremus H I 41, 4. periculosa l. potior quieto servitio H I 41, 27. sin li. et verâ magis placent H I 48, 20. certamen **libertatis** H I 7. libertatis curam habere J 31, 16. — — eximere H I 41, 1. quorum ius —tis inminutum C 37, 9. — vindices H III 61, 22. regium imperium initio conservandae —tis fuerat C 6, 7. exercitum l. opprimundae habet H I 48, 3. 6 (arma). arma legum atq. lib. subvortundae H I 48, 10. —tis insueti H I 115. — memores H III 61, 14. **libertati** timere J 39, 1. rem p. praedae, non —ti repetitam H I 36. tribunicia potestas telum — libertati paratum H III 61, 12. abunde **libertatem** rati H III 61, 26. qua capessundam arbitrator libertatem H III 61, 2. servo praemium decrevere l. C 30, 6. ne l. suam desererent J 30, 3. l., quae mihi a parente meo tradita est, experiar J 31, 5. quin qui plus posset defessus — imperium atq. l. extorqueret C 39, 4. decus atq. l. suam potentiae paucorum gratificari J 3, 4. petimus l., quam nemo bonus nisi cum anima amisit C 33, 4. vos l. — in dextris vestris portare C 58, 8. l. repetere H III 61, 28. *pass.* H I 41, 6. l. per manus retinendam J 31, 22. l. patriam parentisq. armis tegere C 6, 5 *cont.* J 87, 2. pauci l. pars magna iustos dominos volunt H IV 61, 18. l. in lubricum vortere J 41, 5. vindicare plebem in libertatem J 42, 1 *cont.* C 20, 6. adepta **libertate** quantum civitas creverit C 7, 3. quies et otium cum l. H I 41, 9. cuius de libertate ingeni diximus J 30, 3. de l. po. Romani nihil pactum H I 20. in l. aetatem acturos J 56, 4. pro l. certare C 58, 11 *cont.* H III 61, 4. — — niti J 31, 17.

libertus C 50, 1. 2. 59, 3.

Libus J 18. Hercules Libus J 89, 4.

licentia alia aliis est C 51, 12. in maxuma fortuna minuma licentia C 51, 13. paulatim crevit C 51, 30. ne polluta l. invidiam adcenderet J 15, 5. quos l. atq. lascivia conruperat J 39, 5. necis civium et vitae l. H I 41, 13. licentiam in vos auctum atq. adiutum properatis H III 61, 16. nihil praeter iniuriarum licentiam eripiebant C 12, 4. J 31, 22 (faciundi). agundarum rerum — —am ipsis permittit J 103, 3. —am scelerum quasi — contactu ad integros procedere H I 48, 9. per —am inolescere animum C 6, 7. luxu atq. licentia carendum H I 48, 11. cetera ex l. — in tempus arsere H III 61, 12.

licet. quam veram licet cognoscas C 35, 2. vel bello vel pace clarum

feri licet C 3, 1. an quoquam mihi adire licet J 14, 17. quo facilius sociorum iniurias curare licet J 14, 19. neque vivere lubet neque mori licet sine dedecore J 14, 24. in victoria vel ignavis gloriari licet J 53, 8. incipere (bellum) cuivis licere J 83, 1. meamet facta mihi dicere licet J 85, 24. id adeo experiri licet J 110, 4. quam captum ire licet H I 41, 20. tibi perpetua pace frui licet H IV 61, 2. cui ne mortem quidem honestam sperare licet H II 41, 2. quia huc ire licet atq. illuc H III 61, 26. quando per illam licet festina J 102, 9 *cont.* 14 (— si per Marium liceret). ut si liceat avidius fecerit H I 41, 19. liceatne tum pacem agere H IV 61, 1. quas honeste habere licebat C 13, 2. omnia quae licebat reliquere J 85, 38. diem, ante quam sine fraude liceret ab armis discedere C 36, 2. si — liceret J 102, 14. neque cuiquam nostrum licuit lege uti C 33, 1. licuit vobis in exilio aetatem agere C 58, 13. cui licuerit in regno manere J 14, 20. neque illis diutius victoria uti licuisset, quin — C 39, 4. = *licentius*. quo res communis licentius gereretur J 103, 2. Romanos laxius licentiusq. futuros J 87, 4.

Licinius. lex Licinia H I 15. = M. Licinius Crassus C 17. 19. 47. 48. H IV 15. 33. 34. = P. Licinius Lucullus J 37, 1. L. Licinius Lucullus H III 17—35. IV 43 *sq.* = G. Licinius Murena C 42. = G. Licinius Macer H III 61.

lictor proxumus Iugurthae J 12, 3.

ligneus. vasa — lignea J 75, 4.

Ligus mulier H II 8. Ligurum cohors J 38. 100. Ligus quidam ex cohortibus auxiliariis miles gregarius J 93, 2 *sqq. cont.* H i 54.

Limetanus *vid.* Mamilius.

limosus. planities limosa J 37, 4.

linus. saxa linum trahunt J 78, 2.

lingua. quos (manus —) lingua periurio — alebat C 14, 3. fiducia augeri nostris coepit et promi lingua H III 67, 11. Eius civitatis lingua modo convorsa J 78, 4. ignara lingua commercio prohibebat J 18, 6. omittendum morem inipigrae linguae H III 61, 14. neque moderari linguam J 82, 2. aliud in lingua promptum habere C 10, 5. 1. quam manu promptior J 44, 1. neque animo neque l. competere H I 88. l. et corpore percitum H II 35. barbara lingua Mauros pro Medis adpellantes J 18, 10. lingua (*mea*) — usi sunt H II 41, 4. hi — dissimili lingua C 6, 2.

linteus. operimenta lintea H IV 59.

litterae — Faesulis adlatae C 30, 1. J 71, 1. 4. litteris — cognitio J 73, 3. — as Volturcio ad Catilinam dat C 44, 4. optumo cuique mittit C 34, 2. ad Ing. J 25, 5. 70, 5. quae de Metello et Mario missae erant J 73, 3. perlectis litteris C 47, 3. — as in senatu recitavit C 30, 1 *cont.* 34, 3. J 24, 1. 25, 1. litteras nomine Catilinae sibi redditas C 34, 3. quas Micipsaes redderet J 9, 1. Earum exemplum infra scriptum C 34, 3. 44, 4. quarum sententia haec fuit J 24, 1. cum litteris — eum dimisit J 9, 1. serinium cum litteris C 46, 6. interrogatus de litteris C 47, 1. ex litteris inperatoris cognovit J 9, 3. per litteras Roma certior fit J 82, 2. — a Mario petivit J 105, 1. — — numeri eorum gnarus H I 70. coarguunt praeter litteras sermonibus C 47, 2. = neque litteras Graecas didici J 85, 32. quae illi litteris, ea ego militando didici J 85, 13. litteris Graecis et Latinis docta C 25, 2. — — iuxta atq. doctissime eruditus J 95, 3.

littus. gregem prope littora regebat H II 8. littora Italiae propinqua firmavit H IV 10. ad Tauromenitana littora H IV 22.

lixa J 44, 5. 45, 2.

loco. dolia sub trabes locata H IV 8. castra locata J 100, 3. ibi praedam captivosq. et impedimenta locaverat J 81, 2. ubi stipendium et conmeatum locaverat J 90, 2. cohortis in fronte, ceterum exercitum in subsidiis locat C 59, 5. equitatum omnem in cornibus J 49, 6. primos et extremos cum manipulis — tribunos locaverat J 100, 2. qui in proximo locati fuerant J 59, 1. alios super vallum [in munimentis] locare J 100, 4.

tensis solos omnium liberos H IV 61, 10. reges atq. populos liberos J 31, 9. genus sine legibus sine imperio liberum atq. solutum C 6, 1. in liberis custodiis habere C 47, 3. libera a patribus auctoribus suffragia H III 61, 15. animus a spe metu partibus rei p. liber C 4, 2. — in consulendo liber C 51, 21. parum libero ore locutus J 95, 2. = liberius altiusq. processu J 4, 9.

liberalis pecuniae C 7, 6. ex sociorum fortunis C 52, 12. liberalibus verbis permulcti sunt H IV 6. exercitum nimis liberaliter habuerat C 11, 5. eos adcurate et liberaliter habuit J 103, 5.

liberalitas Orestillae — persolvit C 35, 3. Caesar privatim egregia liberalitate — magnam pecuniam debebat C 49, 3. bona aliena largiri liberalitas — vocatur C 52, 11.

liberi. viro liberis fortunata C 25, 2. miserari parvos liberos C 31, 3 *cont.* J 6, 2. 41, 8. per liberos tuos rogatus C 35, 6 *cont.* J 14, 25. divelli liberos a parentum complexu C 51, 9. pro patria pro liberis certare C 59, 5. eodem cultu quo liberos habuit J 6, 3. parem cum liberis J 14, 9. liberos si genuissem J 10, 1. suae liberorumque aetatis J 6, 3 *cont.* 46, 2. 47, 3. 62, 1. liberorum paenuria J 22, 2. cum liberis J 76, 1. liberos quam optumos voluisse J 85, 16. parens liberis optavit uti — exigerent J 85, 49. coniuges et liberos Lepido permittetis H I 48, 19. liberis eius avunculus erat H I 94. liberos suos populus ad bellum misit H II 90, 2. liberos parentisq. in muris locaverant H i 39.

libero. dum ea res civitatem aere alieno liberaret C 40, 4.

libertas. illa, quam saepe optastis, libertas — in oculis sita C 20, 14. lib. et anima nostra in dubio est C 52, 6. quid aliud defensum nisi l. et suae cuique sedes, neu cui nisi legibus pareremus H I 41, 4. periculosa l. potior quieto servitio H I 41, 27. sin li. et verâ magis placent H I 48, 20. certamen **libertatis** H I 7. libertatis curam habere J 31, 16. — — eximere H I 41, 1. quorum ius —tis inminutum C 37, 9. — vindices H III 61, 22. regium imperium initio conservandae —tis fuerat C 6, 7. exercitum l. obprimundae habet H I 48, 3. 6 (arma). arma legum atq. lib. subvortundae H I 48, 10. —tis insueti H I 115. — memores H III 61, 14. **libertati** timere J 39, 1. rem p. praedae, non —ti repetitam H I 36. tribunicia potestas telum — libertati paratum H III 61, 12. abunde **libertatem** rati H III 61, 26. qua capessundam arbitror libertatem H III 61, 2. servo praemium decrevere l. C 30, 6. ne l. suam desererent J 30, 3. l., quae mihi a parente meo tradita est, experiar J 31, 5. quin qui plus posset defessis — imperium atq. l. extorqueret C 39, 4. decus atq. l. suam potentiae paucorum gratificari J 3, 4. petimus l., quam nemo bonus nisi cum anima amisit C 33, 4. vos l. — in dextris vestris portare C 58, 8. l. repetere H III 61, 28. *pass.* H I 41, 6. l. per manus retinendam J 31, 22. l. patriam parentisq. armis tegere C 6, 5 *cont.* J 87, 2. pauci l. pars magna iustos dominos volunt H IV 61, 18. l. in lubricum vortere J 41, 5. vindicare plebem in libertatem J 42, 1 *cont.* C 20, 6. adepta **libertate** quantum civitas creverit C 7, 3. quies et otium cum l. H I 41, 9. cuius de libertate ingeni diximus J 30, 3. de l. po. Romani nihil pactum H I 20. in l. aetatem acturos J 56, 4. pro l. certare C 58, 11 *cont.* H III 61, 4. — — niti J 31, 17.

libertus C 50, 1. 2. 59, 3.

Libus J 18. Hercules Libus J 89, 4.

licentia alia aliis est C 51, 12. in maxuma fortuna minuma licentia C 51, 13. paulatim crevit C 51, 30. ne polluta l. invidiam addenderet J 15, 5. quos l. atq. lascivia conruperat J 39, 5. necis civium et vitae l. H I 41, 13. licentiam in vos auctum atq. adiutum properatis H III 61, 16. nihil praeter iniuriarum licentiam eripiebant C 12, 4. J 31, 22 (faciundi). agundarum rerum — —am ipsis permittit J 103, 3. —am scelus quasi — contactu ad integros procedere H I 48, 9. per —am inolescere animum C 6, 7. luxu atq. licentia carendum H I 48, 11. cetera ex l. — in tempus arsere H III 61, 12.

licet. quam veram licet cognoscas C 35, 2. vel bello vel pace clarum

feri licet C 3, 1. an quoquam mihi adire licet J 14, 17. quo facilius sociorum iniurias curare licet J 14, 19. neque vivere lubet neque mori licet sine dedecore J 14, 24. in victoria vel ignavis gloriari licet J 53, 8. incipere (bellum) cuivis licere J 83, 1. meamet facta mihi dicere licet J 85, 24. id adeo experiri licet J 110, 4. — quam captum ire licet H I 41, 20. tibi perpetua pace frui licet H IV 61, 2. cui ne mortem quidem honestam sperare licet H II 41, 2. quia huc ire licet atq. illuc H III 61, 26. quando per illam licet festina J 102, 9 *cont.* 14 (— si per Marium liceret). ut si liceat avidius fecerit H I 41, 19. liceatne tum pacem agere H IV 61, 1. quas honeste habere licebat C 13, 2. omnia quae licebat relinquere J 85, 38. diem, ante quam sine fraude liceret ab armis discedere C 36, 2. si — liceret J 102, 14. neque cuiquam nostrum licuit lege uti C 33, 1. licuit vobis in exilio aetatem agere C 58, 13. cui licuerit in regno manere J 14, 20. neque illis diutius victoria uti licuisset, quin — C 39, 4. = *licentius*. quo res communis licentius gereretur J 108, 2. Romanos laxius licentiusq. futuros J 87, 4.

Licinius. lex Licinia H I 15. = M. Licinius Crassus C 17. 19. 47. 48. H IV 15. 33. 34. = P. Licinius Lucullus J 37, 1. L. Licinius Lucullus H III 17—35. IV 43 *sq.* = G. Licinius Murena C 42. = G. Licinius Macer H III 61.

licter proxumus Iugurthae J 12, 3.

ligneus. vasa — lignea J 75, 4.

Ligus mulier H II 8. Ligurum cohors J 38. 100. Ligus quidam ex cohortibus auxiliariis miles gregarius J 93, 2 *sq. cont.* H i 54.

Limetanus *vid.* Mamilius.

limosus. planities limosa J 37, 4.

limus. saxa limum trahunt J 78, 2.

lingua. quos (manus —) lingua periurio — alebat C 14, 3. fiducia augeri nostris coepit et promi lingua H III 67, 11. Eius civitatis lingua modo convorsa J 78, 4. ignara lingua commercio prohibebat J 18, 6. omittendum morem impigrae linguae H III 61, 14. neque moderari linguam J 82, 2. aliud in lingua promptum habere C 10, 5. 1. quam manu promptior J 44, 1. neque animo neque 1. competere H I 88. 1. et corpore percitum H II 35. barbara lingua Mauros pro Medis adpellantes J 18, 10. lingua (*mea*) — usi sunt H II 41, 4. hi — dissimili lingua C 6, 2.

linteus. operimenta lintea H IV 59.

litterae — Faesulis adlatae C 30, 1. J 71, 1. 4. litteris — cognitiss J 73, 3. — as Volturcio ad Catilinam dat C 44, 4. optumo cuique mittit C 34, 2. ad Iug. J 25, 5. 70, 5. quae de Metello et Mario missae erant J 73, 3. perlectis litteris C 47, 3. — as in senatu recitavit C 30, 1 *cont.* 34, 3. J 24, 1. 25, 1. litteras nomine Catilinae sibi redditas C 34, 3. quas Micipsae redderet J 9, 1. Earum exemplum infra scriptum C 34, 3. 44, 4. quarum sententia haec fuit J 24, 1. cum litteris — eum dimisit J 9, 1. scrinium cum litteris C 46, 6. interrogatus de litteris C 47, 1. ex litteris inperatoris cognovit J 9, 3. per litteras Roma certior fit J 82, 2. — — a Mario petivit J 105, 1. — — numeri eorum gnarus H I 70. coarguunt praeter litteras sermonibus C 47, 2. = neque litteras Graecas didici J 85, 32. quae illi litteris, ea ego militando didici J 85, 13. litteris Graecis et Latinis docta C 25, 2. — — iuxta atq. doctissime eruditus J 95, 3.

littus. gregem prope littora regebat H II 8. littora Italiae propinqua firmavit H IV 10. ad Tauromenitana littora H IV 22.

liza J 44, 5. 45, 2.

loco. dolia sub trabes locata H IV 8. castra locata J 106, 3. ibi praedam captivosq. et impedimenta locaverat J 81, 2. ubi stipendium et conneatium locaverat J 90, 2. cohortis in fronte, ceterum exercitum in subsidiis locat C 59, 5. equitatum omnem in cornibus J 49, 6. primos et extremos cum manipulis — tribunos locaverat J 100, 2. qui in proximo locati fuerant J 59, 1. alios super vallum [in munimentis] locare J 100, 4.

liberos parentisq. in muris locaverant H i 39. stationes locatae pro castris H i 43. apud Praeneste locatus H i 25.

locuples. sese praeda locupletem fore J 84, 4. milites modesto imperio habiti simul et locupletes J 92, 2. proscriptiones locupletium C 21, 2. uti quisq. locupletissimus H i 10.

locus. est in carcere locus C 55, 3. Catabathmon qui locus Aegyptum — dividit J 19, 3. talibus non locus ullus asper aut arduus C 7, 5. Iugurthae oportunus J 91, 7. aggeribus inportunus J 92, 7. neque locus neque amicus quisquam teget C 58, 10. quae locus praebebat J 67, 1. si quos locus aut casus coniunxerat J 97, 5. eam rem locus admonuit J 79, 1. uti suis receptui locus esset J 98, 3. ultra neque gaudio neque curae locus est C 51, 20. si peccato locus esset C 52, 35 (*vid. infra acc.*). loci angustiae C 58, 20. difficultas J 98, 5. facies C 55, 4. J 78, 3 (—orum). ingenium H III 18. iniquitas J 92, 9. insolentia J 50, 6. laxitas H IV 44. natura J 23, 1. 49, 5. oportunitas J 37, 4. 47, 2. 48, 2. gnarus H III 69. ignarus J 12, 3. ad id loci venire C 45, 3. J 75, 7. is ad id locorum talis vir J 63, 6. post id locorum J 77, 2. post ea loci J 102, 7. neque loco neque homini cuiq. satis credere C 31, 2 *conl.* J 72, 2. quem **locum** Catabathmon adpellant J 17, 4. arae, quem locum — finem habuere J 19, 3. locum castris antecapere J 50, 1. quem quisque locum vivos pugnando ceperat C 61, 2. locum cepere editiorem J 58, 3. H i 98. quem locum Marius capere intendit J 92, 6. conloquio diem l. delegeret J 108, 2. locum uti desererent J 38, 3. — mutare J 44, 4. — ubi praesto fuerint praedicat J 75, 5. suis omnia provisa — locum superiorem J 49, 2. tempus aut locum pugnae quaerere J 55, 8. — insidiis temptari J 46, 6. locum editum H III 70. locum introeundi hostibus dedit J 38, 6. — invadendi quaerere J 85, 5. ad locum pergit J 94, 1. in eum locum Lentulus demissus est C 55, 5. in locum aecum deducit C 59, 1. J 52, 5. — tumultus pervenit J 91, 3. — — ambobus placitum conveniunt J 81, 1. quem in locum vellent processuros J 79, 8. non ultra contentis locum memores libertatis H III 61, 14. **loco** cedebant H i 56. — pulsus C 9, 4. loco munitae urbes J 61, 1 *conl.* 76, 2. viris aut loco opportunissimae J 88, 4. loco summo potitur H IV 56 *conl.* locis multis J 92, 4. loco amisso J 52, 4. tempore et loco constituto J 113, 2. loco suo pugnam facere J 61, 1. — alio atque alio noctu requiescere J 72, 2. neque alio loco de Sulla dicturum J 95, 2. natus haut obscuro loco C 23, 1. loco humili Picens H IV 25. vos mihi cognatorum loco ducere J 14, 1. praedae loco habiti H i 48, 5. multi ex loco servi H III 67, 17. in loco manentes J 101, 4. in eo loco — ilex — coaluerat J 93, 4. — — aras consecraverit J 79, 10. quo in loco inter se obvii fuissent J 79, 4. in ullo loco amplius moratus J 76, 1. in adverso loco victor tamen virtute fuisset J 55, 1. quo [in] loco res nostrae sint C 58, 5. pro loco exercitum instruit C 59, 1. pro tempore atq. loco paratis omnibus J 57, 2. pro re atque loco paulatim procedere J 50, 2. **loca** amoena voluptaria C 11, 5. exusta solis ardoribus J 19, 6. arida atq. vasta J 75, 2. Inter illos et frequentem Numidiam multi vastique loci erant J 78, 5. **locorum** asperitas J 75, 10. 89, 4. egestas H III 52. gnaritas H III 68. peritia J 46, 8. pergnari H IV 1. sciens J 85, 46. 97, 3. Capsam aliosque **locos** munitos amiserat J 97, 1. locos suos communire J 66, 1. proximos nostro mari locos occupavere J 18, 4. omnia — locos tempora — industria vicerat J 76, 1. in eos locos venisse J 78, 1. in locos difficilis abeunt J 87, 4. Romae per omnis locos et conventus de facto consulis agitari J 30, 1. **loca** pleraque hostiliter adcedit J 20, 3. — sua defendere nequiverat J 54, 8. — proxima tribunis dispertit J 59, 1. — atq. tempora cuncta explorat J 35, 5. — taetra inculta, foeda atque formidulosa habere C 52, 13. — oportuna duodecim urbis incenderent C 43, 2. — — armatis obsidere C 27, 2. — alia deinde alia petiverant J 48, 7. — ea possedere quae — Numidia adpellatur J 18, 11. — addita scrutari J 12, 5. — cetera usq. ad Mauretaniam Numidae tenent J 19, 4. proximi

loca hostium H IV 66. in Apuliam circumq. ea loca missi C 30, 3. in loca propinqua thesauris concessere J 12, 2. — — munita contulerant J 90, 1. — — occulta discedit J 56, 3. — — Numidia opulentissima pergit J 54, 6. se praemisisse — item alios in alia loca oportuna C 27, 4. in loca sola proficiscitur J 103, 1. — — saltuosa et natura munita se receperat J 54, 3 *cont.* 58, 6. per saltuosa loca — ductare J 38, 1. per loca aequalia et nuda gignentium ventus harenam excitavit J 79, 6. vastis omnibus circum locis H IV 61, 15. multitudinem artis locis pugna prohibuere H IV 61, 15. locis superioribus circumventam planitiem J 68, 2. locis aequioribus — sequebatur C 57, 4. alia aliis locis proelia facere J 87, 1. locis duobus haut longe inter se castra faciebant J 55, 6. — — ex copia maxime idoneis vineas agere J 76, 3. — omnibus trepidare J 38, 5. obpugnare aut parare J 60, 1. pugnandi copiam facere J 82, 1. Romanorum ordines conturbare J 50, 4. meque vosque male dictis lacerant J 85, 26. — oportunis arma parare C 24, 2. — superioribus consederat J 51, 3. ex editoribus locis J 98, 7. quibus in locis — hostium copias — fuderit C 7, 5. diutius in his locis esse C 58, 6. in alienis (locis) bellum gerere J 54, 8. exercitum in eisd. locis operiri iubet J 54, 9. solet in illis locis tempestas haut secus atque in mari retinere J 79, 6.

Lollius. M. Lollius Palicanus H IV 25.

longineus. fugam in Oceani longinqua H I 61.

Longinus *vid.* Cassius.

longus. memoriam nostri quam maxime longam efficere C 1, 3. — a spes auxiliorum H i 3. longissimo aevo H i 78. = **longe** a continenti H III 57. 1. a suis repertus est C 61, 4. non. 1. a moenibus aliquot fontes erant J 89, 2. Erat haut longe ab J 47, 1. 92, 5. haut l. a mari consedit J 21, 2. duobus locis haut l. inter se castra faciebant J 55, 6. haut l. ab oppido Cirta — sese ostendunt J 101, 1. quod tempus haut l. aberat J 36, 1. longe alia C 52, 2. — aliter J 7, 3. 11, 1. 1. divorsas C 34, 3. 1. saevior H III 61, 10. 1. maxima J 9, 2. = ea res longius nos ab incepto traheret C 7, 7. neque suos — ius abire sinunt J 98, 5. — ius euntes H IV 52. neque urbem longius tueri poterat C 29, 1.

loquax magis quam facundus H IV 25.

loquor. ficta locutum J 11, 1. pauca praesenti consilio locutus de invidia — atque ut — J 29, 5. — de re p. loquar J 85, 44. — coram Aspare locutum J 109, 1. quid de Statilio — loquar C 52, 4. huiusce modi verba locutus est C 50, 5 *cont.* J 102, 4. Sic locutus J 9, 2. hoc modo locutum J 13, 9. apud negotiatores criminosae simul et magnifice de bello loqui J 64, 5. parum libero ore locutus J 95, 2. latine — apud Numantiam loqui didicerat J 101, 6. de tribunicia potestate loqui ausus H III 61, 8. finem loquendi fecit J 15, 1.

lubet. quidquid animo lubet, sume utere J 110, 4. mihi — forte lubuit adtendere C 53, 2. quae mihi lubet confiteri J 85, 39. nunc neque vivere lubet neque mori licet sine dedecore J 14, 24. regno uti lubet consulite J 24, 10. sicuti regi lubuerat pax convenit J 38, 10. uti cuiq. lubebat ab signis aberat J 44, 5. cuius rei lubet simulator C 5, 4. inpune quae lubet facere J 31, 26. = ex eis Bocchus **lubens** accepit J 104, 3.

lubidosus. bonos et malos lubidinosae occidere C 51, 30.

lubido. quibus lubido atq. luxuria ex rapinis nihil reliqui fecerant C 28, 4. utriusq. cladis non lex, verum l. eorum finem fecit J 31, 7. quae bellum atq. l. victorum fert C 21, 2. l. stupri ganeae ceteriq. cultus non minor incesserat C 13, 3. pro continetia l. invasit C 2, 5. hunc maxima l. invaserat rei p. capiundae C 5, 6. quem tanta l. extinguendi me invasit J 24, 2. tanta l. cum Mario eundi plerosq. invaserat J 84, 3. fortunae lubido gentibus moderatur C 51, 25. si l. possidet ea dominatur, animus nihil valet C 51, 3. l. advorsum nos suavit J 108, 3. uti cuiusq. lubido erat J 86, 2. tanta l. in partibus erat J 40, 3. quem inbonesta et perniciose lubido tenet — gratificari J 3, 4. lubidinis et divitiarum victor J 63, 2. homines effrena-

tae —inis in utroq. sexu H IV 53. nemo **lubidini** et usui simul paruit C 51, 2. alterius —ini male facta condonare C 52, 8. animus neque delicto neque l. obnoxius C 52, 21. cibus — non lubidini neque luxuriae erat J 89, 8. **lubidinem** dominandi caussam belli habere C 2, 2 *cont.* J 81, 1. —inem in armis habebant C 7, 4. quae contra —inem animi recte fecere C 51, 4. libertatem in —inem vortere J 41, 5. **lubidine** sic addensa C 25, 3. metu atq. lubidine divorsus agitabatur J 25, 2. pernitiōsa —ine paulisper usus J 1, 4. summa —ine divitias vincere nequeunt C 20, 12. a consueta l. animum continuit J 15, 5. ex lubidine magis quam ex vero celebrat obscuratq. C 8, 1. quaestio exercita ex rumore et l. plebei J 40, 5. victoria ex l. sua usa J 42, 4. bellum nisi ex illius l. geri non posse J 54, 5. ex l. leges inperantur H I 48, 17. animus haut facile **lubidinibus** carebat C 13, 5.

Lucania H IV 1, 2. **Lucanus.** ad Naris Lucanas H III 67, 4. ager **Lucanus** H III 69.

luctuosus. —a victoria C 58, 21.

luctus. varie laetitia maeror, luctus atq. gaudium agitabantur C 61, 9. armis cadaveribus, cruore atq. luctu omnia compleri C 51, 9. luctu atq. caede omnia complentur J 92, 3. cum maerore atq. luctu — vitam exigunt J 14, 15. in luctu atq. miseriis C 51, 20.

luculentus. orationem —am C 31, 6.

Lucullus *vid.* Licinius.

ludibrium. quibus — videntur —o fuisse divitiae C 13, 2. ubi alienae superbiae —o fueris C 20, 9. quam —o fueritis superbiae paucorum J 31, 2. populus —o habitus J 34, 2.

ludificor. mora consulem ludificari J 36, 2 (*libri* —are). ludificati incerto proelio J 50, 4.

ludus. dies ludum atq. lasciviam ostentabat J 66, 2. ludi Apollinis Circenses H II 90.

luguber. nuntiis lugubribus H I 98.

lumen. maiorum gloria posteris quasi lumen est J 85, 23. nubes foedare lumen H I 104. obscuro etiamtum lumine J 21, 2. incerto — H IV 15.

luna. tertia luna erat *rest. pro* tunc H III 15.

Lusitania H I 67.

Lutatius. Lutatorum gens H I 41, 3. Q. Lutatius Catulus C 35. 49 *in.* H V 15. III 61, 10. I 44. 48, 6. 19. 22.

lux ubi adventabat J 99, 1. ante lucis adventum J 91, 3. multa iam luce H III 67, 7. prima 14. prima cum luce H III 67, 20. **lucēs** H I 116.

luxuria atq. avaritia C 5, 8. 12, 2. 52, 7. 22. **lubido** atq. l. C 28, 4. l. et ignavia J 85, 43. instrumenta luxuriae C 25, 2. luxuriae modum fecerat C 24, 3. tempus concedere J 61, 3. cibus non lubidini neque luxuriae erat J 89, 6. luxuria atq. inopia praeceps abierat C 25, 4.

luxuriosus. otio —o esse J 95, 3. = exercitum **luxuriose** habuerat C 11, 5.

luxus. non se luxu (*sic nonnulli libri*) neque inertiae conrumpendum dedit J 6, 1. per luxum atq. ignaviam aetatem agunt J 2, 4. ea omnia luxu antecapere C 13, 3. luxu atq. licentia carendum H I 48, 11. luxu atq. desidia civitas corrupta C 53, 5. l. atq. avaritia iuventus corrupta H I 12.

luxus. luxu pede H V 2.

Lycaonia H V 10.

Lycia H II 32.

Macedonia J 35, 3. H II 41, 7. rex Macedonum Philippus H IV 61, 5 *sqq.* bellum Persi Macedonicum H I 6 *cont.* C 51, 5.

machina. —is omnium generum Cirtam adgreditur J 21, 3.

machinatio *susp.* J 92, 7.

machinor. consulibus — pernitentem machinabantur C 18, 7. cum machinato strepitu tonitruum H II 23, 3. indicium illud a P. Antonio machinatum C 48, 7. regis cura machinata fames H III 34.

mador. ne munimenta madore infirmarentur H III 26.

Maecenas H III 4.

maeror. laetitia maeror — agitabantur C 61, 9. cum maerore atq. luctu vitam exigunt J 14, 15. metus atq. maeror civitatem invasere J 39, 1.

maestus paulisper ex conspectu abit J 68, 1.

magis. primo magis ambitio quam avaritia animos hominum exercebat C 11, 1. res tempus — magis quam oratio mea hortantur C 20, 15. prohibendo magis quam vindicando exercitum confirmavit J 45, 3. igni magis quam praeda ager vastabatur J 55, 5. magis opere quam natura munitum J 57, 1. siti magis quam alia re accenditur J 89, 5 *cont.* 90, 1. 92, 2. illa quam haec tempora magis placent J 31, 20 (*cont.* si libertas et vera magis placent H I 48, 20). quae negotia multo magis, quam — proelium terrebant J 54, 7. omnia magis quam — J 58, 1. cunctas res ex lubricitate magis quam ex vero celebrat obscuratq. C 8, 1 *cont.* 9, 5. 14, 7 (quam quod — foret). 20, 17. 48, 2. 51, 5. 52, 3. J 1, 5 (neque regerentur magis quam regerent casus). 8, 1. 14, 22. 15, 1. 20, 2. 5. 31, 18. 35, 7. 9. 40, 3. 66, 2. 73, 4. 54, 3 *cont.* H II 80. J 82, 3. 97, 5. 100, 5. 111, 1. H I 41, 1. 48, 3. 17. IV 25. 61, 13. i 39. 95. quam ex fortissimis magis quam familiarissimis paraverat J 98, 1. magis dandis quam accipiendis beneficiis amicitias parabant C 6, 5 *cont.* 10, 5. 17, 5. 48, 5. 51, 6. 7. J 1, 2. 4, 4. 14, 5. 74, 3. 85, 46 (magis strenuus quam felix). 101, 7. 108, 3. dignitati quam irae magis consulens J 33, 3. ius non legibus magis quam natura valebat C 9, 1 *cont.* J 61, 1. 36, 3. 98, 1. specie **magis** quam usu **potiorem** J 16, 5. quo minus petebat gloriam, eo magis illa sequebatur C 54, 5. quo clarior eo magis anxius erat J 55, 4. statui perscribere eo magis quod — C 4, 2 *cont.* J 22, 1. si — non timet, eo magis refert me mihi timere C 52, 16. eoque magis properaret C 48, 4. neque — eo magis honesti sunt J 3, 1. neque eo magis cupido Iugurthae minuebatur J 20, 6. quo magis properandum est C 52, 35. quo magis admiranda est J 2, 4. vine corporis an virtute animi res militaris magis procederet C 1, 5. pigeat an pudeat magis J 95, 3. dein largiundo magis incendere C 38, 1. nobilitas factione magis pollebat J 41, 6. milites religione pluvia magis usi J 75, 9. animi imperio, corporis servitio magis utimur C 1, 2. in dies magis C 20, 6. H III 61, 28. magis magisque in dies C 5, 7. J 7, 6. magis magisque J 6, 2. 53, 1. se extollere magis magisque ingenium in promptu habere C 7, 1. quo omnia industria magis magisque in aperto sint J 5, 3. in laxiores agros magisque pecuarios H III 67, 14. maiora et magis aspera J 89, 3. quo inter se magis fidi forent C 22, 2. quae — velle manifesta magis ex illo habere J 33, 4. Persae intra Oceanum magis J 18, 5 *cont.* 9. — nomen sibi addidere, magis ei qui — processerant J 18, 12. neque ultum hortor, magis ut requiem capiat H III 61, 17 *cont.* J 85, 49. 96, 2. nihil dolo factum ac magis calliditate Iugurthae J 107, 3. quos prohibere magis decebat H I 48, 1.

magistratus. inani specie magistratus H III 61, 3. ea potestas — magistratui maxuma permittitur C 29, 3. **magistratum** continuare J 37, 2. ingredi J 43, 3. alium post alium ab eo sibi peperit J 63, 5. maiores — patricium magistratum — paravere H III 61, 15. abdicato magistratu C 47, 3. quo plebem in magistratu placidius tractarent C 39, 2. **magistratus** et imperia J 3, 1. minores magistratus praecessent C 30, 7. seditiosi J 73, 5. **magistratum** insignia C 51, 38. imperia J 77, 1. avaritia C 40, 3. J 43, 5. superbia C 33, 3. inperatorum atq. m. vitia C 53, 5. dono dantur in provincias magistratibus H III 61, 27. **magistratus** adeptus sum J 4, 4. polliceri — us sacerdotia rapinas C 21, 2. — us provincias tenere C 39, 2 *cont.* J 41, 7. alios magistratus plebes, consulatum nobilitas per manus tradebat J 63, 6. Romam ad — us rogandos profiscitur J 29, 6. per — us administrabat J 19, 7. in magistratibus egi H II 41, 4. quibus praelatus in —ibus capiendis H I 41, 21. *Susp.* vitiosis magistratibus H III 1.

magnificus. in subpliciis deorum magnifici, domi parci erant C 9, 2. incedunt per ora vostra magnifici J 31, 10. Iugurtham magnificum ex Auli secordia J 55, 1. Rhodiorum civitas magna atq. magnifica C 51, 5. quantum aut quam magnificum imperium populi Romani sit C 52, 10. quasi

praetura — alia omnia huiusce modi per se ipsa clara et magnifica sint J 4, 8. res gestae amplae magnificaeque C 8, 2. belli spolia magnifica C 20, 15. dictitare — alia — magnifica pro se et illis dolentia J 84, 1. = **yel magnifice** vel molliter vivere C 17, 6. composite atq. magnifice casum rei p. miserati sunt C 51, 9. criminose simul et magnifice de bello loqui J 64, 5. donatum atq. laudatum — e J 8, 2. iusta illi — e fecerant J 11, 2. silentis neque tam — e sumentis proelium H III 67, 10.

magnitudo animi par C 54, 1. m. sceleris eorum omnium ingenia exuperat C 51, 8. eo magnitudinis procederent, ubi — aeterni fierent J 1, 5. magnitudinem regis sui — extollunt J 103, 7. ignoscendo populi Ro. — dinem auxisse H I 48, 6 *cont.* J 26, 1. propter magnitudinem aeris alieni C 33, 2. — — populi Ro. J 26, 1. post — inem nominis Romani J 5, 4. sinus in-pares magnitudine J 78, 2. res p. magnitudine sua vitia tolerabat C 53, 5. quibus rei p. — ine belli timor insolitus C 31, 3. nobilitas nitebatur pro sua magnitudine C 38, 2. magnitudine facinoris percussus J 70, 5. — itineris fessi J 68, 2. — pecuniae in pravom abstractus J 29, 2. — periculi impulsus C 49, 2. pro magnitudine inperi — decet J 14, 16. ea res pro magnitudine parum comperta est C 22, 4. de moribus — singulatim ant pro — ine disserere J 42, 5.

magnus. — bellum J 5, 1. 79, 3. caussa C 51, 41. certamen C 1, 5. civitas C 51, 5, 35. J 42, 4. 69, 3 (magna et opulens *cont.* J 14, 18. 79, 2. 75, 1). clades atq. calamitas C 39, 4 *cont.* 51, 33. J 59, 3. clamor J 53, 2. copia C 2, 10. 28, 4. 51, 4. J 83, 1. copiae C 43, 1. 56, 4, 5. cura J 66, 1. divitiae J 2, 2. equitatus J 95, 1. exercitus C 17, 7. 32, 2. 57, 4. J 20, 7. H IV 61, 14. famae H I 67. fons J 98, 3. frequentia ordinis C 46, 6. gaudium J 69, 1. gloria C 3, 2. 59, 6. J 80, 6. 114, 3. H I 55. II 23, 1. hortamentum J 98, 7. industria H III 11. ingenia scriptorum C 8, 3. imperium C 51, 12. 54, 4. inperia consulum H III 61, 16. invidia C 49, 4. itinera C 57, 1. J 37, 3. 56, 2. laetitia J 102, 5. legiones C 53, 3. manus C 43, 2. J 12, 3. 20, 3. 58, 1. mare J 18, 6. 78, 3 (magnum esse coepit). merces C 21, 1. 41, 2. J 33, 1. multitudo C 30, 1. J 64, 5. 97, 3. H II 2. munera J 13, 7. 80, 3. nobilitas C 7, 6. opes J 70, 2. H IV 61, 16. opportunitates C 43, 3. oppidum J 75, 1. 89, 4 (atq. valens). opus H III 67, 3. oratio H IV 70. pars C 53, 1. J 15, 2. 19, 7. 51, 3. 56, 5. 58, 2. 60, 7. 62, 7. 76, 1. 85, 46. H II 52. IV 61, 18. pecunia J 97, 1. pericula C 25, 1. praesidia J 14, 18. 62, 9. rapinae C 28, 4. reges C 10, 1. H IV 61, 22. res J 75, 10 (atq. insolita). res p. (magnam ex parva fecere) C 52, 19. scientia J 63, 2. solitudines J 80, 1. spes C 16, 5. 20, 2. 58, 18. J 33, 4. 43, 5. tempestates C 20, 3. tumultus H II 40. turrens H i 15. urbs J 56, 1. usus J 4, 1. H I 55. vir J 45, 1. virtus C 3, 2. vis C 5, 1. 33, 1. 60, 5. J 60, 1. 6. 79, 6. 94, 5. J 38, 5. 53, 1. 92, 7. H I 41, 2. 46. vox J 56, 4. H I 56. quae illos magnos fecere C 52, 21. audendo — magni facti H IV 61, 20. haut sane quisquam Romae virtute magnus fuit C 53, 5. Cato clarus atq. magnus habetur C 53, 1. J 92, 1 *cont.* C 54, 2. inperium magnum atq. late valuit J 5, 4. ut alia magna et egregia tua omittam J 10, 2. magna atque mirabilia portendi J 63, 1. = **maior** auctoritas C 40, 6. commodum J 4, 4. copia C 52, 20. cura J 85, 2. H III 67, 27. dedecus J 31, 17. negotium C 51, 24. numerus J 86, 4. opes C 41, 2. H II 21. promissa J 80, 3. sapientia C 51, 42. studium H II 21. 96, 4. virtus C 51, 42. vis J 56, 6. maior atq. clarior haberi coepit J 92, 1. maiora alia inperabat C 16, 2. maioribus adstricto J 70, 2. maiora et magis aspera adgredi J 80, 3. neque maius aliud neque praestabilis invenias J 1, 2. sibi neque maius neque carius quidquam esse auctoritate senatus J 22, 2. in maius celebrare J 73, 5. — — componere H III 60. — — audivit H II 70. maiores natu J 25, 4. maiores C 5, 9. 11, 5. 12, 3. 31, 7. 33, 1. 2. 51, 4, 5, 37. 52, 19. 30. 36. J 4, 5. 7. 14, 3. 8. 17. 31, 6. 17. 33, 3. 42, 1. 44, 3. 55, 1. 62, 5. 85, 4. 12. 17. 21. 23. 29. 36. 38. 86, 2. 95, 3. H I 12. 14. 41, 2. 3. 23. 26. H II 41, 10. 13. III 61, 1. 6. 12. 15. i 51. = **maximus**. quibus maximi

et clari estis H I 41, 1. Iupiter maxumus J 107, 2. **maxumae** aerumnae J 49, 3. amicitia J 61, 4. auctoritas senatus C 33, 3 (quo — foret). beneficium J 85, 3. 26. bonum C 43, 4. certamen C 7, 6. clamor C 60, 2. concordia C 9, 1. H I 8. copia J 61, 4. copiae C 7, 7. J 13, 2. 48, 2 (quam maxumas potest). cupidus J 89, 6. cura J 68, 1. divitiae J 31, 9. 19. documentum C 9, 4. dux H I 102. facinus (atq. pulcerrimum) C 20, 3. facta pro maxumis celebrantur C 8, 3. fiducia H I 41, 22. fortuna C 51, 13. gaudium H I 16. gloria C 2, 2. honores C 49, 3. industria J 4, 3. imperium C 2, 2. invidia J 13, 7. itinera H IV 51 (quam). libido C 5, 6. metus J 107, 1. munera C 49, 3. necessitudo C 17, 2. negotium J 85, 28. nomen H I 41, 2. ope J 14, 20. pars C 43, 2. periculum C 52, 28. 36. 58, 17. potestas C 29, 3. res (*plur.*) J 10, 6. scelus C 46, 2. H I 41, 18 (vel m.). silentium J 90, 1. spes C 37, 8. 40, 4. J 29, 3. spolia H IV 61, 20. terror J 7, 4. turbamentum H I 41, 25. urbs J 48, 1. H IV 61, 19. usus J 14, 1. utres H III 19 (quam m.). virtus J 8, 1. 9, 2. vis C 60, 3. J 58, 3. 91, 1. vox H I 42. = **maxume**. m. negotiosus C 8, 5. miserabile C 36, 4. tutos J 14, 2. inpigros J 23, 2. idoneus J 76, 3. cultu quam m. miserabili J 33, 1. q. m. manifestos habeant C 41, 5. divorsi J 50, 5 *cont.* 56, 3. 101, 4. memoriam nostri quam maxume longam efficere C 1. 3. maxume praestabant C 37, 5. valent C 51, 43. timetis C 52, 28 *cont.* 58, 17. adriverat J 5, 4. celebratum J 47, 1. maxume vellem H I 48, 1. lactabatur H I 55. hortantur H IV 61, 3. quonam modo maxume ulți C 33, 5. quae res maxume tanta negotia sustinisset C 53, 2. si maxume animus ferat C 58, 6. post Carthaginis excidium maxume auctae sunt H I 9. quos inter maxume H I 113. demperat, maxume apud veteres — viros H II 23, 5. maxume festinans — antecapere J 21, 3. maxume sperans J 25, 9. ut Iugurtham maxume vivom, sin id parum procederet, necatum sibi traderent J 46, 4. incendium crudele — ac sibi maxume calamitosum C 48, 2. proximo ac maxume fido sibi J 35, 4. omnes ac maxume qui J 39, 1 *cont.* 40, 2. 95, 3. ac maxume quod J 31, 1. ac maxume occulte J 35, 4. vellem possem — ac maxume deberi mihi J 14, 3. ac maxume eos potentia Scauri impediebat J 30, 2. ac tum maxume H III 73. vulgus et maxume Numidarum J 66, 2. quibus saevitiis agitata et maxume fenoris onere oppressa H I 9. per obsequiam et maxume odium Sullae H II 49. omnia non serva et maxume regna hostilia ducunt H IV 61, 17. quibus rebus — maxumeque ferocia regis H I 18. set maxume adolescentium familiaritates adpetebat C 14, 5. censebant, set ex omnibus maxume Scaurus J 15, 4. iuventus pleraque, set maxume nobilium C 17, 6. studium modestae decoris, set maxume severitatis C 54, 5. pollens — set multo maxume ingenio validus J 6, 1. cum — tum maxume J 43, 5. 104, 3.

maiestas. erat maiestatis vestrae J 14, 7. per maiestatem inperi J 24, 10. leges maiestas vestra, divina et humana cuncta hostibus tradita J 31, 9. maiestas constituendae gratia J 31, 17.

malificium. cetera — a tum persequere C 52, 4. si — a non sint J 31, 28. **malificus**. — i generis animalia J 17, 6.

malitia. virtute non malitia Scipioni placuisse J 22, 2.

malivolentia atq. invidia dicta C 3, 2. innocentia pro — a duci C 12, 1.

malo. ignoscere quam persequi C 9, 5 *cont.* 51, 38. 54, 5 (esse quam videri bonus). J 10, 3. 32, 5. H III 61, 23. IV 61, 23 (quam victor fieri). mene an illos ex sese gigni maluerint J 85, 16. sua — laudari quam ipse — narrare malebat C 8, 5 *cont.* 37, 10. J 35, 3. ut malitis civis vestros perperam quam recte fecisse J 31, 27. set ea malo dicere C 51, 4. omnia malle quam victi abire J 79, 7 *cont.* H I 41, 2. sanguinem meum quam omnia malit J 24, 2. incerta pro certis, bellum quam pacem malebant C 17, 6. pacem quam bellum J 102, 5 *cont.* 70, 5. 81, 4.

malus. gratuito malus atq. crudelis erat C 16, 3 *cont.* J 10, 6. bonus — malus J 31, 28. regibus boni quam mali suspectiores sunt C 7, 2. 37, 3. 51, 30. 52, 13. 22. J 31, 15. 27. H I 48, 13. boni malique, strenui et inbelles

J 67, 2. boni et mali cives adpellati H I 10. mali atq. scelesti C 52, 15. suscepto malorum patrociniū C 48, 4 *cont.* 54, 3 (miseris — malis). H I 48, 9. mala ambitio C 4, 2. artes C 3, 4. 13, 5. J 41, 1. conscientia J 62, 8. eventus C 11, 4 (bonis initiis malos e.). exempla C 51, 27. facinora C 16, 1. fama J 35, 4. fructus H II 96, 9. ingenium (malum pravomque) C 5, 1. malo more vincere J 42, 3. mali mores C 3, 5. 18, 4. 37, 8. 52, 10. J 44, 2. m. pugna J 56, 3. mala res, spes multo asperior C 20, 13. malarum rerum audacia C 52, 11. malae secundaeque res H II 41, 1. mala venena C 11, 3. = **malum** publicum eos alebat C 37, 7. H I 48, 13. boni aut mali publici gravis existimator H IV 34 *cont.* C 51, 32. id malum in civitatem revorterat C 37, 11. malum inprovisum J 91, 5. neque caveri anceps malum potuit J 67, 2 (incipiti malo permotus C 29, 1). superbia commune nobilitatis malum J 64, 1. si quid ex improviso mali accidisset J 14, 16. finem mali credebatis H III 61, 9. qui malo rei p. creverant C 51, 32. in tanto malo J 67, 3. pudore magis quam malo exercitum coercerebat J 100, 5. vobis eadem quae mihi bona malaque sunt C 20, 3. quibus mala abunde omnia erant C 21, 1. cui mala illa parabantur J 40, 3. intenta mala *conr.* H I 48, 12. pessuma ac diversa inter se mala, luxuria atq. avaritia C 5, 8 *cont.* H I 10 (sueta oriri — aucta). in utroque magis studia partium quam bona aut mala sua moderata J 73, 4 *cont.* J 85, 23. materies omnium malorum C 10, 3. tanta ista mala effugiatis C 40, 3. mortem cuncta mortalium mala dissolvere C 51, 20. in tanta m. praecipitatus J 14, 23. ex populo R. multo plura bona accepisses quam mala perpressus es J 102, 8. cum plura m. expectarem H II 41, 4. m. mea cum tuis bonis misceri H IV 61, 2. ob ipsorum interna mala H IV 61, 13. maiorum gloria — neque bona neque mala eorum in occulto patitur J 85, 23. quem exitum tantis malis sperarent C 40, 2. omnibus malis excruciat J 14, 21. defessus malis J 14, 24. = **male** adsuetum ad vis H III 62. quae m. consuluerunt C 51, 4. male dicere Romanis J 94, 4. ad hoc alia male dicta cum adderet C 31, 8. male dictis increpabat bonos C 21, 4. me vosque — is lacerant J 85, 26. inipune male fecisse J 31, 22. ingenium ad male faciendum exercui H II 41, 4. avidus male faciendi H i 77. alterius libidini male facta condonabam C 52, 8. male pugnare J 54, 7. 102, 2. 114, 1. = **peior** atque instabilior metu vostro (si — fuerit) H I 41, 1. qui peior an ignavio sit, deliberari non potest H I 48, 3. = **pessumus**. pessimum quemq. C 51, 29. — us omnium J 102, 5 *cont.* H I 48, 15. pessimi servorum H I 41, 2. cum — is et hostibus rei p. H I 48, 22. quae — i et stultissimi decrevere H I 48, 1. p. artes J 85, 43. consultores J 64, 5. facinus C 18, 8. p. ac diversa inter se mala C 5, 8. res p. — a atq. flagitiosissima facta C 5, 9. quam quisque **pessume** fecit J 31, 4.

malus. malo dependens H IV 40.

Mamilius. G. Mamilius Limetanus J 40, 1. Mamilia rogatio J 40, 4. lex J 65, 5.

Mancinus *vid.* Manlius.

mancipium. — orum praedas agere J 44, 5.

mando. Ciceroni consulatum C 23, 5 *cont.* J 73, 7. cui mandetis rem p. H II 41, 10. mandat, quibus rebus possint opes confirment C 32, 2. *Conr.* ad Iovis mandem nostra H i 106. = Lepidi **mandata** animos movere H I 41, 14. mandata brevi conficit J 12, 4. — efficit J 58, 5. — regis exequitur J 35, 5. — verbis dat C 44, 6. — Bocchi quaestori patefaciunt J 103, 7. quibuscum — ta Bocchi cognoscit J 104, 1. legatos mittit cum mandatis huiusce modi C 32, 3.

maneo. fugere an manere tutius foret J 38, 5. mansurum potius quam — fuga — vitae parceret J 106, 3. infensi intentiq. sine tumultu — ent J 57, 3. qui procul manserant J 57, 6. in loco manentes J 101, 4. in regno — ere J 14, 20. maneat in sententia H I 48, 16. si omnia incolumia manerent J 14, 16. aequabilem manere J 53, 1. boni fidelesq. mansere J 77, 3. maneat expulsa agris plebes H I 41, 24.

manipulus. turmas singulas et manipulos circumiens J 49, 2. inter — os disperit J 49, 6. cum expeditis — is J 100, 2.

Manlius. T. Manlius Torquatus C 52, 30. = Gn. Manlius J 114, 1. = A. Manlius J 86, 100, 102. = L. Manlius Torquatus C 18, 5. = G. Manlius C 27, 28, 29, 30, 32, 36, 56, 59, 60. Manliana castra C 32. = T. Manlius Mancinus J 73, 7.

mano. Tigrim et Euphraten uno fonte manare H IV 52.

mansuetudo et misericordia C 34, 1, 52, 11, 27, 54, 2.

manifestus tanti sceleris J 35, 8. rerum capitalium C 52, 36. ut eos quam maxime manifestos habeant C 41, 5. velle magis manifesta ex illo habere J 33, 4.

manus. quos manus atq. lingua periurio aut sanguine civili alebat C 14, 3. manum conserere J 49, 2, 50, 4 (manus). H I 41, 19. **manu** capere J 5, 4. certare H II 41, 6. consulere militibus J 98, 1. emissā iacula J 57, 6. m. sua interfectum J 101, 6. levare timidos J 94, 2. salutem quaerere J 39, 1. significare J 60, 4. tenens Lepidum C 46, 5. vindicare iniurias J 20, 4, 31, 18 (non manu neque vi). manu promptus C 43, 4. J 7, 1, 44, 1. neque consilio neque manu priorem alium pati J 96, 3. aequa manu discedere C 39, 4. manu pene ventre bona patria laceraverat C 14, 2. victoria in manu nobis est C 20, 10. cui exercitus in manu sit C 51, 36. neque mihi in manu fuit, Iugurtha qualis foret J 14, 4. ut tuti simus in vostra manu est J 14, 13. id frustra an ob rem faciam in manu vostra situm est J 31, 5 (*cont.* spes in manibus frustra fuisset C 20, 2. quorum res fidesq. in manibus sitae erant J 73, 6). ne per otium torpescerent manus C 16, 3. manuum mercede C 37, 7. qui manus armaverit J 107, 1 *cont.* H I 48, 20. alterius manus inpias vix effugi J 14, 14. — supplices ad caelum tendere C 31, 3. Iugurtham ob suos tutandos in manus venturum J 89, 2. si qui in manus venerant obtruncare J 101, 4. consulatum nobilitas per manus tradebat J 63, 6. per manus libertatem retinendam J 31, 22. ambusti parietes manus Punicas ostentabant H II 21. manus ferreas — inicere H III 21. superadstantium manibus tollitur H I 74. homines cruentis manibus J 31, 12. me ex manibus inpiis eripite J 24, 10. quod victoria ex manibus eriperetur J 82, 3. proelium in manibus facere J 57, 4. = parva manu C 7, 7, 53, 3. eum magna manu C 43, 2. J 12, 3, 20, 3, 58, 1. cum funditorum — delecta manu J 46, 7. cum praedatoria manu J 20, 7. ducta manu hostium J 25, 9.

mapalia J 18, 8, 46, 5.

Q. Marcus Rex H V 11. C 30, 3, 33, 1, 34, 1.

mare Ponticum dulcius quam cetera H III 45. mare saevom inportuosum J 17, 5. — magnum — commercio prohibebat J 18, 6. — magnum esse et saevire ventis coepit J 78, 3. — classibus patefactum est H I 45. Charibdis mare vorticosum H IV 22. fretum nostri maris atq. Oceani J 17, 4 *cont.* H I 8, J 18, 4, 12. fortuna et maris et belli H II 41, 11. adverso aestu maris H III 26. novo itinere maris H III 50. tunc inguinum ingrediuntur mare H III 77. propius mare Africum J 18, 9. ad proximum mare pergerent J 23, 2. inmensum aucto mari H III 31. mari placido — circumventa H III 55. hiems mari prohibebat H IV 61, 11. secundo mari prima Curene est J 19, 3. mari — ad oppidum pervenit H III 19. — terra fudi, mari exui classe H IV 61, 13. terra marique omnia exquirere C 13, 2. quae populus Ro. terrae atque mari gessit C 53, 2. solet tempestas in illis regionibus haut secus atq. in mari retinere J 79, 6. Sardinia in Africo mari — prominet H II 2. haut longe a mari J 21, 2. qua procul a mari incultius agitabatur J 89, 7. cuncta maria terraeque patebant C 10, 1. omnes provinciae regna, maria terraeque H II 41, 14. maria contracta (*al.* constructa *vel* constrata) C 13, 1 *cont.* in extrudendo mari (*al.* extruendo) C 20, 11. maria montisq. polliceri C 23, 3. trans maria *susq.* H II 23, 4.

maritimus. ora — a J 19, 1. H III 55. oppida — a J 100, 1. civitates H II 96, 9. Italiae maritima H II 41, 7. ad bellum — um missus C 39, 1.

Marius. G. Marius C 59. J 56. 58. 63—65. 73. 84 *sqq.* H I 20. 22. 23.
= G. Marius H I 25. 26. = M. Marius Gratidianus H I 31.

Maronea H i 72.

Marsicum bellum H I 55.

Masinissa J 5. 7. 9. 24. 65. 109.

Massiva J 35.

Massugrada J 108, 1.

Mastanabal J 5.

mater H I 24. II 5. 45. a matribus H II 14. —res familiarum C 51, 9.

materia. neque m. in agris J 18, 5. ea quasi **materies** omnium malorum
fuere C 10, 3.

maternus. materno genere inpar J 11, 3. 108, 1.

matrona H III 67, 15.

matur. insidias consuli C 32, 2. fugam H I 107. caussa facinoris
maturandi C 15, 3. — signum dare C 18, 8. — Catilinam persequi C 36, 3.
— in Africam portare J 36, 1. — iter pergere J 79, 5. — exercitum Durra-
chium cogere H I 85. in Africam maturantes veniunt J 22, 1. maturandum
putabam H I 48, 6.

maturus. matura in agris frumenta H III 67, 20. omnia matura sunt:
victoria, praeda, laus J 85, 48. tempus — decernitur, maturius ad pecu-
niam distribuendam J 12, 2. = **mature** mandata exequitur J 35, 5 *cont.* J
103, 4. id m. posse evenire J 65, 3. urbem m. perituram J 35, 10. —satis
m. illum cum filio suo petiturum J 64, 4. mature facto opus est C 2, 6.
m. oppida habuere J 18, 9. tempus quam res maturius me deserat J 42, 5.
= **maturrume** proficiscerentur H I 44. quam maturrume merita invenias H
I 48, 16.

Mauretania C 21, 3. H II 25. I 65.

Mauri H I 64. J 18. 80. 92. 101. 106. 97. 113. 106.

medeor fraternae invidiae J 39, 5.

mediocris. mediocri castello patens J 92, 5. primo medioeria gerebat
J 89, 2. mediocris viros J 6, 3. non mediocrem animum addebant J 8, 1.

medius inter T. et P. H III 4. medius ex tribus J 11, 3. medium spatium
H IV 20. 53. media planities J 48, 4. per media castra transire J 107, 5.
ex eo medio collis oriebatur J 48, 3. in medios hostis inducit C 60, 5.
quos medios cohors — disiecerat C 61, 3. ex factione media consul H III
61, 8. omnia in duas partis abstracta, res p. quae media fuerat, dilacerata
J 41, 5. ad medium (murum) quasi tollitur H I 74. Sertorius in medio H
III 4. ager in medio arenosus J 79, 3. in medio adesse J 45, 2. diei medio
H II 77. eam rem in medio relinquamus C 19, 6. in medium consultare H IV 12.

me dius Fidius C 35, 2.

Medus. Medi J 18.

mehercules C 52, 35. J 85, 46. 110, 2. H I 48, 17 (3 —ule).

memini. plerique mortales postrema meminere C 51, 15. meminervis te
virum esse C 44, 5. meminervis vos divitias — in dextris vestris portare
C 58, 8. ut meminervint se contra latrones certare C 59, 5. meminisse post
gloriam invidiam sequi J 55, 3.

Memmius, G. J 27. 30. 31. 33.

memor. benefici et iniuria memor esse solet J 104, 5. rapinarum et vi-
ctoriae veteris C 16, 4. 37, 6. virtutis J 97, 5. pristinae virtutis C 58, 12.
60, 3. J 49, 2. generis atq. pristinae suae dignitatis C 60, 7. nominis ro-
mani J 58, 3. humanarum rerum J 38, 9. non ultra contentios locum me-
mores libertatis H III 61, 14.

memorabilis. —e facinus C 4, 4. J 79, 1.

memoria rerum gestarum J 4, 1 et 6. si ulla apud vos remanet memoria
avi mei J 24, 10. memoriam nostri quam maxime longam efficere C 1, 3.
reliquere memoriam sui praeclaram C 85, 38. uti quaeque memoria digna
C 4, 2. post memoriam humani generis H I 41, 6. illimque ad nostram
memoriam J 114, 2. memoriā nostrā C 33, 2. 51, 32. meā C 53, 6.

memoro. quas supra memoravi C 5, 7. 20, 1. 57, 1. J 33, 4. 79, 1. 85, 21 (eorum fortia facta memorando). quem ab regulis factum memoravi J 12, 1. 86, 3. de magna virtute et gloria C 3, 2 *conl.* 20, 3. J 25, 4. 28, 4. ut iuvenibus parentum facta memorarentur H II 14. cuius conditor Hercules Libus memorabatur J 89, 4. quae de inferis memorantur C 52, 13. omnia memorata apud inferos subplicita H II 41, 3. — *are* possem quibus in locis — fuderit C 7, 7 *conl.* 51, 4. incredibile memoratu est C 6, 2. 7, 3. J 40, 3.

mens. neque solum illis aliena mens erat C 37, 1. Longe alia mihi mens est, cum — atque cum C 52, 2. illi aut mentem divinam esse aut deorum nutu cuncta portendi J 92, 2. conscientia mentem excitam vastabat C 15, 4. quae mente agitavi C 20, 5. mutata mente C 48, 1. morbis confectus et ob eam causam mente paululum inminuta J 65, 1. illa formido mentibus decessit J 41, 3. in tam divorsis mentibus J 31, 24.

mensis. quantum iam mensem — obsessus J 24, 3. mense Ianuario J 37, 3. tertio mense H III 12.

menstrua solvenda *susp.* H IV 15.

mentior. tantam rem esset mentitus C 48, 6.

mercator J 44, 5 (ea mutare cum mercatoribus vino).

merces magna in spe victoriae C 41, 2. illis quieti movere magna merces videbatur C 21, 1. dominationis in vos servitium suum mercedem dant H I 41, 2. sedes occupavere pauci, mercedem scelerum H I 41, 12. Eumenem prodidere Antiocho, pacis mercedem H IV 61, 8. partium decus in mercedem corruptum H I 13. nihil ob tantam mercedem sibi abnuituros H I 32. G. Baebium magna mercede parat J 33, 2. manuum mercede inopiam toleraverat C 37, 7. egregia scilicet mercede H I 41, 23. melius habent mercede delinquere quam gratis recte facere H III 61, 5. ad populum Romanum suimet sanguinis mercede circumveniendum H I 41, 25. quorum nemo non diurna mercede vitam mutaverit H I 48, 7. accepta mercede J 85, 8.

mercior restituend. H i 88.

mereo. foedus et amicitia dabuntur, cum meruerit J 104, 5. genti Numidarum optume merenti J 62, 1. laudare et increpare merentis J 100, 3. — non uti meriti erant J 103, 5. mereantur *corrupt.* H i 88. meritis in proeliis donat J 54, 1. cum exercitu optume merito H II 96, 1. = ut **merita** invenias H I 48, 16. nobis ob merita sua carus J 9, 2. ob merita in rem p. H I 10. honores non ex merito, set debitos repetit J 85, 37. Illis **merito** accidet C 51, 26. merito fieri C 51, 29. homines scelestos merito necatos C 51, 32. me merito — iudicium animi mutavisse J 4, 4. ut merito dicatur H I 12.

meridies. flumen oriens a meridie J 48, 3.

Mesopotameni H IV 53.

Mesopotamia H IV 51.

metior. suo quisq. metu pericula metiri C 31, 2.

metor. castra metabatur J 106, 5.

Metrophanes H III 12.

metuo. nihil metuere nisi turpem famam J 85, 3. nihil hostile metuentes J 91, 4. metuens id quod parabatur J 102, 15. metuit otium, odit bellum H I 48, 11. prius illi invidiam metuere H III 62, 8. [eadem metuere *susp.* J 31, 14]. domi poenas metuunt J 79, 7. quas ab hostibus poenas metuerant J 76, 7. periculum ex illis metuit C 52, 16. — ex partium invidia — J 40, 2. Scaurum plurimum metuebat J 25, 10. civis hostiq. iuxta J 72, 2. metuenti, ne si pax fieret, ipse traderetur J 61, 5 *conl.* J 111, 2. metuens magis quam metuendus J 20, 2. se e contempto metuendum effecit H I 48, 3.

metus ceteris augeri J 92, 9. neque quemquam ex — superbia metus ceperit J 85, 47. m. illi detrahitur H I 48, 3. — Pompei id bellum excitabat H I 39. m. habendus est aut faciendus H I 41, 10. m. rem inpedie-

bat J 70, 5. m. omnis invadit J 13, 1. 39, 1 (atq. maeror). 106, 6. 35, 9 (metus parendi sibi). metus a Tarquinio et bellum positum est H I 9. metus hostilis (cfr. J 105, 3) in bonis artibus retinebat J 41, 2. m. pro nobis suasit J 108, 3. metus aut iniuria te subegit C 51, 18 *cont.* J 91, 5 (m. ingens). **metu** cedere C 58, 10. metum au ignaviam eam adpellem H I 48, 12. Sullae — metum hostilem efficiebant J 105, 3. metum mortis intuebantur *cj.* J 38, 10. — um simulare J 36, 2. — a scelere suo ad ignaviam vostram transtulere J 31, 14. spes metum vincit H III 61, 4. metu atq. lubricine divorsus agitabatur J 25, 6. metu inperium agitare C 9, 5. agitur et laceratur cupidine animi et noxarum metu H I 48, 11. vi — metu — avortere ab hostibus J 89, 1. metu coërcitum J 91, 7. — sub inperium suum cogere J 18, 12. quo — u Italia omnis contremuerat J 114, 1. — deditionem deseruit J 70, 1. — insolito impedita fuga J 99, 3. neque late ire — u gentis — H I 86. — suo pericula metiri C 31, 2. — percelli C 6, 4. J 40, 4. 58, 2 (repentino). — pacem repetentes H I 48, 5. nisi Cotta aliter quam metu — iura restituit H III 61, 8. se — u magis quam aequo et bono sustentatum H I 48, 17. — terrere C 51, 30. — gravioris serviti terri H I 41, 6. ira et metu anxius J 11, 8. metu improviso incerti J 67, 1. — — trepidi J 97, 5. dempto m. H III 61, 21. — remoto J 87, 4. H I 10 (Punico). peior atq. intestabilior vostro metu H I 41, 1. a spe metu partibus rei p. animus liber C 4, 2. Iugurtham invidia cum metu urguet J 35, 2. in metu esse H I 48, 13. in maximo m. J 107, 1. in tanto omnium m. C 52, 16. pro metu gaudium exortum J 53, 8. sine metu aetatem agere C 39, 2. J 56, 4. — — adesse pugnae J 87, 2. — — coniuncti eunt J 106, 1. **mens** C 20, 15. 31, 9. 35, 1. 3. 4. 52, 8. 53, 6. 58, 3. J 4, 2. 3. 4. 10, 1. 2. 3. 14, 1. 2. 3. 8. 11. 12. 15. 17. 21. 22. 24. 24, 2. 3. 4. 5. 6. 7. 9. 10. 31, 5. 85, 5. 18. 25. 27. 30. 31. 40. 44. 110, 3. 6. H II 41, 1. 3. 4. 96, 1. 2. 5. 6. IV 61, 2. 3. 12. 13. 16. in mea iniuria J 14, 8. gloriam meam faciam J 85, 34. **meamet** facta J 85, 24.

Micipsa J 5 — 11.

Midas H III 39.

miles C 11, 5. 7. 56, 1. 58, 1. 4. 11. 18. 59, 1. 6. J 12, 4. 13, 3. 36, 1. 37, 3. 38, 6. 39, 5. 44, 2. 3. 4. 5. 49, 6. 50, 1. 51, 3. 4. 52, 2. 6. 53, 8. 54, 6. 60, 6. 62, 1. 64, 5. 68, 3. 74, 3. 75, 9. 85, 34. 87, 1. 2. 91, 2. 4. 6. 92, 2. 9. 94, 2. 96, 2. 4. 98, 1. 4. 99, 1. 100, 4. 101, 7. 106, 4. H I 41, 21. 54. 55. II 41, 6. 67. 96, 5. III 67, 2. 72. IV 61, 14. 16. V 12, 1. 41. ut miles cibum et arma portaret J 45, 2. strenui militis et boni imperatoris officia exequi C 60, 4. vel milite vel imperatore me utemini C 20, 16 *cont.* 59, 1. J 66, 3. Sullani C 16, 4. Iugurthini J 21, 2. 56, 6. Romani J 38, 5. 67, 1. nostri J 94, 4. gregarii C 37, 6. 59, 3. J 38, 6. 45, 2. 93, 2. novi J 87, 2. 60, 6. H II 96, 5. III 67, 10. veteres J 60, 6. coloniae veterum militum H I 48, 12. equites Romanos milites et negotiatores J 65, 4 *cont.* J 41, 8: liberi militum sedibus pellebantur. milites scribere J 43, 3. 84, 5. 86, 2. ne quis miles neve pro milite H i 49.

militaris aetas J 85, 47. H I 101. animus H IV 63. arma (tela) C 51, 38. 56, 3. J 99, 3. dona J 85, 29. equi C 7, 4. facinus J 49, 4. gloria J 7, 1. homo C 45, 2. 59, 6. mos J 41, 5. per m. nomen occupare H III 61, 6. praecepta J 85, 12. res — is C 1, 5. J 5, 4. signa J 49, 5. 99, 3. H II 16. tribunatus J 63, 4. tribuni — J 66, 3. via H i 72. militaria facere J 80, 2. **militia**. neque plebei militia volenti putabatur J 84, 3. **militiae** flagitium J 54, 4. mos J 54, 1. H III 67, 4. instrumenta J 43, 3. peritia J 46, 8. magna scientia J 63, 2. — ae patiens J 63, 3. peritus H I 104. privos H I 100. egregius militiae H I 106. plerosq. militiae cognitos J 84, 2. *Vid.* domi. militiam detractare H III 67, 2. doctus H I 105. discebat C 7, 4. tolerare H I 9. cogere ad militiam J 85, 3. populus militia atq. inopia urgebatur J 41, 7.

milito. Is ibidem militabat contubernio patris J 64, 4. ea militando didici J 85, 13.

mille non amplius equites J 105, 3. non amplius mille passuum abesse J 68, 3. *Plur.* C 56, 2. J 62, 5. H I 61, 67. II 85. IV 52, 61, 6. aberat mons fere milia viginti J 48, 3 *conl.* 75, 2. 91, 3. 106, 5. H IV 19. 22. montem praesidio quasi duum milium occupat J 50, 3.

mina. senatus verbis graves minae nuntiabantur J 25, 11.

minister. quem casu — rum oblatum J 12, 3. (Romae) eidem illi ministri regis J 27, 1. quibus iuvantibus quibusq. ministris ea egerit J 33, 4. maxumae ducibus, fortibus strenuisq. ministris H i 102. multitudinem ut mox cupitis ministram haberet H IV 32.

minitor. Caesari gladio C 49, 4. rursus aliis, post aliis J 55, 8. pollicendo minitando obtestando — excitare J 49, 4.

minor. minari ferro, ni — foret C 23, 3. nostris Iugurthae servitium — ari J 94, 4.

Minos H i 8. II 3 (Minonis).

Minucius. Q. Minucius Rufus J 35, 2 *et* 3.

minuo. avaritia neque copiā neque inopiā minuitur C 11, 3. neque Catilinae furor minuebatur C 24, 2. cupido J 20, 6. multitudinis domi minuendae gratia J 19, 1.

mirabilis. magna atque — lia portendi J 63, 1. *Var. scr.* J 79, 1.

miror. mirari — eius consilium J 64, 3. satellites eius — nequeo satis mirari, qui H I 41, 2. Quod nequeo satis mirari H III 61, 8. quo minus mirandum est homines egentis — consuluisse C 37, 8. signa tabulas pictas vasa caelata mirari C 11, 6.

mirus. Neque mirum C 52, 23. secundae res mire sunt — obtentui H I 41, 24.

misceo. picem sulphure et taeda mixtam J 57, 5. per conubia Gaetulos secum miscuere J 18, 7. neu florentis suas res cum Iugurthae perditis misceret J 83, 1. mala mea cum bonis tuis misceri H IV 61, 2. te optimum cum pessumo Iugurtha miscendo J 102, 5. fortuna miscere omnia coepit C 10, 1. mutari ac misceri omnia C 2, 3. strepitu et tumultu omnia miscere J 12, 5.

miser. Eheu me miserum J 14, 9. subvenite misero mihi J 14, 25. cui misero H II 41, 2. miseri egentes C 33, 1. — is perfugium C 54, 3. — parum fidei J 24, 5. scelestos magis quam — os H i 95. cives — i C 33, 5. H I 41, 17. anima — a C 20, 13. vita m. atq. inhonesta C 20, 9. — ex rege miserrumum servorum H IV 61, 8. viris fortissimis atq. miserrimis J 68, 3. fame, miserruma omnium morte H II 96, 1. quod mihi miserrumum est J 14, 4.

miserabilis. inperium po. Ro. multo maxime miserabile visum C 36, 4. facinus — e J 53, 7. facies — foeda atq. m. J 51, 1. cultu quam maxime — i J 33, 1.

miseratio. in — onem ex ira vortunt H I 41, 5.

miseror. misereamini censeo C 52, 26. ut sui misereretur C 40, 4. an quisquam nostri misereri potest J 14, 17. Iugurthae fortunarum misereri J 83, 2. miseriti plebis C 33, 2.

miseria fidem verbis facit J 24, 9. captis libertatis curam eximit H I 41, 1. eis divitiae oneri miseriaeque fuere C 10, 2. misericordia — in miseriam convertit C 52, 27. eo miseriarum venturus eram J 14, 3. mearum miseriarum poenas J 14, 21. miseriis suis remedium mortem expectare C 40, 3. quae ceteri miserias vocant J 100, 5. in has miserias proiectus J 14, 21. per miserias et incerta generis humani orare H I 19. deserta propter Capsensium miserias J 92, 3. inopem et copertum miseriis J 14, 11. ex — is atq. periculis requievit C 4, 1. in his — is H II 41, 2. in luctu atq. — is C 51, 20.

misericordia. *Vid.* mansuetudo. ab odio amicitia ira atq. misericordia vacuos C 51, 1. ira aut — ia impulsus C 51, 4. m. in perniciem casura J 31, 21. vim quam — iam eius experiri malle J 32, 5. id misericordiane hospitii acciderit J 67, 3.

misericors. — des in furibus aerari C 52, 12.

miseror. — ari parvos liberos C 31, 3. casum rei p. — ati sunt C 51, 9.

- antem fortunas suas J 62, 1. eos —ando casum suum confirmat J 23, 2.
 —andam fortunam J 14, 7.
missio. petundi gratia missionem rogat J 64, 1.
missito subplicantis legatos J 38, 1.
Mithridatas H I 18. II 41, 7. 44 *sqq.* III 11—53. IV 40 *sq. inprimis* 61.
 V 1—11. bellum Mithridaticum C 39, 1.
mitis. conlegam eius mitem *susp.* H II 36.
mitto legatos C 33, 1 (cum mandatis). J 13, 3. 6 (cum auro). 20, 5. 21, 3. 22, 5. 28, 1. 46, 2 (cum subpliciis). 47, 3 (subpliciis). 62, 3. 80, 4. 83, 1. 102, 13. 12. H II 96, 2 (mittendo legatos). misit cum eis Volturcium C 44, 3. ex eo quem ad te misi C 44, 5. ut L. Cassius ad Iug. mitteretur eumque — J 32, 1 *cont.* 25, 5. rem cuius gratia mittebantur C 45, 2. duos quam fidelissimos ad eum mitteret J 102, 2. is missus cum praesidio — J 105, 2. de re p. cuius curator huc missus es J 110, 6. nuntios mittere J 83, 3 (contra postulata — missis remissisq.). 88, 5. 97, 1. H III 67, 19. se missum, qui nuntiaret C 48, 4. J 62, 3. 105, 1. H III 67, 2. questum C 20, 5. J 24, 2. 83, 1. 77, 2. 108, 2. 109, 2. perfugas exploratum J 54, 2. frumentatum J 56, 3. excubium in portas J 100, 4. promissa eius cognitum ex praesentibus J 93, 7. virgines nuptum a parentibus mittebantur H II 13. nuntios ad eum miserat: velle — J 88, 5. — — copias adduceret J 97, 1. se obviam illis et praesidio missum J 106, 1. missi Carthagine duo fratres J 79, 5. Quem — proditionis insinulatum cum custodibus miserat H II 25. Pisonem cum exercitu ad obtinendas Hispanias C 18, 5. quaestor pro praetore in Hispaniam missus C 19, 1 *cont.* H II 39. mittitur Sextius quaestor fidei causa in oppidum Vaccam J 29, 4. Marcus — Faesulas cet. C 30, 3. Pompeius ad bellum M. — missus C 39, 1. si ipse consul ad id bellum missus esset J 65, 3. hac in spe populus liberos suos ad bellum misit H II 96, 2. si quem ad hoc aut aliud tale negotium mittatis J 85, 10. auxilia J 7, 2. 43, 4. J 25, 1. 58, 5. H III 67, 7. J 77, 1 (praesidium praefectumq. eo mitteret). legiones conperto — sese missos esse H V 10. sub iugum m. J 38, 9. 49, 2. singulos prae se inermis J 94, 2. litteras consularibus C 34, 2. ad — J 25, 5. 70, 5. de Metello et Mario J 73, 3. hospitibus magna munera J 13, 7. in proximos pila sudis picem J 57, 5. pro tectis saxa et alia certatim J 67, 1. tela eminus missa J 58, 3. epistulam scorpione in castra misere H III 36. tanta caelo missa vis aquae J 75, 7.
mobilis. genus — mobile infidum J 91, 7. ingenio mobili J 46, 3. 66, 2. regiae voluntates ut vehementes, sic mobiles J 113, 1. res humanae fluxae et mobiles J 104, 3.
mobilitas. mobilitate animi impulsus C 49, 4. tanta — te sese Numidae agunt J 56, 5. — te ingeni — mutare solitus J 88, 6.
moderator gentium po. Romanus H I 41, 11.
moderor. fortunae lubido gentibus moderatur C 51, 25. quis illi finem statuet aut quis moderabitur C 51, 36. neque moderari linguam J 82, 2. in utroque magis studia partium quam bona aut mala sua moderata J 73, 4. tantā temperantiā inter ambitionem saevitiāq. moderatum J 45, 1. Gracchus cupidine victoriae haut satis **moderatus** animus J 42, 2. nihil pensi neque moderati habere C 12, 2.
modestia. Catoni studium modestiae, decoris — C 54, 5. neque sumptui neque modestiae suae parcere C 14, 6. eos mores eamq. modestiam viri cognovi C 51, 16. ne quis modestiam in conscientiam duceret J 85, 26. sine imperio et modestia habitus J 44, 1. neque illis modestia neque modus contentionis erat C 38, 4. neque modum neque modestiam victores habere C 11, 4. avaritia sine modo modestiaq. invadere J 41, 9.
modestus. cum modesto pudore certabat C 54, 5. modestus ad alia omnia nisi ad dominationem H II 86. modesto imperio habiti J 92, 2. aequo et modesto iure agitatum H I 9. sermone uti modesto C 25, 5. = placide modesteque inter se rem p. tractabant J 41, 2. modestissime parendo J 7, 4.
modicus domi J 63, 2. primo industrius subpliciis modicos J 85, 1. modico

inperio H i 79. insula modica H III 30. = Sulla pro se breviter et modice — disseruit J 111, 1.

modius. lege frumentaria quinis modiis libertatem aestumavere H III 61, 19.

modo. citus modo, modo tardus incessus C 15, 5 *conl.* J 23, 1. 36, 2. 45, 2. 60, 4. 84, 1. 93, 4. 113, 2. modo ad urbem modo in Galliam vorsus C 56, 4. J 57, 4. 98, 1. modo — interdum J 42, 1. 55, 8. 62, 9. 74, 1. modo — tum *cj.* H III 61, 15. ea modo cum animo habere J 11, 8. 65, 2. 75, 5. id modo agitari J 70, 5 *conl.* 81, 4. tantum modo remorati dum J 53, 3 *conl.* J 69, 3 biduum modo. in praesens modo H IV 69. utris modo — portari J 75, 4 *conl.* 91, 2. oppido modo potiti J 76, 5 *conl.* 78, 4. nomine modo inperi accepto H II 96, 4. Primam modo Iapudiam ingressus H i 11. una modo J 89, 6 *conl.* H III 61, 12. niti modo ac statim concidere J 101, 11. hortari modo relicum est H III 61, 2. ad mutandum modo in melius H i 91. gloriosa modo neque belli patrandi J 88, 4. inpensius modo J 47, 3. 75, 1. avidior modo factus H IV 14. ipsi modo eminus sauciabantur J 50, 4. paulum modo C 52, 18. J 60, 3. 93, 4. *Vid.* tantum. quod modo — usu foret C 39, 6. J 64, 5. si modo viri esse voltis C 40, 3. 51, 37. non moenibus modo, verum etiam multo magis locorum asperitate J 89, 4. non rem fam. modo verum etiam fidem consumpsi H II 96, 9. non consulibus modo set plerisque C 18, 7. neque per omnem provinciam modo, set — ex Mauretania H II 23, 4. non repugnantibus modo set ne deditis quidem — H i 60.

modus. *Vid.* modestia. hicc. is. cuiusq. modi genus C 39, 6. J 75, 4. quaestui neque lubricum modum fecerat C 24, 3. ceteris arte modum statuisse J 45, 2. in urbium modum exaedificatas C 12, 3. H II 23, 2. III 22. IV 59. nefandum in modum H III 67, 5. alium alio modo excitare J 49, 4. alio modo neque valent — H III 61, 20. eo modo C 6, 7. J 7, 1. 52, 1. 6. 63, 5. 75, 6. 83, 3. 101, 5. eodem modo C 55, 6. hoc modo C 43, 2. J 13, 9. 84, 5. 104, 4. omnimodo J 30, 3. quomodo J 103, 7. quoque (*relativ.*) m. C 23, 4. 58, 4. J 30, 1. quocumque modo belli componendi J 103, 3. quonam modo C 33, 5. J 101, 2. quoquo modo potuere J 60, 7. quovis modo J 11, 9. 35, 4. 36, 1. 42, 4. gerant suo modo inperia H III 61, 18. torrentis modo praecipitati H i 12. nexuit catenae modo H i 21. pacis modo effusas urbis H i 25. id quibus modis adsequeretur C 5, 6. quibus potuit modis H II 33. multis modis C 16, 1. omnibus modis C 13, 5. 20, 2. 26, 1. 29, 3. J 15, 2. 39, 2. 55, 3.

moenia semiruta H II 21. moenium defensores J 23, 1. pares moenium altitudine H IV 55. laeva moenium *susp.* H II 18. moenia defendere J 26, 1. 56, 2. 60, 3. — circumdare J 23, 1. — circumvenire J 57, 2. 76, 2. extra moenia J 91, 5. intra m. C 52, 25. 35. in una moenia convenere C 6, 2. munitus moenibus J 61, 1. 89, 4. non moenibus sese tutabantur J 94, 4. recipi moenibus J 28, 2. insequentis moenibus prohibuit J 21, 2. moenibus deturbat H II 75. non longe a moenibus J 89, 6.

moles. inter molem, quae insulam *** H III 19.

molior. multa simul moliri C 27, 6. moliri parare J 11, 8.

mollio. loca amoena ferocis animos — iwerant C 11, 3. *al.* J 33, 3.

molli. animi molles aetate C 14, 5. sermo m. C 25, 5. mollioris Italiae (*obp.* asperitas) H IV 20. Italiae plana et mollia H IV 17. vel magnifice vel molliter vivere C 17, 6. nimis molliter aegritudinem pati J 82, 2.

mollitia et inertia animi C 52, 28. — am socordiamq. viri accusare J 70, 5. — a decretorum H i 48, 3. per mollitiam agere J 85, 35.

moneo. vos quo pauca monerem advocavi C 58, 3. monere ut C 58, 8. J 102, 5 (dei monuere). 106, 5 (*pass.*) H III 67, 14. —, ne J 30, 3. 64, 2. 70, 5. — uti — neu J 8, 2. moneo obtestorque ut J 10, 3. 49, 2. 62, 1. moneo hortorque ut H IV 61, 23. ne J 31, 25. Quod vos moneo quaeoque ut animadvortatis H II 96, 8. III 61, 13. res monet cavere — consultare C 52, 3. alio propere tempus monet J 19, 2. id quod res monebat J 47, 2. ut res atq. tempus monebat C 50, 3. ut monet ira H II 41, 8.

monitor officii J 85, 10.

mons tractu pari — vastus ab — cultu J 48, 3. **saxeus**, mediocri castello patens, in inmensum editus, — omnis — praeceps J 92, 5. neque flumen neque mons erat J 79, 3. recipit mons B. praeceptus a Lusitanis H I 66. radicem montis excessit H i 40. ad summum montis egressus J 92, 2. in praerupti montis extremo J 37, 4. propior montem J 49, 1. montem ascendunt H IV 15. legiones in monte positas H IV 16. **monte** defluens H II 31. degrediens J 49, 4. descendit J 59, 2. rupti aliquot montes H II 43. sub ipsis radicibus montium C 57, 3. montis subvertere C 13, 1. — coaequare C 20, 11. per montis C 56, 4. 57, 1 (asperos). H II 41, 6. inter sinistros montis et ab dextera C 59, 2. montibus — sese clausum C 57, 5. maria montisq. polliceri C 23, 3.

monumentum. — a maiorum hostilia J 14, 17.

mora comitiorum aestivorum tempus imminuerat J 44, 3. **morae** causas facere J 36, 2. belli moram redimere J 29, 3. nulla munitionis aut requie mora H I 97. belli — pacis mora consulem ludificari J 36, 2. deditiois mora indutiae agitabantur J 29, 4. Ea mora in spem adductus J 37, 3. sine mora C 40, 2. 45, 3. 46, 4. J 62, 6. 65, 3. moras agitando J 81, 4. inter dubitationem et moras senatus J 30, 3. inter eas moras J 47, 4. 74, 2.

morbus haut saepe quemquam superat J 17, 6. tanta vis morbi — civium animos invaserat C 36, 5. morbo absumi J 5, 6. — confici J 9, 4. 65, 1 (morbis). — interituae vitae J 106, 3. morbi graves H III 27. ob morbos animo parum valido J 65, 3.

morior. Mic. paucis post diebus moritur J 11, 2. ne simplici quidem morte moriebantur H III 25. neque vivere lubet neque mori licet sine dedecore J 14, 24. mori per virtutem H I 41, 15. cum — turpiter moriundum sit H II 41, 11. pater moriens praecepit J 14, 1. Sulla mortuo H III 61, 9 *conl.* IV 61, 9. mortui regis Apionis testamento H II 39. quis vivo cruciatus satis est, aut quae poena mortuo H II 41, 3.

moror. morari iter J 79, 6. neque quemquam praeda morari J 94, 6. quae te morari posse videntur H IV 61, 3. portis turbam morantibus H I 74 (*vulg.* turba). amplius morando Scaurum incendere J 25, 10. Metellus amplius opinione morabatur J 53, 5. neque in ullo loco amplius uno die — morari J 76, 1. in eisd. castris quadriduo moratus J 54, 1. diem ibidem moratus H IV 68. in itinere morati J 101, 5. in obsidio moranti H IV 61, 14.

mors. vita et m. iura naturae sunt H II 41, 5. in luctu atque miseriis m. aerumnarum requies, non cruciatus est: ultra — C 51, 20. quibus Damasippi mors laetitiae fuerat C 51, 34. Hiempsalis mors severe vindicanda J 15, 3. cuius aetati mors propior est H II 41, 9. alimentis — mors prohibetur H III 61, 19. mortis metus J 38, 10. eorum vitam mortemque iuxta aestumo C 2, 8. mortem non deprecor J 24, 10. miseriis remedium mortem expectare C 40, 3. ne mortem quidem honestam sperare licet H II 41, 2. de vita et morte disseruit C 52, 13. morte poenas dedit C 52, 31. morte graviozem vitam J 14, 15. fame, miserruma omnium morte, confecistis H II 96, 1. ne simplici quidem morte moriebantur H II 25.

mortalis. neque loco neque mortali cuiquam credere J 72, 2. Numidae (Marium) magis quam mortalem timere J 92, 2. ubi pro mortalibus gloriae aeterni fierent J 1, 5. *conl.* 33, 4. J 10, 2. C 2, 8. 6, 3. 10, 5. 12, 3. 20, 11. 36, 4. 51, 11. 12. 15 (plerique m). 20. 52, 7 (multos mortalis ea causa advorsos habeo *conl.* J 20, 3. 28, 7. 31, 7 (Italici generis). 47, 1. 54, 6). 62, 1. 65, 1. J 1, 3. 2, 4 (natura — ium *conl.* 6, 3). 17, 7 (qui mortales initio Africam habuerint). 28, 1 (omnis mortalis pecunia adgre-diantur). 41, 1. H I 61. II 21. III 61, 24. ultra Romanorum ac mortalium etiam morem H II 23, 2.

mos. quibus omnia vendere mos erat C 30, 4. J 80, 5. uti mos gentis illiusest J 6, 1. m. Hispanorum fuit, ut — H II 14 *susp.* m. partium et factionum ortus est J 41, 1. relatus olim inconditae vitae mos, ut — H I 33. omittundus mos, quem agitis, inpigrae linguae, animi ignavi H III 61, 14.

qui mos uti tabes in urbem coiiit H IV 26. **morem** hostium cognovit J 7, 4. — inperatoris secuti J 32, 2. — suum omnia regna subvortundi H IV 61, 15. — Graeciae imitati *susp.* C 51, 39. Per hunc m. extinguunt omnia aut occidunt H IV 61, 21. ultra Romanorum ac mortalium etiam morem H II 23, 2. contra morem H III 61, 9. contra m. maiorum C 11, 5. **more** maiorum lege uti C 33, 1. — subplicium sumere C 52, 36. J 33, 1. — seq. et exercitum gerere J 55, 1 *cont.* H i 51. — ex consili decreto inperat J 62, 5. milites scribere non more maiorum ex classibus J 86, 2. alii alio more viventes C 6, 2. alio m. bellum gerundum J 54, 5. more hostium per triumphum duxere H IV 61, 8. — ingeni humani J 93, 3 *cont.* H i 94. — inmutato binos inperatores sibi fecere C 6, 7. — malo iniuriam vincere J 42, 3. — militari vigiliae deducebantur J 44, 5. — militiae donat J 54, 1. more pecorum vos habendos praebetis H III 61, 6. non acie neque ullo more proeli J 97, 4 *cont.* H i 55 (equestris). m. regio J 11, 2. H I 9. — regum ut sellam iuxta poneret J 65, 2. — Romano — potestas permittitur C 29, 3. in maius more rumorum audit H II 70. — suo C 37, 2. 48, 8. J 98, 6. suomet more praecipites eant J 31, 6. more viro- rum pugnant C 58, 21. ex aliorum more J 61, 3. **mores** civitatis (*cont.* de omnis civitatis moribus J 42, 5. morum civitatis me piget taedetq. J 4, 9) corrupti (*cont.* C 11, 8), quos — vexabant C 5, 8. mores boni colebantur C 9, 1. (bonisne an malis moribus vivamus C 52, 10. — mali ad perturbandam rem p. stimulabant C 18, 4 *cont.* homines malis moribus C 37, 8. plus ex malis moribus militum sollicitudinis addebat J 44, 2. ab reliquorum malis —ibus dissentire C 3, 5). mores maiorum torrentis modo praecipitati H I 12. mores ita se habent C 52, 12. J 54, 4. falsa vita moresque mei superant J 85, 27. quantum mores mei poscebant J 85, 44. eos **mores** viri novi C 51, 16 *cont.* quin utriusq. naturam et mores aperirem C 53, 6. C 4, 6. quoscumque **moribus** — idoneos credebat C 39, 6. quanta naturâ aut moribus audacia inest C 58, 2. dignum moribus factisque suis exitium C 55, 6. divorsis moribus C 53, 6. his moribus J 4, 7. — dissimilis J 85, 37. — incultus J 85, 39. — optimis egit res p. H I 8. neque moribus neque lege aut inperio regebantur J 18, 2. res eorum civibus moribus agris aucta C 6, 3. fortuna simul cum moribus inmutatur C 2, 5. sibi quisque pro moribus consulunt J 58, 2.

motus in Apulia erat C 42, 1. sedare motus J 33, 3. turbinum motus H IV 22 *male pro Sallustiano habitum.*

moveo. animos Lepidi mandata movere H I 48, 14. — castra C 56, 4. 57, 3. J 45, 2. animus eadem illa movebat C 31, 4. — iocum C 25, 5. movere quam senescere omnia malebat J 35, 3. — quieta C 21, 1. neque me divorsa pars — movit a vero H I 5. senatu movere C 23, 1. sicuti acies movebatur J 53, 1. quo moveri possit J 24, 8. gloria non movemini H III 61, 26. qua incaute motus H III 67, 10. moveri civitas coepit J 41, 10. servile bellum moveri C 30, 2.

mox. veriti, ne mox — defessos alius adgrederetur J 79, 4. speranti mox — hostis invadi posse J 87, 4. quae mox usu forent J 91, 1 *cont.* 93, 5. ut mox cupitis ministram haberet H IV 32. neque mox — honestius finem vitae fecerim H II 41, 9. concessere illuc omnes et mox — ad vos plerique H III 61, 7. quem ipsum — mox dempto metu lacerabunt H III 61, 21. Mox tanta flagitia — pudet dicere H I 29. Et mox Fufidius adveniens — H I 68. avortere ac mox — spoliatus est H IV 61, 6.

mulco. mulcato foede corpore H III 24.

muliebri. virile et muliebri secus H II 23, 1. viri pati muliebria C 13, 3. votis — subpliciis muliebribus C 52, 9. muliebri ingenio H I 41, 15.

mulier C 25, 2. H i 86. nobilis C 23, 3. Ligus mulier H II 8. mulieris ancilae J 12, 5. mulieres C 13, 3. 24, 3. 31, 3. J 67, 1. 85, 40. 94, 5. Gallae H IV 15. adulterae *cj.* H I 37.

mullo H III 5.

multiplex cura H I 54.

multitudo quae in contione aderat J 34, 1. vos multitudo singulis habendos praebetis H III 61, 6. quorum magna m. Uticae erat J 64, 5. ni multitudo togatorum fuisset, quae prohibuit J 21, 2. multitudo hostium ne circumvenire queat C 58, 20. cetera multitudo coniurationis C 43, 1 *cont.* ceterae multitudini — statuit C 36, 2. multitudinis domi minuendae gratia J 19, 1. multitudini ostendens quam colere — decreverat H IV 32. ut multitudinem paucitas superaret C 53, 5. Eorum — nem cogit J 80, 2. neque ingentem m. haberet J 107, 4. —inem artis locis pugna prohibere H IV 61, 15. ad eam multitudinem, quam — paraverat C 27, 4. paucis advorsus —inem bene pugnatum J 107, 1. propter —inem a parentibus digressi J 18, 11. multitudine civium factiones valere C 51, 40. fretus —ine militum J 13, 3. animus —ine [uxorum] distrahitur J 80, 7. pressi undique —ine H i 66. utroque colle —ine circumdato J 98, 5. —ine Numidarum castra circumvenit J 38, 4. se a —ine defendit C 45, 4. ne — a multitudine conducta — eripiantur C 52, 14. cum magna m. C 30, 1. J 97, 3. H II 2. cum omni m. J 20, 4. ex tanta m. nemo C 36, 5. ex omni m. non amplius quadraginta J 58, 3. plebis vis — dispersa in multitudine J 41, 6. duces multitudinum C 50, 1.

multa, cum auro et argento multo J 13, 6. filiorum multus pueritiae cultus J 75, 1. multa cura summo imperio inest H II 41, 14. multo ante labore fatigati J 76, 5. multo labore multaue cura J 7, 4. multus lepos C 24, 5. multa iam luce H III 67, 7. eum multo opere circumdat H I 72. multa oratione consumpta J 25, 11. multo sanguine suorum defensum H III 70. = eos multum laboris suscipere J 14, 12. multum diei processerat J 51, 2. — bellis multum rei p. addiderant J 42, 1 *cont.* 75, 9. = tum vero multus atq. ferox instare J 84, 1. ad vigiliis multus adesse J 96, 3. haviit humus multa vasta et profunda H IV 37. = multi *cum subst.* C 2, 8. 4, 1. 10, 5. 16, 1. 25, 5. 37, 4. 11 (multos post annos). 52, 7. 53, 5. J 20, 3. 28, 7. 20, 6. 31, 7. 42, 4. 43, 3. 47, 1. 54, 6. 61, 4 (multis pollicitationibus). 62, 1. 9. 65, 5. 73, 6 (post multas tempestates). 85, 4. 10. 87, 1. 91, 4 (Numidae — multi oppido egressi). 92, 4. 93, 1. 2. 95, 3. 108, 1. 2. H I 41, 31 (multi probi). 75. II 41, 1. 51. III 46. 67, 17 (multi ex loco servi). 18. IV 39 (multa nefanda *cont.* multa advorsa C 3, 3. H II 41, 1). 61, 4. i 25. 62. 83 (multos bonos). multorum milium H IV 52. unam ex tam multis orationem J 30, 4. multa nefanda stupra C 15, 1. inperia saeva multa C 19, 5 *cont.* 25, 1. multa nefaria facinora C 51, 6. multa superba et crudelia facinora nobilitatis J 30, 3. multi ingentes labores H II 41, 14. multis et magnis tempestatibus C 20, 3. in magna civitate multa et varia ingenia sunt C 51, 35. multa et praeclara rei militaris facinora fecerat J 5, 4. pro multis et egregiis factis H I 41, 12. post multa et varia certamina H IV 61, 7. Multa atq. oportuna habes J 102, 10. cum tam multae variaeque sint artes animi J 2, 4. in consule multae bonaeque artes et animi et corporis erant J 28, 5. multis magnisq. praesidiis perditis J 62, 9. Inter — — multi vastique loci erant J 78, 5. = multi C 3, 1. 17, 4. 37, 6. 40, 6 (multos cuiusq. generis innoxios). 51, 11. 61, 8. J 4, 1. 7, 7 (multos ex Romanis). 8, 2 (a paucis emi, quod multorum esset). 18, 3 (passim multis). 35, 6. 58, 6. 72, 1 (Bomilcare aliisque multis). 95, 4. 97, 4. 101, 11. 103, 6. H II 48. IV 4. plerique — multi — nemo J 54, 10. multos praeterea C 47, 1. alium — alium — conpluris — multos C 21, 4. alii — alii — multi J 82, 3. 97, 5. multis — aliis J 96, 2. 110, 2. multi — pars J 100, 5. et haec et multa praeterea C 22, 3. multa alia, quae — C 25, 2. multa legenti — multa audienti C 53, 2. Multa me dehortantur J 31, 1. sicuti multa confecerat J 35, 4. multa tum ductu eius curata H I 55. multa cum singulis saepe egerat C 20, 1. multa agitare C 27, 3. 53, 4. J 113, 3. multa disserere de J 11, 5. H II 90 *cont.* de pace multis disseruit J 111, 1. multis mihi disserendum fuit H III 61, 1. multa simul moliri C 27, 2. multa Pompitium obtestatus C 45, 4. multa polliceri C 26, 3. J 16, 3. 23, 1. 46, 4. multa questus C 27, 4. multa secum volvens C 32, 1. J 6, 2. = multo

praestat J 31, 28. multo ante lucis adventum pervenit J 91, 3. multo asperior C 20, 13 *cont.* J 54, 7. 85, 24. 89, 4. 102, 8. H I 48, 10. II 96, 5. III 12. 67, 1. multo maxime C 36, 4. 52, 20. J 6, 1. 85, 33. = **multum**. eum suis consiliis multum obficere C 27, 4. multum ipse pugnare C 60, 4. cum Bocho multum et familiariter agebat J 108, 1. aliena — multumq. etiam periculosa petunt J 1, 5. eae brevi multum auctae J 19, 1. diu multumq. fatigati J 94, 3. = **plus**. innocentiae plus periculi quam honoris est J 31, 1. bonis oportere plus gloriae quam divitiarum esse J 85, 40. imperatori — plus sollicitudinis — quam — auxili aut spei bonae adcedebat J 44, 2. plus timoris quam periculi effecerant C 42, 2. plus sibi timoris quam potentiae addidit J 42, 4. qui plus posset C 39, 4. J 10, 7. quasi non ibi plus possit audacia C 52, 15. ne plus apud vos valeat scelus — quam — C 51, 7. res plus valet quam verba H II 96, 3. neque pluris precii cocom habeo J 85, 39. pluris facere C 52, 5. pluris esse J 85, 2. 14. plures Adherbalem secuntur J 13, 1. ne pauciores cum pluribus manum consererent J 49, 2. pauci in pluribus minus frustrati J 58, 3. denas alii, alii plures habent J 80, 6. unam atque alteram, dein plures legit J 93, 2. hostes numero plures et undique circumfusi erant J 97, 5. plures eo proelio, quam omnibus superioribus interempti J 99, 3. in pluribus, non in uno praesidia habebatis H III 61, 24. in dies plura agitare C 24, 2. Plura cum scribere vellem C 35, 5. J 24, 4 *cont.* 85, 50. quo plura — fecisset, eo minus J 22, 3. pauca — cepit, plura — igni corrumpit J 92, 3. multo plura bona accepisses, quam mala perpressus es J 102, 8. cum plura mala expectarem H II 41, 4. plura de bonis falsa in deterius composuit H i 78. ferarum plura genera H II 23, 4 *susp.* plures cohortes H IV 44. = **plurimum**. plurimum facere, minimum de se ipse loqui J 6, 1. fore ut illi plurimum deberetur J 111, 1. in bello plurimum ingenium posse C 2, 2. plurimum imperio valuit H I 8. quibus plurimum audaciae inerat C 17, 2. plurimum timoris mihi faciunt H I 41, 1. quam plurimum potest domiti pecoris J 75, 4. quam plurimum quisq. aquae portaret J 75, 5. ut illi quam plurimi deberent J 96, 2. ibi Iug. cum plurimis erat J 101, 6 *cont.* H III 67, 12. plurimos cuiusq. generis homines C 24, 3. quam plurimos potest, Numidas equites J 68, 2. singuli plurimas uxores habent J 80, 6. cuius plurima beneficia essent C 31, 7. hostilia monumenta plurima J 14, 17. maligni generis plurima animalia J 17, 6. quae plurimis laboribus atque periculis quaesivi J 85, 30. plurimae turbae — orta sunt H I 10. plurima et flagitiosissima facinora fecere J 32, 2. = **plurimum**. cuius patrocinio civitas plurimum utebatur C 41, 4. quem pl. metuebat J 25, 10. pl. inperitia hostium confirmatus J 90, 1. quam colere pl. decreverat H IV 32.

Mulucha J 19. 92.

Mulvius pons C 45.

munditiae mulieribus conveniunt J 85, 40. non munditiis urbanis sese exercuit J 63, 3.

munia alia exequi H III 67, 4. extrema m. sequi H III 73. munia vestra frumentaria lege pensantur H III 61, 10.

municipium C 17, 4. 30, 7. 51, 43. 52, 14. 58, 9.

munificentia. Caesar beneficiis atque m. magnus habebatur C 54, 2. m. animi J 7, 7. Sullam ob munificentiam in sese amicum rati J 103, 5. regem munificentia vinci J 110, 5.

munificus nemo habebatur nisi pariter volens J 103, 6.

munimentum. neque illis castra esse neque munimentum ullum, quo cedentes tenderent J 51, 4. frequentiam paratis rebus munimento fore J 47, 2. ne cedentibus receptui ac post munimento foret J 50, 3 *cont.* 97, 3. munimento castrorum impeditus J 58, 6. castris levi munimento positus J 91, 2. Pars occidisse tribunos — pro munimento habent J 31, 3. ex latere nova munimenta H III 26. collis pauca munimenta quaerebat J 98, 3. super vallum in munimentis locare *susp.* J 100, 4. munimenta regni J 14, 1.

munio. castra munire J 44, 5. 100, 4. vallo atq. fossa J 45, 2. castra

posita munitaq. sunt J 75, 7. castris munitis reges operitur J 82, 1. loca munita J 58, 6. 90, 1. 97, 1. oppida castellaque munita J 89, 1. urbis natura munitas C 7, 7. J 54, 3 (loca). oppidum magis opere quam natura munitum J 57, 1. et operibus et loco J 76, 2. loco aut moenibus satis J 61, 1. natura et viris parum J 87, 1. castella temere munita J 54, 6. oppidum haut dissimiliter situm munitumque J 89, 3. oppidani se locorum asperitate munitos crediderant J 75, 10 *cont.* 89, 4. Tullianum muniunt undiq. parietes et insuper camera C 55, 4. neque his secus atq. aliis armis adversum tela hostium muniti J 105, 2. ne illos quidem qui procul manserant, timor animi satis muniverat J 57, 6. munito agmine incedere J 46, 4. urbem vigiliis ab incendio munitam C 32, 1. cuius inpudentia contra ius et iniurias omnis munitus foret J 33, 2. quorum auctoritate quae deliquisset munita fore sperabat J 28, 4.

munitio. nulla munitiois — mora H I 97. munitioes demolitur H IV 56. per hostium munitioes J 23, 2. per munitioem quam uti defenderet acceperat, locum introeundi dedit J 38, 6.

munus. hospitibus — magna munera misere J 13, 7. muneribus amicos explere J 13, 6. 20, 1. B. proximos magnis muneribus ad studium sui perducit J 80, 3. publice maxumis muneribus grandem pecuniam debebat C 49, 3. tergis abstinetur et huc ire licet atque illuc, munera ditum dominorum H III 61, 26.

Murena *vid.* Licinius.

murtetum J 48, 3.

murus arietibus feritur J 76, 6. muro proxumus J 94, 5. murum adgredi J 57, 4 (scalas). 59, 1. 60, 6. ascendere C 7, 6. ducere H II 68. petere J 94, 5. subfodere J 57, 4. succedere H I 102 *cont.* III 76. circum murum situm in praerupti montis extremo J 37, 4. in murum adtolliitur H I 74. pro muro agitare J 94, 4. tribus cum muris et turribus H i 16. e muris demittebant H II 53. liberos in muris locaverant H i 39. audacia pro muro habetur C 58, 17.

musso. vos mussantes et retractantes — H I 48, 3. mussantibus vobis circumventus est H III 61, 8.

mutatio. tanta repente m. non sine deo videtur H i 97. omnes rerum — ones J 3, 2.

Muthul J 48.

Mutina H I 50.

mutō. arma ornatumq. J 94, 1. fidem J 56, 5. num id mutare melius sit J 85, 10. itinera praefectosq. in dies J 74, 1. iudicium animi J 4, 4 *cont.* mutata mente C 48, 1. locum J 44, 4. nomina rerum ad ignaviam H III 61, 13 *cont.* mutato nomine H II 26. res — opes non ingenium mihi mutabant H II 41, 1 *cont.* ducem illis non animum mutatum J 49, 2. si huic imperio fortuna mutaretur J 14, 18. ad mutandum in melius servitium H i 91. res humanae — in adversa semper mutantur J 88, 6. facies locorum cum ventis simul mutatur J 78, 3. omnia mutari student C 37, 3. quis non omnia mutata cupit H I 41, 21. mutari ac misceri omnia C 2, 3. bellum atque pacem mutare solitus J 88, 6. res mutare inter se instituerant J 18, 9. neque ab Hispanis emundi aut mutandi copia erat J 18, 5. eaque mutare cum mercatoribus vino J 44, 5. nemo non diurna mercede vitam mutaverit H I 48, 7. bellum pace C 58, 15. cuncta praesenti ignavia H III 61, 26. togam paludamento H i 65. incerta pro certis J 83, 1. *Conr.* J 38, 10. H I 76.

mutuus. pecuniam sumptam mutuam C 42, 2. aes mutuum J 96, 2. argentum mutuum arcessivit H II 72.

myoparo H III 56.

Nabdalsa J 70, 71.

nam C 1, 4. 6. 2, 1. 4. 3. 3. 4. 4. 6. 4. 7. 2. 11, 2. 13, 1. 14, 2. 6. 20, 4. 7. 37, 3. 38, 1. 40, 5. 46, 2. 47, 3. 49, 2. 51, 8. 18. 33. 52, 4. 58, 16. 20. 59, 2. 61, 2. 7. J 1, 2. 2, 1. 3. 2. 4. 5. 7. 4. 10, 2. 6. 7. 11, 5. 6. 12, 3. 17, 6. 18, 9 *bis.* 24, 6. 9. 31, 20. 22. 23. 26. 37, 4. 39, 4. 41, 2. 10. 42, 1. 44, 4.

46, 8. 49, 5. 52, 1. 53, 1. 7. 56, 6. 60, 6. 66, 2. 69, 4. 74, 3. 75, 9. 76, 1. 77, 2. 78, 2. 3. 79, 6. 81, 4. 84, 5. 85, 2. 4. 12. 22. 27. 40. 42. 45. 46. 50. 86, 5. 89, 5. 90, 1 *bis*. 92, 5. 7. 8. 95, 4. 99, 3. 101, 6. 102, 13. 103, 6. 108, 1. 2. 110, 5. H I 6. 9. 41, 4. 11. 21. 48, 1. 9. 18. II 12. 41, 3. 5. 11. 82. III 15. 24. 26. 44. 61, 9. IV 61, 10. V 16. i 82. 89. *ad omissam sententiam relat.* C 52, 34. J 19, 2. 28, 5. 31, 2. 63, 6. 82, 2. 88, 5. 102, 11.

namque C 10, 4. 15, 4. 23, 6. 26, 3. 36, 5. 38, 3. 42, 2. 48, 2. J 41, 5. 45, 2. 85, 35. 92, 5. H II 41, 6. 96, 7. III 1. 49. 51. 61, 19. 20. 68. IV 61, 5. 18. **nanciscor.** summam potestatem nactus C 38, 1. ducem nactus H I 15. III 61, 14. obscuram noctem nactus H I 65. epistolam cum servo nacti H III 36. multa nacti H IV 4. iumenta nacti H IV 3.

Narbo H i 11.

Nares Lucanae H III 67, 14.

narro. aliorum facta narrare C 8, 5. quae quoque modo audierat, pluribus narravit C 23, 4. de eis haut facile conpertum narraverim J 17, 2. prius quam narrandi initium faciam C 4, 5.

nascor. quodcumque natum fuerat, contulerant J 90, 1. eo natus sum ut — J 24, 10. natus Arpini J 63, 3. nobili genere C 5, 1. haut obscuro loco C 23, 1. in imperio nati J 31, 11. annos natus viginti J 64, 4.

natio. urbis nationes subigere C 2, 2. nationes ferae et populi ingentes C 10, 1. tetrarchae populi-nationes stipendia pendere C 20, 7. cum nationibus populis regibus H IV 61, 5. nationesne aut reges J 14, 17. quae loca aut nationes — minus frequentata sunt J 17, 2.

natu. maiores natu J 25, 4.

natura. pecora prona finxit C 1, 1. mihi vitae finem facit J 10, 3. omnibus unum finem statuit H I 41, 15. aliud alii iter ostendit C 20, 10. natura una et communis omnium J 85, 15. terrebat eum natura mortalium avida inperi et praeceptis animi cupidinem J 6, 3. natura serpentium *susp.* J 89, 5. quo cuncta gignentium natura fert J 93, 4. n. mollior Italiae H IV 20. quam convorsa rerum natura sit H I 48, 13. naturae infirmitas accusatur J 1, 4. ad requisita naturae H i 54. vita et mors iura naturae sunt H II 41, 5. naturae industria hominum — vis — tempus deest J 1, 2. pater naturae concessit J 14, 15. naturam vincere J 75, 2. 76, 1. alia animi alia corporis naturam secuntur J 2, 1. ubi naturam P. Scipionis cognovit J 7, 4. utriusque naturam et mores aperire C 53, 6. contra naturam C 2, 8. bene facere ex consuetudine mihi in naturam vortit J 85, 9. propter loci naturam J 23, 1. loci naturā obscurati J 49, 5. natura munitus C 7, 7. J 54, 3. 57, 1. 87, 1. sinus in pares magnitudine, natura pari J 78, 2. ius non legibus magis quam natura valebat C 9, 1. natura gens Gallica bellicosa C 40, 1. natura ferox C 43, 4. J 11, 3. quanta — audacia natura aut moribus inest C 58, 2. vastus ab natura et humano cultu J 48, 3. mons omnis a natura praeceps J 92, 5. de natura sua queritur genus humanum J 1, 1. de natura cultuque eius paucis dicere J 95, 2. ingenio neque melius neque promptius in natura mortalium est J 2, 4.

naufragium. — iis militum optimos cum classibus amisi H IV 61, 14. Charybdis inlata naufragia sorbens H IV 22.

nauta. impediabant iussa nautarum H i 57.

nauticus. castra nautica H i 77.

nave inperata fecerant J 77, 3.

navigatio caussa fuit invadendarum terrarum H II 6 *susp.*

navigium. piraticum actuarium H II 56. laniata — a emergunt H IV 22.

navigo. classe minore — navigamus H II 41, 7. in navigando H III 56. quae homines arant navigant C 2, 7.

navis. navim ascendere J 25, 5. naves codicariae fabricatae H IV 51.

navium alvei J 18, 5. carinae J 18, 8. fragmenta H III 24. **navis** armis — onerat J 86, 1. **navibus** erumpere H i 35. transvecti J 18, 4. venisse J 78, 1. onere turrium incertis navibus H III 23.

ne finale. praetereundum puto, simul ne quis existimet J 4, 2. H I 41, 7.

ne vos ad virilia illa vocem H III 61, 15. ne — torpescerent manus, gratuito — crudelis erat C 16, 3 *cont.* 48, 4. 51, 5. 55, 1. J 11, 3. 25, 10 (ut conveniret, ne Scaurum incenderet). 36, 2. 50, 3. 70, 4. 72, 2. 81, 4. 85, 26. 86, 5. H III 67, 4. IV 74 *inc.* pecuniam dedit, ne sibi succederetur H V 9. mandata verbis dat — ne cunctetur C 44, 6 *cont.* 31, 7. dixisse, ne festinaret abire J 64, 4. nuntios miserat, velle —, ne quid timeret J 88, 5. nuntiaret, ne — eum terrerent, eoque magis C 48, 4. censebo ne — H III 61, 17. edicto, ne — J 45, 2. hortor J 31, 25. 27. 51, 4. ita instituit, ne — J 14, 18. moneo J 30, 3. 31, 25. 64, 2. 70, 5. niti C 1, 1. J 13, 8. 14, 20 (niti ambire fatigare vos singulos) *cont.* eniti J 10, 8. 25, 2. obsecro J 58, 5. obtestor J 71, 5. operam darent, ne — C 29, 2. H I 48, 22. opto H I 48, 12. orare J 51, 4. 107, 3. perpello C 26, 4. persuadeo J 32, 5. peto J 15, 1. postulo C 31, 7. J 83, 1. praecipio J 13, 6. providere C 51, 7. 52, 4. J 10, 7. 49, 2. caveat ne J 62, 1. impeditus, ne C 30, 4. J 39, 4. prohibere C 58, 20. anxius erat, ne J 6, 3. 70, 5. metuo J 61, 5. 111, 2. timeo C 52, 14. plurimum mihi timoris faciunt, ne — H I 41, 1. terror erat, ne — infirmarentur H III 26. vereor ne J 14, 20. 15, 5. 35, 9. 50, 1. 52, 6. 79, 4. H I 41, 20. = sint liberales —, ne sanguinem nostrum largiantur C 52, 12. secundae res sapientum animos fatigant, ne illi — temperarint C 11, 8 *et sic videtur dict.* H II 9. = **ne quidem.** set ne Iug. quidem interea quietus erat J 51, 5. set ne illos quidem — — timor muniverat J 57, 6. ne nunc quidem exurgitis J 31, 3. ne signa quidem canere J 99, 1. ne servilia quidem alimenta relicua habet H I 41, 11. set prohibere ne conari quidem H I 48, 12. ne mortem q. honestam sperare H II 41, 2. ne simplici q. morte moriebantur H III 25. non repugnantibus modo set ne deditis q. H i 60. = **ne interrog.** hucine tua beneficia evasere —? numquam ergo familia nostra quieta erat, semperne — vorsabitur? J 14, 9. Potestne in tam divorsis mentibus pax esse J 31, 24. Estne viris relicum aliud H I 41, 15. tibine egestas civium et luctus curae sunt H I 48, 15. consultus est placeretne — J 28, 2. considerare, liceatne tum H IV 61, 1 *cont.* H i 93. ne — an *dir.* J 14, 17. *indir.* C 1, 5. 52, 10. J 14, 23. 30, 1. 54, 2. 67, 3. 70, 5. 79, 8. 85, 16. 88, 6. 93, 1. H IV 61, 1. = **ne affirm.** ne ista vobis mansuetudo — in miseriam convertet C 52, 27. ne ille — gravis poenas reddat J 14, 21. ne illi falsi sunt J 85, 20.

nebula sublima caelum obscurabat H III 15.

necessarius. speciem bello necessariam H III 67, 1. paenuria rerum necessariorum J 23, 2. nobis rem f. ad necessaria deesse C 20, 11. sua necessaria post illius honorem ducere J 73, 6. quae ex necessariis adversa facta sunt J 14, 16. ad suos necessarios J 65, 4. 103, 2. 113, 6. = **necessario** copias parat J 21, 1.

necesse. elegantius quam necesse est probae C 25, 2. pater uti necesse erat, naturae concessit J 14, 15. n. est suo more praecipites eant J 31, 6 *cont.* J 85, 27. quas n. est innocentia tutari J 85, 4.

necessitas. extremam necessitatem expectat H I 41, 15. neu cogatis necessitatibus mihi consulere H II 96, 8.

necessitudo. quibus maxuma n. inerat C 17, 2. non eadem nobis inpendet C 58, 11. etiam timidos fortis facit C 58, 19. inopia aut alia n. C 17, 5. ne nobis eam — inem inponatis, ut C 33, 5. nobis dempsere acerbam — inem te persequi J 102, 5. ad n. rei satis dictum J 19, 8. coactus rerum necessitudine J 48, 1. omnibus necessitudinibus circumventum C 21, 3. ea — o levis ducitur J 80, 6.

neco C 15, 2. 39, 5. 51, 23. 29. 32. 52, 30. J 14, 14. 26, 3. 31, 7. 42, 1. 74, 1. H II 63. IV 5 (fusti). vivom — necatum sibi traderent J 46, 4 *cont.* 61, 4.

necto. nexuit catenae modo H I 21. n. ex viminibus vasa H IV 1.

neubi oportunitus fieret cavere J 55, 3.

nefandus. — a stupra C 15, 1. quae nefanda existumatis H I 41, 1. nefandum in modum H III 67, 14. neque sanctum neque — um quidquam fuit irae H III 67, 17. multa nefanda ausi atq. passi H i 62.

- nefarius.** —a facinora C 51, 6. —o consilio C 52, 36.
- negito** J 111, 2.
- neglegentia.** opulentia neglegentiam tolerabat C 52, 9. vere an per —iam H IV 11.
- neglego** [neglegisset J 40, 1]. deos C 10, 4. legem C 51, 24. senati decreta J 40, 1. sua C 54, 4. bonus segnior fit si neglegas J 31, 28.
- nego.** negat se pertimescere J 106, 3 *cont.* H I 48, 14. cui utrumque negaverat J 65, 3 *cont.* 64, 2 (*pass.*).
- negotiator** J 26, 3. 47, 2. 64, 5. 65, 4.
- negotior** C 40, 2 (in Gallia).
- negotiosus.** prudentissimus quisq. maxime n. erat C 8, 5.
- negotium.** ratus, id quod negotium poscebat, Iugurtham auxilio suis venturum J 56, 1. quantum negoti sustineam J 85, 3. negoti participem Scaurum J 29, 3. talis negoti artifices J 35, 5. facies totius negoti J 51, 1. negoti gratia properare J 76, 1. ei negotio diem proximum constituit J 93, 8. negotio animus non defuit H II 41, 1. Umbreno negotium dat uti C 40, 1. negotium exequi C 43, 1 *cont.* H V 8. — maximum inposuistis J 85, 28. ad tantum n. impelli C 44, 1. ad tale n. mittere J 85, 10. postquam Iug. — crescere videt, vehementer eo negotio permotus J 6, 2. infecto negotio J 58, 7. 104, 1. aliquo negotio C 2, 9, *vid. Conn. p.* 100. ab n. numquam voluptas remorata J 95, 3. neque senatus de ullo n. abnuere andebat J 84, 3. iram obpresserat, ne qua ex eo n. seditio oreretur J 72, 1. in minore n. legem timere, in maiore neglegere C 51, 24. in eo tam aspero n. J 98, 1. ut in tali n. J 107, 6. quod in atroci n. solut C 29, 2 *cont.* ut in plerisque n. solet J 25, 3. Quae negotia multo magis terrebant J 54, 3. negotiorum curator J 71, 3. negotiis intentus C 54, 4 (amicorum). J 89, 3. quae res tanta negotia sustinuisset C 53, 2. culpam actores ad —a transferunt J 1, 4. ad simulanda — n. altitudo ingeni incredibilis J 95, 3 *Conn. p.* 28. inter haec n. J 47, 3. ubi potuisset per n. publica J 64, 3. in eas regiones per Leptitanorum —a venimus J 79, 1. periculo atq. negotiis conpertum est in bello — C 2, 2. ex aliis n. quae ingenio exercentur — memoria rerum gestarum J 4, 1. maius commodum ex otio meo quam ex aliorum —is venturum J 4, 4. Crasso ex privatis n. obnoxii C 48, 5. de cunctis n. disceptare J 11, 2. de communibus n. consuli J 105, 1.
- nemo** ingenium sine corpore exercebat C 8, 5. — ignavia immortalis factus est J 85, 49. ut n. frustra — petiverit C 34, 3. quorum nemo non — mutaverit H I 48, 7. nemo nisi victor pace bellum mutavit C 58, 15. munificus n. putabatur nisi pariter volens J 103, 6. praeter regios equites nemo omnium Numidarum — sequitur J 54, 4. n. omnium intactus profugit J 54, 10. libertatem nemo bonus nisi cum anima amisit C 33, 4 *cont.* H II 41, 11. novos nemo tam clarus erat, quin — J 63, 7. pecuniam nemo sapiens concupivit C 11, 3. nisi eis qui videre nemini credibilia sunt C 13, 1. nemini occultum est J 24, 5.
- nemorosus.** valle virgulta nemorosaque H i 42.
- nemus.** urbem inclutam — nemore H I 80.
- nepos** J 14, 2. 6. 35, 1. 65, 1. 3.
- neque.** hunc lubido — invaserat neque id quibus modis adsequeretur quicquam pensi habebat C 5, 6 *cont.* 12, 4. 20, 2. 39, 4. 40, 5. 48, 6 (neque amplius *cont.* H I 9). 51, 16. 34 (neque prius *cont.* J 4, 6). J 1, 3. 2, 3 (habet cuncta neque ipse habetur). 3, 3. 10, 1. 11, 9. 13, 5. 14, 7. 23, 1. 24, 5. 25, 10. 35, 4. 36, 3. 50, 1. 4. 52, 5. 54, 4. 55, 4. 56, 1. 57, 3 (neque ea res). 58, 3 (neque inde). 60, 1. 64, 3. 82, 3. 91, 4. 94, 6. 106, 6. 107, 1. 112, 3. H I 41, 1. 18. 48, 8. 54. 86. III 61, 10. IV 12. 61, 10. 12. 17. His ego praeceptis milites hortabor neque illos arte colam me opulenter, neque gloriam meam laborem illorum faciam J 85, 34. 39. H II 41, 4. C 2, 3. 23, 2. 27, 2. 33, 1. 38, 4 *cont.* 11, 3. 52, 21. 58, 10. J 24, 3. 41, 2. 51, 4. 74, 1 (Neque — neque — aut). 91, 7. 97, 5. H I 48, 16. quos Volux adduxerat neque — adfuerant J 101, 5. fatigati regis subpliciis neque antea

voluntate alienati J 66, 2 *cont.* J 98, 4. H I 55. III 67, 2. gloriosa modo neque belli patrandi J 88, 4 *cont.* C 24, 3. J 100, 4 (neque secus atque —). 105, 2 (neque his secus atque). neque solum — set C 37, 1. 39, 6 *cont.* neque modo — set H II 23, 4. adnitimini mecum neque quemquam — metus cepit J 85, 47. Neque mirum C 52, 23. Neque ego vos hortor J 31, 6. 27 *cont.* 31, 10. 85, 3. Neque diutius Numidae resistere quivissent J 59, 3. 61, 3 (neque id tempus). 72, 2 (neque post id locorum). 76, 1 (neque postea). 84, 3 (neque illi). 98, 1. H I 5. 41, 20. 48, 12. 95. 99. III 31 (neque iam). 61, 2. 17 *bis.* 22. 67, 17. i 82. neque interea C 26, 2. neque interim J 96, 3. neque sane H I 53. neque aliter — *explicative* H I 41, 24. neque eo magis J 20, 6. nec minus H II 41, 7. — idcirco minus J 46, 6. **Neque enim** H III 61, 26. **neque tamen** senatus provinciam invitus dederat C 19, 2. J 100, 1. insidias parabat Ciceroni: neque illi tamen astutiae deerant C 26, 2. popularis concusserat, neque tamen Catilinae furor minuebatur C 24, 2. 57, 4. 61, 7. J 98, 5. = *Incerta exempla* H II 55. 64. i 35. = *nihil pensi* neque moderati habere C 12, 8 *cont.* J 41, 9. 53, 6. 66, 1. C 40, 4. J 51, 1. H I 20. nemo tam clarus neque tam egregiis factis erat J 63, 7. haut facile, neque quisquam — C 51, 2. non — neque C 33, 4. 51, 35. 52, 6 (non agitur de vectigalibus neque de sociorum iniuriis). 29. 54, 5. J 4, 6. 7. 6, 1 (non se luxu neque —). 10, 4. 24, 10. 31, 18. 50, 5. 54, 5. 63, 3. 82, 1. 85, 29 (non possum fidei causa imagines neque triumphos aut consulatus maiorum meorum ostendere). 86, 2. 88, 2. 89, 8. 91, 7. 97, 4. H I 41, 5 (non tot exercituum clade neque consulum et aliorum principum satius). 7. 18. II 96, 5. III 61, 17. 26. IV 61, 17. i 29. non ita est, neque cuiquam — videntur C 51, 11. 37. 52, 10. J 31, 25. 85, 32. 38 (virtutem non relinquere, neque poterant). 110, 8. H I 41, 7. II 41, 9: non deprecor mortem — neque — honestius vitae finem fecerim. non — neque — neque C 58, 1. non famem aut sitim neque frigus neque lassitudinem operiri C 13, 3. **neque vero.** non fuit consilium bonum otium contere, neque vero agrum colendo — aetatem agere C 4, 1. = *neque* = *et vid. et.* = *neque* — *neque* C 11, 3. 14, 6. 15, 4. 20, 16. 21, 1. 23, 2. 26, 5. 29, 1. 32, 1. 33, 1. 36, 5. 49, 1. 51, 13. 20. 37. 52, 35. 57, 5. 58, 2. 61, 5. J 1, 2. 3. 2, 4. 3, 1. 7, 1. 6. 10, 4. 14, 24. 18, 5. 19, 7. 22, 2. 4. 24, 2. 37, 4. 44, 1. 5. 47, 4. 51, 1. 52, 3. 55, 8. 61, 1. 64, 5. 67, 2. 77, 1. 79, 3. 82, 2. 85, 23. 38. 92, 9. 96, 3. 101, 11. 102, 7. 110, 6. H I 12. 48, 15. II 41, 1. 6. III 61, 20. IV 61, 16. neque moribus neque lege aut imperio cuiusquam regebantur J 18, 2 *cont.* 72, 2. neque — neque — neque — aut J 99, 2. H I 88.

nequeo H I 41, 2. III 61, 8. II 41, 5. nequeunt C 20, 12. 49, 4. nequibat C 59, 4. J 56, 2. nequiverim C 58, 4. — erit C 34, 2. — erint J 4, 4. nequiverat J 54, 8. 86, 5. *susp.* C 18, 3. nequisset J 15, 1. nequivisse C 19, 4. J 102, 13. 108, 2 (caveri). nequiens H III 67, 18. nequeutes H III 72. quidquid sine sanguine civium ulcisci nequitur J 31, 8.

nequiquam labores abnuitis H II 41, 14. praesidiis n. perditis J 62, 9. n. deos inproles C 52, 29 *cont.* 58, 2. n. oportuna res cecidisset C 20, 2.

Nero vid. Claudius.

nescio. occupavit nescio quae vos torpedo H III 61, 26.

neuter. stipendium neutri datur H II 96, 7.

neve = *neu*. quid quaesitum aliud quam libertas —, neu cui nisi legibus pareremus H I 41, 4. consulta sese integra habere: neu — pertimesceret J 108, 2. Utinam — esset, neu — viderer J 14, 24. restituitis neve — inponatis C 33, 5. J 83, 2. H I 48, 16. uti — neve C 34, 2. J 8, 2. 10, 3. 102, 5. H I 48, 9. II 96, 8. III 61, 13. IV 61, 23. ne — neve C 51, 7. 43. 58, 21. J 15, 1. 51, 4. 58, 5. 64, 2. 45, 2. neu quis miles neve pro milite H i 49.

nex. fratris mei necis poenas J 14, 21. de Massivae nece iudicium J 61, 4. vitae necisq. potestas J 14, 23. necis civium et vitae licentia H I 41, 13.

ni. Multa me dehortantur, ni studium rei p. omnia superet J 31, 1. memorare possem, ni ea res longius — traheret C 7, 7. minari ferro, ni sibi

obnoxia foret C 23, 3. iuberet — pars in vincula duci, ni — — aperiret J 33, 3. ni id festinaret, in periculo suam salutem fore J 77, 1. ni virtus fidesque vostra spectata mihi forent, nequiquam oportuna res cecidisset C 20, 2. Neque N. resistere quivissent, ni pedites — magnam cladem — facerent J 59, 3. aequo animo pateret, ni misericordia in pernitiem casura esset J 31, 21. timebat iram —, ni — parisset J 25, 7. ni multitudo togatorum fuisset — patratum bellum foret J 21, 2 *cont.* 27, 2. 53, 7. 56, 5. talia incepta, ni in consultorem vortissent, rei p. pestem factura H i 89.

Nicomedes H IV 61, 9 *et* 10.

nihil nominat. C 27, 3. J 64, 6. 107, 3. 110, 3. H IV 30 (nihil convenit). I 41, 22 (nihil praeter — *cont.* I 48, 8). i 107. C 40, 4 (nihil — quod non —). J 51, 1 (nihil — omnia). in eo nihil auxili est C 40, 3. nihil ad vos J 24, 6. **accus.** cuius praeter formam nihil numquam bonus laudavit C 15, 2. 44, 2. 47, 1. 54, 3. 4. J 39, 5. 76, 1 (nihil iam). 80, 1 (nihil hostile). 91, 4. 98, 2 (nihil remittere). 107, 4. 109, 3. 110, 4. H I 20. 32, 41, 15. II 96, 1. nihil minus quam J 14, 11. nihil — nisi J 85, 33. H I 41, 8. 48, 15. nihil valet C 51, 3. nihil obficere J 85, 43. n. prodesse J 1, 5. 85, 32. n. proficere H III 37. nihil vi opus est J 31, 6. senatus nihil sane intentus C 16, 5. nihil relicui facere C 11, 7. 28, 4. 52, 4 (*pass. at.* relicum J 76, 4). nihil caussae habere J 14, 7. n. pensi *sim.* habere C 12, 2. J 41, 9. nihil languidi pati J 53, 6. nihil intactum pati J 66, 1 *cont.* 88, 2. pro nihilo habentur J 31, 25. nihilo segnius parare J 75, 10. nihilo minus C 3, 5. 16, 3. 26, 1. H I 48, 19.

Nilus H III 10.

nimis alta C 5, 5. — grave C 51, 23. — liberaliter C 11, 5. — molliter J 82, 2. — facere C 48, 1. — gaudere J 64, 5.

nimius fiducia H II 93. — animi H IV 71. — um onus H I 60. — ae opes H II 41, 7.

nisi. quae conditio futura sit nisi — vindicamus C 20, 6 *cont.* H II 96, 10. ignoscite Cethego, nisi iterum iam bellum fecit C 52, 33. parum est inpune — fecisse, nisi deinde licentia eripitur J 31, 22. quae nisi quaesita erunt, quid erit — J 31, 2 *cont.* C 52, 4. H I 41, 17 (non aliter). 24. III 61, 13. neque potestatem faciundam, nisi indicaret C 48, 6. nisi deditum venissent, decederent J 28, 2. cui nisi pariter obviam iretur H I 58. *Cfr. praeterea* H IV 61, 2. nisi forte me animus fallit C 20, 17. J 3, 4. 31, 20. H I 41, 7. 23. 24. 48, 2. 14. III 61, 8. 19. J 14, 11. Nisi tamen intellego J 24, 5 *cont.* 100, 5. parum conperimus, nisi — instabilis videtur J 67, 3. nemo — nisi C 13, 1. 33, 4. 58, 15. J 103, 5. nullus nisi H III 64. nihil — nisi J 85, 33. H I 41, 8. 48, 15. IV 61, 17. nisi — non J 54, 4. neque — nisi J 3, 3 (aliud). 13, 5. 61, 1. H I 41, 15. IV 61, 12. ne — nisi J 14, 18. H I 41, 14. plerosque — dissolvit, nisi qui J 17, 6. nisi qua H II 31. omnium — nisi J 71, 3. 75, 3. H I 8. II 86 (omnia alia). quid — nisi J 24, 8. 31, 26. 85, 16. IV 61, 19. vacuos curis nisi instantibus H III 54. plerumque habebat nisi cum — J 44, 4 *cont.* H I 93. haut dissimiliter situm, nisi quod — J 89, 6. 95, 3. nisi quia H III 61, 6.

nisus per saxa J 94, 1. dubia **nisu** J 94, 2.

nitor *subst. dub.* H III 67, 1.

nitor. ramis — saxis **nisus** J 93, 4. niti corporibus J 60, 4. multi — niti modo ac statim concidere J 101, 11. verā viā C 11, 2. frustra J 3, 3. contra verum J 35, 8. furtim et per latrocinia — bonis artibus ad inperia et honores nituntur J 4, 7 *cont.* eo intentior ad victoriam niti J 55, 3. eo acerrime niti J 60, 1. gratia, voce, omnibus modis pro alieno scelere sua quasi pro gloria — ebantur J 15, 2. ambiundo nitebantur, ne J 13, 8. summa ope niti contra eos — pro sua magnitudine C 38, 1. — — pro libertate atq. eo vehementius J 31, 17. — — ne C 1, 1. — — ut J 9, 2. maxuma ope niti — ne J 14, 20. summa vi Cirtam inrumpere nititur J 25, 9. continuare magistratum nitebantur J 37, 2.

nobilis. *Vid.* homo. adolescens C 18, 4. virgo C 15, 1. mulier C 23, 3. nobiles J 25, 2. C 17, 4 (domi). 5. J 8, 1 (novi atq. nobiles). nobiles atq.

ignobiles C 20, 7. iuventus — nobilium C 17, 6. paucis nobilibus J 31, 9. nobilissimi cives C 52, 24. nobili genere natus C 5, 1. gentis patriciae nobilis J 95, 3. animi nobile studium H III 67, 12.

nobilitas. eam magnam nobilitatem putabant C 7, 6. inperator nobilitas invidiae esse J 73, 4. nova mihi n. est J 85, 25. vetus n. J 85, 4. quibus n. ex virtute coepit J 85, 17. haec est mea nobilitas J 85, 30. pleraque nobilitas C 23, 6 *cont.* 38, 2. 43, 2. J 4, 7. 5, 1. 13, 5. 7. 16, 2. 27, 2. 30, 3. 32, 5. 40, 3. 41, 5. 6. 10. 42, 1. 4. 63, 6. 64, 1. 65, 5. 73, 6. 84, 1. 5. 85, 1. 10 *bis.* 37. H I 48, 21. III 61, 3. *Vaccensis* J 66, 4.

noceo. quibus haut multo secus quam ferro noceri poterat H III 61, 1. prohibet nocere venenum H 30. = nocentissimi et eidem superbi summi J 31, 12.

noctu. *Vid.* diu. J 12, 4. 23, 2. 56, 4. 72, 1. 76, 1. 106, 2. 4.

nocturnus. — a consilia C 42, 2. — a et avia itinera J 54, 9 *cont.* 106, 5.

nolo. idem velle atq. idem nolle C 20, 4. quos nolis offendere J 83, 3. Nolite existimare C 52, 19 *cont.* J 14, 6. 25.

nomen inperi in terris id primum fuit C 2, 1 (*cf.* n. inperi regium habebant C 6, 6. nomine modo inperi a vobis accepto H II 96, 3). nomen familiae in Hispania renovatum est J 10, 2. quibus nomen ex re inditum J 78, 1 (*cont.* quae sceleri et paricidio suo nomia indidit H I 41, 24). quibus nomen Philaenis erat J 79, 5. nomen latinum J 39, 2. 42, 1. 43, 4 (*cont.* homines nominis latini J 40, 2). sanctitas regii nominis H V 1. genus ignarum nominis Romani J 83, 1 (*cont.* memores nominis Romani J 88, 3. post magnitudinem nominis Romani J 5, 4. gentem infestissimam nominis Romano C 52, 24). homines maximi nominis H I 41, 2. celebritatem nominis timere H V 14. satis quaesitum erat nomini maiorum H I 41, 26. nomen gloriamque sibi addidere J 18, 12. cui nomen oblivioni condiderant H I 76. nomen eorum Libues conrumpere J 18, 10. ex suo vocabulo insulae nomen dedit H II 2. nomen Danubium habet H III 9. labori meo nomen inertiae inponunt J 4, 3. victi in gentem nomenq. inperantium concessere J 18, 12. per nomen militare — occupavere H III 61, 6. praeter nomen cetera ignarus populi Romani J 19, 7. decernite digna nomine H I 48, 20. mutato nomine H II 26. nomine histrionis Burbuleium adpellabat H II 35 (*cont.* multis nominibus adpellata H III 46). nomine J 18, 11. 35, 1. 47, 1. 48, 3. 56, 1. 65, 1. 89, 4. 108, 1. H II 8. III 69. nomine Catilinae sibi redditas C 34, 3. hoc nomine satis honestas spes sum secutus C 35, 4. nomina rerum ad ignaviam mutantes H III 61, 13. honestis nominibus — pro sua quisque potentia certabant C 38, 3. aes alienum meis nominibus — alienis C 35, 3.

nomino. nominat socios C 40, 6. ubi T. Crassum nominavit C 48, 5. ut Caesar falso nominaretur C 49, 1. Hic mihi quisquam mansuetudinem et misericordiam nominat C 52, 11. unumquemque nominans laudare C 21, 4. 59, 5. Syrtes ab tractu nominatae J 78, 3.

non. defensionem — non statui parare C 35, 2. 3. 51, 10. 21. 52, 28. 56, 4. 58, 10. J 14, 3. 21, 2. 25, 1. 11. 31, 11. 17. 40, 2. 54, 5 (nisi — non). 70, 5. 83, 1. 85, 25 *bis.* 26 *bis.* (non ignoro). 29 (Non possum — at). 90, 1. H I 41, 19 (adeo S. non paenitet). 48, 3. III 38. 61, 4 (omnino non certavisse). 22 *bis.* i 58. 82. 108. agere aut non agere H III 61, 15. non est conditio H III 61, 13. non fuit (est) consilium C 4, 1. 53, 6. J 85, 8. H I 41, 26. Non sunt composita verba mea J 85, 31 *cont.* H III 61, 27. non ita est, neque C C 51, 11. non est ita J 85, 42. si solus non timet C 52, 16. si iniuriae non sint J 31, 29. Non tu acis H III 32 *susp.* talibus viris non labos insolitus, non —, non — C 7, 5. non omnia omnibus cupiunda esse J 64, 2. quis non factum eius laudabat C 51, 32. H I 41, 21. senatum et po. — non in gratiam habituros J 111, 1. quasi — sint aut non ibi plus possit, ubi C 52, 15. non ea consilia habuissent C 52, 34. non eadem — et C 58, 11. J 85, 1. ubi non — monumenta plurima sint J 14, 17. qua non ab hostibus tenetur H II 96, 9. nihil — quod non cupidissime facturi essent C 40, 4. non uti antea J 20, 7 *cont.* 59, 3. non magis — quam C 9, 1. non minus quam J 10, 1. non

prius — quam J 35, 8. 44, 3. non amplius C 56, 2. J 58, 3. 68, 3. 105, 3. H III 61, 19 (non amplius possunt). IV 19. non longe a J 89, 6. lubido non minor incesserat C 13, 3. 23, 2. non minoris quam J 32, 5. non ultra con-
tionis locum memores H III 61, 14. non ignarum C 17, 7. non dignos C 35, 3. non idoneos C 51, 27. non mediocre J 8, 1. non indignum J 79, 1. ego non validissimus H IV 61, 4. omnia non serva H IV 61, 17. socordius ire non aptis armis H III 71. non aliter — nisi H I 41, 17. non sine deo H i 97. nemo non — H I 48, 7. et non C 51, 27. 52, 15. J 84, 4. ac non J 4, 8. facto, non consulto opus esse C 43, 3. 51, 20. J 4, 7. 22, 2 *bis*. 31, 10. 16. 49, 2. 63, 3. 85, 35. 40. 44. 89, 8. 102, 4. 114, 2. H I 35. II 41, 1. 96, 5. III 61, 24. i 95. non — set C 10, 5. 51, 17. J 14, 23. 24, 2. 33, 4. C 51, 22. J 85, 30. 37. 93, 5. 112, 3. H I 10. 12. 41, 20. 48, 7. 10. IV 61, 15. II 41, 12 (non me ob scelus caesum, set). non — verum J 31, 7. non modo — verum etiam H II 96, 9. non modo — set ne — quidem H i 60.

Nonae Decembres C 18, 5. **Febrariae** C 18, 6.

nondum frequentes armati convenerant C 18, 8. nondum etiam vos sa-
tietas tenet J 31, 20.

nonne. nonne emori praestat C 20, 9. vos — nonne nitemini J 31, 17.

nonnulli existumabant C 22, 3. — equites Romani C 49, 4. potuistis nonnulli C 58, 13. fuisse nonnullos qui C 14, 7. nonnullos ex Sullanis co-
loniis C 28, 4 (*Comm. p.* 106). sententias nonnullorum C 52, 2.

nos C 33, 4. 52, 11. 20. 22. 58, 11. J 14, 3. H II 96, 9. IV 61, 18. 21. nos eam rem in medio relinquemus C 10, 6 *cont.* H i 1. = memoriam **nostri** C 1, 3. proditor nostri H I 48, 15. nostri misereri J 14, 17. neque **nostrum** cuiquam C 33, 1. = nobis C 20, 8. 10. 11. 13. 33, 5. 52, 20. 21. 58, 4. 9. 11. J 14, 14. 18. H II 96, 9. nobis *id est Romanis* C 51, 5. J 5, 5. 17, 1. 19, 7. 91, 7. 102, 5. 7. H I 7. II 39. 96, 4. — *i. e. hominibus* C 1, 2. — *i. e. mihi vel mei similibus* C 22, 4. J 9, 2. 10, 2. 82, 3. 85, 41. = **nos** C 7, 7 (*cont.* J 79, 1 *susp.*). 33, 1. J 14, 14. 18. 85, 37. 95, 2. 108, 3. H II 41, 8. = **nobis** C 51, 42. 52, 10 (nobiscum). J 108, 3. H II 41, 8. IV 61, 16. = **nosmet**. nisi nosmet ipsi vindicamus in libertatem C 20, 6. in nosmet vorsa H I 41, 19.

nosco. ex quo praesentia noscerentur H III 67, 2. = **novi**. plerisque no-
tus erat atq. eos noverat C 40, 2. eorum facta cuncti novere C 51, 12 *cont.* 59, 6. quos novi J 110, 1.

noster. haec nostra an nobiscum hostium futura sint C 52, 10. nostri J 7, 4. 38, 7. 50, 6. 58, 2. 59, 2. 60, 7. 75, 10. 99, 3. 101, 6. 106, 6. H III 67, 9. amicitia J 9, 2. 102, 7. cives C 52, 7. civitas J 4, 5. consul J 28, 5. corpora C 33, 1. H IV 61, 16. duces J 114, 1. exercitus J 8, 1. 29, 7. 43, 1. 65, 1. familia J 14, 5. 9. 13. 17. 25. gratia J 102, 9. iniuriae J 24, 6. libertas et anima nostra C 52, 6. maiores C 12, 3. 51, 4. 5. 37. 52, 19. 30. mare J 17, 4. 18, 4. 12. H I 8. memoria C 33, 2. 51, 32. J 114, 2. milites J 94, 4. opes J 43, 5. parens J 14, 21. pedes noster J 101, 6. pericula C 52, 2. pernities H IV 61, 23. quaestor J 113, 5. res nostrae C 52, 2. 58, 5. J 2, 1. res publica C 51, 17. sanguis C 33, 5. 52, 12. socii J 88, 3. socordia H I 48, 21. II 41, 8. statio H IV 65. studia J 2, 1. vectigales H I 48, 8. vis C 1, 2. 102, 9. vitia H IV 61, 21.

notus plerisque principibus erat atq. eos noverat C 40, 2. ei n. erat C 45, 4. factis notus J 63, 6. notissimus quisque H IV 40.

novitas periculi atq. sceleris C 4, 4. contemnunt — tem meam J 85, 14.

ново. novandis rebus H i 90. ne quid — novaretur C 55, 1. spes no-
vandi C 39, 3.

novos. nova diruunt C 20, 12. vetera odere, nova exoptant C 37, 3. aestas nova H i 112. amici J 13, 6. 74, 1. bellum C 54, 4. consilium C 35, 2. 51, 8. 41. J 70, 5. 71, 3 (novissimum). deditio J 75, 8. exemplum C 51, 27. exercitus H I 48, 21. foedera J 14, 18. formae H I 67. genus poenae C 51, 18. *Vid.* homo. novos J 63, 7. novi J 8, 1. 65, 5. hostis J 82, 1. inperator J 44, 2. iter H III 50. milites J 87, 2. 3. 97, 5. H II 96, 5. III 67, 10. munimenta H III 26. nobilitas J 85, 25. provincia H II 39.

res novae C 28, 4. 37, 1. 39, 6. 48, 1. 57, 1. J 19, 1. 46, 3. 66, 2. 4. 70, 1. 77, 1. societates J 14, 18. tabulae C 21, 2. = novissime C 33, 2. J 10, 2. 19, 7.

nox aderat J 58, 7. 97, 3. quae instabat C 55, 1. sedes quas nox coegerat, habebant J 18, 2. n. proelium diremit J 60, 8. neque dies aut nox ulla quieta fuit J 72, 2. nox atque praeda castrorum hostis remorata sunt J 38, 8. plerumque noctis processit J 21, 2. 109, 4 *cont.* 98, 6. noctis auxilio J 53, 3. noctem agitare J 98, 4. — antecapere C 55, 1. noctem pro se rati J 98, 2. — munimento — nullo impedimento J 97, 3. noctem totam itinere facto J 91, 3. nactus obscuram noctem H I 65 (*cont.* obscura nocte J 53, 7). diem noctem H III 67, 19. per noctem H II 66. fugam in noctem componere H I 27. ea nocte paulo post C 28, 4. nocte ea, quae proxima fuit ante — J 113, 3. proxima nocte C 43, 1. intempesta nocte C 27, 3. 32, 1. J 38, 4. constituta nocte qua proficiscerentur C 45, 1. caelum nocte atq. nubibus obscuratum J 38, 5. amplius uno die aut una nocte J 76, 1. dies noctisq. C 27, 2. J 23, 1. 93, 2. 94, 4.

noxa. prava incepta consultoribus noxae esse H I 48, 1. nozarum metu H I 48, 11.

noxius. nobilitas noxia atq. eo perculsa J 42, 1. vindicatum in noxios J 31, 26. factio noxiorum H III 61, 3.

nubes foedavere lumen H i 104. caelum nocte atq. nubibus obscuratum J 38, 5.

nubo C 15, 2. J 80, 6 (nupserat). nuptum — mitti H II 13.

Nucerina *vid.* Sittius.

nudo. praesidiis nudatum J 88, 4.

nudus. nuda corpora H i 59. capite atq. pedibus nudis J 94, 1. nudum et caecum corpus ad hostis vortere J 107, 1. loca nuda gignentium J 79, 6.

nullus. quae nobis nulla sunt C 52, 21 *cont.* J 86, 3. H I 41, 9. nulla pro socia obtinet J 80, 7. nullo subveniente J 99, 3. 100, 3. 109, 1. H IV 61, 14. ab nullo repetere J 96, 2. nullius indigus J 110, 2. aliter nullius earum rerum consuli ius est C 29, 3. nulla oportunior nostra amicitia J 102, 7. nulla arte — inferior H II 87. ex nulla conscientia de culpa C 35, 2. nullius umquam delicti C 52, 8. nullo discrimine H I 74 *cont.* C 52, 22. in Italia nullus exercitus C 16, 5. suo iniussu nullum potuisse foedus fieri J 39, 3. quis hostis nullus erat, nisi — J 14, 10. noctem — nullo impedimento fore J 97, 3. ius nullum J 31, 1. locum nullum, nisi — H III 64. nullā morā H I 97. quibus opes nullae sunt C 37, 3. me — oratio nulla laedere potest J 85, 27. nullo ordine conmutato J 101, 2. quibus nulla pars fructus est H III 61, 19. auxilii spem nullam J 23, 2. hominem nullius stipendi J 85, 10.

num. reputate num id mutari melius sit J 85, 10. reputate num eorum paenitendum sit J 85, 28. An dubium habetis, num obficere quid vobis — possit H III 61, 8. quaerit, num ostenderetur thesaurus H III 78.

Numantia, Numantinus J 7—10. 15, 1. 101, 6.

numero facta in gloria H I 41, 19.

numerus ut augetur lectis viris H III 67, 14. qui effuse euntes — et numerum ampliorem vero et hostilem metum efficiebant J 105, 3. duplicato eorum n. H III 67, 19. signorum et armorum aliquanto numero potiti J 74, 3. hostes numero plures J 97, 5. — priores J 50, 6. — quadraginta J 53, 4. 93, 8. H III 67, 3 (?). exercitum — o hominum ampliorem J 54, 3. — o hominum legiones expleverat C 56, 2. cum aliquanto maiore numero J 86, 4. ex suo — o legatos mittit C 33, 1. ex eo numero C 42, 3. J 18, 4. 35, 6 (qui parati erant, *ut* J 38, 6). in proscriptorum — o esse C 51, 33. in eo — o creari J 40, 4. cohortis pro — o hominum complet C 56, 1.

Numida et Numidia multis locis. Numidae equites J 68, 2.

Numidicus. gladii et scuta, verum ea Numidica J 94, 1.

numquam populo R. ea copia fuit C 8, 5. n. — praeterea tale facinus fecisse C 19, 5. n. per occasionem talia fecere C 51, 6. ab negotiis n. voluptas remorata J 95, 3. n. super industriam fortuna fuit J 95, 4. n. po. R. — um beneficiis victum esse J 102, 11. n. ratus sum J 110, 1. numq. ergo familia

nostra quieta erit J 14, 9. numquam tibi gratiam redditam putaveris J 110, 11.

nunc. paulo ante — nunc J 14, 17. antea — nunc H I 48, 13. superiore anno — nunc H II 96, 9. III 61, 11. olim — post — dein — nunc H I 48, 7 *cont.* III 61, 6. initio — deinde — verum nunc J 24, 6. tunc — nunc H I 48, 7. quam nunc peteret, tunc ultro adventuram J 111, 1. etiam nunc C 52, 25 *cont.* J 31, 3. ne nunc quidem J 31, 3. quam nunc Tyrii habent H II 26. qui nunc sceleribus ferox est, — reddat J 14, 21. quae iussa nunc toleratis, ea agere aut non agere possitis H III 61, 15. non — sicuti nunc vastaretur J 31, 16. nunc, quando — licet, festina J 102, 9. Nunc — tibi commendo C 35, 6. 52, 10. J 4, 9. 79, 10. 10, 3. 14, 24. 85, 13. 14. 25. 44. H III 61, 2. 13. IV 61, 16. Nunc vero C 58, 5. J 14, 17.

nuntio. Ea cum Ciceroni nuntiarentur C 29, 1. alii portenta — nuntiabant, alii arma portari C 30, 2. equites — nuntiant, Iugurtham — condisse J 106, 5. redit et ei nuntiat J 112, 2. rem difficilem aut facilem nuntiavere J 93, 7. praemissi rem quietam nuntiant J 105, 5. qui Catilinae nuntiaret, ne — C 48, 4. nuntiatum est mihi vim parari C 35, 5 *cont.* J 113, 5. 114, 3. cui verbis pax nuntiabatur, re bellum — erat J 48, 1. senati verbis nuntiare J 21, 4. 25, 11. Numidis ex senati decreto nuntiarı iubet J 28, 3. palam regi quae ex voluntate forent nuntiarı iubet J 46, 4. quem — ad Sullam nuntiatum mittit J 108, 2.

nuntius in castra pervenit, coniurationem patefactam C 57, 1. magis atrocitate rei quam fide nunti terrentur J 101, 7. nuntio accepto J 28, 1. omnia per nuntios consuli declarantur C 46, 1 *cont.* 50, 2. H II 69. nuntios — miserat J 88, 5 (yelle). 97, 1 (adduceret). H III 67, 19. missis remissisq. nuntiis J 83, 3. fecit ut nuntiis confestim lugubribus H i 98. ex nuntiis accepit J 46, 1. — — cognovit J 94, 3.

nuptiae. domum vacuum scelestis nuptiis fecisse C 15, 2.

nusquam. nobis larem familiarem nusquam ullum esse C 20, 11. nusquam etiamtunc Lepidum progressum aiebant H i 48, 6.

nuta deorum illi cuncta portendi J 92, 2.

Nysa H IV 61, 9.

o grati patres H II 96, 6. **o** urbem venalem J 35, 10.

ob amicitiam vestram familiae nostrae infesti sunt J 14, 17. **ob** easdem artis — adoptatum J 22, 2. quid ob bene facta cepisset H i 48, 4. me tibi ob beneficia carum fore J 9, 1. — — mea possem petere J 14, 3. Mauro **ob** multa ingeni bona carus J 108, 1. loca **ob** calorem — minus frequentata J 17, 2. et **ob** eam caussam mente inminuta J 65, 1. incertum quam **ob** caussam H III 49. **ob** discordias civilis profugos venisse J 78, 1. proscriptiones **ob** divitias H i 41, 17. **ob** militare facinus (aliquem) extulerat J 49, 4 *cont.* 5, 4. **ob** inedia insolita vesci H III 27. quas **ob** iniurias secessisset H III 61, 1. **ob** ea — timens J 39, 2. 108, 3. et **ob** ea J 89, 4. *susp.* J 97, 5. **ob** ea feliciter acta J 55, 2. et **ob** id H i 48, 18. iniuriae et **ob** eas dissensiones H i 9. **ob** ipsorum interna mala dilata proelia H IV 61, 13. **ob** tantam mercedem nihil abnuituros H i 32. **ob** merita carus J 9, 2. non **ob** merita boni aut mali cives adpellati H i 10. **ob** morbos animo parum valido J 65, 3. Sullam **ob** munificentiam in se amicum rati J 103, 5. **ob** nimias M — is opes exercitus in Asia aluntur H II 41, 7. **ob** opportunitates loci praesidium imposuit *cj.* J 47, 2. quam **ob** rem C 35, 2. 51, 21. J 42, 5. 85, 47. 112, 1. **ob** rem corruptam poenas metuunt J 79, 7. id frustra an **ob** rem faciam J 31, 5. **ob** rem p. fusus sanguis H II 96, 2. non sua ignavia, set **ob** rem p. in hostium potestate J 112, 3. **ob** scelera invidia urget J 35, 2. me non **ob** scelus aut avaritiam caesium H II 41, 12. **ob** seditionem provinciam adeptus est H i 48, 4. **ob** thesauros oppidi potiundi J 37, 4. **ob** suos tutandos in manus venturum J 89, 2. 102, 12.

obfendo. obfensa quo levius streperent J 94, 1. quos nolis obfendere J 85, 3. neque est obfensus dominatione Sullae H i 88. Marium simul et invisum et obfensum J 73, 2.

- obfensa.** in quo obfensae minumum, gratia par — J 102, 7.
- obfero.** ultro obferre pugnam H III 67, 11. dubiis rebus spes novandi oblata est C 39, 3. quem casu ministrum oblatum J 12, 3. Quos quoniam res obtulerat, non fuit consilium silentio praeterire C 55, 6.
- obficio.** quo hostium itinere obficeret J 52, 6. cum in angustiis ipsi sibi properantes obficerent J 58, 6. num obficere quid vobis — pergentibus possit H III 61, 8. timor auribus — it C 58, 2 *cont.* 51, 2 (ubi illa —unt). eum suis consiliis multum —ere C 27, 4. luxuria atque ignavia illis — nihil obficiunt J 85, 43.
- obicio.** bestiis obiecti J 14, 15. mihi fortuna, illis probra obiciuntur J 85, 14.
- obiecto** eum periculis J 7, 1. Mario vecordiam J 94, 4 *cont.* H I 41, 18.
- oblino.** gladium sanguine oblitum J 101, 6.
- oblivio.** cui nomen —onis condiderant H I 76.
- obliviscor.** sceleris eorum obliti C 51, 15. H I 48, 19.
- oblongus.** aedificia oblonga J 18, 8.
- obnoxius.** dum illos —os fidosque sibi faceret C 14, 6. ni sibi obnoxia foret C 23, 3. eis obnoxii C 20, 7. Crasso ex negotiis —i C 48, 5. ille obnoxius — accipiet H IV 61, 4. obnoxiiis inimicis J 31, 3 *cont.* H IV 61, 13.
- oboediens** inussis vestris erit J 31, 19. illis —entes vivamus J 31, 26. ventri —ia C 1, 1. omnia secunda et —ia sunt J 14, 19.
- obprimo.** fenoris onere obpressa H I 9. aere alieno C 40, 1. si prius Ciceronem obpressisset C 27, 4. insidiis obprimi J 7, 1. si Romanos obpresseris H IV 61, 2 *cont.* 22 et 16. hostes obpressi aut dilapsi forent H i 52. ceteros alia clades obpressit J 14, 15. C 39, 4 (rem p.). obprimundae rei p. consilium C 16, 4. civitas servitute obpressa C 51, 31. obprimundae libertatis H I 48, 3. 6. tanta torpedo animos obpressit H I 48, 19. iram —sserat J 72, 1.
- obpugnatio.** de —ione Cirtae audiebatur J 22, 1. ab —one non desisteret J 25, 11.
- obpugno** Zamam J 56, 1. obpugnare aut parare J 60, 1. ad obpugnandum egredi J 59, 1. Piso obpugnatus in iudicio — propter — C 49, 2.
- obruo.** vivi obruti J 79, 10. 8. spatium — obrutum H IV 20.
- obscurus.** sublima nebula caelum obscurabat H III 15. caelum nocte atq. nubibus obscuratum J 38, 5. cum natura loci tum dolo ipsi atq. signa obscurati J 49, 5. Fortuna res — celebrat obscuratq. C 8, 1.
- obscurus.** obscura nox J 53, 7. H I 65. obscuro etiamtum lumine J 21, 2. natus haut obscuro loco C 23, 1. in obscuro vitam habent C 51, 12.
- obsecro.** vos oro atq. obsecro H I 48, 9. eum — per amicitiam obsecrat J 58, 5. ab Numidis obsecrati J 25, 5.
- obsequela** orationis H II 49.
- observeo.** colite observate talem hunc virum J 10, 8. signa — ordines observare J 51, 1. 80, 2.
- obses.** multi — dediti obsides J 54, 6.
- obsideo.** me clausum obsidet J 24, 7. neque capi neque obsideri poterat J 37, 4. armis obsessus teneor J 24, 3. obsessum turrim regiam J 103, 1.
- obsido.** pontem obsidunt C 45, 2. portas obsidere J 91, 4. Ciceronis ianuum obsideret C 43, 2. loca armatis hominibus obsidere C 27, 2. Asia ab ipsis obsessa est H IV 61, 8.
- obsidium.** Aquid Cyzicum — in obsidio moranti H IV 61, 14. ob. coepit H I 54.
- obsisto.** ubi confertissimi obstiterant J 98, 1. Sin vis obsistat H i 21.
- obstinatus.** —is animis perditum ire C 36, 4.
- obsto.** exercitus duo hostium — obstant (ab urbe —a Gallia) C 58, 6. cetera vita huic sceleri obstat C 52, 31. quibus non humana neque divina obstant, quin H IV 61, 17. neque illis superbia obstabat, quo minus — C 51, 37.

- obstrepo.** obstrepere omnes C 31, 8.
obtentus. secundae res vitiis sunt obtentui H I 41, 24.
obtestor. Iovem maxum obtestatus J 107, 2. Te atq. senatum obtestamur, consulatus C 33, 5. lacrumans per amicitiam — obtestatur, ne J 71, 5 *cont.* 62, 1. per hanc dextram — moneo obtestorque, uti — neu J 10, 3 *cont.* 49, 2. 62, 1. multa de salute sua Pomptinum obtestatus C 45, 4. pollicendo minitendo obtestando excitare J 49, 4.
obtineo. Micipsa regnum solus obtinuit J 5, 5 *cont.* 16, 2. ad obtinendas duas Hispanias mittere C 18, 5. statum dignitatis non obtinebam C 35, 3. famae, quae plerosq. obtinet J 17, 7. nulla pro socia obtinet J 80, 7.
obtrecto — conlegae H IV 34.
obtrunco J 35, 6. 66, 3. 67, 2. 97, 5. 101, 4. 113, 7. H II 52.
obvenio. Calpurnio Numidia — obvenit J 27, 4.
obviam fuere H II 74. obviam ire hostibus C 6, 5. J 97, 5. H I 89. III 67, 11. actionibus Gracchi o. ierat J 42, 1. ite o. iniuriae J 24, 25. o. eundo periculis J 7, 4. o. ire potentiae factionis J 31, 4 *cont.* J 5, 1. sceleris eius o. ivisse J 22, 4. cui nisi pariter obviam iretur H I 58. Agendum atq. o. eundum est H I 41, 7. obviam missum J 106, 1. — procedunt J 53, 5.
obvius. quo in loco inter se obvii fuissent J 79, 4. uti quisq. armatis obvius fuerat J 26, 3 *cont.* 50, 4. copias parat et Iugurthae obvius procedit J 21, 1. quasi honoris caussa J 113, 5 *cont.* 46, 5. 69, 1.
occano. cornicines occanuere H I 71.
occasio. —onem pugnandi non dare C 56, 4. per occasionem C 51, 6.
occasus. ad occasum ab ortu solis C 36, 4. cum occasu solis J 68, 2. 91, 2.
occido. omnia orta occidunt J 2, 3. occiderat in proelio C 61, 7. si Micipsa rex occidisset J 8, 1. vel ostentando virtutem vel saevitia hostium facile eum occasurum J 7, 2. una [*cum hoc inperio*] nobis occidendum esse J 14, 18. extinguunt omnia aut occidunt H IV 61, 21. = **occidens.** ab occidente J 17, 4. ad occidentem pergentibus H IV 61, 17. in occidentem latius prominet H II 2.
occido J 24, 6. 31, 7. 3. H IV 61, 7 (insomniis). *Pass.* C 19, 3. J 58, 2. 62, 1. 65, 3. 87, 2. 94, 6. 101, 6. 9. 11. H i 29.
occipio *vid.* occoepti.
occoepti. socordius ire occoeperere H III 71 (*libri* ocepere).
occulto. occultans sese [in] tugurio J 12, 5. neque plane occultati humilitate arborum J 49, 5. signa occultare J 68, 4. incepto suo occultato J 90, 3. suamet ipse scelera occultare C 23, 2. vitia sua callide occultans J 15, 4.
occultus. fuga occulta H III 68. gurgites o. H IV 22. loca J 56, 2. trames J 48, 2. occulta pectoris *susp.* J 113, 3. occultus pervenit H III 67, 14. nemini occultum est J 24, 5. periculum haut occultum habuit C 23, 4. trahebant ex occulto H III 67, 17. ex occulto invadit J 59, 2. neque bona neque mala eorum in occulto patitur J 85, 23. ita delicta occultiora fuere *susp.* J 38, 2. = **occulte** C 26, 4. 5. 45, 2. 52, 35. 57, 1. J 35, 4. 40, 2 (aperte — occulte). 109, 1 (coram — occulte). 4. H I 48, 13 (palam — occulte). Erant occultius consilii participes C 17, 5. quam occultissime potest operitur J 91, 3. = **occulto** fabricatae naves H IV 51.
occupo. transvecti — proximos nostro mari locos occupavere J 18, 4. Sardiniam H II 2. bis armati Aventinum J 31, 17. proximum collem J 38, 7. *pass.* H I 72. praesidio montem J 50, 3. saltibus occupatis H II 29. plebei sedes pauci occupavere H I 41, 12. rem p. J 31, 12. per militare nomen aerarium exercitus regna provincias H III 61, 6. per scelus occupata — dimissurum H I 41, 7. illum ingens cura atq. laetitia simul occupavere C 46, 2. vos torpedo occupavit H III 61, 26. *Inc.* H III 67, 19.
occurro duce H II 17. multi ex Bithynia volentes occurrere H II 48 *susp.*
occurso. —antis interficere J 12, 5. agere inter invidos —antis J 85, 3.

- Oceanus** J 17. H I 8. 61.
ocissume. quam o. ad provinciam adcedat J 25, 5.
Octavius, Gn. H II 36. I 53. — L. H II 40. — Gn. O. Ruso J 104.
octavus J 112, 2.
octo C 59, 2.
oculus. foedi oculi C 15, 5. harena ora oculosque implere solet J 79, 6.
 oculi effossi H I 30 *cont.* 55. in oculis sita sunt C 20, 14.
odi. neque studere neque odisse decet C 51, 13. vetera odere, nova exoptant C 37, 3. eadem cupere, eadem odisse J 31, 14. metuit otium, odit bellum H I 48, 11. turbas et caedem civium odisse H I 48, 18.
odium. ab odio amicitia, ira atq. misericordia vacuos C 51, 1. cetera ex licentia aut odio aut avaritia arsere H III 61, 12. neque aliud se fatigando nisi odium quaerere J 3, 3. odium Sullae H II 49. odio incensus C 49, 2. odio nobilitatis J 40, 3. cuius de — odio potentiae nobilitatis J 30, 3. odio suarum rerum C 37, 3.
odos. nisi cum odos locum mutare coegerat J 44, 4. odore — foeda facies loci C 55, 4. amomum atque alii leves odores H IV 60.
officium. sumat — monitorem officii sui J 85, 10. amici officio et fide pariuntur J 10, 4. militis et imperatoris officia exequabatur C 60, 4. Numidae officia intenderant J 75, 8. agrum colendo aut venando, servilibus officiis C 4, 1. errata officiis superes J 102, 10.
oleaster J 48, 3.
olim. inconditae olim vitae mos H I 33. olim — post — dein — nunc H I 48, 7. olim — nunc H III 61, 6. Romanos — convenas olim H IV 61, 17.
Olympus H I 79.
omen. pugnam pro omine belli futuram H i 61.
omitto. pila omittunt C 60, 3. corpus semianimum H III 67, 17. omiteretne inceptum J 93, 1. omisso veteri consilio J 70, 5. omissa deditione J 66, 1. superbia atq. deliciis omissis C 31, 3. non prius omisit niti J 35, 8. Id omitto J 110, 7. vetera omittere J 102, 14. ego haec omitto C 52, 24. ut alia — tua omittam J 10, 2.
omnino. set o. cuncta plebes C 37, 1. conditio — fuisset, si o. quiessetis H III 61, 13. neque o. facere — quidquam poterant J 99, 2. maius dedecus parta amittere quam o. non paravisse J 31, 17. certamina potiora esse quam omnino non certavisse H III 61, 4.
omnis. per omnem Africam J 13, 1. 66, 2. 89, 7. 13, 2. 5. 114, 1. H IV 18. i 2. I 8. i 7. I 45. 67. II 23, 4. III 1. H IV 61, 6. omnem aetatem egi J 85, 9. omne bellum sumi facile J 83, 1. — — in Italiam transgredietur H II 96, 10. in omni certamine J 10, 7. omnis civitas J 42, 5. 43, 4. ex omni copia C 56, 1. 3. 61, 5. J 103, 2. omni corpore H III 19. magistratus et inperia, postremo omnis cura rerum publicarum J 3, 1. omnis equitatus J 49, 1. 6. 55, 4. 58, 5. 59, 1. 91, 4. omnis exercitus C 61, 9. J 39, 4. H II 33. o. gratia potentia honos divitiae C 20, 8. o. iniuria gravitate tutior H III 61, 13. o. invidia dilapsa foret J 27, 2. o. ius in viribus H I 33. vindices o. iuris sui H III 61, 1. o. multitudo J 20, 4. 58, 3. o. modo J 30, 3. o. nobilitas J 32, 5. H I 48, 21. pecus o., quod J 90, 2. praeda o. — corrupta J 76, 5. omnem pueritiam altus J 63, 3. in omni re C 8, 1. rem omnem, uti — C 41, 4. 45, 1. J 71, 5. ferrea omni specie H IV 57. spes omnis J 14, 10. 54, 8. H I 41, 1. omni strepitu J 72, 2. omni via H i 96. nostra omnis vis C 1, 2 *cont.* H III 61, 5. (mons) omnis a natura praeceps J 92, 5. — omnis has quae me premunt aerumnas J 14, 23. omnibus arbitris — amotis C 20, 1. o. asperitates supervadere J 75, 2. bella atque certamina omnia C 33, 4. — Punica o. C 51, 6 *cont.* J 14, 13. omnia bona C 28, 4. *al.* 31, 7. o. boni C 21, 4. 33, 2. 52, 12. J 85, 40. 48. omnium consiliorum nisi novissimum particeps J 71, 3 *cont.* J 29, 2. consulares o. C 53, 1. quinquenni consulta et decreta o. J 11, 5 *cont.* 108, 2. omnibus contionibus J 73, 5. quorum omnes copiae in cotidiano usu C 48, 2. cum o. copiis J 91, 3. H I 54. 69.

o. sancitata corpora H II 65. omnis cruciatus minores C 51, 15. ex quo omnes discordiae ad censas H I 48, 14. dona o. in benignitate habebantur J 103, 6. elephantos o. J 62, 5. o. mala exempla C 51, 27. omnium flagitiorum atq. facinorum catervas C 14, 1. omnium flagitiosorum postremus H I 48, 3. fortunae o. J 14, 2. 23, 2. o. generum J 21, 3. 48, 2. imperatores o. gentium J 31, 20. o. homines C 1, 1. 51, 1. o. honores J 85, 37. H I 41, 21. ius et iniurias omnis J 14, 16. 33, 2. o. iumenta J 75, 3. o. labores et victorias J 49, 3. — — — pericula J 85, 7. per o. locos et conventus J 30, 1. o. locis J 38, 5. 50, 4. 60, 1. 82, 1. 85, 26. at. H IV 61, 15. o. mala C 10, 3. J 14, 21. mala abunde o. C 21, 1. Mauris o. inperitabat J 19, 7. o. modis C 13, 5. 20, 12. 26, 1. 29, 3. J 15, 2. 39, 2. 55, 3. o. mortales J 28, 1. o. rerum mutationes J 3, 2. o. necessitudinibus circumventus C 21, 3. o. ordinum H I 48, 7. III 73. o. opes et spes H II 96, 2. opifices agrestesq. o. J 73, 6. de o. pactionibus J 29, 3. o. undique paricidae C 14, 3. omnium partium decus H I 13. ab o. partibus J 97, 5. o. perfugas J 62, 6. 103, 1. o. virtutis praemia ambitio possidet C 52, 22. praesidia o. extincta sunt J 14, 15. o. proeliis J 62, 1. 99, 3 (superioribus). o. provinciae regna H II 41, 14. o. puberes J 26, 3. o. regna J 81, 1. H IV 61, 15. o. res C 16, 5. 60, 1. J 43, 5. 70, 2. 85, 47. J 7, 6. 14, 17. 16, 3. 22, 4. sacra profanaque omnia polluere C 11, 6. o. sarcinis abiectis J 91, 2. scelerum et contumeliarum o. H I 41, 19. omnia non serva H IV 61, 17. spes o. J 85, 4. res *cunctae* studiaq. *omnia* nostra J 2, 1. o. memorata apud inferos subplacia H II 41, 3. sua omnia concedere J 61, 4. o. suos explevit C 51, 34. o. terrae C 16, 4. per o. tribus J 63, 4. tubicines — simul o. canere J 99, 1. ad omnis vis controversiarum H III 62. factionum ac deinde o. malarum artium J 41, 1. de exercitu Catilinae et de omnibus coniuratis C 52, 17. Etruria atque omnes belli reliquiae H I 48, 8. plures cohortes atq. omnes — H IV 44. vis serpentum sicuti omnium ferarum J 89, 5. = omnes qui C 17, 2. J 13, 1. 33, 2. 95, 2. H IV 61, 1. II 85. IV 63. omnia quae J 14, 16. 43, 3. 46, 5. 84, 3. 85, 38. 102, 2. 111, 3. H I 91. III 61, 6. quae tuta — sunt omnia removistis J 85, 45. omnia, qua visus erat J 101, 11. qui omnes *sim.* J 14, 17. 97, 5. 28, 4. 31, 14. 49, 2. 64, 6. H II 41, 1. omnia ea quae C 12, 5 *cont.* C 13, 3. 20, 14. alii omnes C 37, 7. J 91, 7. 105, 3. H III 61, 5. IV 61, 13. alia omnia C 21, 2. 39, 2. J 2, 2. 4, 8. 34, 1. 37, 2. 43, 2. 46, 2. 54, 6. 114, 2. 52, 2. 63, 2. 89, 5. ad omnia alia nisi ad H II 86. ceteri omnes C 20, 7. J 74, 3. relicui omnes J 53, 4. nulla — omnes J 80, 7. pars — alii — omnes J 39, 1. plerique omnes C 33, 1. omnes C 11, 4. 20, 5. 22, 2. 31, 8. 47, 3. 52, 18. 58, 5. 61, 3 (paulo divorsius set omnes tamen). J 18, 12. 94, 3. H I 41, 7. III 61, 6. 7. i 33. divorsi redeuntis — atq. omnes idem significabant J 101, 2. omnium C 21, 5. 59, 1. J 85, 5. 87, 3. concurrentium undique — omnium H II 23, 1. omnium ingenia exuperat C 51, 8. contra salutem omnium C 51, 43 *cont.* J 81, 1. 85, 5. H III 61, 19. omnium sceleratissimus J 14, 2. 95, 2. 4. 96, 1. 102, 5. 110, 1. H I 48, 15. II 96, 1. III 51. oppidum primum omnium defecerat J 56, 3. Primum omnium C 37, 5. J 85, 45. H III 61, 14. quis est omnium J 4, 7. nemo omnium J 54, 4. 10. quisquam omnium C 36, 5. 51, 2. J 94, 6. 102, 7. H I 41, 18. solus omnium H I 41, 6. IV 61, 10. in tanto omnium metu solus non timet C 52, 16. omnibus invisum C 51, 29 *cont.* J 6, 1. 64, 2. unum omnibus finem statuit H I 41, 15. citra Padum omnibus H I 15. omnes tristitia invasit C 31, 1 *cont.* J 6, 1. 13, 1. 93, 8. 100, 3. omnis undique senatorii ordinis accersi J 104, 1. arma in omnis habent H IV 61, 20. centuriones, omnis lectos et evocatos C 59, 3. incolumis omnis sub iugum missurum J 38, 9 *cont.* H I 66. eos omnis J 66, 3. percussis omnibus C 43, 2. J 51, 3. 91, 1. 94, 5. 106, 5. 98, 1. 100, 9 (dextra sinistra o. occisis). H I 10 (o. pariter corruptis). ab omnibus etiam ab infimis C 44, 5. una ab o. J 112, 3 *cont.* 33, 2. ex o. maxime tutos J 14, 12. 15, 4. unus ex o. J 67, 3. 69, 4. ex o. aliquos J 101, 3. omnia haec J 85, 4. omnia matura

sunt: victoria praeda laus J 85, 48. omnia mutari ac misceri C 2, 3 *cont.* 10, 1. 37, 3. J 12, 5. Romae omnia venalia sunt J 8, 1. 20, 1. 28, 1 *cont.* C 10, 4. omnia honesta atq. inhonesta C 30, 4 *cont.* J 31, 12. 80, 5. divina et humana omnia J 31, 9. 20. H I 48, 10. omnia cum precio honesta J 86, 3 *cont.* omnia retinendae dominationis honesta H I 41, 8. illis omnia consenserunt C 20, 10. ei cariora semper omnia quam decus C 25, 3. ad occasum ab ortu solis omnia domita armis C 36, 4 *cont.* 14, 19. omnia consuli declarantur C 46, 1. luciu omnia complentur C 51, 9. J 92, 3. bene consulendo omnia prospere cedunt C 52, 29. si vincimus, omnia nobis tuta erunt C 58, 9. omnia orta occidunt J 2, 3. 5, 3. omnia in duas partis abstracta sunt, res p. — J 41, 5. in armis omnia sita J 51, 4. non omnia omnibus cupiunda J 64, 2. omnia conventura J 84, 2. omnia non bene consultata in virtutem trahebantur J 92, 2. seditionibus omnia turbata H I 48, 1. omnia oppidi stagnabant H III 26. ignarus omnium J 85, 10. ius iudiciumq. omnium H I 41, 24. omnia praeter J 47, 3. nihil — omnia J 51, 1. omnia, tela arma — vicerat J 76, 1. quis non omnia mutata volt H I 41, 12. iam abnuentis omnia J 68, 3. agitando omnia C 42, 2. o., uti gesta erant, aperit C 47, 1. circumspectare o. J 72, 2. o. curare J 85, 3. ad dissimulanda o. paratus C 31, 7. o. ibi capta donat J 87, 1. virtus o. domuerat C 7, 5. o. magis quam proelium expectantibus J 58, 1. extrema o. experiri C 26, 5. late explorare o. J 46, 6. o. exquirere C 13, 3. extinguent o. aut occident H IV 61, 21. sanguinem meum quam o. malit J 24, 2. movere quam senescere o. malebat J 35, 3. o. malle quam victi abire J 79, 7. parare o. J 66, 1. o. pavere C 31, 3. o. saeva pati J 14, 10. o. prius pati quam J 20, 5. o. pollicito J 103, 7. o. potiora fide I. rebatur J 26, 2 *cont.* 62, 9. o. providere C 60, 4. J 100, 3. Multa me dehortantur, ni studium rei p. omnia superet J 31, 1. temptare o. J 51, 5. 70, 2. 93, 5. trahere o. J 36, 2. 41, 9. omnibus exploratis J 90, 1. 93, 5. 94, 1. 104, 3. **onero.** ex flumine iumenta — at J 75, 6 *cont.* 91, 2. conneatu — navis o. J 86, 1. vino et epulis onerati J 76, 6. quem — promissis onerat inpellitque J 12, 3. **onus.** onere turrium incertis navibus H III 23. nimio simul et incerto onere H I 60. fenoris onere obpressa plebes H I 9. quibus anima oneri fuit C 2, 8. eis otium divitiae oneri miseriaeq. fuere C 10, 2. poenam illorum sibi oneri fore C 46, 2. quibus cogor oneri esse J 14, 4. quae ultro nobis sumptui oneriq. H II 96, 9. **onustus.** ager fertilis et praeda o J 87. **opera.** operae precium est, visere — C 12, 3. capta urbe operae pr. fore J 81, 3. coram operam se daturum H IV 30. — ne C 29, 2. H I 48, 22. — ut C 41, 6. 51, 33. J 112, 3. — suam pollicitus C 28, 1. 40, 6. o. eius opera non usum H III 38. opera aut ingenio suo opus esse J 71, 4. collem multa opera circumdat *susp.* H I 72. **operimentum** — equis H IV 59. **operior.** non famem aut sitim o. C 13, 3. fortunam J 93, 1. ex urbe praesidia C 13, 3. reges castris munitis J 82, 1. in eisd. locis J 54, 9. 91, 3. 101, 2. 103, 7. **opifex** C 50, 2. J 73, 6. **Opimius, L.** J 16. **opinio.** amplius opinione morabatur J 53, 5. opinione asperius est J 85, 3. contra opinionem Ingurthae J 75, 9. **opitulator.** decretis inopiae plebis opitulati sunt C 33, 2. **oportet.** — ere rescindi decreta J 11, 5. bonis — ere plus gloriae esse J 85, 40. **oportunitas** suae liberorumq. aetatis J 6, 3. oportunitate loci capi non poterat J 37, 4 *cont.* 48, 2. talia consilia ex — tate capi J 76, 1. magnas — tes consumpere C 43, 3. ob — tes loci J 47, 2. **oportunus.** quem ubique oportunitas sibi fore credebat C 27, 1 *cont.* J 46, 4. transfugas et alios oportunos J 54, 2. necubi hostibus oportunus fieret J

55, 3. hostes oportuni H IV 61, 2. oportunus iniuriæ J 20, 3. Iugurthæ alia omnia præter milites oportuna J 52, 2. ea prorsus o. Catilinae C 16, 3. multa oportuna habes, quo — 102, 10. ubi primum oportunum fuit J 62, 1. collis o. usu J 98, 3. locus o. J 91, 7. C 24, 2. 27, 2. 4. 43, 2. res o. C 20, 2. 49, 2. oportunior fugæ campus J 50, 6. iter nobis oportunius H II 96, 4. cuncta hosti quam suis oportuniora H I 68. tibi nulla oportunior nostrâ amicitia J 102, 7. homini potentiam quaerenti egentissimus quisq. opportunissimus J 86, 3. pro hostibus et adversum se opportunissimæ J 88, 4. quam rem opportunissimam incepto bello J 80, 5.

oppidanus. — i J 56, 2. 57, 5. 60, 1. 6. 75, 10. 76, 2. 4. 91, 5.

oppidum magnum atque valens Capsa J 89, 4. 5. 6. 91, 6. 97, 1. Cirta o. J 21, 2. 3. 81, 2. 88, 3. 101, 1. in opp. Cirtam 102, 1. oppidum Laris J 90, 2. ex oppido Lepti J 77, 1. 78, 1. Lete o. H I 81. 82. Sicca J 56, 3. Suthul J 37, 3. 4. Thalam in o. magnum atque opulentum J 75, 1. 2. 6. 7. 76, 2. 89, 6. in o. Thirmida J 12, 3. in opp. Iugurthæ Vaccam J 29, 4. 47, 1 (Numidarum). 68, 3. Zama J 57, 1 (urbs magna 56, 1). 59, 1. 61, 1. arx oppidi J 67, 1. præfectus oppidi J 66, 2. 69, 4. omnia oppidi stagnabant H III 26. seque et oppidum tradat J 26, 1. ad oppidum processit *simil.* H I 97. III 19. IV 3. pons in oppidum pertinens H III 20. oppido modo potiti J 76, 5. oppido undiq. clauso J 67, 3. oppido effusum J 69, 2. egredi J 91, 4. evadere J 56, 5. profugit J 76, 1. in oppido H III 26. pleraque ex Punicis oppida J 19, 7. castella et oppida J 54, 6. 87, 1. 89, 1. mature oppida habuere J 18, 9. oppida excisa aut recepta H II 96, 6. ad alia oppida pergit J 92, 3. hiemem non per oppida egi H II 96, 5. ex oppidis et mapalibus J 46, 5. in oppidis maritumis agere J 100, 1.

Oppius, P. H III 37. 38.

[**ops**]. quid ubique **opis** aut spei haberent C 21, 1. egens alienae opis H II 41, 4. **opem** tuli J 110, 2. maxuma **ope** niti J 14, 20. summa o. n. C 1, 1. 38, 2. J 9, 2. 25, 2. 31, 7. **opes**. ubi o. familiares defecerant C 13, 4. o. plebis imminutæ C 39, 1. regni J 62, 1. quibus o. nullæ sunt C 37, 3. in altera parte maiores o. C 41, 2. ubi ad defendendum o. minores sunt C 52, 15. opes factionis J 31, 1 (*cont.* confirmat C 32, 2). in N. nostræ opes contusæ hostiumque auctæ erant J 43, 5. ex quo illi gloria opesq. inventæ J 70, 2. cognatorum et adfinium opes præsidio adsunt J 85, 4. spes opesque eius ex patre suo penderent J 107, 5. — — civitatis in illo sitæ J 114, 4 *cont.* omnis opes et spes privatas meas consumpsi H II 96, 2. tibi magnæ opes virorum armorum atq. auri sunt H IV 61, 16. quantas opes nobilitatis pellere dominatione incipiam H III 61, 3. — res opes non ingenium mutabant H II 41, 1. opes suas — docere C 17, 1. cuiusvis opes voluisse contra illius potentiam crescere C 17, 7. Italiae opes maxime adtriverat J 5, 4. privatas o. facere H I 41, 6. opes aut patrocina quaerere H I 48, 6. o. alienas expectare C 58, 13. J 14, 7. Minonis fugerat iram atq. opes H II 3. exercitus ob nimias Mithridatis opes aluntur H II 41, 7. quamquam opibus suis confideret J 83, 1. opibus coniurationis fretus C 56, 5. capiamini, non opibus eius quæ fuitiles et corruptæ sunt H I 41, 20. hominem magnis opibus J 70, 2. Saguntini studio maiore quam opibus H II 21. certabant ipsi pares, ceterum opibus disparibus J 52, 1. municipia quæ maxime opibus valent C 51, 43. rectius ingeni quam virium opibus gloriam quaerere C 1, 3. populi Romani opibus creverat C 51, 5. qui ex parvis opibus tantum imperium fecere C 51, 42. cuius vitæ necisq. potestas ex alienis opibus pendet J 14, 23. in municipia distribuerentur pro cuiusq. opibus C 30, 7. pro opibus quisq. J 80, 6. sine spe sine opibus J 10, 1.

optabilis. quod florentibus optabile est H IV 61, 4.

optio. optionem Carthaginiensium faciunt J 79, 8.

opto. quam saepe optastis libertas C 20, 14. quod optaverant otium J 41, 4. pacem optatis magis quam defenditis H I 48, 3. quibuscum optavisset H III 8. parens liberis uti æterni forent optavit J 85, 49. fulmen

optare ne se adtingat H I 48, 12. = otium divitiae optanda alias C 10, 2. gloria atq. alia optanda bonis J 64, 1.

opulens. civitas magna et opulens J 69, 3. = **opulenter** me, illos arte colam J 85, 34.

opulentia negligentiam tolerabat C 52, 9. habemus publice egestatem, privatum opulentiam C 52, 22. pacis opulentiam quaeritis H II 41, 14. invidia ex opulentia orta est C 6, 3.

opulentus. — i reges C 53, 3. magni estis et — ti J 14, 19. 79, 2 *conl.* 75, 1. oppidum armis virisq. opulentum J 57, 1. pars Num. agro virisq. opulentior J 16, 5. qui — tior est, — quia plus potest, iniuriam facere videtur J 10, 7. loca Num. opulentissima J 54, 6. uti quisq. opulentissimus, ita Romanis hostem fore J 81, 1.

opus. turribus opus et administros tutari J 76, 3. itinere atq. opere castrorum et proelio fessi J 53, 5. pro opere consistere J 92, 9. velut opere et consulto praeceps J 92, 5. magis opere quam natura munitum J 57, 2. et operibus et loco J 76, 2. magnis operibus communita H III 67, 3. magnis perfectis operibus H I 84. in operibus, in agmine multus adesse J 96, 3. = quae bello **opus erant** J 84, 2. audacia opus est C 58, 15. nihil vi, nihil secessione J 31, 6. vi J 55, 6. ubi frumento aut pabulo o. erat J 55, 4. opera aut ingenio suo opus esse J 71, 4. illis artificio o. e. J 85, 31. quid o. decretis, quid auxilio Catuli H I 48, 19. consulto — mature facto opus est C 1, 6 *conl.* 43, 3. 45, 1. quid facto opus esset C 46, 2. incepto o. e. C 20, 10. sibi perdita re p. o. esse C 31, 7.

ora maritima J 19, 1. H III 55.

oratio. tempus — magis quam oratio mea vos hortantur C 20, 15. quo illa o. pertinuit C 51, 10. quem res — non permovit, eum o. accendit C 51, 10 (*conl.* Bocchi animum oratione accendit J 81, 1). me nulla g. laedere potest J 85, 27. per obsequelam orationis H II 49. orationem habuit luculentam atq. utilem rei p. — scriptam edidit C 31, 6. *Vid.* habeo. magnam exorsus orationem H IV 70. abunde illis compositam orationem fore J 85, 26. unam ex tam multis eius orationem perscribere J 30, 4. permotus oratione Caesaris C 50, 4. neque ex ignavo strenuum — exercitum oratione imperatoris fieri C 58, 1. quorum accepta oratione J 22, 2. multa oratione consumpta J 25, 11. hominem secunda oratione extollit J 65, 3. pleraque oratione maiores suos extollunt J 85, 21 *conl.* 103, 7. eos oratione sua adreberat J 84, 4.

orator. praemissus ab I. — orator et speculatum J 108, 1.

orbis terrarum C 8, 3. J 17, 3 (terrae). H II 94. IV 61, 17. orbis axe iuncti H III 22. milites orbis fecere J 97, 5.

ordo. senatum — magnaue frequentia eius ordinis C 46, 6 *conl.* 52, 7. 13. H I 48, 19. 22. senatorii ordinis C 17, 3. J 62, 4. 104, 1. ex equestri ordine C 17, 4. vestri ordinis multi mortales J 31, 7. homines omnium ordinum H I 48, 7. III 73. divorsorum ordinum H II 39. quae maiores recte atq. ordine fecere C 51, 4. ne quis ordine egrediretur J 45, 2. nullo ordine commutato J 101, 2 *conl.* commutatis ordinibus J 49, 6. instructos ordines deducit C 59, 1. Romanorum ordines conturbare J 50, 4. o restituit J 51, 3. observare J 51, 1. habere J 80, 2. sine signis sine ordinibus J 97, 5.

Orestes *vid.* Aufidius.

Orestilla *vid.* Aurelia.

origo. eae urbes pars originibus suis praesidio, aliae decori fuere J 19, 1.

Orion H I 100.

orior. omnia orta occidunt J 2, 3. Orion oritur H i 100. flumen oriens a meridie J 48, 3. ex eo collis oriebatur J 48, 3. ea familia ortum C 31, 7. ex concubina ortus J 5, 7. 108, 1. ortus est longe saevior Catulus H III 61, 10. clamor ingens oritur J 57, 3. utinam aliquando apud vos — cura oriatur J 14, 21. dissensio civilis oriri coepit J 41, 10. omnia mala exempla ex rebus bonis orta sunt C 51, 27. gaudium ingens ortum J 55, 1.

invidia orta est C 6, 3. 22, 3. cetera secundis rebus oriri sueta mala H I 9. mos partium — ortus est J 41, 1. ne ex sua contentione seditio oriretur C 34, 2 *conl.* J 6, 3. 72, 1 (*oreretur*). turbae, seditiones, bella civilia orta H I 10. inde ortus sermo H I 23. = in orientem prominet H II 2. qua parte spectat orientem H III 58.

ornatus. arma ornatumq. mutaverant J 94, 1.

orno. cultu corporis ornata egregio H IV 46.

oro. saepe ad vos oratum mitto J 24, 2. Umbrenum orare uti — C 40, 4 *conl.* 50, 2. J 77, 1. orare hortari milites, ne — J 51, 4 *conl.* 107, 3. pacem orare J 47, 3. multis precibus cum oraret H III 67, 18. multis orantibus opem tuli J 110, 2. postquam orans nihil proficiebat H III 37. qui ad belli societatem orantur H IV 61, 1.

ortus. ab ortu solis C 36, 4. J 17, 4. cum ortu solis J 106, 5.

os. angustiae Pontici oris H III 43. Pompeius oris probi, animo inverecundo H i 75. parum libero ore locutus J 95, 2. in ore gentibus agens H I 90. — — vostro egi H II 41, 4. — — ducis sese ostentantes H i 63. omnium ora in me convorsa J 85, 5. ora oculosq. implere J 79, 6. incedunt per ora vostra J 31, 10.

ostendo. gladium sanguine oblitum J 101, 6. quidnam insolita facies ostenderet J 49, 5. se — ostendere cum exercitu J 74, 2 *conl.* 55, 8. 105, 3. speculatores citi sese ostendunt J 101, 1. ipsa se virtus satis ostendit J 85, 31. belli asperitatem ostendere J 29, 1. facinora nobilitatis J 30, 3 *conl.* 33, 4. aliud alii iter natura o. C 2, 10. vobis rationem — am C 40, 3. ibi virtutem ostendere J 58, 3. quem profugisse supra ostendimus J 69, 4. multitudini ostendens H IV 32.

ostentatio. scaenis ad ostentationem histrionum fabricatis H II 23, 2.

ostento. quae facie sua ostentabat H I 55. ex sarcinis paludamenta ostentari coepere H III 70 *susp.* domus manus Punicas ostentabant H II 21. eum ipsum alii ostentare J 49, 4. sacerdotia consulatus triumphos ostentantes J 31, 10 *conl.* 85, 29. cuius amicitiam gloriose ostentant H IV 61, 8. imprudentiam Tigranis pro victoria H IV 61, 15. sese quisque bonum et strenuum ostentantes H i 63. ostentando virtutem J 7, 2. praemia — formidinem ostentando J 23, 1 *conl.* 66, 1. 89, 1. quoniam serviti precium ostentaretur H III 61, 20. is dies ludum et lasciviam magis quam formidinem ostentabat J 61, 2.

ostentui. ut Iugurthae scelcerum ostentui essem J 24, 10. illa deditiois signa ostentui credere J 46, 6.

ostium. scaphas ad ostia miserant H III 11.

Othus. Othii campi H III 59.

otium. otium divitiae C 10, 2. J 36, 4 *conl.* J 41, 1 (otio atq. abundantia). quod in advorsis rebus optaverant otium, asperius acerbiusque fuit J 41, 4. quies et otium cum libertate H I 41, 9. quieti et otio advorsum J 60, 2. accipite otium cum servitio H I 41, 25. o. pro servitio adpellantes H III 61, 13. o. bonum contere C 4, 1. metuit otium, odit bellum H I 48, 11. neque proelium facere neque o. pati J 55, 8. voluptatibus o. praebere C 52, 5. urbanum o. ingrato labori praetulerat C 37, 7. ne per o. torpescerent manus C 16, 3. uti per o. tuti simus J 14, 13. talia consilia per o. capi J 70, 1. otio luxurioso esse J 95, 3. maius commodum ex otio meo, quam ex aliorum negotiis rei p. venturum J 4, 4. loca voluptaria in otio animos molliverant C 11, 5. in o. vivere C 17, 6. in o. facinus suum reputans J 13, 5.

pabulum. cibus erat — humi pabulum J 18, 1. pabuli egestas J 44, 4. frugum pabuliq. laetus ager H II 91. pabulo pecoris magis quam arvo student J 90, 1. pabulum corrumpere J 55, 4. ubi pabulo opus erat J 55, 4. pabula esse corrupta H III 28.

pacifico. pacificante Iugurtha J 66, 2.

paciscor. tantum ab eo vitam paciscatur J 26, 1.

paco. ex pacatis praedas agebant J 32, 3.

pactio. spe pactionis A. perpulit J 38, 2. Antonium pactione provinciae perpulerat C 26, 4. misericordiane aut pactione an casu acciderit J 67, 3. ac sine ulla pactione se — tradere J 62, 3. *Susp.* H i 84. qui de pace cum hostibus pactiones fecissent J 40, 1. cum eis de omnibus pactionibus praecens agere J 29, 3.

Padus H i 15.

paene admissum facinus miserabile, nī — J 53, 7. hostis paene victos dare J 59, 3.

paenitet. neque eos qui ea fecere, — pudet ant paenitet J 31, 10. Boccho, quoniam paenitet delicti gratiam facit J 104, 4. Quorum adeo Sullam non paenitet H i 41, 19. = **paenitentem** consili H i 49. non paenitutum H i 108 (*rect. oe.*) num eorum paenitendum sit J 85, 28. *libri* poenitendum.

paenuria aquae J 17, 5. 48, 4. fontium aquarum J 55, 8. liberorum J 22, 2. rerum necessarium J 23, 2.

palam. quod Calpurnius palam legatis inperaverat J 29, 4. palam quae ex voluntate forent regi nuntiari iubet J 46, 4. nihil palam ausurum J 107, 4. per eius castra palam transire J 107, 4. occulte — palam H i 48, 13 *bis*.

Palicanus *vid.* Lollius.

palor. vagi palantes — J 18, 2. palantes agros vastare J 44, 5. Romanos palantis invadit J 54, 9 *cont.* J 66, 3.

paludamentum. paludamenta ostentari coepere H III 70. togam — o mutavit H i 65.

palus. planities limosa hiemantibus aquis paludem fecerat J 37, 4. ad paludem H II 68. in paludes relegati H i 41, 23. qua a paludibus invia erat H i 8.

pango. sestertium tricies pepigit a Pisone H IV 36. nihil esse de re p. neque libertate po. pactum H i 20. quae pacta non praestitissent H i 58.

panis. panem in dies mercari J 44, 5. panem aut quem alium cibum coctum vendere J 45, 2.

Paphlagonia H III 47. Paphlagonum promunturia *vid. ad* H III 48.

Papirius. Gn. Papirius Carbo H i 38.

par. haut quamquam par gloria sequitur scriptorem et actorem C 3, 2. meo et hostium exercitui par conditio H II 96, 6. fama atq. fortuna eorum pares sunt C 51, 12. gratia par ac si prope adessemus J 102, 7. ne illa tauro paria sint H II 9. par similisq. ceteris efficiebatur C 14, 4. parem cum liberis J 14, 9. scalas pares moenium altitudine H IV 55. eis animi magnitudo par C 54, 1. certabant ipsi pares, opibus disparibus J 52, 1. ad cetera parem animum gerant J 54, 1. pari periculo set fama inpari boni atq. ignavi erant J 57, 6. duo sinus pari natura J 78, 2. aberat mons tractu pari J 48, 3. quasi par in oppido festinatio H III 26. equis paria operimenta erant H IV 59. quod neque se parem armis existimabat J 20, 5. senatus ita ut par fuerat decernit J 39, 3. = **pariter** corpore atq. animo varius J 113, 3. pariter te atque illum — persequi J 102, 5. suorum et hostium res pariter adtendere J 88, 2. pariter ac si hostes adessent J 46, 6 *cont.* 100, 1. 5. testamento pariter cum filiis heredem instituit J 9, 3. pariterque oppidani agere J 60, 1. pariter omnes J 80, 7. H i 10. divorsas res pariter expectant J 85, 20. munificus nemo putabatur nisi pariter volens J 103, 6. illi pariter laeti esse J 113, 2. pariter acres invadunt H IV 43. cui nisi pariter obviam iretur H i 58. pariter cum occasu solis J 68, 2. 106, 5. 77, 1.

paratio regni fuerit plebi sua restituere J 31, 8.

paratus. magno usu paratu militum et armorum fuit H i 55.

parco. aerario parcere J 85, 3. dum paucis sceleratis parcunt C 52, 12. quanto sibi in proelio minus pepercissent J 107, 1. mansurum potius quam — vitae parceret J 106, 3. ita suae hostiumque vitae iuxta pepercerant C 61, 6. Parcite dignitati Lentuli, si ipse pudicitiae, si famae suae, si deis aut hominibus unquam ullis pepercit C 52, 32. neque sumptui ne-

que modestiae suae parcere, dum — C 14, 6. pecuniae an famae minus parceret C 25, 3.

parens. in subpliciis deorum magnifici, domi parci C 9, 2.

parens. neque quisquam parens liberis optavit J 85, 49. quem — parens necari iussit C 39, 5. praecepta parentis mei J 14, 2. inpietatis in parentem nostrum J 14, 21. libertatem, quae mihi a parente meo tradita est J 31, 5. ex parente meo ita accepi J 85, 40. quorum parentes proscripti C 37, 9. parentes aut parvi liberi militum J 41, 8. divelli liberos a parentum complexu C 51, 9. effeta aetate parentum C 53, 5. parentum facta H II 14. filii familiarum parentis interficerent C 43, 2. per liberos atq. parentis vestros J 14, 25. liberos parentisque in muris locaverant H i 39. Numidae — a parentibus digressi J 18, 11. virgines nuptum mittebantur a parentibus H II 13.

pareo. omnis Liguri parere iubet J 93, 8. ne cui nisi legibus pareremus H I 41, 4. cum legatis iure parentibus H I 48, 7. quoniam legatis non paruisset J 25, 1. 7. metus parendi sibi J 35, 9. modestissime parendo J 7, 4. omnia domita armis parent C 36, 4. nemo lubidini simul et usui paruit C 51, 2. quae homines arant — virtuti omnia parent C 2, 6. = **parentis** abunde habemus, amicorum — J 102, 7. libertatem patriam parentisq. armis tegere C 6, 5. J 87, 2 [patriae parentibusq. aris atq. focis suis bellum paravere C 52, 3]. vi regere patriam aut parentis J 3, 2. convenas sine patria sine parentibus H IV 61, 17.

paricida. omnes undique paricidae C 14, 3. hostem atq. paricidam vocare C 31, 8. paricidas rei p. C 51, 25 *cont.* 52, 31. si paricida vestri sum H II 41, 3.

paricidium. quae sceleri et paricidio suo nomina indidit H I 41, 24.

paries. eum muniunt parietes C 55, 4. parietes templorum ambusti H II 21.

pario. maxumam mihi fiduciam parit victor exercitus H I 41, 22. ab eo magistratu alium post alium sibi peperit J 63, 5. ad ea quae maiores peperere subvertunda H I 41, 3. lactitiam atq. lasciviam diuturna quies pepererat C 31, 1. nobilitatem peperisse — (acceptam) J 85, 25. gratiam ab eo peperisse H I 48, 5. amici officio et fide pariuntur J 10, 4. quibus artibus inperium initio partum est C 2, 4. quorum sanguine Tarulae — divitiarum partae sunt H I 41, 21. bello concordia parta disturbatur H I 48, 15. iam parta victoria J 82, 3. cui nihil est domi nisi armis partum H I 48, 15. parta amittere (— paravisse) J 31, 17. qui ea bene parta vix retinemus C 51, 42. aliena bene parta prodegerint H I 41, 17.

Parium H IV 61, 14.

parma. in formam parmae equestris H IV 1.

paro amicitias C 6, 5. amicos auro J 10, 4. arma C 24, 2. J 43, 3. auxilia deorum C 52, 29 (*pass.*) *cont.* H I 41, 7. G. Baebium magna mercede — cuius — foret J 33, 2. bellum C 52, 3 (patriae). J 75, 10. 85, 3. caedem incendia alia belli facinora C 32, 2 *cont.* 52, 36. claritudinem J 2, 4 (*pass.*). clavis adulterinas J 12, 3. conneatum J 43, 3. 28, 7 (*pass.*). copias J 21, 1. 39, 4. 48, 2. H I 69. C 43, 1 (*pass.*). cuncta J 73, 1. 23, 1. defensionem C 35, 2. dolum C 28, 2 (*pass.*). exercitum C 29, 3. H II 96, 4. *pass.* J 28, 4. H I 48, 22. incendia C 27, 2. 48, 4 (*pass.*). impedimenta rogationi J 40, 2. insidias Ciceroni C 26, 2. 43, 2 (*pass.*). insidiatores Massivae J 35, 4. ius H III 61, 1. J 31, 17 (*pass.*). legatos et decreta H I 48, 17. leges *pass.* C 51, 40. mala alicui *pass.* J 40, 3. multitudinem ad capiunda arma C 27, 4 (*cont.* qui ad caedem parati erant J 35, 6). Numidae parati instructique J 74, 2. omnia cum magna cura parare J 66, 1. patrocinia Cethegi — vobis H I 48, 20. praesidia *pass.* C 31, 4. regnum C 5, 6 (sibi). J 31, 7. omnibus rebus paratis compositisq. J 43, 5. 57, 2. 94, 1. iam paratis rebus J 47, 2. servi aere parati J 31, 11. tribunos plebei sibi et alia iura H I 9. III 61, 1. 15. vis tribunicia, telum libertati paratum H III 61, 12. turmam ex fortissumis J 98, 1. utilia H II 41, 6. vim mihi parari C 35, 5. inter haec parata atq. decreta C 43, 3. ubi ea parari co-

gnovit C 50, 3 *cont.* J 56, 2. 102, 15. neque parari neque consuli quicquam occulte potest C 52, 35. quae ad subplicium postulabat parare C 55, 1. quaecumque possint largiundo parare J 13, 6. melius parta amittere, quam omnino non paravisse J 31, 17. cetera ex tempore parari placuit J 70, 3. parare quae usu forent J 91, 1. in urbe parata esse quae iusserit C 44, 6. festinare parare C 6, 5. J 76, 4. moliri parare J 11, 8. obpugnare aut parare omnibus locis J 60, 1. parabant interficere C 18, 5. proficisci parabat C 46, 3 *cont.* J 22, 1. omni Numidiae inperare parat J 13, 2. armis contendere J 13, 3. si parem disserere J 42, 5. eorum perfidia uti J 61, 3. quae paravisset facere J 71, 5. = ut erat **paratus** ad dissimulanda omnia C 31, 7. adversum omnia paratus J 101, 1. paratum sese facere J 108, 2. nisi forte servire magis quam inperare parati estis C 20, 17. parati frumentum dare J 46, 5. ut egredierentur paratos esse J 91, 2. forti atq. parato animo sitis C 58, 8. uti semper intenti paratq. essent C 27, 2. J 49, 3.

pars — alii *vid.* *Conn.* p. 45 *add.* C 61, 5. J 19, 1. **pars** — **pars** J 14, 15. 33, 3. 39, 1. sacerdotia et consulatus, pars triumphos suos ostentantes J 31, 10. ceteri — **pars** H V 8. pauci — **pars** J 60, 7. H III 61, 18. omnes — **pars** J 97, 5. partem — reliquos J 55, 4. magna pars *vid.* magnus. in abditam partem aedium C 20, 1. Faesulas atq. in eam partem Etruriae C 27, 1. pars Numidiae J 16, 5. 48, 3. 97, 2 (tertia). 102, 13. 111, 1. Africae pars inferior J 18, 12. pars quarta C 56, 3. demissit partem quasi tertiam antemnis H IV 41. magna parte editus et praeceps J 98, 3. copias in quattuor partis distribuerat J 101, 3. pars copiarum J 49, 1. 52, 5. 50, 1. 75, 1. 103, 1. 55, 4. 64, 5 (dimidia p.). H I 103. III 67, 2. i 43. **pars** civium J 91, 5. vix decuma parte die relicua J 97, 3. magna pars pecuniae J 76, 1. quibus nulla pars fructus est H III 61, 18. turpissimae parti corporis J 85, 41. parte consumpta H III 5. vix partem sumptuum sustinent H II 41, 7. aliquantam partem gloriae dempserat H II 23, 5. in parte tertia Africam posuere J 17, 3. is in ea parte curabat J 60, 5. in ea parte qua regis adventus erat J 59, 1. in ea parte qua sita erat arcem regni J 56, 1. qua in parte rex pugnae adfuit J 71, 3 *cont.* H IV 51. qua parte spectat H III 58. in dextera — sinistra parte C 59, 3. J 100, 2. in altera parte — in altera C 41, 2. in alteram partem transductus est J 11, 4. ex altera parte C 59, 4. ab ea parte, qua ipse escenderat J 93, 6. desertam ab ea parte J 94, 3. alius ab alia parte redeuntes J 97, 5. ab omnibus partibus tecti J 97, 5. omnia in duas partis abstracta sunt J 41, 5. in in duas partis discedunt Numidae J 13, 1. vicit in senatu pars illa J 16, 1. divorsa pars in civilibus armis H I 5. qui aliarum atq. senatus partium erant C 37, 10. adorso populi partium J 43, 1. mos partium et factionum J 41, 1 *vid.* *Conn.* p. 79 *sq.* studium partium J 73, 4. 42, 5. ex partium invidia J 40, 2. animus a partibus rei p. liber C 4, 2. tanta lubido in partibus erat J 40, 3.

particeps regni J 14, 9. negoti J 29, 3. *Vid.* consilium.

partim — alii J 13, 2. 19, 5. 21, 2. 38, 3. 40, 2. 83, 3. 89, 1. alia — partim H II 41, 1. liberti — opifices — sollicitabant, partim exquirebant duces C 50, 1.

partio. provincias inter se partiverant J 43, 1.

parum. satis eloquentiae, sapientiae parum C 5, 4. parum fidei miseris esse J 24, 4. illis parum est inpune male fecisse J 31, 22. haec inpune suscepisse parum habuere J 31, 9. melius tacere quam parum dicere J 19, 1. parum conperimus J 67, 3. 113, 1 *cont.* C 22, 4. p. cognovi J 79, 5. 14, 25. p. exploratum est J 88, 6. p. constabat J 30, 1. p. confidere J 112, 2. credere H I 41, 1. existumare H III 61, 1. sin id parum procedat J 35, 4. 46, 4. bellum p. procedebat J 61, 3. parum sese expurgat J 69, 4. p. animo valuisse J 11, 4. *cont.* animo p. valido J 65, 3. p. placebat J 85, 32. colle p. amplo castris J 98, 3. p. honeste pudicitiam habuisse C 14, 7. p. idoneum ratus J 73, 2. p. libero ore locutus J 95, 2. p. munita J 87, 1.

res meae p. prosperae H IV 61, 3. p. scite exorno J 85, 39. p. tuta per se ipsa probitas J 14, 4.

parvos. Parvum lug. te — accepi J 10, 1. — i liberi C 31, 3. J 6, 2. 41, 8. — a manus J 7, 7. 53, 3. — is copiis C 53, 3. — a legio H II 57 *susp.* — um argenti pondus J 29, 6. — a vectigalia H II 41, 7. neque cuiquam suae iniuriae parvae videntur C 51, 11. ex parvis opibus tantum inperium fecere C 51, 42. rem p. ex parva magnam fecisse C 52, 19. tam parva res H III 61, 19. — ae res J 10, 6. — o intervallo H II 18. — o labore H IV 61, 16. parvi pendere C 12, 2. 52, 9. facio J 85, 31. = **minor.** classe minore quam antea navigamus H II 41, 7. conlegam minorem et sui cultorem H IV 33. omnis cruciatus minores quam illorum facinora esse C 51, 15. minore detrimento — J 54, 5. lubido stupri — non minor incesserat C 13, 3. minores magistratus C 30, 7. in minori negotio C 51, 24. ubi opes minores sunt C 52, 15. res gestae — aliquanto minores quam fama feruntur C 8, 2. huic non minor vanitas inerat quam audacia C 23, 2. quam ille non minoris quam publicam ducebat J 32, 5. minus largiri poterat C 23, 3. minus valere ipsi C 37, 10. plebis vis minus poterat J 41, 6. = virtuti an fidei. minus crederet J 74, 1. pauci in pluribus minus frustrati J 58, 3. minus instare J 51, 3. quo minus mirandum est C 37, 8. quanto sibi — minus pepercissent J 107, 1. pecuniae an famae minus parceret C 25, 3. quo minus petebat gloriam, eo magis sequebatur C 54, 5. si caussa — in praesens minus subpetebat C 16, 3. eo iniuriam — minus tolerare J 22, 3. nihil minus quam vim expectantem J 14, 11. minus gloriae avidi H II 39. minus bellicosi J 18, 12. minus bonus C 2, 6. 51, 27. non minus — carum J 18, 1. m. flagitiosum J 110, 5. loca m. frequentata J 17, 2. cui cum m. gratus esset C 23, 3. segnior neque minus gravis cura H I 54. non minus — magnum et sapientem virum fuisse J 45, 1. neque minus hostibus conturbatis J 98, 7. — plena est nec minus Italiae maritima H II 41, 7. neque idcirco minus J 46, 1. nihilo minus C 3, 5. 16, 3. 26, 1. = **minumus.** qui minumus ex illis erat J 11, 3. concordia maxuma, minuma avaritia erat C 9, 1. in maxuma fortuna minuma licentia est C 51, 13. plurimum facere, minimum de se ipse loqui J 6, 1. in quo offensae minimum J 102, 7. = minume cari J 100, 3. minume cupiunda J 3, 1. eo modo minume posse insolescere animum C 6, 7. neque studere neque odisse, set minume irasci decet C 51, 13. quem minume decuit, propincus J 14, 5 *cont.* 11. placet igitur — ? Minume C 51, 43.

passim. passim — multis — inperium petentibus J 18, 3. vagari p. J 98, 1.

passus J 68, 3. H II 85. *susp.* J 48, 3.

patefacio. *Vid.* coniuratio. per Alpīs iter aliud — patefeci H II 96, 4. mare classibus patefactum est H I 45. quo facilius — delicta patefierent J 32, 1. paucorum scelera patefacere J 42, 1. de indicio patefacto J 73, 2. quae — occulta pectoris patefecisse *susp.* J 113, 3. quaestori Bocchi mandata — iunt J 103, 7. denique regi patefecit (*acc. c. inf.*) J 111, 1. quo patefactum est rem p. praedae — repetitam H I 35.

pateo. faucibus ipsis non amplius patet milibus XXXV H IV 19. mons mediocri castello satis patens J 92, 5. in campis patentibus J 101, 11. 105, 3. patentes tum urbis H I 25. municipia atq. coloniae patebunt C 58, 9. cuncta maria terraeq. patebant C 10, 1. quanta animo audacia inest, tanta in bello patere solet C 58, 2.

pater J 10, 2 (amisso patre). 14, 1. 8. 9. 12. 14. 15. 33, 4. 64, 4. 85, 16 (ex patribus Albini aut Bestiae). 106, 1. 107, 4. 108, 1. = patres — appellati C 6, 6. postulare a. patribus coepit C 31, 7. a patribus secessit C 33, 3. H III 61, 1. discessio H I 9. apud plebem gravis invidia, patres solliciti erant J 30, 1. plebei patribusque iuxta carus J 88, 1. patres plebem exercere H I 9. sub honesto patrum aut plebis nomine H I 10. si nihil inter plebem et patres convenisset H IV 30. cura patres exercebat H I 54. patrum decreta H III 61, 16. festinantibus in summa inopia

patribus H i 28. genua patrum advolvuntur H i 92. o grati patres H II 96, 6. patres conscripti C 51, 1. 4. 7. 12. 15. 20. 37. 41. 52, 2. 7. 35. J 14, 1. 3. 4. 6. 8. 12. 13. 16. 18. 25. 24, 2. H I 48, 1. 9. 17. II 96, 1.

patera. sanguinem — in pateris circumtulisse C 22, 1.

patibulum. —o adfigebatur H IV 40.

patientia vostra J 31, 1.

patior. nimis molliter agritudinem pati J 82, 2. pacem praestare et bellum pati H I 48, 2. ea cum facere possitis, patiamini censet H I 48, 18. si ea pateretur J 88, 4. hiemem atq. aestatem iuxta pati J 85, 33. inperia eius — pati nequivisse C 19, 4. relicum laborem aequo animo [cont. J 31, 21] pati J 68, 3. viri muliebria pati C 13, 3. matres fam. pati, quae victoribus conlubiissent C 51, 9. multa nefanda ausi atq. passi H i 62. prius omnia pati decrevit quam bellum sumere J 20, 5. neque proelium facere neque otium pati J 55, 8. quae quo usque tandem [cont. H I 48, 17] patiemini C 20, 9. neque fugere posse neque quietem pati J 101, 11. iure omnia saeva patiebamur J 14, 10. temptandi gratia si paterentur J 47, 2. neque bona neque mala eorum in occulto patitur J 85, 23. dolus Num. nihil languidi neque remissi patiebatur J 53, 6. nihil intactum neque quietum pati J 66, 1. nihil apud se remissum neque apud illos tutum pati J 88, 2. neque manu neque consilio priorem alium pati J 96, 3. neque — te civem patiuntur H I 48, 16. rem p. intutum patiemini H I 48, 17. facile paterer vos ipsa re corrigi C 52, 35. nolite pati me — frustra petere J 14, 6. — regnum tabescere J 14, 25 cont. 14, 7. vos — ignoscere aequo animo paterer J 31, 21. neu paterentur hostis fugientis vincere J 51, 4. pati Numidas — proelium visere J 60, 5. eam vastari pati nequivisse J 102, 13. qui neque ipsi — habere possent neque alios pati H i 12 cont. H I 41, 18. 48, 19. = corpus **patiens** inediae alioris vigiliae C 5, 3. belli C 7, 4. militiae J 63, 3. laborum J 17, 6. 28, 5. neque periculi neque laboris J 44, 1.

patria — parentes C 6, 5. 52, 3. J 3, 2. 87, 2. Hispaniam sibi antiquam patriam esse H I 59. suae patriae inmemores esse H III 67, 12. patriae bellum facere C 52, 33. sibi patriaeq. diffidere C 31, 3. patriam incendere C 52, 24. vos — libertatem atq. patriam in dextris portare C 58, 8. patriam et summum inperium vilia habeo H II 41, 3. rursus mihi patriam dedistis H II 41, 4. si adversus vos patriamq. et deos penatis tot — suscepissem H II 96, 1. nos non contra patriam arma cepisse C 33, 1. caedem incendia — facinora in civis patriamq. paravisse C 52, 36. patria expertes C 33, 1. extorem patria domo J 14, 11. exul patria domo J 14, 17. pro patria certare C 58, 11. 59, 5. sine patria sine parentibus H IV 61, 17.

patricius. sibi patricio homini C 31, 7. ille patricius C 55, 6. gentis patriciae J 95, 3 (nobilis). H IV 35. patricium magistratum H III 61, 15. liberum ab auctoribus patriciis suffragium H III 61, 15.

patrimonium. amisso patrimonio C 33, 1. *ptur.* C 37, 5.

patrius. —a bona C 14, 2. —um regnum J 14, 23. 24, 6. H IV 61, 8. 14. —ae sedes H I 41, 12.

patro bellum J 20, 2. 75, 2. 88, 4. patris consilii J 13, 5. facinus patratum C 18, 8. incepta patrare C 56, 4. J 70, 5. paucorum virtutem cuncta patravisse C 53, 6. ad ea patranda — nitebatur J 43, 4.

patrocinium. cuius —o civitas utebatur C 41, 4. suscepto malorum —o C 48, 8. —a quaerundo H I 48, 6. parate vobis — proditorum —a H I 48, 20.

paucitas ut multitudinem superaret C 53, 4.

pauci dies C 30, 1. J 90, 2. 11, 1. C 36, 1. 47, 1. J 13, 6. 24, 1. 35, 10. 39, 4. 46, 5. 64, 5. 86, 4. 107, 7. H i 23. pauci anni J 9, 4. 42, 1. 41, 1. in paucis tempestatis J 96, 1. cum paucis amicis J 113, 5 (fidis). H III 11. paucorum civem egregiam virtutem cuncta patravisse C 53, 4. cum —is cohortibus J 56, 3. — equitibus J 21, 2. 25, 10. armorum aliquanto numero, hostium paucorum potiti J 74, 3. cum —is gregariis militibus J 38, 6. pauca munimenta quaerebat J 98, 3. pauca actuaria navigia H II

56. dum paucis sceleratis parcunt, bonos omnis perditum eant C 52, 12. cum calonibus et paucis sicariis H I 48, 7. pauca verba locutus est J 102, 4. 12. pauci ex amicis C 6, 4 *cont.* 50, 1. periculose a paucis emi quod multorum esset J 8, 2. pauci in pluribus minus frustrati J 58, 3. paucis strennis adversus multitudinem bene pugnatum J 107, 1. fere quisque — pauci autem C 61, 3. pars — pars — pauci J 14, 15. pauci — magna pars J 60, 7 *cont.* 62, 7. H IV 61, 18. plerique — pauci J 16, 4. 17, 3. 52, 4. 84, 2. 104, 2. pauca — plura J 92, 3. pauca — cetera J 109, 1. pauci, qui — C 30, 4. J 15, 3. 80, 5. H I 111. antea item coniuravere pauci C 18, 1. se, si pauci adiuvarent C 43, 3. si quid — deliquere, pauci sciunt C 51, 12. corruptio facta paucorum et exercitus — traditus est H I 57. paucos saltum insidentis H I 108. paucis amissis J 56, 6. tam paucis proscriptis H I 5. cum paucis C 32, 1. 60, 7. J 80, 1. 101, 6. H I 48, 6. cum paucisne esset an exercitum haberet J 54, 2. praedas imperatores cum paucis diripiebant J 41, 7. pauci potentes C 20, 7. J 31, 19. H I 10. — factiosi J 27, 2. — nobiles J 31, 9. — satellites H I 41, 12. paucorum arbitrio J 41, 7. — dominatio H III 61, 6. — potentia C 39, 1. 58, 11. J 3, 4. — scelera J 42, 1. — superbia J 31, 2. penes paucos J 31, 20. H I 41, 23. pugnatur et vincitur paucis H III 61, 28. pauca prius explananda sunt C 4, 6. percontatus pauca C 40, 2. — monere C 58, 3. — loqui J 29, 5. 85, 44. 109, 1. — supra repetam J 5, 3. — milites hortatus J 49, 6. paucis absolvam *sim.* C 4, 3. 5, 9. 38, 3. J 15, 1. 17, 1. 95, 2. 110, 6 (accipe). H I 2. = multo paucioribus militibus H II 96, 5. ne pauciores cum pluribus manum cōsererent J 49, 2. = quam paucissimis dicam J 17, 2. 7.

paulatim inmutata — pessuma facta C 5, 9. — crescere C 10, 6. 51, 30. mores non paulatim, set torrentis modo praecipitati H I 12. p. conrumpere J 18, 10. — secum miscuere J 18, 7. — temptando — persuadet J 46, 4. — consuefacit J 80, 2. — incedere C 60, 1. — procedere J 50, 2. — ad summum egressus est J 93, 2. — suis subveniunt H i 24. — milites conducit J 51, 3. — contrahit J 98, 4. — deducit J 52, 5.

paulisper lubidine p. usus J 1, 4. p. agmen constituit J 49, 5. p. ab rege sustentati J 56, 6. paulisper territi perturbantur J 59, 2. p. ex conspectu abit J 68, 1.

paulo asperior J 94, 2. — divorsius C 61, 3. — editor J 58, 3 *cont.* superior J 68, 2. p. inconsultius J 35, 6. p. occultius C 17, 5. p. severior C 51, 15. cum eae paulo processerant J 92, 8. post paulo C 18, 3. J 56, 3. 71, 5. 74, 1. 106, 3. paulo post C 28, 1. 51, 34. J 36, 2. paulo ante C 20, 1. 26, 3. 44, 2. 46, 4. 47, 4. 50, 3. 52, 13. J 14, 7. 20, 1. 38, 6. 73, 7. 81, 1. 99, 1. 101, 6. H I 41, 11.

paululum modo languere C 52, 18. p. descenderis C 55, 3. p. commoratus C 59, 1. p. etiam spirans C 61, 4. p. requietis H i 41. mente p. inminuta J 65, 1.

paulum progressae H I 60. — ab fuga aberant J 101, 8. p. modo prona J 93, 4. p. animus adrectus J 93, 7 *cont.* non p. J 84, 4.

Paulus *vid.* Aemilius.

paupertas probro haberi C 12, 1. ut divitias p. superaret C 53, 4.

paveo omnia pavere J 31, 3. pavens J 106, 2. H III 67, 8.

pavesco omni strepitu J 72, 2.

pavidus perfugerat J 12, 5 *cont.* 103, 4. modo laetos, modo — dos animadvorteres J 60, 4.

pavor corpora agitaverat H I 60.

pax qualis illa pax aut deditio sit J 31, 19. quae si vobis pax et concordia intelleguntur H I 41, 25 [*cfr.* pax et c. palam disturbantur H I 48, 13. propius ex pace et concordia ad arma civilia H I 48, 10. specie concordiae et pacis H I 41, 24. legatos, pacem, concordiam decrevit H I 48, 5]. potestne in tam divorsis mentibus pax aut amicitia esse J 31, 24. pax convenit J 38, 10 [*cont.* pacem conventam frustra fuisse J 112, 2]. ubi

pax evenerat C 9, 3. si p. cum Romanis fieret J 61, 5. cui verbis pax nuntiabatur J 48, 1. pacis cupidum J 102, 3. iura pacis repeto H I 41, 6. pacis mercedem H IV 61, 8. pacis modo effusas urbis H I 25. belli modo modo pacis mora J 36, 2. pacis opulentiam quaeritis H II 41, 14. belli atq. pacis rationes trahere J 97, 2. pacis spes J 65, 4. 06, 1. 108, 3. recuperandae J 29, 3. pacem, quam postulabat, neque abnuere neque polliceri J 47, 4. pacem agere H IV 61, 1. — agitare J 14, 10. 109, 2. *pass.* J 29, 7. pacem cupere J 83, 2. dilata proelia magis quam datam pacem H IV 61, 13. pacem an bellum gerens J 46, 8. neque bellum gerere neque pacem habere C 31, 2 *cont.* H I 48, 5. Bocchi pacem inminuere J 81, 4. bellum quam pacem malebant C 17, 6. *invers.* J 102, 5. pacem atq. bellum mutare solitus J 88, 6. pacem optatis magis quam defenditis H I 48, 3. — orare J 47, 3. — quanto avidius petieritis H I 48, 17. — praestare H I 48, 2. — ratam velle J 112, 3. metu pacem repetentes quo habitam amiserant H I 48, 5. ad simulandam pacem quae utilia visa J 111, 4. illi a vobis pacem, vobis ab illo bellum suadet H I 48, 18. perpetua pace frui H IV 61, 2. pace bellum mutavit C 58, 15. vel bello vel pace clarum fieri licet C 3, 1. neque bello neque pace cognitus J 19, 7. de pace multis disseruit J 111, 1. — — in colloquium venire J 112, 3. 113, 2. — — aut bello pactiones facere J 40, 1. quibus in pace turbae sunt H I 48, 7. in pace — in bello C 2, 3 *cont.* 51, 6. bella atque paces penes paucos erant J 31, 20. **pecco.** caussa peccandi C 16, 3. — si peccato locus esset C 52, 55. **pectus.** occulta pectoris *susp.* J 113, 3. verbum in pectus Iugurthae altius descendit J 11, 7. hoc in pectus tuum demitte J 102, 11. cicatrices adverso pectore J 85, 29. viris — eam flammam in pectore crescere J 4, 6. aliud clausum in pectore, aliud in lingua promptum habere C 10, 5. **pecuarius.** loci magis — ii H III 67, 14. **peculatus.** non p. aerari factus est J 31, 25. **pecunia.** quae Metello ad bellum H. facta erat H II 73. paucis carior fides quam p. fuit J 16, 4. cum magna parte **pecunias** J 76, 1. — ae captae accersere J 32, 1. — ab rege capiundae spes J 37, 3. — magnitudine in pravum abstractus est J 29, 1. — regis vis. tanta erat J 27, 2. — cupido C 10, 3. — studium C 11, 3. — largitor J 95, 3. — liberalis C 7, 6. **pecuniae** an famae minus parceret C 25, 2. — aut gratiae servitis C 52, 23. — perundae genitus H III 54. **pecuniam** magnam amiserat J 97, 1. — nemo sapiens concupivit C 11, 3. — grandem debebat C 49, 3. ad — iam distribuendam J 12, 2. — Quinctio dedit, ne H V 9. — Sulla emptoribus bonorum remiseraat H IV 35. — sumptam mutuam Faesulas ad Manl. portare C 24, 2. arma viros pecuniam — sume utere J 110, 4. — trahunt vexat C 20, 12. supra gratiam atq. pecuniam suam invidiam facti esse J 35, 8. suamet ipsum **pecunia** praecipitem casurum J 8, 2. pecunia omnis mortalis adgrediantur J 28, 1. — corruptum J 34, 1. — temptare J 29, 1. 66, 1. in p. sua spem habere J 13, 5. uti quemq. pecunia aut honore extulerat J 49, 4. legem de pecunia exigunda H IV 35. viris et p. spoliatus est J 62, 8. neque per vim sociis ereptae **pecuniae** J 31, 25. pecuniae publicae et privatim extortae H I 48, 17. **pecuniarum** repetundarum reus C 18, 3. — — iudicium C 49, 2. publicandas eorum **pecunias** C 51, 43. 52, 14. qui ab eo pecunias acceperant J 40, 1. **pecus** atq. equi multi traduntur J 29, 6. pabulo pecoris student J 90, 1. pecoris cultorem J 54, 3. — praedas agere J 44, 5. conquirat quam plurimum domiti pecori J 75, 4. ager bonus pecori J 17, 5. pecus omne, quod praedae fuerat, agundum adtribuit J 90, 2. — exercitui distribuerat J 91, 1. multos mortalibus cum pecore capit J 20, 3. pecore atq. cultoribus frequentabantur J 48, 5. pecora cultoresq. in agris erant J 46, 5. pabulum uti pecoribus J 18, 1. more pecorum vos singulis habendos fruendosq. praebet H IV 61, 6. ne vitam silentio transcant veluti pecora, quae natura prona atq. ventri oboequentia finxit C 1, 1. sicuti pecora trucidemini C 58, 21. vicem pecorum obtruncabantur H II 52.

pedes exercitum instruit C 59, 1. satis inipigre occiso pedite nostro J 101, 6. pedites J 7, 2. 49, 1. 51, 3. 59, 3. 68, 4. 69, 2. 91, 4. 97, 5. 101, 5. 6. *susp.* J 50, 3. 105, 2.

pedester. copiae pedestres J 49, 1. 52, 5.

pellis. vestes de pellibus H i 19.

pello. pulsi loco C 9, 4. milites pulsi fugatiq. J 74, 3. quos pelli iam acceperat J 101, 10. cum omnibus copiis Italia pulso H i 54. agro H i 9. agris H i 46. sedibus J 41, 8. opes nobilitatis dominatione pellere H III 61, 3.

Pelorum H IV 21.

penates. dei p. H i 48, 16. 20. II 41, 3. 4. 96, 1.

pendeo. cuius vitae necisq. potestas ex alienis opibus pendet J 14, 23. quoniam spes opesq. eius ex patre suo penderent J 107, 4. inbecilla est fortitudo, dum pendet H i 103.

pendo stipendia C 20, 7. vectigal J 31, 9. poenas volentes pependere J 76, 6. parvi pendere C 12, 2. 52, 9. = quibus si quicquam umquam **pensi** fuisset C 52, 34. neque id quibus modis adsequeretur — quicquam **pensi** habebat C 5, 2. prorsus neque dicere neque facere quicquam **pensi** habebat C 23, 2. nihil **pensi** neque moderati habere C 12, 2. nihil **pensi** neque sancti habere J 41, 9.

penes M. Porc. Laecam convocat C 27, 3 (*antea* per). ius et inperium eius **penes** vos esse J 14, 1 *cont.* 26, 2. 31, 9. 16. 20. 41, 7. H i 41, 7. 13. 23. 24. **fides** eius rei **penes** auctores erit J 17, 7.

penis C 14, 2.

pensio. frumentaria lege munia vostra **pensantur** H III 61, 19.

per omnem exercitum laetitia maeror — agitabantur C 61, 9. **per** omnis locos et conventus de facto consulis agitari J 30, 1. hiemem non **per** oppida egi H II 96, 5. **per** tramites — antevenit J 48, 2. **per** terrarum orbem celebrantur C 8, 3. dies **per** omnem Africam celebratus J 66, 2. **per** regnum Ariobarzanis contendit ad — H IV 51. **per** omnem Africam fama divulgatur J 13, 1. **per** loca saltuosa exercitum ductare J 38, 1. **per** diversa euntes H IV 52. **per** loca aequalia harenam excitavit J 79, 6. **per** omnem provinciam atroces famae H i 67. **per** montis fuga H II 41, 6. **per** totam urbem vigiliae haberentur C 30, 7. **per** municipia in vineulis habendos C 51, 43. 52, 14. **incedunt** **per** ora vostra J 31, 10. **per** pronum incitabantur H III 22. **per** munitionem locum introeundi dedit J 38, 6. **per** montis iter facere C 56, 4 *cont.* 57, 1. **nisus** prospectusque **per** saxa J 94, 1. arma **per** Italian oportunitis locis parare C 24, 2. **per** Alpīs iter patefecit H II 96, 4. **per** tramites perfugere C 57, 1. **per** hostium munitiones — pergerent J 23, 2. **per** magnas solitudines pervenit J 80, 1. **per** idoneos saltus insidiae positae H II 15. **venti** **per** cava terrae citati H II 43. **quaesitissumae** — **per** omnem provinciam H II 23, 4. **per** collis sequi J 55, 8. **per** omnis terras aes alienum ingens erat C 16, 4. quasi mali — non **per** totam Italian sint C 52, 15. **per** ceteras gentis [*cont.* H II 39] clari estis H i 41, 1. **per** omnem provinciam grave precium fructibus H III 1. **per** Lycaoniam tendere H V 11. **per** media eius castra transire J 107, 5. **legiones** **per** Italian Regium — transvectae J 28, 6. **per** vias ac tecta visebatur H II 23, 1. **per** centurias — turmas distribuerat J 91, 1. **ut** **per** singulos artus expiraret H i 30. = **per** ea tempora J 11, 5. **per** idem tempus J 63, 1. 70, 1. 114, 1. **per** hiemem fabricatae H IV 51. **per** noctem piscari H II 66. **per** triennium vix annuus sumptus datus est H II 96, 2. **uti** **per** vigiliis solebat J 99, 1. = **per** magistratus administrabat J 19, 7. **per** Iugurtham omnis res asperas agere J 7, 6. **obsidium** coepit **per** L. Catilinam H i 84. **per** Sangam consilio cognito C 41, 5 *cont.* J 112, 1. H II 69. **ut** **per** paucos factiosos Iugurthae scelus condonaretur J 27, 2. **per** Gabinium ceteros conveniunt C 44, 1. **per** nuntios consuli cuncta declarantur C 46, 1. **per** legatos cuncta edoctus C 45, 1. **per** Fulviam effecerat C 25, 3. — **Ciceroni** dum enuntiat C 28, 2. **per** homines — explorat J 35, 5. **idem** fit ceteris **per**

praetores C 55, 2. per legatos inperat J 62, 5. per Nicomedem bello laces-
sivere H IV 61, 10. per Fortunam licet J 102, 9 *cont.* 102, 14. litteras per
homines fidelis mittit J 70, 5. uti per Allobroges — falso nominaretur C 49, 1.
per socios — per equites — Gracchorum actionibus obviam iverat J 42, 1. per
nuntios familiam orabat C 50, 2. per amicos — impedimenta parabant J 40, 2.
ea potestas per senatum magistratui permittitur C 29, 3. per unum prohiben-
tur H I 41, 12. per eas — sollicitare C 24, 4. 39, 6. per legatos — temptare J
29, 1 *cont.* 38, 3. per amicos insidias tendere J 61, 3. = id per ambitionem
consulis factum J 86, 3 *cont.* 100, 5. — — deliquere C 52, 26. — — sese
probos simulavere J 85, 9. per maximam amicitiam ei maxima copia
fallendi erat J 61, 4. quasi per amicitiam monere J 64, 2. libertatem per
arma conditam H I 41, 23. Narbone per concilium Gallorum H I 11. ut
per conditiones traderetur J 61, 5. per conubia secum miscuere J 18, 7.
per calorum corpora adcollitur H I 74. per nostra corpora bellum con-
ficere H IV 61, 16. per senati decretum gladium eduxerit C 51, 36. per
dedecus vitam amittere C 20, 9. per dedecora patrimonii amissis C 37, 5.
veluti per dementiae cuncta simul agebant C 42, 2. quibus H. per dolum
caperetur J 11, 8. — — avortere H IV 61, 6. multis diebus per dubitatio-
nem consumptis J 62, 9. quos p. fidem aut periurio violasti H I 48, 15.
p. summa flagitia detractantibus militiam H III 67, 2. quibus p. fraudem
fuit uti J 3, 1. p. hostias deis supplicanti J 63, 1. medium spatium aut
p. humilitatem obrutum aut p. angustiam scissum H IV 20. neque ego p.
ignaviam aut vana ingenia incerta pro certis captarem C 20, 2. p. igna-
viam et superbiam aetatem agere J 85, 1. p. ignobilitatem — p. invidiam
scriptorum incelebrata H I 55. per indutias sponsionem faciunt J 79, 6.
C 51, 6. p. iniuriam partum H I 48, 15 *cont.* 41, 2. p. inhumanitatem secle-
ris adhuc tutus fuit H I 41, 6. p. hoc summum imperium satis quaesitum
erat H I 41, 26. p. insidias deprehendant C 45, 1. p. insolentiam memet
extollere J 4, 2. p. laborem militiam discebant C 7, 4. furtim et per la-
trocinia nituntur J 4, 7. nobilitate fusa per legem Mam. J 63, 5. per li-
centiam inolescere C 6, 7. p. litteras certior fit J 82, 2. — petivit J 82, 2
cont. H I 70. p. luxum atq. ignaviam aetatem agunt J 2, 4. per manus liber-
tatem retinendam J 31, 22. — — consulatum tradebant J 63, 6. p. mol-
litiem agere J 85, 35. per hunc morem extinguunt omnia aut occident H
IV 61, 21. in eas regiones p. Leptitanorum negotia venimus J 79, 1. cum
p. negotia publica potuisset J 64, 3. p. nomen militare — occupavere H
III 61, 6. per obsequiam linguae et odium Sullae regi suaves cariq. H
II 49. p. occasionem numquam talia fecere C 51, 6. ne p. otium manus
torpescerent C 16, 3. — — tuti simus J 14, 13. talia consilia p. otium et
ex opportunitate capi J 76, 1. per pericula honorem cepi J 85, 18. p. sa-
turam sententiae exquisitis J 29, 5. *incert.* p. tot scaphas H III 11.
per summum scelus — adimere C 12, 5. p. scelus crescere J 14, 7. — —
vitam eripuit J 14, 15. — — occupata H I 41, 7. per se indigens C 1, 7
cont. J 4, 8. 14, 4. H II 41, 2. fidem publicam per se inviolatam fore J
33, 3. multis rogantibus, aliis per se dare beneficia J 96, 2. per secessio-
nem Aventinum occupavere J 31, 17. p. societatem periculi reliquos tege-
ret C 48, 7. per socordiam vires diffluxere J 1, 4. per suffragia — prae-
sides — dominos destinatis H III 61, 1. p. omnis tribus declaratur J 63, 4.
p. triumphum duxere H IV 61, 8. p. turpitudinem abuti C 13, 2. per vim
eripiantur C 52, 14. J 7, 1. 23, 1. 31, 25. p. virtutem emori C 20, 9. H I
41, 15. — — antevenire J 4, 7. p. tot vulnera et labores nihil quaesitum
H I 41, 22. per negligentiam *fals.* H IV 11. per liberos tuos rogatus C 35, 6.
per hanc dextram, per regni fidem moneo obtestorq. J 10, 3. per amicitiam
perq. rem p. obtestatur J 58, 5. per amicitiam perque sua antea fideliter
acta J 71, 5. p. miseriae et incerta generis humani orare H I 19. deos,
per quos iuravisset J 70, 5. per deos immortalis C 51, 10, 21. 52, 5. H II
96, 3. per vos et gloriam vestram, tolerate H II 41, 13. per vos, per liberos
atq. parentis vestros per maiestatem populi Romani J 14, 25. per ma-

iestatem inperi, per amicitiae fidem J 24, 10. = *Vid.* angustus, carus, citus, cupidus, gnarus, idoneus.

perago. peractis septuaginta annis H V 3.

percello. metu percusli C 6, 4. J 40, 4. 58, 2 (repentino). tumultu insolito percusli J 38, 5. magna atq. insolita re percusli J 75, 10. aliorum casibus percuslos milites H III 67, 10. caede et incendio percuslis omnibus C 43, 2. Auli clade percuslus J 44, 4. magnitudine facinoris percuslus J 70, 5. qui rebus supra bonum aut honestum percuslus J 82, 2. percussa omni nobilitate J 32, 5. 73, 6. noxia atq. eo percussa J 42, 1. in percuslos Romanos acrius incidere J 101, 7. Percuslis et animi incertis succurritur H III 75.

percunctor. pauca percunctatus de statu civitatis C 40, 2. utrimque percunctantibus H I 23. percunctatum miserant H III 11.

perdo. qui seque remq. publicam perditum irent C 36, 4. bonos omnis C 52, 12. J 31, 27. inopinitatem perdundae rei p. fore C 46, 2 (*cont.* sibi perditam re p. opus esse C 31, 7). pecuniae perdundae genitus H III 54. multis magnisq. praesidiis nequiquam perditis J 62, 9. rebus perditis H III 68. ne florentis res suas cum lugurthae perditis misceret J 83, 1.

perdomo. omni Gallia perdomita H I 8.

perduco eos in domum Bruti C 40, 5. Cicero Lentulum ipse manu tenens perducit C 46, 5. Bocchi proximos ad studium sui perducit J 80, 3.

peregrinor. vitam sicuti peregrinantes transiere C 2, 8.

perseo. quonam modo — ultri percamus C 33, 5. quam foede quamque inulti perierint vestri defensores J 31, 2. suane an Metelli virtute periret J 70, 5. O urbem — mature perituram J 35, 10. ferro quam fame aequius perituros H I 21.

perfero. iusiurandum quod signatum ad civis perferant C 44, 1. iniusta inperia — non perferunt J 31, 11. perlata rogatione a Memmio J 32, 5.

perficio. magnis operibus perfectis H I 84. quovis modo inceptum perficere J 11, 9. dando — perfecit, ut — anteferebat J 16, 3.

perfidia. repertoires perfidiae H IV 61, 7. Iupiter — sceleris atque perfidiae Bocchi testis adesset J 107, 2 *cont.* illi spes in scelere et perfidia H I 41, 1. quae — paravisset, perfidia clientis sui praeventa J 71, 5. amicorum /*regis*/ perfidia pro armis uti parat J 61, 3. biduum ex perfidia lacerati J 69, 3. novorum fidem in tanta perfidia veterum experiri J 74, 1.

perfuga. caveret inperator a perfuga Celtibero H III 2. perfugae, minime cari — hostium iter explorabant J 100, 3. perfugas vendere J 32, 3. — tradere J 40, 1. — omnis vinetos adduci iubet J 62, 6. quo I. p. omnis praesidium inposuerat J 103, 1. additis auxilio perfugis, quod genus — firmissimum erat J 56, 2. praeda a perfugis corrupta J 76, 5. quae pararentur a perfugis edoctus J 56, 2. ex perfugis cognovit C 57, 3. J 73, 1. eum perfugis — pervenit J 75, 1.

perfugio per tramites occulte in Galliam C 57, 1.

perfugium. neque sibi perfugium esse neque — J 52, 3. in Caesare miseris perfugium erat C 54, 3.

pergo. maturare iter pergere J 79, 5. itinere, quo Metellus pergebat J 47, 1. qua pergebat, agros vastare J 20, 8. prius quam domum pergerent C 44, 3. — ad mare — dein Romam pergerent J 23, 2. ad flumen festinans pergit J 52, 5 *cont.* 90, 3. — ad locum J 94, 1. ad oppidum J 59, 1. — ad alia oppida J 92, 3. ad Cyzicum perrexit H III 17 *cont.* eo pergit J 56, 4. ad occidentem pergentibus Oceanus finem fecit H IV 61, 17. ad regem propere pergit J 71, 4. ad se versus exercitum pergere J 69, 1. perrexere in Hispaniam an Sardiniam H II 10. in Numidia loca opulentissima pergit J 54, 6. in solitudines J 74, 1. sin properantius pergeret J 8, 2. uti coepisti perge J 102, 9. num obficere quid vobis uno animo pergentibus possit H III 61, 8.

periculosus. cum — experiri periculosum duceret J 74, 1. aliena — nihil profutura, multum etiam periculosa et perniciose petunt J 1, 5. =

periculose — emi J 8, 2. eum occupata periculosius dimissurum H I 41, 7.

periculum maximum in proelio eis est C 58, 17 (*cfr.* innocentiae plus periculi quam honoris est J 31, 1. multa mihi pericula fuere H II 41, 1). p. anceps J 38, 5. absit p. et labos H III 61, 18 (neque periculi neque laboris patiens J 44, 1. labores pericula toleraverant C 10, 2. tot labores et pericula suscepissem H II 90, 1. omnis labores et pericula consuea habeo J 85, 7. quae plurimis laboribus et periculis quaevisi J 85, 30). ubi p. advenit C 21, 6. ubi quemq. p. ceperat J 51, 1. **periculi** magnitudine impulsus C 49, 4. sceleris atq. periculi novitate C 4, 4. per societatem — li C 48, 7. itineris periculique ducem J 93, 6. admonerat compluris periculi aut ignominiae C 21, 4. quantum periculi consuli impendat C 28, 2. plus timoris quam periculi [J 31, 1] effecerant C 42, 2. arma non cepisse quo **periculum** aliis faceremus C 33, 1. tale p. rei p. haut occultum habuit C 23, 4. periculum ex illis metuuit C 52, 16. ex delicto fratris invidiam ac deinde periculum timens J 39, 2. (ex partium invidia pericula metuentes J 40, 2). **periculo** atq. negotiis conpertum est C 2, 2. quo illi facilius periculo eriperentur C 48, 4. *plur.* C 46, 2. exaequato periculo C 59, 1. pari periculo erant J 57, 6. alienam rem periculo suo curare J 83, 1. vineae cum ingenti periculo agebantur J 92, 8. facto non consulto in tali periculo opus esse C 43, 3. in summo periculo suam salutem fore J 77, 1. (grata mihi in magnis meis periculis C 35, 1. dei hanc rem p. in maximis — is servavere C 52, 28. in vitandis — is teneamini H I 41, 1. rem p. in — is defendi H I 48, 1). pro tempore atq. periculo exercitum compararent C 30, 5. neque vincere neque vinci sine tuo periculo possumus H IV 61, 16. neque sine — o administrare J 92, 9. res tempus, **pericula** egestas hortantur C 20, 15 (*cont. ib.* 8). quem neque gloria neque — a excitant C 58, 2. pericula mea declarant J 24, 7 (*cont.* 85, 18). **periculis** vobiscum adero J 85, 47. eum periculis obiectare J 7, 1. obviam eundo periculis J 7, 4. invideant periculis meis, quoniam per haec illum (honorem) cepi J 85, 18. cum res atque **pericula** nostra considero C 52, 2. suo metu pericula metiri C 31, 2. pericula virtute propulerant C 6, 5. fidem fortunas pericula vilia habere C 16, 2. firmissimus contra pericula atq. insidias J 28, 5. bonus contra pericula et ambitionem H i 33. res p. in maxima pericula (nefariorum consilio civium) venit C 52, 36. a **periculis** aberant C 6, 4. ex multis miseriis atq. periculis requievi C 4, 1.

perinde. non perinde habeantur ut eorum — virtus est J 4, 8. M. corpore ingenti perinde armatus H II 47.

peritia locorum et militiae in Ing. tanta erat J 48, 6. quibus peritia et verum ingenium est H I 111.

peritus. militiae periti H I 104.

periurium. quos lingua — periurio alebat C 14, 3. quos per fidem aut periurio violasti H I 48, 15.

perlego. perlectis litteris C 47, 3. J 71, 4.

permaneo. permansit una res H III 61, 12. amicitia Mas. bona atq. honesta nobis permansit J 5, 5. permanere in suis artibus J 8, 2.

permisceo. quae contentio divina et humana cuncta permiscuit J 5, 2. ubi ira et aegritudo permixta sunt J 68, 1. quo modo inter se permixti sint (*incolae Afr.*) J 17, 7. sanguinem vino permixtum C 22, 1. clamor permixtus gemitu J 60, 2. lixae permixti cum militibus J 44, 5 *cont.* 46, 7. 59, 3. equites pedites permixti J 97, 5. arma telita, equi viri, hostes atq. cives permixti J 5, 1.

permitto. vos atq. coniuges et liberos Lepido permissuri estis H I 48, 9. Petreio exercitum permittit C 59, 4 (*cont.* dimidia pars e. sibi permitteretur J 64, 5). ea potestas — magistratui permittitur C 29, 3. conloquio militibus permissio H I 57. agundarum rerum licentiam ipsis permittit J 103, 3. condemnatis exilium permissum est C 51, 40 *et* 22. eisque permissum, uti — C 30, 5. ita agant, permittit C 45, 1.

- permixtio terrae** J 41, 10.
- permoveo.** quem res tanta et tam atrox non permovet C 51, 10. dolore permotum J 20, 4. ancipiti malo permotus C 29, 1. vehementer eo negotio permotus J 6, 2. permotus oratione Caesaris C 50, 4. quibus rebus permota civitas C 31, 1. plebes dominandi studio permota C 33, 3. cum virtute tum gratia viri permotus flexit animum J 9, 3.
- permulceo.** liberalibus verbis permulcti sunt H IV 6.
- pernities.** in Catone malis pernities C 54, 3. consulibus pernitiam machinabantur C 18, 7. ad pernitiam eius dolum quaerere J 70, 1. misericordia in pernitiam casura J 31, 21. neu malis pernitie nostra tuam prolatare H IV 61, 23.
- pernitiosus.** natura serpentum pernitiosa *susp.* J 89, 5. inhonesta atque pernitiosa lubido — gratificari J 3, 1. —osa lubidine pauliper usus J 1, 3. periculosa ac pernitiosa petunt J 1, 5. absens an praesens pernitiosior esset J 46, 8.
- perpello.** conlegam pactione pr. perpulerat, ne C 26, 4. Aulum spe pactionis perpulit, uti — J 38, 2.
- Perpenna, M.** H i 36. III 4. 5. *male legitur nomen* H i 5.
- perperam** quam recte fecisse J 31, 27.
- perpetior.** inperia saeva perpessos C 19, 5. mala perpessus es J 102, 8.
- perpetuus.** perpetua pace frui H IV 61, 2.
- perquiro.** eum atq. Metrophanem perquirebat H III 11.
- Persa.** Persae J 18. H i 63.
- perscribo** res gestas p. R. carptim C 4, 2. unam eius orationem J 30, 4.
- perserutor** planitiam *cj.* J 93, 4.
- persequor.** Catilinam cum exercitu persequi C 36, 3. Sertorium et reliquias exulum H III 61, 18 *cont.* J 39, 5. ab persequendo hostis detertere J 50, 6. indicem persequi conatus J 71, 5. pariter te errantem atque illum sceleratissimum persequi J 102, 5. tuasne iniurias persequar J 14, 23. accepta iniuria ignorere quam persequi malebant C 9, 5. cetera malificia tum persequare C 52, 4. optume omnium qui eas res dixere persecutus J 95, 2.
- Perses** C 51, 5. J 81, 1. H i 6 (Persi). IV 61, 7.
- Persis.** Persidis regnum H IV 61, 19.
- persolvo.** cum liberalitas Orestillae suis copiis — persolveret C 35, 3.
- persuadeo** populo, uti J 32, 1. (multa pollicendo) 46, 4. Iugurthae persuadet, ne J 32, 5. Huic persuadet — petat J 35, 2. facile Numidae persuadet J 61, 5.
- pertaesum** est vos iniuriarum H III 61, 8.
- perterreo.** perterritis ac dubitantibus ceteris C 28, 1.
- pertimesco.** se totiens fusum Numidam pertimescere J 106, 3. neu I. legatum pertimesceret J 108, 2. quos languidos socordisque pertimere H III 61, 8. quem ubi pertimere H III 61, 21.
- pertinax.** pertinaciter retinebunt H III 61, 17.
- pertineo.** quo illa oratio pertinuit C 51, 10. pons in oppidum pertinens H III 20.
- pertingo.** collis in inmensum pertingens J 48, 3.
- perturbo.** implicare ac perturbare aciem J 59, 3. paulisper territi perturbantur J 59, 2. inducit eosq. perturbatos interficit C 60, 5. ad perturbandam rem p. C 18, 4.
- pervenio** ad oppidum H III 19. ad oppidum Suthul J 37, 3. ad Zamam J 57, 1. ad Thalam J 75, 9 (Thalam J 75, 1). ad Naris H III 67, 14. ad Gaetulos J 80, 1. in oppidum Cirtam J 102, 1. in Pontum H III 12. in quamdam planitiem J 68, 2. in locum tumultuosum J 91, 3. in castellum J 94, 3. in castra nuntius pervenit C 57, 1. quo ire intenderant perventum est J 107, 7. quae genera in senatum pervenerint J 4, 4. in regnum pervenisse J 11, 6. in tantam claritudinem pervenerat J 7, 4. inperium ad ignaros pervenit C 51, 27. ex qua ad paucos divitiae, ad rem p. damna atq. dedecora pervenerint J 31, 19.

- pervorto.** nefandum in modum pervorso volnere H III 67, 15.
- pes.** luxu pede H V 2. in vicem tracto pede H III 19. capite atq. pedibus nudis J 94, 1. pedibus. aeger C 59, 4. — captus H II 36. Numidis pedes magis quam arma tuta sunt J 74, 3. ab inermis pedibus auxilium petere J 107, 1. ire pedibus in sententiam C 50, 4. altis pedem H IV 64. veruta binum pedum H III 22. duodecim pedes depressus C 55, 3.
- pessum do.** quae res — magnas civitates pessum dedit J 4, 2. 4. ad inertiā et voluptates corporis pessum datus est J 1, 4.
- pestilentia.** contagio quasi p. invasit C 10, 6.
- pestis.** etiam si certa pestis adesset J 106, 3. illa pestis ex Africa eiecta est J 14, 10. rei p. pestem factura H i 89. ne praemia Metelli in pestem converteret J 70, 5. peste conditos orbis terrarum H IV 61, 17.
- petitio.** petitionem suam curae haberent C 21, 5. neque petitio neque insidiae prospere cessere C 26, 5. ex petitione pontificatus C 49, 2.
- peto.** aliena ac nihil profutura multumq. etiam periculosa et perniosa petunt J 1, 5. auxilium C 34, 1. 44, 5. J 14, 6. 107, 1. coeleas — cum unam atq. alteram, dein pluris peteret J 93, 2. aliam conditionem J 79, 8. *Vid.* consulatus. *add.* J 64, 1 (petundi gratia). 85, 2. divitias C 33, 4. aequi bonique famas H i 76. foedus et amicitiam J 80, 4 (petitum miserat). 104, 4. gloriam C 54, 5. honores J 85, 19. imperium C 33, 4. J 18, 3. 20, 7 (totius Numidiae). 85, 1. libertatem C 33, 4. alia deinde alia loca petiverant J 18, 7. murum J 94, 6. quanto avidius pacem petieritis H i 48, 17. partem Numidiae J 111, 1. poenas J 65, 3. praemia armis C 21, 1. quae peteret sese facturum J 64, 3. quae petebant adepti J 77, 3. is quem petebat J 20, 2. si quid — petere vellent C 34, 1. si quid meque vobisq. dignum petiveris J 110, 8. societatem H IV 61, 2. supra quam ego sum J 24, 5. tribunatum militarem J 63, 4 *cont.* 64, 2. ut saepius peteret viros quam peteretur C 25, 3. ipsi liberisque vitam J 46, 2. magis fides quam fortuna eius petunda erat J 14, 5. a nobis ad societatem, ab illis ad praedam peteris H IV 61, 16. petere, ut J 65, 2. 103, 7. 105, 1. petivit — mitteret J 102, 2. petere, ne — J 15, 1. petere ab — C 34, 1. J 15, 1. 35, 2. 85, 1. 103, 7. 102, 2. 105, 1. C 34, 1. 44, 5. J 14, 6. 107, 1. 63, 4. 64, 2. in imperatorem poenas J 65, 3.
- Petreus, M.** C 59. 60.
- petulantia.** qui — probro atque petulantia — praestabant C 37, 5.
- phalera.** ostentare hastam vexillum phaleras alia militaria dona J 85, 29.
- Phaselis** H i 79.
- phaselus.** cohors grandi phaselo vecta H III 56.
- Philaeni** J 79. 19.
- Philippus** H i 41, 4. IV 61, 9. — L. Philippus H i 47. 48.
- Phoenices** J 19, 1.
- Phrygia** *vid.* ad H III 46 *cont.* III 39.
- Picens** H i 41, 17.
- Picentinus.** Picentina iuga H III 67 *col.* VI.
- Picenus** ager C 27, 1. 30, 5. 57, 2.
- pietas.** quibus fides decus pietas — quaestui sunt J 31, 12. delubra deorum pietate decorabant C 12, 4.
- piget.** dum me civitatis morum piget taedetq. J 4, 9. illa quidem piget dicere J 31, 2. pudeat an pigeat magis disserere J 95, 4. nisi — pudeat aut piget recte facere H i 48, 14.
- pilum.** pila omittunt C 60, 2. sudis pila — mittere J 57, 5.
- pilus.** centurio primi pili tertiae legionis J 38, 1.
- pingo.** signa tabulas pictas C 11, 6. toga picta H II 23, 4.
- pirata.** contra piratas H III 55 *susp.*
- piraticus.** piratica actvaria navigia H II 56. = Cares — piraticā famosi H i 8 *incert.*
- piscis.** vis piscium ex Ponto erumpit H III 41.
- piscor.** incidit in lenunculo piscantis H II 66 *conr.*

Plisidia H II 32. **Pisidae** H III 53.

Piso *vid.* Calpurnius.

Pistoriensis ager C 57, 1.

pius. quod quaesitur satisne pium tutum gloriosum sit H IV 61, 1.

pix. picem sulfure et taeda mixtam J 57, 1.

placeo. virtute P. Scipioni placuisse J 22, 2. quin illa et alia talia sibi placere faterentur J 40, 2. bella atq. arma quia Lepido placent, sumunda sunt H I 48, 2. quibus illa placent, in armis sunt H I 48, 13. haec si placent H I 48, 20. raris animus est ad ea quae placent defendenda H III 61, 7 (*leg.* iacent). nisi illa quam haec tempora magis placent J 31, 20. sin libertas et vera magis placent H I 48, 20. neque illi res neque consilium aut quisquam hominum satis placebat J 74, 1. quibus tumultus ipse et res novae satis placebant J 66, 4. sua cuique satis placebant C 2, 1. debere illi suas res satis placere J 64, 2. idem placere sibi J 11, 6. hoc utinam a principio tibi placuisset J 102, 8. si placeat, Romam legatos ire J 103, 3. ea Sullae et plerisq. placuere J 104, 2. quocumque ire placet C 58, 7. non placuit reticere J 85, 26 *cont.* 32. 102, 3. quid de eis fieri placeat C 50, 3. 51, 43. J 12, 1. 28, 2. 70, 3. 102, 9 (Fortunae pl. te — experiri). H I 48, 14. ita Iugurthae placuerat J 87, 4. quando vobis ita placet J 110, 7. = in locum ambobus placitum J 81, 1.

placidus. mari placido H III 56. placido ingenio J 20, 2. = placide respondet J 72, 1. — verba facit J 83, 1. — et benigne verba facit J 102, 12. placide modesteq. inter se rem p. tractabant J 41, 2. quo plebem in magistratu placidius tractarent C 39, 2.

placo. Iugurtham placandi gratia adcedit J 71, 5.

planities. uti planities erat inter — C 59, 2. planities limosa paludem fecerat J 37, 4. media pl. deserta J 48, 4. pervenit in planitiem quamdam locis superioribus circumventam J 68, 2. erat inter ceteram planitiem mons J 92, 5. castelli planitiem perscrutatur J 93, 4.

planus. in planum deducit J 49, 6. Italiae plana ac mollia H IV 17. =

plane. neque pl. occultati J 49, 5.

plaustrum. quibus plaustra sedes H III 51.

Plantius. lex Plantia de vi C 31, 4.

plebes [plebes *in libris* C 37, 1. 4. J 33, 3. 40, 3. 66, 4. 73, 3. 6. H I 41, 24. II 40. III 61, 1. 28. *gen.* plebei H III 61, 15. *vestig.* J 41, 6. 86, 1. *dat.* plebei H I 48, 14. *ap. Priscian.* *vestig.* J 84, 3]. cuncta pl. Catilinae incepta probabat C 37, 1. — Cat. consilia execrari C 48, 1. urbana pl. praeceps erat C 37, 4. — consules invadit H II 40. Iugurthae infensa J 33, 3. saepe ipsa pl. — secessit C 33, 4 *cont.* H I 9. III 61, 1. quam intentam fuerit — rogationem inusserit J 40, 3. alios magistratus pl., consulatum nobilitas per manus tradebant J 63, 6. Romae pl. volenti animo de ambobus acceperant J 73, 3. — sic adensa J 73, 6. — maneat expulsa agris H I 41, 24. — pro victis est H III 61, 28. (*Vaccae*) idem facit pl. J 66, 4. miseriti **plebis** Romanae C 33, 3. plebis animum adcendebat J 30, 3 (*cont.* C 38, 1). — animos adrectos J 86, 1. — discēssio a patribus H I 9. inter laetitiam plebis et — J 40, 5. sub honesto patrum aut pl. nomine H I 10. plebis opes imminutae C 39, 1. ex rumore et lubricidine pl. J 40, 5. pl. innoxiae patrias sedes H I 41, 12. tribunus pl. C 43, 1. J 27, 2. 31, 3. 33, 2. 73, 7. H I 9. II 12. III 61, 1. 8. 15. pl. vis soluta et dispersa in multitudine J 41, 6. **plebi** patribusq. iuxta carus J 88, 1. — sua restituere J 31, 8 *cont.* H I 48, 14. neque plebi militia volenti putabatur J 84, 3. volentia plebi facturus H IV 31. **plebem** ex secundis rebus insolentia ceperat J 40, 5. — exagitare C 38, 1. — servili imperio exercere H I 9. — salutare J 4, 3. — [in Etruria] sollicitare C 28, 4 *cont.* J 19, 1. — in magistratu placidius tractare C 39, 2. in libertatem vindicare J 42, 1. — apud pl. gravis invidia J 30, 1. victoriam in pl. exercuerat J 16, 2. — — quaestiones habitae J 31, 7. si inter pl. et patres nihil convenisset H IV 30. spes equites a plebe dimoverat J 42, 1. cupientissima-plebe cos. factus J 84, 1.

plenus. pleno die H III 67, 20. pleno gradu subducit J 98, 1. pl. flagiti J 38, 10. — hominum J 46, 5. hostium H II 41, 7. spei bonae J 113, 3.

plerusque. plerâque Africâ J 79, 2 *cont.* Africae inferior pars pleraq. J 18, 12. exercitum plerumque J 54, 9. iuventus pleraq. C 17, 6. pleraq. nobilitas C 23, 6. 38, 2. pleraque oratione extollunt J 85, 21. plerumque noctis processit J 21, 2. 109, 4. plerumque noctis — laetari J 98, 6. plerique C 3, 2. 3. 21, 1. 57, 5. 59, 6. J 17, 3. 6. 7. 57, 6. 63, 4. 75, 8 *cont.* 87, 4. 84, 3. 85, 1. 94, 6. 96, 3. H I 10. 41, 5. III 72. qui plerique — omnes — expertes sumus C 33, 1. omnes — plerique H III 61, 7. alii — pars — pleriq. C 45, 5 *cont.* J 31, 13. 74, 1. alios — plerosque J 65, 4. pauci — plerosque J 52, 4 *cont.* 84, 2. 104, 2. pleriq. — multi J 54, 10. reliquos legatos eadem via adgressus plerosq. capit J 16, 4. milites scribere — capite censos plerosq. J 86, 2. Nostri — plerique abiectis armis — J 38, 7 *cont.* 53, 3 atque plerique. multis locis atq. plerisq. incruento exercitu potitus J 92, 4. vasa — set pleraq. lignea J 75, 4. plerosque civium animos — invaserat C 36, 5. arma et signa militaria pleraq. capta J 99, 3 *cont.* H II 16. plerisq. consularibus C 34, 2. insignia — pleraque C 51, 38. pleraq. loca J 20, 3. pleriq. Sullani milites C 16, 4. pleriq. mortales C 51, 15. cum plerisq. necessariis suis J 113, 6. ut in plerisq. negotiis solet J 25, 3. plerisq. principibus civitatum notus C 40, 2. plerisq. senatoribus C 18, 7. pleraq. tempora in venando agere J 6, 1. pleriq. thesauri eius J 75, 1. plerique eorum, qui C 51, 9 *cont.* J 54, 10. quorum plerosq. ipse necaverat J 74, 1. pleraque ex Punicis oppida J 19, 7. plerisq. ex factione eius corruptis J 29, 2. pleraque mortalium C 6, 3. legum cultusq. pleraq. J 78, 4. humanarum rerum Fortuna pleraq. regit J 102, 9. = **plerumque** — solet C 29, 2. J 7, 5. 66, 2. 70, 2. Ita plerumq. evenit, ut — J 85, 1. pl. regiae voluntates — mobiles J 113, 1. pl. milites stativis castris habebat J 44, 4 (*praeced.* quantum temporis fuit) *cont.* J 89, 7. H II 23, 4. quae res pl. magnas civitates pessum dedit J 42, 4.

pluma. quae in modum plumae adnexuerant H IV 59.

pluteus. — os rescindit H IV 56.

pluvius. pluvia aqua J 75, 8. 89, 6.

poculum. pocula et alias res aureas H i 88.

poena. si digna poena pro factis eorum reperitur C 51, 8. quae poena (satis est) mortuo? H II 41, 3. genus poenae novom C 51, 18. civitas poenae aut praedae fuit J 69, 3. poenam illorum sibi oneri fore C 46, 2. de poena disserunt, si ea paulo severior fuit C 51, 15. 52, 3 (eorum) *cont.* 51, 20. poenas pro civibus suis capere J 68, 3. contumeliarum in inperatorem poenas petat J 65, 3. poenas dederat C 18, 2. 22, 3. H I 102. stultae laetitiae gravis — — C 51, 31. immoderatae fortitudinis morte — — C 52, 31. impietatis — necis — gravis poenas reddat J 54, 21. capite poenas solvit J 69, 4. acerbissimas poenas solvunt H IV 61, 12. domi poenas metuunt J 79, 7. quas victi ab hostibus poenas metuerant eas ipsi volentes pependere J 76, 7.

Poenus J 79. H II 84.

polleo. quorum in senatu auctoritas pollebat J 13, 7. 25, 6. nobilitas factione magis pollebat J 41, 6. = res eorum — satis prospera satisq. pollens videbatur C 6, 3. animus — abunde pollens potensq. et clarus est J 1, 3. pollens viribus J 6, 1. Romae Memmi facundia clara pollensq. fuit J 30, 4.

polliceor. idem ambobus polliceri J 113, 2. quod polliceretur, non in gratiam habituros J 111, 1. Sulla omnia pollicito J 103, 7. bene pollicentur C 41, 5. polliceri deditionem J 36, 2. repente glorians maria montisq. polliceri coepit C 23, 3. operam suam pollicitus C 28, 1. 40, 6. pacem, quam postulabat, neque abnuere neque polliceri J 47, 4. Mauro pollicetur Numidia partem tertiam, si — foret J 97, 2. Catilina polliceri tabulas novas — C 21, 1. pollicetur sese itineris periculiq. ducem J 93, 6. semet eo brevi venturum pollicetur C 44, 2. pollicetur semet in tempore

adfore J 56, 2. multa pollicendo C 26, 3. J 16, 3. 46, 4. pollicendo minitendo obtestando excitare J 49, 4.

pollicitatio. illorum pollicitationibus ad censum J 20, 1. Bomilcarem multis pollicitationibus adgreditur J 61, 4.

pollicitor. largiundo atque pollicitando ad cendere C 38, 1 *conl.* J 8, 1.

polluo. sacra profanare omnia — ere C 11, 6. — ere et vastare omnia J 41, 9. quasi pollui consulatum, si eum novus — adeptus foret C 23, 6. quin is indignus illo honore et quasi pollutus haberetur J 63, 6. polluta licentia J 15, 5.

Pompeius. Gn. C 16. 17. 19. 38. 39. H I 39. II 11. 12. 96. III 7. 61, 21. 23. IV 29—32. V 12. i 75. — Q. Pompeius Rufus C 30.

Pomptinus. G. C 45, 1. 4.

pondo. argenti pondo ducenta milia J 62, 5.

pondus. cum parvo argenti pondere J 29, 6. ponderis gratia et quo levius streperent J 94, 1.

pono. more regum ut sellam iuxta poneret J 65, 1. epistulam super caput in pulvino temere positam J 71, 4. castra posita J 75, 7. 91, 2. vigiliis crebras ponere J 45, 2. insidiae per idoneos saltus positae erant H II 15. legiones in monte positae H IV 16. in divisione orbis — in parte tertia Africam posuere J 17, 3. quem vos imperatorem Numidis posuistis J 24, 7. fortuna ea omnia victoribus praemia posuit C 20, 14. neu verba inimici ante facta sua powerent J 15, 1. posse conditionibus bellum poni J 112, 1. dum metus a Tarquinio et bellum grave cum Etruscis positum est H I 9.

pons. in ponte Mulvio deprehendant C 45, 1. pontem obsidunt C 45, 2. unde pons in oppidum pertinens explicatur H III 20.

Ponticum os H III 43. mare Ponticum H III 45.

pontificatus petitio C 49, 2.

Pontus H III 41—46.

popularis. tam acceptum popularibus J 7, 1. 70, 2 (p. suis). ne reliquos popularis metus invaderet parendi J 35, 9. animi popularium temptati J 48, 1. — animos avorteret J 111, 2. virtute an fide — ium minus crederet J 74, 1. quae res indicabat popularis esse J 58, 4. partium — ium *susp.* J 41, 1. populares coniurationis C 24, 1. 52, 14. — sceleris sui C 22, 1.

populus Romanus C 4, 2. 7, 7. 8, 5. 11, 6. 31, 7. 36, 4. 51, 5. 52, 10. 53, 2. 61, 7. J 5, 1. 4. 7, 2. 8, 2. 13, 5. 14, 1. 2. 3. 5. 7. 18. 25. 19, 7 *bis*. 20, 5. 22, 4. 24, 3. 26, 1. 27, 2. 31, 20. 32, 5. 33, 4 *bis*. 46, 2. 64, 2. 65, 2. 83, 1. 88, 5. 102, 2. 6. 8 (ex populo R. plura bona accepisses). 11. 108, 2. 110, 6. H I 1. 20 (de re p. et libertate populi R.). 41, 11. 24. 25. 48, 6. II 96, 2. senatus populusq. R. C 34, 1. J 21, 4. senatus et populus R. J 9, 2. 104, 5. 111, 1. iussu senati atque populi R. *susp.* J 112, 3. suo atq. populi iniussu J 39, 3. populus et senatus R. placide modesteque inter se rem p. tractabant J 41, 2. nobilitas — populus J 41, 5. 7 *conl.* sumat aliquem ex populo monitorem officii sui J 85, 10. populi partes J 43, 1. populi iura defendere C 38, 3. senatus delicti conscientia populum timet J 27, 3. sine populi iussu C 29, 3. populus a tribuno rogatus iussit J 73, 7 *conl.* 84, 1. rogationem ad populum promulgat J 40, 1. cum populo agere C 51, 43. populus ludibrio habitus ex contione discedit J 34, 2. contionem populi advocavit J 84, 5. a populi suffragiis integer H I 52. tribunatum militare a populo petit J 63, 4. 64, 2. Memmius populo persuadet J 32, 1. populum ad vindicandum hortari J 30, 3. in ore gentibus agens, populo, civitati H I 90 *susp.* ea populus laetari C 51, 29. communis utriusq. populi finis J 79, 4. quos finis populo suo peterent J 79, 8. Cares insulani populi fuere H i 8. reges populiq. finitimi C 6, 4. reges atq. populi C 51, 4. reges et populos liberos J 31, 9. auxilia a populis et regibus sociisq. J 84, 2. reges magni — nationes ferae — populi ingentes C 10, 1. reges tetrarchae, populi nationes C 20, 7. nationibus populis regibus H IV 61, 5.

Porcius. M. Porcius Cato C 52—54. M. Porcius Cato Censorinus H I 3. M. Porcius Laeca C 27, 3. lex Porcia C 51, 22. 40.

porrigo. aciem latius porrigit J 52, 6. collem transverso itinere porrectum J 49, 1.

porro. per Italiam Regium atque inde Siciliam, porro ex Sicilia in Africam transvectae J 28, 6. laetabatur — porro autem anxius erat C 46, 2. timebat iram senatus —, porro animus — ad inceptum scelus rapiebatur J 25, 7.

porta. portam inrumpit J 58, 1. egredientibus in porta pugnam facit J 56, 4. apertae portae H I 26. portarum clavis J 12, 3. portas clausere J 69, 1 *cont.* portae ante clausae J 67, 1. portas obsidere J 91, 4. portas tribunis dispertit J 59, 1. ad portas festinare J 69, 2. — — ruere H II 58. excubitus in portas cohortis mittere J 100, 4. portis erumpere J 99, 1. portis turbam morantibus H I 74.

portatio. armorum atq. telorum portationibus C 42, 2.

portendo. mutationes caedem fugam alia hostilia portendunt J 3, 2. libris Sib. regnum tribus Corneliis portendi C 47, 2. magna atque mirabilia portendi aruspex dixerat J 63, 1. num somnio portenderetur thesaurnus H III 78. illi aut mentem divinam esse aut deorum nutu cuncta portendi J 92, 2. = **portenta** atq. prodigia nuntiabant C 30, 2.

porto. miles cibum et arma portaret J 45, 2. arma portari C 30, 2. sparsos lanceas sudis portabant C 56, 3. quam plurimum quisq. aquae portaret J 75, 5. utris modo et alia aquae idonea portari J 75, 3. parati conneatun portare J 75, 3. pecuniam Faesulas ad Manlium portare C 24, 2. ne copias — secum portaret J 39, 4. exercitus qui in Africam portaretur J 27, 5 *cont.* J 36, 1. 104, 3. sociis atq. amicis auxilia portabant C 6, 5. vos divitias decus — in dextris vestris portare C 58, 8.

portuosus. pars Numidiae portuosior J 16, 5.

posco. imperatores stipendium milites, arma frumentum poscunt H II 41, 6. Marius imperatorem poscant J 65, 4. ratus, id quod negotium poscebat, Iugurtham — venturum J 56, 1. cetera uti res posceret parari J 70, 3. quantum mores mei, non illorum flagitia poscebant, respondi J 85, 44.

positus. cum praedixero positum insulae H II 1.

possessio. ex possessionibus solvere C 35, 3. possessiones ex bonis proscriptorum H I 41, 18.

possessor. de praefecto urbis quasi possessore rei p. H I 40 (*cj. ego possessione*).

possideo. Numidae possedere ea loca J 18, 11. Africae pars inferior a Numidis possessa est J 18, 12. in divisione — illam alteram (partem) — Adherbal possedit J 16, 5 *cont.* 48, 3 quam Adh. in divisione possederat. omnia virtutis praemia ambitio possidet C 52, 22. si lubido possidet, ea dominatur, animus nihil valet C 51, 3.

possum. de poena possum equidem dicere C 51, 20. victor uterq. in Italiam venire potest H II 96, 7. quam maxumas potest copias armat J 13, 2. 48, 2 *cont.* 68, 2. 75, 4. 91, 3. quis tolerare potest C 20, 11. quid crudele fieri potest C 51, 17. an quisquam nostri misereri potest J 14, 17. potestne in tam divorsis mentibus pax esse J 31, 24. Potest alio tempore — pro vero credi C 51, 36. me — nulla oratio laedere potest J 85, 27. deliberari non potest H I 48, 3. Non possum — imagines — ostentare, at hastam — J 85, 29. neque dare neque eripere potest J 1, 3. 23, 1. 25, 10. H II 41, 6. *inf. pass.* C 52, 35. J 7, 1. neque vincere neque vinci, sine tuo periculo possumus H IV 61, 16. inopia minus largiri poterat C 23, 3. neque fugere neque arma capere — poterant J 99, 2. H III 61, 24. *inf. pass.* C 15, 4. J 37, 4. H III 31. aperte resistere non poterant J 40, 2. 90, 1. 98, 1. neque urbem — tueri poterat neque — C 29, 1. haut multo secus quam ferro noceri poterat H III 67, 1. virtutem non relinquere, neque poterant J 85, 38. quantum — potuere extollere C 8, 4 *cont.* 49, 1. licuit — potuistis nonnulli — expectare C 58, 13. quoquo modo potuere, — abeunt J 60, 7. quibus modis potuit H II 33. nisi quod de uxore potuit honestius consuli J 95, 3. quam verissime potero, absolvam C 4, 3. 18, 1. si iam — quaeri

possit J 85, 16. eos, si possit, impellat C 40, 1. vi — regere, quamquam possis — J 3, 2. cum facere possitis, H I 48, 18. cum — agere aut non agere possitis H III 61, 15. quid — est, quo moveri possit J 24, 8. quibus rebus possint, — confirment C 32, 2. quaecumque possint, parare ne cunctentur J 13, 6. num obficere vobis quid possit H III 61, 8. memorare possem C 7, 7. vellem possem — petere J 14, 3. bellum quibus conditionibus posset desineret H i 4. quid iure fieri posset C 51, 6. ubi virtus enitescere posset C 54, 4. unde proelium — committi posset C 60, 2. sicubi audiri aut cerni posset J 60, 4. non quia — solvere non possem C 35, 3. qui neque — habere possent neque — pati H I 12. quod neque bellum — geri posset et — J 74, 1. quod nisi ex illius lubricine geri non posset J 54, 5. ubi primum potuisset per negotia publica, facturum sese quae peteret J 64, 3. se posse sollicitare C 24, 4. J 76, 1. H II 96, 3. facile eos adduci posse C 40, 1 *cont.* J 87, 4. haut facile — adduci posse C 44, 1. quae temerari posse videntur H IV 61, 3. id adeo mature posse evenire, si — J 65, 3. posse conditionibus bellum poni J 112, 1. minime inolescere posse animum C 6, 7. bellum trahi non posse J 23, 2. non posse defendere H III 61, 22. neque fugere posse neque quietem pati J 101, 11. *inf. pass.* J 67, 2. suo — iniussu nullum potuisse foedus fieri J 39, 3. spes amplius quam lassitudo posse J 69, 2 *cont.* H III 61, 19. quantum ingenio possem C 53, 6. qui plus posset C 39, 4 *cont.* 52, 15. J 10, 7. in bello plurimum ingenium posse C 2, 2. plebis vis — minus poterat J 41, 6.

post. cohortis in fronte, post eas — ceterum exercitum locat C 59, 5. Marium post principia habere J 50, 2. post eos Aethiopas esse J 19, 6. post gloriam invidiam sequi J 55, 3. uti sua necessaria post illius honorem ducerent J 73, 6. = post annum regressus H II 23, 1. multos post annos C 37, 11. paucos post annos J 9, 4. 42, 1. post paucos dies C 30, 1. J 90, 2. post eum diem ad senatum adductus erat C 48, 3. post diem decimum redire iubet J 109, 3. post diem octavum redit J 112, 2. post dies quadraginta quam eo ventum erat J 76, 5. post diem quintum quam barbari male pugnauerant J 102, 2. post Sullae tempora *cj.* C 38, 3. post multas tempestates homini novo consulatus mandatur J 73, 7. proximo anno post Bestiam consulatum gerebat J 35, 2. ab eo magistratu alium post alium sibi peperit J 63, 5. p. G. Gracchi caedem J 31, 7. p. multa et varia certamina H IV 61, 7. p. defectionem sociorum H I 16. p. dominationem L. Sullae C 5, 6. p. eos vitam refutant *susp.* H I 73. p. Carthaginis excidium H I 9. p. execrationem C 22, 2. p. Anli foedus exercitusq. fugam J 43, 1 *cont.* J 75, 5. neque p. insidias Iugurthae — praedari J 55, 4. Hannibal post magnitudinem populi Romani Italiae opes maxime adtriverat J 5, 4. p. memoriam generis humani H I 41, 6. primum omnium post malam pugnam defecerat J 56, 3. p. reditum Bestiae J 30, 4 *cont.* H III 63. p. id loci J 72, 2. — ea loci 102, 1. p. laniatum Actaconem H II 5. eo die p. conditam urbem Romam pessimum facinus patratum foret C 18, 8. = *Adv.* prima — deinceps — dein — post aliae Punicae urbes J 19, 3. invidia atq. superbia post fuere C 23, 7. subplicita in post futuros H I 41, 6. primum — post J 14, 11. H II 4. tum — paulo ante — post J 81, 1. olim — post — dein — nunc H I 48, 7. primo — inde — post C 10, 6. 24, 3. 27, 1. H III 28. initio — post H IV 61, 19. rursus aliis, post aliis minitari J 55, 8. ne — receptui ac post munimento foret J 50, 3. post paulo C 18, 3. J 56, 3. 71, 5. 74, 1. 106, 3. paulo post C 28, 1. 51, 34. J 36, 2. post, ubi — C 6, 5. 7. 10, 6. 16, 2. 24, 3. 47, 1. 51, 30. J 14, 11. 33, 4. 53, 1. 106, 2. H II 93.

postea. Piso missus est C 19, 1. J 19, 1. 66, 3. 113, 2. et postea J 73, 7. 77, 2. H IV 61, 19 (in praesens — et postea). ac postea J 18, 11. 64, 4. isque postea — dixerat C 50, 4. neque postea J 76, 1. nam postea J 63, 6. 95, 4. item postea J 65, 1. et postea quae genera h. in senatum pervenerint J 4, 4 *cont.* 17, 7. 95, 4. primo — postea H II 5. quae postea orta est C 22, 3. 24, 2. 31, 6. J 5, 4. H II 40. Crassum postea praedicantem

audivi C 48, 9. ne quis de eis postea — referat C 51, 43. si id fecerint, postea sese — acturos J 56, 4. = **postea** vero **quam** — coepere C 2, 2. — — acceptit J 29, 3.

posterus. *Vid.* dies: erepta in posterum H III 61, 12. maiorum gloria posteris quasi lumen est J 85, 23. tradite exemplum posteris H I 41, 25. = aliquanto **posteriores** se vident J 79, 7. gerere quam fieri tempore posterius, re atq. usu prius est J 85, 12. = **postremus**. — am Romanorum aciem J 101, 5. in primis modo modo in postremis adesse J 45, 2 *cont.* 55, 8. apud primos, in postremo J 46, 7. postremos caedere J 50, 4. omnium flagitiosorum postremus H I 48, 3. — servorum H IV 61, 12. ex postrema fuga H III 67, 2. inter secundum et postremum bellum Carthaginiense H I 8. pleriq. mortales postrema meminere C 51, 15. ad postremum H I 10. — — usque H I 48, 5. = **postremo**. primo — **deinde** — postremo — C 45, 4. J 94, 5. Iam primum — multa facinora fecerat — Postremo captus amore C 15, 2 *cont.* 27, 3. 31, 5. 52, 35. 61, 5. J 14, 18. 22, 4. 31, 23. 402, 11. H I 18. 48, 1. IV 61, 9. itaque postremo — hostibus tradita sunt J 31, 9. saepe respiciens fertur postremo dixisse J 35, 10. mulcato corpore postremo interiire tamen H III 24. tamen postremo Sullam accersiri iubet J 113, 4. primum — **deinde** — postremo quaecumque possint parare ne cunctentur J 13, 6. postremo quod difficillimum est J 10, 2. praeterea — ad hoc — postremo omnes C 14, 3. 37, 5. J 3, 1. 16, 3. 31, 12. 20. 35, 5. 43, 4. 110, 4. interrogatus de itinere, de litteris, postremo quid — consili habuisset C 47, 1. domum aut villam, postremo vas aut vestimentum C 51, 33. aliis scorta praebere, aliis canis atq. equos mercari, postremo neque sumptui neque modestiae suae parcere dum — C 14, 6. 20, 12. 23, 3. 51, 9. 38. 54, 4. J 2, 3. 33, 3. 38, 5. 44, 5. 46, 5. 49, 4. 64, 2. 92, 2. 101, 11.

postquam. *Vid.* post. — convenere C 6, 2. 11, 4. 7. 20, 7 (postquam — concessit, semper — esse). 21, 1. 26, 5. 38, 1. 39, 1. 45, 3. 51, 5 (postq. bello confecto de Rhodiis consultum est, — inpunis eos dimisere). 40, 52, 1. 53, 1. 5. 57, 1. 60, 2. J 8, 2. 12, 5. 14, 10 (postquam — eiecta est, agitabamus). 15, 1. 18, 3. 20, 1. 21, 4. 26, 1. 27, 1. 30, 1. 35, 10. 39, 5. 41, 4. 42, 1. 46, 4. 52, 6. 62, 6. 68, 1. 71, 4. 5 (postq. id frustra fuit). 75, 2. 82, 1. 84, 1. 85, 1. 12. 88, 4. 109, 2. 114, 3. H I 10 (postq. — vacuum fuit). II 70. III 33. 70. IV 61, 17. postq. superatus sit queri J 15, 1. postq. illi — instamagnifice fecerant, convenere J 11, 2. postq. decreverat non egredi provincia, — habebat J 44, 4. p. invidia decesserat, — carus J 88, 1. prae-missus, p. Sullam accitum audierat J 108, 1. postquam utrimque — fusae et alteri alteros adriverant J 79, 4. postq. res eorum — aucta satis prospera videbatur, invidia orta est C 6, 3. postq. Antonius adventabat C 56, 4. J 28, 2. 36, 4. p. nox aderat J 58, 7. p. omni Numidia potiebatur J 13, 5. p. haut procul inter se erant J 53, 7. postq. orans nihil proficiebat H III 37. p. divitiae honori esse coepere et eas gloria imperium potentia sequebatur C 12, 1. is p. ad tempus non venit metusq. rem inpediebat J 70, 5. postquam — videt C 21, 5. 40, 3. 57, 5. 60, 7. J 15, 5. 53, 3. 61, 1. 76, 6. 79, 7 (vident et — metuunt). 86, 1. H I 68. p. intellegit (?) J 6, 2. p. hostes — urgent, discedunt J 56, 6. quae p. ex sententia instruit, — circumvenit J 38, 4. p. sese parum expurgat, — poenas solvit J 69, 4. postq. omissa deditione bellum incipit J 66, 1 *cont.* 80, 1 (putat). 84, 5 (volt). quae postq. agitare coepit neque Iugurthae — satis praesidi est J 35, 4. p. dixit neque Mari animus flectitur, respondit J 64, 3.

postulo. ab Lentulo — postulant iusiurandum, quod perferant C 44, 1. pacem quam postulabat neque polliceri neque abnuere J 47, 4. interea induciae postulabantur J 104, 2. saepius eadem postulanti J 64, 4. neque tam magnifice sumentis proelium quam postulaverant H III 67, 10. quae ad subplicium postulabat C 55, 1. postulare legionibus supplementum J 84, 2. omnibus quae postulaverat decretis J 84, 5. quid tuae rationes postulent C 44, 5. res postulat C 12, 3. J 35, 5. 52, 5. 54, 6. 85, 29. res postulare videtur — exponere J 17, 1. postulare ut C 21, 1. 48, 5. — ne

C 31, 7. J 83, 1 (misit postulatam). = imperator contra **postulata** Bocchi nuntios mittit J 83, 3.

Postumii. Sp. Postumius Albinus J 35. 36. 39. 44. A. — J 37. 38.

potens. animus abunde pollens potensque et clarus J 1, 3. rex genere fama atq. copiis potens J 14, 7. in senatu potens J 16, 2. clari potentesque fieri C 38, 1. potentes apud socios J 8, 1. pauci potentes C 20, 7. J 31, 19. H I 10. inter potentium inimicitias H III 61, 27. inopes potentisq. H IV 61, 17. = ut quisq. **potentiori** confinis erat J 41, 8.

potentia. iam tum Pompei potentia formidulosa erat C 19, 2. p. Scauri eos a vero impediēbat J 30, 2. ut reliquos illius p. tegeret C 48, 7. paucorum p. crevit C 39, 1 (pugnare pro p. pauc. C 58, 11. potentiae pauc. gratificari J 3, 4). divitias gloria imperium potentia sequebatur C 12, 1. omnis gratia potentia, honos divitiae apud illos sunt C 20, 8. avidus potentiae honoris divitiarum J 15, 4. plus sibi timoris quam — ae addiderat J 42, 4. cuius de odio potentiae nobilitatis J 30, 3. infestus potentiae nobilitatis J 27, 2. obviam ire potentiae factionis J 31, 4. veram gloriam iniustae p. ante ponere J 41, 10. potentiam quaerere J 86, 3. cuiusvis opes contra illius potentiam crescere voluisse C 17, 7. pro sua quisq. potentia certabant C 38, 3. hominem summa p. C 48, 5. cum p. avaritia invadere J 41, 9.

potestas vitae necisq. — pendet J 14, 23. penes eosdem cogendi potestas erat J 26, 2. legatis potestas eundi Romam fit J 101, 2 (*cont.* eumque in vinculis retinendum neque amplius potestatem faciundam C 48, 6). Ea potestas per senatum — magistratui maxima permittitur: exercitum parare *cet.* C 29, 3. tribunicia p. restituta est C 38, 1. H I 48, 14 (— iam p. evorsum H I 41, 23. loqui de tr. p. H III 61, 8. tribuniciae potestatis auctor H III 61, 23 *susp.*). adolescentes summam potestatem nacti C 38, 1. cum talem virum in potestatem habuisset J 112, 3. in hostium potestate J 91, 5 *cont.* 112, 3. non in eiusd. potestate initium belli et finem esse J 83, 2. semper in potestatibus eo modo agitabat, ut ampliore quam gerebat dignus haberetur J 63, 5. in —ibus temperare J 85, 9.

potior. alteram partem, specie quam usu potiores J 16, 5. quibus divitiae bono honestoq. potiores erant J 67, 3. illi turpis vita integrā famā potior fuit J 67, 3. amicitia — potior bello J 83, 1. potior visa est periculosa libertas quieto servitio H I 41, 26. certaminis adversa pro libertate potiora esse viro quam omnino non certavisse H III 61, 4. omnia potiora fide Iug. rebatur J 26, 2. — bello ducere J 62, 9. = quod forte **potius** quam virtute regatur J 1, 1 *cont.* 4, 7. 8, 2. 21, 4 (*susp.*). 39, 1. H I 41, 9 (quae multi probi potius quam laborem capescebant). IV 34. vellem potius ob mea quam ob maiorum beneficia possem — petere J 14, 3. neu capti potius trucidemini quam — relinquantis C 58, 1 *cont.* 24, 9. mansurum potius quam — vitae — parceret J 106, 3. ne — torpescerent, gratuito potius malus erat C 16, 3. ea cum facere possitis patiamini potius censet H I 48, 18. = quae dubia nisu videbantur **potissimum** temptare J 94, 2. = ut quem tu — participem fecisti, is **potissimum** stirpis tuae extinxerit sit J 14, 9. ac potissimum ea dicam, quae — J 30, 4. quo potissimum adcedam J 14, 15. quid p. facerent J 67, 1.

potior. uti — Adherbalis potiretur J 25, 10. signorum et armorum aliquanto numero, hostium paucorum potiti J 74, 3. cui fatum foret urbis potiri C 47, 2. si eius oppidi potitus foret J 75, 2. cupidine oppidi potiundi J 37, 4. 89, 6. oppido modo potiti J 76, 5. multis locis potitus J 92, 4. loco summo potitur H IV 56. hostium agro potiretur J 55, 1. postquam omni Numidia potiebatur J 13, 5. uti solus imperio Numidiae potiretur J 8, 1. cuncta potiundi H i 118.

poto. ament potent J 85, 41. insuevit exercitus amare potare C 11, 6.

prae. singulos — prae se mittere J 94, 2. incluti prae mortalibus H II 21.

praeacutus. — as sudis C 56, 3.

praealtus. proxuma — praealta sunt J 78, 2.

praebeo. aliis scorta praebere C 14, 6. voluptatibus otium praebere C 52, 5. vos singulis habendos fruendosq. praebetis H III 61, 6. ne sanguinem vestrum praebeat H III 61, 17. frumentum et alia — adfatim praebita J 54, 6. quae locus praebibat J 67, 1. rerum humanarum spectaculum praebeo J 14, 23. exemplum praebeo H IV 61, 4.

praeceps. luxuria atq. inopia praeceps abierat C 25, 4. ab inimicis circumventus praeceps agor C 31, 9. suamet ipsum pecunia praecipitem casurum J 8, 2. ambitione praeceps datus est J 63, 6. suomet ipsi more praecipites eant J 31, 6. urbana plebes praeceps erat multis de causis C 37, 4 (*male al. ierat*). natura praeceps ad explendam cupidinem J 6, 3. mons omnis a natura praeceps J 92, 5. collis magna parte editus et praecipis J 98, 3. aestas nova, adulta, praeceps H I 112.

praecido. iter — utrimque praecisum J 92, 7.

praecipio. mons praecipitatus a Lusitanis H I 66. = Cicero legatis praecipit, uti — C 41, 5. J 13, 6. 14, 1. praecipit, omnis mortalis adgrediantur J 28, 1. sicuti Cat. praeeperat C 39, 6 *cont.* J 98, 2. sicuti praecipitum erat C 45, 2. — — fuerat J 52, 3. 109, 3. quibus praecipitum erat C 55, 5. quo Numidis praeeperat J 75, 7. praecipere *corrupt.* H I 43. = contra praecipitum ducis H III 67, 15. ex praecipito tempus visum J 94, 1. ex praecipito alicuius C 44, 1. J 13, 7. quae cum praecipita parentis mei agitare J 14, 2. Graecorum militaria praecipita legere J 85, 12. his praecipitis milites hortabor J 85, 34.

praecipito. cum — super vallum praecipitarentur J 58, 6. venti per cava terrae praecipitati H II 43 *susp.* in tanta mala praecipitatus ex patrio regno J 14, 23. avaritia — quoad semet ipsa praecipitavit J 41, 9. maiorum mores non paulatim, set torrentis modo praecipitati H I 12.

praecipue *cf.* *Putschii* H I 43.

praeclarus. — a fama J 55, 2. — a facies J 2, 2. — um facinus C 2, 9. 53, 2. J 5, 4. 56, 4. — a ingenia C 8, 4. — a memoria J 85, 38. — a Brutorum — proles *ironice* H I 41, 2. — i viri J 4, 5. qui bello saepe praeclari fuerant J 39, 1. qui nunc sceleribus suis ferox atq. praeclarus est J 14, 21. = quanto vita illorum praeclarius, tanto horum socordia flagitiosior J 85, 22. id quod multo praeclarius est, meamet facta mihi dicere licet J 85, 24.

praeda militibus divisa J 38, 8. maneat — praeda civilis acerbissima H I 41, 24. praeda omnis a perfugis corrupta J 76, 5. praedator ex sociis et ipse praeda hostium J 44, 1. nox atq. praeda castrorum hostis remorata J 38, 8 *cont.* 94, 6. omnia matura sunt victoria praeda laus J 85, 48. praedae spes J 69, 2 *cont.* 6, 3. praedae loco aestumantur H I 48, 5. pecus quod superioribus diebus praedae fuerat J 90, 4. quibus victoria Sullana praedae fuerat C 21, 4. alia belli facinora praedae magis quam detrimento fore C 48, 2. rem p. praedae, non libertati repetitum H I 35. alia omnia militum praedam esse iubet J 54, 6. neque pati ullam ex civibus praedam esse H I 41, 18. praedam benigne ostendat J 68, 3. ibi praedam captivosq. et impedimenta locaverat J 81, 2. ultra praedam nihil cogitare H III 67, 12. a nobis ad societatem, ab illis ad praedam peteris H IV 61, 16. bona civium quasi Cimbrica praedam vaenum aut dono datam H I 41, 17. regnum eius sceleris sui praedam fecit J 14, 11. ager praeda onustus J 87, 1. sese praeda locupletem fore J 84, 4. igni magis quam praeda ager vastabatur J 55, 5. multos mortalis cum pecore atq. alia praeda capit J 20, 3. reliquos labores pro praeda fore J 54, 1. societatem praedarum cum latronibus composuisse H IV 11. praedas agere J 20, 8. 32, 3. 88, 3. 44, 5 (*pecoris et mancipiorum*). — bellicas imperatores cum paucis diripiebant J 41, 7. quasi ea honori, non praedas habeant J 31, 10.

praedator ex sociis J 44, 1. praedatores Valeriani H III 36.

praedatorius. non cum praedatoria manu, set — exercitu comparato J 20, 7.

praedico. diem locumque — praedicat J 75, 5. invito set praedicente me H II 96, 10. cum praedixero positum insulae H II 1.

praedico. Bocchum magis Punica fide quam ob ea, quae praedicabat, — adtinuisse J 109, 3. ipsum Crassum praedicantem auidi, contumeliam illam sibi a Cicerone inpositam esse C 48, 9 *cont.* J 14, 12. vera necesse est bene praedicient J 85, 27.

praeditus. magno inperio praediti C 51, 12.

praedo. a duobus praedonum myoparonibus circumventa H III 56.

praedocoo. praedocti ab duce J 94, 1.

praedor. effuso exercitu praedari J 55, 4. neque milites praedari sinere J 91, 4. ne praedantibus hostis instaret H III 67, 4. sese **praedabundum** eodem venturum J 90, 2.

praefero. otium labori praetulerat C 37, 7. quibus praelatus in magistratibus capiundis Fufidius H I 41, 21.

praeficio. praefecit cum Numidis — J 7, 2 *cont.* 49, 1. 52, 5. = **praefectus**. praefectus urbis H I 40. tribunus aut praefectus in exercitu fuerat C 59, 6. praefecti cohortium J 46, 7. praefectus oppidi J 66, 3 *cont.* 67, 3. 69, 4. praesidium praefectumq. eo mitteret J 77, 1. 3. praefecti regis J 46, 5. itinera praefectosq. in dies mutare J 74, 1.

praegredior. praegrediens Ligus J 94, 2. qui praegrediebantur equites H IV 57.

praeluceo. facibus sibi — centes H IV 43.

praemineo. praeminent altitudine H II 85.

praemitto. se Manlium praemisisse ad — C 27, 4. Rutilium cum cohortibus praemisit ad flumen J 50, 1. 52, 5. praemissi equites J 53, 7. 105, 5. vel praemissis vel ibidem relictis Mauris J 107, 5. Aspar praemissus ab Iugurtha orator J 108, 1.

praemium decrevere servo libertatem C 30, 6 *cont.* praemia decernuntur C 50, 1. praemio inductus C 36, 5. J 13, 8. eo praemio inlectus J 97, 2. haec sunt praemia pro vulneribus H II 96, 2. ubi malos praemia secuntur H I 48, 9. in altera parte pro incerta spe certa praemia C 41, 2. praemia penes paucos H I 41, 23. ad censum praemiorum spe H III 8. praemia sceleris sese adeptum videt J 20, 1. ne praemia Metelli in pestem converteret J 70, 5. magna praemia coniurationis docere C 17, 1. bonorum praemia ereptum cunt J 85, 42. pariter expectant ignaviae voluptatem et praemia virtutis J 85, 20. praemia an cruciatum mallet J 70, 5. praemia ostentare J 23, 1. 66, 1. 89, 1. quae praemia armis peterent C 21, 1. fortuna ea omnia victoribus praemia posuit C 20, 14. omnia virtutis praemia ambitio possidet C 52, 22. praemia barbarum queror H I 41, 16. cuius sceleribus tanta praemia tribuistis H I 48, 4. inperia gratia aut spe aut praemiis in vos convertere H III 61, 5.

Praeneste H I 25.

praepedio. artes, quas omnis avaritia praepediebat J 28, 5.

praeposterus. praeposteri homines J 85, 12.

praeruptus mons J 37, 3.

praesentia. — am eius timens C 31, 6.

praesertim cum H I 41, 1. III 61, 12. cum praesertim C 51, 19. J 2, 4. 3, 2.

praeses. vobis per suffragia uti praesides olim nunc dominos destinatis H III 61, 6.

praesideo. Metellus in agro Piceno praesidebat C 57, 2. praesidentem socios H II 28. praesidentis agros suos H III 66.

praesidium hostium arcem obsidebat J 67, 1. praesidi caussa — erant circum aedem C 49, 4. neque fugae neque praesidi ullam spem C 57, 5. neque in amicis (*cont.* C 19, 2. J 14, 18. H III 61, 24) satis praesidi est J 35, 4. Cicero urbi praesidio sit C 36, 3. H I 48, 22. praesidio qui forent J 93, 8. pars originibus suis praesidio, aliae decori fuere J 19, 1. praesidio adsunt J 85, 4. obviam illis simul et praesidio missum J 106, 1. satis quaesitum erat — praesidio H I 41, 26. cohortes praesidium agitabant J 55, 4 *cont.* 85, 33. huc eos. praesidium inposuit J 47, 1. 66, 2. 103, 1. (per) fugas omnis praesidium) *plur.* J 61, 1. *pass.* J 54, 6. H I 48, 17. praesidium praefectumq. eo

mitteret J 77, 1. praesidium in eo putabant C 19, 2. legis praesidium, quod praetoris iniquitas eripuit, restituitis C 33, 5. levi praesidio relicto H I 65. praesidio quasi duum milium montem occupat J 50, 3. missus cum praesidio equitum J 105, 2. qui in praesidio erant J 58, 1 *cont.* 06, 1. oppida sine praesidio J 54, 6. praesidia deducta et imposita H I 48, 17. tanta sunt in armis C 51, 19. — parabantur C 31, 4. generis praesidia extincta sunt J 14, 15. non exercitus — praesidia regni sunt J 10, 4. abunde magna praesidia nobis in amicitia vostra fore J 14, 18. praesidia undique accersere J 43, 3. — ex urbe operior C 58, 4. — amicorum circum se habebat C 26, 4. — in pluribus non in uno habebatis H III 61, 24. turris praesidiis firmat J 23, 1. praesidiis additis referendum C 50, 4. — conlocatis C 45, 2. — dispositis C 50, 3. 55, 2. praesidiis nudatum J 88, 4. — multis magnisq. nequiquam perditis J 62, 9.

praestabilis. nihil melius neque praestabilius in natura hominum J I, 2.

praesto. ubi praesto fuerint J 75, 5.

praesto. quod in familia nostra fuit, praestitit J 14, 3. quae pacta non praestitissent H I 58. me vicem aerari praestare posse H II 96, 3. nisi cui pacem praestare et pati bellum consilium est H I 48, 2. praestare ceteris animalibus C I, 1. qui ubiq. probro — praestabant C 37, 5. numero praestans H I 100. nonne emori praestat quam — C 20, 9 *cont.* J 31, 29 (multo).

praesum. qui — exercitui praeerant J 32, 2. quibus in hibernis praeerat J 64, 5. vigiliis minores magistratus praecessent C 30, 7. qui ei provinciae legatus praeerat C 42, 3. = **praesens** an absens pernitiosior esset J 46, 8. cum eis praesens agere J 29, 3. ex quo praesente vera noscerentur H III 67, 2. eo praesente C 40, 6. praesenti consilio J 29, 5. aut nullo aut quam paucissimis praesentibus J 109, 1. cognitum ex praesentibus misit J 93, 7. cuncta praesenti ignavia mutavistis H III 61, 26. praesentia defendere H I 10. in praesens C 16, 3. H IV 61, 19. 69.

praeter. neque quicquam praeter — licentiam eripiebant C 12, 4. praeter formam nihil — C 15, 2. J 14, 7. H I 41, 22. 48, 8. nemo praeter — J 54, 4. praeter satellites quis eadem volt H I 41, 21 *bis*. quid relicui habemus praeter miseram animam C 20, 13. praeter nomen cetera ignarus J 19, 7. praeter vitam omnia J 47, 3 *cont.* 52, 2. 63, 2. 89, 5. omnis praeter — J 66, 3. quos praeter fugam licentia atq. lascivia conruperat J 39, 5 *cont.* 48, 4. II 96, 9. III 1. coarguunt praeter litteras sermonibus C 47, 2. quis praeter speciem bello necessariam haut secus quam ferro noceri poterat H III 67, 1. praeter spem bonam a vobis statui — H III 61, 4. = multitudini — praeter — condemnatis C 36, 2.

praeterea. Incitabant praeterea C 5, 8. 17, 5. J 32, 5. 65, 1. praeterea esse — C 21, 3. 36, 3. 37, 9. 40, 6. 47, 2. 48, 4. 58, 11. J 23, 1. 38, 9. 44, 5. 45, 2. 47, 2. 54, 5. 56, 2. 68, 3. 73, 5. 75, 4. 80, 3. 84, 2. 100, 4. 102, 14. 105, 2. 110, 8. H I 48, 8. primum — dein — praeterea C 37, 7. quicumque — quique — praeterea — ad hoc — postremo omnes C 14, 3. *simil.* 17, 3. 27, 1. 28, 4. 47, 1 (multos praeterea). Q. Maxumum, P. Scipionem, praeterea civitatis nostrae praeclaros viros J 4, 5. lenones et vinarii laniique, quorum praeterea vulgus in dies usum habet H I 43. animus aetas vestra me hortantur, praeterea necessitudo C 58, 19 *cont.* 20, 14. 25, 2. 34, 2. 40, 1. 6. 50, 4. 52, 20. 58, 8. 59, 3. J 6, 3. 7, 4. 15, 2 (factores legatorum, praeterea senatus magna pars). 57, 5. 60, 6 (alia praeterea *cont.* 84, 1). 85, 29. 100, 2. 104, 1. 108, 1. 109, 4. 111, 2. et haec et multa praeterea C 22, 3. numquam Hispanos praeterea tale facinus fecisse C 19, 5.

praetereo. silentio praeterire C 53, 6. de cuius virtute quia multi dixere, praetereundum puto J 4, 2. neque me praeterit, quantas — sustineam H III 61, 3.

praeterfluo. quod Valentiam praeterfluit H II 18.

praetergredior. ubi extremum agmen M. primos suos praetergressum est J 50, 3. 52, 5.

praetor C 42, 3. 46, 5. 6. J 32, 1 (qui tum praetor erat). 5. 104, 1 (*provinciae Africae*). tribunus aut praefectus aut legatus aut praetor in exercitu fuerat C 59, 6. saevitia praetoris C 33, 1. 5. praetores C 30, 5. 45, 1. 3. 4. 55, 2. quaestor pro praetore C 19, 1. pro praetore relinquere J 37, 3. 103, 4.

praetorium J 8, 2.

praetorius. cohors — a C 60, 5. 61, 3. candidatus — ius H II 40.

praetura J 4, 8. 85, 2.

praevenio. quae — paravisset, perfidia clientis praeventa J 71, 5.

praevorto. Quae Spartacus — celeritate praevertere H III 67, 18.

pravitās eorum admiranda, qui — ingenium — torpescere sinunt J 2, 4. adversa in pravitatem — conrumpebant H II 30.

pravus. — a ambitio J 96, 2. — a calliditas H IV 61, 12. — um consilium J 25, 8. — is cupidinibus J 1, 3. — a incepta H I 48, 1 *conl.* ne tam prava inciperet J 64, 2. ingenio malo pravoq. C 5, 1. a bono honestoq. in pravam abstractus J 29, 2. = **pravisume** per — inmanitatem tutus fuit H I 41, 6.

precium grave fructibus est H III 1. quoniam serviti precium ostentaretur H III 61, 20. operae pr. est — visere templa C 12, 3. capta urbe operae pr. fore J 81, 3. neque pluris precii cocom quam villicum habeo J 85, 39. pars quae vero precium aut gratiam anteferebat J 16, 1. precio aut gratia aliquid efficere J 29, 3. neque precio neque gratia Ciceronem impellere potuere C 49, 1. precio insidiatores parat J 35, 4. — compositi H I 43. — rem p. vexare C 50, 1. — bellum in dies prolatans H IV 61, 12. precio soluto H I 41, 18. cui omnia cum precio honesta videntur J 86, 3.

premo. quae ma premunt aerumnas J 14, 23. dum a Carthaginensibus premebantur H IV 61, 6. pressi undique multitudine H I 66. presso gradu H III 67, 10.

prex. multis precibus cum oraret H III 67, 18.

pridem. Iam pridem vera rerum vocabula amisimus C 52, 11.

pridie in monte positae legiones H IV 16.

primordium. a primordio urbis H I 6.

principes. qui in agmine principes facti erant J 40, 2. principes subsidiis augere H II 59. principes civitatum C 40, 2 *conl.* J 66, 2. clade consul et aliorum principum H I 41, 5. senatus princeps J 25, 4. legationis pr. J 16, 2. coniurationis principes C 27, 3. 43, 1. facile apud illos se principem fore C 17, 7. qui pr. fuit belli faciundi C 24, 2. — ipes intellegendi divina H III 60. alius alium — ipem expectantes H I 41, 20. malle vobis — ipem volentibus esse H III 61, 23.

principium. Marium post principia habere J 50, 2. transvorsis principiiis J 49, 6. ire, non aptis armis, ut in principio H III 71. a principio C 26, 3 (consulatus sui). J 29, 2. 77, 2 (belli). 102, 6 (inperi). 8. H I 9. 48, 6. IV 61, 17.

prior. quia aetate et sapientia prior es J 10, 7. numero priores J 50, 6. neque manu neque consilio priorem alium pati J 96, 3. in priori actione J 35, 9. in priore pugna J 101, 5. gerere quam fieri — re atq. usu prius est J 85, 12. conlegam prior transgressus H I 78. quos item uti priores — inlectos dimisit J 47, 4. = multa **prius** — obtestatus, — se dedit C 43, 4. cui fracta prius cura — H I 30. uti prius verberibus in eos animadvortetur C 51, 21. cum prius omnes sua signa cognovissent C 47, 3. proficisci cupere, si prius Ciceronem oppressisset C 27, 4. quibus cogor prius oheri quam usui esse J 14, 4. quibus prius iniuria quam vita certa esset H I 41, 6. si prius quam vos serviundi finem illi dominationis facturi erant H III 61, 11. prius omnia pati decrevit quam bellum sumere J 20, 5. neque prius finis iugulandi fuit, quam Sulla omnis explevit C 51, 34. J 35, 8. prius quam exercitus instrui quivit, Mauri — concurrunt J 37, 4 *conl.* H III 61, 8. prius quam incipias, consulto opus est C 1, 6 *conl.* 4, 5. J 5, 3. dormire prius quam somni cupido esset C 13, 3 *conl.* J 54, 10. 59, 1. optu-

mum credens prius quam legiones scriberentur, multa antecapere C 32, 1 *cont.* 44, 3. J 25, 10. H III 67, 14. neque prius sedari quam virtus famam adaequaverit J 4, 6. statuit non prius bellum attingere, quam milites laborare coëgisset J 44, 3. = **primus**. quae prima mortales putant C 36, 4 *cont.* J 41, 1. 76, 6. quae bello opus erant, prima habere J 84, 2. secundo mari prima Curene est, dein J 19, 3 *cont.* H III 46. prima acies C 59, 3. 60, 4. prima insidia H II 15. primi pili J 38, 6. primam modo Iapudiam ingressus H i 12. primi — postremi (extremi). J 45, 2. 46, 7. 50, 3. 101, 6. 100, 2. in primo late ire J 68, 4. in terris nomen inperi id primum fuit C 2, 1. nobis primae dissensiones vitio — ingeni evenere H i 7. a prima adulescentia H II 41, 4. 96, 1. III 7. primo congressu J 74, 3. primo conventu J 12, 1. primum inpetum H II 96, 5. prima luce H III 67, 14. 20. primo proelio C 39, 4. prima vigilia J 106, 4. alterum consulatum petis quasi primum reddideris H i 48, 15. primum Graecorum Achillem H III 40 *cont.* 50. primus sententiam rogatus C 50, 4. leonem primus aut in primis ferire J 6, 1. *De* in primis *vid.* in. quod oppidum primum omnium defecerat J 56, 3. qui primi aderant J 69, 1. quem primum hostes adtigerant J 101, 4. primos Cretensis invenisse religionem H III 60. Staphylus primus docuit H i 87. primus — loqui ausus H III 61, 8. ire primum via H III 61, 2. *De primum et primo vid. Conn. p. 123 sq.*

pristinus. memores pristinae virtutis C 58, 12. 60, 3. J 49, 7. memor generis atq. pristinae suae dignitatis C 60, 7.

privatus. privato homini J 110, 1. a privatis conpluribus C 13, 1. quem Masinissa privatum dereliquerat J 5, 7. in ore vostro privatus et in magistratibus egi H II 41, 4. privata amicitia Ingurthae J 14, 20. — a arma H i 48, 6. — o consilio C 29, 1. H i 48, 22. — a gratia J 25, 3. H II 41, 4. — is atq. publicis largitionibus C 37, 7. ex negotiis — is C 48, 5. — as opes H i 41, 26. II 96, 2 (et spes). = **privatim** suam fidem interponit J 32, 5. privatim mihi consulere H II 96, 8. uti potius publice quam pr. amicitiam populi Romani coleret J 8, 2. ea pr. ac publice rapere C 11, 6. publice — que aere alieno oppressos C 40, 1. pr. egregia liberalitate, publice maximis muneribus grandem pecuniam debebat C 49, 3. habemus publice egestatem, pr. opulentiam C 52, 22. pecuniae publice et pr. extortae H i 48, 17.

privignus C 15, 2.

privo. fructu laboris — privatus C 35, 3.

privos militiae H i 100.

pro castris consistere J 53, 1. 59, 1. H i 43. — — mittere J 100, 4. pro curia signum dare C 18, 8. pro muro agitare J 94, 4. pro opere consistere J 92, 9. mulieres — pro tectis lapides — mittere J 67, 1. = uti pro consilio inperatum J 29, 6. donatum — pro contione J 8, 2. = pro labore desidia, pro continentia et aequitate lubido atq. superbia invasere C 2, 5 *cont.* 3, 3. 41, 2. 52, 22 (pro his habemus). pro metu repente gaudium exortum J 53, 8. incerta pro certis captare C 20, 2. malle C 17, 6. mutare J 83, 1. integros pro sauciis accersere C 60, 4. ubi pro mortalibus gloria aeterni fierent J 1, 5. Mauros pro Medis adpellantes J 18, 10 *cont.* H III 61, 13. pro consule *vid.* consul, praetor. pro milite (?) H i 49. hostibus pro sociis utuntur J 31, 23. eorum perfidia pro armis uti J 61, 3. nulla pro socia obtinet J 80, 7. plebes pro victis est H III 61, 28. pugnam pro omine futuram H i 61. pro victoribus agere J 98, 6. imprudentiam pro victoria ostentant H IV 61, 15. Atheniensium res gestae pro maximis celebrantur C 8, 2. alveos navium pro tuguriis habuere J 18, 5. quos non pro vanis hostibus — habuit J 103, 5. audacia pro muro habetur C 58, 17. occidis tribunos pro munimento habent J 31, 13. pro certo habete C 52, 17. pro nihilo habentur J 31, 25. pro certo creditur C 15, 2. aliquid falsum pro vero credi potest C 51, 36. veluti ficta pro falsis ducit C 3, 2 *cont.* 12, 1. H i 10. = pro civibus suis poenas caperent J 68, 3. si digna poena pro factis eorum reperitur C 51, 8. pro factis iudicium timentes C 14, 3. pro multis et egregiis factis a vobis data H i 41, 12. volentem pro maximis

beneficiis animam dono dedisse H II 41, 12. pro quibus — famem redditis H II 96, 6. pro quibus beneficiis vix gratus videar H II 41, 5. haec sunt praemia pro vulneribus H II 96, 2. = quae res Marius cum pro honore tum contra Metellum addendit J 64, 4. pro vobis agere *obp.* pro aliis tolerare H III 61, 15. arma cepit non pro sua iniuria H I 48, 10. certare pro sua potentia C 38, 3. 58, 11. J 95, 5. 114, 2. certaminis adversa pro libertate H III 61, 4. creati pro iure vostro H III 61, 5. tantum curae pro Italica gente fuit H I 14. inimicitias pro re p. suscepi H II 41, 4. magnifica pro se et illis dolentia J 84, 1. niti pro sua magnitudine C 38, 2. J 15, 2. 31, 17. pro hostibus et adversum se opportunissima J 88, 4. pugnare pro — C 58, 11. J 54, 1. libidinem adversum nos, metum pro nobis suasisse J 108, 3. noctem pro se rati J 98, 2. reliquos labores pro praedafore J 54, 1. pro delicto suo verba facit J 102, 11. pro salute vestra vitae finem fecerim H II 41, 9. voveo dedoque me pro re p. H II 41, 10. = tibi pro amicitia nostra gratulor J 9, 2. satis honestas pro meo casu spes sum secutus C 35, 4. causam pro mea consuetudine suscepi C 35, 3. pro rei copia exornat J 90, 1. pro ingenio quisque J 57, 4 [cont. 58, 2]. pro ingenio cuiusque — excitare J 49, 4 [cont. C 30, 7]. pro loco atq. copiis exercitum instruit C 59, 1 [cont. tempus, res]. quibus pro magnitudine inperi — curae esse decet J 14, 16. si pro magnitudine parem disserere J 42, 5. nobis ea res pro magnitudine parum conperta est C 22, 4. sibi quisque pro moribus consulunt J 58, 2. cohortis pro numero complet C 56, 1. in municipia distribuerentur pro cuiusq. opibus C 30, 7. J 80, 4. pro re atque loco — procedit J 50, 2. uti pro tempore atq. periculo exercitum compararent C 30, 5. pro tempore atq. loco paratis rebus J 57, 2 cont. 74, 2. pro tempore pauci milites hortatus J 49, 6. pro tempore benigne respondit J 11, 1. = *Interiectio.* pro deum atque hominum fidem C 20, 10. pro dei boni H I 48, 3.

probitas. parum tuta per se ipsa probitas est J 14, 4. Clementia et pr. vostra, Quirites H I 41, 1. industria probitas J 63, 2 cont. 1, 3. 4, 7. avaritia fidem probitatem ceterasq. bonas artis subvertit C 10, 4.

probo. probarentne tantum flagitium J 30, 1. maxuma turbamenta rei p. atque exitia probate H I 41, 25. quae si probatis, adeste H I 41, 27. cuncta plebes Catilinae incepta probabat C 37, 1. ille probare partim, alia abnuere J 83, 3. Tigraes — mea dicta sero probat H IV 61, 13. conditione probata J 79, 9. ea res ut in tali negotio probata J 107, 6. enisum uti ab optimo quoque probaretur J 22, 2. duci probare H I 110.

probrum. quaecumq. dici — queunt ignaviae luxuriaeq. probra J 44, 5. mihi fortuna, illis probra obiciuntur J 85, 14. quem censores senatu probri gratia moverant C 23, 1. paupertas probro haberi coepit C 12, 1. qui ubiq. probro atq. petulantia praestabant C 37, 5.

probus. saltare elegantius quam necesse est probae C 25, 2. multi probi H I 41, 9. qui sese probos simulavere J 85, 9. oris probi (*ante improbi*) H i 75. aliena instituta, si modo proba erant C 51, 37.

procox sermo C 25, 3.

procedo. ipse sicuti — descenderat, paulatim procedere J 50, 2. cum vineae paulum processerant J 92, 8. qui ad nostrum mare processerant J 18, 12 cont. 52, 6. H I 97. licentiam scelerum ad integros contactu procedere H I 48, 9. in Numidiam procedit J 44, 5. sese quem in locum vellent processuros J 79, 8. visum processerant C 61, 8 (de castris). J 94, 5. obviam procedit J 21, 1. 46, 5. 69, 1. 113, 5. obviam J 53, 5. altius liberiusq. processit, dum me — piget J 4, 9. ubi plerumq. noctis processit J 21, 2. 109, 4. multum diei processerat J 51, 2. ita tempus procedere J 83, 3. ille eo processit, uti — H I 41, 8. eo processum, uti regnum relinquendum esset J 21, 1. eo magnitudinis procederent, ubi — aeterni fierent J 1, 5. contentio eo vecordiae processit, uti — J 5, 2. ubi multa agitantia nihil procedit C 27, 3. quod neque insidiae — procedebant C 32, 1. ita Mario cuncta procedere J 65, 5. mea bene facta rei p. procedunt J 85, 5. vine

corporis an virtute animi res militaris magis procederet C 1, 5. bellum armis parum procedebat J 61, 3. sin id parum procedat J 35, 4. 46, 4. quod ubi secus procedit J 25, 10. quae ubi tardius procedunt J 11, 9.

procreo. Sardus Hercule procreatus H II 2.

procul et divorsis ex regionibus H II 82. procul abesse C 57, 4. 89, 3. 102, 7. 106, 2. 113, 5. Metello procul agente H i 3. omnibus arbitris procul amotis C 20, 1. homines superbissimi procul errant J 85, 38. qui procul manserant J 57, 6. procul remotus H II 68. IV 61, 13. procul iuxta sitos H IV 61, 17. hostes ab latere, vos amici procul J 14, 10. quae si dubia aut procul essent J 85, 48. procul visentibus H III 67, 5. IV 21. haut procul inter se erant J 53, 7. procul ab domo H IV 61, 16. haut procul ab ardoribus J 18, 9 *cont.* 82, 1. 88, 3. 89, 7. 93, 2. foedum hominem a re p. procul esse volebant C 19, 2. aetatem a re p. procul habere (agere) C 4, 1. J 4, 3. procul ab inperio regis agebant J 78, 4.

procuratio. regni Numid. tantum modo — onem meam, ius et inperium penes vos J 14, 1.

prodigium. prodigia atq. portenta nuntiabant C 30, 2. aruspices ex prodigiis respondissent C 47, 2.

prodigo. nisi — aliena bene parta prodegerint H I 41, 17.

proditio. prodictionis insinulatum H II 25. prodictionem timebat J 76, 2. inlectos ad prodictionem J 47, 4.

proditor. Cethegi atq. aliorum proditorum H I 48, 20. nostri proditor *ib.* 15.

prodo. Catilinae consilia sibi proderet C 26, 3. fidem prodiderat C 25, 4. qui hosti prodidere rem p. J 31, 18. hosti acerrumo prodita senati auctoritas, proditum inperium vestrum *ib.* 25. se proditos a Voluce J 106, 3. prodito exercitu H IV 61, 12. proditis quos ducebat J 106, 3. Eumenem prodidere Antiocho H IV 61, 8.

produco. producto Iugurtha verba facit J 33, 4.

proalior. dum eo modo equites proeliantur J 101, 5. proeliantibus aderant J 93, 4. proeliantibus avorsum J 93, 2.

proelium apud flumen Turiam H II 96, 6. ibiq. proelium fore J 56, 1. more equestri proeli H i 55 [J 60, 3. 59, 3]. proelio adesse C 59, 4. — instruere H I 95. — intentos J 76, 2. 94, 3. 5. proelium accendere H II 17. — conficere. proelio confecto C 61, 1. — committere. unde ferentariis proelium committi posset C 60, 2. — utrimque nox diremit J 60, 8. omnia magis quam proelium expectantibus J 58, 1. proelium facere J 55, 8. 57, 4 (in manibus). proelia multa, ceterum levia, alia aliis locis facere J 87, 1. ante proelium factum J 21, 3. de proelio facto J 22, 1. proelium incipere. proel. incipitur J 57, 3. 74, 2 *cont.* J 21, 2. — inire C 58, 8. — postulare H III 67, 10. — equestre prospectabant J 60, 3. — male pugnatum a suis J 54, 7. — renovare J 51, 5. — sumere H III 67, 10. — regis visere J 60, 5. — vitare H I 65. proelio deterrentur J 98, 5. proelio excesserant C 9, 4. proelio certare J 81, 3. 88, 4. — fessi J 53, 5. — incerto ludificati J 50, 4. proelio strenuus et bonus consilio J 7, 5. si primo proelio superior discessisset C 39, 4. ut equestri proelio solet J 59, 3. plures eo proelio quam omnibus superioribus interempti J 99, 3. in proelio captus C 61, 5. — occiderat C 61, 7. — eis maximum periculum est C 58, 17. quanto sibi in — o minus pepercissent J 107, 1. in agmine, in proelio — vobiscum periculis adero J 85, 47. victus ex proelio profugit J 13, 4. ex Iugurthae proelio clamorem augeri J 52, 6. inermos ex proelio H II 64. proelia dilata magis quam pacem datam H IV 61, 13. quid proelia aut expeditiones hibernas enumerem H II 96, 6. variis inter me atq. Lucullum proeliis H IV 61, 15. labore proeliisq. fatigati J 76, 5. transvorsis proeliis iter suum remoratorios J 50, 1. non proeliis neque acie bellum gerere J 54, 5. quae sibi duobus proeliis venerant J 103, 2. omnibus proeliis sese victos J 62, 1. in omnibus proeliis Numidis magis pedes quam arma tuta sunt J 74, 3. meritos in proeliis J 54, 1. in proeliis actu promptus H i 31. adsideri sine proeliis H IV 42.

profanus. sacra profanaque omnia polluere C 11, 6.

profectio. projectionem festinantes H I 109. Marium fatigantem de projectione J 73, 2.

profecto virtus maior in illis fuit C 51, 24. Et profecto ita se res habet J 85, 23. *ib.* 47. Nam profecto aut metus aut iniuria te subegit C 51, 18. Set profecto fortuna in omni re dominatur C 8, 1. quibus profecto contra naturam corpus voluptati, anima oneri fuit C 2, 8. qui profecto non amplius possunt alimentis carceris H III 61, 19. Quae profecto incassum agebantur, si — H III 61, 11. si — reputaverint — profecto existimabunt J 4, 4. si dediticius est, profecto — oboediens erit J 31, 19. si — tam vos curam haberetis —, profecto neque res p. — vastaretur J 31, 16. si — discessisset, profecto magna clades — rem p. oppressisset C 39, 4 *cont.* nisi — J 27, 2. 56, 5. hoc utinam — tibi placuisset! profecto — acceperis J 102, 8.

proficio. orans nihil proficiebant H III 37.

proficiscor. constituta nocte, qua proficiscerentur C 45, 1. monitus ut noctu proficiscerentur J 106, 4. dum proficisci parant J 11, 1 (*cont.* C 46, 3). statim ipse profectus J 36, 1 *cont.* 107, 6. cogere homines emeritis stipendiis secum proficisci J 84, 2. cum his A. Manlium proficisci iubet J 86, 1. uti Lepidus et Catulus decretis exercitibus maturum proficiscerentur H I 44. per magnas solitudines profectus pervenit ad Gaetulos J 80, 1. quo initio profectus intenderat J 102, 1. domo proficiscerentur J 79, 4. ex urbe paulo ante legatos proficiscitur C 44, 2. Daedalus ex Sicilia profectum H II 3. a Libya profectus — occupavit H II 2. auxilio profectum magnis regibus H IV 61, 22. tribuniciam potestatem evorsum profecti H I 41, 23 *cont.* J 103, 1. illo profectus H I 86. eodem profectus J 35, 9. qui ad Catilinam initio profecti sunt C 39, 5. ad Catilinam proficiscentem (J 97, 3. 103, 4) ex itinere retractum C 48, 3. ad Iugurtham proficiscitur J 32, 5. ad Thalam J 25, 6. ad hiberna Romanorum J 103, 4. ad exercitum C 27, 4. J 70, 4. me ad hoc bellum maiore studio quam consilio profectum H II 96, 4. profectus ad requisita natura H i 54. in Africam J 39, 4. 86, 4. in Apuliam ad concitanda servitia C 46, 3. cum omni exercitu in Dardanium H II 33. in Galliam C 58, 4. in Numidiam J 43, 5. in Manliana castra C 32, 1. in agrum fertilem J 87, 1. in hiberna J 97, 3. in loca sola obsessum turrim regiam J 103, 1. in expeditionem J 103, 4. Romam C 34, 1 (subplices). J 29, 7 (ad magistratus rogandos). 88, 1. 104, 3. Massiliam in exilium C 34, 2.

profiteor. indicium profitetur J 35, 6. intra legitimos dies profiteri nequiverat *susp.* C 18, 3.

profligo. profligatis eis, quos adversum ierat J 101, 8.

profugio. nemo omnium intactus profugit J 54, 10. 67, 3 *cont.* 69, 4. uti noctu clam secum profugeret J 106, 2. ex urbe profugerat C 46, 4. ex oppido noctu profugit J 76, 1. victus ex proelio profugit in provinciam J 13, 4. Cirtam J 21, 2. 23, 2. ad Bocchum profugerant J 74, 1. ad Sulam profugiunt J 103, 4.

profugus. milites — profugi discedunt J 56, 6. profugus ex patria abierrat J 35, 1. Troiani — profugi incertis sedibus vagabantur C 6, 1. quos — profugos ob discordias civilis — in eos locos venisse J 78, 1.

profundo. divitias quas profundant in extrudendo mari C 20, 11.

profundus. hiavit humus — profunda H IV 37. profunda avaritia J 81, 1. profunda inperi cupido H IV 61, 5.

profusus sui C 5, 4. = eo profusius — quaestui atq. sumptui deditus erat C 13, 5.

progenies. quorum progeniem — me J 14, 6.

progredior. aliae (naves) paululum progressae H I 60. nusquam etiam tunc Lepidum progressum H I 48, 6.

prohibere. ab iniuria Maurum prohibet J 107, 1. si ab iure gentium se prohibuerit J 22, 4. prohibendo a delictis J 45, 3. insequentis moenibus

prohibuit J 21, 2. ianua prohibiti C 28, 3. hiems mari prohibebat H IV 61, 14. mare magnum et ignara lingua commercio prohibebant J 18, 6. portae clausae fuga prohibebant J 67, 1. multitudinem artis locis pugna prohibuere H IV 61, 15. civitate per unum prohibentur H I 41, 12. graviore bello, qui prohibitori venerant — H i 50. prohibere iniuriam J 14, 7. 31, 23. mala — prohibere ne conari quidem H I 48, 12. implicate rates ministeria prohibebant H IV 9. prospectum ager arbustis consitus prohibebat J 53, 1. quae nequiens prohibere H III 67, 18. (seditiones) H I 48, 1. Sullam legem — ferentem G. Herennius tr. pl. prohibuerat H II 12. pugna ingenio loci prohibebatur H III 18. illis exiguitate mors prohibetur H III 61, 19. multitudo ne circumvenire possit prohibent angustiae loci C 58, 20. diutius in his locis esse — prohibet — egestas C 58, 6. prohibet nocere venenum H i 30. prohibitus erat consulatum petere C 13, 3.

proicio. in has miseras proiectum J 14, 21. proiectum ad bellum saevissimum H II 96, 1.

proinde parati intentiq. essent J 49, 3. proinde quae animo agitabat, fretus deis ageret J 63, 1. proinde reputaret J 70, 5 *conl.* 83, 1. proinde quasi praetura et consulatus — per se ipsa clara — sint ac non perinde habeantur, ut — J 4, 8 *conl.* 31, 10. proinde quasi iniuriam facere id demum esset imperio uti C 12, 5.

prolato. non prolatandum H I 41, 7. Ptolemaeus bellum precio in dies prolatus H IV 61, 12. neu malis perniciē nostrae tuam prolatare H IV 61, 23. inperi prolatandi percupidus H V 6. prolatis consultationibus J 27, 2. — seditionibus H I 48, 16. dies prolato C 43, 3.

proles praeclara Brutorum — H I 41, 2.

promineo. Sardinia — in orientem latior prominet H II 2.

promiscuus. divina atq. humana promiscua C 12, 2. = Numidas atque negotiores promiscue — interficit J 26, 3.

promitto. ex voluntate Sullae omnia se facturum promittit J 111, 3. Haec — tandem promisit J 113, 1. = cum Ligure — **promissa** eius cognitum misit J 93, 7. inter eas moras promissa legatorum expectare J 47, 4. eum — promissis onerat J 12, 3. magnis muneribus ac maioribus promissis perducit J 80, 3.

promo. coepit promi lingua H III 67, 9. = ingenium in **promptu** habere C 7, 1. id adeo in promptu esse J 111, 1. = **promptus.** aliud in pectore clausum, aliud in lingua promptum habere C 10, 5. promptus manu C 43, 3. J 7, 1. lingua quam manu promptior J 44, 1. in proeliis actu promptus H i 31. avidis ita promptisq. ducibus H II 19. quorum cognoverat promptam audaciam C 32, 2. = belli promptissimos H II 13. rem p. in periculis a promptissimo quoque defendi H I 48, 1.

promulgo. rogationem ad populum — at J 40, 1. legem de pecunia — H IV 35.

promunturium H IV 24. 18.

pronus. ilex paulum modo prona, dein flexa J 93, 4. saxa — per pronum incitabantur H III 22. pecora natura atq. ventri obedientia finxit C 1, 1. alia omnia suae virtuti prona esse J 114, 2. id ea gratia facilius pronusq. fuit J 80, 4.

propatulum. pudicitiam in propatulo habere C 13, 3.

prope *praep.* prope Cirtam oppidum — consedit J 21, 2. gregem prope littora regebat H II 8. = *adverb.* procul absumus — si prope adessemus J 102, 7. pr. aequalia C 54, 1. prope summa ceperant J 60, 6. pr. ad summum montis egressus J 93, 2. duo sunt sinus pr. in extrema Africa J 78, 2. familia pr. iam extincta J 95, 3. pr. iam adeptam victoriam J 101, 9. = **propior.** quod tamen vitium propius virtutem erat C 11, 1. ipse propior montem — suos conlocat J 49, 1. cuius aetati mors propior est H II 41, 1. quod multo propius est ab eo, quo agitatur statu H I 48, 10. domum, quae propior erat H II 40. = **propius** accedere C 44, 6. J 58, 3. — ventum est

J 53, 2. — mare Africum agitabant J 18, 9. = **proximus**. proximos nostro mari locos J 18, 4. provinciam, quae proxima est Numidiae J 61, 2. quam proximum oppido aquam esse J 75, 6. uti quisque muro proximus erat J 94, 5. quorum proxima terrae praecalta sunt J 78, 2. latere, quod proximum hostis erat J 49, 6. qui proximi loca hostium erant H IV 66. quae proxima Carthagine Numidia adpellatur J 18, 11. proximi Hispania Mauri sunt J 19, 4. proximum collem occupavere J 38, 7 *conl.* 59, 10. in proxima villa — lavabatur H III 65. ad proximum mare J 23, 2. aedes — proximae H III 32. portas et proxima loca tribunis dispertit J 59, 1. inter Thalam flumenq. proximum J 75, 2. in proximos saxa volvere J 57, 5. suismet aut proxumorum telis H II 52. in proximo locati J 59, 2. infecunditate bienni proximi H III 1. tribus proximis annis adoptatum esse J 11, 6. in proximum annum petebat C 26, 1. proximo anno post Bestiam consulatum gerebat J 35, 2. eum et proximum diem communcti eunt J 106, 1. ei negotio proximum diem constituit J 93, 8. in diebus proximis decem decederent J 28, 2. nocte ea quae proxima fuit ante diem — decretum J 113, 2. idem proxima (nocte) facit J 91, 3. proxima nocte — quisque exequeretur C 43, 1. proximus lictor J 12, 3. ei Catilinae proximi familiaresq. erant C 14, 3. Bomilcar proximo ac maxime fido sibi J 35, 4. Bocchi proximos J 80, 3 *conl.* 97, 2.

prope diem. sese prope diem — adaccessurum C 32, 2. sperabat prope diem magnas copias sese habiturum C 56, 4.

propello. pericula virtute propulerant C 6, 5.

preperantia. ex tanta — a tam facile tractum bellum J 36, 3.

properatio. properationem explorare *susp.* H II 50.

propere per Fulviam Ciceroni dolum enuntiat C 28, 2. 46, 1. 57, 3 (castra pr. movit). J 58, 5. 62, 4. 71, 4 (dein propere cognitis insidiis ad regem pergit). 86, 1. 91, 4. 93, 6. H III 67, 7. 11 (et propere nanctus — ducem — pervenit).

propere. in Galliam properanti C 57, 3. alio properare tempus monet J 19, 2. simulabat sese negoti gratia properare J 76, 1. quo magis properandum est C 52, 35. avidior modo properandi factus H IV 14. cum properantes sibi ipsi officerent J 58, 6. quae properantes in castris deseruerant H IV 4. properantes arma capiunt J 53, 1. itineris properandi causa J 105, 2. properato itinere J 112, 2. alia quae usui forent properare J 37, 4. ultro licentiam auctum properatis H III 61, 16. indigentem dona quaesitum properantem H V 15. divitiis — abuti per turpitudinem properabant C 13, 2. eoq. magis properaret adcedere C 48, 4. ni — evadere oppido properavisset J 56, 5. se quisque hostem ferire — conspici dum tale facinus faceret, properabat C 7, 6. = **sin properantius** pergeret J 8, 2. ea properantius quam aes mutuum reddere J 96, 2.

propineus. collis duos propinquos inter se J 98, 3 *conl.* H I 61. domus foro propinqua C 40, 5 *conl.* J 12, 2. 48, 4. 89, 5 (praeter oppido propinqua alia omnia —). littora Italia propinqua H IV 10. ne praedantibus ex propinquo hostis instaret H III 67, 4. qui tibi genere propinqui sunt J 10, 3. adfinis amicos propinquos ceteros meos J 14, 15. fratre meo atq. eodem propinquo suo J 14, 11. fratri — propineus vitam eripuit J 14, 15.

propinquo. propinquantem annum H IV 62.

propono. uti proponeret quae conditio belli foret C 21, 1. satisfactionem — proponere decrevi C 35, 2.

propter. ipse — propter aquilam adsistit C 59, 3. magna spe civium cum propter bonas artis tum quod — J 43, 5. eius potiundi — cupidum maxumam invaserat cum propter usum belli, tum quia — J 89, 6. propter magnitudinem aeris alieni argentum aere solutum est C 33, 2. obpugnatus in iudicio — propter cuiusdam Transpadani subplicium iniustum C 40, 2. propter dissensionem placuerat J 12, 1. propter multitudinem a parentibus digressi J 18, 11. propter magnitudinem po. Romani sese inviolatos fora J 26, 1. deserta propter Capsensium miseras J 92, 3. pr. conneatum in

oppidis maritimis agere J 100, 1. domus — neque aliena consili propter Semproniam C 40, 5. neque propter loci naturam Cirtam expugnare potest J 23, 1. neque pro opere consistere propter iniquitatem loci J 92, 9. aliaq. propter H i 117. propter negligentiam *pro* per negl. restitutum H IV 11.

propulso. ut velites — equitatus hostium propulsarent J 46, 7. ubi quemque periculum ceperat, ibi resistere ac propulsare J 51, 1.

proripio. se ex curia domum proripuit C 32, 1.

prorsus. tutae tranquillaeq. omnes res, set ea prorsus oportuna Catilinae C 16, 5. igitur colos — oculi — incessus: prorsus in facie voltuq. vecordia inerat C 15, 5 *cont.* 23, 2. 25, 5. J 23, 1. 30, 3. 66, 1. 76, 4.

prosapia. hominem veteris prosapiae J 85, 10.

proscribo. quorum victoria Sullae parentes proscripti C 37, 9. uti is in proscriptorum numero esset C 51, 33. proscriptos accersi H I 48, 6. senator ex proscriptis H III 3. bona proscriptorum H I 31. 41, 18.

proscriptio. polliceri tabulas novas, proscriptionem locupletium C 21, 2. proscriptionem innoxiorum ob divitias H I 41, 17.

prospecto. intenti proelium aequestre prospectabant J 60, 3.

prospectus. uti prospectus nisusq. per saxa facilis foret J 94, 1. prospectum ager arbustis consitus prohibebat J 53, 1. prospectu inpedito J 79, 6.

prospere. res eorum — satis prospera satisq. pollens videbatur C 6, 3. res meae parum — ae H IV 61, 3. fortuna saepe prospere usus erat J 93, 1. neque petitio neque insidiae — e cessere C 26, 5 *cont.* 52, 29. cuncta — e eventura J 63, 1.

prospicio *conr.* H i 5.

prosum. quae ad virtutem doctoribus nihil profuerant J 85, 32. aliena ac nihil profutura petunt J 1, 5.

provenio. provenire ibi scriptorum magna ingenia C 8, 3.

providentia. alterum ex — a timorem — adferre solet J 7, 5.

provideo. haut facile animus verum — et C 51, 2. neque omnino facere aut — e quicquam poterant J 99, 2. omnia providere C 60, 4. J 100, 3. quae ab inperatore decuerint, omnia suis provisae — J 49, 2. uti aliquando sibi liberisq. et genti Numidarum — eat J 62, 1. contra tantas difficultates consilio satis — ere non poterat J 90, 1. ne — circumveniamini — aut si provideritis — teneamini H I 41, 1. Hoc item vobis providendum est, ne plus apud vos valeat C 51, 7 *cont.* 52, 4. J 10, 7. = patiens laborum, acri ingenio, satis **providens** J 28, 5. = pro rei copia satis **providenter** exornat J 90, 1.

provincia. ei decreta provincia Gallia J 114, 3 *cont. plur.* J 27, 3. ipsi pr. Numidia evenerat J 35, 3. pactione provinciae C 26, 4. ei provinciae legatus praeerat C 42, 3. ob seditionem provinciam cum exercitu adeptus est H I 48, 4. senatus — iam dederat C 19, 2 *cont.* J 82, 1. tradere J 82, 3. ei — iam Numidiam populus iussit J 84, 1. in novam provinciam Curenas missus H II 39. per omnem — am H I 67 *cont.* II 23, 4. III 1. ad provinciam adcedat J 25, 5 *cont.* 13, 4. 25, 10. 61, 2 (quae proxuma est Numidiae). 39, 4. 44, 4. in provincia C 19, 3. in ulteriore — ia H II 24. omnes provinciae regna maria terraeq. aspera aut fessa bellis H II 41, 14. neque te — ae neque leges neque di penates civem patiuntur H I 48, 16 *susp.* regna — ae, leges iura iudicia, bella atq. paces penes paucos J 31, 20 *cont.* 41, 7. H I 41, 13. C 39, 2. H III 61, 16. Italiae maritima et provinciarum plena hostium H II 41, 7. provincias inter se partiverant J 43, 1. dono dantur in — ias magistratibus H III 61, 27.

prudens omnium quae senatus censuerat H I 91. meis militibus belli — tibus H IV 61, 16. ut prudentes cum inperitis manum consererent J 49, 2. pauci — tes ingenuiq. H III 67, 12. prudentiore inperio (provincia) continenda fuit H II 39. prudentissimus quisque maxime negotiosus C 8, 5. inpigre prudenterq. suorum et hostium res pariter attendere J 88, 2.

- psallo.** psallere saltare elegantius C 25, 2.
pte *vid.* suos.
Ptolemaeus Apion H II 39. = H IV 61, 11 *et* 12.
puber. omnis puberes Numidas interficit J 26, 3. 91, 6 *cont.* 54, 6.
publico. publicandas eorum pecunias C 51, 43, 52, 14.
publicus. *Vid.* res. bonum —um C 38, 3. J 25, 3. H IV 34 *cont.* malum —um C 37, 7. —am miserorum caussam C 35, 3. fides —ca C 47, 1. 48, 4. J 32, 1. 5. 33, 3. 35, 7. privatis atq. —cis largitionibus C 37, 7. negotia —a J 64, 3. cura rerum —arum J 3, 1. = publice *vid.* privatim. framentum datum J 44, 5. ambitu p. H I 53.
Publipor H III 69.
pudet. ut te neque hominum neque deorum pudet H I 48, 15. neque eos pudet — tot viros — non audere H III 61, 22. neque eos, qui ea fecere, pudet aut paenitet J 31, 10. pudet dicere H I 29. pudeat an pigeat magis disserere J 95, 4. H I 48, 14. *susp.* H I 41, 20.
pudicitia. ei cariora semper omnia quam decus atq. pudicitia fuit C 25, 3. si ipse pudicitiae, si famae suae pepercit C 52, 32. parum honeste —iam habuisse C 14, 7. — in propatulo habere C 13, 3. pudorem pudicitiam, divina atq. humana promiscua — habere C 12, 2.
pudor. *Vid.* pudicitia. taedium aut pudorem tyrannidis Sullae esse H I 41, 7. ubi eorum famam atq. —orem adriverat C 16, 2. —ore magis quam malo exercitum coërcibat J 100, 5. cum modesto —ore certabat C 54, 5. pro —ore audacia — vigeat C 3, 3.
puer. rapi virgines pueros C 51, 9. mulieres pueriq. J 67, 1. 94, 5.
pueritia. filiorum eius multus pueritiae cultus J 75, 1. omnem —iam Arpini altus J 63, 3. Mithridates extrema —a regnum ingressus H II 45. a —ia J 85, 7. 100, 5. H II 67.
pugio. veste tectum —onem expedire H III 37.
pugna latrocinio magis quam proelio similis fieri J 97, 5. illam pugnam pro omine belli futuram H I 61. pugna ingenio loci prohibebatur H III 18. multitudinem artis locis pugna prohibuere H IV 61, 15. locum pugnae quaerere J 55, 8. instruere pugnae suos H II 27. pugnae adesse J 74, 3. 87, 2. neq. in priore pugna adfuerant J 100, 5. pugnam facere J 56, 4. 61, 1. 82, 1. — obferre H III 67, 11. — remittere J 60, 3. post malam —am J 56, 3. gladium in pugna cruentaverat J 100, 6.
pugno. contra inperium in hostem —averant C 9, 4. 52, 30. —are pro potentia paucorum C 58, 11 *cont.* J 54, 1. multum ipse —are C 60, 4. eminus (*cont.* J 51, 5) glande aut lapidibus —are J 57, 4. nostros frustra pugnare J 101, 6. male —are J 102, 2. 114, 1. haut facilem pugnantibus vadum H I 68. virorum more —antes C 58, 21. —antes cadunt C 60, 6. —ans confoditur C 60, 7. contra advorsos acerrume —antes J 97, 5. proelium male pugnatum a suis J 54, 7. pro victoria satis iam pugnatum J 54, 1. ab ducibus advorsum Gallos male pugnatum J 114, 1. saepe paucis strenuis advorsum multitudinem bene pugnatum J 107, 1. ita pugnatur et vincitur paucis H III 61, 28. copia pugnandi J 52, 3. 56, 1. 82, 1. —occasio C 56, 4. quem locum pugnando ceperat J 61, 2. urbis pugnando capere C 7, 7. J 28, 7. —urbem vincere H I 75. firmos eminus —ando retinere J 51, 5.
pulcer. pulcrum est bene facere rei p. C 3, 1. res p. ex pulcerruma atq. optima pessuma ac flagitiosissima facta C 5, 9 *cont.* 52, 20. maximum atq. pulcerrimum facinus C 20, 3. classe pulcerruma H IV 61, 13.
pulsus. iuxta solis aestivi pulsum H i 100.
pulvinum J 71, 4.
pulvis. pulveris vim magnam animadvortunt J 53, 1. pulverem et alia talia relinquunt nobis J 85, 41.
Punicus. Punici libri J 17, 7. Punica fides J 108, 3.
purgo. sibi alvum purgari H I 38. = fiducia quam argumentis purgationes H II 89.

puto. sicuti Afri putant J 18, 3. quae sibi quisq. facilia factu putat C 3, 2 *cont.* 7, 6. 36, 4. 51, 41. J 15, 1. 44, 3. 80, 1. 85, 21. H I 41, 1. silere melius puto J 19, 2. quae delicta reprehenderis, invidia dicta putant C 3, 2. strenuis abunde dictum puto J 85, 50. numquam tibi gratiam redditam putaveris J 110, 4. *Sq. acc. c. inf.* C 6, 7. 48, 2. J 17, 7. quam vitare posse celeritate putabat J 76, 1. praetereundum puto J 4, 2. equidem maturandum putabam H I 48, 6. laetandum magis quam dolendum puto casum tuum J 14, 22. considera, utrum — te firniorem an finem belli futurum putes H IV 61, 16. neque plebei militia volenti putabatur J 84, 3. munificus nemo putabatur nisi pariter volens J 103, 6. maxumam gloriam in maximo imperio putare C 2, 2. 19, 2. 43, 4. J 53, 3.

Pyrenaeum H II 96, 5. — Pyrenaea iuga H IV 29.

Pyrrhus H i 86. I 41, 4.

qua Metellus descendere J 50, 3 *cont.* 93, 6. qua pergebat J 20, 8. qua venturum hostem audierat J 55, 8. qua illi descensus erat C 57, 3. qua regis adventus erat J 59, 1. qua visus erat J 101, 11. orae — qua romanum esset imperium, praefuit H III 55. Id ibique et in omni Africa, qua procul a mari incultius agitabatur, eo facilius toleratur *cj.* J 89, 7. *it.* II 96, 9 *pro* quae.

quadraginta J 53, 4. 58, 3. 76, 5. 103, 7. H II 96, 4.

quadratus. quadrato agmine J 100, 1.

quadriduum. quadriduo moratus J 54, 1.

quaero. melius visum amicos quam servos quaerere J 102, 6. bello concordiam quaeris H I 48, 15. ne omisso vetere consilio novom quaereret J 70, 5. ad perniciem eius dolum quaerere J 70, 1. indigentem dona quaesitum — properantem H V 15. qui aliquo negotio intentus praeclari facinoris — famam quaerit C 2, 9. rectius ingeni quam virium opibus gloriam quaerere C 1, 3 *cont.* armis gloriam atque divitias quaeri J 87, 2. conviviis gratiam quaerere J 4, 3. imagines — nobilitas — quae egomet laboribus atque periculis quaesivi J 85, 30. is sibi alium imperatorem quaerat J 85, 11. tempus aut locum pugnae quaerere J 55, 8 *cont.* locum invadendi J 85, 5. alter collis pauca munimenta quaerebat J 98, 3. neque aliud se fatigando nisi odium quaerere J 3, 3. sibi quisque opes aut patrocina quaerundo H I 48, 6. frustra — pacis opulentiam quaeritis H II 41, 14. potentiam quaerenti J 86, 3. divorsi regem quaerere J 12, 5. neque salem neque alia iritamenta gulae quaerebant J 89, 7. armatus dedecore potius quam manu salutem quaesiverat J 39, 1 *cont.* quotiens ductu meo — vobis salus quaesita est H II 96, 1. quaerant triumphos H III 61, 18. una res, quae utrimq. quaesita est H III 61, 12. cui per tot vulnera nihil praeter tyrannum quaesitum est H I 41, 22. mihi quamquam per hoc summum imperium satis erat quaesitum nomini maiorum, dignitati — H I 41, 26. ut quaeramus quonam modo maxime ultii pereamus C 33, 5. magis quid se dignum foret quam quid in illos iure fieri posset quaerebant C 51, 6. si ex patribus — quaeri possit, mene an illos ex sese gigni maluerint J 85, 16. venisse quaesitum ab eo pacem an bellum agitaturus foret J 109, 2. quaerit exitis num somnio portenderetur thesaurus H III 78. quae nisi quaesita erunt J 31, 26. uti quaeretur in eos J 40, 1. = epulae **quaesitissumae** H II 23, 4.

quaesitor. cum ex — rogatione tres quaesitores rogarentur J 40, 4.

quaeso. quaesere H I 117. quod ego vos moneo quaesoque ut animadvertatis H II 96, 8. III 61, 13. Curionem quaesit ut — concederet H I 52. quod quaesitur, satisne pinum — sit H IV 61, 1. quaeso reputate J 85, 10. et quaeso considerate H I 48, 13. Nunc quaeso considera H IV 61, 16.

quaestio exercita aspere violenterque ex rumore — plebis J 40, 5. quos illa — o exagitabat J 34, 2. in plebem — ones habitae sunt J 31, 7. alii — ones iniustas — pro munimento habent J 31, 13. vindicandum non manu — verum — onibus et indicio ipsius Iugurthae J 31, 18.

quaestor C 19, 1 (pro praetore). J 29, 4. 6. 95, 1. 103, 7. 104, 3. 106, 1. 113, 1. H II 23, 2. 39. III 67, 2.

quaestus. eo profusius quaestui atq. sumptui deditus erat C 13, 5. aetas quaestui modum fecerat C 24, 3. quibus honesta atq. inhonesta omnia quaestui sunt J 31, 3.

qualis. quales viri idem adsequi nequiverint J 4, 4. Iug. qualis foret J 14, 4. qualis illa pax aut deditio sit J 31, 19. ille societatem, qualem tu voles, accipiet H IV 61, 4.

quam. incredibile memoratu est quam facile coaluerint C 6, 2. — quam intenta fuerit J 40, 3. non agitur — quantum aut quam magnificum inperium sit C 52, 10. secum reputaret quam gravis casus in servitium ex regno foret J 62, 9. videte quam iniqui sint J 85, 25. percunctantibus — quam grati ducibus suis H I 23. piget dicere quam ludibrio fueritis, quam foede quamq. inulti perierint — J 31, 2. considerate quam convorsa rerum natura sit H I 48, 13. — si tam vos libertatis curam haberetis, quam illi ad dominationem adcensi sunt J 31, 16. quam formidatus est, tam contemnetur H I 41, 24. neque tam magnifice sumentis proelium, quam postulaverant H III 67, 10. — quam quisque pessume fecit, tam maxime tutus est J 31, 14. non tam diffidentia futura — quam uti J 100, 4. = rectius videtur ingeni quam virum opibus gloriam quaerere C 1, 3. 9, 4. 23, 2. 25, 3. 42, 2. J 50, 6. C 47, 1. 51, 7. 15, 42. 52, 5. 20. J 4, 4. 10, 5. 14, 11. 16, 4. 5. 19, 2. 31, 1. 32, 5. 42, 3. 4. 44, 2. 64, 5. 69, 2. 85, 2. 39. 40. 96, 2. 99, 3. 102, 6. 8. H I 48, 10. II 21. 39. 41, 7. 9. 96, 4. 6. III 45. 61, 3. regibus boni quam mali suspectiores sunt C 7, 2. J 18, 12. 31, 20. 33, 3. 42, 5. 44, 1. 85, 12. 92, 6. 110, 5. H I 68. II 2. 89, i 21. locum paulo quam alii editorem J 58, 3. aliquanto minores tamen quam fama feruntur C 8, 2. 23, 3. 25, 2. 3. 51, 23. J 10, 8. 11, 7. 31, 17. 54, 5. 60, 1. 63, 5. 85, 2. 12. 25. 86, 4. 102, 6. H I 98. II 96, 1. III 61, 4. 5. 28. magis, quam C 6, 5. 7, 4. 8, 1. 9, 1. 5. 10, 5. 11, 1. 14, 7. 17, 5. 20, 15. 17. 48, 2. 5. 51, 5. 6. 7. 52, 3. J 1, 2. 5. 4, 4. 8, 1. 14, 5. 22. 15, 1. 20, 2. 5. 31, 18. 20. 33, 3. 35, 7. 9. 36, 3. 40, 3. 45, 3. 56, 3. 55, 5. 57, 1. 58, 1. 60, 1. 66, 2. 73, 4. 74, 3. 82, 3. 85, 46. 89, 5. 90, 1. 92, 2. 97, 5. 98, 1 *bis*. 100, 5. 101, 7. 108, 3. 111, 1. H I 41, 1. 48, 3. 17. II 80. IV 25. 61, 13. i 39. 95. potius, quam C 58, 21. J 1, 1. 4, 7. 8, 2. 14, 3 (21, 4). 24, 9. 39, 1. 106, 3. H I 41, 9. IV 34. non minus quam J 10, 1. 14, 11. hant multo secus quam H III 67, 1. prius quam C 13, 3. 32, 1. 44, 3. 51, 34. J 4, 6. 5. 3. 14, 4. 20, 5. H I 41, 6. III 61, 8. 11. neque amplius quam H I 9. si provincia alii quam Mario traderetur J 82, 3. quid aliud — quam H I 41, 4 *cont.* 15. aliter quam H I 41, 1. III 61, 8. supra quam cuiquam credibile est C 5, 3. supra quam ego sum petere J 24, 5. malo quam C 8, 5. 9, 5. 17, 6. 37, 10. 51, 38. 54, 5. J 10, 3. 24, 2. 31, 27. 32, 5. 35, 3. 79, 7. 81, 4. 102, 5. H I 41, 2. III 61, 23. IV 61, 23. praestat quam C 20, 9. J 31, 28. = quam maximas copias armat J 13, 2 *cont.* 48, 2. quam plurimos potest Numidas educit J 68, 2 *cont.* 75, 4. quam occultissime potest J 91, 3. quam verissime potero C 4, 3. 18, 2. ignis quam creberrimos fieri J 106, 4. duos quam fidissimos ad eum mitteret J 102, 2. quam maximum silentium haberi iubet J 99, 1. duos quam maximos utris H III 19. quam maximis itineribus H IV 51. sese liberos quam optimos voluisse J 85, 16. aut nullo aut quam paucissimis praesentibus J 109, 1. cetera quam paucissimis absolvam J 17, 2. 7. singuli quam plurimas uxores habent J 80, 6. ut illi quam plurimi deberent J 96, 2. quam plurimum quisq. aquae portaret J 75, 5. pedites quam artissime ire J 68, 4. ut quam maturrume merita invenias H I 48, 16. memoriam nostri quam maxime longam efficere C 1, 3 *cont.* 41, 5. J 33, 1. 50, 5. 56, 3. 101, 4. quam ocissime ad provinciam adcedat J 25, 5. statuit cum A. quam primum configere C 57, 5 *cont.* J 25, 1. 97, 1. fortunam quam saepissime experiretur J 63, 1.

quamquam tibi immaturo — vita erepta est, tamen laetandum — puto casum tuum J 14, 22. quamquam ab ea fama — divorsum est, tamen —

dicam J 17, 7. q. haec talia sunt, tamen obviam ire — animus subigit J 31, 4. q. gravia erant, tamen pax convenit J 38, 10. q. gravia sunt, tamen — pro nihilo habentur J 31, 25. q. — obsideri non poterat, tamen — J 37, 4. q. fessi erant, tamen procedunt J 53, 5. cui q. — bona superabant, tamen iuerat contemptor animus J 64, 1. q. — cognoverat, tamen adgreditur J 75, 2. q. additi ibant, tamen placuit J 102, 3. q. eadem existumabat, tamen prohibet J 107, 1. q. — satis quaesitum erat, tamen non fuit consilium H I 41, 26 *cont.* 48, 2. q. Sicinius — circumventus erat, tamen prius — H III 61, 8. q. naves — aderant H IV 51. q. regi infesta plebes erat, sedare motus J 33, 3. q. — vades dederat, dimittit J 35, 9. q. — ardebat, statuit nihil sibi agitandum J 39, 5. q. intentos habuerat, tum vero — J 94, 3. statuit M. quamq. — putabat, non prius adtingere J 44, 3. neque senatus, qu. advorsus erat, abnuere audebat J 84, 3. statui subire, quamq. omnes alii — convorterunt H III 61, 5. Quamquam ego naturam unam omnium existimo J 85, 15. vi regere patriam, quamquam et possis et delicta conrigas, tamen inportunum est J 3, 2. *Or. obl.* quamquam — intellegat, tamen velle J 33, 4. q. confideret, tamen non debere J 83, 1. acri viro et quamquam advorso populi partium, fama tamen aequabili — J 43, 1.

quamvis. quae quamvis ampla, quoniam — ostentaretur H III 61, 20. si eum quamvis egregius homo novos adeptus foret C 23, 6.

quando. nunc, quando per illam licet, festina J 102, 9. id omitto, quando vobis ita placet J 110, 7. quando talis es, maneat in sententia H I 48, 16. quid — enumerem? quando res plus valet quam verba H II 96, 6.

quantus. quanta audacia naturā — inest, tanta in bello patere solet C 58, 2. si hominibus bonarum rerum tanta cura esset, quanto studio — petunt J 1, 6. quantis animis ierit in L. Quinctium H III 61, 11. quanta audacia quantaque vis animi fuisset in exercitu C 61, 1. in quanta calamitate sis C 44, 5. quantam cladem attulerit C 58, 4. quantus exercitus Manli foret C 29, 1. quantum aut quam magnificum imperium populi Romani sit C 52, 10. quantis opibus familiaribus agerent H I 23. quantas opes nobilitatis sustineam H III 61, 3. quantam rem p. reliquerint C 5, 9. quantae nunc mihi turbae concitantur H III 61, 11. quanta vi rogationem iusserit J 40, 3 *cont.* C 61, 1. legatorum verba quanti fecerit pericula mea declarant J 24, 7. quantum negoti sustineam J 85, 3. quantum periculi consuli immineat C 28, 2. quantum inportunitatis habent J 31, 22. quantum temporis in inperio fuit J 44, 4. quantum mores mei — poscebant, respondi J 85, 44. quantum ingenio possem, utriusq. mores aperirem C 53, 6. quantum concilio H III 52. quantum audeatis vereor H I 41, 20. quantum est in vobis H II 96, 1. civitas quantum brevi creverit C 7, 3. virtus tanta habetur, quantum potuere extollere C 8, 4. inmane quantum animi exarsere H II 79. quanto intentius ea vos agetis, tanto illis animus infirmior erit C 52, 18 *cont.* J 85, 22. 107, 1. H I 48, 17. quanto tutius factio noxiorum agat H III 61, 3.

quapropter vos moneo C 58, 8.

quartus C 56, 3. J 101, 1.

quasi. proinde quasi C 12, 5. J 4, 8. 31, 10. quasi scelesti tantum modo in urbe sint C 52, 15. ita aetatem agunt, quasi honores contemnant, ita hos petunt, quasi honeste vixerint J 85, 19. alterum consulatum petis quasi primum reddideris H I 48, 15. consul quasi nullo inposito omnia providere J 100, 3. quasi dolens eius casum requirere coepit C 40, 2. ipse quasi vitabundus per loca saltuosa exercitum ductare J 38, 1. ea huc illuc quasi vitabundi aut iacentes tela agitare J 60, 4. honores non ex merito set quasi debitos a vobis repetit J 85, 37. cuncta scaevus iste Romulus quasi ab externis rapta tenet H I 41, 5. quasi formidine adtonitus H I 88. avaritia quasi venenis malis inbuta C 11, 3. quasi obvis honoris caussa procedit J 113, 5. ea quasi materies omnium malorum fuere C 10, 3. contagio quasi pestilentia invasit C 10, 5. licentiam scelerum quasi

tabem — contactu procedere H I 48, 9. dissensio civilis quasi permixtio terrae oriri coepit *susp.* J 41, 10. aedificia Numidarum — quasi navium carinae sunt J 18, 8. formidine quasi vecordia exagitari J 72, 2 *cont.* 99, 3. maiorum gloria posteris quasi lumen est J 85, 23. bona civium quasi Cimbricam praedam vaenum datam H I 41, 17. intuentes mala quasi fulmen optare ne se adingat H I 48, 12. ut — quasi gubernator regeret H III 19. venienti quasi deo subplicabatur H II 23, 3. coria recens detracta quasi glutino adolecebant H IV 2. quasi per saturam sententiis exquisitis J 29, 5. et quasi per amicitiam monere J 64, 2. de praefecto urbis quasi possessione rei p. — contendebatur H I 40. ut una ab omnibus quasi de pace in colloquium veniretur J 112, 3. pro alieno scelere sua quasi pro gloria nitebantur J 15, 2. quasi pollui consulatum credebant C 23, 6. quin is indignus eo honore et quasi pollutus haberetur J 63, 7. quasi par in oppido festinatio fuit H III 26. ad medium quasi H I 74 *susp.* ex eo medio quasi J 48, 3. praesidio quasi duum milium J 50, 3. partem quasi tertiam H IV 41.

quattuor J 51, 3. 53, 4. 77, 3. 93, 8. 101, 3. H III 67, 3.
 que. quis acta consiliumq. ignorantibus J 60, 4. Adherbalem omnisq. qui — fuerant J 13, 1. quis aetas animusq. ferox erat C 38, 1. aequos bonosq. favere J 85, 5 *cont.* ex aequo bonoque J 35, 7 (*cont.* bono honestoque J 8, 1. 29, 2. a vero bonoq. J 30, 2). aggeribus turribusque J 92, 7. agros bonaque omnia C 28, 4. agro virisq. opulentior J 16, 5. inter ambitionem saevitiamq. moderatum J 45, 1. eis amicis sociisq. confisus C 16, 4. amicitias inimicitiasq. ex commodo aestumare C 10, 5. amicitiam societatemq. rogatum J 77, 2 *cont.* 83, 1. tantum antiquitatis curaeque H I 14. armis virisque munitum J 57, 1. arma ornatumq. mutaverant J 94, 1. exuant armis equisq. H I 22. in Asia Cíciliaq. H II 41, 7 (*cont.* Lyciae Pisidiaeq. agros H II 32. inter recens domitos Isauros Pisidasq. H III 53). quanta audacia quantaque vis animi fuisset in exercitu C 61, 1 (*cont.* C 25, 5. J 46, 8. 7, 4. 5, 3. C 6, 3). Auli exercitusq. clade J 44, 4 *cont.* 43, 1 et Mario militibusq. carissimus J 96, 4. belli domique J 41, 7 (*cf.* domi belliq. H II 41, 6. domi militiaeq. C 5, 9. 6, 5. 9, 1. 29, 3. 53, 2. J 14, 1. 31, 25. H II 41, 1. domi forisq. J 85, 3). Bomilcare aliisq. multis J 72, 1 (*cont.* lex Porcia aliaeque leges C 51, 40. regis hospitibus aliisq. J 13, 7. ipse aliq. Mauros invadunt J 101, 4. Sullae aliisq. omnibus J 105, 3. G. Urbinus aliq. H II 23, 2. stipendium aliaq. quae — J 27, 5. oppidum Capsum aliosq. locos munitos J 97, 1). bona malaque eadem C 20, 3. caelo terraq. J 17, 5. centuriones ducesq. turmarum J 38, 3. cibo vinoque invitarent H IV 4. in civis patriamq. C 52, 36. ad consulem ceterosque C 41, 2 *cont.* 52, 17. Lentulus itemq. ceteri C 47, 3. consulares omnes itemq. senatus magna pars C 53, 1. corpus animumq. virilem C 11, 3. a Cotta Vulcioq. impeditur H III 37 *cont.* Tarulae Scyrtoq. divitiae partae H I 41, 21. dei hominesq. C 15, 4. 33, 1. dies noctisq. C 27, 2. J 23, 1. 93, 2. 94, 2 (*cont.* diu noctuq. J 38, 3. 44, 5. 70, 1. H II 54). diem locumq. praedicat J 75, 3. tantus dolus tantaq. peritia locorum J 46, 8. equi Numidaeq. J 49, 5. equites peditesque J 69, 2. multae facitiae multusq. lepos C 25, 5. in facie voltuq. vecordia C 15, 5. regis facta consualtaque eius aemulatus H III 6. eam bonam famam magnamq. nobilitatem putabant C 7, 6. fautor consultorq. sibi adsit J 103, 7. frugum pabuliq. laetus ager H II 91. in gentem nomenq. inperantium J 18, 2. ex quo gloria opesq. inventae J 70, 2. ignaviae luxuriaeq. probra J 44, 5. a quo incepto studio me detinuerat C 4, 2. iniuriis contumeliisq. concitatus C 35, 3. inperi vitaeq. eius finis idem J 5, 5. ipsi nobisq. cladem adtulit C 58, 4. ipsi liberisq. vitam peterent J 46, 2. regnum ipsumq. deditum J 28, 2. plerosq. ipsos factaq. eorum noverat C 59, 6. itinera egressusq. eius explorat J 35, 5. itinera praefectosq. in dies mutare J 74, 1. ius bonumq. C 9, 1. contra ius fasq. C 15, 1. ius iudiciumq. omnium H I 41, 24. laboris industriaeq. fructus C 35, 3. labore proeliisque fatigati J 76, 5. multe

labore multa. cura J 7, 4. legionibus cohortibusq. J 87, 1. legum cultusq. pleraq. J 78, 4. liberos parentisq. H i 39. maria terraeque C 10, 1 (terra mariq. C 13, 3). maria montisq. polliceri C 23, 2. sine modo modestiaq. J 41, 9. mollitiam socordiamq. viri accensare J 70, 5. dignum moribus factisq. suis exitium C 55, 6. mulieres pueriq. J 67, 1. de natura cultuq. eius disserere J 95, 2. nomen gloriamq. sibi addidere J 18, 12. oneri miseriaeq. C 10, 2. opifices agrestesq. omnes J 73, 6. oppida castellaq. J 89, 1. ora oculosq. implere J 79, 6. scelera in patrem fratresq. J 33, 4. pecora cultoresq. in agris J 46, 5. plebi patribusq. iuxta carnis J 88, 1. praesidium praefectumq. eo mitteret J 77, 1. uti prospectus nisusq. per saxa facilius foret J 94, 1. reges populiq. finitimi C 6, 4. regno fortunisq. omnibus expulsi J 14, 2. res cunctae studiaq. omnia nostra J 2, 1. quorum res fidesq. in manibus erant J 73, 6. Romae Numidiaeq. facinora eius J 33, 4. omnibus, Romanis hostibusq. J 94, 5. sacra profanaq. omnia C 11, 6. sibi patriaeq. diffidere C 31, 3. sibi regnoq. suo consuleret J 83, 1. se suasq. spes J 33, 3. sese regnumq. suum J 62, 3. tibi Seleucia regnumq. Persidis est H IV 61, 19. senatus populusq. Ro. C 34, 1. J 21, 4. spes opesque eius J 107, 4. stipendio frumentoq. exercitum aluit H II 98, 9. nobis sumptui oneriq. est H II 96, 9. inperium in superbiam dominationemq. convertit C 7, 1. testis signatoresq. falsos commodare C 16, 2. tetrarchas regesq. H IV 49. inter Thalam flumenq. proximum J 75, 2. pleriq. then-sauri filiorumq. eius multus cultus J 75, 1. vallo fossaq. J 76, 2. vicos castellaq. H I 86. virgines matronasq. H III 67, 15. virtus fidesq. vestra spectata forent C 20, 2. eorum vitam mortemq. iuxta aestumo C 2, 8. vitae necisq. potestas J 14, 23. falsa vita moresq. mei superant J 85, 27. satis amplae magnificaeq. res gestae C 8, 2. omnes, armati inermesq. J 94, 5. ipse armatus intentusq. J 100, 4. asperi incultiq. J 18, 1. asperius acerbisq. fuit J 41, 4. aspera foedaq. evenerant C 26, 5. avidis ita promptisq. ducibus H II 19. boni fidelesq. mansere J 77, 3. boni honestique vitam exigerent J 85, 49. carus acceptusq. J 12, 3. 70, 2. 108, 1. virtus clara aeternaq. habetur C 1, 4. clari potentesq. C 38, 1. facundia clara pollensq. J 30, 4. inperium ex iustissimo atq. optumo crudele intolerandumq. factum C 10, 6. dedecores inultiq. H III 74. ea facilia visu magnoq. hortamento erant J 98, 7. id facilius proniusq. fuit J 80, 4. largitionem famosam inpudentemq. J 15, 5. genus ferum incultumq. J 80, 2. dies festus celebratusq. per omnem Africam J 66, 2. foeda crudeliaq. facinora C 11, 4. fortis fidosque mihi C 20, 3. fortibus strenuisq. ministris H i 102. regi suaves cariq. H II 49. ignarus po. Romani ~~itemq.~~ nobis neque bello neq. pace cognitus J 19, 7. incerti ignariq. quid facerent J 67, 1. indocti incultiq. C 2, 8. infensi intentiq. J 57, 3. ut industria magis magisque in aperto sint J 53, 3. agitando inops despectusq. H I 41, 11. inopes potentesq. H IV 61, 17. improbus instabilisq. videtur J 67, 3. instructi intentiq. J 53, 5. irati infensiq. sunt C 52, 29. quos languidos socordisq. pertimuerunt H III 61, 8. laxiores agros magisq. pecuarios H III 67, 14. in magno diuturnoq. bello J 79, 3. magnae atrocesq. famae H I 67. ingenio malo pravoq. C 5, 1. malae secundaeq. res H II 41, 1. multae variaeque artes J 2, 4. 28, 5. 62, 9. 78, 5. novi veteresq. coaluere J 87, 3. dum obnoxios fidosq. sibi faceret C 14, 6. par similisq. ceteris efficiebatur C 14, 5. quem parem cum liberis regniq. participem fecisti J 14, 9. parati intentiq. essent J 49, 3. res satis prospera satisq. pollens C 6, 3. ei Catilinae proximi familiaresq. erant C 14, 3. non aliter salvi satisq. tuti eritis H I 41, 17. ut ea — satis superq. foret J 75, 7. suis filiaeq. copiis C 35, 3. suae liberorumq. aetatis J 6, 3. suae hostiumque vitae iuxta pepercant C 61, 6. in tanta tamq. corrupta civitate C 14, 1. tanto tamq. utili labori J 4, 3. tutae tranquillaeq. res C 16, 5. varius incertusq. agitabat J 74, 1. veteres fidosq. clientis C 19, 5. valle virgulta nemorosaq. H i 42. perundae pecuniae genitus vacuosq. curis H III 54 (*al. et*). magis magisq. C 5, 7. J 7, 6. 6, 2. 53, 1. luxuriose nimisq. liberaliter C 11, 5. publice privatimq.

C 40, 1. liberius altiusq. processi J 4, 9. aspere violenteq. J 40, 5. placide modesteq. J 41, 2. diu multumq. fatigati J 94, 3. laxius licentiusq. futuros J 87, 4. inpigre prudenterq. adtendere J 88, 2. quibus rebus suspectis maxumq. ferocia Mithridatis — bellaturi H I 18. in Apuliam circumq. ea loca missi C 30, 3. per amicitiam perq. rem p. J 58, 5. per amicitiam perq. sua antea fideliter acta J 71, 5. capit incenditq. J 54, 6. res cunctas celebrat obscuratq. C 8, 1. ab eo genere celebratus auctusq. erat J 86, 3. in itinere circumventi spoliatiq. J 103, 4. condemnatus verberatusq. poenas solvit J 69, 4. convicti confessiq. sunt C 52, 36. escendens descendensq. J 94, 2. fugant funduntq. J 21, 2 *cont.* 52, 4. 74, 3. 79, 4. 99, 3. gerant habeantq. suo modo inperia H III 61, 18. singulis habendos fruendosq. vos praebetis H III 61, 6. laudatum ad censumq. spe H III 8. missis remissisq. nuntiis J 83, 3. moneo obtestorq. J 10, 3. moneo hortorq. J 31, 25. H IV 61, 23. moneo quaesq. H II 96, 8. III 61, 13. rebus paratis compositisq. J 43, 5 *cont.* 94, 1. Numidae parati instructiq. sunt J 74, 2. cuncta parat festinatq. J 73, 1. piget taedetq. J 4, 9. castra posita munitaq. sunt J 75, 7. fessus scribundo mittundoq. legatos H II 96, 2. haut dissimiliter situm munitumq. J 89, 6. voveo dedoq. me H II 41, 10. = libertatem patriam parentisq. C 6, 5. J 87, 2. impietatis in parentem, fratris mei necis mearumq. miseriarum poenas J 14, 21. fidem probitatem ceterasq. artis bonas C 10, 4 *cont.* 13, 3. 32, 2. magistratus provincias aliaq. omnia C 39, 2. 52, 36. J 1, 3. 3, 2. 19, 1. 36, 1. comneatu stipendio armis aliisq. J 86, 2. aerarium provinciae magistratus, gloriae triumphiq. J 41, 7. a Bestia Albino Metelloq. imperata J 77, 3. semiruta moenia domus sine tecto parietesq. templorum ambusti H II 21. provinciae regna, maria terraeq. H II 41, 14. pollens potensq. ac clarus J 1, 3. socii nomenq. latinum et reges J 43, 4. vineis turribusq. et machinis omnia generum J 21, 3. Iugurthae Bestiaeque et ceteris J 34, 2. sibi liberisq. et genti Numidarum J 62, 1. armis virisq. et pecunia spoliatus J 62, 8. centuriones tribunosq. et ipsum praefectum oppidi J 66, 3. fidus acceptusq. et omnium consiliorum particeps J 71, 3. limum harenamq. et saxa ingentia J 78, 3. praedam captivosq. et impedimenta J 81, 2. tormentis sagittariisq. et funditoribus J 94, 3. deos penatis meos patriamq. et summum imperium H II 41, 3. adversum vos patriamq. et deos penatis H II 96, 1. vobis nobisq. et re p. H II 41, 8. vigiliis stationesq. et alia munia H III 67, 4. novos incognitosq. et aliorum casibus perculosos milites H III 67, 10. ex numero cornicinum quinque militesq. paucos et quatuor centuriones J 92, 1. aliena ac nihil profutura multumque etiam periculosa petunt J 1, 5. Lentulus et Cethegus aliiq. C 48, 4. magnum et atrox variâq. victoriâ J 5, 1. oleastro ac murtetis aliisq. generibus arborum J 48, 3. iuxta boni malique, strenni et inbelles obtruncati J 67, 2. a populis et regibus sociisq. J 84, 2. iniuriae validiorum et ob eas discessio aliaq. dissensiones H I 9. a Pyrrho Hannibale Philippoque et Antiocho H I 41, 4. lenones et vinarii laniiq. H I 43. Saturnini olim, post Sulpicii, dein Mari Damasippiq., nunc Lepidi satellites H I 48, 7. = studio ad rem p. latus sum ibiq. mihi multa adversa fuere C 3, 3. 5, 2. 27, 4. J 8, 2. 51, 3. 56, 1. 91, 3. 112, 3. habuere initio Troiani cumque eis Aborigines C 6, 1. missi eisq. permissum C 30, 5 *cont.* 30, 7. 40, 1. 43, 2. 48, 5. 6. 50, 4. 52, 7. 36. 53, 4. 60, 5. J 18, 5. 9. 19, 1. 3. 20, 4. 23, 1. 28, 1. 2. 32, 1. 5. 38, 6. 44, 5. 49, 1. 52, 6. 58, 5. 114, 3. 75, 9. quae quoque modo audierat C 23, 4. 27, 1. qui contra imperium pugnaverant, quique tardius revocati proelio excesserant C 9, 4. 14, 3. J 40, 1. quam foede quamque inulti perierint J 31, 2. quibus iuvantibus quibusq. ministris ea egerit J 33, 4. quo modo rem p. habuerint quantamq. reliquerint, ut paulatim — C 5, 9. 58, 4. J 40, 3. 17, 7. H III 61, 3. res in Africa gestas quoque modo actae forent fama divulgavit J 30, 1. praemium — itemque decrevere uti C 30, 7. Orestillam commendando tuaeq. fidei trado C 35, 6. amicis auxilia portabant magisq. dandis quam accipiendis beneficiis amicitias

parabant C 6, 5 *cont.* 7, 4. se extollere magis magisque ingenium in promptu habere C 7, 2. se praemisisse — seque proficisci cupere C 27, 4. facto non consulto opus esse seque — inpetum facturum C 43, 3. fusas copias seque cum paucis relictum C 00, 7. mittunt, — accedat, seque ad eum missos J 25, 5. non dignos homines — honestatos videbam meq. alienatum C 35, 3. ne terrerent eoq. magis properaret C 48, 4. neque — invenias magisque. — deesse J 1, 2. ad tempus non venit metusq. rem impediēbat J 70, 5. illi numquam — fuit multiq. dubitavere J 95, 4. non fuit consilium potiorq. visa H I 41, 6. non gloria movemini cunctaq. mutavistis H III 61, 26. omnia aperit docetq. C 47, 1 *cont.* H III 61, 1. ire iubet dicitq. J 90, 2. 106, 1. 112, 1. quereretur de actionibus Ciceronis belliq. gravissimū invidiam consuli inponeret C 43, 1. eo senatum advocat magna. frequentia eius ordinis introducit C 46, 6. ceteros adeant, — simulent — polliceantur dentque operam ut illos manifestos habeant C 41, 5. paululum etiam spirans ferociamq. animi in vultu retinens C 61, 4. *cfr.* J 2, 3. 4. 4. 5, 2. 7. 9, 3. 10, 2. 12, 1. 3. 28, 7. 29, 4. 37, 3. 4. 42, 4. 43, 5. 52, 6. 57, 6. 60, 1. 61, 1. 63, 5. 79, 10. 85, 40. 88, 3. 91, 3. 97, 2. 104, 4. 99, 3. 98, 2. 106, 5. 101, 7. 102, 6. 108, 3. H I 9. 10. 41, 6. 55. II 23, 2. 29. 40. 43. 96, 4. 5. III 22. IV 61, 22. III 38. 67, 17. 61, 5. 16. 23. 27. 56. 73. IV 52. 61, 8. 11. 12. 13. 15. 17. *Incerta* H I 42. 63. 72. 100. II 36. 39. 51. 52. III 9. 18. 22. 67, 12. 79. IV 11. 31. 42. 65. i 117. = que et *vid.* et *cont.* J 81, 2. que — et — et J 76, 6. = seque remq. p. curabant C 9, 3 *cont.* 36, 4. J 85, 36. meque regnumq. meum honoravisti J 10, 2. ita seque illisq. dignum J 21, 4. meque vobisq. dignum J 110, 5. seque vitamq. suam condonavere J 79, 9. cum meq. vosque male dictis lacerent J 85, 26. illoque aliisq. temporibus J 100, 5. *aliter* meque vosque in omnibus rebus iuxta geram J 85, 47.

queo. ubi me eisdem dolis non quit capere J 14, 4. quaecumque dici aut fingi queunt probra J 44, 5. amici, quos neque armis cogere neq. auro parare queas C 10, 4. multitudo — ne circumvenire queat prohibent angustiae — C 58, 20. priusquam exercitus instrui — colligere — accipere quivit J 97, 4. neque se recipere quivere H I 95. neque inde depelli quivere J 58, 3. neque diutius Numidae resistere quivissent J 59, 3.

queror. illos queri de avaritia magistratum, accusare senatum C 40, 3. ut L. Bestia contione habita quereretur de actionibus Ciceronis C 43, 1. saepe de luxuria atq. avaritia civium questus sum C 52, 7. falso queritur de natura sua genus humanum, quod — J 1, 1. de iniuriis questum misit J 20, 5. querebatur de ignavia sociorum C 43, 3. multa de ignavia eorum questus C 27, 4. quae antea in senatu questus sum J 24, 9. praemia turbam queror H I 41, 16. Sullae dominationem queri non audebat H i 82. queri quod iniuriam facere nequisset J 15, 1.

qui relat. *Gen.* quous in *Vat. legitur* H III 61, 8. *Dat.* quibus C 2, 8. 6. 6. 13, 2. 17, 6. 28, 4. 30, 4. 31, 3. 37, 3. 38, 1. 52, 34. J 8, 1. 14, 15. 15, 3. 31, 12. 64, 5. 79, 5. 85, 41. H I 41, 21. 48, 7. 13. 14. 111. III 50. 61, 18. 63. IV 61, 17. 63. quis J 13, 6. 14, 10. 18, 1. 66, 4. 80, 5. 81, 1. 111, 2. H I 41, 6. II 15. IV 69 (*abl.*?). *Abl.* quibus C 18, 1. 30, 1. 31, 1. 32, 2. 46, 1. 51, 40. 58, 16. J 4, 4. 11, 8. 17, 1. 82, 2. 96, 4. 104, 2 (*quibuscum*). H i 4. I 41, 24. 48, 8. II 23, 5. 34. 41, 5. III 8. 67, 1. IV 61, 20. V 13. quis J 7, 7. in quis J 25, 4. 28, 4. 70, 5. H II 41, 1. IV 40. i 78. J 80, 3. 85, 36. H I 17. II 41, 4. pro quis H II 96, 9. Omnis homines, qui C 1, 1 *bis*. 3. 5. 8. 6. 1. 7. 11, 3. 12, 3. 14, 7. 15, 2. 16, 1. 17, 2. 5. 18, 1. 4. 19, 3. 20, 11. 21, 1. 2. 23, 1. 24, 3. 25, 1. 2. 26, 3. 5. 28, 2. 4 *bis*. 30, 1. 4. 31, 3. 6. 32, 2. 33, 5. 6. 35, 2. 36, 2. 5. 37, 7. 39, 5. 40, 2. 41, 4. 42, 3. 43, 1. 2. 44, 4. 45, 1. 46, 3. 47, 2 *ter*. 5. 48, 1. 49, 4. 50, 1. 4. 51, 5 *bis*. 42. 43. 52, 5. 28. 55, 1. 6. 56, 1. 57, 1 *bis*. 58, 16. 19. 59, 3. 5. 61, 3. 4. 8. J 2, 4 *bis*. 4. 1. 7. 5, 1. 4 *ter*. 5. 7, 2. 4. 8, 1. 11, 3. 12, 1. 13, 1. 6. 7. 14, 3. 4. 15. 16. 15, 3. 17, 7. 18. 8. 21, 2 (*ni multitudo togatorum fuisset, quae — prohibuit*). 3. 24, 1. 2. 7. 10. 25, 4. 6. 10. 26, 1. 28, 4 (*cuius de natura*). 5 (*quas*

omnia). 20, 1. 2. 4. 30, 3 (cuius de libertate ingeni *cont.* cuius vitae necisq. potestas J 14, 23). 31, 3. 5. 17. 19. 32, 1 *bis.* 5. 33, 2. 34, 1 *ter.* 2. 35, 1. 2. 37, 3. 38, 6. 39, 5. 40, 3. 4. 41, 5. 42, 1 *bis.* 43, 2. 3. 46, 5. 48, 3 *bis.* 49, 6. 50, 2. 4. 52, 5. 6. 53, 3. 54, 5. 55, 8. 61, 4. 62, 4. 63, 2. 64, 5 *bis.* 65, 1. 66, 1 *bis.* 4. 68, 2 (cum qua). 69, 4. 70, 1 *bis.* (cuius impulsu Iug. deditionem, quum metu deseruit, inceptorat). 2 *bis.* 4. 5. 72, 1. 73, 3. 4. 6. 74, 1. 75, 10. 76, 1. 6. 78, 1 *bis.* 2. 4. 80, 5. 84, 5. 85, 9. 18. 25. 38, 41. 47. 86, 4. 89, 4. 5. 90, 2. 92, 5. 93, 1. 2 *bis.* 5. 97, 3. 98, 1. 100, 5. 101, 4. 10. 102, 4. 15. 103, 2 *bis.* 4. 7. 104, 2. 3. 107, 3 (cui videlicet). 110, 1. 3. 6. 7. 111, 1 (aliquid, quod). 4. 112, 2. H I 7. 10. 34. 41, 1. 5. 16 *bis.* 21. 22. 43. 47. 48, 3 *bis.* 7. 8. 10. 14. 19. 20. 69. 76. 80. 91. 111. II 8. 18. 40 *bis.* 41, 1. 7. 9. 14. 85. 96, 6. III 11. 19 (quam super). 39. 49. 51. 67, 17. 61. 2. 4. 6 *bis.* 9. IV 59. 61, 1. 8. 9. 13. 16. 19. IV 4. 20. 22. 35. 32. 63. V 7. i 30. in provinciam, quae proxima est Numidiae J 61, 2 *cont.* H II 96, 9. finis Carthaginiensium, quos novissime habuerant J 19, 7. torpedo qua non gloria movebatur H III 61, 26. si singulis animam, quam nequeo, concesserim H II 41, 5. palantes quas nox coegerat sedes habebant J 18, 2 *cont.* 14, 10. quae pars — adtingit, Iug. traditur J 16, 5. quibus ego temporibus magistratus adeptus sum, quales viri idem adsequi nequiverint J 4, 4. quibus rebus possint, opes — confirment C 32, 2 *cont.* J 13, 2. 17, 4. qui fecere, multi laudantur C 3, 1. 2 *bis.* 4. 2. J 85, 45. H IV 57. fratri, quem minime decuit, propinque vitam eripuit J 14, 15. infecto quod intenderat negotio J 104, 1. quos finis peterent, ibi J 79, 8 *cont.* 74, 3. sese quem in locum vellent processuros J 79, 8. bellum quibus posset conditionibus desineret H i 4 *cont.* H II 34. ne quas paraverat copias secum portaret J 39, 4. multa audienti, quae p. R. praeclara facinora fecit C 53, 2. quod in adversis rebus optaverant otium, postquam adepti sunt, asperius fuit J 41, 4. ex copia quod optimum videbatur consilium capit J 54. 9. Qua tempestate Carthaginienses inperitabant, Curenenses quoque magni fuere J 79, 2. Damasippum et alios eius modi, qui — creverant C 51, 32. opportunitas suae liberorumque aetatis, quae etiam mediocris viros spe praedae transvorsos agit J 6, 3. ne quos — transvorsos agat, quos ego audio J 14, 20. pedites cum equitibus permixti: quibus illi freti J 59, 3 *cont.* 104, 1. habere magnam copiam societatis amicitiaeque coniungendae, quae potior bello esset J 83, 1. vestra consilia accusantur, qui — dedistis J 85, 28. neque mihi satis consili est metum an ignaviam eam adpellem: qui videbatur H I 48, 12. ad hoc senectus curam duplicat, cui miser — H II 41, 2. tempus, dies fortuna, cuius libido gentibus moderatur C 51, 25. nationes aut reges, qui omnes — infesti sunt J 14, 17. mulieres et pueri, qui visum processerant J 94, 5. otium atque divitiae quae prima mortales putant C 36, 4. abundantia earum rerum, quae prima mortales putant J 41, 1. inopia et conscientia, quae utraque auxerat C 5, 7. ex — laetitia atque lascivia, quae quies pepererat C 31, 1. quies et otium cum libertate, quae — capessunt H I 41, 9. est in carcere locus, quod Tullianum vocatur 55, 3. possidere ea loca, quae — Numidia adpellatur J 18, 11. servitia repudiabat, cuius initio ad eum magnae copiae concurrebant C 56, 5. coniravere pauci: de qua quam verissime potero dicam C 18, 2. cum equitatu — quos uti cogeret — J 95, 1. nobilitatis — quorum pars J 13, 8 *cont.* 14, 16. 35, 6. 38, 6. locum nullum, nisi in quo armati institissent, tutum H III 64. non hereditate relicta, ut illa illis, set quae egomet quaesivi J 85, 30. lex Porcia aliaeque leges paratae sunt, quibus legibus C 51, 40. non imperium neque divitias petimus, quarum rerum causa — C 33, 5 *cont.* J 7, 7. 85, 10. 101, 2. 9, 2. 58, 4. ambitio, quod tamen vitium propius virtutem erat C 11, 1. tunc primum — obviam itum est, quae contentio J 5, 2 *cont.* 37, 2. bello Carthaginiensi — quo tempore J 14, 5 *cont.* comitia, quod tempus — J 36, 1. Siccam missum, quod oppidum — J 56, 3. declivem latitudinem, quem locum — J 17, 4 *cont.* 19, 3 *bis.* perfugis, quod genus J 56, 2. pacis et concordiae, quae nomina — H I 41, 24. ex flumine, quam

proximam oppido aquam esse — diximus J 75, 6. qua parte H III 58 *cont.* qua in parte IV 51. idem qui C 3, 5. 20, 3. 48, 4. J 5, 5. 81, 1. 92, 4. ille qui C 20, 14. 37, 1. 42, 2. 51, 3. 4. 12. 57, 2. J 3, 1. 14, 21. 10, 1. 20, 1. 24, 9. 28, 1. 31, 26. 57, 6. 60, 3. 85, 9. 20. 43. 94, 1. H I 41, 9. 48, 6. 21. II 58. IV 61, 12. hic qui J 10, 3. 14, 23. 24, 9. H III 61, 14. i 88. is qui C 2, 4. 9. 3. 4. 5. 7. 9. 4. 12, 5. 13, 1 *bis*. 20, 1. 7. 22, 3 *bis*. 44, 5. 48, 6. 50, 3. 4. 51, 4. 8. 9. 12. 52, 3. 13. 58, 17. J 2, 4. 4. 8. 9, 3. 11, 8 (ea modo cum animo habere, quibus Hiempsal caperetur). 12, 3. 14, 8. 17, 1. 7. 28, 12. 20, 2. 23, 2. 30, 4. 31, 3. 10. 12. 18. 33, 2. 40, 1. 41, 3 (ea quae secundae res amant, lascivia atq. superbia incessere). 47, 1. 48, 3. 49, 1. 2. 61, 2. 64, 2 (petere id, quod illi iure negaretur). 65, 2. 66, 1. 69, 1. 85, 3. 86, 5. 101, 8 (eis, quos adversum —). 105, 4. 108, 3. 113, 3. H I 48, 1. 5. 10. II 63. III 61, 7. 63. IV 35. 61, 3. 10 *bis*. 20. qui — is C 10, 2. 14, 2. 37, 5. 51, 10. 14 (quae — iracundia dicitur, ea —). 43. 61, 2. J 14, 9. 12. 17, 2 (quae loca — de eis). 76, 6. 79, 4. 85, 8. 11. 13 *bis*. 25. 41. H I 41, 3. 48, 1. 18. in ea parte qua sita erat J 56, 1 *cont.* 59, 1. ab ea parte, qua ipse escenderat J 93, 6. in — civitate, id quod factu facillimum erat, — catervas habebat C 14, 1. 30, 2. 51, 20. J 47, 2. 56, 1. itaque, quod plerumque in atroci negotio solet, senatus decernit C 29, 2 *cont.* J 15, 3. 96, 3. ac sane, quod difficillimum est — J 7, 5 *cont.* 10, 2. 11, 3. 14, 4. 31, 6. 110, 3. H IV 61, 4. 21. procul absumus, in quo offensae minimum — J 102, 7. non peculatus aerari factus est, neque per vim sociis ereptae pecuniae, quae quamquam gravia sunt — J 31, 25. et bello strenuus erat et bonus consilio, quorum alterum — alterum — J 7, 5. quin defessis et exangui- bus qui plus posset inperium extorqueret C 39, 4 *cont.* C 58, 2. 10. J 10, 7. H I 48, 18. in civitate quibus opes nullae sunt invidet C 37, 3. 9. 51, 12. 55, 5. J 4, 3. 32, 2. 50, 4. 51, 5. 59, 2. 60, 7. 106, 3. H I 12, 41, 21. 48, 13. 14. II 41, 4. III 24, 8. 67, 2. 61, 18. i 50. Aulo omnes infesti ac ma- xume, qui — praecelari fuerant J 39, 1. quis reprehendet, quod decretum erit C 51, 25 *cont.* J 8, 2. 111, 1. H IV 61, 1. quod in familia nostra fuit, praestitit, ut — adesset J 14, 13. certum esse ratus, quod — acceperat, omnia Romae vaenalia esse J 20, 1. facio, quod saepe maiores fecere: vo- veo dedoque me H II 41, 10. quae homines arant navigant aedificant, vir- tuti omnia parent C 2, 7. quae — agitavi, audistis C 20, 5. 23, 4. 26, 5. 17, 2. 23, 1. 32, 1. 44, 6. 48, 4. 51, 9. 16. 55, 1. J 46, 1. 4. 50, 2. 64, 3. 71, 5. 77, 3. 84, 2. 94, 2. 3. 100, 4. 103, 2. 108, 2. 111, 4. quae ab inperatore decuerint, omnia suis provisa J 49, 2. si omnia quae aut amisi aut ex neces- sariis adversa facta sunt incolumbia manerent J 14, 16. peditibus, quos Volux adduxerat neque in priore pugna adfuerant J 101, 5. sibi, cuius ipsius atq. maiorum plurima beneficia essent C 31, 7. quae quoque modo audierat, nar- ravit C 23, 4. alium alio, quem ubiq. sibi oportunitate fore credebatur C 27, 1 *cont.* 51, 38. admonuit multos Sullanae victoriae, quibus ea praedae fuerat C 21, 4. *sim.* 38, 1. J 16, 5. 18, 1. 24, 8. 75, 5. 77, 1. 79, 5. 81, 1. 85, 4. 86, 3. 98, 3. 101, 3. 6. 102, 2. 9. 105, 3. H I 41, 2. 6. 24 *bis*. 48, 4. 5. 7. 15 *bis*. 61. II 41, 1. 49. 96, 1. III 61, 7. 19 *bis*. IV 52. 61, 17. C 33, 2. multi mortales — transiere: quibus — C 2, 8. 3. 4. 4. 5. 9. 4. 13, 1. 15, 3 (quae quidem res). 23, 3. 31, 1. 36, 4. 46, 1. 52, 34. 53, 6. J 1, 3. 4. 2. 4. 6, 1. 2. 3. 8, 1. 11, 7 (Quod verbum). 8. 12, 3. 5. 13, 8. 14, 2 (quae cum prae- cepta parentis mei agitare). 6. 16, 2 (Cuius legationis). 20. 5. 22, 2. 4. 24, 6 (quae sane fuerint nostrae iniuriae). 25, 10. 27, 1. 28, 2. 29, 4. 31, 14. 19. 26. 35, 4. 37, 4. 38, 4. 10. 42, 4. 47, 4. 54, 7 (Quae negotia). 60, 5. 62, 6. 64, 1. 4. 6. 65, 2. 70, 2. 71, 4. 75, 2. 79, 3. 80, 5. 82, 2. 3. 85, 24. 36. 40. 48. 91, 5. 92, 5 (Quem locum). 93, 2. 7. 94, 6. 96, 4. 97, 2. 5. 100, 5. 102, 3. 105, 1. 106, 6. 108, 2. 111, 1. 114, 1 (quo metu). H I 9 (quibus saevitiis). 12 (ex quo tempore). 20. 35. 41, 5. 18 (quod quidem scelerum illius vel maximum est). 19. 25. 27. 48, 9. 10. 14. 16. 55 *bis*. 113 (quos inter maxume). II 15. 23, 5. 25. 40. 41, 4. 5. 48 (quod adversum). 73 (?). 96, 6. 8. 10. i 17. III 36. 41. i 23. 27. III 67, 10. 18. 61, 8. 11. 13. 20 (quae

tamen). 21 (quem ipsum). 71. IV 52 (quae tamen). 61, 5. 23. 40. 26. 46. 43 *corr.* V 13. i 58. 90. I 57. Qua re C 52, 16. 17. 36. J 31, 25. 103, 5. 107, 5. H I 48, 22. Quam ob rem C 35, 2. J 42, 5. 85, 47. 112, 1. quippe qui *vid.* quippe. qui modo C 39, 6. J 64, 5. utpote qui sequeretur C 57, 4. qui mihi nullius umquam delicti gratiam fecissem, haut facile — condonabam C 52, 8. potest alio consule, cui item exercitus in manu sit, aliquid falsum — credi C 51, 36. praesidia regni sunt — amici, quos neque armis cogere neque auro parare queas J 10, 4 [an quisquam nostri misereri potest, qui aliquando vobis hostis fuit J 14, 17]. in animum induxerat nihil denegare, quod dono dignum esset C 54, 4. nihil tam asperum esse, quod non cupidissime facturi essent C 40, 4. quis hostis nullus erat, nisi forte quem vos iussissetis J 14, 10 *cont.* H III 64. fuere qui crederent C 17, 7. 19, 4. 22, 1. 48, 7. 61, 8. J 25, 1. 32, 3. 36, 3. 106, 3. ubi reperti sunt, qui — anteponerent J 41, 10. credo fore qui — inponant J 4, 3. ego scio, qui — legere coeperint J 85, 12. fuisse nonnullos, qui ita existimarent C 14, 7. fuere cives, qui — perditum irent C 36, 4. neque flumen neque mons erat, qui finis eorum discerneret J 79, 3 [hi sunt, qui mercantur H i 88. fuere extra coniurationem complures, qui — profecti sunt C 39, 5. alia fuere, quae illos magnos fecere, quae nobis nulla sunt C 52, 21]. postulant iusiurandum, quod — perferant C 44, 1. constituta nocte, qua proficiscerentur C 45, 2. se missum, qui nuntiaret C 48, 4 *cont.* J 13, 3. 46, 2. 62, 3. 105, 1. H III 67, 2. triginta viros inposuere, qui — tractarent C 51. 28. cum litteris eum dimisit, quas Micipsae redderet J 9, 1. tres adolescentes in Africam legantur, qui adeant J 21, 4. exercitus, qui in Africam portaretur, scribitur aliaq. quae bello usui forent, decernuntur J 27, 5 *cont.* 36, 1. 37, 4. 47, 2. 54, 6. 91, 1. Baebium parat, cuius inpuentia — munitus foret J 33, 2. eum edocet quae ageret J 49, 1 *cont.* 109, 1. delegit et cum eis, praesidio qui forent, quattuor centuriones J 93, 8. laqueis vincebat, quibus adlevati milites facilius escenderent J 94, 2. triplices insidiae positae erant, prima, qui — exciperent H II 15. = litteras recitavit, quas sibi Faesulis adlatas dicebat C 30, 1. 48, 3. J 28, 4. ementiundo, quae se audisse dicerent C 49, 4. illis divitias superare, quas — profundant C 20, 1 *cont.* 21, 3. fingere me verba, cui — licuerit J 14, 20. Ciceronis invidiam, quae postea orta est, leniri credebant C 22, 3 *cont.* 24, 2. 27, 4. 50, 3. 30, 6. 51, 32. J 16, 2. 25, 10. 108, 3. 111, 2. hortatur ad cetera, quae levia sint (*al.* sunt), parem animum gerant J 54, 1. proinde, quae animo agitabat, fretus deis ageret J 63, 1.

quia. Set quia provenire ibi magna scriptorum ingenia, Atheniensium res gestae pro maximis celebrantur C 8, 3 *cont.* 11, 2. 17, 7 (quia Gn. Pomp. exercitum ductabat/voluisse). 18, 8 (quia — convenerant, ea res —). 20, 3 (quia — eo ausus est *cont.* 52, 11). 23, 3. 48, 5. 58, 14. J 4, 2. 3. 10, 7 (*al.* qui). 11, 3. 18, 7. 21, 2. 26, 2. 35, 1. 38, 10. 56, 2. 67, 3. 98, 6. 101, 2. 107, 6. H I 10. 48, 2. III 60. IV 61, 7. 9. 10. 15. arduum videtur — primum quod — dehinc quia — C 3, 2. populo Ro. numquam ea copia fuit, quia prudentissimus quisq. maxime negotiosus erat C 8, 5. J 5, 1 (primum quia — dein quia). 16, 2. 18, 5. 12. 20, 5. 75, 8. 80, 6. 84, 3. 85, 25 (scilicet quia — *cont.* H I 41, 7). 39. 89, 7. 90, 1. 97, 3. 5. 98, 3. 102, 7. H I 41, 24. II 31 (?). quam ob rem non addidisti? an quia — an quia — sin quia C 51, 22—24. quippe — simul quia C 19, 2. eo dolore impeditus et quia stultitiae videbatur J 83, 1. cum propter usum belli, tum quia res aspera erat J 89, 6. non avaritia consulis admissum, set quia — J 91, 7. non quia — non possem, set quod — C 35, 3 (*al.* quin — possem). abunde libertatem rati quia tergis abstinetur H III 61, 26. cum interim vos — habendos praebetis, exuti omnibus —, nisi quia vobismet — nunc dominos destinatis H III 61, 6.

quicumque inprudens adulter ganeo — laceraverat, praeterea omnes — ad hoc quos — postremo omnes, quos —, ei — C 14, 2. quodcumque natum fuerat, iussu regis — contulerant J 90, 1. plebes, quodeumq. accidit, pro

victis est H III 61, 28. cuiuscumq. modi sunt quae amplexamini C 52, 5 *cont.* 10. agundarum rerum et quocumq. modo belli componendi licentiam ipsis permittit J 103, 3. quicumque aliarum atq. senatus partium erant, conturbari rem p. — malebant C 37, 10 *cont.* 38, 3. 39, 6. po. R. quoscumq. agros ceperat, regi dono dedit J 5, 4. quaecumq. dici aut fingi queunt luxuriae atq. ignaviae probra, ea in illo exercitu cuncta fuere et alia amplius J 44, 5. postremo quaecumq. possint largiundo parare ne cunctentur J 13, 6.

quidam. ad Manlium quendam C 24, 2 *cont.* 27, 1. 40, 1. 44, 3. 46, 3. Faesulanum quendam C 59, 3 *cont.* J 71, 3. 93, 2 (*at* quidam Ligus H i 54). Numida quidam, nomine Massiva J 35, 1 *cont.* 65, 1. 108, 1. iura quaedam tribunis restituit H III 61, 8. quidam L. Tarquinius C 48, 3. propter cuiusd. Transpadani subplicium iniustum C 49, 2. interemptus a quad. muliere H i 86. pervenit in quendam planitiem J 68, 2.

quidem. ac mihi quidem — C 3, 2 *cont.* H III 61, 23. Tibi quidem gratulor J 9, 2. Quae quidem res — C 15, 3 *cont.* H IV 26, 1. 41, 8. Pompeius similem se fore credens Alexandro facta consultaq. eius quidem aemulator erat H III 7. nam ego quidem vellem J 24, 9. nam me quidem — nulla oratio laedere potest J 85, 27. nam illa quidem piget dicere J 31, 2. nam vi quidem regere patriam — J 3, 2 *cont.* 31, 20 *et* 23. Satellites quidem eius nequeo satis mirari H I 41, 2. quoniam quidem — praeceps agor, incendium meum ruina extinguiam C 31, 9 *cont.* H I 41, 15. ne — quidem J 31, 3. H I 41, 11. 48, 12. III 25, 61, 28. i 60.

quies. laetitia atq. lascivia, quae diuturna quies pepererat C 31, 1. illa quies et otium cum libertate — nulla sunt H I 41, 9. quibus quies in seditionibus, in pace turbae sunt H I 48, 7. neque id tempus quieti aut luxuriae dedit J 61, 3. volgus Numidarum quieti et otio adversum J 66, 2. neque fugere posse neque quietem pati J 101, 11. animus neque vigilis neque quietibus sedari poterat C 15, 4.

quiesco. N. fessus in lecto quiescebat J 71, 1. conditio — fuisset, si omnino quiessetis H III 61, 13.

quietus. neque interea quietus erat C 26, 2 *cont.* J 51, 5. quietus — aciem exornat J 52, 5. quam super quietus insidens H III 19. ubi Numidas quietos neque colle degredi animadvortit J 50, 1. ipse acer bellicosus, at is — quietus inbellis J 20, 2. numquamne ergo familia nostra quieti erit J 14, 9. uti res p. quieti foret neve seditio oriretur C 34, 2 *cont.* H I 48, 1. quietam a bellis civitatem H I 112. neque Iugurthae dies aut nox ulla quieti fuit J 72, 2. rem quietam nuntiant J 105, 5. potior periculosa libertas quieto servitio H I 41, 26. quieti movere C 21, 1.

quin. quis est — quin divitiis et sumptibus, non probitate neque industria eum maioribus contendat J 4, 7. quibus non humana neque divina ulla obstant quin socios — trahant excendant, omnia non serva — hostilia ducant H IV 61, 17. quos silentio praeterire non fuit consilium, quin utriusq. naturam — aperirem C 53, 6. neque illis — diutius ea uti licuisset, quin defessis — qui plus posset imperium — extorqueret C 39, 4. quoniam aperte resistere non poterant, quin illa placere sibi faterentur J 40, 2. haut faciles sunt defensu quin et (*al.* quine) conburantur proxumae H III 32 *susp.* non quin — possem *susp.* C 35, 3. = quin igitur expergiscimini C 20, 14. quin igitur quod iuvat — id semper faciant J 85, 41. = Quin solus omnium — subplicia in post futuros composuit H I 41, 6 *cont.* 43, 48, 6. 19. II 41, 3.

quini. qua (lege) quinis modiis libertatem aestumavere H III 61, 19.

quinquaginta J 35, 9. 75, 2. H I 67.

quinque J 93, 8. 103, 2. H IV 19.

quinquennium J 11, 5.

quintus J 102, 2. 105, 3. quintum iam mensem — obsessus teneor J 24, 3.

quippe. Igitur ei milites nihil relicui victis fecere. Quippe secundae res

animos sapientum fatigant, nedum illi — temperarint C 11, 8 *cont.* J 53, 8. *simil.* C 19, 2. 52, 20. J 1, 3. 85, 5. 27. 90, 1. quippe quas honeste habere licebat, abuti properabant C 13, 2 *cont.* J 54, 8. milites inermos — quippe in tali die — J 66, 3. set spes amplior, quippe victoribus et adversum eos, quos saepe vicerant J 105, 4. despecti — praedae loco aestumantur, quippe metu pacem repetentes H I 48, 5. incendium sibi maxime calamitosum putabat, quippe cui omnes copiae in usu cotidianq — erant C 48, 2 *et sic c. ind.* J 7, 6. 14, 10. 20, 6. 28, 1. 48, 1. 76, 1. 85, 32. 86, 3. H II 21. 96, 4.

quis et qui indef. saxa aut quid tale capita adfligebant H II 61 *susp.* Iovem aut alium quem deum consultorem expectatis H II 61, 15. An dubium habetis, num obficere quid vobis — possit H III 61, 8. si quis a culpa vacuos in amicitiam eius inciderat, facile par similisq. ceteris efficiebatur C 14, 4. si quis indicavisset, praemium decrevere C 30, 6. si quid ex improviso mali accidisset, vos inplorarem J 14, 16. si in Pompeio quid humani evenisset H V 16. non deprecor mortem, si quid ea vobis incommodi demitur H II 41, 9. num id mutari melius sit, si quem ex illo globo mittatis J 85, 10. si quid ab senatu petere velint, ab armis discedant C 34, 1. si quid deliquere, pauci sciunt C 51, 12. si quid me vobisq. dignum petiveris, haut repulsus abibis J 110, 8. si qui in manus venerant, obtruncare J 101, 4. si quae radices eminebant, laqueis vinciebat J 94, 2. Romani veteres novique, si quos locus aut casus coniunxerat J 97, 5. si quas aedis ignis cepit acriter, non faciles sunt defensu proxumae H III 32. plerosq. senectus dissolvit, nisi qui ferro aut bestiis interiere J 17, 2. nisi forte quem inhonesta libido tenet J 3, 4. nisi forte cui pacem praestare et bellum pati in animo est H I 48, 2. ne quis divitiarum magis caussa bellum inceptum diceret, inpunitos eos dimisere C 51, 5. ne quis de eis postea ad senatum referat C 51, 43. ne quis existumet J 4, 2 *cont.* 85, 26. ne quis miles H I 49. ex quibus ne qua seditio aut bellum oriretur, anxius erat J 6, 3 *cont.* 72, 1. noctem antecapere ne quid eo spatio novaretur C 55, 1. ne aliter quid eveniat providere J 10, 7. ne quid de absente statuatur J 14, 20. neu cui nisi legibus pareremus H I 41, 4. ne quem coleremus nisi populum Ro. J 14, 8. ne quisquam panem aut quem alium coctum cibum venderet J 45, 2. ne quam contumeliam remanere sinat in exercitu J 58, 5. darent operam ne quid detrimenti res p. caperet C 29, 2 *cont.* H I 48, 22. postulare ne quid de se temere crederent C 31, 7. ne quid ab se hostile timeret J 88, 5. neu quibus largiri insuesceret J 8, 2. vereor ne quos privata amicitia Iugurthae transvorsos agat J 14, 20.

quis et qui interrog. quis mortalium, cui virile ingenium inest, tolerare potest? C 20, 11. servitum quis vestrum recusare audebat J 31, 20. quis reprehendet quod — decretum erit? tempus — C 51, 25. quis illi finem statuet aut quis moderabitur? C 51, 36. quis est his moribus, quin — contendant J 4, 7. quis coniunctior quam frater fratri, aut quem alienum fidum invenies, si — J 10, 6. quis non factum eius laudabat? C 51, 32. praeter satellites quis eadem volt aut quis non omnia mutata — H I 41, 21. quis mihi vivo cruciatus satis est aut quae poena mortuo? H II 41, 3. fidei aut concordiae quae spes est? J 31, 23. quid in talis homines crudele fieri potest — C 51, 17. quid acerbum aut nimis grave est in — C 51, 23. quid est relicum nisi — J 24, 8 *cont.* 31, 26. quid a Pyrrho — defensum est aliud quam —? H I 41, 4. cuius torpedinis erat decipi H III 61, 20. quid relicui habemus praeter — C 20, 13. quid ego de Statilio loquar? C 52, 34. quid agam? J 14, 15. quid ob benefacta cepisset, cui — H I 48, 4. quid expectas H I 48, 14 *cont.* H IV 61, 19 (— nisi). Dicit aliquis: quid igitur cenes? J 31, 18 *cont.* H III 61, 14. quid responsuros creditis? J 85, 16. quid opus decretis, quid auxilio Catuli? H I 48, 19. quid memorem? C 13, 1 *cont.* H II 96, 6. IV 61, 10. qui sunt ei, qui rem p. occupavere? J 31, 12. quid ultra? quaeve humana superant aut divina inpolluta sunt? H I 41, 11.

quo adcedam aut quos adpellem? J 14, 17. forte lubuit attendere, quae res tanta negotia sustinuisset C 53, 1. quam cui mandetis circumspicite H II 41, 10. Quis sim, ex eo quem ad te misi cognoscas C 44, 5. cognoscere quid boni utrisq. aut contra esset J 88, 2. neque exercitus M. quantus aut quo consilio foret, satis conpertum habebat C 29, 1. cum considero quae conditio vitae futura sit C 20, 6. consideres quid tuae rationes postulent C 44, 5. quid in alios statuatis considerate C 51, 26. quid in illos statuamus consultare C 52, 3. cunctamini, quid — faciatis C 52, 25 *cont.* 31. qui mortales Africam habuerint quique adcesserint aut quo modo inter se permixti sint, — dicam J 17, 7. postea quae fecerit — disserere J 95, 4. mihi disserendum fuit docendumq. quas ob iniurias et quotiens — plebes secessisset H III 61, 1. res in Africa gestas quoque modo actae forent, fama divulgavit J 30, 1. docti quo modo verba facerent J 103, 7 *cont.* 109, 1. 49, 1 *cont.* C 5, 9. anxius erat dubitans quid facto opus esset C 40, 2. quae belli saevitia esset, quae victis acciderent, — enumeravere C 51, 9. si parum existumaretis, quid inter ius — et servitium — interesset H III 61, 1. quid ubiq. hostis ageret explorare J 52, 5 *cont.* 54, 2. incertus quid agam J 14, 3. incerti ignariq. quid potissimum facerent trepidare J 67, 1. incertum quam ob causam, digressae H III 49. quo in loco res nostrae sint, intellegitis C 58, 5 *cont.* J 33, 4. interrogatus quid aut qua de causa consili habuisset C 47, 1. mandata dat — quo consilio servitia repudiet C 44, 6. memorare possem quibus in locis — fuderit, quas urbis ceperit C 7, 7. occupavit vos nescio quae torpedo H III 61, 26. neque id quibus modis adsequeretur quidquam pensi habebat C 5, 6. ut proponeret, quae conditio belli foret, quae praemia peterent C 21, 1. magis quid se dignum foret quam quid — fieri posset quaerebant C 51, 6. refert, quid de eis fieri placeat C 50, 3. si reputaverint — quae genera hominum in senatum pervenerint J 4, 4. requirere coepit, quem exitum tantis malis sperarent C 40, 2. rogatus, quem vellet cum Iug. bellum gerere J 73, 7. scitis, quantam cladem — nobis attulerit quoque modo — proficisci nequiverim C 58, 4 *cont.* J 102, 11. neque iam quid existimetis de illo, set quantum audeatis, vereor, ne — H I 41, 20.

quisnam. ut quaeramus, quonam modo maximeulti pereamus C 33, 5. incertus, quonam modo aciem instrueret J 101, 2. in incerto habuere, quidnam consili caperent C 41, 1. primo dubius, quidnam insolita facies ostenderet — nam — equi Numidaeq. consederant — incerti, quidnam esset J 49, 5.

quisquam. haut sane quisq. magnus fuit C 53, 5. haut facile quisquam gratuito bonus est H I 48, 9. ne quisquam venderet J 45, 2 *bis.* neque quisquam — expectat H I 41, 15. neque — quisquam omnium C 36, 5 *cont.* 51, 2. neque illi res neque consilium aut quisquam hominum placebat J 74, 1. neque mortalium quisquam dare aut eripere talia unus poterat H III 61, 25. neque locus neq. amicus quisquam teget C 58, 10 *cont.* C 61, 5. J 85, 49. neque parari neque consuli quicquam occulte potest C 52, 35. H III 61, 17. neque cuiusquam — J 14, 17. 18, 2. idem fecere sine gravi cuiusquam expectatione H I 53. neque consulis aut cuiusquam boni famam laedere J 96, 3. nulla arte cuiquam inferior H II 87. neque dare neque eripere cuiquam J 1, 3. neque nostrum cuiquam licuit C 33, 1. 51, 11 (mortalium). J 102, 7 (omnium). neque loco neque homini cuiquam credere C 31, 2. J 72, 2. neque omnino facere — quicquam poterant J 99, 2 *cont.* C 12, 4. H IV 61, 17. J 12, 2. nec — quicquam pensi habebat C 5, 6. 23, 2 [quibus si quicq. umquam pensi fuisset C 52, 34]. morbus haut saepe quemquam superat J 17, 6 *cont.* 85, 47. 107, 1. H II 64. neque quemquam omnium J 94, 6. H II 41, 18. an quisquam nostri misereri potest? J 14, 17. in I. pectus altius quam quisquam ratus erat, descendit J 11, 7. corpus patiens — supra quam cuiquam credibile est C 5, 3. ex aliis rebus magis quam quod cuiquam id conpertum foret C 14, 7. Hic mihi quisquam misericordiam nominat C 52, 11.

quisque. legatis inperat, ubi quisq. curaret J 57, 3 *cont.* 75, 5. ubi quisq. legatus curabat, eo acerrime niti J 60, 1. quem quisq. vivos locum ceperat, corpore tegebat C 61, 2. Romani pro ingenio quisque pars — alii — J 57, 4 *cont.* 80, 6. quae sibi quisq. facilia factu putat, accipit C 3, 2. se quisq. murum adscendere properabat C 7, 6. sibi quisq. talia sperabat C 37, 6. sua quisq. facta ad caelum fert J 53, 8. se quisque — armabat H IV 1. suo quisq. metu pericula metiri C 31, 2 *cont.* J 41, 5. 105, 4. H III 73. cetera multitudo suum quisq. negotium exequeretur C 43, 1. pleriq. arma sua quisq. stantes incumbere H III 72. coepere se quisq. extollere magis magisq. ingenium in promptu habere C 7, 1. quicumque — pro sua quisq. potentia certabant C 38, 3. suam quisq. culpam actores ad negotia transferunt J 1, 4. nostri sibi quisq. pro moribus consulunt J 58, 2. sese quisq. locupletem fore — animis trahebant J 84, 4. sibi quisq. opes quaerundo consilium conrumpebant H I 48, 6. cum ex suo quisq. terrore — contenderent H I 67. sese quisq. bonum et strenuum ostentantes H i 63. vide-mini — fulmen optare se quisq. ne attingat H I 48, 12. vos separatim sibi quisq. consilium capitis C 52, 33. multis sibi quisq. inperium petentibus J 18, 3. optumus quisq. facere quam dicere malebat C 8, 5 *cont.* J 92, 9. H IV 40. prudentissimus quisq. maxime negotiosus erat C 8, 5 *cont.* J 86, 3. quam quisq. pessum fecit, tam maxime tutus est J 31, 14. uti quisq. opulentissimus videatur, ita Romanis hostem fore J 81, 1. ut quisq. — concupiverat, dabat operam C 51, 33 *cont.* 56, 2. J 26, 3. 41, 8. 94, 5. uti cuiusq. studium flagrabat — C 14, 6 *cont.* J 86, 2. 93, 7 (uti — ita). uti cuiq. lubebat, ab signis aberat J 44, 5. ut quemq. casus armaverat — C 56, 3. J 49, 4. eos, uti quaeq. Iugurthae res erant, laetos modo modo pavidos animadvorteres J 60, 4. uti quosq. fors conglobaverat J 97, 5. latrones cuiusq. generis C 28, 4 *cont.* 40, 6. cuiusq. modi C 30, 6 *cont.* J 75, 4. in municipia distribuuntur pro cuiusq. opibus C 30, 7 *cont.* J 49, 4. quanta cuiusq. animo audacia inest, tanta — patere solet C 58, 2. quo cuiusq. animus fert, eo discedunt J 54, 4. ignaviam cuiusq. tenuissima spe frustratur H III 61, 19. ex itinere optumo cuiq. litteras mittit C 34, 2. sua cuique satis placebant C 2, 1. placere sua cuiq. reddi H I 48, 14. quid — defensum est aliud, quam suae cuiq. sedes H I 41, 4. inperium semper ad optimum quemq. a minus bono transfertur C 2, 6. coepere pessimum quemq. necare C 51, 29. ex gregariis optimum quemq. armatum subducit C 59, 3. arcessere — ex Latio fortissimum quemq. J 84, 2. existimo fortissimum quemq. generosissimum J 85, 15 *cont.* 87, 2. ubi quemq. periculum ceperat, ibi resistere J 51, 1. ut ab optumo quoque probaretur J 22, 2. rem p. — a promptissimo quoq. defendi H I 48, 1. res gestas p. R. carptim, uti quaeque memoria digna videbantur, perscribere C 4, 2.

quisquis. illis merito accidet, quidquid evenerit C 51, 26. quidquid siue sanguine civium ulcisci nequitur, iure factum sit J 31, 8. quidquid animo lubet, sume utere J 110, 4. quoquo modo potuere, abiere J 60, 7.

quivis. cuiusvis opes voluisse contra illius opes crescere C 17, 7. incipere quivis, etiam ignavo, licere J 83, 1. statuit quovis modo inceptum perficere J 119 *cont.* 35, 4. 36, 1. 42, 4.

quo. quo cuiusq. animus fert, eo discedunt J 54, 4. quo ire intenderant perventum est J 107, 7. tugurio, quo — perfugerat J 12, 5. 51, 4. 52, 5. 102, 1. ex Sicilia, quo Minois iram fugerat H II 3. turrim, quo I. — praesidium inposuerat J 103, 1. Vagenses, quo Metellus — praesidium inposuerat J 66, 2. ad id loci ventum, quo Numidis praeceperat J 75, 7. aucta in altitudinem, quo — natura fert J 93, 4. dicta eodem intendere, quo cupido animi hortabatur J 64, 1. = quo potissimum infelix accedam? J 14, 15 *cont.* 17. quo illa oratio pertinuit? C 51, 10. **quo usque.** quae quo usq. tandem patiemini? C 20, 9. quo usque cunctando rem p. intutam patiemini? H I 48, 17. = quo minus petebat gloriam, eo magis illa sequebatur C 54, 5 *cont.* J 22, 3. 31, 17 (*al.* quod). 55, 4. quo pluris est universa res p. quam consulatus aut praetura, eo maiore cura illam administrari quam haec

peti debere J 85, 2. Quo mihi rectius videtur C 1, 3 *cont.* 37, 8. 52, 35. 58, 12. J 2, 4. 14, 19. 85, 6. H i 63. = ne vos ad virilia illa vocem, quo — maiores vestri paravere H III 61, 15 (?). = exercitum quo sibi fidum faceret, luxuriose habuerat C 11, 5. aes alienum confaverat, quo flagitium aut facinus redimeret C 14, 3. nos arma neque contra patriam cepisse neque quo periculum aliis faceremus C 33, 1 *cont.* 38, 3. 48, 4. 58, 3 (vos quo pauca monerem advocavi, simul uti —). J 37, 4. 52, 6. 55, 7. H I 41, 1. id ita fecisse, quo inter se magis fidi forent C 22, 2 *cont.* 40, 6 *bis.* 43, 2 (quo tumultu facilius aditus foret). 48, 7. 49, 4. 59, 1. J 5, 3. 32, 1. 88, 6. 91, 1. 102, 10. H IV 61, 4. *corrupt.* J 108, 2. cedere non quo sibi — conscius esset, set uti res p. quieta foret C 34, 2. = quo minus. neque illis superbia obstabat, quo minus aliena instituta imitarentur C 51, 37. nox atque praeda hostis, quo minus victoria uterentur, remorata sunt J 38, 8. Ego hanc causam, quo minus novum consilium capiamus, in primis magnam puto C 51, 41.

quoad. nihil pensi — habere, quoad semet ipsa praecipitavit J 41, 9. quoad vives, numquam tibi gratiam redditam putaveris J 110, 4. gerite quoad vultis bellum J 110, 7.

quocumque ire placet, ferro iter aperiendum est C 58, 7. ut — quocumque adcederent equitatus, propulsarent J 46, 7. quocumque intenderat, res adversae erant J 74, 1.

quod. huc adcedebat, quod L. Sulla exercitum — luxuriose habuerat C 11, 5. documenta haec habeo, quod — vindicatum est, in pace vero quod — C 9, 4. neque eis secus tecti, quod ea levia sunt *susp.* J 105, 2. eo magis, quod — erat C 4, 2. J 22, 1. eo firmiora videbantur, quod — conruperant J 64, 4 *cont.* J 78, 4. id ea gratia facilius fuit, quod — miserat J 80, 4. multa me dehortantur, opes factionis, patientia vestra, ius nullum, ac maxime quod innocentiae plus periculi quam honoris est J 31, 1. si nihil causae habere praeter miserandam fortunam, quod, paulo ante rex — nunc alienas opes expecto J 14, 7. magna nobis laetitia est, quod te dei monuere J 102, 5. quod ea nubere illi dubitabat, creditur vacuum fecisse domum C 15, 2. 16, 4. 19, 1. 28, 4. 29, 1. 32, 1. 35, 3. 37, 6. 40, 2. 5. 45, 4. 46, 5. 49, 2. 3. 50, 4. 52, 30. 59, 4. 6. J 5, 5. 7, 1. 20, 5. 25, 5. 30, 2. 35, 4. 39, 1 (Aulo omnes infesti, quod dedecore salutem quaesiverat). 53, 5. 61, 4. 68, 2. 81, 2. 86, 3. 92, 6. 93, 4. 94, 3. 101, 6. H II 39. 83. III 52. IV 1. cum propter bonas artis, tum quod — gerebat J 43, 5. arduum videtur res gestas scribere, primum quod facta dictis exaequanda sunt dehinc quia — C 3, 2. non quia — solvere non possem, set quod — videbam C 35, 3. similiter situm munitumque, nisi quod apud Thalam — erant J 89, 6 *cont.* 95, 3. ex aliis rebus, quoniam quod cuiquam conpertum id foret, haec fama valebat C 14, 7. falso queritur de natura sua genus humanum, quod — regatur J 1, 4 *cont.* 25. 11. 65, 2 *bis.* 62, 3. *orat. obl.* C 40, 1. 3. J 15, 1. 64 5. *susp.* quod — nequiverit C 18, 3. = Iam tum — machinabantur. Quod si Catilina maturasset signum dare. eo die pessimum facinus patrum foret C 18, 8. = Quod si C 2, 3. 14, 4. 39, 4. 58, 21. J 1, 5. 31. 16. 85, 17. = Quod utinam J 14, 21.

quoniam. rectius videtur — et quoniam vita ipsa, qua fruimur, brevis est, memoriam nostri quam maxime longam efficere C 1, 3 *cont.* 5, 9. 52, 12. 53, 6. J 10, 3. 14, 3. 24, 10. 30, 4. 40, 2. 61, 3. 79, 1. 85, 18. 28. 44. 95, 2. 102, 9. 104, 5. H I 48, 22. III 61, 13. eorum ego vitam mortemque iuxta aestumo. quoniam de utraque siletur C 2, 8 *cont.* 26, 5. 52, 35. J 3, 1. 19, 2. 29, 4. 82, 1. 98, 1. H I 48, 4. II 41, 6. vos hominibus sceleratissimis ignoscere, quoniam cives sunt, aequo animo paterer J 31, 21. quoniam quidem — praeceps agor, incendium meum ruina restinguam C 31, 9. estne reliqui aliud —? quoniam quidem unum omnibus natura finem — statuit H I 41, 15. omitteretne inceptum, quoniam frustra erat J 93, 1. litteras mittit, se, quoniam — factioni resistere nequiverit, cedere C 34, 2 *cont.* J 32, 5. 35, 2. 50, 1. 107, 2. 4. de Iug. interim uti consuleretur,

quoniam legatis non parvisset J 25, 1 *cont.* 111, 1. quae tamen quamvis ampla quoniam serviti precium ostentaretur, cuius torpedinis erat decipi H III 61, 20.

quoquam. An quoquam mihi adire licet, ubi non — J 14, 17.

quoque. Qua tempestate Carthaginienses — inperitabant, Curenenses quoque magni fuisse J 79, 2. modico quoque — imperio percarus fuit H i 79.

rabies. satis — fuerint, quae rabie contracta toleravimus H I 41, 19. licentiam scelerum quasi rabiem (*al.* tabem) ad integros contactu crescere H I 48, 9.

radix. si quae vetustae radices eminebant J 94, 2. radicem montis excessit H i 40. sub ipsis radicibus montium consedit C 57, 3.

ramus. inpeditos ramis arborum J 53, 3. cuius ramis — nixus J 93, 4.

rapina. huic bella intestina, caedes rapinae, discordia civilis grata fuisse C 5, 2. quos ad bellum spes — arum inlexerat C 57, 1. — arum et victoriae veteris memores C 16, 4. genus rapinis suetum H II 80. polliceri magistratus sacerdotia rapinas C 21, 2. — as et incendia instaurare cupiunt H I 41, 2. vasta Italia rapinis fuga caedibus H I 36. ex — is consulatum adeptus est H I 48, 4. quibus luxuria ex magnis — is nihil reliqui fecerat C 28, 4.

rapio. ea privatim ac publice rapere C 11, 6. rapere trahere C 11, 4. sibi quisq. ducere trahere rapere J 41, 5. rapere consumere C 12, 2. rapere ad stuprum virgines matronasq. H III 67, 15. quae cuncta scaevus iste — quasi ab externis rapta tenet H I 41, 5. neque quicquam nisi raptum habere H IV 61, 17 *susp.* raptis forum H I 77. rapto vivere H III 52. animus cupidine caecus ad inceptum scelus rapiebatur J 25, 7.

rarus. raris animus est ad ea quae iacent defendenda H III 61, 7. = gens raro egressa finis suos H I 87.

ratio. belli atq. pacis rationes trahere J 97, 2. belli — ratio reddunda H II 41, 11. quid tuae rationes postulent C 44, 5. alienum suis rationibus C 56, 5. vobis rationem ostendam, qua — effugiatis C 40, 3.

ratis. in ratis inposuisse H II 65. implicatae rates H IV 9.

recens. recentia cadavera H III 67, 5. recentis belli H IV 61, 3. recens scrip. H I 4. = inter **recens** domitos H III 53. coria recens detracta H IV 2.

receptus. ne adversariis receptui foret J 50, 2. uti suis receptui locus esset J 98, 2.

recipio. receptis plerisque signis H II 16. si vostra receperitis H III 61, 7. ad recipiendam libertatem H I 41, 27. Asiam — recepi H IV 61, 11 *cont.* recepi Galliam H II 96, 5. oppida recepta H II 96, 6. armis recepta re p. C 11, 4. eum adcuratissime recepit J 16, 3. recipi moenibus J 28, 2. transgressos recipit mons H I 66. in amicitiam receptus J 5, 4. 14, 5. se recipere H I 95. in unum J 50, 5. in loca saltuosa J 54, 3 *cont.* 58, 6. H i 10.

recito. litteras recitavit C 30, 1. 34, 3. J 24, 1. 25, 1.

recordor. carissimum — recordari H III 73.

rector. equi sine rectoribus H I 96. animus rector humani generis J 2, 3.

rectus. Quo mihi rectius videtur — quaerere C 1, 3. = quae maiores contra lubricum animi recte atq. ordine fecere C 51, 4. populum R. neque recte neq. pro bono facturum, si se a iure gentium prohibuerit J 22, 4. non me — tutum fuisse, si recte faceremus H I 41, 18. nisi pudet r. facere H I 48, 4. mercede delinquere — gratis r. facere H III 61, 5. quo rectius tua componas H IV 61, 4.

recupero. spem recuperandae pacis J 29, 3.

recuso. servitutem quis recusare audebat J 31, 20.

redarguo. Hunc — it Tarquitiis H III 3.

reddo. beneficia properantius quam aes mutuum reddere J 96, 2. alterum consulatum petis, quasi primum reddideris H I 48, 15. pro quis, o grati

patres, egestatem et famem redditus H II 96, 6. numquam tibi gratiam redditam putaveris J 110, 4. litteris, quas Micipsae redderet J 9, 1. litteras nomine Catilinae sibi redditas C 34, 3. poenas reddat J 14, 21. belli ratio reducta H II 41, 11. sua cuiq. reddi H I 48, 14. more — proeli sumptis tergis atq. redditus H i 55.

redemptor H III 5.

redeo. victorem domum rediturum J 84, 4 *cont.* H i 99. Cirtam redit J 104, 1. ad Bocchum redit J 112, 2. rex eum post diem X redire iubet J 109, 3. speculatores — divorsi alius ab alia parte redeunt J 101, 2. profligatis eis — rediens J 101, 8. neque ex postrema fuga — redeuntibus H III 67, 2. rediens Numantia me honoravisti J 10, 2. ad inceptum redeo J 4, 9. 42, 5 *cont.* 79, 10.

redimo. quo flagitium aut facinus redimeret C 14, 2. tantum modo belli moram redimebat J 29, 3.

reditus. post reditum Bestiae J 30, 4. Cinnae in urbem reditu H I 48, 19. de reditu eius legem ferentem H II 12. post reditum eorum, quibus senatus — gratiam fecerat H III 63.

redundo. redundantibus cloacis H III 26.

refero. qui contumeliosa dicta rettulerant J 20, 5. relatus inconditae olim vitae mos H I 33. verae claves ad Hiempsalem referebantur J 12, 3. caput eius, uti iussi erant, ad Iugurtham referunt J 12, 6. rem ad senatum refert C 29, 1. deque ea re uti referatur C 48, 5. 50, 4 (praesidiis additis). 51, 43. refert quid — fieri placeat C 50, 3.

refert. eo magis refert me mihi timere C 52, 16. faciendum quod illorum magis quam sua rettulisse videretur J 111, 1.

reficio. arma tela alia, quae amiserat, reficere aut commercari J 66, 1. reflecto exercitu H III 67, 14. saucios cum cura reficit J 54, 1. quo ceterorum animos reficeret C 48, 4.

refuto. Celtiberi post reges occisos vitam refutant H I 73.

regina. Nysa, quam reginam adpellaverat H IV 61, 9.

regio. plerosq. velocitas et regio hostibus ignara tutata sunt J 52, 4. quorum in ea regione magna copia erat C 28, 4. regionum scientissimi J 100, 3. in abditas regiones sese insequeretur J 38, 2. in has — nes per Leptitanorum negotia venimus J 79, 1. divorsis ex regionibus H II 82.

Regium J 28, 6.

regius. custodias regias H IV 47 *cont.* domum regiam J 76, 6. turrin regiam J 103, 1. contra decus regium J 33, 1. 72, 2. regios equites J 54, 4. —um inperium C 6, 7. nomen inperi regium C 6, 6. sanctitas regii nominis H V 1. more regio iusta magnifice fecerant J 11, 2. de vita atq. tergo regio more consulere H I 9. homo regiae superbiae J 64, 5. regio victu atq. cultu aetatem agere C 37, 6. regiae voluntates J 113, 1.

regnum. nolite pati cuiusquam regnum perscelus crescere J 14, 7. regnum Romae tribus Corneliis portendi C 47, 2. uti r. aut relinquendum esset aut armis retinendum J 21, 1. illi suberat r. Ariobarzani bello intactum H IV 61, 15. cui — r. Persidis inclutis divitiis est H IV 61, 19. nolite pati r. Numidiae per scelus et sanguinem familiae nostrae tabescere J 14, 25. ultro illi et gloriam et r. venturum J 8, 2. in ea parte arcem regni J 56, 1. forum totius — i maxime celebratum J 47, 1. per — i fidem J 10, 3. munimenta — i J 14, 1. — i opes conminutas J 62, 1. — i participem J 14, 9. praesidia — i J 10, 4. regni Numidiae procuracionem — ius et inperium eius J 14, 1. an regno consulam J 14, 23 *cont.* 35, 9. 83, 1. at. 24, 10. virtutem Iugurthae regno suo gloriae fore J 6, 2. non regnum — amisisti J 14, 23. nisi regnum ipsumque deditum venissent J 28, 2. sese regnumq. suum ab avaritia Romanorum defendant J 49, 2. quod Iugurthae Bocchique regnum disungebat J 92, 5. meque regnumq. meum gloria honoravisti J 10, 2. M. extrema pueritia regnum ingressus H II 45. totum eius r. iam animo invaserat J 20, 6. solus r. obtinuit J 5, 6. dum sibi r. pararet C 5, 6. quem r. parare aiebant J 31, 7 (regni paratio J 31, 8). r. Numidiae

ab senatu petat J 35, 2. quia patrum r. petiverat H IV 61, 8. regnum eius sceleris sui praedam fecit J 14, 11. neque simul amicitiam vestram et r. meum sperare J 24, 5. vestrum r. armis tenet J 24, 7. se regnum tutantem arma cepisse J 102, 12. sese regnumq. suum in illius fidem tradere J 62, 3. regnum vobis trado firmum — inbecillum J 10, 6. te in regnum meum accepi J 10, 1. in r. adoptatum esse J 22, 2. cum multitudine in r. suum convortit J 20, 4. in regnum Adh. animum intendit J 20, 1. regredi in patrum r. H IV 61, 14. in r. Hiempsalem restituentis H I 39. in regnum venisse J 11, 6. per r. Ariobarzani contendit H IV 51. diviso regno J 20, 1. Tigrani regno integro H IV 61, 10. regno — me expulit J 14, 2. 24, 6. in tanta mala praecipitatus ex patrio regno J 14, 23. quam gravis casus in servitium ex regno foret J 62, 9. ut ubivis tutius quam in meo regno essem J 14, 11. cui licuerit in regno manere J 14, 20. sese in regno, illos in libertate sine metu aetatem acturos J 56, 4. regna provinciae J 31, 20. H II 41, 14. III 61, 6. quis omnia regna adversa sint J 81, 1. mox suum omnia regna subvertundi H IV 61, 15. omnia non serva et maxime regna hostilia ducunt H IV 61, 17. diiunctum undiq. regnis et tetrarchiis H IV 61, 10.

rego. gregem prope littora regebat H II 8. vi regere patriam aut parentis J 3, 2. neque moribus neque lege aut imperio cuiusquam regebantur J 18, 2. humanarum rerum Fortuna pleraq. regit J 102, 9. fors omnia regere J 51, 1. quod (natura) forte potius quam virtutem regatur J 1, 1. neque regerentur magis quam regerent casus J 1, 5.

regredior. eadem regreditur J 93, 5. statim in collis — di J 55, 8. in ulteriorem Hispaniam regressus H II 23, 1. — di conatus in patriam regnum H IV 61, 14. — ssi — locum quaerebant H I 56. a quo incepto studioq. me ambitio detinuerat, eodem regressus C 4, 2.

regulus J 11, 4. 12, 1. 2.

relego. relegati in silvas et paludes H I 41, 23.

relicuus. Lentulum ipse perducit, relicuos — venire iubet C 46, 5. plerique — relicuos C 57, 1. octo cohortis — relicuarum signa C 59, 2. Eum — relicuos legatos J 16, 4. pauca locutos — relicua — secreta transigit J 29, 5. Scauri et relicuorum, quos —, delicta J 32, 1. ne relicuos popularis metus — invaderet, si de illo — J 35, 9. elephantum quattuor capti, relicui omnes — interfecti J 53, 4. exercitus partem — relicuos J 55, 4. qui in proximo locati fuerant terrentur, relicui cito subveniunt J 59, 2. neque elisis anxius, quia relicua gloriosius retinebat H I 55. parte consumpta relicua cadaverum sallere H III 6. cum ab relicuorum malis moribus dissentirem C 3, 5. quo facilius relicuos illius potentia tegeret C 48, 7. qui relicui erant H III 67, 2. relicui vos estis H II 96, 10. spes relicuae dignitatis conservandae C 35, 4. vix decuma parte diei relicua J 97, 3. ne servilia quidem alimenta relicua habet H I 41, 11. nihil relicui victis fecere C 11, 7. 28, 4. 52, 4 (*pass.*) *cont.* ab utrisq. nihil relicum fieri J 76, 4. quid relicui habemus praeter miseram animam C 20, 13. quid est relicum nisi vis vestra J 24, 8. quid erit relicum nisi ut J 31, 26. estne viris relicui aliud, quam — solvere H I 41, 15. nunc hortari modo relicum est H III 61, 2. plus in relicum sibi timoris quam potentiae addidit J 42, 4. mihi relicuam aetatem a re p. procul habendam C 4, 1. relicuos labores pro praeda fore J 54, 1 *cont.* 68, 3.

relido. in quam asperitas et altitudo Siciliae aestum relidit H IV 20.

religio. Cretenses invenisse religionem H III 60 *susp.* religione pluvia magis usi J 75, 9. religione Vulcanaliorum — H IV 68.

religiosus. religiosissimi mortales C 12, 3.

relinquo. signa relinquere C 9, 4. haec sequi decrevistis: si haec relinquere vultis C 58, 15. se cum paucis relictum videt C 60, 7. regnum aut relinquendum aut armis retinendum J 21, 1. relictis operibus J 73, 6. relictio Suthule J 38, 2 *cont.* H II 5. in Numidia relictus J 32, 2. 95, 1 *cont.* H I 65. fratre in castris pro praetore relicto J 36, 4 *cont.* 37, 3. 103, 4. ibi-

dem relictis Mauris J 107, 5 *cont.* H III 67, 5. uno perangusto aditu relicto J 92, 5. medio spatio relicto H IV 52. faces ambustas in tectis reliquerant H IV 43. eam rem in medio relinquemus C 19, 6. quos inconruptos Iugurtha reliquerat J 103, 2. neque apud illum tantum scelus inultum relinquendum J 106, 6. rem p. quantam reliquerint C 5, 9. pater nos duos fratres reliquit J 14, 14. ius a maioribus relictum H III 61, 1 *cont.* 6. hereditate relicta J 85, 30. maiores omnia eis relinquere, virtutem non relinquere J 85, 38. quae victores hostibus reliquerant C 12, 5. nobis relinquere pericula — C 20, 8. cruentam — victoriam hostibus relinquantis C 58, 21. sudorem — relinquant nobis J 85, 41. pauci, quibus relicta est anima J 14, 15.

reliquiae belli adrectae H I 48, 8. —ias exulum persequantur H III 61, 18.

remaneo. ne quam contumeliam remanere in exercitu — sinat J 58, 5. si ulla apud vos remanet memoria Mas. J 24, 10. vobis aeterna sollicitudo remanebit J 31, 22.

remedium miseris suis mortem expectare C 40, 3.

remitto. missis remissisq. nuntiis J 83, 3. tela eminus missa remittere J 58, 3. pecunia, quam Sulla emptoribus bonorum remiserat H IV 35. remittere iniuriam non audere H III 61, 2. ubi hostes paulum — pugnam remiserat J 60, 3. cum tamen barbari nihil remittere J 98, 2. neq. remittit explorare J 52, 5. = **remissis**, qui in praesidio erant J 58, 1. dolus Numidarum nihil languidi neq. remissi patiebatur J 53, 6. nihil apud se remissum neque apud illos tutum pati J 88, 2.

remorer. Numidae tantum modo remorati, dum — putant J 53, 3. hostis proeliis iter suum remoratorios J 50, 1. nox atq. praeda hostis, quo minus victoria uterentur, remorata sunt J 38, 8. ab negotiis numquam voluptas remorata J 95, 3.

removeo. stationes sub vineas removebat H I 83. quae Iugurtham tutata sunt, omnia removisti, avaritiam — J 85, 45. adhibitis amicis ac statim remotis J 113, 3. remotis omnium equis C 59, 1. remoto metu J 87, 4 *cont.* H I 10. te remoto procul H IV 61, 13. paludem haut procul remotam H II 68.

reno H i 18 *et* 19.

renovo. bellum renovari J 54, 5. renovato bello J 36, 1. renovare proelium J 51, 5. in Hispania nomen familiae renovatum est J 10, 2.

reor. omnia potiora fide Iugurthae rebatur J 26, 2. et primo rati humum — agitari J 53, 1. nam rati sese deis curae esse J 75, 9. ubi eos — decessisse ratus est J 23, 1. numquam ratus sum fore, ut J 110, 1. tertium ratus est nobis coniunctum fore J 14, 14. ita Iug. ratus precium fore aut — se certaturos J 81, 3. tutiusq. rati volentibus inperitare J 102, 6. quare barbari famam — falsam et Sullam in se amicum rati J 103, 5. contra ac ratus erat C 60, 5 *cont.* J 7, 3. 11, 7. primo Metellum esse rati J 69, 1 *cont.* 71, 2 (opus esse). 82, 1 (melius esse). ille calvi ratus H III 78. rati noctem sibi munimento fore J 97, 3 *cont.* 101, 3. 47, 2 (id quod res monebat). 56, 1 (id quod negotium poscebat). Etrusci ducem se nantos rati H I 16. rem incredibilem rati C 48, 5. Marium sibi parum idoneum ratus J 73, 2. optimum factu ratus C 55, 1. 57, 5. certum ratus, quod acceperat, omnia vaenalia esse J 20, 1. alia omnia sibi cum conlega ratus J 43, 2. noctem pro se rati J 98, 2. abunde libertatem rati H III 61, 26. = si ratam pacem vellet J 112, 3. inperia et decreta vos exequendo rata efficitis H III 61, 16.

repello. repulsus a Lete oppido H I 82. multa pericula, multa adversa, quorum alia toleravi, partim reppuli H II 41, 1. si quid petiveris, haut repulsus abibis J 110, 8. se — repulsum ab amicitia J 102, 13.

repente. cum minus gratus esset, repente glorians — polliceri coepit C 23, 3. pro metu repente gaudium exortum J 53, 8. ex — laetitia — repente omnis tristitia invasit C 31, 1. repente signo dato nostros invadit

J 50, 3 *conl.* 69, 2. 54, 9. 59, 2. H i 46. J 60, 6. 91, 4. 106, 2. repente sese Metellus — ostendit J 74, 2 *conl.* 105, 3. repente ab tergo signa canere J 94, 5. ignoto sonitu repente exciti J 99, 2. tanta repente caelo missa vis aquae J 75, 7. repente visus saevire Tagus H i 71. ut tanta repente mutatio non sine deo videretur H i 97.

repentinus metus J 58, 2. repentina ista frumentaria lege H III 61, 19.

reperio. Cat. longe a suis inter — cadavera repertus est C61, 4. Hiemps. reperitur occultans se J 12, 5. volentes cadavera amicis alii pars hospitum reperiebant C 61, 8. ubi neq. epistulam reperit J 71, 5. si digna poena — reperitur C 51, 8. ubi ex nobilitate reperti sunt, qui — antepo-
nerent J 41, 10.

reporter. — ores perfidiae H IV 61, 7.

repeto. supra repetere C 5, 9 *conl.* J 5, 3. beneficia ab nullo — ere J 96, 2. rem p. praedae, non libertati — titam H I 35. iura pacis — o H I 41, 16. libertatem H I 41, 6. III 61, 28. metu pacem — entes, quo habitam amiserant H I 48, 5. iure gentium res repeto H III 61, 17. honores non merito, set quasi debitos a vobis repetit J 85, 37. = pecuniarum **repetundarum** reus C 18, 3. — — iudicium C 40, 2.

repleo. repleta arva cultoribus H i 26.

repo. inter saxa repentis cocleas J 93, 2.

reporto victoriam H III 16.

reprehendo delicta C 3, 2. quis — et quod decretum erit? Tempus — C 51, 25.

repudio. servitia repudiabat C 56, 5 *conl.* 44, 6.

repugno. pauca — antibus Numidis capit J 92, 3 *conl.* H i 60.

repulsa. Nobis reliquere pericula repulsas C 20, 8.

reputo. reputando invenies J 1, 2. reputando quae — venerant J 103, 2. si reputaverint, quales viri — nequiverint J 4, 4. etiam atq. etiam reputate, num — J 85, 28. cum sententias — mecum ipse — o C 52, 2. cum secum ipse — aret, quam gravis casus foret J 62, 9. facinus suum cum animo — ans J 13, 5. — aret cum animo suo, praemia an cruciatum mallet J 70, 5. — ate cum animis vestris, num — J 85, 10.

requies. mortem aerumnarum requiem C 51, 20. ut requiem capiat H III 61, 17. nulla requie mora H I 97.

requiesco. humi requiescere J 85, 33 *conl.* noctu J 72, 2. animus ex multis miseriis atq. periculis requievit C 4, 1. = paululum requietis militibus H i 41.

requiro. uti legatos requirat eosq. — inpellat C 40, 1. requirere coepit, quem exitum sperarent C 40, 2. = profectus ad **requisita** naturae H i 54.

res. res ipsa hortari videtur — repetere C 5, 9. res ipsa aspera est C 52, 28. vos ipsa re corrigi C 52, 35. res eorum — aucta satis prospera satisq. pollens videbatur C 6, 3. res Persarum brevi adolevit J 18, 11. res Romana valuit H I 8. ea res *simil.* C 7, 7. 19, 6. 22, 4. 23, 5. 30, 6. 40, 4. 48, 5. 50, 4. 51, 33. J 7, 3. 17, 7. 20, 4. 57, 3. 73, 7. 75, 9. 79, 1. 84, 3. 92, 3. 6. 95, 1. 107, 6. H IV 61, 16. quae res *simil.* C 9, 4. 15, 3. 18, 6. 8. 31, 1. 33, 4. J 6, 2. 7, 7. 9, 2. 29, 4. 42, 4. 58, 4. 64, 4. 79, 3. 80, 5. 82, 2. 3. 85, 10. 24. 96, 4 (quis rebus et artibus). 101, 1. 103, 5. 105, 1. H I 18. II 23, 1. 40. Qua re et quam ob rem *vid.* qui. quae res maxime tanta negotia sustinisset C 53, 3. cetera res expediet C 20, 10. mala res, spes multo asperior C 20, 13 *conl.* 21, 1. J 10, 1. res tempus — magis hortantur C 20, 15. res oportuna videbatur C 49, 3 *conl.* 20, 2. uti res atq. tempus monebat C 50, 3. illi dixisse videntur — res autem monet C 52, 3. ratus, id quod res monebat J 47, 2. quem res tanta atq. tam atrox non permovit C 51, 10 (tantam rem mentitus C 48, 6. — peregit J 92, 1. in tanta re C 51, 16. J 85, 10). id quod res habet C 51, 20. si ita res esset C 52, 20. ita se res habet J 85, 23 (*conl.* J 17, 7). ut erat res J 69, 2 (rem uti erat quietam nuntiant J 105, 5). quos quoniam res obtulerat C 53, 6. ubi res postularet J 12, 3. 17, 1. 35, 5. 54, 6. 52, 5. 70, 3. 85, 29. res ad certamen

venit J 10, 4. quod res in invidia erat J 25, 5. res in senatu agitari coepta J 27, 1. tempus quam res maturius me deserat J 42, 5. res plus valet quam verba H II 96, 6. uti res magis quam verba gererentur H i 39 (*conl.* verbis — re J 48, 1). neque illi res neque consilium aut hominum quicquam satis placebat J 74, 1. nos tanti viri res admonuit J 95, 2. id res cogit H II 41, 6. quibus res incognita erat H II 58 *conr.* permansit una res modo H III 61, 12. non absolvit curā tam parva res H III 61, 19. neq. ignorantia res claudit H III 61, 25. cuius rei lubet simulator C 5, 4. prius quam huiusce modi rei initium expediam J 5, 3. ad necessitudinem rei satis dictum J 19, 18 (*conl.* coactus rerum necessitate J 48, 1). diffidentiam rei simulare J 60, 5. nullius idoneae rei egens J 57, 1 (*cfr.* bello multarum rerum agenti J 43, 3). pro rei copia J 91, 1 (*conl.* ex copia rerum J 39, 5. 98, 3. in magna copia rerum C 2, 10). magis atrocitate rei quam fide nunti terrentur J 101, 7. rem ad senatum refert C 29, 1. rem omnem aperiant C 41, 4. 45, 1. rem incredibilem rati C 48, 5. cum acerrime rem gereret J 58, 4 *conl.* C 60, 1. 3, 2. 4, 2. 8, 2. J 4, 1. 6. 30, 1. 108, 2. de rebus Vaccae actis J 68, 1. agundarum rerum licentiam J 103, 3. his rebus ita actis C 45, 1. tempus ad utramq. rem decernitur J 12, 2. rem omnem cognovit J 71, 5 (cognita re J 52, 6. 53, 1. cognitis Metelli rebus J 55, 1). ni — rem exploravissent J 53, 7 (*conl.* omnibus rebus exploratis C 60, 1). metus rem impediēbat J 70, 5. ob rem corruptam J 79, 7. conturbare rem J 79, 7. alienam rem suo periculo curare J 83, 1. aliam rem adgreditur, non eadem asperitate, — haut secus difficilem J 92, 4 *conl.* 93, 7. contra spectatam rem H III 67, 10. in rem fore C 20, 1. id frustra an ob rem faciam J 31, 5. ad rem redeo J 79, 10. fortuna in omni re dominatur —: ea res cuetās — celebrat obscuratq. C 8, 1. amicitias non ex re, set ex commodo aestumare C 10, 5. quibus nomen ex re inditum J 78, 1. fides tua re cognita C 35, 1. id quod in tali re solet C 30, 2. 57, 5. J 15, 5. pro re atq. loco procedere J 50, 2. commotus insolita re J 61, 2. magna atq. insolita re percussus J 75, 10. tempore posterius, re atque usu prius est J 85, 12. tutae tranquillaeq. res omnes C 16, 5. uti quaeq. Iugurthae res erant J 60, 4 (*cfr.* cognitis Metelli rebus J 55, 1 *conl.* 95, 2). quorum res fidesq. in manibus erant J 73, 6. scriptorem et actorem rerum C 3, 2. vocabula rerum C 52, 11. nomina rerum H III 61, 13. ex difficultate rerum C 57, 2. omnes rerum mutationes J 3, 2. frumenti atq. aliarum rerum egestas C 58, 6. abundantia earum rerum, quae prima mortales ducunt J 41, 1. studio talium rerum incitati J 66, 4. multarum rerum ac maxime pecuniae largitor J 95, 3. ius iudiciumq. omnium rerum H I 41, 24. nullius earum rerum consuli ius est C 29, 3. convorsa rerum natura H I 48, 3. iam paratis rebus munimento fore J 47, 2. suorum et hostium res pariter addendere J 88, 2. cum res atq. pericula nostra considero C 52, 2. qui eas res dixere J 95, 2 (de Sullae rebus dicturi sumus *ibid.*). omnis res exequi solitus, quae Iugurthae superaverant J 70, 2. divorsissimas res pariter expectant J 85, 20. neu florentis res suas cum Iugurthae perditis misceret J 83, 2. pocula et alias res aureas mercantur H i 88. mutare res inter se J 18, 9. res novare H i 90. iure gentium res repeto H III 61, 17. Ing. inter alias res iacit J 11, 5. quibus rebus possint, opes confirmat C 32, 2. Quibus rebus confectis C 46, 1. his rebus comparatis C 26, 1. compositis rebus J 56, 3 *conl.* 66, 2. multis rebus ereptis H IV 61, 4. rebus supra vota fluentibus H i 101. infectis rebus J 28, 3. paratis rebus J 57, 2 *conl.* 43, 5. rebus perditis H III 68. de omnibus rebus legatos missurum J 22, 4. de communibus rebus multis disseruit J 111, 1 *conl.* 108, 2. ex aliis rebus magis — haec fama valebat C 14, 7. meque vosq. in omnibus rebus iuxta geram J 85, 47. in extremis rebus H III 73. res adversae C 57, 5 *conl.* J 41, 5. 53, 8. 62, 9. 74, 1. — asperae J 7, 6. 89, 6. C 10, 2. 52, 28. — bellicae J 39, 1. — bonae J 1, 5. — capitales C 36, 2. 52, 36. 55, 5. dubiae C 10, 2. 39, 3. 51, 1. 14, 5. *Vid.* familiaris. res honestae J 14, 17. hostiles J 45, 1. *Vid.* humanus. res malae H II 41, 1. *al.* C 52, 11.

— maxumae J 10, 6. res militaris C 1, 5. J 5, 4. res necessariae J 23, 2. — nostrae C 58, 5 (res cunctae studiaq. omnia nostra J 2, 1). — meae parum prosperae H IV 61, 3. vostrae H III 61, 20. — suae C 37, 3. J 16, 3. 32, 5. 46, 1. 64, 1. 75, 1. 76, 6 (addictas). res novae C 28, 4. 37, 1. 39, 6. 48, 1. 57, 1. J 19, 1. 46, 3. 66, 2. 4. 70, 1. — parvae J 10, 6. — secundae C 11, 8. J 40, 5. 41, 3. 94, 4. H I 9. 41, 5. 24. II 41, 1. IV 61, 1. in secunda re H IV 44. res trepidae J 91, 5. res vaenales J 47, 1. = **res publica** adolevit C 51, 40. — — optumis moribus et maxuma concordia egit inter secundum et postremum bellum Carthaginiense (*scribend.* po. Romanus) H I 8. ne quid detrimenti res p. caperet C 29, 2. H I 48, 22. — — in paucorum ius dicionemq. concessit C 20, 7. — — crevit C 10, 1. — — dilacerata J 41, 5 *cont.* lacerari rem p. H I 48, 6. — — in extremo sita est C 52, 11. — — firma erat C 52, 9. — — univorsa pluris est quam consulatus aut praetura J 85, 2. — — uti quieta foret C 34, 2 *cont.* H I 48, 1. — — magnitudine sua imperatorum atq. magistratum vitia sustentabat C 53, 5. — — domi militiaeq. vaenalis fuit J 31, 25. — — si valeret C 20, 7. neque res p. vastaretur et J 31, 16. res p. in maxuma pericula venit C 52, 30. regium imperium augendae rei publicae fuerat C 6, 7. rei p. casum miserati sunt C 51, 9. — — capiundae cupido C 5, 6. — — cura J 40, 3. — — curator J 102, 6. — — fortuna vicit C 41, 3. — — hostes H I 48, 22. — — magnitudine C 31, 1 (*cont.* 53, 5). — — malo creverant C 51, 32. — — paricidae C 31, 25. — — partes C 4, 2. — — tale periculum C 23, 4. — — pestem factura H I 89. quasi de possessione — — contendebatur H I 40. — — studium C 51, 16 *cont.* J 31, 1 (quo studium suum in rem p. clarius esset C 49, 4). — — turbamenta H I 41, 25. rei publicae multum addiderant J 42, 1. — — bene facere C 3, 1. — — innoxiae cladi sunt J 85, 43. — — seque vitamq. suam condonavere J 79, 9. — — maius commodum ex otio meo venturum J 4, 4. — — consulite H II 41, 3. — — iuxta ac sibi consuluisse C 37, 8. — — consultabant C 6, 6. illa multo optuma rei p. doctus sum J 85, 33. rei p. bene facta mea procedunt J 85, 5. — — subvenire decet J 85, 48. — — utilem orationem C 31, 6. rem publicam administrare J 85, 2. rem p. agitare C 38, 3 (seditionibus agitabatur J 37, 1. rem p. seditionibus exagitaverant C 51, 32). — — capessite C 52, 5. J 85, 47. seque remq. p. celebrare J 85, 36. — — conturbare C 48, 8. 37, 10. — — frustra curant H I 48, 19. seq. remq. p. curabant C 9, 3. — — defendere H I 48, 1. ne rem p. desererent J 30, 3. rem p. ex parva magnam fecisse C 52, 19. quo modo rem p. habuerint quantamq. reliquerint, ut ex pulcerruma atq. optuma pessuma ac flagitiosissima facta sit C 5, 9. rem p. pulcerrumam nos habereamus C 52, 20. — — inparatam docet C 17, 1. — — intutum patiemini H I 48, 17. — — magna clades atq. calamitas oppressisset C 39, 4 (rei p. obrimundae consilium capit C 16, 4). — — occupavere J 31, 12. seq. remq. p. perditum irent C 36, 5. rem p. perturbare C 18, 4. domos villas — pluris quam rem p. fecistis C 52, 5. rem p. hosti prodidere J 31, 18. — — prae-dae, non libertati repetitam H I 35. — — hanc dei saepe — servavere C 52, 28. qui rem p. eorum tractarent C 51, 28. placide modesteq. inter se rem p. tractabant J 41, 2. rem p. precio vexare soliti C 50, 1. *Contr.* neque aliter rem p. et belli finem ait H I 41, 24. ad rem p. studio latus sum C 3, 3. — — damna atq. dedecora pervenerint J 31, 19. contra rem p. coniurare C 18, 1. 30, 6. — — sentire C 26, 4. — — facere C 50, 3. 51, 43. inpetus fit in vacuum rem p. C 52, 23. merita in rem p. H I 10. non sua ignavia set ob rem p. in hostium potestate J 112, 3. ob rem p. fuso sanguine H II 96, 2. eum per amicitiam perq. rem p. obsecrat J 58, 5. armis recepta re publica C 11, 4. sibi perdita re p. opus esse C 31, 7. re p. indigni habiti H I 48, 5. indigna — re p. H II 41, 8. domi belli. ineditissima re p. H II 41, 6. a re p. aetatem procul habendam C 4, 1 *cont.* J 4, 3. — — foedum hominem procul esse volebat C 19, 2. — — nostra aliena sententia C 51, 17. non ea consilia de re p. habuissent

C 52, 34. pauca de re p. loquar J 85, 44. de re p. vostra — paucis accipe J 110, 6. — — nihil esse pactum H I 20. in re p. praestat benefici quam malifici inmemorem esse J 31, 28. pro re p. inimicitias suscepi H II 41, 4. — — voveo dedoq. me H II 41, 10. omnis cura rerum publicarum J 3, 1.

rescindo. pluteos rescindit H IV 56. consulta et decreta rescindi J 11, 5. iura belli rescindi H I 48, 14.

resisto. veterani — instare, illi haut timidi resistunt C 60, 3 *cont.* 60, 5. J 51, 1. 59, 3. 60, 7. neque a fortissimis infirmissimo generi resisti posse J 67, 2. firmiorem ad resistendum H IV 61, 16. factioni inimicorum resistere nequiverit C 34, 2. resistantibus conlegis J 37, 2. Huic rogationi aperte resistere non poterant J 40, 2.

respicio. eo tacitus respiciens J 35, 10.

respondeo. Ad haec Q. Marcius respondet C 34, 1. J 72, 1 (placide). pro tempore benigne — dit J 11, 1 *cont.* 11, 6. 22, 2. 85, 16. 26. 109, 1 *bis.* 3. legati paucis — dent J 15, 1. postquam haec dixit neque Mari animus flectitur, respondit J 64, 3. legatis hoc modo respondetur J 104, 4. Iug. respondere iussus est J 34, 1. quem — aruspices ex prodigiis respondissent cruentum fore C 47, 2.

restinguo. incendium meum ruina restinguam C 31, 9.

restituo. Hiempsalem in regnum restituentis H I 39. restituto exercitu H IV 61, 15. ordines restituit J 51, 3. tribunicia potestas restituta est C 38, 1 *cont.* H I 48, 14. legis praesidium, quod praetoris iniquitas eripuit, restituitis C 33, 5. plebi sua restituere J 31, 8. quae mercatus sum — restituo H I 41, 18. iura quaedam tribunis restituit H III 61, 8.

resto. urbem diu restantem H I 75. restantes ei includebant H III 67, 15.

reticeo. neque reticere quae audierat C 23, 2. sin reticeat J 33, 4. *susp.* J 85, 26.

retineo. satis habebatis animam retinere J 31, 20. metus — in bonis artibus civitatem retinebat J 41, 2. neu malis alienos adiungere quam sanguine coniunctos retinere J 10, 3. si maiore cura dominationem illi retinuerint H III 61, 28. omnia retinendae dominationis honesta H I 41, 8. ferociam animi in voltu retinens C 61, 4. firmos eminus pugnando retinere J 51, 5. hostem ab incepto retinere J 55, 8. inperium facile eis artibus retinetur, quibus initio partum est C 2, 4. si ista quae amplexamini retinere voltis C 52, 5. legum cultusq. pleraq. eo facilius retinebant J 78, 4. libertatem per manus retinendam J 31, 22. nostros asperitas et insolentia loci retinebat J 50, 6 *cont.* solet in illis locis tempestas retinere J 79, 6. bene parta vix retinemus C 51, 42. regnum armis retinendum J 21, 1. relicua gloriosius retinebat H I 55. res — si pertinaciter retinebunt H III 61, 17. prope adeptam victoriam retinere J 101, 9. eum in vinculis retinendum C 48, 6. vos inermes retinet H I 48, 18.

retracto. vos mussantes et retractantes verbis H I 48, 3.

retrahō. retractum ex itinere C 39, 5. 58, 3. — ex fuga C 47, 4.

reus pecuniarum repetundarum C 18, 3. fit reus Bomilcar J 35, 7. ipse cultus rei H I 81.

revoco. tardius revocati proelio excesserant C 9, 4.

revorto. id malum in civitatem revorterat C 37, 11. ipse revorti domum decrevit J 8, 2. in castra cum exercitu revortitur J 58, 7. revorsi postero die H IV 4.

rex J 5, 4 *bis.* 8, 1. 9, 3. 11, 1. 12, 5. 13, 17. 15, 1. 5. 16, 3. 25, 2. 27, 1. 4. 29, 2. 5. 31, 1. 33, 3. 34, 1. 35, 5. 36, 3. 37, 3 *bis.* 4. 38, 6. 10. 46, 4. 5. 47, 4. 54, 4. 5. 7. 56, 2. 3. 6. 59, 1. 60, 5. 61, 3. 62, 2. 70, 1. 2. 71, 4. 74, 3. 75, 5. 76, 1. 80, 3. 83, 2. 88, 3. 90, 1. 92, 6. 102, 2. 3. 103, 7 (regis sui ut 112, 1). 104, 3. 4. 109, 3. 4. 111, 1. 2. 112, 1. H II 49. 50. III 34. V 4. Iugurtha rex Numidarum J 5, 1. a rege Dardanorum Mida H III 40 *cont.* IV 61, 5. regis Antiochi H IV 61, 11. regis Apionis H II 39. rex Bocchus J 19, 7. 62, 7. 74, 1. 80, 3. 102, 5. regis Hiempsalis J 17, 7. rex

Leptasta H II 26. regis Mithridatis H I 18. regem Ptolemaeum H IV 61, 10. cum rege Perse C 51, 5. Persen regem J 81, 1. Alexandro regi H III 7. paulo ante rex genere fama atq. copiis potens J 14, 7. rex maximus in hac terra et omnium quos novi J 110, 1. procul ab imperio regis aetatem agebant J 78, 4. inipune quae lubet facere id est regem esse J 31, 26. Massivam regem, ingentem virum, Masinissae nepotem esse J 65, 3. regem armis quam munificentia vinci minus flagitiosum J 110, 5. ex rege miserrimum servorum effecere H IV 61, 8. reges C 2, 1. 7, 2. 10, 1 (magnum ut H IV 61, 20). 53, 3 (opulenti). J 14, 5. 21, 2. 4. 35, 1. 43, 4. 65, 2. 80, 6. 82, 1 *bis*. 87, 4. 88, 2. 98, 2. 5. H I 73. regum atq. imperatorum virtus C 2, 3. reges populiq. C 6, 4 *cont.* 51, 4. J 31, 9. 84, 2. cum nationibus populis regibus H IV 61, 5. nationesne an reges J 14, 17. provinciae reges H I 41, 13. reges tetrarchae C 20, 7 *cont.* H IV 49. quos po. Ro. reges adpellavisset J 65, 2.

Rhodii C 51, 5.

rogatio. —onem ad populum promulgat, uti — J 40, 1. Huic rogationi — aperte resistere non poterant — impedimenta parabant J 40, 2. plebes quanta vi rogationem iusserit J 40, 3. perlata rogatione J 32, 5. ex Mamilia rogatione J 40, 4.

rogito. mulieres — rogitare, omnia pavere C 31, 3.

rogo. primus rogatus sententiam C 50, 4 *cont.* 5. 52, 1. populus a tribuno pl. — rogatus, quem vellet cum I. bellum gerere J 73, 7. ad magistratus rogandos J 29, 7. cum ex Mamilia rogatione tres quaesitores rogarentur J 40, 4. unumquemq. hortatur rogat, uti — C 59, 5 *cont.* J 106, 2. ab Metello missionem rogat J 64, 1. amicitiam societatemq. rogatum miserant J 77, 2. multis rogantibus — dare beneficia J 96, 2. per liberos tuos rogatus C 35, 6.

Romulus. scaevus iste Romulus H I 41, 5.

rudis. ne rudes cum bello melioribus manus consererent J 49, 2. rudis antea et ignarus belli J 96, 1.

ruina. incendium meum ruina restinguam C 31, 7.

rumor. is r. clemens erat J 22, 1. quaestio exercita ex rumore et lubidine plebis J 40, 5. in maius more rumorum audit H II 70. senatum rumoribus volgi exagitatum C 29, 1. rumoribus adversa in pravitatem — declinando conrumpebant H II 30.

rumpo. rupti aliquot montes H II 43.

ruo. ruuntq. pars magna — telis H II 52. ruerè ad portas H II 58. in flumen ruebant H II 63.

rupes. rupis aspera C 59, 2.

russum. primo Metellum rati — russum Iugurtham arbitrati J 69, 1. **rursus** in Nonas Februarias consilium caedis transtulerant C 18, 6. r. convocat C 27, 3. postquam civitas corrupta est, rursus res p. magnitudine sua vitia tolerabat C 53, 5. regredi, rursus aliis, post aliis minari J 55, 8. rursus coepit flectere animum J 62, 8 *cont.* 103, 1. rursus uti antea proximos — conrumpit J 97, 2. r. inperator contra postulata B. nuntios mittit J 83, 1. vos r. mihi patriam dedistis H II 41, 4. inopia r. ambo inaccessit H IV 61, 15. r. iumenta nacti H IV 3. r. bellum coepi H IV 61, 13. r. tamquam ad integrum bellum cuncta parat J 73, 1. exercitu r. admoto H I 48, 10. r. adversus Deos penatis manus armare H I 48, 20.

Ruso J 104, 3.

Rutilius, P. J 50—52. 86, 1.

sacer. sacra profanaq. omnia polluere C 11, 6. sacra via H II 40. in sacris sollempnibus C 22, 2. — Mons sacer H I 9.

sacerdos Vestae C 15, 1.

sacerdotium. *Plur.* C 21, 1. J 31, 10.

sacrilegus C 14, 3: paricidae sacrilegi.

sacro. arae atq. alia deis sacra H I 22. sacrata corpora H II 65 *conr.* deis sacra instrumenta H I 88.

Saenius, L. C 30.

saepe. quam s. optastis C 20, 14. 47, 2. 51, 6. J 4, 5 (s. ego audiui). 31, 6. 79, 4. 83, 3. H II 41, 10. hanc rem p. saepe in maximis periculis servavere C 52, 28. Saepe maiores — opitulati sunt, saepe ipsa plebes — C 33, 2. satis saepe iam fortunam temptatam J 62, 1 *conl.* 82, 1. saepe antehac (*conl.* saepe antea J 94, 4. 107, 1. 112, 3) fidem prodiderat C 25, 4. J 93, 1. 105, 4. 118, 7. qui bello saepe praeclari fuerant J 39, 1. Gaetulose — saepe adgressus in itinere fuderat J 88, 3. cum singulis multa saepe egerat C 20, 1 *conl.* 25, 1. Bocchus nuntios ad eum saepe miserat J 88, 5. ut saepe nobilitatem, sic ea tempestate plebem insolentia ceperat J 40, 5. multum ipse pugnare, saepe hostem ferire C 60, 4 *conl.* J 7, 4 (et saepe). 27, 1 (ac saepe). 34, 1. 45, 2. 72, 2. 74, 1. 113, 1. saepe ad vos oratum mitto J 24, 2. morbus haut s. quemquam superat J 17, 6. haut s. auxilii egeas J 31, 20. saepe eo tacitus respiciens J 35, 10 *conl.* H V 14. icti s. fragmentis navium H III 24. haec — s. dicundo J 32, 1. = **saepius** — quam C 9, 4. 25, 3. saepius eadem postulanti J 64, 4 *conl.* 94, 2. saepius fatigatus lenitur J 111, 3. = fortunam quam **saepissimum** experiretur J 63, 1. = **saepe numero** — verba feci, saepe questus sum C 52, 7. sciebam saepe numero — contendisse, cognoveram — ad hoc saepe fortunae violentiam toleravisse C 53, 3.

saepio. vel ferro saeptis H I 41, 15.

saevio. saevire fortuna ac miscere omnia coepit C 10, 1. mare saevire ventis coepit J 78, 2. repente visus saevire Tagus H I 71.

saevitia. tanta s. faeneratorum atq. praetoris fuit C 33, 1. H. ob saevitiam suam interfectum J 15, 1. tanta temperantia inter ambitionem saevitiamq. moderatum J 45, 1. hostium saevitiā periturum J 7, 2. quae belli s. esset C 51, 9. saevitiā temporis J 37, 4. Quibus agitata saevitiis H I 9. *Dub.* H II 40.

saevos. mare saevom inportuosum J 17, 5. omnia saeva patiebamur J 14, 10. inperia saeva C 19, 5. saevissimo imperio J 100, 5. ortus longe saevior Catulus H III 61, 10. saevissimis Numidis J 65, 3. inter saevissimos hostis H II 90, 5.

sagittarius J 46, 7. 49, 6. 100, 2. 105, 2. hostem tormentis sagittariisq. — terrere J 94, 3.

sagum. ut Metello in sagum tela venirent H II 17.

Saguntini H II 21. **Saguntius** H II 22.

sal. neque salem quaerebant J 89, 7.

Sallentinum promunturium H IV 18.

sallo. relicua cadaverum sallerent H III 6.

salto. psallere saltare elegantius C 25, 2.

saltuosus. —a loca J 38, 1. 54, 3.

saltus. cum alacribus saltu certabat H II 11. = **saltum** insidentis H I 108. per idoneos saltus H II 15. saltibus occupatis H II 29.

saluber. salubri corpore J 17, 6.

salus. spem salutis in solitudine aut fuga habere J 55, 1 *conl.* in fuga salutem sperare C 58, 16. non sociis salutis fore J 33, 4. in summo periculo suam salutem fore J 77, 1. dedecore potius quam manu salutem quaesiverat J 39, 1. quotiens ductu meo vobis salus quaesita est H II 96, 1. contra rem p. et salutem omnium facturum C 51, 43. multa Pomptinum de salute sua obtestatus C 45, 4. pro salute certare J 94, 5. 114, 2. pro vostra salute vitae finem fecerim H II 41, 9.

saluto. sicuti salutatum introire ad Cic. C 28, 1 *conl.* H I 99. salutare plebem J 4, 3.

salvus. non aliter salvi eritis H I 41, 17. — satin' salve H I 23.

Samnites C 51, 38.

sanctitas. illis ingenta est s. regii nominis H V 1.

sanctus vir J 109, 4 *conl.* 85, 40. H I 92. i 113. neq. sanctum aut infandum quicquam fuit irae barbarorum H III 67, 17. nihil pensi neque sancti habere J 41, 9.

sanguis. pop. Romanum suimet sanguinis mercede circumveniendum H I 41, 25. humani corporis sanguinem vno permixtum C 22, 1. ne illi sanguinem nostrum largiantur C 52, 12 *cont.* — vostrum praebitis H III 61, 17. ut sanguinem meum quam omnia malit J 24, 2. regnum Numidiae per seculum et sanguinem familiae nostrae tabescere J 14, 25. gladium sanguine oblitum J 101, 6. humus infecta sanguine J 101, 11 *cont.* H I 41, 14. cum arae — sanguine subplicum foedarentur H I 22. totiens ob rem p. fuso sanguine H II 96, 2. locum multo suorum sanguine defensum H III 70. milites quorum sanguine Tarulae — divitiae partae sunt H I 41, 21. quos manus sanguine civili alebat C 14, 3. semperne in sanguine ferro fuga vorsabitur J 14, 9. quidquid sine sanguine civium ulcisci nequitur J 31, 8. sanguine coniunctos J 10, 3.

sanus. histrionis vix sani H II 35. = **sane.** belli sane sciens H II 71 *cont.* i 33. Ac sane — J 7, 5. et sane J 42, 2. 100, 5. sine gravi cuiusq. expectatione neque sane ambitu publice H I 53. senatus nihil sane intentus C 16, 15. haut sane — C 37, 9. 53, 5. sint sane liberales C 52, 12. quae sane fuerint nostrae iniuriarum J 24, 6. Set sane fuerit regni paratio plebi suae restituere J 31, 8.

sapiens nemo pecuniam concupivit C 11, 3. Metellum in ea difficultate magnum et sapientem virum fuisse J 45, 1. secundae res sapientium animos fatigant C 11, 8. quae pessimi et stultissimi decrevere, ea bonis et sapientibus faciunda sunt H I 48, 1.

sapientia. maior sapientia in illis fuit C 51, 42. satis eloquentiae, sapientiae parum C 5, 4. ingenium sapientia validum C 6, 6. quia sapientia prior es J 10, 7.

sapor iuxta fontis dulcissimos H IV 13.

sarcina. —as conligere J 97, 4. —is abiectis J 91, 2. iumentas —is levare J 75, 3. ex —is paludamenta extare H III 70.

Sardinia H II 1 et 4. 10. Sardonia herba H II 2.

Sardus H II 2.

satelles. si equites Romani satellites Numidae traderentur J 65, 2. satellites (Sullae) H I 41, 2. 12. 21 *cont.* 48, 7.

satias. frumenti ex gravi inopia satias facta H II 29.

satiestas. nondum etiam vos dominationis eorum s. tenet J 31, 20.

satio. non tot exercituum clade — satiatus H I 41, 5.

satis. amicorum neque nobis neque cuiquam satis fuit J 102, 7. neque mihi s. consili H I 48, 2. s. eloquentiae C 5, 4. neq. in amicis s. praesidi est J 35, 4. virorum atq. armorum s. J 92, 7. verborum s. dictum est H III 61, 25. de coniuratione s. dictum C 19, 6 *cont.* J 19, 8. pro victoria s. iam pugnatum J 54, 1. s. quaesitum erat nomini H I 41, 26. s. habebatis animam retinere J 31, 20. ut ea exercitui satis superq. foret J 75, 7. s. illa fuerint H I 41, 9. quis mihi cruciatus s. est H II 41, 3. bono **satius** est vinci quam — J 42, 3. quis s. cautum fuerat H IV 69. nobis s. cognitum est J 82, 3. ubi legati s. confidunt J 13, 9. neq. s. conpertum habebat C 29, 1. s. credere C 31, 2. J 72, 2. 106, 3. H i 47. ubi s. explorata sunt quae voluit C 17, 2. cupienti nihil s. festinatur J 64, 6. nequeo s. mirari H I 41, 2. III 61, 9. neque illos timor s. muniverat J 57, 6 (s. munitae J 61, 1). ipsa se virtus s. ostendit J 85, 31. castello mediocri s. patens J 92, 5. s. placebant C 2, 1. J 64, 2. 66, 4. 74, 1. s. providere non poterat J 90, 1. mihi s. spectatum est H III 61, 23. neque virtus neq. arma s. tegere J 97, 5. res gestae s. amplae magnificaeq. C 8, 2. s. clara vobis sunt H II 96, 6. nihil s. firmum contra M. J 80, 1. viro s. fortunata C 25, 2. vix s. gratus videar H II 41, 5. s. honestas spes C 35, 4. et — haut s. moderatus virum J 42, 2. res eorum s. prospera satisq. pollens C 6, 3. s. providens J 28, 5. s. tuti H I 41, 17. 18. s. saepe iam J 62, 1. s. mature illum petiturum J 64, 4. s. placide verba facit J 83, 2. s. providenter exornat J 90, 1. s. inipigre occiso pedite J 101, 6. **satisne** pium tutum sit H IV 61, 1. **satini** salve H I 23.

satisfactio. defensionem non statui parare, —onem — proponere decrevi C 35, 2.

satura. quasi per saturam exquisitis sententiis J 20, 2.

Saturninus. Saturnini satellites H I 48, 7.

saucio. alteri alteros —are J 60, 1. plerosq. tantum modo —are J 94, 6. eminus —abantur J 50, 4. optimus quisq. cadere aut —ari J 92, 9. ut M. ictu tragulae —aretur H II 20. sauciata corpora *cj.* H II 65.

saucius. —os reficit J 54, 1. integros pro —is accersere C 60, 4. equi —i consternantur H I 96.

saxeus mons J 92, 5.

saxum. Scyllam saxum esse H IV 21. saxa ingentia — per pronum incitabantur H III 22. in proximos saxa volvere J 57, 5. mulieres pro tectis —a mittere J 67, 1. saxo capita adfugebantur H II 61. —a ingentia fluctus trahunt J 78, 3. —a laqueis vincebat J 94, 2. inter —a repentis coeleas J 93, 2. ilex coaluerat inter —a J 93, 4. nisus per saxa J 93, 4. eminentibus —is nisus J 93, 4.

scaevus iste Romulus H I 41, 5.

scala. unae atq. alterae scalae conminutae sunt J 60, 7. scalas pares moonium altitudine H IV 55. scalis adgredi J 57, 5. — egressi J 60, 6.

scapha. per tot scaphas, quas — miserant H III 11.

sceleratus. nefario consilio sceleratorum civium C 52, 36. dum paucis sceleratis parcut C 52, 12. = homo omnium **sceleratissimus** J 14, 2. homines —isumi J 31, 12. 21. pariter te errantem et illum sceleratissimum persequi J 102, 5.

scelestus. homines scelestos et factiosos C 51, 32. mali atq. scelesti C 52, 15. scelestos magis quam miseros H I 95. scelestis nuptiis C 15, 2. scelestum inposuerat servitium H III 61, 9. = **scelestissimi** hostes H II 96, 1. IV 61, 2.

scelus. ne plus apud vos valeat P. Lentuli et ceterorum scelus C 51, 7. ut Iugurthae scelus condonaretur J 27, 2. atrocitate sceleris eorum C 22, 3. sibi tanti sc. conscius C 34, 2. sceleris eorum haut ignarum H IV 61, 10. per sceleris inmanitatem tutus est H I 41, 6. magnitudo sceleris C 51, 8. manifestus tanti sc. J 35, 8. facinus memorabile sceleris atq. periculi novitate C 4, 4. sceleris eorum obliti C 51, 15 (obliti scelerum Cinnae H I 48, 19). populares sceleris sui C 22, 1. regnum eius sceleris sui praedam fecit J 14, 11. praemia sceleris adeptum se videt J 20, 1. socios sceleris sui J 33, 3. ut sc. atq. perfidiae Bocchi testis adesset J 107, 2 *cont.* H I 41, 1. quae sceleri et periciduo suo nomina indidit H I 41, 24. cetera vita eorum huic sc. obstat C 52, 31. sceleri eius obviam isse J 22, 4. ne tantum scelus inpun- nitum amittatis J 31, 25. neque apud illum tantum sc. inultum relinquen- dum J 106, 6. animus ad inceptum sc. rapiebatur J 25, 7. non me ob sce- lus caesum H II 41, 2. fratri per scelus vitam eripuit J 14, 15 *cont.* H I 41, 7. per summum sc. omnia sociis adimere C 12, 5. nolite pati cuiusq. regnum per sc. crescere J 14, 7. regnum Num. per scelus et sanguinem familiae nostrae tabescere J 14, 25. id facinus non avaritia neq. scelere consulis admissum J 91, 7. intoleranda audacia, scelere atq. perfidia se ecferens J 14, 11. quorum potentia aut scelere cuncta ea gesserat J 33, 2. regem errasse et Iugurthae scelere lapsum J 104, 4. omnia subplicia sce- lere meo vici H II 41, 3. metum ab scelere suo ad ignaviam vestram transtulere J 31, 14. in maximo sc. deprehensis C 46, 2. pro alieno sc. et facinore —nitebantur J 15, 2, ne super tali sc. suspectum sese haberet J 71, 5. conscientia scelerum C 5, 7. H I 48, 7. sc. et contumeliarum omnium finis sit H I 41, 9. —inpunitas J 31, 19. —licentiam H I 48, 9. quod scelerum illius vel maximum est H I 41, 18. mercedem scelerum H I 41, 12. ut Iugurthae scelerum ostentui essem J 24, 10. cuius sceleribus tanta praemia tribuistis H I 48, 7. neq. suamet ipse scelera occultare C 23, 2. scelera in patrem fratresq. ostendit J 33, 4. paucorum scelera pa- tefacere J 42, 1. Iugurtham ob scelera invidia cum metu urguet J 35, 2. sceleribus suis ferox atq. praeclarus est 14, 21.

- scena.** —is ad ostentationem histrionum fabricatis H II 23, 2.
- scientia** militiae magna J 63, 2.
- scilicet.** — insontis sicuti sontis — iugulare: sc. ne per otium torpescerent manus aut animus, gratuito potius — crudelis erat C 16, 3. *Pro set restitutum* C 51, 27 *vid. Conn. p. 66 sqq.* ne — in miseriam convertet. Sc. res ipsa aspera est, set vos non timetis eam C 52, 28. An uti vos infestos — faceret? Sc. quem res tanta — non permovet, cum oratio addecendit C 51, 10 *cont.* H I 41, 21. solitos ita dicere — sibi animum — adcendi: sc. non ceram illam — tantam vim in sese habere, set — J 4, 6. Quod — sibi adrogant, id mihi — non concedunt: sc. quia imagines non habeo — J 85, 25. *C. iron.* H I 41, 17. sin ea contemnit, sc. existumabitis — J 31, 19. ubi illa formido — decessit, sc. ea quae secundae res amant — incessere J 41, 3. reputate — si quem ex illo globo mittatis, sc. ut ignarus omnium trepidet J 85, 10 *cont.* H I 30. nisi forte — profecti sunt, egregia sc. mercede H I 41, 23. pauci ferocius decernunt, sc. ignari humanarum rerum J 104, 2. Fortuna pleraque regit, cui sc. placuit (*al. placuisse*) J 102, 9. *Susp.* J 113, 3. At scilicet eos — gratiam ab eo peperisse H I 48, 5.
- scindo.** Italia — scinditur in duo promunturia H IV 18. medium spatium — per angustiam scissum H IV 20.
- scio.** se nihil amplius scire quam legatos C 47, 1. iussus quae sciret edicere C 48, 4. si quid — deliquere, pauci sciunt C 51, 12. scio fuisse nonnullos C 14, 7. 53, 3 (*sciebam*). J 85, 1. H IV 61, 16. certo scio C 51, 16. J 9, 2. *sq. membro finito susp.* H III 31: non tu scis —. scitis, quantum cladem — adulerit C 58, 4 *cont.* J 102, 11. ego scio, qui — legere cooperint J 85, 12. nihil me sciente frustra voles J 110, 4. = **sciens** locorum J 85, 45 *cont.* 97, 3. — belli H II 71. *susp.* J 97, 5. regionum scientissimi J 100, 3.
- Scirrus** (*al. Scyrthus*) H I 41, 21.
- scite.** parum sc. convivium exorno J 85, 39.
- scorpio.** epistulam — scorpione in castra misere H III 36.
- scortum** C 7, 4. 14, 6.
- scriba** Cornelius H I 41, 17. scr. Sertori Versius — scr. Maecenas H III 4.
- scribo** (*scribserat var. scr.* J 65, 1). Plura cum scribere vellem C 35, 5 *cont.* J 24, 4. haec quae scripsi J 24, 9. nti Romam ad suos necessarios asperere in Metellum de bello scriberent J 65, 4. fessus scribendo mittundoq. legatos H II 96, 2. litterae, in quibus scriptum erat G. Manlius — copisse C 30, 1. earum exemplum infra scriptum est C 34, 3 44, 5. orationem scriptam edidit C 31, 6. qui facta aliorum scripsere C 3, 1. res gestas scribere C 3, 2. bellum scripturus sum J 5, 1. *inc.* H I 4. quem M. testamento secundum heredem scripserat J 65, 1. milites scribere J 43, 3. 84, 5. 86, 2. exercitui subplementum J 39, 2. exercitus scribitur J 27, 5. prius quam legiones scriberentur C 32, 1.
- Scribonii.** G. Scribonius Curio H I 52. II 33. III 8. 61, 10. IV 68.
- scrinium** cum litteris C 46, 6.
- scriptor** et actor rerum C 3, 2. scriptorum magna ingenia C 8, 3. — invidia H I 55.
- scrutor.** scrutari abdita loca J 12, 5.
- scutum.** arcem, ubi signa et scuta erant J 67, 1. scuta — Numidica ex coriis J 94, 1. inopia scutorum H IV 1.
- Scylla** H IV 21.
- Scythae** nomades H III 51. **Scythicus** arcus H III 44.
- secede.** in additam partem adium secessit C 20, 1. plebes a patribus armata secessit C 33, 3. H III 61, 1.
- secessio.** nihil vi, nihil secessionem opus est J 31, 6. per secessionem armati Aventinum occupavere J 31, 17. non arma neque secessionem H III 61, 17.
- secretus.** relicua cum Scauro secreta transigit J 29, 5. = *ibiq. secreto* monuit J 8, 2.

secundum ea si desideranda erant, uti — J 14, 3. qui **secundum** pocula alias res mercantur H i 88 *susp.*

secundus. Bello Punico secundo J 5, 4. H I 8. secunda vigilia H III 67, 4. in secunda (acie) H i 44. secundus heres J 65, 1. = **secundo** mari prima Curene est J 19, 3. = omnia **secunda** et oboedientia sunt J 14, 19. secunda in casum declinando H II 30. *Vid.* res.

securus ire H I 86 *cj.*

secus. concurrentibus virile et muliebre secus omnibus H II 23, 1.

secus. quibus haut multo secus quam ferro noceri poterat H III 67, 1. neque eis secus atq. aliis armis — muniti J 105, 2. solet in illis regionibus haut s. atq. in mari retinere J 79, 6. neq. s. atq. iter facere, castra munire J 100, 4. rem haut s. difficilem J 92, 4. bellum temptatum antea s. cesserat J 20, 5. Quod ubi s. procedit J 25, 10.

sedeo. sedenti — venienti H II 23, 3. tumuli sedere H II 43.

sedes. Scythis plaustra sedes sunt H III 51. quas nox coëgerat sedes habebant J 18, 2. incertis sedibus vagabantur C 6, 1. quid defensum, nisi suae cuiq. sedes H I 41, 4. plebei patrias sedes occupavere H I 41, 12. parentes — militum — sedibus pellebantur J 41, 8.

seditio. neve ex sua contentione seditio oriretur C 34, 2 *cont.* J 6, 3. 72, 1. plurimae turbae, seditiones et ad postremum bella civilia orta sunt H I 10. a Ti. Graccho seditiones graves coepere H I 11. inter se iuxta seditionem erant H III 67, 11. ob — onem provinciam adeptus est H I 48, 4. Fimbriana — one H II 49. seditionibus rem p. exagitaverant C 51, 32. — tribunicii res p. agitabatur J 37, 1. — omnia turbata sunt H I 48, 1. turba atque — onibus sine cura aluntur C 37, 3. neu prolatandis — onibus nos in sollicitudine adtineas H I 48, 16. quis quies in — onibus, in pace turbae sunt H I 48, 7.

seditiosus H I 48, 16. vulgus seditiosum atq. discordiosum J 66, 2. magistratus seditiosus vulgus exagitare J 73, 6.

sedo. sedare motus J 33, 3. animus neq. vigiliis neq. quietibus sedari poterat C 15, 4. flammam — crescere neq. prius sedari J 4, 6.

segnis. bonus segnior fit, ubi negligas J 31, 28. segnior — cura H I 54 (*cfr.* Liv. XXXV 40). oppidani nihilo segnius parare bellum J 75, 10.

Seleucia H IV 61, 19.

sella. uti sellam iuxta poneret more regum J 65, 2. adsurgere sella H V 13.

semel. impugnati semel iam H IV 61, 12.

semianimus. corpus — um H III 67, 16.

semirutus. — a moenia H II 22.

semisomnus. — os partim, alios — fugant J 21, 2.

semper illis reges — vectigales esse C 20, 7 *cont.* J 77, 3. qui semper domos — pluris quam rem p. fecistis C 52, 5 *cont.* 25, 3. qui carus acceptusq. ei s. fuerat J 12, 3. numquamne familia — quicta erit? semperne in sanguine — vorsabitur J 14, 9 *cont.* 110, 4. hortari uti s. intenti paratiq. essent C 27, 2. ea misericordia senatum semper fuisse C 34, 1. s. in civitate quibus opes nullae sunt bonis invident C 37, 3. quod iuvat, id semper faciant J 85, 41. res humanae — fluxae et mobiles s. in adversa mutantur J 104, 2. ingenium humanum inquires atq. indomitum s. in certamine — agit H I 7. s. nimis alta cupiebat C 5, 5. avaritia s. infinita insatiabilis est C 11, 3. iuperium s. ad optimum quemq. a minus bono transfertur C 2, 6. s. eis aliena virtus formidulosa est C 7, 2. s. in proelio eis maximum periculum est, qui maxime timent C 58, 17. s. querebatur de ignavia sociorum C 43, 3. s. in potestatibus eo modo agitabat J 63, 5.

Sempronii. Ti. Sempronius Gracchus H I 11. *et* G. — — J 41 *sq.* = **Sempronia** C 25. 40. 5. = lex Sempronia J 27, 3.

senator C 18, 7. 28, 1. 30, 1. 37, 6. 39, 5. 47, 4. H III 4.

senatorius. senatorii ordinis C 17, 3. J 62, 4. 104, 1.

senatus illi quamquam adversus erat, de nullo negotio abnuere audebat J 84, 3. — de bello eorum accepit J 21, 4. — auctoritate ad ea patranda

adnibebatur J 43, 4. — deditionem adprobat H II 69. — quae censuerat H I 91. — illi vitam et sua omnia concederet J 61, 5. — decernit C 29, 2, 47, 3, 48, 6. J 39, 3, 55, 2, 73, 7, 84, 3. — provinciam dederat C 19, 2. — utrisque datur J 13, 9. — in Catonis sententiam discesserat C 55, 1. — existumat C 51, 43. — frequens C 47, 3, 50, 4. — belli Lepidani gratiam fecerat H III 63. — nihil sane intentus C 16, 5. — iudicat (hostis) C 36, 2 *cont.* 44, 6, 50, 4. — populum timet J 27, 3. s. populi Romani C 34, 1. s. populusq. Ro. J 9, 2, 21, 4. s. et po. Ro. — solet J 104, 5, 111, 1. populus et senatus Rom. — tractabant J 41, 2. iussu senatus aut populi *susp.* J 112, 3. *senati in nonnullis melioribus libris inventum his locis:* senati decretum C 30, 3, 36, 5, 51, 36, 53, 1. J 28, 3, 40, 1. H i 93. senati auctoritas C 38, 3 (*in peioribus libris*). J 22, 2, 31, 25. senati verbis J 25, 11. *at* senatus populiq. verbis J 21, 4. senatus partium C 37, 10. — factio-num *susp.* J 41, 1. ex senatus consulto C 42, 3. senatus specie C 38, 2 (*unus E i pro var. scr.*). senatus magna pars C 53, 1. J 15, 2. dubitationem et moras senatus J 30, 3. senatus princeps J 25, 4 (*q.* in senatu). iram senatus J 21, 7. iussu senatus *susp.* J 112, 3. senatui populoq. Ro. carus J 9, 2. de ceteris senatui curae fore J 26, 1. senatum accusare C 40, 3. — eo advocat C 46, 6. *Vid.* consulo. senatu convocato C 50, 3. senatum criminari C 38, 1. — docere C 48, 4. J 13, 3. — obtestamur C 33, 6. ad senatum adductus C 48, 3. — legatos mittere J 28, 1, 102, 14. — — referre C 29, 1, 51, 43. apud senatum verba facere J 103, 7. in senatum venit C 31, 5. quae genera hominum in senatum pervenerint J 4, 4. ea potestas per senatum magistratui permittitur C 29, 3. senatu movere C 23, 1. ab senatu petere C 34, 1. J 15, 1, 35, 2. — — mitti J 25, 5. iussus a senatu J 35, 9. egredienti ex senatu C 49, 4. singulos ex senatu ambiundo J 13, 8. in senatu haec aguntur C 50, 1 *cont.* J 27, 1. — — litteras recitavit C 30, 1, 34, 3. — — quorum auctoritas pollebat J 13, 7. — — potens J 16, 2. — — vicit pars illa J 16, 1. — — questus sum J 24, 9. — — verba faciunt J 85, 21.

senectus plerosq. dissolvit J 17, 6. —, per se gravis, curam duplicat H II 41, 2. ubi adulescentiam habuere, ibi senectutem agant J 85, 41.

senectus. senecto corpore H IV 63. —cta aetate H i 115.

senesco. mors prohibetur, senescunt vires H III 61, 19. omnia aucta senescunt J 2, 3. moveri quam senescere omnia malebat J 35, 3.

senium. in senio *cj. Orell.* H II 41, 9.

sententia eius non crudelis, set aliena a re p. C 51, 17. Earum (litterarum) sententia haec fuit J 9, 1, 24, 1. sententiam dixerunt C 51, 9. — regis sui exquireret J 112, 1 (*cont.* quasi per saturam sententis exquisitis J 29, 5). — eius laudant C 53, 1. — rogatus C 50, 4, 5, 52, 1. senatus in Catonis — am discessit C 55, 1. in — iam Neronis iturum se C 50, 4. insanum — sua sententia H I 37. quam ob rem in sententia non addidisti C 51, 21. maneat in sententia H I 48, 16. quae postq. ex sententia instruit J 38, 4 *cont.* 43, 5. sanctus vir et ex — ia ambobus J 109, 4. ex eius — ia insidias tendit J 113, 4. me ex animi mei sententia nulla oratio laedere potest J 85, 27. sententias nonnullorum mecum reputo C 52, 2.

sentina. ei Romam sicut in sentinam confluxerant C 37, 5.

sentio. me falsa suspitione alienatum esse sentiebam C 35, 3. ne contra rem p. sentiret C 26, 4.

seorsum ab rege exercitum ductare J 70, 2.

separatim sibi quisq. consilium capitis C 52, 23.

sepelio. gubernatore illic sepulto H IV 21.

Septimius Camers C 27, 1.

septuaginta H V 3.

sepulcrum. —a infecta sanguine civili H I 41, 14.

sequor (secuntur J 2, 1, 13, 1. H I 48, 9). Antonius, qui — magno exercitu — sequeretur C 57, 3. ipse cum equitibus Metellum sequitur J 54, 9. Iugurtha per collis sequi J 55, 8. ut equestri proelio solet, sequi, dein ce-

dere J 59, 3. sequi fugere J 101, 11. cuius spes in fuga erat, sequi cogebatur J 54, 8. plebes fugientis secuta H II 40. ipse intentus propere sequi J 91, 4. ipse cum illorum armis sequi J 94, 2. nemo ex fuga regem sequitur J 54, 4. ne laxae exercitum sequerentur J 45, 2. signa sequi J 80, 2. vestigia secutos H III 67, 8. quia illa intoleranda videbantur, haec sequi decrevistis C 58, 14. plures Adherbalem secuntur J 13, 1. M. Aemilium — ducem et auctorem sequimini ad recipiendam libertatem H I 41, 27. Catuli consilia secutus sum H I 48, 6. secuti morem inperatoris J 32, 2. secuti Romani non me, set morem suum H IV 61, 15. satis honestas spes sum secutus C 35, 4. laudamus divitias, sequimur inertiam C 52, 22. extrema munia sequi *susp.* H III 73. negotia sequebantur *susp.* H V 8. fortuna meliores sequitur H I 48, 21. malos praemia secuntur H I 48, 9. Te illa fama sequetur H IV 61, 22. hautquaquam par gloria sequitur scriptorem et actorem rerum C 3, 2 *cont.* 54, 5. divitias gloria inperium potentia sequebatur C 12, 1. *post* gloriam invidiam sequi J 55, 3. res cunctae studiaq. omnia nostra corporis alia, alia animi naturam secuntur J 2, 1.

seria. ioca atq. seria cum humillimis agere J 96, 2.

sermo inde ortus percunctantibus utrimq. H I 23. quo maior auctoritas sermoni inesset C 40, 6. sermone uti vel modesto, vel molli vel procaci C 25, 5. sermone fautorum similem se fore credens H III 7. Lentulum coargunt sermonibus, quos ille habere solitus erat C 47, 1.

sero. bellum ex bello serunt H I 48, 7. bella ex bellis serendo H IV 61, 20.

serpens J 89, 5 *bis* (*fem.*).

Sertorius, Q. H I 54—77. II 16—30. 41, 6. 96. III 1—4.

serus. serum bellum in angustiis futurum H i 15. = *sero* mea dicta probat H IV 61, 13.

Servilii. P. Servilius Vatia H I 78—80. Q. Servilius Caepio H I 53. — *alius* J 114, 1.

servilis. servile bellum C 30, 2. — ingenium H III 67, 12. 17. servili inperio plebem exercere H I 9. servilia alimenta H I 41, 11. agrum colendo aut venando, servilibus officiis C 4, 1.

servio. nisi servire magis quam inperare parati estis C 20, 7. aut serviundum esse aut per manus libertatem retinendam J 31, 22. serviundum est aut inperitandum H I 41, 10 *cont.* H i 93. serviundi — finem facturi H III 61, 4. quem fama erat non servitutum esse H IV 61, 10. voluptatibus — pecuniae — gratiae servitis C 52, 23.

servitium. genus serviti insolitum H II 81. servi precium H III 61, 20. metu gravioris serviti H I 41, 6. militibus nostris Iugurthae servitium minari J 94, 4. dominationis in vos servitutum suum mercedem dant H I 41, 2. ius a maioribus relictum vobis et hoc a Sulla paratum servitutum H III 61, 1. scelestum inposuerat servitutum H III 61, 9. Graeciae dempsi grave servitutum H IV 61, 11. mutandum in melius servitutum H i 91. animi inperio, corporis servitio magis utimur C 1, 2. accipite otium cum servitio H I 41, 25. ne otium pro servitio adpelletis H III 61, 13. potior periculosa libertas quieto servitio H I 41, 26. servitia urbana sollicitare C 24, 4 *cont.* 50, 1. ad concitanda servitia C 46, 3. Romanorum servitia adlicere J 66, 1. servitia repudiabat C 56, 5 *cont.* 44, 6.

servitus. servitutem aequo animo toleratis J 31, 11. — quis vostrum recusare audebat J 31, 20. servitute obpressa civitas C 51, 31. ex servitute erepta C 48, 1.

servus. praemium decrevere servo — libero C 30, 6. ne miles — servum aut iumentum haberet J 45, 2. epistulam cum servo nacti H III 36. servi aere parati J 31, 11. multi ex loco servi H III 67, 17. Tarulae Scirroq. pessumis servorum H I 41, 21. ex rege miserrum servorum effecere H IV 61, 8. postremus servorum Archelaus H IV 61, 12. melius amicos quam servos quaerere J 102, 6. caussam civium cum servis fugitivis communicavisse C 56, 5. quin omnia non serva hostilia ducant H IV 61, 17.

sestertium. sestertia centum — ducenta C 30, 6. Sestertium tricies H IV 36.

set (*eius scripturae multa passim in bonis libris vestigia*). non ex re set ex commodo aestumare C 10, 5. 33, 4. 39, 6 (neq. solum — set). 51, 13. 17. 54, 5. J 14, 23. 20, 7. 46, 6. 50, 5. 54, 5. 85, 30. 37. 86, 2. 93, 5. 97, 4. 102, 12. 103, 5. 112, 3. H I 10. 12. 41, 20. 48, 7. 10. II 23, 4. III 61, 17. IV 61, 15. i 60 (non — modo, set ne — quidem). non fuit consilium, set — statui C 4, 2. 13, 3. 19, 5. 20, 3. 23, 4. 24, 2. 26, 2. 33, 1. 34, 2. 35, 3. 37, 1 (neque solum — set omnino). 51, 35. 43. 52, 10. J 4, 6. 6, 1. 21, 2. 24, 2. 31, 10. 27. 33, 4. 58, 3. 59, 3. 61, 3. 91, 7. 94, 4. 98, 1. 5. 100, 1. H I 41, 5. 20. II 13. 41, 22. III 61, 27. magna vi animi et corporis, set ingenio malo pravoq. C 5, 1. 17, 1 (set maxime *cont.* 54, 5). 33, 1 (pleriq. patria, set omnes fama atq. fortunis expertes sumus). 54, 1. 61, 3 (paulo divorsius, set omnes tamen —). J 6, 1 (set multo maxime). 12, 2. 13, 1. 15, 4 (set ex omnibus maxime). 54, 3. 57, 6. 80, 6. 85, 15. 46. 95, 3 (cupidus voluptatum, set gloriae cupidior). 105, 4. Q. Rex Faesulas, Q. Metellus in Apuliam — missi — ei utrique — mos erat — set praetores C 30, 5 *cont.* 37, 4. bonus et ignavus aequae sibi exoptant, set ille — C 10, 2. 14, 7. 16, 5. 23, 6. 51, 4. 5. 15 (Equidem ego — set pleriq.). 52, 21. 28 *bis*. 35. 55, 4. J 14, 4. 18, 5. 22, 1. 24, 10. 27, 3. 29, 1. 31, 4. 15. 35, 6. 42, 3. 44, 5. 48, 3. 73, 7. 83, 2. 85, 1. 26. 28. 96, 2. 109, 3. 112, 2. H I 48, 1 (set contra). 12. III 61, 4. 11 (dicta alia, set certatum utrimque de —). IV 20. Set diu magnum certamen fuit C 1, 5. 2, 8. 10, 3, 3 (Set ego). 6, 3, 7, 1. 3. 6, 8, 1. 3. 10, 1. 11, 1. 4. 13, 3. 14, 5. 16, 1 (Set maxime). 18, 1. 19, 3 (Set is Piso). 20, 5. 23, 1 (Set in ea coniuratione). 25, 1 (Set in eis). 3. 4 (*utroq. loco* Set ea). 31, 7. 32, 2. 36, 1. 39, 1. 3. 41, 1. 43, 2 *bis* (Set ea). 44, 1. 48, 5. 49, 1. 4. 50, 3 (Set eos). 5. 51, 10. 21. 33 (Set ea res). 39. 52, 5. 9. 24. 53, 2. 5. 6. 56, 3. 4. 57, 1. 5. 58, 3 (Set ego —). 60, 1. 61, 1. J 1, 3. 5. 3. 7, 3 (Set ea res). 8, 2. 9, 4. 11, 3. 12, 3. 13, 4. 7. 17, 2. 7. 18, 3. 11. 21, 4. 25, 2. 28, 6. 29, 3. 6. 30, 4. 31, 8. 35, 10. 36, 4. 38, 6. 39, 1. 40, 3. 5. 41, 3. 44, 1. 45, 1. 46, 3. 50, 1. 51, 5. 55, 5. 56, 6. 57, 6. 60, 3. 63, 3. 66, 3. 71, 1. 74, 2. 76, 1. 77, 1. 79, 1. 8. 84, 3. 87, 1. 88, 2. 89, 1. 3. 91, 4. 92, 3. 6 (Set ea res). 94, 1. 95, 2. 98, 7 (Set ea cuncta). 101, 2. 102, 9. 105, 3. 108, 3 (Set ego). 109, 4. 113, 1. 3. 114, 3. H II 8. 21. 24. 45. III 7. 67, 20. V 12. i 45. Omnis homines decet. Set nostra omnis vis —. Quo mihi rectius videtur C 1, 2. Set de studiis partium si — parem disserere, tempus — maturius me deserat J 42, 5.

severitas huic dignitatem addiderat (*obp. misericordia atq. mansuetudo*) C 54, 2. Catonistudium modestiae, decoris, set maxime severitatis erat C 54, 5.

severus. severo edicto H III 67, 2. poena paullo severior C 51, 15. = Hiempsalis mortem severe vindicandam J 15, 3.

sexaginta H IV 22.

Sextius questor J 29, 4.

sextus C 30, 1. J 91, 1.

sexus. effrenatae lubricitatis in utroque sexu H IV 53.

si lubido possidet, ea dominatur C 51, 3. si digna poena reperitur, novom consilium adprobo C 51, 8 *cont.* 52, 5 (*anast.*). 16. 58, 15. J 24, 10. 30, 19. H I 41, 25. 27. 48, 19 (*anast.*). II 41, 3. 9. IV 61, 21. si vincimus, omnia tuta erunt C 58, 9. si caussa peccandi — minus subpetebat, **nihilominus** (*cont.* J 94, 2) — circumvenire iugulare C 16, 3. vellem — si desideranda erant, uti debitis uterer J 14, 3. Quae — incassum agebantur, si — facturi erant H III 61, 11. ego vobis, **si modo** viri esse voltis, rationem ostendam, qua — effugiatis C 40, 3 *cont.* quo minus aliena instituta, si modo proba erant, imitarentur C 51, 37. si quid deliquere, pauci sciunt C 51, 12 *cont.* J 85, 4. de poena disserunt, si ea paulo severior fuit C 51, 15. parcite —, si ipse — pepercit C 52, 23 (*anast.*) *cont.* H I 48, 19. II 41, 8. III 32. si — detertere nequiverant, — circumveniebant J 50, 6 *cont.* 97, 5. 101, 4. trado vobis regnum firmum, si boni eritis J 10, 6. si — retinebunt, — censeo H III 61, 17. IV 61, 3. si — vos languere viderint, — aderunt C 52, 18. 27. J 4, 4. 10, 5. 22, 4 (*or. obl.*) 35, 10. 56, 4

(*or. obl.*). 110, 8. H I 41, 1 (*or. obl.*) *bis*. III 61, 7. 13. 28 (si quidem). IV 61, 2. si — parcm disserere, tempus — maturius me deserat J 42, 5 *cont.* 31, 29 (si — non, haut saepe —). diutius in his locis esse, si maxime animus ferat, prohibet — egestas C 58, 7. Non — possum —, set si res postulet, — J 85, 29. si — quaeri possit, quid responsuros creditis J 85, 16 *cont.* 26. reputate, num id mutari melius sit, si quem — mittatis J 85, 10. respondet: si quid petere velint, discedant C 34, 1. 40, 1. 52, 14. J 33, 4. 103, 3. H I 41, 19. vix satis gratus videar, si — concesserim H II 41, 5. quibus si res p. valeret, formidini essemus C 20, 7. 52, 20. 35. J 14, 16. 85, 50. — tamen erat — J 14, 7 *cont.* 85, 48. III 61, 1. iuxta ac si hostes adessent J 45, 2 *cont.* 46, 4. 102, 7. temptandi, si paterentur J 47, 2. si quid accidisset, vos inplorarem J 14, 16 *cont.* 24. quibus si quicquam umquam pensi fuisset, non ea consilia habuissent C 52, 34 *cont.* 39, 4. H II 96, 1. III 61, 13. si — vellet, daret operam J 112, 3. ne, si pax fieret, ipse traderetur J 61, 5 *cont.* 65, 2. se, si pauci adiuverant, inpetum facturum C 43, 3. J 8, 2. 14, 8. 26, 2. 38, 9. 64, 5. 83, 2. 88, 4. 102, 14. 106, 3 (etiam si —). non me — tutum fuisse, si recte faceremus H I 41, 18. neque tam anxie laturum fuisse, si — traderetur J 82, 3. sibi quisq., si in armis foret, talia sperabat C 37, 6. pollui consulatum, si eum homo novos adeptus foret C 23, 6. se proficisci cupere, si — obpressisset C 27, 4. si coniunctio valuisse, — se principem fore C 17, 7. 30, 6. 48, 4. 56, 4. J 6, 3. 8, 1. 10, 1. 14, 1. 61, 4. 81, 3. 97, 3. 111, 1. H IV 30. V 15 (*deest apodosis*) *cont.* C 23, 6. 26, 1. 50, 4. J 35, 9. 65, 3 *bis*. 75, 2. 97, 2.

sic. ut initium, sic finis est J 2, 3 *cont.* 40, 5. 113, 1. H III 61, 19. Sic locutus eum dimisit J 9, 1. Sic illi — petebatur J 65, 1 *cont.* 68, 4. 87, 3. 90, 3. 94, 7. H I 88 (Sic vero). Dum apud Zamam sic certatur J 58, 1. ac statim sic rex incipit J 109, 4. ego sic existimo: omnis cruciatus minores esse C 15, 15. J 14, 12 (uti praedicantem audiveram patrem). 114, 2. lumbidine sic adensa, ut — peteret C 25, 3. J 73, 6.

sicarius. latro cum calonibus et paucis sicariis H I 48, 7.

Sicca, Siccenses J 56.

Sicilia. legiones — inde Siciliam, porro ex Sicilia in Africam transvectae J 28, 6. H IV 10. 19. 20.

Sicinius, L. H III 61, 8.

sicubi *cj.* J 60, 4.

sicuti ante voc. legitur C 6, 1. 22, 2. 53, 5. J 2, 2. 18, 3. 49, 6. 53, 1. 89, 5. sicut C 8, 2. 37, 5. 53, 1. J 94, 3; sicut *praeterea semel* J 14, 11. ego, sicuti plerique, — latus sum C 3, 3. J 75, 8. 87, 4. quarum vis sicuti omnium ferarum — acrior J 89, 5. neque res p. sicuti nunc vastaretur J 31, 16. sicut aliis diebus J 94, 3. vitam sicuti peregrinantes transiere C 2, 8. neu capti sicuti pecora trucidemini C 58, 21. de confessis sicuti de manifestis rerum capitalium subplicium sumundum C 52, 36. insontis sicuti sontis circumvenire C 16, 3. ingeni facinora sicuti anima immortalia sunt J 2, 2. precio sicuti multa confecerat J 35, 4. sicuti ego accepi C 6, 1. sicut ego aestumo C 8, 2. sicuti Afri putant J 18, 3. sicut videtis J 14, 11. sicuti — fieri consuevit C 22, 2. sicuti Catil. praeceperat C 39, 6 *cont.* 45, 2. J 52, 3. sicuti inperabatur, consistunt J 53, 1. sicuti iussi erant J 54, 10. sicuti voluerat congressi J 109, 2. sicuti regi lubuerat, pax convenit J 38, 10. senati decretum fit, sicut ille censuerat C 53, 1. aciem, sicuti instruxerat, deducit J 49, 6 *cont.* 50, 2. sicuti acies movebatur, aequabilem manere J 53, 1. sicuti pleraq. mortalium habentur C 6, 3. Romam sicut in sentinam confluxerant C 37, 5. sicuti effeta aetate parentum C 53, 5. sicuti salutatum introire C 28, 1. alii, sicuti populi iura defenderent C 38, 3.

Sidonii J 78, 1. *Sidonicus* J 78, 4.

signator. ex his — signatores falsos commodare C 16, 2.

significo. manu significare J 60, 4. speculatores omnes — idem significabant J 101, 2.

signo. iusiurandum quod signatum — perferant C 44, 1.

signum sociis dare C 18, 8. tubā C 60, 1. signo dato J 21, 2. 38, 3. 49, 3. 50, 3. 57, 3. 69, 2. 113, 6. signum aut inperium ullum accipere quivit J 97, 4. dolo ipsi atque signa militaria obscurati J 49, 5. arma et signa militaria pleraq. capta J 99, 3 *cont.* 74, 3. receptis signis plerisq. militariibus H II 16. arcem, ubi signa et scuta erant J 67, 1. signa inferre J 56, 5. neque signa neque ordines observare J 51, 1. sine signis sine ordinibus J 97, 5. signa occultare J 68, 4. — relinquere C 9, 4. — sequi J 80, 2. ad signa redire H III 67, 2. cum signis frequentes incedere J 45, 2. cum infestis signis concurrunt C 60, 2. ab signis aberant J 44, 5. reliquarum (cohortium) signa — conlocat C 59, 3. signa canere C 59, 1. J 92, 1 *bis*. 94, 5. cum omnes signa sua cognovissent C 47, 3. illa deditiois signa ostentui credere J 46, 6. signa tabulas pictas vasa caelata C 11, 6. 20, 12. 52, 5. exornatis aedibus per aulaea et signa H II 23, 2.

Sila H IV 7.

silentium coepit J 33, 4. quam maximum s. haberi J 99, 1. quos silentio praeterire C 53, 6. silentio egredi J 106, 4. ne vitam silentio transeant C 1, 1.

sileo. de Carthagine silere melius puto J 19, 1. de utraq. siletur C 2, 8. milites ducit silentis iam H III 67, 10.

silva. relegati in paludes et silvas H I 41, 23. in silva Sila H IV 7.

similis. inlecebris — facile par similisq. ceteris efficiebatur C 14, 4. similem se fore Alexandro H III 7. Scylla saxum simile formae celebratae H IV 21. pugna latrocinio magis quam proelio similis fieri J 97, 5.

similitudo. vel aetate vel curae similitudine patres adpellabantur C 6, 6.

simplex. ne simpliciter quidem morte moriebantur H III 25.

simul. fortuna simul cum moribus inmutatur C 2, 5. J 78, 3. quam nemo nisi cum anima simul amisit C 33, 4. J 14, 22 *cont.* H II 41, 4. uti simul cum occasu solis egredierentur J 91, 2. multa simul moliri C 27, 2. cuncta simul agebant C 42, 2. duodecim simul oportuna loca incenderent C 43, 2. simul omnis canere J 99, 1. simul utrimq. clamor exortus est C 45, 3. undique simul J 57, 3. 101, 1. 113, 6. egestate simul ac dolore — cupidam C 28, 4. iuventus simul ac belli patiens erat C 7, 4. illum ingens cura atque laetitia simul occupavere C 46, 2. neque simul amicitiam vostram et regnum meum sperare J 24, 5. 47, 2. 97, 4. 5. 108, 3. neque quisq. libidini simul et usui paruit C 51, 2 *cont.* 60, 4. J 64, 5. J 53, 7. 20, 1. 25, 5. 70, 5. 73, 2. 84, 5. 85, 3. 92, 2. 94, 2. 97, 1. 106, 1. H I 9. 60. III 61, 21. 67, 15. testudine acta succedere et simul — J 94, 3. simul — que J 52, 6. 101, 7. cum de Lentulo statuetis, vos simul de exercitu Catilinae decernere C 52, 17. eis amicis — confisus, simul quod — C 16, 4 *cont.* 19, 2. 20, 3. 58, 3. J 4, 2. C 17, 7. 56, 5. J 46, 1. 76, 2. 102, 12. C 30, 2. 43, 2. J 14, 1. 51, 4. 56, 4. 65, 5. 91, 1. 100, 3. 101, 6. 102, 5. 103, 7. 106, 2. 109, 1. H I 41, 14. II 23, 2. IV 44. 61, 14. i 25.

simulacrum Victoriae H II 23, 3.

simulator. animus — cuius rei lubet simulator ac dissimulator C 5, 4.

simulo. amicitiam H IV 61, 6. bonum publicum — C 38, 3. diffidentiam rei J 60, 5. fugam —, cui licuerit in regno manere J 14, 20. haec eadem J 14, 21. id J 88, 6. metum J 36, 2. ad simulanda ac dissimulanda negotia altitudo ingeni incredibilis J 95, 3. ad simulandam pacem J 111, 4. studium coniurationis vehementer simulent C 41, 5. simulato inpio testamento H IV 61, 8. simulandi gratia J 37, 4. non pro sua aut quorum simulat iniuria H I 48, 10. sese probos simulavere J 85, 9. simulabat, sese negoti gratia properare J 76, 1. s. sibi alvum purgari H I 38.

simultas. iurgia discordias similtates cum hostibus exercebant C 9, 2. similtates exercere H I 16.

sin. si — sin C 51, 8. 52, 16. 58, 10. J 8, 2. 10, 6. 31, 19. 33, 4. 50, 6. H II 41, 8. *inc.* i 21. ubi — sin J 1, 4. An — An — Sin quia levius est C 51, 24. ac maxime occulte: sin id parum procedat J 35, 4 *cont.* 46, 4.

tela eminus missa remittere —: sin Numidae propius adaccessissent — J 58, 3. agite, uti lubet, parate — patrocina qui —. Sin libertas et vera magis placent H I 48, 20.

sine. bellum geri sine administris J 74, 1. ne s. caussa hostis fieret J 83, 1. ingenium nemo s. corpore exercebat C 8, 5. vita hominum s. cupiditate agitabatur C 2, 1. turba s. cura aluntur C 37, 3 *cont.* H IV 45. egestas facile habetur s. damno C 37, 3. s. decore profugiunt J 103, 4. s. dedecore mori J 14, 54 *cont.* H II 41, 5. ut tanta mutatio non s. deo videretur H I 97. quos s. exercitu ductabat C 19, 3. idem fecere s. gravi cuiusquam expectatione H I 53. s. fraude liceret discedere C 36, 2. exercitum s. frumento et stipendio habere H II 96, 3. s. ullo suorum incommodo — rem peregit J 92, 1. s. populi iussu nullius — ius est C 29, 3. s. metu aetatem agere C 39, 2. J 56, 2 *cont.* 87, 2. 106, 1. s. modestia et imperio habitus J 44, 1. s. mora percunctatus C 40, 2 *cont.* 46, 4. J 62, 6. 65, 3. s. ulla pactione sese tradere J 62, 3. s. periculo administrare J 92, 9 *cont.* IV 61, 16 (tuo). Amisum adsideri s. proeliis H IV 43. s. sanguine civium ulcisci nequitur J 31, 8. s. tumultu praesidiis conlocatis C 45, 3 *cont.* J 57, 3. 60, 5. s. vi hostium regredi conatus H IV 61, 14. s. uno viro iniuriam remittere non audere H III 61, 22. castra s. vulnere introitum H IV 45. genus hominum s. legibus, s. imperio C 6, 1. volgas fuimus s. gratia s. auctoritate C 20, 7. parvom te s. spe, s. opibus J 10, 1. avaritia s. modo modestiaq. invadere J 41, 9. oppida temere munita aut s. praesidio J 54, 6. milites inermis ac s. praesidio J 66, 3. s. signis, s. ordinibus equites pedites permixti J 97, 5. equi s. rectoribus H I 96. convenas s. patria, s. parentibus H IV 61, 17. exercitum s. frumento s. auxiliis H IV 61, 21.

singulatum circumeundo C 49, 4. de studiis partium — s. disserere J 42, 5.

singuli cives in pluribus praesidia habebatis H III 61, 24. singuli — pro opibus quisq. — quam plurimas uxores habent J 80, 6. finis inperi singulis constitui J 12, 1. si singulis animam concesserim H II 41, 5. multitudine vos singulis habendos praebetis H III 61, 6. singulos appellare C 17, 1 (*obp.* omnis). singulos modo modo univorsos laedere J 84, 1. singulos ex senatu ambiundo J 13, 8. fatigare vos singulos J 14, 20. singulas turmas et manipulos circumiens J 49, 2. urbis singulas circumvenire J 88, 4. singulos prae se inermes mittere J 94, 2. ut per singulos artus expiraret H I 30. cum singulis multa saepe egerat — univorsos appellare C 20, 1.

sinister. inter sinistros montis et ab dextera C 59, 2. sinistrae alae equites J 50, 2. in sinistra parte C 59, 3. J 100, 2. dextra sinistra J 101, 9. a sinistra ac dextra J 50, 4.

sino. ingenium torpescere sinunt J 2, 4. ne quam contumeliam remanere sinat J 58, 5. neq. milites praedari sinere J 91, 4. neq. suos longius abire sinunt J 98, 5. neque id intrare Iugurtham sinam J 110, 8. = **situs.** murum situm in montis extremo J 37, 4 *cont.* 56, 1. 57, 1. 78, 1. H I 61. haut dissimiliter situm J 89, 6. socios amicos procul iuxta sitos H IV 61, 17. res p. in extremo sita est C 52, 11 *cont.* J 23, 2. nostra vis in animo et corpore sita est C 1, 2. divitiae decus — in oculis sita sunt C 20, 14. in vostra manu situm est J 31, 5. in armis omnia sita J 51, 4. in fide populi illi spem sitam J 33, 4 *cont.* 54, 8. 85, 4. spes atq. opes in illo s. J 114, 4. quorum res fidesq. in manibus sitae erant J 73, 6.

sinus. in sinu sunt hostes C 52, 35 *Comm.* p. 69. duo sinus in Africa J 78, 2.

Sisenna *vid.* Cornelius.

sitis. non famem aut sitim opperiri C 13, 3. siti confici J 50, 1. vis ferarum — siti accenditur J 89, 5. sitim militum temptaturos J 50, 1. cibus illis adversus — famem atq. sitim — erat J 89, 8.

Sittius. P. Sittius Nucerinus C 21.

situs. Africae situm exponere J 17, 1.

sive. Cicero sive praesentiam eius timens, sive ira permotus orationem

habuit C 31, 7. ut nonnulli, seu periculi magnitudine, seu animi mobilitate impulsī — minitarentur C 49, 4. Bocchus, seu reputando quae sibi venerant, seu admonitus ab aliis amicis, — delegit J 103, 2.

societas. copiam societatis amicitiaeque coniungendae J 83, 1 *cfr.* amicitiam societatemque rogatum J 77, 2. equites quos spes societatis a plebe dimoverat J 42, 1. qualem tu voles, societatem accipiet H IV 61, 4. societatem vestram adpetiverunt J 14, 5 *cont.* petere societatem H IV 61, 2. cum Cat. data atque accepta fide societatem confirmarent C 44, 3. societatem praedarum cum latronibus composuisse H IV 11. impellat ad societatem belli C 40, 1. ad belli societatem orantur H IV 61, 1. a nobis ad societatem peteris H IV 61, 16. quo facilius — per societatem periculi reliquos illius potentia tegeret C 48, 7. neu malis perniciē nostra tuam prolatare, quam societate victor fieri H IV 61, 23. de regum societate cognovit J 82, 1. ne societates, ne foedera nova acciperemus.

socius. consultor idem et socius vobiscum periculis adero J 85, 47. is auctor et socius Bestiae ferebatur J 30, 2. socius et administer omnium consiliorum adsumitur Scaurus J 29, 2. se paucis ante diebus socium adscitum C 47, 1. socium sibi adiungit Nabdalsam J 70, 2. timore socii anxius J 70, 5. illis dominationis socium H III 61, 23. si Romae socii incepta patravissent C 56, 4. Cethegus querebatur de ignavia sociorum C 43, 3. pro curia sociis signum dare C 18, 8. non sociis salutē fore J 33, 4. coniurationem aperit, nominat socios C 40, 6. ni socios sceleris sui aperiret J 33, 2. quos socios insidiarum cognoverat J 72, 1. quos ingenium socios dabat H III 67, 17. eis amicis sociisque confisus Catilina C 16, 4. ut quisque voluntarius aut ex sociis in castra venerat C 56, 2. graviore bello, qui prohiberi venerant, socios regere *conj.* H I 50. socius et amicus populi Romani J 24, 3 *cont.* 14, 2. socios amicos procul iuxta sitos H IV 61, 17. sociis atque amicis auxilia portabant C 6, 5. socii nomenque Latinum J 43, 4 *cont.* 39, 2. 42, 1. — et Latium J 95, 1. H I 17. 41, 12 *cont.* per homines nominis latini et socios Italicos J 40, 2. sociorum iniuriae C 52, 6. J 14, 19. liberales ex sociorum fortunis C 52, 12. cum cohortibus sociorum J 58, 5. defectio sociorum H I 17. II 41, 6. sociorum atque civium maior nobis copia C 52, 20 *cfr.* coercere omnibus modis socios atque civis C 29, 3. omnes, socii atque hostes J 92, 2. omnia ea sociis adimere, quae virores hostibus reliquerant C 12, 5. neque per vim sociis ereptae pecuniae J 31, 25. in summo periculo illorum socios fore J 77, 1. praesidentem socios H II 28. quod ubique apud socios aut hostis idoneum videbatur C 51, 38. factiosi domi, potentes apud socios J 8, 1. sociis vestris veluti hostibus, hostibus pro sociis utuntur J 31, 23. auxilia a populis et regibus sociisque arcessere J 84, 2. ex sociis nostris praedas agentis J 88, 3. praedator ex sociis et ipse praeda hostium J 44, 1. = **socia.** nulla (uxor) pro socia obtinet J 80, 6.

socordia atque ignavia (*cont.* C 52, 29. J 31, 2. H I 48, 11) Lentuli quantum ipsi nobisque cladem attulerit C 58, 4. quanto vita illorum praeclarior, tanto horum socordia flagitiosior J 85, 22. ubi socordiae te atque ignaviae tradideris C 52, 29. mollitiam socordiamque viri accusare J 70, 5. metum an ignaviam an socordiam eam adpellem H I 48, 11. ubi per socordiam vires ingenium tempus diffuxere J 1, 4. socordia atque desidia bonum otium contere C 4, 1. ingenium incultu atque socordia torpescere sinunt J 2, 4. ut vobis animus ab ignavia atque socordia corruptus sit J 31, 2. Iugurtham magnificentem ex Auli socordia J 55, 1. neque tractum bellum socordia magis quam dolo J 36, 3. haec si dolo aut socordia nostra contracta sunt H II 41, 8. quae socordia nostra collecta sunt H I 48, 21. nihil socordia clauderat H I 107. capiamini, non opibus eius, set vestra socordia H I 41, 20. id socordiane an casu acciderit J 79, 5.

socors. neque victoria socors aut insolens factus J 100, 1. quos languidos socordisque pertinuere (*obp.* pergētibus) H III 61, 8. = **socordius** ire milites H III 71.

sol. ad occasum ab ortu solis C 36, 4 *cont.* J 17, 4. pariter cum occasu solis J 68, 2. 91, 2. — — ortu — J 106, 5. sub sole magis haut procul ab ardoribus J 18, 9. loca exusta solis ardoribus J 19, 6. iuxta solis aestivi pulsum H i 100 *susp.*

solea. soleas festinate H i 105.

soleo. quanta audacia naturā — inest, tanta in bello patere solet C 58, 2. alterum ex providentia timorem, alterum ex audacia temeritatem adferre plerumq. solet J 7, 5. omnia quae in bello vario usui esse solent J 43, 3. Solet in illis regionibus — tempestas retinere J 79, 6 *bis cont.* J 85, 13. 104, 5. 110, 3. audire solitum ex Gabinio C 47, 1. J 4, 5. 88, 6. 108, 3. H III 67, 4. IV 1. V 13. sermonibus, quos ille habere solitus erat C 47, 2. 50, 1. J 4, 7. 70, 2. ferocius agitare quam solitus erat C 23, 3. ne signa quidem uti per vigilias solebant canere J 99, 1. neque interim, quod prava ambitio solet, consulis — famam laedere J 96, 3. cum ut aegrum animum solet, somnus cepit J 71, 2. quod plerumque in atroci negotio solet, senatus decrevit C 29, 2. simul id quod in tali re solet, alia prodigia — narrabant C 30, 2. J 15, 5. bonum publicum, uti in plerisq. rebus solet, gratia devictum J 25, 3 *cont.* 66, 2. illi non ut equestri proelio solet, sequi dein cedere J 59, 3. H I 74. III 42. 68. 73. neque subsidiis, uti **soluerat**, compositis H II 55. desiderans solita a fugitivis convicia H III 67, 7. praeter solita vitiosis tractibus H III 1.

solitudo. ubi postquam solitudinem intellexit J 93, 3. spem salutis in solitudine aut fuga habere J 55, 1. in solitudines pergere J 74, 1 *cont.* 75, 1. erat inter ingentis solitudines oppidum J 89, 4. per magnas solitudines pervenit J 80, 1. quae loca ob — solitudines minus frequentata sunt J 17, 2.

sollemnis. sicuti in sollemnibus sacris fieri consuevit C 22, 2.

sollers. rudis et ignarus antea — sollertissimus omnium factus est J 96, 1.

sollertia ingeni J 7, 7.

sollicito. quoscumq. idoneos credebat, sollicitabat C 39, 6. plebem sollicitare C 28, 2. *pass.* J 19, 1. servitia urbana C 24, 4. opifices atq. servitia ad eum eripiundum C 50, 1. vicinitatem antea sollicitatam C 36, 1.

sollicitudo aeterna vobis remanebit J 31, 22. imperatori plus ex malis moribus sollicitudinis, quam — auxilii aut spei bonae adcedebat J 44, 2. neu nos in sollicitudine adtineas H I 48, 16.

sollicitus. civitas trepida antea et sollicita de belli eventu J 55, 2. patres solliciti erant J 30, 1. Hispaniae armis sollicitae H I 48, 8.

solus. sin in tanto omnium metu solus non timet C 52, 16. Mic. solus regnum obtinuit J 5, 6. uti solus imperio Num. potiretur J 8, 1. ceteris expertibus soli in imperio agere H I 9. solus inter tela erumpit J 101, 9. se vel praemissis vel relictis Mauris solum eum Sulla iturum J 107, 5. solus omnium post hominum memoriam — composuit H I 41, 6. Cretensis, solos omnium liberos H IV 61, 10. ea sola neque datur dono neq. accipitur J 85, 38. quantas opes solus pellere incipiam H III 61, 3. tutius factio noxiorum agit, quam soli innocentes H III 61, 3. exul — solus atq. omnium honestarum rerum egens J 14, 17. loca sola J 103, 1. solis viis H I 110. = **solum.** neque solum — set C 37, 1. 39, 6.

solvo. plebis vis soluta atq. dispersa in multitudine J 41, 6. genus hominum liberum atq. solum C 6, 1. soluto imperio J 39, 5. solvere iniuriam H I 41, 15. aes alienum — ex possessionibus solvere C 35, 3. precio soluto H I 41, 18. argentum aere solum est C 33, 3. poenas solvit J 69, 4 (capite). H IV 61, 12. ad menstrua solvenda H IV 15 *susp.*

somnium. num somnio portenderetur thesaurus H III 78.

somnus. primo cura, deinde, uti aegrum animum solet, somnium cepit J 71, 2 *cont.* hostibus paulo ante somno captis J 99, 1. dormire prius quam somni cupido esset C 13, 3. multi mortales dediti ventri atq. somno C 2, 8. somno et metu impedita fuga J 99, 3. somno experrectus J 72, 2.

- sonitus.** ignoto et horribili sonitu repente exciti J 99, 2.
sonor. strepitus tumultuosi sonores H III 67, 7.
sons. insontis sicuti sontis circumvenire C 16, 3.
sonus Bacchanaliorum exaudiri H III 79.
sorbeo. inlata naufragia sorbens H IV 22.
sordidus. —dum me et incultum moribus aiunt J 85, 39.
sors. sorte ductos H IV 5.
spargo. croco sparsa humus H II 23, 2.
Spartacus H III 67, 12. 13. 18.
spartum *conr.* H II 53.
sparus. sparos aut lanceas portabant C 56, 3.
spatium. medium sp. obrutum est H IV 20. —o medio relicto H IV 52.
inter Thalam flumenq. proximum in spatio L milium loca arida J 75, 2. noctem antecapere, ne quid eo spatio novaretur C 55, 1. brevi spatio conpleverat C 56, 2 *cont.* J 87, 3.
species. cuius rei species erat acceptio frumenti J 29, 4. speciem efficit arcus H III 44 *cont.* i 38. quibus praeter speciem bello necessariam haut minus noceri poterat H III 67, 1. ager harenosus, una specie J 79, 3. equites ferrea omni specie H IV 58. partem N. specie quam usu potiorum J 16, 5. inani specie magistratus H III 61, 3. specie concordiae et pacis H I 41, 24. nitebantur senatus specie pro sua quisq. potentia C 38, 2.
spectaculum horribile in campis patentibus J 101, 11. spectaculum humanarum rerum praebere J 14, 23.
specto. Creta qua spectat orientem H III 58. ni virtus fidesque vostra —spectata mihi forent C 20, 2. mihi spectatum est H III 61, 23. contra spectatam rem H III 67, 10.
speculator J 101, 1. 106, 2.
speculor. cui speculanti iter suum cognitum esset J 107, 3. speculatum Bocchi consilia J 108, 1.
specus. Corycum —includam specu H I 80.
spero. ut spero C 20, 17. quem exitum tantis malis sperarent C 40, 2. neque simul amicitiam vestram et regnum meum sperare J 24, 5. cui ne mortem quidem honestam sperare licet H II 41, 2. sibi quisque, si in armis foret, ex victoria talia sperabat C 37, 6. in fuga salutem sperare C 58, 16. ea res frustra sperata J 84, 3. quem sibi conlegam fore speraret C 21, 3. 26, 1. 37, 6. 56, 4. J 7, 2. 25, 9. 28, 4. H i 61. nisi speratis tedium iam —tyrannidis Sullae esse et eum —dimissurum H I 41, 7. speranti mox effusus hostis invadi posse J 87, 4. frustra mala mea cum tuis bonis misceri sperem H IV 61, 2.
spes. mala res, spes multo asperior C 20, 13. quibus neque res neque spes bona ulla erat C 21, 1. timor aliquantus, set spes amplior J 105, 4. longa spes auxiliorum H i 3. quos spes societatis a plebe dimoverat J 42, 1. Ita Iugurtham spes frustrata J 101, 3 *cont.* spem frustra fuisse H III 61, 9. quos magis dominationis spes hortabatur C 17, 5. quos ad bellum spes rapinarum inllexerat C 57, 1. alios ipse, alios spes pacis inpellit J 65, 4. dubiis rebus novandi spes oblata est C 39, 3. ira atque spes praedae amplius quam lassitudo posse J 69, 2. cui spes omnis in fuga sita erat J 54, 8 *cont.* 85, 4. 114, 4 (spes atq. opes civitatis). 33, 4. ipsi consulatum petenti magna spes C 16, 5. spes magna, dominatio in manibus frustra fuisset C 20, 2. spes omnis in armis erat J 14, 10 *cont.* H I 41, 1. fidei aut concordiae quae spes est J 31, 23. magna me spes victoriae tenet C 58, 18. quid ubiq. opis aut spei haberent C 21, 1. imperatori plus —solicitudinis quam —auxili aut spei bonae adcedebat J 44, 2. spei bonae pleni esse J 113, 2. auxili nullam spem (videt) J 23, 2 *cont.* C 57, 5. spem habere in avaritia nobilitatis J 13, 5 *cont.* 55, 1. 60, 1. 74, 1. in spem adduci C 40, 4 (maxumam). J 29, 3 (maxumam —recuperandae pacis). 37, 3. 48, 2 (victoriae). contra spem nuntio accepto J 28, 1 *cont.* 88, 1 (suam). praeter spem

bonam ex vobis — statui H III 61, 4. conmeatus spe amplior J 75, 8. perverunt multo celerius spe Mithridatis H III 12. homines malis moribus, maxuma spe C 37, 8. in Num. proficiscitur magna spe civium J 43, 5. spe patrandi belli, si eius oppidi potitus foret, adgreditur J 75, 2. inperia sua gratia aut spe aut praemiis in vos convertere H III 61, 5. arma quae spe pacis amiserat J 66, 1. ad censum praemiorum spe H III 8. simul Romanos et Numidam spe pacis adtinuisse J 108, 3. etiam mediocri viros spe praedae transversos agit J 6, 3. ignaviam cuiusq. tenuissima spe frustratur H III 61, 19. pars spe, alii praemio inducti J 13, 8. Aulum spe pactionis perpulit J 38, 2. mihi a spe metu partibus rei p. animus liber C 4, 2. ut omnia bona in spe haberet C 31, 7. magna merces in spe victoriae C 41, 2. hac in spe populus liberos suos ad bellum misit H II 96, 2. pro incerta spe certa praemia C 41, 2. parvum te sine spe sine opibus J 10, 1. quoniam spes opesq. eius ex patre suo penderent J 107, 4 *cont.* 114, 4. omnis spes et opes privatas meas consumpsi H II 96, 2. se suasq. spes corrupturum J 33, 4. satis honestas spes reliquae dignitatis conservandae sum secutus C 35, 4.

spiro. paululum etiam spirans (repertus est) C 61, 4.

spolio. qui de castris spoliandi gratia processerant C 61, 8. a latronibus circumventi spoliatiq. J 103, 4. I. armis virisq. et pecunia spoliatus est J 62, 8 *cont.* H IV 61, 6. delubra spoliare C 11, 6. fana atq. domos spoliari C 51, 9 (*al.* expilari).

spolium. spolia belli magnifica C 20, 5. sese consulatum ex victis illis spolia cepisse J 84, 1. ne spolia vestra penes illos sint H I 41, 7. arcem habent ex spoliis vestris H III 61, 6. Asiam, spolum regis Antiochi, recepi H IV 61, 11.

sponsio. per indutias sponsionem faciunt, uti — J 79, 4.

sporta *cj.* H II 53.

stadium. decem milia stadium a Gadibus sitas H I 61.

stagno. omnia oppidi stagnabant H III 26.

stagnum H i 17.

Staphylus H i 87.

Statilius, L. C 17, 4. 43, 2. 46, 3. 47, 3. 52, 34. 55, 6.

statim. senatus statim consultur J 15, 2. 101, 9. 102, 3. ac saepius eadem ascendens descendensq. dein statim digrediens J 94, 1. flexit animum statimque eum adoptavit et — J 9, 3 *Conn. p.* 75. ac statim ipse profectus J 36, 1. 55, 8. 58, 5 (equitatum propere misit ac statim G. Marium eumq.) 101, 11. 106, 4. 107, 6. 109, 4. 113, 3. 6. H III 67, 15.

statio. infrequentem stationem nostram H IV 65. stationes locatae H i 43. vigiliis stationesq. et alia munia exequi H III 67, 4. stationes sub vineas removebat H i 83. — et vigiliis temptare H II 54.

stativus. milites stativis castris habebat J 44, 4.

statuo. aciem arte statuerat J 52, 6. quis illi finem statuet C 51, 36. omnibus unum finem natura statuit H i 41, 15. ceteris arte modum statuisse J 45, 2. ceterae multitudini diem statuit, ante quam — C 36, 2. utriusque consilio dies insidiis statuitur J 70, 3. quid in alios statuatis C 51, 26. 52, 3. H II 96, 1. cum de P. Lentulo ceterisq. statuatis C 52, 17. — quid — C 52, 31. J 14, 20. statuit nihil sibi agendum J 39, 5. statui certaminis adversa potiora esse forti viro H III 61, 4. statui res gestas perscribere C 4, 2 *cont.* 35, 2. 57, 5. J 7, 5. 11, 9. 29, 3. 44, 3. 48, 1. 56, 1. 88, 4. consul uti statuerat J 89, 1.

status. quod multo propius est ab eo, quo agitatur, statu H i 48, 10. percunctatus pauca de statu civitatis C 40, 2. statum dignitatis non obtinebam C 35, 3.

stimulo. quem ad perturbandam rem p. inopia atq. mali mores stimulabant C 18, 4.

stipator. tamquam stipatorum catervas C 14, 1.

stipendium. populi nationes stipendia pendere C 20, 7. stipendium neutri (exercitui) datur H II 96, 6. stipendium aliaq. decernuntur J 27, 5.

conmeatum stipendium aliaq. — in Africam portare J 36, 1 *cont.* 86, 1. 90, 2 (ubi — locaverat). 104, 3. stipendium milites — poscunt H II 41, 6. exercitum stipendio frumentoq. aluit H II 96, 9. exercitum sine frumento et stipendio habere H II 96, 3. hominem nullius stipendi J 85, 10. homines emeritis stipendiis J 84, 2. stipendiis faciundis J 63, 3.

stirps. stirpis tuae extinctor J 14, 9. quoniam ex stirpe Masinissae sit J 35, 2. iam ab stirpe socium atq. amicum populi Ro. J 14, 2. Carthago ab stirpe interiit C 10, 1.

sto. alis alibi stantes C 61, 3. ut arma sua quisque stantes incumbere H III 72.

stolidus. pars stolidia ac levis H III 67, 12. perincertum stolidior an vanior H IV 35. stolidae castra suggestus H IV 67.

strenuus. cum strenuo virtute certabat C 54, 5. neque ex ignavo strenuum neque fortem ex timido exercitum fieri C 58, 1. boni maliq. strenui et inbelles J 67, 2. timidis — strenuis J 85, 50. strenui boni C 20, 7. in ore ducis sese quisque bonum et strenuum ostentantes H i 63. strenui militis et boni imperatoris officia simul exequabatur C 60, 4. et proelio strenuus erat et bonus consilio J 7, 5. exercitus magis strenuus quam felix J 85, 45. saepe paucis strenuis adversum multitudinem bene pugnatum J 107, 1. maxumis ducibus fortibus strenuisq. ministris H i 102. Silanum, virum fortem atq. strenuum C 51, 16. = **strenuissimus** quisq. occiderat in proelio C 61, 7. = quo plura bene atq. **strenue** fecisset J 22, 3.

strepitus armorum ad caelum ferri J 60, 2. strepitus tumultuosi sonores H III 67, 7. cunctos strepitu clamore formido ceperat J 99, 3. omni strepitu pavescere J 72, 2. strepitu — alteri apud alteros formidinem simul et tumultum facere J 53, 7. strepitu et tumultu omnia miscere J 12, 5. cum machinato strepitu tonitruum H II 23, 3.

strepo. arma et scuta — obfensa quo levius streperent J 94, 1. strepere vocibus J 98, 6.

studeo. neq. studere neq. odisse, set minime irasci decet C 51, 13. novis rebus studere J 77, 1. pabulo pecoris magis quam arvo student J 90, 1. qui student sese praestare ceteris animalibus C 1, 1. mutari omnia student C 37, 3.

studium. uti cuiusq. st. ex aetate flagrabat C 14, 6. in altera parte erat — st. belli C 41, 2. Catoni erat st. modestiae, decoris, severitatis C 54, 5. studium rei p. omnia superat J 31, 1 *cont.* Silanum quae dixerit studio rei p. dixisse C 51, 16. quo studium suum in rem p. clarius esset C 49, 4. quos novarum rerum studium ad bellum inlexerat C 57, 1 *cont.* 37, 1. avaritiae pecuniae studium habet C 11, 3. ut st. coniurationis vehementer simulent C 41, 5. ne quis existimet memet studium meum laudando extollere J 4, 2. cum cetera, tum maxime benignitatem et studium Sullae lubens accepit J 104, 3. Bocchi proximos ad studium sui perducit J 80, 3. adolescentulus — studio ad rem p. latus sum C 3, 3. Saguntini maiore studio quam opibus H II 21. me ad hoc bellum maiore studio quam consilio profectum H II 96, 4. studio legundi paulatim ad summum montis egressus est J 93, 2. plebes novarum rerum studio Catilinae incepta probabat C 37, 1. illis studio suorum adstrictis J 60, 6. studio talium rerum incitati J 66, 4. dominandi studio permota C 33, 3. si hominibus — tanta cura esset, quanto studio aliena — petunt J 1, 5. ad ea patrandae omnis civitas summo studio adnitebatur J 43, 4. quod — idoneum videbatur, cum summo studio domi exequabantur C 51, 38. a quo incepto studioq. me — ambitio detinuerat C 4, 2. res cunctae omniaq. studia nostra corporis alia, alia animi naturam secuntur J 2, 1. in utroq. magis studia partium, quam bona aut mala sua moderata J 73, 4 *cont.* J 42, 5. uti studiis civilibus bellum atq. vastitas Italiae finem faceret J 5, 2. Marius videbatur studia volgi amissurus J 84, 3. ea res studia hominum accendit ad consulatum mandandum — Ciceroni C 23, 5. studia Numidarum in Ingurtham adcensa J 6, 3.

- stultitia.** —ae videbatur alienam rem — curare J 83, 1.
- stultus.** stultae laetitiae poenas C 51, 31. pessimi et stultissimi H I 48, 1.
- stuprum.** libido stupri ganeae C 13, 3. cum Fulvia stupri vetus consuetudo C 23, 3. rapere ad stuprum virgines H III 67, 15. quae sumptus stupro corporis toleraverant C 24, 3. multa nefanda stupra fecerat cum — C 15, 1.
- suadeo.** illi a vobis pacem, vobis ab illo bellum suadent H I 48, 18. Adherbali suadent, uti — J 26, 1. lubidinem advorsus nos, metum pro nobis suasisse J 108, 3. mihi fortuna dedit usum bene suadendi H IV 61, 4.
- suaavis** *cj.* H II 49 *pro* graves.
- sub.** dolia sub trabes locata H IV 8. stationes sub vineas removebat H I 83. sub ingum mittere J 38, 9, 49, 2. finitimos sub inperium suum coëgere J 18, 12. = Gaetuli sub sole magis J 18, 9. sub ipsis radicibus montium consedit C 57, 3. qui s. inperio Micipsae fuerant J 13, 1. Numidae s. Ingurtha erant J 19, 7. sub honesto patrum aut plebei nomine H I 10.
- subdolu.** animus audax s. varius C 5, 4. subdolu eius augere amentiam J 38, 1. = **subdole** speculatum Bocchi consilia J 108, 1.
- subduco.** cunctos in collem subducit J 98, 4. optimum quemque in primam aciem C 59, 3.
- subfodio.** murum subfodere J 57, 4.
- subicio.** utris tabulae subiecit H III 19. quid — censes? aliquis subiecit H III 61, 14.
- subigo.** urbis — subigere C 2, 2. 10, 1 (vi). ambitio multos mortalis falsos fieri subegit C 10, 5 *cont.* 51, 18. J 24, 2. 31, 4. 44, 4.
- sublevo.** Caesar dando sublevando ignoscendo — clarus C 54, 3.
- sublex** H IV 74.
- sublimus.** sublima nebula H III 15.
- submoveo.** hostis ab Alpibus in Hispaniam submovi H II 96, 4.
- subpeto.** si caussa peccandi in praesens minus subpetebat C 16, 3.
- subplementum** scribere J 39, 2. postulare legionibus J 84, 2. — decreverat J 84, 3.
- subplex.** manum subplices ad caelum tendere C 31, 3. cum arae subplicum sanguine foedarentur H I 22. Romam subplices proficiscantur C 34, 1. legatos subplices mittere J 47, 3. voce subplici orare C 31, 7. primo industrius subplices modicos esse J 85, 1.
- subplicium.** subplices deis decernere J 55, 2. in subpliciis deorum magnifici C 9, 2. non votis neque —is muliebribus deorum auxilia parantur C 52, 20. = fatigati (Vagenses) regis subpliciis J 66, 2. legatos cum —is mittit J 46, 2. = **subplecium** sumere de — C 50, 4. 51, 39. 52, 36. 55, 6. 57, 1. J 33, 3. 35, 9. H II 41, 8. ad subplicium tradi J 61, 5. quae ad s. postulabat C 55, 1. propter Transpadani —um iniustum C 49, 2. exercitum subplicio cogere J 85, 35. subplices in post futuros composuit H I 41, 6. omnia apud inferos memorata subplices scelere meo vici H II 41, 3.
- subplio.** venienti ture subplicabatur H II 23, 3. per hostias deis subplio J 63, 1. missitare subplioantis legatos J 38, 1.
- subseidium.** reliquiarum signa in subsidio locat C 59, 2. in —is C 59, 5. triplicibus —is aciem instruxit J 49, 6. —is principes augere H II 59. — compositis H II 55.
- subsum.** Illi suberat regnum Ariobarzanis H IV 61, 15.
- subvenio.** subvenire suis J 51, 5. suis in vicem subveniunt H i 24. ei subvenientem Antiochum H IV 61, 6. subvenite mihi J 14, 25. subveniendum Adherbali J 15, 3. 25, 1. omnis bonos rei p. subvenire decebat J 85, 48. reliqui cito subveniunt J 59, 2. nullo subveniente J 99, 3. nisi subvenitis H II 96, 10. prius quam ex castris subveniretur J 54, 10.
- subvorto.** montis subvorsos C 13, 1. vineis Romanorum subvorsis J 94, 4. avaritia fidem probitatem ceterasq. artis bonas subvortit C 10, 4. an decretum consulis subvorterent J 30, 1. geniti ad ea, quae maiores peperere,

subvortunda H I 41, 3. nihil abest ad subvortundum inperium H I 48, 8. omnia regna subvortundi H IV 61, 15. arma legum ac libertatis subvortundae H I 48, 10.

succedo. alii succedere ac murum — subfodere J 57, 4 *cont.* acta testudine J 94, 3. cum murum hostium successisset H I 102. III 76. turmam regis castra succedere iubet H II 50. ne illi succederetur H V 9.

succurro laborantibus C 60, 4. J 98, 1. perculsis succurritur H III 75.

Sucro H II 96, 6.

sudis C 56, 3. J 57, 5.

sudor. sudorem pulverem — nobis relinquunt J 85, 41 *susp.*

suesco. cetera — oriri sueta mala H I 9. genus suetum latrocinii H II 67 *cont.* 80.

Sufax J 5, 4.

suffragatio. Sic illi honestissima suffragatione consulatus petebatur J 65, 5.

suffragium. libera ab auctoribus patriciis suffragia H III 61, 15. vobismet ipsis per suffragia uti praesides olim, nunc dominos destinatis H III 61, 6. a populi suffragiis integer H I 52.

suggredior. castra suggestus H IV 67.

sui sing. sui expurgandi (caussa) C 31, 5. ad studium sui perducit J 80, 3. sui cultorem H IV 33. *plur.* ut sui miseretur C 40, 4. memoriam sui praecellam J 85, 38. ex fiducia sui H II 60. = **sibi.** nihil sibi abnuitturos H I 32. — addere J 42, 4 *cont. plur.* 18, 2. — adlatas litteras C 30, 1 *cont.* 34, 3. — adiungere C 24, 4. J 70, 2. — vitae finem adesse J 9, 4. — cognitum (esse) J 106, 2. 112, 1. — coniunxerat J 7, 7. — consulere J 62, 1. 83, 1 *cont. plur.* C 37, 8. — exoptabat C 54, 4 *cont. plur.* C 11, 2. — inpositam C 48, 9. — legat J 28, 4. — oneri fore (*obp. rei p.*) C 46, 2. — opus esse C 31, 7. dum — regnum pararet C 5, 6 *cont.* H I 9. — parendi metus J 35, 9. — peperit J 63, 5. idem sibi placere J 11, 6. 40, 2 (*plur.*). effecerat, ut s. Cat. consilia proderet C 26, 3. — liberisq. provideat J 62, 1. evenit ut — is sibi imperatorem alium quaerat J 85, 11. sibi traderent J 46, 4. 64, 5. 112, 3. sibi quisq. C 3, 2. 37, 6. 52, 23. J 18, 3. 41, 5. 58, 2. H I 48, 6. III 73. quo sibi fidum faceret C 11, 5 *cont.* 14, 6. J 35, 4. quem s. conlegam fore C 21, 3. quem s. oportum fore C 27, 1 *cont.* J 40, 4. non quo s. tanti sceleris conscius esset C 34, 2. J 40, 2 (*plur.*). ac sibi maxime calamitosum C 48, 2. s. neque maius quicquam neque carius esse J 22, 2. alia omnia sibi cum conlega ratus J 43, 2. inicum sibi certamen cum hostibus J 54, 5. invisum sibi et obfensum J 73, 2. s. utilis J 97, 1. sive reputando, quae sibi duobus proeliis venerant J 103, 2 (*notand.*). edocet, quae sibi responderentur J 109, 1. simulans sibi alvum purgari H I 38. Hispaniam s. antiquam patriam esse H I 59. sibi uni descendere equo solitum H V 13. *Plur.* imperatores sibi fecere C 6, 7. sibi patriaeq. diffidere C 31, 3. quanto sibi minus peperissent J 107, 1. sibi praelucentes H IV 43. quod s. adrogant J 85, 25. fautor consultorq. sibi adsit J 103, 7. noctem s. munimento fore J 97, 3. neque s. perfugium esse J 52, 3. sibi animum ad virtutem adscendi J 4, 5. cum ipsi sibi — obficerent J 58, 6. ipsae sibi advorsae J 113, 1. uti — iura — **sibimet** extorquerent H I 41, 23. = **se acc. sing.** se suasq. spes corrupturum J 33, 4. se defendit C 45, 4 (*hortatur*, ut sese regnumq. suum defenderent J 49, 2). se luxui — conrumpendum dedit J 6, 1. cum se po. Ro. dedisset J 32, 5. 75, 5 (*plur.*) (sese C 46, 4). se e contempto metuendum effecit H I 48, 3. se fatigando (*ablat.?*) J 3, 3. ut seq. et exercitum — gereret J 55, 1 (sese — J 54, 2). ita se mores habent C 52, 12. J 54, 4. *stiml.* J 85, 23 (sese — C 2, 3. J 17, 7. 53, 8). se Metello ostendere J 55, 8 (sese ostendit J 74, 2. 105, 3). ipsa se virtus satis ostendit J 85, 31. se ex curia domum proripuit C 32, 1. se receperat H I 10 (sese — J 54, 3. 58, 6). praetoribus se tradunt C 54, 3 *cont.* J 26, 1 (seq. et oppidum) (sese J 62, 3). se quisque C 7, 1. 6. J 105, 4. H I 48, 12. IV 1 (sese quisq. J 84, 4. H I 63). circum se

— habebat C 14, 1. 26, 4. nihil apud se remissum, neque apud illos tutum pati J 88, 2. per se C 1, 7. J 4, 8. 14, 4 (per se ipsa). 96, 2 (per se ipse dare). H II 41, 2. confirmare fidem publicam per sese inviolatam fore J 33, 3. confisum se facile principem fore C 17, 7. 21, 3. 24, 4. 26, 1. 27, 4 (se — seque). 34, 2. 43, 3 (seq.). 47; 1. 2. 48, 4 *bis*. 49, 4. 50, 4. 60, 7 (seq.). J 12, 3 (se ipsum). 22, 2. 38, 9. 48, 1. 56, 1. 90, 2. 102, 12. 106, 1. 3. 109, 2. 111, 3. J 15, 1. 20, 5. H I 41, 1. 48, 17. III 7. 38. IV 30. fugam ad se vorsum fieri J 58, 4. 69, 1. efficit, ut ad se — veniat J 61, 4 *cont.* 105, 1. nisi maneat ius — apud se H I 41, 24. in eis urbibus, quae ad se defecerant J 61, 1. quae pro hostibus et adversum se opportunissimae erant J 88, 4. = occultans sese turgio J 12, 5. intoleranda audacia sese ecfereus J 14, 11. sese exercuit J 63, 3. sese parum expurgat J 69, 4. — parent: sese prope diem adcessurum C 32, 2 *cont.* 56, 4. 57, 5. J 20, 1. 25, 9. 29, 3. 56, 4 (sese — illos). 64, 3. 76, 1. 81, 1. 83, 2. 84, 1. 93, 6. 107, 5. 108, 2 *bis*. vocari ad sese iubet C 46, 3. orabat, ut ad sese inrumperent C 50, 2 *cont.* J 38, 2. 71, 5. non recte facturum, si ab iure gentium sese prohibuerit J 22, 4. = semet ipsa praecipitavit J 41, 9. polliceitur semet eo venturum C 44, 2. J 56, 2. = *se acc. plur.* se abdere J 38, 5. seq. remq. publicam celebrare J 85, 36. seq. vitamq. suam condonare J 79, 9. seq. remq. p. curabant C 9, 3. se flagitiis dedecorare J 85, 42. se regibus devent H I 73. angustiae se dilatant H III 43. se navigia emergunt H IV 22 (?). uti se ferunt H III 61, 22. cum se vino invitarent H IV 4. aqua seq. et iumenta onerare iubet J 91, 2. seque remq. p. perditum irent C 36, 4. se recipere aut instruere quiveret H I 95 (sese J 50, 5). inter se C 5, 8. 22, 2. 11, 2. 17, 7. 18, 9. 41, 2. 43, 1. 52, 1. 53, 7. 55, 6. 63, 6. 66, 2 *bis*. 79, 3. 4. 98, 3. H I 61. 41, 19. III 69, 11. IV 12. se — missos C 52, 36. 59, 5. J 25, 5. 75, 10. 79, 7. 106, 6. H I 16. = addicere sese C 13, 3. tanta mobilitate Num. sese agunt J 56, 5. moenibus sese tutabantur J 94, 4. speculatores — sese ostendunt J 101, 1. Sullam in sese amicum rati J 103, 5. *Acc. c. inf.* C 1, 1. J 4, 6. 26, 1. 75, 9. 79, 8. 81, 3. H V 10. sese probos simulare J 85, 9 *cont.* 21. = semet ipsi nomadas appellare J 18, 7. avidius — sauciare, quam semet tegere J 60, 1. illaq. et domum et semet conrumpunt J 76, 6. = *se abl. sing.* ne quid ab se hostile timeret J 88, 5. civitates, quae ab se defecerant, adfectare J 66, 1. multa ipse secum volvens C 32, 1 *cont.* J 62, 9. 113, 1. 3. illos caussam belli — secum — habere J 81, 1. cogere homines secum proficisci J 84, 1. inpeditus, ne copias secum portaret J 39, 4. monet — uti clam noctu secum profugeret J 106, 2. ne quid de se temere crederent C 31, 7. minimum de se ipse loqui J 6, 1. velle de se et de populi R. commodo disserere J 102, 2. singulos prae se inermis mittere J 94, 2. dictitare — magnifica pro se et illis dolentia J 84, 1 *cont.* 111, 1. = Hiempsalem et Adherbalem ex sese genuit J 5, 7. = *se abl. plur.* quid se dignum foret quaerebant C 51, 6 *cont.* J 21, 4. Gaetulos secum miscuere J 18, 7. noctem pro se rati J 98, 2. = mene an illos ex sese gigni maluerint J 85, 16. neque alius in alio magis quam in sese spem habere J 60, 1.

sulfur J 57, 5.

Sullanus. Sullanae coloniae C 28, 4. Sullani milites C 16, 4. Sullana victoria C 21, 4. 37, 6.

Sulpicius (Serv. — Rufus) *vid. ad H II 54.* = *al. H I 8.*

sum. *Vid. Conn. p. 17. p. 46 sq.* esse quam videri bonus malebat C 54, 5. cum. *adv.* J 14, 11. C 21, 1. J 14, 8. 85, 2. C 58, 9. J 63, 2. C 51, 1. 52, 20. J 9, 3. 85, 7. 42, 21. 4. 60, 4. 69, 1. 93, 7. 105, 5. 24, 5. 7. 6. 71, 5. 73, 7. 85, 6. 93, 1. 112, 2. 61, 1. H II 41, 3. J 31, 22. 87, 5. 94, 1. C 51, 34. J 47, 1. 92, 5. 53, 7. 56, 1. 101, 6. 67, 1. C 57, 3. J 59, 1. *c. praep.* J 85, 22. C 23, 7. 21, 3. 42, 1. J 48, 3. C 25, 1. 39, 5. 37, 6. 51, 19. J 14, 10. C 40, 3. 44, 5. 52, 15. 33, 58, 6. J 5, 3. 8, 1. 33, 1. 45, 8. 14, 13. 44, 4. 58, 1. 102, 7. C 30, 4. J 5, 4. 75, 2. C 33, 4. J 41, 2. C 39, 5. 49, 2. 52, 4. J 35, 8. 14, 1. 26, 2. 31, 9. 16. 20. 41, 7. 19, 6. 45, 7. 54, 1. 95, 4. 98, 2.

= fuerat C 37, 1. J 26, 3. quibus fuit uti J 3, 1 *Conn. p.* 114. fuerit mihi eguisse J 110, 3.

sumo. epistolam sumit ac perlegit J 71, 4. quidquid lubet, sume utere J 110, 4. arma sumentis J 21, 2. *Vid.* bellum. proelium H III 67, 10. arma ab Samnitibus — sumpsere C 51, 38.umat aliquem monitorem officii sui J 85, 10. ne ego meliores liberos sumpsisse videar quam genuisse J 10, 8. pecuniam sua fide — sumptam mutuam C 24, 2. *Vid.* subplicium. more equestris proeli sumptis atq. redditis H i 55.

sumptus vix annuus a vobis datus est H II 96, 2. animus quaestui atq. sumptui deditus C 13, 5. neq. sumptui neque modestiae suae parcere C 14, 6. civitates, ultro nobis oneri atq. sumptui H II 96, 9. vectigalia vix partem sumptuum sustinent H II 41, 7. quae ingentis sumptus stupor corporis toleraverant C 24, 3. quis est quin divitiis et sumptibus — cum maioribus suis contendat J 4, 7. sumptibus et contumeliis ex rege miserrum servorum effecere H IV 61, 8.

super. epistolam super caput in pulvino positam J 71, 4. s. aggerem inpositis turribus J 76, 3. alios super vallum locare J 100, 4. s. terga gladii et scuta J 94, 6. discubere — super eum L. Fabius H III 4. s. Numidiam Gaetulos — agitare J 19, 5. cum alii s. vallum praecipitarentur J 58, 6. s. occisorum corpora vadere J 94, 6. numquam s. industrium fortuna fuit J 95, 4. neu s. fortunam animum gereret J 64, 2. = qua super insidens H III 19 (*corr.* quam super —). ne super tali scelere suspectum sese haberet J 71, 5. = ut ea exercitui satis superq. foret J 75, 7. *inc.* H i 62.

superadstare. superadstantium manibus H i 74.

superbia. quae apud alios iracundia dicitur, ea in inperio superbia atq. crudelitas adpellatur C 51, 14. cui — inerat contemptor animus et s. commune nobilitatis malum J 64, 1. invidia atq. s. post fuere C 23, 6. pro continentia et aequitate lubido atq. s. invasere C 2, 5. lascivia atq. s. iuventutem incescere J 41, 3. neq. illis s. obstabat, quo minus aliena instituta imitarentur C 51, 37. homo inanis et regiae superbiae J 64, 5. ubi alienae superbiae ludibrio fueris C 20, 9 *cont.* J 31, 2. —ae nobilitatis obviam itum est J 5, 1. avaritia — superbiam crudelitatem — edocuit C 10, 4. removistis — avaritiam, inperitiam atq. superbiam J 85, 45. regium inperium in —am dominationemq. se convertit C 6, 7. quam rem alii in —iam vortebant J 82, 3. per ignaviam et superbiam aetatem agere J 85, 1. permota superbiâ magistratuum C 33, 3. comparate cum illorum —ia me hominem novom J 85, 13. homines corrupti superbia J 85, 19. neq. quemquam ex inperatorum —ia metus ceperit J 85, 47. luxuria atq. avaritia cum superbia invasere C 12, 2. intoleranda audacia, scelere atq. superbia se eferens J 14, 11. —ia atq. deliciis omissis C 31, 3.

superbus. inperia iniusta superba crudelia C 19, 4. superba et crudelia facinora nobilitatis J 30, 3. superba illa, gravia, indigna Romano inperio existimantes H II 23, 5. = homines **superbissumi** J 85, 38. nocentissimi et eidem superbissumi J 31, 12.

superiatio. Euri atq. Africi superiacis fluctibus H II 83.

superior. locus J 49, 2. *plur.* 51, 3. 68, 2. si primo proelio C. superior aut aequa manu discessisset C 39, 4. superiore die J 59, 1. *plur.* 90, 2. — anno H II 96, 9. III 61, 11. *plur.* J 31, 9. omnibus superioribus proeliis J 99, 3. de superiore coniuratione satis dictum C 19, 6. = **summus.** loco summo potitur H IV 56. ad summum montis J 93, 2. prope summa ceperant J 60, 6. in summo Antonius H III 4. summa audacia C 18, 4. claritudo J 2, 4. flagitia H III 67, 2. gloria J 31, 9. honor J 85, 29. inopia H i 28. inperium H i 41, 26. II 41, 3. 14. (atq. iudicium) C 29, 3. laetitia atq. lascivia C 31, 1. lubido C 20, 2. ope C 1, 1. 38, 2. J 9, 2. 25, 2. 31, 17. periculum J 77, 1. potentia C 48, 5. potestas C 38, 1. scelus C 12, 5. studium C 51, 38. J 43, 4. subplicium C 51, 39. turpitudine C 58, 13. vis J 25, 9. 92, 6. vir J 22, 2. 52, 1.

supero. Mysios — a Lucullo esse superatos H IV 38 *susp.* postquam

superatus sit J 15, 1. morbus haut saepe quemquam superat J 17, 6. ut divitias paupertas, multitudinem paucitas superaret C 53, 4. labidine divitias superare nequeunt C 20, 11. studium rei p. omnia superat J 31, 1. falsa vita moresq. mei superant J 85, 27. errata officiis superes J 102, 10. si vera et honesta flagitium superaverit H III 61, 13. cui gloria virtus atq. alia optanda bonis superabant J 64, 1. res, quae Iugurthae fesso aut maioribus adstricto superaverant J 70, 2. quaeve humana superant aut divina inpolluta sunt H I 41, 11.

supersto. scalae conminutae, qui supersteterant — J 60, 7.

supervacaneus. de timore —um est disserere C 51, 19. illis —um est pugnare pro potentia paucorum C 58, 11.

supervado omnis asperitates J 75, 2.

suppellex. arma, non suppellectilem decori esse J 85, 40.

supra. dux — supra caput est C 52, 24. supra ea veluti ficta pro falsis ducit C 3, 2. s. gratiam atq. pecuniam suam invidiam facti esse J 35, 8. s. bonum aut honestum percussus J 82, 2. rebus s. vota fluentibus H i 101. = s. repetere C 5, 9. J 5, 3. s. memoravi C 5, 7 *cont.* 10, 1. 57, 1. 2. J 12, 1. 25, 4. 28, 4. 30, 3. 33, 2. 34, 1. 37, 3. 40, 4. 52, 5. 69, 4. 75, 6. 84, 1. 96, 1. s. quam cuiquam credibile est C 5, 3. illum supra quam ego sum petere J 24, 5.

suscipio. miserorum civium causam suscepi C 35, 3. tantum facinus frustra susceperant C 28, 3 *cont.* J 31, 9. maxumas inimicitias pro re p. suscepi H II 41, 4. eos multum laboris suscipere J 14, 12. si adversus vos — tot labores et pericula suscepissem H II 96, 1. suscepto malorum patrocini C 48, 8.

suspicio. suspectus regi et ipse eum suspiciens J 70, 1. **suspectus.** nos suspecti sumus aemuli H IV 61, 18. suspectus fuit — societatem — composuisse H IV 11. ne super tali scelere suspectum sese haberet J 71, 5. Etruria suspecta in tumultum erat H I 45. quis rebus suspectis H I 18. = regibus boni quam mali suspiciores sunt C 7, 2.

suspitor. nihil suspicientes C 44, 2.

suspitiō. me falsa —one alienatum C 35, 3. multis —onibus H IV 31.

sustento. I. dum suos sustentare cupit J 101, 9 *cont. pass.* J 56, 6. se metu magis quam aequo et bono sustentatum H I 48, 17. vectigalium, quibus adhuc sustentamur H I 48, 8. hostium vim sustentabant J 97, 5. res p. magnitudine sua inperatorum — vitia sustentabat C 53, 5.

sustineo. sustinere corpora nequeunt H III 72. neq. iam sustineri poterat aucto mari H III 31. omnium, quos terra sustinet, sceleratissimus J 14, 2. inpetum Sertori sustinui H II 96, 5. quae res tanta negotia sustinisset C 53, 2. quantum negoti sustineam J 85, 3. qui ea (honores) sustinent J 4, 8. vectigalia vix partem sumptuum sustinent H II 41, 7.

Suthul J 37.

suus. ibiq. iuventutem suam exercuit C 5, 2. 4. (alieni — sui). 8, 5. 12, 2 (sua — aliena). 4. 14, 6. 16, 4 (largius suo usi). 17, 1. 21, 4. 22, 1. 2. 24, 2. 26, 3. 4. 28, 1. 33, 1. 2. 35, 3. 37, 2. 3. 38, 2. 45, 4. 47, 3. 48, 8. 50, 2. 51, 4. 34 (omnis suos). 52, 3. 30. 32. 53, 5. 54, 4. 55, 6. 61, 4 (longe a suis). 6. 8. J 1, 3. 4. 4. 7. 5. 7. 6. 2. 3. 8. 2. 9. 2. 3. 12, 3. 13, 2. 5 *bis*. 14, 5. 11 *bis*. 21. 15. 2. 4. 16, 3. 18, 12. 19, 1. 20, 4. 8. 23, 1 (suos). 2. 29, 5. 31, 10. 14. 32. 2. 5. 33, 3. 40, 4 (suorum). 42, 4. 46, 1. 47, 3. 49, 1 (suorum et suos). 4. 51, 1 (suis). 52, 5 (suos). 54, 8. 59, 3. 62, 8. 65, 4. 66, 1 (suos locos). 3. 68, 3. 70, 5. 73, 6. 75, 1. 76, 6. 79, 8. 9 (seq. vitamq. suam). 81, 3. 83, 1 *bis*. 84, 4. 85, 10. 17. 21. 88, 1. 2 (suorum et hostium). 90, 3. 92, 1 (suorum). 93, 1. 98, 1 *bis* (suis). 5. 6. 101, 4 (suos). 9 (suos). 10 (suis). 102, 12. 103, 7. 107, 1 (suos). 108, 3. 109, 3. 112, 1. 113, 6. H I 23. 41, 2. 23. 24. 48, 10. 55. 87. II 2. 27 (suos). 62. 96, 2. III 61, 1. 5. 18 *bis*. 21. 67, 2 (quaestorem suum). 12. 70 (suorum). IV 61, 1. 15. V 7. i 24 (suis). suo quisq. metu pericula metiri C 31, 2 *cont.* 38, 3. 43, 1. J 1, 4. 53, 8. H I 67. III 72. eos pollicitos operam suam dimittit C 40, 6. virum, dignum te atq.

avo suo J 9, 2. diffidenti rebus suis J 32, 5. illis studio suorum adstrictis J 60, 6. Ingurtham miserantem fortunas suas J 62, 1. hominem carum acceptumq. popularibus suis J 70, 2. hominem nobilem, non sua ignavia set ob rem p. in hostium potestate J 112, 3. praesidentis agros suos H III 66. sua cuiq. satis placebant C 2, 1 *cont. or. obl.* J 64, 2. neq. cuiquam iniuriae suae parvae videntur C 51, 11. plebi sua restituere J 31, 8 *cont.* H I 48, 14. ut illi senatus omnia sua concederet J 61, 4. cui neq. sua cara J 86, 3. quid defensum aliud, quam suae cuiq. sedes H I 41, 4. admonebat alium cupiditatis suae C 21, 4. Ciceronem — domi suae confodere C 28, 1. quae magis quam proelium male pugnatum ab suis regem terrebant J 54, 7. in utroq. magis studia partium quam bona aut mala sua moderata J 73, 4. stultitiae videbatur alienam rem periculo suo curare J 83, 1. faciendum aliquid, quod illorum magis quam sua rettulisse videatur J 111, 1. *Or. obl.* esse — consili sui participes C 21, 3. 5. 27, 4. 34, 2. 49, 4 (quo studium suum — clarius esset). 56, 5. 59, 5. J 6, 2. 13, 3. 14, 14. 15, 1. 22, 3. 4. 23, 2. 25, 6. 35, 8. 36, 2 (ne sui diffiderent). 39, 3 (suo atq. populi iniussu). 49, 2 (sese regnumq. suum *et* suis). 50, 1. 54, 5 (suos). 56, 1 (suis). 60, 4 (a suis). 64, 4. 65, 3. 70, 5. 71, 4. 5. 77, 1. 82, 3. 83, 1. 89, 2. 98, 3 (uti suis receptui locus esset). 101, 6. 102, 13. 106, 3 (suorum). 107, 4. 114, 2. H I 37. 41, 23. 68. IV 30. *Cfr.* J 97, 2. 107, 3. illos videt queri — miseris suis remedium mortem expectare C 50, 3. J 15, 1. 20, 4. 21, 4. 30, 3. 33, 4. 48, 1. 52, 6 (suis). 61, 1 (suo loco). 62, 3 (sese regnumq. suum). = *suumet.* suomet ipsi more praecipites eant J 31, 6. suamet ipse scelera occultare C 23, 2. suamet ipsum pecunia casurum J 8, 2. ad populum R. suimet sanguinis mercede circumveniendum H I 41, 25. ruunt suismet aut proxumorum telis H II 52. = insulas *suoapte* ingenio alimenta gignere H I 61.

Syrtes J 19, 3. 78.

tabernaculum J 71, 4.

tabes. tanta vis morbi — uti tabes animos invaserat C 36, 5. tanta vis avaritiae animos eorum veluti tabes invaserat J 32, 4. licentiam scelerum quasi tabem ad integros contactu crescere H I 48, 9. qui mos ut tabes in urbem coierit H IV 26.

tabesco. regnum N. per scelus et sanguinem familiae nostrae tabescere J 14, 25.

tabula. utris levi tabulae subiecit H III 19. tabulas pictas C 11, 6. *sic* tabulas C 20, 12. 52, 5. polliceri tabulas novas C 21, 2.

taceo. regem tacere iubet J 34, 1. tacente ipso *susp.* J 113, 3.

tacitus eo respiciens J 35, 10. taciti indignabamini J 31, 9.

taeda. picem sulfure et taeda mixtam J 57, 5.

taedet. me morum civitatis taedet pigetq. J 4, 9.

taedium tyrannidis Sullae esse H I 41, 7. taedio advorsarum rerum J 62, 9.

taeter. loca taetra inculta, foeda atq. formidulosa C 52, 13. omnibus lex Licinia taetra fuit *cj.* H I 15.

Tagus H I 71.

talentum. decem milibus talentorum H IV 61, 6.

talis. illa et alia talia J 40, 2 *cont.* 44, 5. 66, 2. 64, 3. 81, 2. 85, 10. 36. 41. saxa aut quid tale H II 61 *corr.* sibi quisq. — talia sperabat C 37, 6. neque mortalium quisquam dare aut eripere talia unus poterat H III 61, 24. quamquam haec talia sunt J 31, 4. ne tale decretum fieret J 25, 5. talibus viris non labor insolitus C 7, 5 *cont.* J 6, 3. 10, 8 (talem hunc *cont.* J 31, 9). 63, 6. 102, 5. 112, 3. H I 29. quando talis es H I 48, 16. quid in talis homines crudele fieri potest C 51, 17. conspici dum tale facinus faceret C 7, 6. haec talia facinora impune suscepisse J 31, 9. numquam Hispanos praeterea tale facinus fecisse C 19, 5. numquam ipsi talia fecere C 51, 6. tale periculum rei p. haut occultum habuit C 23, 4. in tali periculo C 43, 3. id quod in tali re solet C 30, 2. J 15, 5 *cont.* 57, 5.

ut in tali negotio J 107, 6. in tali tempore C 48, 5. quippe in tali die J 66, 3. facile eos ad tale consilium adduci posse C 40, 1 *cont.* J 76, 1. talia incepta H i 89. homines talis negotii artifices J 35, 5. studio talium rerum incitati J 66, 4. ne super tali scelere suspectum sese haberet J 71, 5. talis fama de Cassio erat J 32, 5. talem honorem nemo volet, cum — H II 41, 11.

tam. si tam vos libertatis curam haberetis, quam illi — adcensi sunt J 31, 16. quam audeas, tam videri felicem H I 41, 20 *susp.* quam formidatus est, tam contemnetur H I 41, 24. neq. tam magnifice sumentis proelium, quam postulaverant H III 67, 10. quam quisq. pessime fecit, tam maxime tutus est J 31, 14. in tanta tamq. corrupta civitate C 14, 1. tanto tamq. utili labori J 4, 3. res tanta et tam atrox C 51, 10. cum tam multae variaeq. sint artes J 2, 4. unam ex tam multis orationem J 30, 4. tam paucis proscriptis H i 5. hominem tam acceptum popularibus J 7, 1. in tam divorsis mentibus J 31, 24. ne tam prava inciperet J 64, 2. in eo tam aspero negotio J 98, 1. tam parva res H III 61, 19. ut tam curvum sit H IV 20. tam levi copia H i 35. ex tanta properantia tam facile tractum bellum J 36, 4. neq. tam anxie laturum fuisse, si — J 82, 3. nihil tam asperum fore, quod non — facturi essent C 40, 4. novos nemo tam clarus neq. tam egregius erat, quin is — J 63, 7.

tamen. tamen haec — suscepisse parum habuere J 31, 9. 54, 2. 9. 63, 6. 95, 3. 113, 4. Fuere tamen extra coniurationem — C 39, 5. J 16, 1. 25, 4. 8. 44, 1. 55, 3. 93, 8 (consulis animus tamen —). H i 83. dein tamen J 11, 4. *Vid.* quamquam et tametsi. cum — trahunt, tamen divitias vincere nequeunt C 20, 12. cum — adfluerent, fuere tamen cives C 36, 4 *cont.* J 6, 1. si ad inpetrandum nihil caussae haberem —, tamen erat — J 14, 7. 16. 85, 48. in advorso loco victor tamen virtute fuisset J 55, 1 *cont.* H I 41, 8. III 18. 24. 67, 8. 10. IV 61, 13. i 16. quod tamen vitium propius virtutem erat C 11, 1 *cont.* H III 61, 19. 20. *al.* i 16. satis amplae magnificaq. fuere, verum aliquanto minores tamen C 8, 2. et tamen J 39, 2. 49, 5. H III 67, 3. ac tamen J 97, 5. neque tamen C 19, 2. 24, 2. 26, 2 (neque illi tamen). 57, 4. 61, 7. J 98, 5. 100, 1. paulo divorsius —, set omnes tamen C 61, 3. Nisi tamen intellego J 24, 5 *cont.* 100, 5. dies consumptus erat, cum tamen barbari nihil remittere J 98, 2. Igitur consul, credo deis fretus (nam contra tantas difficultates — extremum erat), tamen pro rei copia satis providenter exornat J 90, 1.

tametsi. Catilinae animus eadem illa movebat, tametsi praesidia parabantur C 31, 4. tametsi — tamen C 3, 2. 4. 20, 1. 21, 1. 48, 5. 52, 9. J 6, 2. 11, 1. 13, 3. 16, 3. 20, 5. 25, 11. 26, 2. 29, 2. 31, 21. 33, 2. 34, 1 *ubiq.* cum *indic.* cum *coni.* or. *obl.* J 38, 9.

tamquam. omnium flagitiorum — circum se tamquam stipatorum catervas habebat C 14, 1. uti tamquam sua visens domum eat J 12, 3. rursus tamquam ad integrum bellum cuncta parat J 73, 1.

Tanais vel Tanas J 90. = **f. Europae** H III 49.

tandem. diu multumq. fatigati tandem in castellum perveniunt J 94, 3. Haec illis volventibus tandem vicit fortuna rei p. C 41, 3. Haec secum diu volvens tandem promisit J 113, 1. Quae quo usque tandem patiemini C 20, 9.

tantus. quanta cuiusq. animo — audacia inest, tanta in bello patere solet C 58, 2. si hominibus bonarum rerum tanta cura esset, quanto studio — petunt J 1, 5. virtus tanta habetur, quantum eam verbis potuere extollere C 8, 4. tanta commutatio incessit, ut — J 13, 7. 24, 2. 46, 8. civitas incredibile est quantum brevi creverit. tanta cupido gloriae incescerat C 7, 3 *cont.* 33, 1. 36, 5. J 27, 2. 32, 4. 40, 3. 45, 1. 56, 5. 84, 3. *dub.* tantum antiquitatis curaeq. H I 14. tanto agmine atq. animis H I 41, 24. in ea tanta asperitate J 67, 3. tanti cives C 46, 2. — tamq. corrupta civitas C 14, 1. — claritudo J 7, 4. — illa contumelia C 48, 9. difficultates J 90, 1. facinus C 22, 2. 28, 3. 49, 4. 51, 23. J 13, 1. flagitium J 30, 1. *plur.* H I 29. gloria H III 61, 23. inperium C 51, 42. labor J 4, 3. malum

C 40, 2. 3. J 67, 3. merces H I 32. metus C 52, 16. multitudo C 36, 5. mutatio H i 97. negotium C 44, 1. 53, 2. perfidia J 74, 1. praemia H I 48, 4. praesidia C 51, 19. properantia J 36, 3. res C 48, 6. 51, 10 (et tam atrox). 16. J 85, 10. 92, 1. scelus C 34, 2. J 31, 25. 35, 8. 106, 6. torpedo H I 48, 19. vir J 95, 2. vis C 48, 5. J 4, 6. 75, 7. vitia C 3, 4. = quanto intentius ea agetis, **tanto** illis animus infirmior erit C 52, 18. quanto vita illorum praeclearior, tanto horum socordia flagitiosior J 85, 22. quanto sibi in proelio minus pepercissent, tanto tutiores fore J 107, 1. quanto avidius pacem petieritis, tanto bellum acrius erit H I 48, 17. = **tantum** illud vereor ne — J 14, 20. **tantum** ab eo vitam paciscatur: de ceteris J 26, 1. **tantum modo** remorati, dum — putant J 53, 3. **tantum modo** incepto opus est C 20, 10 *cont.* 24, 3. 47, 1 (tantum modo audire solitum — P. Autronium — in ea coniuratione esse *cont.* H II 41, 11. III 61, 17). 52, 15. J 14, 1. 17, 3. 24, 10. 29, 3. 31, 28. 46, 2. 55, 8. 63, 2 (domi modicus, lubricitatis et divitiarum victor, tantum modo gloriae avidus). 79, 8 (aliam conditionem, tantum modo aequam). 94, 6. 96, 3. 109, 4.

tardus. citus modo, modo tardus incessus C 15, 5. = **tardius** iere J 79, 5. qui **tardius** — proelio excesserant C 9, 4. quae ubi tardius procedunt J 11, 9.

Tarquinius, L. C 48.

Tarquitius H III 4. 5.

Tarracinenais C 46, 3.

Tartessus H II 26.

Tarula H I 41, 21.

Tauri H III 52.

Tauromenitana littora H IV 22.

Taurus H II 31.

taurus H II 8. 9.

tectum. pro tectis aedificiorum J 67, 1. concurrentibus per vias ac tecta visebant H II 23, 1. in tecta iaciebant ignis H III 67, 17. faces in tectis reliquerant H IV 43.

tego. renonibus corpus tegunt H i 18. aedificia incurvis lateribus tecta J 18, 8. veste tectum pugionem H III 38. locum quem — ceperat, eum amissa anima corpore tegebat C 61, 2. ut turpia facta oratione tegant J 85, 31. arma quibus corpus tegitur C 58, 16. libertatem, patriam parentisque armis tegere C 6, 5 *cont.* J 87, 2. neq. locus neq. amicus quisquam teget, quem arma non texerint C 58, 10. neq. virtus neq. arma satis tegere J 97, 5. avidius alteri alteros sauciare quam semet tegere J 60, 1. ab omnibus partibus simul tecti et instructi J 97, 5. ab iaculis corpora tegere J 101, 4. dei qui hanc urbem adhuc tegitis H I 48, 3. quo — relictos illius potentia tegeret C 48, 7.

Teius H III 47.

telum. armorum atq. telorum portationibus C 42, 2. arma atq. tela militaria ab Samnitibus — sumpserunt C 51, 38. — — — temptare, intendere J 105, 4. arma tela J 51, 1. parare J 43, 3. reficere aut conmerari J 66, 1. vicerat J 76, 1. omnia constricta armis telis J 101, 11. eis — armis adversum tela hostium muniti J 105, 2. cum telo esse C 27, 2 *cont.* cum telis erant C 49, 4. cum telis ad sese inrumperet C 50, 1. tela utrimq. volare J 60, 2. ut Metello in sagum, Hirtuleio in brachium tela venirent H II 17. tela eminus missa remittere J 58, 3. vitabundi aut iacientes tela J 60, 4. lapides ignem, alia praeterea tela ingerunt J 60, 6. inter tela hostium erumpit J 101, 9. ruunt suismet aut proxumorum telis H II 52. vis tribunicia, telum a maioribus libertati paratum H III 61, 12.

temere. ne quid de se t. crederent C 31, 7. oppida t. munita J 54, 6. epistulam in pulvino t. positam J 71, 4. t. et effuse euntes J 105, 3. non t. pugnandi copiam facit J 82, 1. regreditur non t. uti escenderat set temptans omnia et circumspiciens J 93, 5.

temeritas Mari forte conrecta J 94, 7. alterum ex audacia temeritatem

adferre solet J 7, 5. fortunam in temeritatem declinando H II 30. pars exercitus avaritia aut temeritate ducum adtrita est J 85, 46.

temperantia. tantā t. inter ambitionem saevitiāq. moderatum J 45, 1.

temporo. nedum illi victoriae temperarint C 11, 8. in potestatibus — are J 85, 9.

tempestas solet in illis regionibus haut secus atq. in mari retinere J 79, 6. alta alia, alia in tempestate vadosa J 78, 2. ager aridus et fugum vacuos ea tempestate: nam aestatis extremum erat J 90, 1 *conl.* H III 41. ea — ate coepere se quisque extollere C 7, 1. 17, 7. 22, 1. 24, 3. 36, 4. J 8, 1. 13, 7. 30, 4. 32, 5. 35, 1. 37, 1. 40, 5. 65, 5. 104, 4. H IV 61, 10. i 33. hac t. J 3, 1. H I 48, 10. qua t. J 79, 2. post multas tempestates novo homini consulatus mandatur J 73, 7. multis et magnis — atibus vos cognovi fortis fidosq. mihi C 20, 3. multis ante — tibus expertus J 108, 2. multis — tibus haut sane quisquam Romae virtute magnus fuit C 53, 5. sollertissimus in paucis tempestatibus factus est J 96, 1.

templum. templa deorum C 12, 3. parietes templorum H II 21. in modum templi celeberrimi H II 23, 2.

tempto. reges populi. finitimi bello temptare C 6, 4. hortari alios, alios temptare C 17, 1. per legatos pecunia temptare J 29, 1. 66, 1 (eos qui in praesidiis erant). per homines callidos exercitum temptabat J 38, 3. legatos adgreditur ac paulatim temptando — persuadet J 46, 4. temptandi gratia, si paterentur J 47, 2. se suis artibus temptari J 48, 1. animi popularium temptati J 48, 1. frumenti inopia temptabatur J 90, 1. postremos in agmine temptare ac statim regredi J 55, 8 *conl.* 50, 4. stationes et vigiliās temptare H II 54. ab ea parte castellum temptet J 93, 6 *conl.* aut per vim aut dolis J 23, 1. ipse cum delectis temptare omnia J 51, 5, temptans omnia et circumspiciens J 93, 5. quae dubia nisu videbantur, potissimum temptare J 94, 2. omnia temptando socium sibi adiungit J 70, 2. haec atq. illa temptans H I 48, 11. Quod ubi frustra temptatum est H III 71. quae occulte temptaverat, aspera evenerant C 26, 5. saepe temptantes agros J 18, 7. arma atq. tela temptare, intendere J 105, 4. quo usque verbis arma temptabit H I 48, 17. bellum temptatum antea secus cesserat J 20, 5. fortunam temptare C 57, 5 (belli). J 7, 1. 62, 1 (satis saepe iam et virtutem militum et fortunam temptatam). occultam fugam — eruptionem temptavere H III 68. lassitudinem et sitim militum temptaturos J 50, 1. insidiis locum temptari J 46, 6.

tempus. quis reprehendet? Tempus dies fortuna, cuius lubido gentibus moderatur C 51, 25. ubi vires tempus ingenium diffluxere J 1, 4. tempus quam res maturius me deserat J 42, 5. magis naturae industriam hominum quam vim aut tempus deesse J 1, 2. eo modo t. procedere J 83, 3. res t. pericula egestas belli spolia — hortantur C 20, 15. uti res atq. t. monebat C 50, 3. quoniam de moribus civitatis t. admonuit C 5, 9. alio properare t. monet J 19, 2. ante comitia, quod t. haut longe aberat J 36, 1. t. ad utramque rem decernitur, set maturius ad — J 12, 1. ubi t. fuit J 66, 3. postquam t. visum est J 91, 3. 94, 1. proeli faciundi t. adesse J 97, 1. maiora adgredi t. visum est J 89, 3. quantum temporis aestivorum in inperio fuit J 44, 4. saevitia temporis J 37, 4. neq. loco neque mortali cuiquam aut tempori credere J 72, 2. tempus legatorum ante capere J 21, 3. neque id t. luxuriae concedit J 61, 2. conloquio diem locum tempus ipse delegeret J 108, 2 *conl.* tempore et loco constituto, uti — J 113, 2. aestivorum t. comitiorum mora imminuerat J 44, 3. t. aut locum pugnae quaerere J 55, 8. iurgiis trahendo tempus J 27, 1. ad hoc t. tutata sunt J 85, 45. 102, 8. H III 52. ad id t. H III 67, 12. ad tempus non venit J 70, 5. ante id t. J 43, 5. ante tempus domo digressos J 79, 7. cetera in tempus arserunt H III 61, 12. per idem t. J 63, 1. 70, 1. 114, 1. dilapsio temporis aestivorum J 36, 4. gerere quam fieri tempore posterius, re atq. usu prius est J 85, 12. tempore anni (*conl.* J 50, 1) mare classibus patefactum H I 45. alio tempore C 51, 36. eo t. C 48, 7. 50, 4. J 55, 8. 80, 1. eo-

dem t. C 18, 4. 51, 39 (eod. illo). J 60, 1. 64, 4. 74, 1. H III 70 (eodem tempore inopiam et laborem tolerare J 85, 33). illoq. aliisq. temporibus J 100, 5. bello Carthaginiensi, quo t. J 14, 5. ex eo t. J 11, 8. ex quo t. H I 12. veritus ex anni t. J 50, 1. ex tempore parari J 70, 3. in tali t. C 48, 5. in tempore semet adfore J 56, 2. H I 18. IV 61, 18. pro tempore benigne respondet J 11, 1. — pauca milites hortatus J 49, 6. — parati instructiq. J 74, 3. pro t. atque loco paratis rebus J 57, 2. pro t. atq. periculo exercitum compararent C 30, 5. illa quam haec tempora magis placet J 31, 20. pleraq. tempora in venando agere J 6, 1. locos tempora denique naturam — vicerat J 76, 1. loca atq. tempora cuncta explorat J 35, 5. per ea tempora (quinquenni) — J 11, 5. post Sullae tempora C 36, 3 *cj.* eisdem temporibus C 39, 6. 42, 1. 49, 1. his t. C 51, 35. quibus ego t. magistratus adeptus sum J 4, 4.

tendo insidias C 27, 2. J 35, 5. 61, 3. 113, 4. manus ad caelum C 31, 3. Catilinam contra ac ratus erat magna vi tendere C 60, 5. cursu tendere ad Capsam J 91, 4. quo cedentes tenderent J 51, 4. Marcium in Ciliciam tendere H V 11. inconditi tendere H II 58.

tenebrae. incultu tenebris odore foeda loci facies C 55, 4. ex tenebris facilia visu J 98, 7. casum in tenebris difficiliorem J 97, 3. clausi in tenebris J 14, 15.

teneo. Lentulum ipse manu tenens C 46, 4. cetera loca Numidae tenent J 19, 4. Cretam tenuit H II 5 *cont.* 6. III 39. 51. Hispaniam qua non ab hostibus tenetur H II 96, 9. tenuit Lucullus thensauros H IV 47. vostrum regnum armis tenet J 24, 7. magistratus provincias aliaq. omnia tenere C 39, 2. quae iste quasi ab externis rapta tenet H I 41, 5. placere ait sua cuiq. reddi et aliena tenet H I 48, 14. obsessus teneor J 24, 3. ipsum cum exercitu fame et ferro clausum teneret J 38, 9. in custodiis tenebantur C 50, 4. inter tanta vitia inbecilla aetas ambitione tenebatur C 3, 4. in vitandis periculis magis quam in ulciscendo teneamini H I 41, 1. magna me spes victoriae tenet C 58, 18. nisi quam inhonesta — lubido tenet — gratificari J 3, 4. nisi nondum vos dominationis eorum satietas tenet J 31, 20. neq. lacrimas tenere J 82, 2.

tenuis. ignaviam tenuissima spe frustratur H III 61, 19.

Terentius, Gn. C 47, 4.

tergum. ab tergo circumvenire J 50, 6. 56, 4. 101, 3. — eos incurserunt H i 64. — clamorem accepit J 58, 4. — signa canere J 94, 5. super terga gladii et scuta J 94, 1. terga — caedebantur H III 74. tergis vincebant H i 48. more equestris proelii sumptis tergis atq. redditus H i 55. de vita atq. tergo regio more consulere H I 9. tergis abstinetur H III 61, 26.

terro. triennio frustra trito H i 20.

terra. homo omnium quos t. sustinet sceleratissimus J 14, 2. quae t. ab ipsis ambitur H IV 52. orbis terrae J 17, 3 *at o.* terrarum C 8, 3. H II 94. IV 61, 19. per cava terrae H II 43. permixtio terrae J 41, 10. cultores eius terrae J 17, 7. (sinuum) proxima terrae J 78, 2. rex maximus in hac terra J 110, 1. terra mariq. C 13, 3 *cont.* 53, 2. H IV 61, 13. caelo terrae quae paenuria aquarum J 17, 5. aequore et terra *vid. ad* H I 41, 5. cuncta maria terraeq. patebant C 10, 1 *cont.* H II 41, 14. aes alienum per omnis terras ingens erat C 16, 4. in terris nomen inperi id primum fuit C 2, 1. in extremis terris bellum gerebat C 16, 5.

terreo. ne cum Lentulus — aliq. comprehensi terrerent C 48, 4. ceteros metu terrere C 51, 30. terrebat eum natura mortalium avida inperi J 6, 3. multitudo terrebat eum clamore, vultu, impetu, aliis J 34, 1. quae negotia multo magis quam proelium male pugnatum ab suis terrebat J 54, 7. neq. ea res Numidas terret J 57, 3. hostem tormentis sagittariisq. et funditoribus eminus terrere J 94, 3. ceteros iudiciis terrere, quo plebem placidius tractarent C 39, 2. territores confirmare J 38, 5. paulisper territi perturbantur J 59, 2. territos animi H IV 50. neq. in eo negotio Marius territores

aut magis quam antea demisso animo fuit J 98, 1. magis atrocitate rei quam fide nunti terrentur J 101, 7. metu gravioris serviti a repetunda libertate terremini H I 41, 6.

terribilis. feoda atq. t. facies loci C 55, 4.

terror hostibus ex fiducia sui incessit H II 60. in oppido — ingens terror erat H III 27. Numantinis maximo terrori esse J 7, 4 *conl.* 31, 3. hostibus terrorem augere J 20, 8. terrore exercitus ab rege pecuniae capiundae J 37, 3. cum ex suo quisq. terrore contenderent H I 67. ut in terrore solet H I 74.

tertius C 47, 2. J 14, 14. 17, 3. 38, 6. 66, 2. 68, 2. 91, 3. 97, 3. H III 12. 15 (luna). IV 41.

testamentum. testamento pariter cum filiis heredem instituit J 9, 3. quem Mic. testamento secundum heredem scripserat J 65, 1. provincia regis Apionis testamento nobis data H II 39. simulato inpio testamento H IV 61, 8.

testis. ex illis testis signatoremq. falsos commodare C 16, 1. Iovem obtestatus ut sceleris atq. perfidiae Bocchi testis adesset J 107, 2. illum nihil ausurum, cum ipse — testis adesset J 107, 4.

testor. deos hominesq. testamur, nos — cepisse C 33, 1. testari deos, per quos iuravisset J 70, 5. ea quae accidere testatum antea Cretensis H IV 61, 10.

testudo. testudine acta succedere J 94, 3.

tetrarcha. reges tetrarchae C 20, 7 *conl.* H IV 49.

tetrarchia. diiunctum undiq. regnis et tetrarchiis H IV 61, 10.

Thala J 75. 89, 6.

Tharros H II 7.

Themiscyrii campi H III 49.

thensaurus (*cfr. var. scr.* J 10, 4. 37, 4. 75, 1). num somnio ostendere. tur thensaurus H III 78. non exercitus neq. thensauri munimenta regni sunt J 10, 4. dividi thensauros J 12, 1. loca proxuma thensauris J 12, 2. ubi regis thensauri erant J 37, 3. ob thensauros oppidi potiundi J 37, 4. ubi periq. thensauri erant J 75, 1 *conl.* 92, 6. custodias thensaurorum H III 35. tenuit L. thensauros H IV 47.

Theraei J 19.

Thirmida J 12.

Thoranine, G. H III 67, 2.

Thrax. cum duabus turmis Thracum J 38, 6.

Tigranes H IV 61, 3.

Tigris H IV 52.

timeo. eis maximum periculum est, qui maxime timent C 58, 17. celebritatem nominis t. H V 14. ex mala conscientia digna J 62, 8 (*conl.* 27, 3). etiamnunc timetis eos, quibus decet terrori esse J 31, 3. invidiam ac deinde periculum — ens J 39, 2. — ebat iram senatus, ni — J 25, 7. pro factis iudicium — entes C 14, 3. legem timere, ubi — neglexeris C 51, 24. Numidae (Marium) magis quam mortalem timere J 92, 2. t. populum Ro. J 13, 5. ubi senatus delicti conscientia populum timet J 27, 3. praesentiam eius — ens C 31, 6. privignum aduultum C 15, 2. proditorem — ebat J 76, 1. res ipsa aspera est, set vos non timetis eam C 52, 28. ne quid ab se hostile timeret J 88, 5. timens, ne si Romae sint — eripiantur C 52, 15. sin in tanto omnium metu solus non timet, eo magis refert me mihi atq. vobis timere C 52, 16. pars timere libertati J 39, 1.

timidus. alii alios timidos vocant C 53, 1. neque ex ignavo strenuum, neque fortem ex timido exercitum fieri C 58, 1. necessitas etiam timidos fortis facit C 58, 19. si timidus verba virtutem adderent J 85, 50. illi haut timidi resistunt C 60, 3. timidos insolentia itineris levare manu J 94, 2. timidus ac vitae diffidens — praetoribus se dedit C 45, 4. *simil.* J 32, 5. = **timide** pugionem expedire conatus H III 37.

timor aliquantus, set spes amplior J 105, 4. timor animi auribus obficit C 58, 2. ne illos quidem, qui procul manserant, t. animi (*conl.* J 20, 1) sa-

tis muniverat J 57, 6. quibus t. belli insolitus incesserat C 31, 3. alium conscientia, alium mala fama et t. inpediebat J 35, 4. plus timoris quam periculi effecerant C 42, 2. plus sibi —ris quam potentiae addidit J 42, 4. plurimum mihi timoris faciunt adversum tyrannidem Sullae H I 41, 1. alterum ex providentia timorem adferre solet J 7, 5. contra timorem animi praemia se adeptum J 20, 1. timore soci anxius, ne — novom consilium quaereret J 70, 5. de timore supervacaneum est disserere (*praec.* metus) C 51, 19.

Tisidium J 62, 8.

Titurius H II 28.

toga picta H II 23, 4. togam paludamento mutavit H i 65.

togatus. multitudo togatorum J 21, 2.

tolero. adversa alia toleravi, partim reppuli H II 41, 1 *conl.* 13. quae audita animus (*cfr.* J 22, 3) tolerare nequiverat J 86, 5. id ibi — eo facilius tolerabatur J 89, 7. eo animum suum iniuriam minus tolerare J 22, 3. manuum mercede inopiam toleraverat C 37, 3. eod. tempore inopiam et laborem tolerare J 85, 33. labores pericula, dubias atq. asperas res toleraverant C 10, 2. opulencia negligentiam tolerabat C 52, 9. quae rabie contracta toleravimus H I 41, 19. quae iussi pro aliis toleratis H III 61, 15. quae victis toleranda sunt H I 48, 18. aequo animo servitutem toleratis J 31, 11. quae ingentis sumptus stupro corporis toleraverant C 24, 3. cum tributum simul et militiam toleraret H I 9. (populum) saepe fortunae violentiam tollerasse C 53, 3. quis tolerare potest illis divitias superare C 20, 11.

tollo. sublatum in cervices suas H III 61, 21. Ciceronem ad caelum t. C 48, 1. animos J 101, 7. clamorem J 99, 1. adiumenta ignaviae sustulisse J 45, 2. sublato auctore, quae — audierat narravit C 23, 4.

tonitru. cum machinato strepitu tonitruum H II 23, 3.

toreuma. tabulas signa toreumata C 20, 12.

tormentum. iacula tormentis aut manu emissa J 57, 6. hostem tormentis sagittariisq. et funditoribus eminus terrere J 94, 3.

torpedo. si tanta t. animos obrepsit, ut — H I 48, 19. occupavit nescio quae vos t. H III 61, 26. cuius —inis erat decipi H III 61, 20.

torpesco. ne per otium —erent manus aut animus C 16, 3. ingenium inculat atq. socordia —ere sinunt J 2, 4.

torrens. mores non paulatim, set torrentis modo praecipitati H I 12.

torreo. igni torrere *cj.* H III 67, 1.

tot. non tot exercituum clade — satiatum H I 41, 5. cui per tot vulnera et labores nihil quaesitum est H I 41, 22. si — tot labores et pericula suscepissem, quotiens — H II 96, 1. per t. scaphas H III 11. tot viros sine uno — non audere H III 61, 22.

totiens. t. fustum Numidam J 106, 3. praemio pro t. ob rem p. fuso sanguine H II 96, 2.

totus. totius anni comitia inpediebat J 37, 2. noctem totam itinere facto J 91, 3. toto die intentos habuerat J 94, 3. per totam urbem C 30, 7. — Italiam C 52, 15. totum eius regnum iam invaserat J 20, 6. totius Numidiae imperium petere J 20, 7. forum totius regni maxime celebratum J 47, 1. tota insula — inanis H III 30. totam Bithyniam diripere H IV 61, 9. facies totius negoti varia J 51, 1. toto agmine H III 67, 8.

trabs. dolia sub trabes locata H IV 8.

tracto. quo plebem in magistratu placidius tractarent C 39, 2. qui rem p. eorum tractarent C 51, 28. po. et senatus placide modesteq. inter se rem p. tractabant J 41, 2.

tractus. Syrtes ab tractu nominatae J 78, 3. mons tractu pari J 48, 3. vitiosis agri tractibus *cj.* H III 1.

trado. Galli praetoribus se tradunt C 45, 3. ut seq. et oppidum Iugurthae tradat J 26, 1. sese regnumq. suum in illius fidem tradere J 62, 3 (*al.* Orestillam tuae fidei trado C 35, 6). ubi socordiae te atq. ignaviae traderis C 52, 29. Iugurtham — vivom — necatum sibi traderent J 46, 4 *conl.*

61, 4. 108, 3. 111, 1. 112, 3. 113, 7 (*pasa* vinotus). ne ipse per conditiones ad subplicium traderetur J 61, 5. qui in custodiam traditi erant C 50, 3 *cont.* Lentulus — Spintheri *cet.* 47, 4. si equites Romani satellites Numidae traderentur J 65, 2. uti imperatum erat, elephantum triginta — quaestori traduntur J 29, 6. qui auro corrupti elephantos Iugurthae traderent J 32, 3 *cont.* 40, 1 (per fugas). leges, maiestas vestra, divina et humana omnia hostibus tradita sunt J 31, 9. *pars* Numidiae — Iugurthae traditur J 16, 5. exercitus ei traditur a Sp. Albino J 44, 1. si adempta provincia alii quam Mario traderetur J 82, 3. alios magistratus plebes, consulatum nobilitas inter se per manus tradebat J 63, 6. vobis regnum trado firmum J 10, 6. libertatem, quae mihi a parente meo tradita est J 31, 5. tradite exemplum posteris H I 41, 25. ut alii tradiderunt H II 26. traditur fugam agitavisse H 161.

tragula. ictu tragulae sauciari H II 19.

traho. limum harenamque et saxa ingentia fluctus trahunt J 78, 3 *cont.* H IV 23. in vicem tracto pede H III 19. paulo post ipsi trahuntur C 51, 34. quin socios amicos trahant excedant H IV 61, 17. abdita a dominis aut ipsos trahunt H III 67, 17. rapere omnes trahere C 11, 4. sibi quisque ducere trahere rapere J 41, 5. omnibus modis pecuniam trahunt vexant C 20, 12. ne ea res nos longius ab incepto traheret C 7, 7. iurgiis trahendo tempus J 27, 1. Iug. trahere omnia J 36, 2. *Vid.* bellum. omnia non bene consulta in virtutem trahuntur J 92, 2. dubium belli atque pacis rationes trahere J 97, 1. Marius ex copia rerum consilium trahit J 98, 3. sese — locupletem fore — alia huiusmodi animis trahunt J 84, 4. anxius trahere cum animo suo ommitteret inceptum J 93, 1.

trames. per saltuosa loca et tramites exercitum ducere J 38, 1. per tramites occultos Metelli exercitum antevenit J 48, 2. uti per tramites occulte perfugeret in Galliam C 57, 1.

tranquillus. tutae tranquillaeque res omnes C 16, 5.

trans stagnum H I 17. **trans maria** *susp.* H II 23, 4.

Transalpinus. Gallia T. *susp.* C 57, 1.

transduco. vix in partem alteram transductus est J 11, 4. legio flumen transducta H II 57.

transenna H II 23, 4.

transseo. transire ad regem J 38, 6. per media eius castra palam transire J 107, 5 *cont.* 6. ne vitam silentio transeant C I, 1. vitam sicuti peregrinantes transire C 2, 8.

transfero. in Nonas Febr. consilium caedis transtulerant C 18, 6. inperium ad optimum quemque a minus bono transfertur C 2, 6. novum illud exemplum ab dignis — ad indignos — transfertur C 51, 27. metum a scelere suo ad ignaviam vestram transtulere J 31, 14. suam quisque culpam actores ad negotia transferunt J 1, 4.

transfuga *plur.* J 54, 2.

transfugio. duces — uti transfugerent conrumpere J 38, 3.

transgredior. exercitus hinc et cum eo omne bellum — in Italiam transgredientur H II 96, 10. transgressos omnis recipit mons H I 66. Servilius aegrotum Tarenti conlegam prior transgressus H I 78. communem habitum transgressus H I 80.

transgressus. vitare proelium in transgressu conatus H I 65.

transigo. relicua cum Scauro secreta transigit J 29, 5.

transitus. transitum fecit *inc.* H II 5.

transmitto. suos equites vado transmisit H II 62.

transveho. legiones per Italiam Regium atque inde in Siciliam, porro ex Sicilia in Africam transvectae J 28, 6. navibus in Africam transvecti J 18, 5.

transversus. collem transverso itinere porrectum J 49, 1. — sis itineribus cotidie castra movere J 45, 2. aciem — is principium — deducit J 40, 6. — sis proeliis iter suum remoratorios J 50, 1. oportunitas — viros spe praedae — sos agit J 6, 3. ne quos amicitia Iugurthae — sos agit J 14, 20.

trepido. *trepidare* omnibus locis J 38, 5. incerti ignariq. quid potissimum facerent *trepidare* J 67, 1. ut ignarus omnium festinet *trepidet* J 85, 10. *festinare* *trepidare* C 31, 1.

trepidus. omnes *trepidi* inproviso metu J 97, 5. civitas *trepida* antea et sollicita de belli eventu J 55, 2 *cont.* 40, 4. res *trepidae* J 91, 5.

tres C 47, 2. 57, 2. J 11, 3. 6. 21, 4. 40, 4. 104, 3. H i 16. V 11.

tresviri (capitales) C 55, 1. alterum triumvirum coloniis deducendis J 42, 1.

tribunatus. —um militarem a populo petit J 63, 4.

tribunicus. *Vid.* potestas. seditiones J 37, 1. vis H III 61, 12.

tribunus plebei C 43, 1. J 27, 2 (designatus). 33, 2. 34, 1. 40, 1. 73, 7. H II 12. *om.* plebei J 42, 1. H III 61, 10. *plur.* J 31, 13. 37, 2. 39, 4. H III 61, 8. *tribunus pl.* —sibi paravit H I 9 *cont.* III 61, 1 (vindices omnis iuris). 18. = *tribunus militum* C 59, 6. J 59, 1. 60, 1. 66, 3. 100, 2. H I 51. V 7. *tribuni legionum* J 46, 7.

tribuo. cuius sceleribus tanta praemia tribuistis H I 48, 4. tua fides fiduciam meae commendationi tribuit C 35, 1.

tribus. per omnis *tribus* declaratur J 63, 4.

tributum simul et militiam tolerare H I 9.

tricies. sestertium *tricies* H IV 36.

triduum. *triduo* navim adscendere J 25, 5.

triennium. — o frustra *trito* H i 20.

triginta C 51, 28. 59, 6. J 29, 6. H IV 19.

triplex. *triplicibus* subsidiis J 49, 6. —es *insidiae* H II 15. —ici *fluctu* H IV 23.

tristitia. ex summa *lactitia* atq. *lascivia* repente omnis t. *invasit* C 31, 1.

triumpho. *inpediti* ne *triumpharent* C 30, 4. *consul* *triumphavit* J 114, 4.

triumphus. *triumphos* suos ostentantes J 31, 10 *cont.* (maiorum) J 85, 29. *penes eosdem gloriae triumphiq.* erant J 41, 7. *quaerant triumphos* H III 61, 18. *Aristonicum* hostium more per *triumphum* duxere H IV 61, 8.

Troiani C 6, 1.

tropaeum. —a in *Pyrenaeis* iugis constituit H IV 29.

trucido. neu *capti* sicuti *pecora* *trucidemini* C 58, 21.

tu. quem tu *parem* cum *liberis* fecisti, is *potissimum* *stirpis* tuae *extinctor* J 14, 9. non tu *scis susp.* H III 32. ille *qualem* tu *voles societatem* accipiet H IV 61, 4. Tu vero, cui — est, quid ab illis *expectas* H IV 61, 19. si tu *Armenia*, nos *Mesopotamia* H IV 61, 21. cum *tuto* per *molliitiam* *agas*, *exercitum* *subpicio* *cogere* J 85, 34. quid *bello* *valeat*, *tute* *scis* J 102, 11. = *tibi* J 9, 2 *bis* (*Tibi* *quidem*). 10, 1. 3. 14, 22. 102, 7 (*Tibi* *vero*). 8. H I 48, 15 (*Tibine*). IV 61, 2 (*Tibi*). 16. i 30. = *te acc.* C 33, 5 (*Te* atq. *senatum*). 44, 5 *bis*. 51, 18. 52, 29. J 10, 1. 7. 102, 5 *ter.* 110, 2. H I 48, 15. 16 *bis*. IV 61, 3. 16. 22. *abl.* J 9, 2. H IV 61, 13.

tuba. *Petreins* *tubā* *signum* dat C 60, 1.

tabicen J 93, 8. *cohortium* *turmarum* *legionum* —ines J 99, 1.

tueor. *urbem* ab *insidiis* *tueri* C 29, 1. *classis* *conmeatus* *tuebatur* H II 41, 7. = **tutus.** *uti corpora nostra* ab *iniuria* *tuta* *forent* C 33, 1. qui *vostam* *amicitiam* *coherent*, ex *omnibus* *maxime* *tutos* *esse* J 14, 12. *quam quisq.* *pessume* *fecit*, *tam maxime* *tutus* *est* J 31, 4. nos *uti* per *otium* *tuti* *simus* J 14, 13. per *sceleris* *inmanitatem* *adhuc* *tutus* *fuit* H I 41, 6. *satis* *tuti* *in imperio* H I 41, 17. non *me* *neq.* *quemquam* *tutum* *fuisse*, si *recte* *faceremus* H I 41, 18. *neque* *se* *aliter* *tutum* *putat*, *nisi* — H I 41, 1. *uti* *meis* *laboribus* *tuti* *essent* H IV 61, 12. *Male leg.* J 3, 1. *parum* *tuta* *per se ipsa* *probatas* J 14, 4. *tutae* *tranquillaeq.* *res* *omnes* C 16, 5. *tuta* *consilia* C 41, 2. *nihil* *apud illos* *tutum* *pati* J 88, 2. *nihil* *gloriosum* *nisi* *tutum* *existumat* H I 41, 8. *quod* *quaesitur*, *satisne* *pium* *tutum* *gloriosum* *sit* H IV 61, 1. *omnia* *nobis* *tuta* *erunt* C 58, 9. *locum* *nullum* *ipsis* *tutum* *fore* H III 64. *Numidis* *magis* *pedes* *quam* *arma* *tuta* *sunt* J 74, 3 *Conn.* p. 125. = *omnis* *iniuria* *gravitate* *tutior* H III 61, 13. *quanto* *sibi* — *mi-*

nus pepercissent, tanto tutiores fore J 107, 1. manere an fugere tutius foret J 38, 5. tutius rati volentibus quam coactis inperitare J 102, 6. = ut ubivis tutius quam in meo regno essem J 14, 4. quanto tutius factio agat H III 61, 3. = fortissimum quemq. **tutissimum** J 87, 2.

tugurium J 12, 5. 18, 5. 19, 5. 46, 5. 75, 4.

Tullianum C 55, 2.

Tullii. M. Cicero C 22, 3. 24, 1. 28, 1. 4. 29, 1. 31, 6. 7. 36, 3. 41, 3. 43, 4. 44, 1. 45, 1. 48, 1. 7. 8. 9. 49, 1.

Tullus *vid.* Volcatius.

tum. qui tum aedilis erat C 47, 4 *cont.* J 7, 4. 32, 1. quae tum mercatus sum H I 41, 8. homo tum in senatu potens J 16, 2 *cont.* 25, 4. in patetis tum urbis H i 25. multa tum ductu eius patrata H I 55. postulavere pleriq. —. Tum Catilina C 21, 2. 31, 6. 9. 50, 4. J 11, 6. 13, 5. 9. 98, 3. 101, 6. 11. 103, 2. 109, 3. ibi tum H IV 1. et tum matura erant frumenta H III 67, 20. At tum erat Lepidus latro — nunc H I 48, 7 (*al.* tunc). ac tum maxime H III 73. Aventinum insedit tumq. tribunos pl. — sibi paravit H I 9. iam tum — machinabantur C 18, 7 *cont.* 19, 2. ac tum demum veram deditionem facere conatus est J 46, 1. postea vero quam — coepere —, tum demum conpertum est C 2, 2. postquam — factiones valere, tum — leges paratae sunt C 51, 40. cetera tum persequare, ubi facta sunt C 52, 4. cum talem virum in potestate habuisset, tum fore ut — J 112, 3. tum crudelior, cum plerosq. secundae res — vortunt H I 41, 5. confectio proelio, tum vero cerneret C 61, 1. antea iam infestus, tum vero multus instare J 84, 1. quamquam — habuerat, tum vero J 94, 3. quod postquam auditum est, tum vero J 106, 6 *cont.* H I 16. IV 62. fuere qui tum Albinum haut ignarum consili regis existumarent J 36, 3. *or. obl.* tum sese, paulo ante Carth., post — Romanis hostem fore J 81, 1. mittit: habere tum magnam copiam J 83, 1. vetera omittere ac tum — missurum J 102, 14. qui — orantur, considerare debent, liceatne tum pacem agere H IV 61, 1. **Cum** — **tum** *vid.* cum. **tum** sedenti — inponebat, tum venienti — supplicabatur H II 23, 3 (*al.* cum — tum).

tumulosus locus J 91, 3.

tumultuosus strepitus H III 67, 7.

tumultus. quibus t. ipse et res novae satis placebant J 66, 4. T. intercessit Bruto et Mamerco coss. H III 61, 10. cohortis, quas tumultus (*in solo* T — ti) caussa conscripserat C 59, 5. tumultum hostilem a tergo accepit J 58, 4. adreptis armis tumultum facere J 72, 2. alteri apud alteros formidinem simul et tumultum facere J 53, 7. tumultum ex tumultu serant H I 48, 7. suspecta in tumultum erat H I 45. uti — incenderent, quo tumultu facilius aditus fieret C 43, 2. strepitu et tumultu omnia miscere J 12, 5. percussi tumultu insolito J 38, 5. tumultu formidine quasi vecordia ceperat J 99, 3. cum magno tumultu invadit H II 40. sine tumultu praesidiis conlocatis C 45, 2 *cont.* J 57, 3. 60, 5.

tumulus. in tumulum facillum visu J 113, 5. tumuli sedere H II 43.

tunc. quia tunc primum superbiae nobilitatis obvium itum est J 5, 1. Numidiae partem, quam nunc peteret, tunc ultro adventuram J 111, 1.

turba. portis turbam morantibus H I 74. turba atq. seditionibus sine cura aluntur C 37, 3. plurimae turbae seditiones et ad postremum bella civilia orta sunt H I 10. quantae mihi turbae concitantur H III 61, 11. quibus quies in seditionibus, in pace turbae sunt H I 48, 7. praemia turbarum queror H I 41, 16. turbas et caedem civium odisse H I 48, 18.

turbamentum. maxima turbamenta rei p. atq. exitia probate H I 41, 25.

turbe. seditionibus omnia turbata sunt H I 48, 1.

turbe. turbinum motus H IV 22 *susp.*

Turba H II 96, 6. II 18.

turma Romanorum J 50, 5. turmam equitum Romanorum J 65, 2 *cont.* H II 50. Marius cum turma sua J 98, 1. duces turmarum J 38, 3. cohortium turmarum legionum tubicines J 99, 1. singulas turmas et manipulos

circumiens J 49, 2. per centurias, item turmas distribuerat J 91, 1. cum duabus turmis Thracum J 38, 6.

turmatim — Mauros invadunt J 101, 4.

Turpilius. T. Turpilius Silanus J 66, 3. 67, 3. 69, 4.

turpis. ancilla turpis H I 41, 21. t. facta J 85, 31. fama J 85, 33. formido H I 28. fuga J 106, 3. vita J 67, 3. = **turpissumi** viri J 85, 42. ventri, turpissumae parti corporis J 85, 41. = **turpiter** moriundum H II 41, 11.

turpitude: (divitiis) abuti per turpitudinem C 13, 2. cum summa turpitudine in exilio vitam agere C 58, 13.

turris. obsessum turrim regiam J 103, 1. onere turrium incertis navibus H III 23. aggeribus turribusq. locus inportunus J 92, 7. turris capere J 69, 2. — extruit J 23, 1. vineis turribusq. et machinis omnium generum adgreditur J 21, 3. super aggerem inpositis turribus opus et administros tutari J 76, 3. tribus cum muris et magnis turribus H I 16.

tus. venienti ture quasi deo subplicabatur H II 23, 3.

Tusci C 51, 38.

tutor. non castelli moenibus sese tutabantur J 94, 4. finis meos adversus armatos tutatus sum J 110, 6. quae adhuc Iugurtham tutata sunt J 85, 45. plerosq. velocitas et regio hostibus ignara tutata sunt J 52, 4. spes — virtute et innocentia tutari J 85, 4. turribus — opus et administros tutari J 76, 3. regna tutantem arma cepisse J 102, 12. ob suos tutandos J 89, 2.

tutus C 35, 1. 6 bis. 44, 5. J 9, 2. 10, 2 bis. 5. 14, 9 ter. 22. 23. 102, 11. 110, 3. H IV 61, 2. 4. 16. 23.

tyrannis Sullae H I 41, 1. 7. 22.

tyrannus. —um et Cinnam adpellantes H I 42.

Tyrii H II 26.

ubi quemq. periculum ceperat, ibi resistere J 51, 1 *cont.* 85, 41. aut non ibi plus possit audacia, ubi ad defendendum opes minores sunt C 52, 15. omnis potentia honos divitiae apud illos sunt aut ubi illi volunt C 20, 8. ubi quisq. legatus curabat, eo — niti J 60, 1. ad oppidum S., ubi regis thensauri erant J 37, 3 *cont.* 46, 5. 47, 1. 67, 1. 90, 2. H IV 22. oppidum magnum **ubique** — thensauri erant J 75, 1. dimisit quem ubiq. oportunum sibi fore credebatur C 27, 1. in lecto quiescebat, ubi — somnus cepit J 71, 1. ubi asperior adscensus erat, singulos prae se inermis mittere J 94, 2. hostis, ubi confertissimi obstiterant, invadere J 98, 1. diem locumq., ubi praesto fuerint, praedicat J 75, 5. legatis inperat, ubi quisq. curaret J 57, 2. bellum exoptabat, ubi virtus enitescere posset C 54, 4. in agros egrederentur, ubi augeretur numerus H III 67, 14. an quoquam adire licet, ubi non — monumenta plurima sint J 14, 17. eo magnitudinis procederent, ubi — aeterni fierent J 1, 5. haut facile animus verum providet, ubi illa obficiunt C 51, 2. 52, 23 (ubi —, eo fit). J 1, 3. H I 48, 9. ubi — convenisse videt, — secedit C 20, 1. 60, 5. J 7, 1. 50, 3. 51, 3. 53, 1. 56, 1. 64, 1. 69, 1. 76, 2. *al. verba* C 27, 3. 28, 2. 49, 4. 60, 1. J 11, 9. 13, 9. 14, 11 (ubi me non quit capere, — effecit). 21, 1. 25, 10. 27, 3. 52, 3. 63, 4. ubi res postulabat, insidias tendit J 35, 5. ubi lux adventabat, iubet — J 99, 1. ubi vi opus erat, cuncti aderant J 55, 4. 7. ubi castra locata et diei vesper erat J 106, 2. ubi desidia, lubido atq. superbia invasere, fortuna simul cum moribus inmutatur C 2, 5 *cont.* 51, 27. hoc — ubi evenit, frustra iudicia inplures C 52, 4. cetera malificia tum persequare, ubi facta sunt C 52, 4 *cont.* J 1, 4. ubi animus requievit, non fuit consilium C 4, 1. 6, 7. 10, 1. 6. 17, 2. 23, 7. 31, 7. 36, 2. 39, 3. 40, 2. 4. 45, 4. 47, 1. 48, 5. 50, 3. 5. 51, 30. 57, 3. 59, 1. J 6, 1 (**ubi primum** *cont.* 62, 1. 63, 3). 7, 4. 9, 3. 13, 4. 7. 21, 2. 23, 1. 2 (intellegit?). 25, 6. 29, 1 (coepit, *ut* 33, 4. 78, 3. 91, 4 coepit — egressi). 34, 1. 39, 1. 41, 3. 10. 43, 2. 44, 1 (venit). 46, 1. 48, 1. 50, 1 (animadvortit). 52, 5. 53, 2. 60, 5. 7. 62, 8. 66, 3 (ubi tempus fuit). 68, 1. 69, 1. 71, 5. 73, 1. 75, 7. 77, 3. 79, 6. 85, 42. 87, 4. 89, 3. 92, 3. 93, 3. 94, 1. 3. 6 (accidit). 97, 2. 101, 7. 109, 4. 113, 5. H III 71.

V 12. i 45. 62. ubi pertinuere, — lacerabant H III 61, 21. ubi pericula propulerant, auxilia — portabant C 6, 5. 9, 3. 13, 4. 16, 2. 24, 3 (ubi — fecerat, — confluxerant). J 60, 3. ubi consulueris, — facto opus est C 1, 6 *cont.* 20, 9. 51, 3. 36. 52, 23 (ubi te — tradideris, frustra — inproles). est locus —, ubi paululum adscenderis ad laevam C 55, 3. ubi de magna virtute memores, — accipit C 3, 2. bonus — segnior fit, ubi neglegas J 31, 28. expurgandi caussa, ubi — lacessitus foret *cf.* C 31, 5. ubi res postularet, se — venturum J 12, 3. quod ubi conperisset, obviam isse J 12, 3. ubi primum potuisset, facturum sese J 64, 3. *Inc.* H II 93. = *interr.* quid ubique opis aut spei haberent C 21, 1. quid ubique hostis ageret, explorare J 52, 5. ubi gentium aut quid agitaret J 54, 2.

ubicumque turma insequi coeperat, — sese recipiebant J 50, 5. ubicumque res postulabat, praesidium inpositum J 54, 6.

ubique. qui ubiq. probro praestabant, — Romam confluxerant C 37, 5. quod ubiq. apud socios aut hostis idoneum videbatur, — domi exequabantur C 51, 38.

ubivis. ut ubivis tutius quam in meo regno essem J 14, 11.

Ucubis H i 6.

ulcisci. victos acerbius ulcisci volunt J 42, 4. maxume ulti sanguinem nostrum C 33, 5. ultus iniurias H IV 61, 11. ultum ire iniurias festinat J 68, 1 *cont.* ultum iniurias hortor H III 61, 17. ne in vitandis magis periculis quam in ulciscendo teneamini H I 41, 1. quidquid sine sanguine civium ulcisci nequitur J 31, 8.

ullus. talibus viris non locus ullus asper — erat C 7, 5. nobis larem familiarem nusquam ullum esse C 20, 11. neque in ullo loco amplius moratus J 76, 1. neque senatus de ullo negotio abnuere audebat J 84, 3. neque histrionem ullum — habeo J 85, 39. neque pati ullam ex civibus praedam esse H I 41, 18. non acie neque ullo more proeli J 97, 4. neque illis castra esse neque munimentum ullum J 51, 5. neque fugae neque praesidi ullam spem C 57, 5. quibus mala abunde omnia erant set neque res neque spes bona ulla C 21, 1. cuius neq. consilium neque inceptum ullum frustra erat J 7, 6. neq. Iugurthae dies aut nox ulla quieta fuit J 72, 2. neque facto ullo neq. dicto abstinere J 64, 5. quibus non humana ulla neque divina obstant H IV 61, 17. militibus — neque ullis ad signa redeuntibus H III 67, 2. sine ulla pactione se tradere J 62, 3. postquam tantam rem sine ullo suorum incommodo patravit J 92, 1. parcite dignitati Lentuli, si ipse — deis aut hominibus ullis pepercit C 52, 32. eripite, si ulla apud vos remanet memoria Masinissae J 24, 10. antequam signum aut interperium ullum accipere quivit J 97, 4.

ulterior Gallia C 42, 1. 3. provincia H II 24. Hispania H II 23, 1.

ultra Aethiopiam agere H I 63. non u. contionis locum memores H III 61, 14. u. Romanorum morem H II 23, 2. u. praedam nihil cegitare H III 67, 12. = mortem — requiem — esse: u. neq. curae neque gaudio locum esse C 54, 20. quid ultra? H I 41, 11.

ultro. Adherbalem u. bellum inferentem J 15, 1. u. obferre pugnam cupientibus H III 67, 11. reges u. auxilia mittundo J 43, 4. multis orantibus, aliis u. egomet opem tuli J 110, 2. u. licentiam auctum properatis H III 61, 16. maritimas civitates, u. nobis sumptui oneriq. H II 96, 9. u. illi gloriam et regnum venturum J 8, 2 *cont.* 111, 1.

Umbrenus, P. C 40, 44.

unquam. cuius praeter formam nihil u. bonus laudavit C 15, 2. ut nemo u. ab eo frustra auxilium petiverit C 34, 1. neque consili neque audaciae u. egere C 51, 37. qui mihi nullius u. delicti gratiam fecissem C 52, 8. bellum neque feci neque factum u. volui J 110, 6. si deis aut hominibus ullis u. pepercit C 52, 32. quibus si quidquam u. pensi fuisset, non ea consilia habuissent C 52, 34.

una. haec vobiscum u. consul agam C 20, 17. unde u. vobiscum expulere J 14, 8. nostra an nobiscum u. hostium futura sint C 52, 10. si huic

inperio fortuna mutaretur, u. nobis occidendum esse J 14, 18. qui u. Circam profugerant J 23, 2. ut u. ab omnibus in colloquium veniretur J 112, 3.

unda. undarum vi H III 24.

unde. postquam eo ventum est, u. ferentariis proelium committi posset C 60, 1. eis finibus, u. — expulere J 14, 8 *cont.* 102, 13. u. pons in oppidum pertinens explicatur H III 20. quamquam tibi — unde minime decuit vita erepta est J 14, 28. *Inc.* H III 59. *susp.* H II 61.

undique. omnes u. paricidae — confluerant C 14, 3. venire iubet — omnis u. senatorii ordinis J 104, 1. praesidia u. accersere J 43, 3. u. simul clamor oritur J 57, 3. u. simul speculatores sese ostendunt J 101, 1. u. ex insidiis invaditur J 113, 6. concurrentibus u. H II 23, 2. u. ruentium H III 67, 7. u. circumventi sumus C 52, 35. hostes u. circumfusi J 97, 5. pressi u. multitudine H i 66. eum muniunt u. parietes C 55, 4. oppido u. clauso J 67, 3. edita u. H i 16. diiunctum u. regnis H IV 61, 10. hostes u. fusi J 101, 11.

univorsus. singulos modo, modo univorsos laedere J 84, 1. tametsi cum singulis — egerat, tamen univorsos adpellare C 20, 1. meritos donat, univorsos in contione laudat J 54, 1. alio modo neq. valent in univorsos H III 61, 20. quanto pluris est univorsa res p. quam consilatus aut praetura J 85, 1.

unus. magna vis civitate per unum prohibentur H i 41, 12. leges iudicia — penes unum H i 41, 13. tot viros sine uno remittere iniuriam non audere H III 61, 22. in pluribus, non in uno cuncti praesidia habebatis neque mortalium quisquam eripere talia unus poterat H III 61, 24. Sulla uni sibi descendere egno — solitum H V 13. in unum omnis convocat C 17, 2 *cont.* J 11, 2. 31, 14 (quos eadem odisse — in unum coëgit). 50, 5. 51, 3. 80, 2. 98, 4. uno perangusto aditu relicto J 92, 5. uno animo pergentibus H III 61, 8. aliquot fontes — Capsenses una modo — aqua utebantur J 89, 6. cum cunctis una et ea vetus causa bellandi est H IV 61, 5. cohors una H III 56. neq. amplius uno die aut una nocte moratus J 76, 1. nno die inter reges coeptum atq. patratum bellum J 21, 2. unum omnibus finem natura statuit H i 41, 15. Tigrim et Euphraten uno fonte manare H IV 52. naturam unam et communem omnium existumo J 85, 15. cetera — permansit una res modo H III 61, 12. ager harenosus una specie J 79, 3. in una moenia convenere C 6, 2 *cont.* J 60, 7. unam ex tam multis orationem J 30, 4. unus ex eo numero J 35, 6 *cont.* 38, 6. unus ex omnibus in tactus profugit J 67, 3. 69, 4. quarum unam epistulam nacti H III 36. quarum cum unam atq. alteram legeret J 93, 2. ubi unae atq. alterae scalae committuntur J 60, 7. exercitus duo — unus ab urbe, alter a Gallia obstant C 58, 6 *cont.* J 98, 3. *et sic videtur dictum fuisse* unus constitit in agro Lucano H III 69.

unusquisque. suorum unumquemq. nominans laudare C 21, 4. unumquemq. nominans adpellat C 59, 5.

urbanus. servitia urbana C 24, 4. urbana plebes C 37, 4. urbanum otium C 37, 7. urbanae munditiae J 63, 3.

Urbinus. G. H II 23, 2.

urbs. urbem Romam condidere C 6, 1 *cont.* 18, 8. inquilinus urbis Romae C 31, 7. Romae per totam urbem vigiliae haberentur C 30, 7. urbem incendere C 24, 4 *cont.* 29, 1. 32, 1. 36, 3. 43, 2. 44, 2. 6. 46, 4. 48, 4. 52, 15 (in urbe et non per totam Italiam). 56, 4. 57, 5. 58, 4. 6. H i 41, 17. 48, 10. 19. 22 *bis.* permota civitas atq. inmutata urbis facies C 31, 1. cui fatum foret urbis potiri J 47, 2. de praefecto urbis H i 40. a primordio urbis H i 6. di, qui hanc urbem adhuc tegitis H i 48, 3. ad urbem imperatores C 30, 4. urbs maxuma (Vacca) alienata J 48, 1. speciem captae urbis efficere H i 38. O urbem venalem — J 35, 10. urbem magnam — arcem regni, Zamam J 56, 1. Diponen validam urbem H i 75. ad Corycum urbem H i 80. vacuum istam urbem viris H i 101. capta urbe nihil fit relicui victis C 52, 4. capta urbe (Cirta) operae precium fore J 81, 3. dux cum urbe Valentia captus H II 96, 6. post aliae Punicae

urbes J 19, 3. Seleucia, maxuma urbium H IV 61, 19. domos atq. villas in urbium modum exaedificatas C 12, 3. urbis nationes subigere C 2, 2. quas urbis natura munitas pugnando ceperit C 7, 7. quascumque urbis et agros manu ceparat J 5, 4. urbis agros vastare J 20, 5. urbis partim vi, alias voluntate inperio suo adiungit J 13, 2. multosq. mortalis et aliquot urbis cepit J 28, 7. urbis, quae — opportunissimae erant, circumvenire J 88, 4. Hipponem Hadrumetum Leptim aliasq. urbis condidere J 10, 1. in eis urbibus, quae ad se defecerant, praesidia inponit J 61, 1.

urgueo. Cat. cum exercitu faucibus urguet C 52, 35. postquam maiore vi hostes urgent J 56, 6. Iugurtham ob scelera invidia cum metu urguet J 35, 2. ferro an fame acrius urgear J 24, 3. populus militia atq. inopia urgebatur J 41, 7.

usquam. neque usquam, nisi in avaritia nobilitatis spem habere J 13, 5.

usque. cetera loca usq. ad-Mauretaniam J 19, 4 *conl.* H i 17. illinque u. ad nostram memoriam J 114, 2. u. ad postremum H i 48, 5. ad exitium u. insontis tribuni dominatus est H III 61, 10. invidiam conflaverant u. adeo uti — C 49, 4.

usus (*dat. usu servatus* J 91, 1 et 93, 5; *an* 98, 5?). relicua ad diuturnitatem usus sallere H III 6. quae usui forent J 54, 6. 91, 1. 93, 5. 37, 4. C 32, 1. 39, 6. J 27, 5. 43, 3. 47, 2. 36, 1. 4, 1 (magno). 14, 1 (maxumo). 4. neq. quisquam lubrici simul et usui paruit C 51, 2. quorum vulgus in diem usum habet H i 43. Marius videbatur aut belli usum aut studia volgi amisurus J 84, 3. propter usum belli J 89, 6. mihi fortuna usum dedit bene suadendi H IV 61, 2. cui omnes copiae in cotidiano usu et cultu corporis erant C 48, 2. alteram partem, specie quam usu potiore J 16, 5. alter collis usu oportunus J 98, 5. gerere quam fieri tempore posterius, re atq. usu prius est J 85, 12. per laborem usu militiam discebat C 7, 4. cotidiano usu atq. inlecebris facile par similisq. ceteris efficiebatur C 14, 4.

ut [*uti ante vocales legitur* J 28, 1. 59, 3. 107, 6. 17, 7. 20, 7. 69, 1. 72, 1. 5. 93, 5. 97, 2. 105, 5. C 41, 5. 47, 3. J 61, 5. 85, 7. 111, 1. 10, 3 (*uti hos*). 14, 13. 28, 2. 29, 5. 36, 1. 61, 4. 62, 1. 73, 6. 80, 3. 85, 8. 49. 95, 1. 102, 5. H i 52). *compar.* corporis et fortunae bonorum ut initium sic finis est J 2, 3 *conl.* 40, 5. 113, 1. ut illis mors prohibetur — sic neque absolvit cura tam parva res neque — H III 61, 19. sic existumabam, uti praedicantem audiveram patrem J 14, 12. si virtus in pace ita ut in bello valeret C 2, 3. cetera uti factq. opus sit, ita agant C 45, 1. ita uti censuerant Italici deditionem facit J 26, 2. sen. ita uti par fuerat decernit J 39, 4. uti genus hominum compositum est ex corpore et animo, ita res cunctae studia. omnia nostra corporis alia, alia animi naturam secuntur J 2, 1. non perinde habeantur, ut eorum — virtus est J 4, 8. non hereditate relictas, ut illa illis J 85, 30. uti superiore die J 59, 1. non paulatim ut antea H i 12. non uti antea J 20, 7. rursus uti antea J 97, 2. non aptis armis ut in principio H III 71. vanum genus, ut alia Africae H i 63. uti cetera, in maius componentem H III 60. eisq. uti illis, quos — miserat, praecipit J 28, 1. quos item uti priores — dimisit J 47, 4. quibus uti mihi — nobilitas coepit J 85, 17. vobismet ipsi uti praesides olim, nunc dominos destinatis H III 61, 6. quae uti tabes invaserat C 36, 5. qui mos uti tabes in urbem coierit H IV 26. quis erat cibus caro — atq. — pabulum uti pecoribus J 18, 1. ut alii tradiderunt H II 26. ut supra diximus C 16, 1 *conl.* 55, 1. J 84, 1. uti supra dictum est J 96, 1 *conl.* 113, 6. ut ego aestumo J 110, 5. uti Sulla ait H i 41, 16. ut ait Appius H II 37. uti coeperat J 100, 1. uti coepisti perge J 102, 9. uti constituerat J 29, 5. uti consueverat J 84, 5. uti convenerat deductus J 39, 3. ut illi criminantur H III 61, 17. uti doctus erat J 12, 4. non temere uti escenderat J 93, 5. uti se ferunt H III 61, 22. uti — inperatum erat J 29, 6. uti iussi erant J 12, 6 *conl.* 62, 7. uti lubet J 24, 10. (*ut*) H i 48, 20. uti meriti erant J 103, 5. ut res atq. tempus monebat C 50, 3. ut monet ira H II 41, 8. uti mos — est J 6, 1. uti necesse erat J 14, 15. cetera uti res posceret parari placuit J 70, 3. ut res postu-

labat J 52, 5. uti — praeceperant J 98, 2 *conl.* 109, 3. ut solet *sim.* J 25, 3. H I 74. (uti) J 59, 3. 66, 2. 71, 2. 99, 1. H II 55. III 42. 68. 73. ut spero C 20, 17. uti statuerat J 69, 1. paratis ut videbantur magnis copiis C 43, 1. rem omnem uti acta erat cognovit J 71, 5. — uti cognoverant, aperiant C 41, 4. omnia uti gesta erant aperit C 47, 1. uti ex libris P. interpretatum est utiq. rem sese habere — putant, dicam J 17, 7. rem, uti erat, quietam nuntiant J 105, 5. primum, uti erat res, Metellum rati J 69, 2. ut (res p.) — facta sit disserere C 5, 9. piget dicere ut vobis animus — corruptus sit J 31, 2. ubi — agitare — ut sese victus gereret, exploratum misit J 54, 2. cognitis Metelli rebus, ut seque — gereret J 55, 1. Ut te neque deorum neque hominum pudet! H I 48, 15. cetera, uti fors tulit, alta alia, alia in tempestate vadosa J 78, 2. ut quisq. C 4, 2. 56, 2. 3. J 14, 6. uti C 51, 33. J 26, 3. 41, 8. 44, 5. 49, 4. 60, 4. 81, 1. 86, 2. 93, 7. 94, 7. 97, 4. H I 10. ut erat paratus ad dissimulanda omnia — C 31, 7 *conl.* J 7, 4. uti planities erat — constituit C 59, 2. ea res uti in tali negotio probata J 107, 6. ut in secunda re H IV 44. fecit ut nuntiis confestim lugubribus H i 98. ut in ore gentibus agens H I 90. exercitum dimisit, ut *primum* Alpīs digressus est H IV 28. = *consec.* et *finale*, neve nobis eam necessitudinem inponatis, ut quaeramus C 33, 5. quorum adeo paenitet, ut — numeret et — avidius fecerit H I 41, 19. ut — agas, id dono datur H II 41, 5. magis id laborare, ut illi quam plurimi deberent J 96, 2. tantus dolus erat, ut — in incerto haberetur J 46, 8 *conl.* 63, 5. ita — fui, uti omnis labores et pericula consueta habeam J 85, 7 *conl.* 24, 2. 14, 9. H I 12. eo processit, ut — existumet H I 41, 8. tanta torpedō — obrepsit, ut — permissuri sitis H I 48, 19. lubricine sic addensa, ut saepius peteret viros quam peteretur C 25, 3 *conl.* 31, 7. 37, 6. J 5, 2. 13, 7. 21, 1. 22, 2. 24, 10 (eo natus sum, ut —). 75, 7 (foret). 27, 2 (id agi). 73, 6. H II 17. 19. ea divisa hoc modo: — uti — incenderent C 43, 2. ea mansuetudine senatum semper fuisse, ut nemo — petiverit C 34, 1. invidiam conflassent, usque adeo ut — minitarentur C 49, 4 *conl.* J 7, 4. effecit, ut ad se veniat J 61, 4. me miserum — effecit, ut ubivis tutius quam in meo regno essem J 14, 11. effecerat ut C. — sibi proderet C 26, 3 *conl.* J 40, 4. event, ut — is imperatorem alium quaerat J 85, 11. ut tam curvum sit, facit — H IV 20. eo fit, ut inpetus fiat in rem p. C 52, 23. eo factum, ut divitias paupertas — superaret C 53, 4. fore, ut illi — deberetur J 111, 1 *conl.* 8, 1. 61, 4. 110, 1. 112, 3. perfecit ut — anteferebat J 16, 3. quid erit relicum, nisi ut — oboedientes vivamus J 31, 26. quo mihi acrius adniten-dum est, ut neque vos capiāmini et illi frustra sint J 85, 6. censeo, uti — praesidio sint H I 48, 22. qui exercitum mittendum censerent, de Iug. interim uti consuleretur J 25, 1. coëgere, uti deditionem facerent J 91, 5. cohortatus ut petitionem suam curae haberent C 21, 5. eos — confirmat, uti — pergerent J 23, 2. uti transfugerent conrumpere J 38, 3. ea uti accepta mercede deseram, non est consilium J 85, 8. constituerant, uti — quereretur C 43, 1. loco constituto uti in conloquium veniretur J 113, 2. utres uti fierent curabat J 91, 1. decernit, uti — dilectum habeant C 36, 3 *conl.* 47, 3. decrevere, uti — distribuarentur C 30, 7. J 28, 2. decretum fit, uti decem legati — dividerent J 16, 2. ut aetati concederet fatigatus a fratre J 11, 4. hortatur, ut — petat J 65, 3. 31, 27. (uti) 31, 6. 56, 4. 103, 7. H III 61, 17. hortari, uti — intenti essent C 27, 2. inpellit ut — domum eat J 12, 3. 65, 4. 80, 3. Ciceronem inpellere [non] quiverē, uti G. Caesar — nominaretur C 49, 1. inperat, ut — deprehendant C 45, 1. pauca locutus de invidia facti sui atq. uti in deditionem acciperetur J 29, 5. nos uti — tuti simus in vostra manu est J 14, 13. moneo ut forti animo sitis C 58, 8. H III 67, 14. IV 61, 23. monuit, uti — coleret, ne — J 8, 2. 102, 5. 106, 4. relatus — mos, ut ius — in viribus esset H I 33. morem fuisse, ut — memorarentur H II 14. negotium dat, uti — requirat C 40, 1. ut idem senatus sit, nitemur J 9, 2. obsecro uti animadvortatis H I 48, 9. obtestor, uti hos — caros habeas J 10, 3. 49, 2. 62, 1. Iovem obtestatus, ut — testis

adesset J 107, 1. dent operam, uti eos manifestos habeant C 41, 5. dabat o. ut is — esset C 51, 33. daret o. ut — in colloquium veniretur J 112, 3. nemo optavit, uti aeterni forent, magis uti — exigent J 85, 49. orabat, ut — inrumperet C 50, 2 *cont.* 40, 4. (uti) J 77, 1. uti — egrederentur paratos esse iubet J 91, 2. praecipit ut — simulent C 41, 5. (uti) J 13, 6. praecepit uti — existumarem J 14, 1. quod in familia nostra fuit praestitit, uti in omnibus bellis adesset vobis J 14, 13. eis permissum, uti — pararent C 30, 5. perpulit, uti — sese insequeretur J 38, 2. persuadet, uti — sibi traderent J 46, 4. 32, 1. quo illa oratio pertinuit? An uti vos infestos — faceret C 51, 10. petunt, uti — sibi adsit J 103, 7. petenti more regum uti sellam iuxta poneret J 65, 2. petiverat, uti — ad se mitteret J 105, 1. postulant ut referatur C 48, 5. postulavere, ut proponeret C 21, 5. quod quaeso ut animadvortatis H II 96, 8. III 61, 17. Curionem quaesivit, uti — concederet H I 52. rogationem promulgat, uti — quaereretur J 40, 1. rogat, ut nemineret C 59, 5. uti — fugeret, rogat atq. hortatur J 106, 2. cur in sententia non addidisti, uti — animadvorteretur C 51, 21. spon-sionem faciunt, uti — proficiscerentur J 79, 4. suadent, uti — se tradat J 26, 1. verba facit, se — missurum, praeterea uti — decederent J 38, 9. vellem — possem petere — uti debitis uterer J 14, 3. uti paucis verum absolvam C 34, 3 *cont.* J 10, 2. reputate — si quem — mittatis, scilicet ut — trepidet J 85, 10. illis artificio opus est, ut — tegant J 85, 31. H I 48, 16. cum eis Volturcium mittit, uti Allobroges — confirmarent C 44, 3 *cont.* 57, 1. J 98, 3. H III 67, 7. adesse, ne — egrederentur, ut cum signis incederent J 45, 2 *cont.* 100, 4. omnia suis provisa, locum superiorem, ut prudentes — ne pauciores — manum consererent J 49, 2 *cont.* C 33, 2. 34, 2. 58, 3 (vos advocavi). J 11, 2. 25, 10 (uti). 36, 1 (uti). 50, 1 (uti). 102, 3. H I 30, 41, 23 (evorsum utique —). IV 61, 12. equites dispertiverat, uti — propulsarent J 46, 7 *cont.* 38, 6 (quam uti defenderet acceperat). 94, 1 (— foret). 95, 1 (uti). quam colere, ut — ministram haberet, decreverat H IV 32. *incerta* H I 27. 44. II 34. III 72. i 97.

uter. ex coriis utres uti fierent curabat J 91, 1. **maxuma** vis utrius effecta J 91, 1. **utris** — modo portari J 75, 3. **duos** quam maximos utris levi tabulae subiecit H III 19.

uter. utrum gravius existimet, nemini occultum est J 24, 5. = **utrum** censetis me vicem aerari praestare, an exercitum sine frumento et stipendio habere posse? H II 96, 3. **considera**, nobis obpressis utrum firmiorem te — an belli finem futurum putes H IV 61, 16.

uterque. **uterq.** cum illo inimicitias exercebant C 49, 2. **quin** utriusque naturam — aperirem C 53, 6 *cont.* J 70, 3. 21, 2. **in utroq.** (Mario et Metello) magis studia partium — moderata J 73, 4. **ab utroque** (Metello et Boccho) missis remissiq. nuntiis J 83, 3 *cont.* 109, 4. **utrumq.** (animus et corpus) per se indigens alterum alterius auxilio eget C 1, 7. **utrumq.** negaverat, honorem — praesidium — J 65, 3. **utrumq.** (servitium suum et dominationem in vos) periniuriam malunt H I 41, 2. **eorum** vitam mortemq. iuxta aestumo, quoniam de utraq. siletur C 2, 8. **victor** **uterque** (exercitus) in Italiam venire potest H II 96, 7. **communis** utriusq. populi finis J 79, 4. **utrisq.** cladis J 31, 7. **Romanis** **utrumq.** casum difficiorem fore J 97, 3. **tempus** ad utramq. rem decernitur J 12, 2. **in utrumq.** latus J 46, 7. **utroque** colle circumdato J 98, 5. **in utroq.** sexu H IV 53. **utriq.** victoriam crudeliter exercebant C 38, 4 *cont.* J 13, 9. 76, 4. 88, 4. **senatus** **utrisq.** (Adherbali et Iugurthae legatis) datur J 13, 9 *cont.* 15, 2. 22, 5. **Q. Marcius** — **Q. Metellus** — ei utriq. imperatores erant ad urbem C 30, 4. **inopia** rei familiaris et conscientia scelerum, quae utraque — auxerat C 5, 7.

Utica J 25, 5. 63, 1. 64, 5. 104, 1.

utilis. hoc est utile, hoc civile inperium J 85, 34. **tanto** tamq. utili labori meo J 4, 3. **locos** munitos et sibi utilis J 97, 1. **orationem** luculentam et utilem rei p. C 31, 6. **ad simulandam** pacem quae utilia visa constituunt J 111, 4. **alia**, quae aut utilia aut benevolentiae esse credebant,

oratione extollunt J 103, 7. neq. manu certare possunt neq. utilia parare H II 41, 7. comaeatu stipendio armis aliisq. utilibus navis onerat J 86, 1.

utinam illum eadem simulantem videam J 14, 21. utinam emori honestus exitus esset J 14, 24. hoc utinam a principio tibi placuisset J 102, 8.

utor. arma viros — sume utere J 110, 4. una aqua — utebantur J 89, 6 *conl.* 75, 9. (beneficiis) — debitis uterer J 14, 3. eius domo utebatur J 12, 3. eis utendum censeo, quae legibus comparata sunt C 51, 8. fluxa fide usus J 111, 2. fortuna saepe prospere usus fuerat J 93, 1. honoribus usus C 49, 2. J 25, 4. inperio uti C 12, 5. domini inperio, corporis servitio magis utimur C 1, 2. lege uti C 33, 2. lingua, consilio meo, pecunia qui voluere uti sunt H II 41, 6. pernitiōsa lubidine paulisper usus J 1, 4. se eius opera non usurum H III 38. cuius patrociniō civitas plurimum utebatur C 41, 4. sermone uti vel modesto vel — C 25, 5. largius suo uti C 16, 4. victoria uti C 39, 4 *conl.* J 38, 8. 42, 4. eorum perfidia pro armis uti J 61, 3. sociis vestris veluti hostibus, hostibus pro sociis utuntur J 31, 23. vel imperatore vel milite me utemini C 20, 16. facile se ex voluntate Antonio usurum C 26, 1.

utpote. neq. A. procul aberat, utpote qui — sequeretur C 57, 4.

utrimque clamor exortus est C 45, 3. tela u. volare J 60, 2. u. praemissi equites J 53, 7. utrimq. ex lateribus eos adgreditur C 60, 5. iter angustum utrimq. praecisum J 92, 7. u. magno clamore concurrunt J 53, 2. magna utrimq. vi — certantibus J 94, 5 *conl.* H III 61, 11. discordiarum et certaminis u. finis H I 9. u. proelium nox diremit J 60, 7. u. legiones saepe fusae J 79, 4. magna u. vi contendebatur H I 40. una res — u. quaesita H III 61, 12. percunctatibus H I 23.

uxor. singuli plurimas uxores habent J 80, 6. de uxore potuit honestius consuli J 95, 3. uxori eius frater erat H V 7.

Vacca, Vaccenses J 29, 4. 47, 1. 66—69.

vacuos (*vid. var. scr.* ad J 52, 6). a culpa C 14, 4 *conl.* 51, 1. ager frugum vacuum J 90, 1. vacuum urbem viris H I 101. Antonium vacuum a curis nisi instantibus H III 54. necato filio vacuum domum scelestis nuptiis fecisse C 15, 2. Rutilium animo vacuum J 52, 6. Sertorius vacuum hieme copias augere H I 36. inpetus fit in vacuum rem p. C 52, 23. similitates exercere vacuum fuit H I 10.

vado. super occisorum corpora vadere J 94, 6.

vadosus. alta alia, alia in tempestate vadosa J 78, 2.

vadam. equites vado transmisit H II 62.

vadus. haut facilem pugnantis vadum H I 68.

vaenalis. domi militiaeque res p. vaenalis fuit J 31, 25. o urbem vaenalem J 35, 10. forum rerum vaenaliū J 47, 1. Romae omnia vaenalia esse J 8, 1. 20, 1. omnia vaenalia habere C 10, 4.

vaenum. alii omnes v. dati J 91, 6. bona civium quasi Cimbricam praedam v. aut dono datam H I 41, 7. Romae omnia v. ire J 28, 1.

vagor. Troiani profugi sedibus incertis vagabantur C 6, 1. qui nullo certo exilio vagabantur H I 27. lixae — diu noctuq. vagabantur J 44, 5. cum turma sua vagari passim J 98, 1.

vagus turbinum motus H IV 22 *susp.* genus hominum vagum H II 80. vagi palantes quas nox coegerat sedes habebant J 18, 2. Gaetulos vagos agitare J 19, 5.

Valentia H II 18. 96, 6.

valeo. viget aetas, animus valet C 20, 10 (*conl.* C 51, 3. J 11, 5). si coniuatio valuisset C 17, 7. multitudine civium factiones valere C 51, 40. haec fama valebat C 14, 7. ubi intenderis ingenium valet C 51, 3. cuius in Africam magnum atq. late inperium valuit J 5, 4. ius bonumq. apud eos non legibus magis quam naturā valebat C 9, 1. municipia quae maxime opibus valent C 51, 43. *cfr.* oppidum magnum atq. valens J 89, 4. si res p. valeret C 20, 7. si imperatorum virtus in pace ita ut in bello valeret C 2, 3. ubi lubido possidet, — animus nihil valet C 51, 3. conturbari rem p. quam minus valere ipsi malebant C 37, 10. ne plus apud vos va-

leat Lentuli — scelus, quam vostra dignitas C 51, 7. res plus valet quam verba H II 96, 6. res Romana plurimum imperio valuit S. Sulpicio M. Marcello coss. H I 8. bello quid valeat J 102, 11. per ea tempora Micipsam parum animo valuisse J 11, 5. quoniam amplius armis valuisset J 111, 1. adversus quem neq. leges neque inperia — valerent J 77, 1. alio modo neque valent in univorsos H III 61, 20.

Valeriani H III 36.

Valerius. L. Valerius Flaccus C 45, 46, 3.

validus. quibus corpus annis infirmum, ingentium sapientia validum erat C 6, 6. multo maxime ingenio validus J 6, 1. H I 92. hominem ob morbos animo parum valido J 65, 3. cum validis fasce certabat H II 11. validam urbem H I 75. = ut quisq. iniuria **validior** H I 10. iniuriæ validiorum H I 9 *cont.* III 61, 7. = quorum ingenia **validissima** erant J 103, 2. ego non validissimus praebeo exemplum H IV 61, 4.

vallis. in valle virgulta nemorosaq. H i 42.

vallum. cum alii super vallum praecipitarentur J 58, 6. alios super vallum locare J 100, 4. vallo atq. fossa moenia circumvenit J 23, 2 *cont.* 76, 2 (vallo fossaq.). — — — [castra] munire J 45, 2.

vanitas. huic homini non minor v. inerat, quam audacia C 23, 2. cognita vanitate atq. inperitia legati J 38, 1.

vanus. neq. ego per ignaviam aut vana ingenia incerta pro certis captarem C 20, 2. Mauri vanum genus H I 63. quos ille non pro vanis hostibus, uti meriti erant, — habuit J 103, 5. vanum hoc consilium est C 52, 16. vellem haec quae scripsi vana forent potius quam miseria mea verbis fidem faceret J 24, 9. = perincertum stolidior an **vanior** H IV 35.

Vargunteius, L. C 17, 3. 28, 1. 47, 1.

Varinius H III 67.

varius. in magna civitate multa et varia ingenia sunt C 51, 35. cum tam multae variaeq. sint artes J 2, 4. exercitus compositus ex variis gentibus J 18, 3. animus audax subdokus varius C 5, 4. varius incertusque (*cont.* J 51, 1) agitabat J 74, 1. corpore pariter atq. animo varius J 113, 3. facies totius negotii varia incerta J 51, 1. bellum variâ victoriâ fuit J 5, 1. in bello vario J 43, 3. post multa et varia certamina H IV 61, 7. restituito exercitu et variis inter me atq. Lucillum proeliis H IV 61, 15. = alius alii **varie** adsentiebantur C 52, 1. varie per exercitum laetitia maeror, luctus atq. gaudia agitabantur C 61, 9.

vas. quinquaginta vades dederat. — vadibus consulens J 35, 9 *cont.* 61, 4.

vas aut vestimentum alicuius concupiverat C 51, 33. vasa caelata C 11, 6. eo inponit vasa — lignea J 75, 4. flectere ex viminibus vasa agrestia H IV 1.

vastitas Italiae (studiis civilibus) finem faceret J 5, 2.

vasto. urbis agros vastare J 20, 8. 44, 5. 54, 6. 62, 1. 69, 1. 70, 4. igni magis quam praeda ager vastabatur J 55, 1. deserta igni vastare H I 86. partem Num. vastari a Mario J 102, 13. Hispaniam — ad internecionem vastavimus H II 96, 9. res p. vastaretur J 31, 16. avaritia polluere et vastare omnia J 41, 9. conscientia mentem excitam vastabat C 15, 4.

vastus. hiavit humus multa, vasta et profunda H IV 37. mons vastus ab natura et humano cultu J 48, 3. alia omnia vasta inculta J 89, 5. loca vasta J 75, 2. 78, 5. H IV 61, 15. vasta Italia rapinis fuga caedibus H I 36. vastam fuga urbem H I 41, 17. vastus animus incredibilia, immoderata, nimis alta cupiebat C 5, 5.

vates. vatium carminibus H I 48, 3.

ve. quid ultra? quaeve humana superant aut — H I 41, 11.

vecordia in facie voltuq. inerat C 15, 5. contentio eo vecordiae processit, ut — J 5, 2. formidine quasi vecordia exagitari J 72, 2. Mario vecordiam obiectare J 94, 4. tumultu formidine quasi vecordia ceperat J 99, 3.

vectigal. — pendere J 31, 9. vectigalia parva et bellis incerta H II 41, 7. non agitur de vectigalibus C 52, 6.

vectigalia. semper illis reges — vectigales esse C 20, 7. in latere vectigalium nostrorum H I 48, 8.

vectis. vecte certabat *susp.* H II 11.

vehemens. natura ferox vehemens, manu promptus erat C 43, 4. regiae voluntates ut vehementes, sic mobiles J 113, 1. = **vehementer** studium simulent C 41, 5. v. gratulabantur H I 56. vehementer adccenderat J 64, 4 *conl.* 4, 1. 34, 1. 102, 3. v. permotus J 6, 2. ut nostris vehementer carus esset J 7, 4. nitemini eo vehementius J 31, 17 *conl.* 102, 3. vehementissime adccendi J 4, 5.

veho. cohors grandi phaselo vecta H III 56.

vel. dissimulandi caussa vel sui expurgandi C 31, 4 *vid. Conn. p.* 107. = vel bello vel pace clarum fieri licet C 3, 1. vel aetate vel curae similitudine patres adpellabantur C 6, 6. vel molliter vel magnifice vivere copia erat C 17, 6. vel inperatore vel milite me utemini C 20, 16. viros vel adiungere sibi vel interficere C 24, 4. vel ostentando virtutem vel hostium saevitia occasurum J 7, 2. ut vel illi obruerentur vel eadem conditione sese processuros J 79, 8. vel praemissis vel ibidem relictis Mauris J 107, 5. sermone uti vel modesto vel molli vel procaci C 25, 5. = in victoria vel ignavis gloriari licet J 53, 8. unum natura finem vel ferro saeptis statuit H I 41, 15. quod scelerum eius vel maximum est H I 41, 18.

veles J 46, 7.

velitarius. v. arma J 105, 2.

velocitas. plerosque velocitas — tutata J 52, 4.

velox. genus hominum salubri corpore, velox, patiens laborum J 17, 6. cum velocibus cursu certabat H II 11. velocissimos pedites J 91, 3. 93, 8.

veluti. vitam silentio transeant veluti pecora C 1, 1. vis avaritiae veluti tabes invaserat J 32, 4. **velut** hostibus sese praetoribus dedit C 45, 4. sociis vestris veluti hostibus, hostibus pro sociis utuntur J 31, 23. inconsulte ac veluti per dementia C 42, 2. omnis a natura **velut** opere atq. consulto praeceps J 92, 5. veluti ex servitute erepta gaudium agitabat C 48, 1. veluti ficta pro falsis ducit C 3, 2. uti veluti cedentem sese insequeretur J 38, 2. **velut** hostes adventarent J 53, 7.

vendo. perfugas J 32, 3. frumentum publice datum J 44, 5. ne quis in castris panem aut — coctum cibum venderet J 45, 2. venditis proscriptorum bonis H I 31. quibus omnia honesta atq. inhonesta vendere mos erat C 30, 4. J 80, 5.

venenum. prohibet nocere venenum H i 30. matre veneno interfecta H II 45. avaritia quasi venenis malis inbuta C 11, 3.

venio. ceteri sine mora veniunt C 46, 4. in Africam maturantes veniunt J 22, 1. legati a Boccho veniunt J 102, 2. uti ad se occultus veniat J 61, 4. in senatum vĕnit C 31, 5. in provinciam J 25, 10. in castra J 29, 5. 95, 1. 96, 1 (in Africam atq. in castra Mari). 112, 2. Romam J 13, 7. 33, 1 (cultu quam maxime miserabili). eo J 39, 5. in Africam J 44, 1. ad id loci venire C 45, 3. Conisturgim apud legiones H i 70. ad tempus non venit J 70, 5. ut quisque — in castra venerat C 56, 2. Romam fide publica venerat J 35, 8. legati ex oppido Lepti ad Metellum venerant J 77, 1. cum C. in agrum C. cum exercitu venisset C 43, 1. venient ture supplicabatur H II 23, 3. victor uterq. (exercitus) in Italiam venire potest H II 96, 7. relicuos cum custodibus in aedem Concordiae venire iubet C 46, 5. illosq. — ad Uticam venire iubet J 104, 1. quos profugos navibus in eos locos venisse J 78, 1. semet eo brevi venturum C 44, 2 *conl.* cum magna manu J 12, 3. praedabundum J 90, 2. qua venturum hostem audierat J 55, 8. ratus aliquos ab tergo hostibus venturos J 101, 3. postquam eo ventum est, unde — proelium committi posset C 60, 2. ad flumen J 91, 1. propius J 53, 2. ad id loci J 75, 7. eo ventum erat J 76, 5. qui prohibitori venerant socii H i 50. homines — contra inceptum suum venisse J 25, 6. se missum venisse quaesitum J 109, 2. nisi regnum ipsumq. deditum venissent J 28, 2. auxilio J 81, 3. 56, 1. uti ab omnibus in conloquium veniretur

J 112, 3. 113, 2. si qui in manus venerant J 101, 4. qui forte in manus venientis exciperent H II 5. Iugurtham ob suos tutandos in manus venturum J 89, 2. uti Metello in sagum — tela venirent H II 17. postquam dies comitiorum venit C 26, 5. res ad certamen venit J 13, 4. res p. in maxuma pericula venit C 52, 36. eo miseriarum venturus eram J 14, 3. ut ex maxuma invidia in gratiam atq. favorem nobilitatis veniret J 13, 7. Caesar, ubi ad eum ventum est interrogatus sententiam C 50, 5. quoniam in has regiones per Leptitanorum negotia venimus J 79, 1. maius commodum rei p. ex meo otio venturum J 4, 4. ultro illi et gloriam et regnum venturum J 8, 2. quae sibi duobus proeliis venerant J 103, 2.

vener. venando — bonum otium conterere C 4, 1. pleraq. tempora in venando agere J 6, 1.

venter. dediti ventri, turpissimae parti corporis J 85, 41. dediti ventri atq. somno C 2, 8. pecora ventri oboedientia C 1, 1. manu ventre pene bona patria laceraverat C 14, 2.

ventus coortus harenam humo excitavit J 79, 6. vento gliscente H III 31. humum aridam vento agitari J 53, 1. mare saevire ventis coepit J 78, 3. facies locorum cum ventis mutatur J 78, 3.

ver. principio veris H II 33.

verber. verberibus animadvortebant in civis C 51, 39 *conl.* 21.

verbero. malo dependens verberabatur H IV 40. gravior est verberari quam necari? C 51, 23. condemnatus verberatusq. capite poenas solvit J 69, 4.

verbum. quod verbum in Iugurthae pectus altius — descendit J 11, 7. verbo alius alii varie adsentiebantur C 52, 1. non sunt composita verba mea J 85, 31. verba virtutem non addunt C 58, 1 *conl.* J 85, 50. **res** plus valet quam verba H II 90, 6. ut **res** magis quam verba gererentur H i 39. verborum satis dictum est H III 61, 25. quam miseria mea verbis fidem faceret J 24, 9. verba facio *vid.* facio. huiusce modi verba locutus est C 50, 1. — — cum Iugurtha habuisse J 9, 4. legatorum verba quanti fecerit J 24, 7. **re** vos conrigi, quoniam verba contemnitis C 52, 35. neu verba inimici ante **facta** sua ponerent J 15, 1. fingere me verba J 14, 20. quantum verbis eam potuere extollere C 8, 4. quae huiusce modi verbis disseruit J 30, 4. cognitis Bomilcaris verbis (*de epistula*) J 71, 2. liberalibus verbis permulcti sunt H IV 6. mandata verbis dat C 44, 6. senatus verbis nuntient J 21, 4 *conl.* 25, 11. 102, 2. verbis pax nuntiabatur, **re** bellum asperrimum erat J 48, 1. retractantes verbis et vatum carminibus H I 48, 3. verbis arma temptabit? H I 48, 17.

vereor. haec ego non in M. Tullio, neque his temporibus v. C 51, 35. illud vereor, ne quos — agat J 14, 20. quantum audeatis, vereor ne — capiamini H I 41, 20. veritus, ne licentia invidiam adscenderet J 15, 5 *conl.* 35, 9. 50, 1 (ex anni tempore). 52, 6. 79, 4.

vergo. Ad Siciliam vergens H IV 19.

veritas. Fanni veritatem H I 3.

vero. in bello — in pace vero C 9, 5. alia facinora — incendium vero C 48, 2. Pauci — Catilina vero C 61, 4. Postea vero quam C 2, 2. J 29, 3. Quasi vero C 52, 15. Nunc vero — C 52, 10. 58, 5. J 14, 17. neque vero — C 4, 1. Immo vero C 52, 28. Plurimum vero — J 99, 1. Tu vero H IV 61, 19 *conl.* J 102, 7. Sic vero H I 88. urbana plebes ea vero praeceps erat C 37, 4 *conl.* C 58, 16. J 50, 6. 58, 3. *Vid.* tum.

Verros. G. H IV 10.

Versus H III 4.

versus. posse versus facere C 25, 5.

verum. inperium facile retinetur — : verum ubi — desidia — libido atq. superbia invasere, fortuna inmutatur C 2, 5 *conl.* 12, 4. 25, 5. 51, 17. J 3, 1. 14, 8. 24, 7 (Verum nunc). 31, 5. 80, 6. 85, 19. 24. 42 (Verum non est ita). H III 61, 24. videlicet cetera vita — obstat. Verum parcite — C 52, 32 *conl.* H I 41, 16. Verum ego liberius altiusq. processi J 4, 9. super terga — scuta, verum ea Numidica — J 94, 1. res gestae — amplae — fuere,

verum aliquanto minores tamen — C 8, 2. non exercitus — praesidia regni sunt, verum amici J 10, 4 *cont.* 31, 7. 18. H III 61, 26. non modo — verum etiam J 89, 4. H II 96, 9. = Verum enim vero C 2, 9. 20, 10.

verus. satisfactionem — veram licet cognoscas C 35, 2. vera rerum vocabula amissimus C 52, 11. verae — claves (*obp.* adulterinae) J 12, 3. tum demum veram deditionem facere conatus est J 46, 1. qui veram gloriam iniustae potentiae antefferrent J 41, 10. ille vera via nititur (*obp.* dolis atque fallaciis) C 11, 2. poena vera est existumanda *susp.* H i 5. quibus peritia et verum ingenium est H I 111. tametsi verum existumabant C 48, 5. potest falsum aliquid pro vero credi C 51, 36. sin verum aperiatur J 33, 4. uti paucis verum absolvam C 38, 3. numerum ampliorem vero J 105, 3. neque me diversa pars dimovit a vero H I 5. fortuna res cunctas ex lubricine magis quam ex vero celebrat obscuratq. C 8, 1. pars, quae vero gratiam aut pecuniam anteferebat J 16, 1. eos a vero bonoq. impediabat J 30, 2. contra verum niti J 35, 8. ex quo praesente vera facillime nosceretur H III 67, 2. insolens vera accipiundi H IV 48. si vera existumare voles H IV 61, 3. vera necesse est bene praedicent, falsa — J 85, 27. sin libertas et vera magis placent H I 48, 20. si vera et honesta flagitium superaverit H III 61, 13. = dolo an **vere** cunctatus J 113, 1. de qua quam verissime potero dicam C 18, 1. 4, 3. suspectus fuit, incertum **vero** an per negligentiam H IV 11.

verutum. veruta binum pedum H III 22.

vescor. Numidae lacte et ferina carne vescebantur J 89, 7. corporibus hominum vesci H I 67. insolita vescantibus H III 27. vescendi causa omnia exquirere C 13, 3.

vesper diei erat J 52, 3. 106, 2.

vespera H II 76.

Vesta. sacerdos Vestae C 15, 1.

vestigium. Sardinia — facie vestigi humani H II 2. vestigia secutos H III 67, 8.

vestimentum aut vas alicuius concupiverat C 51, 33.

vestio. collis — vestitus oleastro ac murtetis J 48, 3.

vestis. veste tectum pugionem H III 37. vestes de pellibus renones adpellantur H i 19.

veteranus. veterani C 60, 3. cohortis veteranas C 59, 5.

veto. quia lex Porcia vetat? C 51, 22.

Vettius Picens H I 41, 17.

vetus. uti veteres amicos — expleant, novos adquirant J 13, 6 *cont.* 74, 1. v. causa bellandi H IV 61, 5. v. certamen animos adrexit C 39, 3. Pompei veteres fidosq. clientis C 19, 5. ne omisso vetere consilio novum quaereret J 70, 5. erat ei cum Fulvia v. stupri consuetudo C 23, 3. diffidens veteri exercitui J 43, 3. coloniae veterum militum H I 48, 21 *cont.* novi veteresq. J 87, 3. 97, 5. v. nobilitas J 85, 4. hominem veteris prosapiae J 85, 10. rûpinarum et victoriae veteris memores C 16, 4. apud veteres et sanctos viros H II 23, 5. vetera odere, nova exoptant C 37, 3. vetera omittere J 102, 14.

vetustas familiae J 63, 2. Curetes vetustatem altores Iovis celebravisse H III 60.

vetustus. vetustae radices eminebant (*al.* vetustate) J 94, 2.

vexillum — alia militaria dona J 85, 29.

vexo. pecuniam trahunt vexant C 5, 8. precio rem p. vexare soliti C 50, 1. me honoris cupido eadem eademque — fama atq. invidia vexabat C 3, 5. mores — luxuria atq. avaritia vexabant C 5, 8.

via. viam militarem H i 72. sacra via deducentis candidatum H II 40. concurrentibus per vias ac tecta H II 23, 1. solis viis H I 110. ire primum via, qua capessundam arbitror libertatem H III 61, 2. legatos eadem via adgressus J 16, 4. animus ubi ad gloriam virtutis via grassatur J 1, 3 *cont.* H i 96 (omni via). ille vera via nititur C 11, 2.

vicem. me vicem aerari praestare posse H II 96, 3. vicem pecorum obtruncabantur H II 52. = **in vicem.** in vicem tracto pede H III 19. suis in vicem subveniunt H i 24.

vicinitas. —tatem antea sollicitatam armis exornat C 36, 1.

victor. nemo nisi victor pace bellum mutavit C 58, 15. in adverso loco victor virtute fuit J 55, 1. consul haut dubie iam victor J 102, 1. neu malis —, quam societate victor fieri H IV 61, 23. victor Sulla — iussit C 51, 32. victor exercitus H I 41, 22 *conl.* H II 96, 7. J 58, 5. lubricitatis et divitiarum victor J 63, 2. inpetum Sertori victoris H II 96, 5. metus Pompei victoris Hiempsalem — restituentis H I 39. sese victorem domum redditurum J 84, 4. quis non omnia mutata (vult) praeter victorem? H I 41, 21. deponi bellum cum victores velint J 83, 1. neque modum neq. modestiam victores habere C 11, 4. quae fortissimi viri victores hostibus reliquerant C 12, 5. quae bellum atq. lubricitas victorum fert C 21, 2. spes amplior, quippe victoribus et adversum eos, quos saepe vicerant J 105, 4. locum editiorem quam victoribus decebat H I 98. fortuna ea praemia victoribus posuit C 20, 14. matres — pati quae victoribus conlubiissent C 51, 9. ne mox victos victoresq. defessos alius adgrederetur J 79, 4.

victoria in manu nobis est C 20, 1. quod iam parva victoria ex manibus eriperetur J 82, 3. omnia matura sunt: victoria praeda laus J 85, 4. victoriae veteris memores C 16, 14 *conl.* J 49, 2 (pristinæ virtutis et victoriae). admonebat victoriae Sullanæ (*cfr.* 37, 6), quibus ea praedae fuerat C 21, 4. spes victoriae C 41, 2. 58, 18. J 48, 2. se casum victoriae inventurum J 25, 9. cupidine victoriae J 42, 2 (*de Gracchis*). victoriam adepti sunt C 11, 7. 39, 4. 61, 7 (incruentam), *conl.* iam adeptam victoriam retinere J 101, 9. victoriam crudeliter exercebant C 38, 4 *conl.* J 16, 2. cruentam atq. luctuosam victoriam relinquatis C 58, 21. victoriam incruento exercitu reportaverunt (?) H III 16. ad victoriam niti J 55, 3. ante civilem victoriam J 95, 4. bellum atrox variâq. victoriâ fuit J 5, 1. victoria uti C 39, 4. J 38, 8. 42, 4. neque victoria socors aut insolens factus J 100, 1. quorum victoria Sullae parentes proscripti C 37, 9. sibi quisq. ex victoria talia sperabat C 37, 6. in victoria — gloriari licet J 53, 8. pro victoria satis iam pugnatum J 54, 1. illum diem omnis labores et victorias confirmaturum J 49, 3.

victus. regio victu atq. cultu aetatem agere C 37, 6.

vicius. servitia in vicis — sollicitabant C 50, 1. vicos castellaq. incendere H I 86.

videlicet. censuit — videlicet timens, ne — C 52, 14. cunctamini, videlicet deis confisi C 52, 28. Videlicet cetera vita eorum huic scelerei obstat C 52, 32. factum — calliditate Iugurthae, cui videlicet speculanti iter suum cognitum esset J 107, 3.

video. sicuti videtis J 14, 10. quae nisi eis, qui videre, nemini credibilia sunt C 13, 1. qui visum processerant J 94, 5. ea — facilia visu J 98, 7. 113, 2. quae illi audire aut legere solent, eorum partem vidi, alia egomet gessi J 85, 13. ne videret ea, quae audita — tolerare nequiverat J 87, 2. humanas hostias vidistis et sepulcra infecta sanguine civili H I 41, 14. videt regis largitionem famosam inpuidentemq. J 15, 5. tantas asperitates — H I 68. ex gregariis militibus alios senatores videbant, alios ita divites C 37, 6. omnium animos alacris videt C 21, 5. eos convenisse videt C 20, 1. 35, 3 (me — alienatum esse). 40, 3 (illos queri). 52, 18. 60, 5. J 7, 1. 51, 3. 53, 1. 54, 5. 56, 5 (se dolis fatigari). 64, 1. 69, 1 (neque agros vastari et primos qui aderant Numidas equites vident). 76, 6 (murum feriri resq. suas addictas). H I 48, 6. videt sese clausum C 57, 5 (res adversas, neque — spem) *conl.* 60, 7. J 20, 1. 79, 7. agmen suos praetergressum videt J 50, 3. 53, 3. 76, 2. 86, 1. videt frustra inceptum J 61, 1. luxu carendum videt H I 48, 11. utinam illum eadem simulantem videam J 14, 21. video indigentem — properantem H V 15. videte, quam iniqui sint J 85, 25. Lucullus quantis animis ferit in L. Quinctium, vidistis H III 61, 11.

visuros H i 109. = esse quam *videri* bonus malebat C 54, 5. uti quaeq. memoria digna videbantur C 4, 2. 6, 3. 36, 4. 49, 3. 51, 11. 17. 38. 58, 14. J 3, 1. 14, 24. 54, 9. 64, 6. 67, 3. 81, 1. 86, 3. 89, 6. 94, 2. 95, 2 (locutus). 111, 4. H I 41, 20. 26. II 41, 5. III 67, 13. haec cuiuscumq. modi videntur C 52, 10. Tarquini indicium falsum *videri* C 48, 6. tanta vis leniunda videbatur C 21, 1. quo mihi rectius videtur — quaerere C 1, 3. 3. 2. J 79, 1. 95, 2. 102, 6. 107, 5. tempus visum est J 89, 3. 91, 3. 94, 1. illis quieti movere magna merces videbatur C 21, 1. stultitiae videbatur — curare J 83, 1. is demum mihi vivere — videtur C 2, 9. 5, 9. 13, 1. 15, 3. 37, 2. 52, 3. 56, 5 (videri — communicavisse). J 10, 7. 8. 17, 1. 111, 1. H I 48, 12. IV 61, 3. i 71 (visus saevire Tagus). paratis ut videbantur magnis copiis C 43, 1. mihi contra videtur J 85, 2.

vigeo. viget aetas C 20, 10. pro pudore — audacia largitio. avaritia vigebant C 3, 3.

vigesumus C 47, 2.

vigil. vigiles J 99, 1. ad vigilum speciem H III 67, 5.

vigilia. corpus patiens — vigiliae C 5, 1. animus neque vigiliis neque quietibus sedari poterat C 15, 3. per urbem vigiliae haberentur C 30, 7. ab incendio urbem vigiliis munitam C 32, 1. neq. vigiliae deducebantur J 44, 5. vigiliis crebras ponere J 45, 2. — ipse circumire J 100, 4. noctu diuq. vigiliis et stationes temptare H II 54. vigiliis stationesq. et alia munia exequi H III 67, 4. ad vigiliis multus adesse J 96, 3. uti per vigiliis solebant J 99, 1. prima vigilia egredi J 106, 4. secunda H III 67, 4.

vigilo. festinare vigilare C 27, 2. laborare vigilare C 54, 4. vigilando agundo bene consulendo prospere omnia cedunt C 52, 29.

viginti C 31, 2. 48, 3. 64, 4.

vilius J 85, 39.

vilia. nulla (uxor) pro socia obtinet, pariter omnes viles sunt J 80, 7. fidem fortunas pericula vilia habere C 16, 2. si — penatis meos patriamq. et summum imperium vilia habeo H II 41, 3.

villa. domos atq. villas C 12, 3 *cont.* 51, 33. 52, 5. agros vastare, villas expugnare J 44, 5. in proxuma villa H III 64.

vimen.nectere ex viminibus vasa agrestia H IV 1.

vinarius H I 43.

vincio. perfugas vinctos adduci J 62, 6. *cont.* 114, 3. I. Sullae vinctus traditur J 113, 7. tergis vinciebant H i 48. saxa et radices laqueis vinciebat J 94, 2. dolia sub trabes locata vitibus aut virgis vinciebant H IV 8.

vineo. quos saepe iam vicerant J 105, 4. si vincimus C 58, 9. si vicissent J 97, 3. neu paterentur hostis fugientis vincere J 51, 4. Diponen pugnando vicit H I 75. bellum, quo neq. vincere neque vinci sine tuo periculo possumus H IV 61, 16 *cont.* J 54, 5. hostis paene victos dare J 59, 3. victis Carthaginiensibus J 5, 4 *cont.* 82, 1. victus *vel* victi C 11, 7. 12, 4. 51, 9. 52, 4. J 13, 4 (victus — profugit). 18, 12. 49, 2 (quos victos sub iugum miserint). 54, 2. 62, 1 (omnibus proeliis sese victos). 76, 6. 79, 4. 97, 3. H I 26. 48, 18. IV 61, 20. victi a Minoe H i 8. bono vinci satius est quam malo more vincere iniuriam J 42, 3. alteri alteros vincere quovis modo et victos acerbius ulcisci volunt J 42, 4. nisi viceritis H III 61, 4. pugnatur et vincitur paucis *ib.* 28. plebes pro victis est *ib.* sese consulatum ex victis illis spolia cepisse J 84, 1. inimicitias, quibus victus H II 41, 4. ex petitione pontificatus — ab Caesare victus discesserat C 49, 2. omnia malle quam victi abire J 79, 7. vicit in senatu pars illa J 16, 1. Haec illis volentibus tandem vicit fortuna rei p. C 41, 3. vicit tamen impudentia J 34, 1. vicit in avido ingenio pravom consilium J 25, 8. spem quae metum vicit H III 61, 4. naturam etiam vincere adgressus est J 75, 2 *cont.* 76, 1. divitias suas vincere nequeunt C 20, 12. gloria invidiam viciisti J 10, 3. Ingurtham beneficiis vincere adgressus est J 9, 3. populum R. numquam beneficiis victum esse J 102, 11. regem armis quam munificentia vinci

minus flagitiosum est J 110, 5. omnia — subplicita scelere meo vici H II 41, 3.

vinculum. in vincula coniecerat C 42, 3. — — duci J 33, 3. in vinculis habendos C 51, 43. — — retinendum C 48, 6.

vindex. vindices uti se ferunt libertatis H III 61, 22. aemuli et in tempore vindices adfuturi H IV 61, 18. vindices rerum capitalium C 55, 5 *susp.*

vindico. haec — crescere, interdum vindicari C 10, 6. Hiempsalis mortem severe vindicandam J 15, 3 *cont.* 106, 6. iniurias suas manu vindicaturum J 20, 4 populum ad vindicandum hortari J 30, 3. prohibendo a delictis magis quam vindicando J 45, 3. saepius vindicatum est in eos C 9, 4 *cont.* 31, 8. 26. nisi nosmet ipsi vindicamus in libertatem C 20, 6. vindicare plebem in libertatem J 42, 1.

vineae. vineis turribusq. et machinis omnium generum expugnare adgredditur J 21, 3. vineas agere J 37, 4. 76, 3. 92, 8. vineis — subvorsis, item incensis J 94, 4. inter vineas administrare J 92, 9. extra vineas egressus J 94, 3. stationes sub vineas removebat H I 83.

vinum. vino et epulis onerati J 76, 6. cum se cibo vinoq. invitarent H IV 4. ea mutare vino advectione J 44, 5. sanguinem vino permixtum C 22, 1. vinum aqua misceri H I 87.

violenter. quaestio exercita aspere violenterq. J 40, 5.

violentia. fortunae violentiam toleravisse C 53, 3. violentia atq. crudelitate feneratorum C 33, 2.

violo. deorum, quos per fidem aut periurio violasti H I 48, 15. Aetiae hospitum domum violasse H III 50.

vir. inventus — discerebat. Igitur talibus viris non labos ullus insolitus C 7, 5. = **vir**i pati muliebria C 13, 3. ut saepius peteret viros, quam peteretur C 25, 3. mundities mulieribus, viris laborem convenire J 85, 40. viros earum adiungere sibi C 24, 4. mulier viro liberis satis fortunata C 25, 2. = meminervis te **virum** esse C 44, 5 *cont.* si modo viri esse voltis C 40, 3. certaminis adversa potiora esse viro quam omnino non certavisse H III 61, 4. viro flagitiosissimum impune iniuriam accepisse J 31, 21. virorum more pugnant C 58, 21. estne viris relicui aliud H I 41, 15. illa foeda atq. intoleranda viris C 58, 14. neque inermos ex proelio viros quemquam agnosciturum H II 64. tot viros sine uno non audere H III 61, 22. = pars Numidiae agro virisque opulentior J 16, 5. oppidum armis virisque opulentum J 57, 1 *cont.* 92, 7. armis virisque spoliatus est J 62, 8. viris — munita J 87, 1. 88, 4. 89, 4. magnas opes virorum, armorum et auri H IV 61, 16. arma tela, equi viri J 51, 1 *cont.* 101, 11. 110, 4. angeretur numerus lectis viris H III 67, 14. = Atheniensibus triginta viros inposuere C 51, 28. viri duo, Cato et Caesar C 53, 6. vir acer J 27, 2. 43, 1. clarissimi viri consulis C 51, 19. habes virum dignum te atq. avo J 9, 2. vir egregius J 4, 6. 82, 2 (in aliis artibus). virum fortem atq. strenuum C 51, 16 *cont.* 12, 5. 20, 9. J 68, 3. H I 48, 20. v. gravis et nulla arte cuiquam inferior H II 87. regem, ingentem virum esse J 65, 3. v. inlustris H I 41, 17. magnum et sapientem virum fuisse J 45, 1. mediocres viri J 6, 3. praeclearus v. J 4, 5. quales viri J 4, 4. sanctus J 85, 40. 109, 4. H II 23, 5 (et veteres). summus v. J 95, 2. turpissumi viri J 85, 42. = Silanum — eos mores — viri cognovi C 51, 16 *cont.* J 9, 3. 70, 5.

virga. virgis vinciebant H IV 8.

virgo C 15, 1 (nobilis). 51, 9 (rapi virgines pueros). H II 13. III 67, 15.

virgultum. inter virgulta consederant J 49, 5. — evadere J 50, 6.

virgultus. valle virgulta nemorosaq. H I 42.

virillis. virile et muliebre secus H II 23, 1. corpus animumq. virilem C 11, 3. ingenium virile C 20, 11. virillis audaciae facinora C 25, 1. ne vos ad virilia illa vocem H III 61, 15.

viritim, uti quemque — extulerat, conmonefacere J 49, 4.

virtus clara aeternaq. habetur C 1, 4. eorum, qui fecere, virtus tanta habetur, quantum eam — potuere extollere C 8, 4. ut eorum, qui ea susti-

nent, virtus est J 4, 8. si regum atq. inperatorum animi virtus (*cont.* C 1, 5, 53, 1) in pace ita ut in bello valeret C 2, 3. semper eis aliena (*cont.* J 85, 25) virtus formidulosa est C 7, 2. virtus omnia domuerat C 7, 5. hebescere v. coepit C 12, 1. ni virtus fidesq. vostra spectata mihi forent C 20, 1. v. atq. sapientia maior in illis fuit C 51, 42. in ipso maxumam virtutem esse J 8, 1. Iugurthae in bello Num. longe maxuma virtus fuit J 9, 2. paucorum civium egregia. virtus cuncta patravit C 53, 4. virtus eorum famam atq. gloriam adaequavit J 5, 6. bellum, ubi virtus enitescere posset C 54, 4. animus aetas virtus vestra me hortantur C 58, 19. virtutem Iugurthae regno suo gloriae fore J 6, 2. Metello virtus militum erat, locus adversus J 52, 2. satis saepe iam et virtutem militum et fortunam temptatam J 62, 1. virtus omnium aequalis facta J 87, 3. neq. virtus neq. arma satis tegere J 97, 5. cui quamquam virtus gloria — superabant J 64, 1. ipsa se v. satis ostendit J 85, 31. **virtutis** praemia C 52, 22 *cont.* J 85, 20. memores virtutis C 58, 12 (pristiniae). 60, 3. J 49, 2 (et victoriae). 97, 5. ad gloriam virtutis via grassatur J 1, 3. quae homines arant — **virtuti** omnia parent C 2, 7. neque virtuti honos datur J 3, 1. alia omnia virtuti suae prona esse J 114, 2. si virtuti vestrae fortuna inviderit C 58, 21. diffidens virtuti militum J 52, 6. virtuti an fidei popularium minus fideret J 74, 1. virtuti suorum satis credere J 106, 3 *cont.* H I 47. (Catonis) **virtutem** animi ad caelum ferunt C 53, 1. Iugurthae — tem extollere laudibus J 15, 2. Mari v. in maius celebrare J 73, 5. verba virtutem non addere C 58, 1 *cont.* J 85, 50. ostentando virtutem J 7, 2. ibi virtutem ostendere J 58, 3. imitamini v. J 10, 8. virtutem non reliquere: ea sola neque datur dono neq. accipitur J 85, 38. quod tamen vitium propius virtutem erat C 11, 1. sibi animum ad virtutem adcedendi J 4, 5. suos ad v. adrigere J 23, 1. quae ad v. doctoribus nihil profuerant J 85, 32. omnia non bene consulta in virtutem trahebantur J 92, 2. emori per virtutem C 20, 9. H I 41, 15. per v. nobilitatem anteveneri J 4, 7. ingenti **virtute** fuere viri duo C 53, 6. tua virtute Romanos nobis amicissimos fecisti J 10, 2. cum strenuo virtute certabat C 54, 5 (*cont.* cives cum civibus de virtute certabant C 9, 2). quorum virtute moenia defensabantur J 26, 1. magnus virtute C 53, 5 *cont.* virtute ac deis volentibus magni estis et opulenti J 14, 19. quae maiores virtute peperere H I 41, 3. suane an Metelli virtute periret J 70, 5. cum virtute, tum gratia viri permotus J 9, 3. virtute — Scipioni placuisse J 22, 2. vine corporis an virtute animi res militaris magis procederet C 1, 5. pericula virtute propulerant C 6, 5. adversa partim reppuli deorum auxiliis et virtute mea H II 41, 1. natura (humanigenis) forte potius quam virtute regitur J 1, 1. spes necesse est virtute et innocentia tutari J 85, 4. in adverso loco victor tamen virtute fuisset J 55, 1. ubi de magna virtute et gloria bonorum memores C 3, 2. cuius (memoriae rerum gestarum) de virtute multi dixerunt J 4, 1. cui Africano cognomen ex virtute fuit J 5, 4. quibus — nobilitas ex virtute coepit J 85, 17. quod ex aliena virtute sibi adrogant J 85, 25. pro virtute largitio vigeat C 3, 3.

vis. nostra omnis vis in animo et corpore sita est C 1, 2. vis omnis in vobis H III 61, 15. magis naturae industriam hominum quam vim aut tempus deesse J 1, 2. quanta audacia quantaq. vis animi fuisset in exercitu C 61, 1. tametsi in ipso magna vis animi erat J 33, 2. vis corporis J 2, 2 (*cont.* C 1, 5). vis tribunica H III 61, 12. plebis vis soluta et dispersa in multitudine nihil poterat J 41, 6. tanta vis hominis leniunda magis quam exagitanda C 48, 5. — gratiae atq. pecuniae regis erat J 27, 2. — morbi — invaserat C 36, 5 *cont.* J 32, 4 (avaritiae). (serpentum) vis, inopia cibi acrior, siti accenditur J 89, 5. vis Iugurthae subigit J 24, 2. vim mihi parari C 35, 5. quid est relicum nisi vis vestra J 24, 8. sin vis obsistat H I 21. tanta repente caelo missa vis aquae J 75, 7. magna vis frumenti J 92, 7. vis magna hostium J 38, 5. hominum H I 46. i 25. sociorum et Latii H I 41, 12. piscium H III 41. maxuma vis utrum effecta J 91, 1. pulveris magnam vim animadvortunt J 53, 1. non ceram illam

tantam vim in sese habere J 4, 6. vim cunctam et inperia in vos convertere H III 61, 5. nihil minus quam vim aut bellum expectantem J 14, 11. ne vim quam misericordiam eius experiri mallet J 32, 5 *cont.* 102, 9. vim hostium sustentabant J 97, 5. ne — per vim eripiantur C 52, 14 *cont.* J 7, 1. 23, 1. 31, 25. Catilina magna vi et animi et corporis C 5, 1. vine corporis an virtute animi res militaris magis procederet C 1, 5. summa vi — nititur J 25, 9 *cont.* 92, 6. quanta vi rogationem iusserit J 40, 3. harena magna vi agitata J 79, 6. afflicti undarum vi H III 24. magna vi murum adgreditur J 60, 6. eumq. vi adgrederetur C 43, 2. urbis partim vi alias voluntate inperio suo adiungit J 13, 2. — — — alia metu — avortere J 89, 1. eos maxuma vi caedere J 58, 3. maxuma vi certatur C 60, 3 *cont.* J 60, 1. 94, 5. magna vi utrimq. contendebatur H I 40. neque inde maxuma vi depelli quivere J 58, 3. unde vi Iugurtham expulserit J 102, 13. ubi vi opus erat J 55, 7. nihil vi neq. secessionem opus est J 31, 6. vi regere patriam J 3, 2. populi vi subacti C 10, 1. magna vi tendere C 60, 5. maiore vi hostes urgent J 56, 6. vindicandum, non manu neq. vi J 31, 18. sine vi hostium regredi conatus H IV 61, 14. = ad omnis vis controversiarum H III 62. = ubi per socordiam vires tempus ingenium diffuxere J 1, 4. senescunt vires H III 61, 19. rectius ingeni quam virium opibus gloriam quaerere C 1, 3. ingens ipse virium atq. animi H III 13. pollens viribus J 6, 1. ut omne ius in viribus esset H I 33.

viso. Metellus — magna gloria visebatur H II 23, 1. operae precium est — visere templa deorum C 12, 3. pati Numidas proelium visere J 60, 5. tamquam sua visens domum eat J 12, 3. procul visentibus H III 67, 5. IV 21. de castris visundi aut spoliandi caussa processerant C 61, 8. cupidum ignara visundi H I 94.

visus. qua visus erat J 101, 11.

vita et mors iura naturae sunt H II 41, 5. quibus prius iniuria quam vita certa esset H I 41, 6. vita ipsa qua fruimur brevis est C 1, 3. cetera v. eorum huic sceleris obstat C 52, 32. illi turpis vita integrā famā potior J 67, 3. quanto vita illorum praeclarior J 85, 22. falsa vita moresq. mei superant J 85, 27. etiamtum vita hominum sine cupiditate agitabatur C 2, 1. cuius vitae necisq. potestas J 14, 23. necis civium et vitae licentia H I 41, 3. exitium vitae invenit C 55, 6. inperi vitaeq. eius finis idem J 5, 5 *cont.* 9, 4. 10, 3. H II 41, 9. quae conditio vitae futura sit C 20, 6. integritate vitae C 54, 2. dux atq. inperator vitae mortalium animus est J 1, 3. inconditae olim vitae mos H I 33. incertae ac post paulo morbo interiturae vitae parceret J 106, 3. dolis vitae suae insidiatum J 22, 4. diffidens vitae C 45, 4. eorum ego vitam mortemq. iuxta aestumo C 2, 8. vitam transire C 1, 1. 2, 8. — exigere J 14, 15. 85, 49. in obscuro vitam habent C 51, 12. vitam ita instituisse C 31, 7. vitam miseram atq. inonestam per dedecus amittere C 20, 9. fratri vitam eripuit J 14, 15 *cont.* 22. ut post eos occisos vitam refutent H I 73. quorum nemo non diurna mercede vitam mutaverit H I 48, 7. vitam suam rei p. condonare J 79, 7. tantum ab eo vitam paciscatur J 26, 1. quia pacto vitam dederant H IV 61, 7. ipsi liberisq. vitam peterent J 46, 2. praeter suam liberorumq. vitam omnia Metello dedere J 47, 3. de vita et morte disseruit C 52, 3. de vita atq. tergo regio more consulere H I 9. pro patria, pro libertate, pro vita certamus C 58, 11.

vitiosus. vitiosis agri tractibus H III 1 (*al.* magistratibus).

vitia. vitibus vincebant H IV 8.

vitium. ambitio, quod tamen vitium propius virtutem erat C 11, 1. nobis dissensiones vitio humani ingeni evenere H I 7. secundae res mire sunt vitiis obtentui H I 41, 24. res p. magnitudine sua inperatorum atq. magistratum vitia tolerabat C 53, 5. vitia sua callide occultans J 15, 4. inter tanta vitia actas ambitione corrupta tenebatur C 3, 2. exercitum nostris vitiis adhuc incolumem H IV 61, 21.

vito. proditorem celeritate vitare J 76, 1 *cont.* H I 65 (proelium). con-

ventum vitantes H IV 15. in vitandis periculis H I 41, 1. = quasi **vita-**
bundus per saltuosa loca exercitum ductare J 38, 1. vitabundus inter tela
hostium erumpit J 101, 9. vitabundus classem hostium H III 19. quasi
vitabundi aut iacientes tela J 60, 4.

vivo. quoad vires J 110, 4. nunc neq. vivere lubet, neq. mori licet sine
dedecore J 14, 24. is demum mihi vivere atq. frui anima videtur C 2, 9.
alii alio more viventes C 6, 2. bonisne an malis moribus vivamus C 52, 10.
quasi honeste vixerint J 85, 19. ut illis oboedientes vivamus J 31, 26. in
otio vel magnifice vel molliter vivere copia erat C 17, 6. raptō vivere co-
acti H III 52.

vivos. quem quisq. vivos pugnando locum ceperat, cum amissa anima
tegebat C 61, 2. ferociam, quam habuerat vivos in vultu retinens C 61, 4.
quae vivos facie sua ostentabat H I 55. quis mihi vivo cruciatus satis est
aut quae poena mortuo H II 41, 3. Iugurtham vivom — necatum sibi tra-
derent J 46, 4. 61, 4. ibi vivi obruti J 79, 8 et 9.

vix decuma parte diei relicua J 97, 3. vix partem sumptuum sustinent
H II 41, 7. vix annus sumptus datus est H II 96, 2. bene parta vix retine-
mus C 51, 42. vix in alteram partem transductus est J 11, 4. alterius
manus vix effugi J 14, 14. malis frugibus vix ipsa agitatur H II 96, 9. vix
satis gratus videar H II 41, 5. histrionis vix sani H II 35.

Vizo H i 55.

vocabulum. vera rerum vocabula amisimus C 52, 11. ex suo vocabulo
insulae nomen dedit H II 2.

voco. vocari ad sese iubet C 46, 3. cum ad inperandum Tisidium voca-
retur J 62, 8. ne vos ad virilia illa vocem H III 61, 15. hostem atq. pari-
cidam vocare C 31, 8. alii alios increpantes timidos vocant C 53, 1. quae
mapalia illi vocant J 18, 8. quae ceteri miseriae vocant J 100, 5. bona
aliena largiri liberalitas — vocatur C 52, 11. vestes de pellibus renones
vocantur H i 19.

Volcanalia H IV 68.

Volcatius. L. Volcatius Tullus C 18, 2.

volgus. ceteri volgus fuimus sine gratia — C 20, 7. volgus — Numida-
rum ingenio mobili, seditiosum atq. discordiosum J 65, 2. quorum volgus
in dies usum habere solet H I 43. volgus amat fieri H i 111. senatum volgi
rumoribus exagitatum C 29, 1. studia volgi amissurus J 84, 3. volgus
(al. —um) oppido effusus caedere J 69, 2. seditiosi magistratus volgus
(al. —um) exagitare J 73, 5.

volnero. plerosque iacula vulnerabant J 57, 6. magna pars vulnerati
aut occisi J 58, 2. graviter vulneratus discesserat C 61, 7.

volnus. nefandum in modum pervorso vulnere H III 67, 15. Metellus in
vulnere H II 20. castra sine vulnere introitum H IV 44. cui per tot vul-
nera et labores nihil quaesitum est H I 41, 22. vulneribus adversis con-
siderant C 61, 3. — confecti J 60, 7. — acceptis J 101, 11. haec sunt
praemia pro vulneribus H II 96, 2.

volo. tela utrimque volare J 60, 2.

volo. gloriam ingentem, divitias honestas volebant C 7, 6. idem velle
atq. idem nolle C 20, 4. sese liberos quam optimos voluisse J 85, 16. velle
populi R. amicitiam J 88, 5. nihil me sciente frustra voles J 110, 4. ta-
lem honorem nemo bonus volet H II 41, 1. pars magna iustos dominos vo-
lunt H IV 61, 18. neque discordias set earum finem volens H III 61, 17.
si quid petere velint C 34, 1. 35, 5. 40, 3 (si — viri esse voltis). 52, 5. 58,
15. J 8, 2 (si permanere vellet in suis artibus). 31, 23. 33, 4. 42, 4. 84, 5.
85, 26. 102, 2. H IV 61, 3 (si vera existimare voles). cuiusvis opes vo-
luisse contra illius potentiam crescere C 17, 7 *conf.* 19, 2. J 73, 7. H I 48, 1
(vellem). velle et censere eos discedere J 21, 4. bellum neque feci neq.
factum umquam volui J 110, 6. si ambobus consultum et ratam pacem
vellet J 112, 3. quis eadem volt aut quis non omnia mutata H I 41, 21.
vellem possem petere — debere mihi beneficia — uti debitis uteretur J 14, 3.

vellem haec — vana forent potius quam miseria fidem faceret J 24, 9. ubi satis explorata sunt quae voluit C 17, 2. apud illos sunt aut ubi illi volunt C 20, 8. sese quem in locum vellent processuros J 79, 8. paratum se facere quae po. vellet J 108, 2. qualem tu voles societatem accipiet H IV 61, 4. — pecunia qui volvere usi sunt H II 41, 4. gerite quoad voltis bellum J 110, 8. (bellum) deponi cum victores velint J 83, 1. sicuti voluerat, congressi J 109, 2. me volentem animam dono dedisse H II 41, 12. volentibus omnibus bonis C 33, 2. virtute ac deis volentibus J 14, 19. tutius rati volentibus quam coactis inperitare J 102, 6. poenas volentes pependere J 76, 6. multi volentes adcurrere H II 48. cum volentibus castra petit H III 67, 3. munificens nemo putabatur nisi pariter volens J 103, 6. volenti animo acceperant J 73, 3. neque militia plebei volenti putabatur J 84, 3. uti militibus — labos volentibus esset J 100, 4. volentia plebei facturus videbatur H IV 31.

Voltureius, T. C 44—50.

voltus. magis voltum quam ingenium bonum habere C 10, 5. prorsus in facie voltuq. vecordia inerat C 15, 5. demisso voltu C 31, 7. incerto voltu J 100, 2. terrebat eum clamore voltu, saepe inpetu J 34, 1. voltu corporis varius *susp.* J 113, 3.

volueris. volucrum genera H II 23, 4.

voluntarius aut ex sociis in castra venerat C 56, 2.

voluntas. militum voluntatem caussatus H V 12. inmutata voluntate J 113, 3. cognita voluntate cum — invitassent H II 23, 2. cuius adversa voluntate conloquio permisso H I 57. voluntate eius Pisonem adgressos C 19, 5. urbis partim vi, alias voluntate inperio adiungit J 13, 2. neq. antea voluntate alienati J 60, 2. se ex voluntate Antonio usurum C 26, 1. quae ex voluntate forent regi nuntiari iubet J 46, 4. sic ex Metelli voluntate bellum intactum trahi J 83, 1. ex Sullae voluntate omnia se facturum J 111, 3. regiae voluntates ut vehementes, sic mobiles saepe sibi ipsae adversae sunt J 113, 1.

voluptarius. loca amoena voluptaria C 11, 5.

voluptas numquam ab negotiis remorata J 95, 3. quibus corpus voluptati — fuit C 2, 8. quod duritiam — voluptati habuisset J 100, 5. expectant ignaviae voluptatem et praemia virtutis J 85, 20. cupidus voluptatum J 95, 3. voluptatibus — servitis C 52, 23. si — tibus vestris otium praebere voltis C 52, 5. ad inertiam et voluptates corporis pessum datus est J 1, 4.

Volux J 101, 5. 105, 3 — 107.

volvo. volventes hostilia cadavera C 61, 7. in proximos saxa volvere J 57, 5. multa ipse secum volvens C 32, 1 *cont.* J 113, 1. — cum animo suo J 6, 2. 108, 3. haec illis volventibus C 41, 3.

vorsor. in prima acie vorsari C 60, 4. semperne (familia nostra) in sanguine fuga ferro vorsabitur J 14, 9.

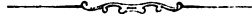
vorsus, —um. modo ad urbem, modo in Galliam vorsus castra movere C 56, 4 *cont.* H I 69. fugam ad se vorsum fieri J 58, 4 *cont.* 69, 1. quem locum Aegyptum vorsus finem habuere J 19, 3.

vorticosus. mare —sum H IV 22.

vorto. corpus ad hostis vortere J 107, 1. arma ab externis in nosmet vorsata H I 41, 19. iter vortit ad Corycum H I 80. cupido animum vortit J 93, 3. exercitum maiorem more vortere H I 51. plerosq. secundae res in miserationem ex ira vortunt H I 41, 5. quam rem alii in superbiam vortebant J 82, 3. coepere nobilitas dignitatem, plebes libertatem in lubricum vortere J 41, 5. mihi bene facere iam ex consuetudine in naturam vortit J 85, 9. ne ista vobis misericordia in miseriam vortat C 52, 27. talia incepta ni in consultorem vortissent H I 89.

vos C 20, 17. 51, 26. 52, 9. 18. 23. 25. 28. 31. J 10, 8. 14, 6. 25. 24, 7. 31, 11. 16. 17. 20. 23 *bis*. 85, 6. 11. 14. 47. H I 41, 6. 48, 3. 13. 17 *bis*. II 41, 4. 96, 10. III 61, 11. 16. 28. paricida **vestri** H II 41, 3. **vostrum**

- C 33, 2. J 31, 20. H III 61, 14. **vobis dat.** C 20, 3. 40, 3. 51, 7. 52, 16. 27. 58, 13. J 10, 6. 14, 13. 17. 31, 2. 22. 110, 7. H I 41, 25. 48, 2. 3. 18. 20. II 41, 9. 96, 1. 6. III 61, 8. **vobismet ipsi** H III 61, 6. **vos** C 20, 3. 51, 7. 10. 52, 4. 17. 18. 35. 58, 3. 8 *bis*. 18. J 14, 1 *ter*. 4. 8. 10. 16. 20. 21. 24, 2 *bis*. 6. 10. 31, 6. 13. 18. 20. 21. 25. 27. 85, 22. 26. 27. H I 41, 2. 48, 9. 17. 18. 19. II 41, 13. 96, 1. 8. III 61, 5. 6. 7. 8. 13. 15. 16. 17. 21. **vobis abl.** C 20, 16. 17. J 14, 3. 5. 6. 8. 31, 3. 85, 1. 37. 47. 110, 8. H I 41, 12. 48, 7. 18. II 41, 8. 96, 2. 4. III 61, 4. 8. 11. 15 *bis*. 23. 26.
- voster** C 20, 2. 51, 7 *bis*. 52, 5 *bis*. 58, 8. 18. 19. 21. J 14, 1. 2. 5. 8. 11. 13. 17. 18. 25 *bis*. 24, 3. 5. 7. 8. 10. 31, 1. 2. 5. 6. 7. 9. 10. 14. 16. 17. 19. 23. 25. 27. 85, 3. 8. 10. 19. 26. 28. 36. 110, 6. H I 41, 1 *bis*. 7. 20. 48, 11. II 41, 4. 9. III 61, 5. 6. 7. 15. 17. 19. 20.
- votum.** non votis neq. subpliciis muliebribus auxilia deorum parantur C 52, 29 *contl.* H I 41, 7. rebus super vota fluentibus H i 101.
- voveo** dedoq. me pro re p. H II 41, 10.
- vox.** voce subplici C 31, 7. magna voce J 56, 4. H I 56. maxuma H I 42. gratia voce — nitebantur J 15, 2. strepere vocibus J 98, 6.
- Vulscius** H III 37.
- Zama** J 57—60.

CONRIGENDA ET ADDENDA.

Vol. I p. 3 nescio quo errore **Th. Mommsenium** forma notminis **Catalina** utendum putavisse scripserim. Quem virum dicere voluerim, nunc quidem non succurrit.

p. 7. In cod. Paris. 6088 (p⁶) per virum cl. Rothium certior factus sum Iug. 44, 5 super verbis *uti cuique lubebat* scriptum esse *non impuniebantur sed potius* et ad marginem haec adiecta: *Non solum hoc erat, quod albinus habebat eos stativis in castris sed etiam nec minuebant; scilicet per hoc denotat stulticiam albini.*

p. 287 l. 9. Iug. 49, 6 pro *instruerat* legendum *instruxerat*.

p. 336 l. 1 Iug. 87, 4 pro *uti legas* ubi.

Vol. II p. 23 fr. Hist. I 68 legendum: *adveniens cum legionibus* postquam.

p. 78 fr. Hist. III 58 legendum: *qua parte* spectat.

p. 98 fr. Hist. IV 16 legendum: **Igitur** legiones.

p. 128 fr. Hist. inc. 25 legendum: multis **e** locis.

p. 121 fr. Hist. inc. 39 legendum: in muris locaverant.

Cum indicis magna pars iam typis expressa esset, juvenis quidam doctissimus, qui Lipsiae philologiae operam dabat, re conperta, quae ipse ad edendum lexicon Sallustianum paraverat atque conlegerat, ultro humanissime mihi misit, pro quo beneficio eo maior gratia ei habenda est, quod his subsidiis nonnulla conrigere et explere potui.

p. 144 l. 16 post **secedo** addendum C 33, 4.

p. 146 l. 39 add. **incendere ad facinora** C 13, 4.

p. 148 s. v. **adipiscor** adiciendum: **prope iam adeptam victoriam** J 101, 9.

ibid. s. v. **adiungo** leg. C 24, 4.

ibid. add. **Africus** H II 83.

p. 153 s. v. **alibi** leg. C 60, 5.

ibid. s. v. **aliquando** leg. J 110, 3.

p. 154 l. 23 legendum C 22, 2.

p. 156 s. v. **amplus** add. **amplis honoribus** usi J 25, 4.

p. 158 addendum **Apollo** H II 90.

p. 160 s. v. **at** post **at contra** inserendum C 12, 5: **at hi contra**.

ibid. s. v. **Athenienses** add. C 2, 2. 51, 28.

p. 163 l. 25 legendum C 37, 10.

p. 178 s. v. **conpono** post **verba mea** legendum J 85, 31.

p. 209 s. v. **Marcus** add. **G. Marcus Figulus** C 17, 1.

p. 297 adicias: **Ostia** H i 74.

p. 298 addas: **Paelignus**. P. cohors J 105, 2.

Ceterum si quis in indice aliquid aut omissum aut minus recte scriptum deprehenderit, modo quam laboris plenum tale opus sit secum reputaverit, lubenter et benivole excusabit.

